

Al doilea raport periodic
prezentat de Guvernul României către Secretarul General al Consiliului Europei
în baza Articolului 15 al Cartei Europene a Limbilor Regionale sau Minoritare

CUPRINS

Introducere.....	3
Partea I – Numărul și repartizarea geografică a vorbitorilor de limbi regionale sau minoritare și situația demografică generală.....	4
Partea II – Recomandări de implementat în mod prioritar. Evenimente care pot apărea pe parcursul următorului ciclu de monitorizare cu urmări directe sau indirecte asupra situației limbilor regionale sau minoritare.....	16
Partea III – Probleme generale ale evaluării implementării <i>Cartei</i> în România.....	57
Limba croată	112
Limba cehă.....	124
Limba germană	137
Limba maghiară	159
Limba rusă	199
Limba sârbă	213
Limba slovacă	226
Limba turcă	239
Limba ucraineană.....	256
LISTA ANEXELOR.....	271

Al doilea raport periodic **privind stadiul implementării *Cartei europene a limbilor regionale sau*** **minoritare de către România**

Introducere

De la primul raport privind implementarea *Cartei europene a limbilor regionale sau minoritare*, transmis la 26 octombrie 2010, autoritățile române și-au continuat eforturile de consolidare a sistemului general de protecție a drepturilor persoanelor care aparțin minorităților naționale, acesta fiind considerat unul din elementele definitorii ale societății democratice construite după 1989. România a ratificat *Carta* în 2007, iar în prezent este la al doilea ciclu de monitorizare, acumulând astfel mai multă experiență în aplicarea acestui instrument european și îmbunătățindu-și gradul de cooperare cu Comitetul de experți al *Cartei*, precum și cu alte structuri relevante ale Secretariatului Consiliului Europei. Acest proces s-a desfășurat în paralel cu un proces complex de monitorizare a gradului de implementare a *Convenției cadru pentru protecția minorităților naționale*, ambele fiind instrumente care creează un sistem juridic puternic de protecție a drepturilor persoanelor aparținând minorităților naționale de către statul român.

Al doilea raport acoperă perioada 2010-2013, timp în care s-au luat măsuri importante cu scopul de a îmbunătăți în continuare relațiile dintre minoritățile naționale din România. În perioada de raportare, România a luat măsuri pentru a crea un sistem care să permită adoptarea unei abordări mai structurate privind stadiul de implementare a *Cartei*. Această abordare va presupune o cooperare strânsă între actorii instituționali și organizațiile care reprezintă persoanele care aparțin minorităților naționale, precum și un proces de dezvoltare și perfecționare al sistemului de colectare a informațiilor.

Având în vedere că România este de-abia la al doilea ciclu de monitorizare privind implementarea *Cartei*, și luând în considerare complexitatea acestui demers, rămân în continuare o serie de angajamente care prezintă provocări sub aspectul implementării. Cu toate acestea, de la transmiterea primului raport s-a înregistrat un progres semnificativ privind gradul general de implementare, iar prezentul raport încearcă să evedențieze acest progres și în același timp să clarifice întrebări/solicitări precise formulate de către Comitetul de experți. Raportul de față cuprinde așadar cinci părți. Primele trei sunt alocate unei analize aprofundate a situației demografice actuale în urma recensământului din 2011 și a cadrului legislativ actual în acest domeniu. Celelalte două părți sunt dedicate unei analize a fiecărei limbi minoritare cuprinse în Partea II și Partea III din *Cartă*, așa cum se precizează în descrierea furnizată de către Comitetul de experți.

În perioada de raportare, România a continuat să-și îmbunătățească legislația, funcționarea instituțiilor și implementarea politicilor relevante privind drepturile persoanelor care aparțin minorităților naționale. Aceste realizări sunt efectul unei participări directe și constante din partea reprezentanților persoanelor aparținând minorităților naționale.

În cei douăzeci de ani de progrese democratice, timp în care a devenit membră a Consiliului Europei și a Uniunii Europene, România a dezvoltat un sistem complex, cuprinzător și bine articulat de protecție a drepturilor persoanelor care aparțin minorităților naționale, pe care intenționează să-l îmbunătățească în continuare prin politici publice adecvate.

Partea I – Numărul și repartizarea geografică a vorbitorilor de limbi regionale sau minoritare și situația demografică generală. Situația limbilor minoritare din România (incluzând rezultatele oficiale ale recensământului din 2011)

a. Analiza rezultatelor și metodologiei recensământului

La ultimele trei recensăminte derulate după 1989 în România (1992, 2002, 2011) au fost introduse întrebări despre afilierea etnică și limba maternă. Declararea afilierii etnice și a limbii materne a fost voluntară, fără constrângeri, ea fiind înregistrată ca venind din partea cetățenilor. S-a garantat confidențialitatea totală a acestor declarații.

Potrivit metodologiei folosite la recensământ, etnia a fost definită drept apartenența la un anumit grup pe baza unor trăsături culturale, precum limba și/sau tradițiile. Limba maternă a fost definită drept prima limbă folosită în mod obișnuit în cadrul familiei la începutul copilăriei.

Rezultatele finale și oficiale ale recensământului din 2011 s-au fundamentat pe o anumită metodologie: datele obținute din recensămintele clasice (numărătoarea cuprinzătoare a fiecărui membru al populației) au fost corectate pe baza unor registre ale populației. Această modificare a fost considerată necesară, deoarece la momentul efectuării recensământului recenzorii nu au reușit să contacteze multe dintre familiile care locuiau în afara țării. În cazul persoanelor ale căror informații personale au fost obținute din registrele cu evidența populației, afilierea etnică și limba maternă nu au fost consemnate. Astfel, din totalul de 20.1 milioane de oameni reprezentând populația totală, pentru 6.1% nu există informații privind afilierea etnică și limba lor maternă. Datele recensământului din 2011 prezentate în raport privind limba maternă și etnia se referă așadar doar la populația care a participat direct la recensământ. Atunci când se interpretează datele și analiza din prezentul raport, acest aspect metodologic trebuie luat în considerare.

Pe 4 iulie 2013, Institutul Național de Statistică (INS) a publicat pe site-ul oficial al instituției rezultatele finale ale recensământului din 2011. Din acestea rezultă o tendință de scădere a populației din România, ceea ce presupune o tendință asemănătoare privind numărul de persoane care aparțin minorităților naționale. Datele expuse mai jos¹ reprezintă o analiză comparativă a structurii etnice a populației permanente a României în 2011 și 2002.

<u>Etnie</u>	<u>2002</u>	<u>2011</u>
Maghiari	1,431,807	1,227,623
Romi	535,140	621,573
Ucraineni	61,098	50,920
Germani	59,764	36,042
Turci	32,098	27,698
Ruși lipoveni	35,791	23,487
Tătari	23,935	20,282
Sârbi	22,561	18,076
Slovaci	17,226	13,654
Bulgari	8,025	7,336
Croați	6,807	5,408
Greci	6,472	3,668
Italieni	3,288	3,203

¹ Sursă: <http://www.recensamantromania.ro/rezultate-2/>

Evrei	5,785	3,271
Cehi	3,941	2,477
Polonezi	3,559	2,543
Armeni	1,780	1,361
Macedoneni	695	1,264

b. Prezentarea situației limbilor regionale sau minoritare din România pe baza datelor colectate la recensământul din 2011

După cum se arată în primul raport, România implementează *Carta* pentru 20 de limbi regionale sau minoritare. Zece limbi sunt cuprinse doar în Partea II: albaneză, armeană, greacă, italiană, macedoneană, polonă, romani, ruteană, tătară și idiș.

Mai mult decât atât, alte zece limbi sunt cuprinse în Partea II și III: bulgară, croată, cehă, germană, maghiară, rusă, sârbă, slovacă, turcă și ucraineană.

Potrivit **recensământului realizat în 2011**² și rezultatelor acestuia, publicate în iulie 2011, situația actuală a celor **20 de limbi** este următoarea:

Albaneză

În recensământul din 2011, albaneza aparține grupului numit „alte limbi”. Numărul de vorbitori de albaneză este estimat la aproximativ 500 de persoane. Aceștia locuiesc mai ales în Constanța, Craiova și București. Albanza este cuprinsă în Partea II a *Cartei*.

Armeană

Potrivit recensământului din 2011, în România există 1.361 de armeni, dintre care 739 au declarat armeană ca fiind limba lor maternă. Limba armeană este cuprinsă în Partea II din *Cartă*.

Bulgară

Potrivit recensământului din 2011, 7.336 de persoane aparțin minorității bulgare, dintre care 6.518 au declarat ca limba lor maternă este bulgara. Minoritatea bulgară este întâlnită mai ales în județele Timiș și Arad, răspândită de asemenea în câteva județe din sudul României, cu precădere de-a lungul Dunării. Bulgara este cuprinsă în Părțile II și III din *Cartă*.

Croată

Potrivit recensământului din 2011, 5.408 de persoane aparțin minorității croate, dintre care 5.167 au declarat croata ca fiind limba lor maternă. Minoritatea croată este concentrată în județele Caraș-Severin și Timiș. Croata este cuprinsă în Părțile II și II din *Cartă*.

Cehă

Potrivit recensământului din 2011, 2.477 de persoane aparțin minorității cehe, dintre care 2.174 vorbesc ceha ca limbă maternă. Minoritatea cehă este concentrată în județele Caraș-Severin și Mehedinți (Moldova Nouă, Orșova, Eibenthal/Eibental). Ceha este cuprinsă în Părțile II și II ale *Cartei*.

---

² Informațiile privind populația permanentă pe baza etniei și limbii materne declarate sunt disponibile la adresa http://www.recensamantromania.ro/wp-content/uploads/2013/07/sR_TAB_11.xls

Germană

Potrivit recensământului din 2011, 36.042 de persoane aparțin minorității germane, dintre care 26.557 au declarat că germana este limba lor maternă. Minoritatea germană mai include și câteva grupuri geografice: sașii transilvăneni, *Landler* (aproape de Sibiu/Hermannstadt), germanii țipțeri (în nordul Transilvaniei), șvabii sătmăreni (Satu Mare), șvabii bănățeni, *Banater Berglanddeutsche* (germani din regiunea munților Banatului din Reșița și împrejurimi), germanii bucovineni, germanii dobrogeni și comunități urbane (București, Iași, Craiova și alte orașe). Germana este cuprinsă în Părțile II și III din *Cartă*.

Greacă

Potrivit recensământului din 2011, există 3.668 de greci în România, dintre care 2.561 vorbesc greaca. Ei sunt concentrați mai ales în zonele urbane – București, Ploiești, Pitești, Târgoviște, Craiova, Constanța, Iași, Brașov, etc. Greaca este cuprinsă în Partea II din *Cartă*.

Maghiară

Potrivit recensământului din 2011, 1.227.623 de persoane (6,1% din populația totală a României) aparțin minorității maghiare, cel mai numeros grup minoritar din țară, iar 1,259,914 persoane vorbesc maghiara ca limbă maternă. Maghiarii sunt populație majoritară în județele Harghita/Hargita și Covasna/Kovászna. O mare parte din maghiari mai trăiesc și în județele Mureș/Maros, Satu Mare/Szatmárnémeti/Sathmar, Bihor/Bihar și Sălaj/Szilágy și în București. Maghiara este cuprinsă în Părțile II și III din *Cartă*.

Italiană

În 2011, recensământul a înregistrat 3,288 de italieni, dintre care 2.210 vorbesc italiană. Ei trăiesc în special în zone urbane – București, Galați, Timișoara, Oradea, Iași, etc. Limba italiană este cuprinsă în Partea II din *Cartă*.

Macedoneană

La recensământul din 2011, 1.264 de persoane s-au declarat macedoneni. 769 de persoane vorbesc macedoneana ca limbă maternă. Numărul de etnici macedoneni s-a dublat în comparație cu 2002. Una din explicații este că multe persoane care aparțin comunității aromâne (*macedo-români*, “*machedoni*”), care vorbesc dialectul aromân al limbii române, s-au declarat macedoneni din greșeală, datorită asemănării fonetice dintre cele două etnonime. Această teorie se bazează pe faptul că multe persoane cu domiciliul în județele Constanța și Tulcea, unde sunt concentrate grupuri numeroase de aromâni, apar în recensământ drept „macedoneni”. Limba macedoneană apare în Partea II a *Cartei*.

Polonă

Conform recensământului din 2011, 2.543 de persoane din România aparțin minorității poloneze, dintre care 2.079 vorbesc polonă. O mare parte a populației vorbitoare de polonă este concentrată în județul Suceava. Satele Calafindești (704 vorbitori) și Mănăstirea Humorului (642) au un număr mare de vorbitori de polonă. Poloneza este cuprinsă în Partea II din *Cartă*.

Romani

Potrivit recensământului din 2011, există 245.677 de vorbitori de romani în România. Este evident că un număr foarte mare de romi nu se identifică drept romi și vorbitori de romani în recensăminte, afișând astfel o tendință de asimilare lingvistică (care va fi analizată într-un subcapitol ulterior din prezentul raport). Numărul estimat neoficial de romi variază între 1,2 milioane și 2,5 milioane de persoane. Recensământul din 2011 arată totuși **o creștere**

semnificativă a numărului de romi, provocată de faptul că multe persoane și-au declarat etnia romă în 2011, în comparație cu 2002. Această creștere este rezultatul implicării organizațiilor de romi care au încurajat această tendință, al participării etnicilor romi la recensământ, și al discuțiilor cu membrii comunității. Limba romani este cuprinsă în Partea II din *Cartă*.

Ruși

Potrivit recensământului din 2011, minoritatea rușilor lipoveni din România se ridică la 23.487 de persoane, dintre care 18.346 au declarat că vorbesc rusa ca limbă maternă. Minoritatea rusă este concentrată în special în Dobrogea (mai ales în Delta Dunării), dar este prezentă și în Moldova și Muntenia. Rusa este cuprinsă în Părțile II și III ale *Cartei*.

Ruteană

În recensământul din 2011, rutenii aparțin grupului numit „alte limbi” / „alte grupuri etnice”. Potrivit informațiilor furnizate de Uniunea Culturală a Rutenilor din România, recensământul din 2011 arată că există 548 de etnici ruteni, în creștere față de numărul înregistrat la recensământul din 2002. Ruteana este cuprinsă în Partea II din *Cartă*.

Sârbă

Potrivit recensământului din 2011, 18.076 de persoane aparțin minorității sârbe, dintre care 16.805 au declarat că vorbesc sârba ca limbă maternă. Minoritatea sârbă este concentrată în următoarele județe: Arad, Timiș, Caraș-Severin și Mehedinți. Sârba este cuprinsă în Părțile II și III din *Cartă*.

Slovacă

Potrivit recensământului din 2011, 13.654 de persoane aparțin minorității slovace, dintre care 12.802 de persoane au declarat că limba lor maternă este slovacă. Minoritatea slovacă este concentrată în județele Arad, Bihor, Sălaj și Timiș. Slovaca este cuprinsă în Părțile II și III din *Cartă*.

Tătară

La recensământul din 2011 20.282 de persoane au declarat că sunt etnici tătari. 17.677 dintre aceștia au spus că tătara este limba lor maternă. Vorbitorii de tătară locuiesc în județele Constanța, Tulcea, precum și în București. Tătara este cuprinsă în Partea II din *Cartă*.

Turcă

Potrivit recensământului din 2011, 27.698 de persoane aparțin minorității turce, dintre care 25.302 au declarat că turca este limba lor maternă. Minoritatea turcă este concentrată în Dobrogea (județele Constanța și Tulcea). Turca este cuprinsă în Părțile II și III din *Cartă*.

Ucraineană

Potrivit recensământului din 2011, 50.920 de persoane aparțin minorității ucrainene, dintre care 48.910 au declarat că vorbesc ucraineana ca limbă maternă. Majoritatea ucrainenilor trăiesc în județele Maramureș, Suceava, Caraș-Severin, Timiș, Tulcea, Arad, Botoșani și Satu Mare. Ucraineana este cuprinsă în Părțile II și III din *Cartă*.

Idiș

Idiș este vorbită în România de către membrii comunității evreiești, anume 643 de persoane din totalul de 3.271 care s-au declarat de etnie evreiască la recensământul din 2011. Idiș este cuprinsă în Partea II din *Cartă*.

c. Dinamica principalelor grupuri lingvistice din România³

Ca tendință generală, **populația României este în scădere continuă**, și (cu anumite excepții) numărul de vorbitori care aparțin diferitelor grupuri lingvistice minoritare este de asemenea în scădere, **ca urmare a acestei tendințe generale**.

Tabelul 1. *Dinamica comparativă a numărului de persoane care se asociază unei anumite limbi materne la recensămintele din 2002 și 2011*

Limbă maternă	Anul recensământului		Procentaje în 2011 spre deosebire de 2002
	2002	2011	
Română	19736517	17176544	-13.0
Maghiară	1443970	1259914	-12.7
Romani	237570	245677	3.4
Germană	44888	26557	-40.8
Ucraineană	57407	48910	-14.8
Turcă	28115	25302	-10.0
Tătară	21272	17677	-16.9
Rusă	29246	18946	-35.2
Sârbă	20411	16805	-17.7
Slovacă	16027	12802	-20.1
Bulgară	6735	6518	-3.2
Croată	6355	5167	-18.7
Italiană	2531	2949	16.5
Greacă	4170	2561	-38.6
Cehă	3381	2174	-35.7
Polonă	2690	2079	-22.7
Armeană	721	739	2.5
Macedoneană	-	769	-
Idiș	951	643	-32.4
Altele	15887	18880	18.8
Nu există date	2130	1230028	-

După cum se poate observa în Tabelul 1, numărul celor două mari grupuri lingvistice (cu peste 1 milion de vorbitori), și anume românii și maghiarii, a scăzut cu aproximativ 13%. În mod asemănător, numărul în scădere al persoanelor care vorbesc ucraineana ca limbă maternă se încadrează în limitele mediei de scădere a populației. Numărul de persoane care au turca drept limbă maternă a scăzut, însă cu puțin față de media de scădere demografică. Numărul de persoane care au declarat că vorbesc romani drept limbă maternă a crescut, ca urmare directă a faptului că există și o creștere a numărului de persoane care s-au declarat etnici romi. O altă creștere se poate observa și în cazul armenilor și italienilor. În aceste cazuri, cea mai probabilă explicație este imigrația. Situația bulgarilor ar trebui la rândul ei amintită, deoarece scăderea cu 3.2% a populației vorbitoare de bulgară este cu mult sub media generală de 13%.

Cu valori puțin peste medie, se poate observa o **scădere** și în cazul vorbitorilor de tătară, slovacă, croată și polonă, pe când numărul de persoane care declară germana și rusa ca limbi materne a

³ După cum arată datele furnizate de Institutul pentru studierea problemelor minorităților naționale

înregistrat o scădere pronunțată. Comunitățile de greci, cehi, ruși, germani și vorbitori de idiș au pierdut o treime sau mai mult din vorbitorii lor nativi în perioada 2002-2011.

d. Evaluarea vitalității etno-lingvistice a principalelor grupuri lingvistice minoritare din România⁴

În baza unei analize mai profunde a dinamicii identității lingvistice și a procesului de conservare a limbilor minoritare, se poate nuanța situația minorităților lingvistice din România. Acest lucru poate fi realizat în urma unei analize a gradului de concordanță dintre afilierea etnică și identitatea lingvistică. Din moment ce etnia se definește drept apartenența la un anumit grup de persoane în funcție de trăsături culturale precum limbă și/sau tradiții, putem deduce că diferențele în privința numărului de persoane care declară o anumită afiliere etnică și cei care-și asumă o anumită limbă vorbită de un alt grup ca fiind limba lor maternă scoate în evidență anumite procese socio-lingvistice (ex: asimilarea lingvistică). În cel mai bun caz, cele două populații se suprapun perfect. Cu toate acestea, dacă numărul de persoane a căror limbă maternă declarată aparține unui anumit grup este mai mic decât numărul celor care se declară ca aparținând aceluși grup etnic, putem deduce că există anumite procese care favorizează o asimilare lingvistică.

Vom compara concordanța dintre etnie și limba maternă pentru următoarele trei recensăminte pentru a scoate în evidență dinamica specifică a principalelor comunități lingvistice minoritare din România.

Tabelul 2. *Concordanța dintre afilierea lingvistică și limba maternă pentru maghiarii din România la recensămintele din 1992, 2002 și 2011*

	Anul recensământului		
	1992	2002	2011
Afilieretna etnică	1614959	1431807	1227623
Limba maternă	1639135	1443970	1259914
Concordanță	101.5	100.8	102.6

Deși atât numărul de vorbitori de maghiară, cât și cel al etnicilor maghiari au înregistrat o scădere semnificativă, datele obținute la cele trei recensăminte consecutive arată că numărul celor care declară maghiara ca fiind limba lor maternă a fost mai mare decât numărul celor care și-au declarat afilierea la etnia maghiară. Acest lucru se datorează faptului că în multe regiuni, **persoanele care declară că maghiara este limba lor maternă își asumă etnia romă sau germană, în anumite zone.**

Tabelul 3. *Concordanța dintre afilierea lingvistică și limba maternă pentru romii din România la recensămintele din 1992, 2002 și 2011*

	Anul recensământului		
	1992	2002	2011
Afilieretna etnică	401087	535140	621573
Limba maternă	166635	237570	245677
Concordanță	41.5	44.4	39.5

Deși numărul de persoane care declară că vorbesc romani ca limbă maternă a crescut constant, concordanța dintre afilierea etnică și limba maternă este oarecum redusă și fluctuează pe perioada acoperită de cele trei recensăminte. Mai puțin de jumătate din etnicii romi au declarat că vorbesc romani (aproximativ 40% în 2011). Fenomenul asimilării lingvistice a romilor are o lungă evoluție istorică, specifică marilor comunități de romi din țările europene. Deși numărul de persoane care au declarat că vorbesc romani a crescut în perioada 2002-2011, indicele de concordanță are valori mai mici față de recensămintele precedente.

⁴ Studiu furnizat de către Institutul pentru studierea problemelor minorităților naționale

Tabelul 4. *Concordanța dintre afilierea lingvistică și limba maternă pentru germanii din România la recensămintele din 1992, 2002 și 2011*

	Anul recensământului		
	1992	2002	2011
Afilieră etnică	119462	59764	36042
Limba maternă	98530	44888	26557
Concordanță	82.5	75.1	73.7

Comunitatea de germani din România s-a redus drastic în ultimele două decenii, iar comunitățile locale au scăzut dramatic ca număr din cauza migrației, în timp ce numărul căsătoriilor inter-etnice este destul de mare. Astfel, o scădere a concordanței dintre afilierea etnică și limba maternă poate fi observată în timp. Aceasta înseamnă că este din ce în ce mai puțin probabil ca persoanele de origine germană să își declare limba maternă ca fiind germană. Acest proces poate fi pus pe seama schimbărilor drastice a condițiilor socio-lingvistice ale comunităților lingvistice germane. La nivelul comunităților locale, numărul și coeficientul de vorbitori nativi de germană este în continuă scădere, iar socializarea lingvistică se face din ce în ce mai puțin în limba germană la nivelul familiei și al comunității.

Tabelul 5. *Concordanța dintre afilierea lingvistică și limba maternă pentru ucrainenii din România la recensămintele din 1992, 2002 și 2011*

	Anul recensământului		
	1992	2002	2011
Afilieră etnică	65764	61353	50920
Limba maternă	63585	57407	48910
Concordanță	96.7	93.6	96.1

Deși numărul de ucraineni a scăzut, un segment important al populației a continuat să trăiască în localități cu un număr ridicat de vorbitori de ucraineană. Acest lucru este evidențiat de indicele de concordanță care ne permite să deducem că circumstanțele socio-lingvistice sunt relativ stabile. În acest caz, procesele de asimilare lingvistică sunt marginale, deoarece cei care-și declară originea ucraineană declară oficial că vorbesc și ucraineană.

Tabelul 6. *Concordanța dintre afilierea lingvistică și limba maternă pentru turcii din România la recensămintele din 1992, 2002 și 2011*

	Anul recensământului		
	1992	2002	2011
Afilieră etnică	29832	32098	27698
Limba maternă	27587	28115	25302
Congruență	92.5	87.6	91.3

Limba turcă pare să aibă o poziție socio-lingvistică destul de stabilă. Cu toate că numărul de persoane care au declarat că vorbesc turca (în condițiile scăderii generale a populației) a scăzut în ultimii zece ani, indicele de concordanță a crescut. Asta înseamnă că față de 2002, a fost mult mai probabil ca persoanele de etnie turcă să aleagă turca drept limbă maternă în 2011.

Tabelul 7. *Concordanța dintre afilierea lingvistică și limba maternă pentru tătarii din România la recensămintele din 1992, 2002 și 2011*

	Anul recensământului		
	1992	2002	2011
Afilieră etnică	24596	23935	20282
Limba maternă	22754	21272	17677
Concordanță	92.5	88.9	87.2

Scăderea populației vorbitoare de tătară ca limbă maternă s-a produs mai repede decât scăderea celor care s-au declarat de etnie turcă. Indicele de concordanță (cu toate că este destul de mare) s-a redus treptat după 1992.

Tabelul 8. *Concordanța dintre afilierea lingvistică și limba maternă pentru rușii din România la recensămintele din 1992, 2002 și 2011*

	Anul recensământului		
	1992	2002	2011
Afilieră etnică	38606	35791	23487
Limba maternă	31447	29246	18946
Concordanță	81,5	81,7	80,7

Scăderea demografică a etnicilor ruși (lipoveni) și a vorbitorilor de rusă s-a situat deasupra mediei de țară în perioada 2002-2011. Această evoluție demografică nefavorabilă poate să fi afectat într-o anumită măsură vitalitatea etno-lingvistică a comunității, din moment ce indicele de concordanță a înregistrat o ușoară scădere. Cu toate acestea, datele oferite de recensământ mai scoate la iveală și un caracter relativ stabil.

Tabelul 9. *Concordanța dintre afilierea lingvistică și limba maternă pentru slovacii din România la recensămintele din 1992, 2002 și 2011*

	Anul recensământului		
	1992	2002	2011
Afilieră etnică	19594	17226	13654
Limba maternă	18283	16027	12802
Concordanță	93.3	93.0	93.8

Limba slovacă pare să aibă o poziție socio-lingvistică destul de stabilă. Numărul de persoane care au semnalat limba slovacă drept limba lor maternă (în condițiile scăderii generale a populației) s-a diminuat foarte puțin în timpul ultimilor zece ani, în timp ce indicele de concordanță a rămas relativ mare și stabil.

Tabelul 10. *Concordanța dintre afilierea lingvistică și limba maternă pentru cehii din România la recensămintele din 1992, 2002 și 2011*

	Anul recensământului		
	1992	2002	2011
Afilieră etnică	5797	3941	2477
Limba maternă	4953	3381	2174
Concordanță	85.4	85.8	87.8

Limba cehă pare să aibă o poziție socio-lingvistică oarecum stabilă. Numărul de persoane care au declarat că vorbesc ceha ca limbă maternă (în condițiile scăderii generale a populației) s-a redus considerabil în ultimii zece ani, iar indicele de concordanță a crescut ușor. Aceasta înseamnă că scăderea populației nu a avut neapărat un impact negativ foarte pronunțat (cel puțin până în prezent) asupra șanselor de perpetuare lingvistică ale acestei comunități lingvistice.

Tabelul 11. *Concordanța dintre afilierea lingvistică și limba maternă pentru sârbii din România la recensămintele din 1992, 2002 și 2011*

	Anul recensământului	
	2002	2011
Afilieră etnică	22561	18076
Limba maternă	20411	16805
Concordanță	90.5	93.0

Limba sârbă pare să aibă o poziție socio-lingvistică destul de stabilă. Numărul de persoane care vorbesc sârba ca limbă maternă (în condițiile unei scăderi generale a populației) s-a diminuat considerabil în ultimii zece ani, iar indicele de concordanță a crescut puțin. Asta înseamnă că descreșterea demografică nu a avut neapărat un impact negativ foarte puternic (cel puțin până în prezent) asupra șanselor de perpetuare lingvistică ale acestei comunități lingvistice.

Tabelul 12. *Concordanța dintre afilierea lingvistică și limba maternă pentru croații din România la recensămintele din 1992, 2002 și 2011*

	Anul recensământului	
	2002	2011
Afilieră etnică	6807	5408
Limba maternă	6355	5167
Concordanță	93.4	95.5

Limba croată pare să aibă o poziție socio-lingvistică oarecum stabilă. Numărul de persoane care vorbesc croata ca limbă maternă (în condițiile unei scăderi generale a populației) s-a diminuat considerabil în ultimii zece ani iar indicele de concordanță a crescut puțin. Asta înseamnă că scăderea demografică nu a avut neapărat un impact negativ foarte puternic (cel puțin până în prezent) asupra șanselor de perpetuare lingvistică ale acestei comunități lingvistice.

Tabelul 13. *Concordanța dintre afilierea lingvistică și limba maternă pentru grecii din România la recensămintele din 1992, 2002 și 2011*

	Anul recensământului		
	1992	2002	2011
Afilieră etnică	3940	6472	3668
Limba maternă	2605	4170	2561
Concordanță	66.1	64.4	69.8

În ceea ce privește limba greacă, în 2011 cel puțin 3 din 10 persoane de origine greacă au declarat că vorbesc o limbă maternă alta decât greaca. Cu toate acestea, în comparație cu datele rezultate din alte recensăminte din România, indicele de concordanță nu a scăzut odată cu trecerea timpului.

Tabelul 14. *Concordanța dintre afilierea lingvistică și limba maternă pentru bulgarii din România la recensămintele din 1992, 2002 și 2011*

	Anul recensământului		
	1992	2002	2011
Afilieră etnică	9851	8025	7336
Limba maternă	9421	6735	6518
Concordanță	95.6	83.9	88.8

Poziția socio-lingvistică a vorbitorilor de limbă bulgară, așa cum reiese din indicele de concordanță, variază. Totuși, se pot vedea semne de stabilitate în ultimii zece ani. Valoarea indicelui de concordanță a crescut de la 83.9% în 2002 la 88.8% în 2011.

Tabelul 15. *Concordanța dintre afilierea lingvistică și limba maternă pentru vorbitorii de polonă din România la recensămintele din 1992, 2002 și 2011*

	Anul recensământului		
	1992	2002	2011
Afilieră etnică	4232	3559	2543
Limba maternă	3047	2690	2079
Concordanță	72.0	75.6	88.8

Fluctuația indicelui de concordanță pentru limba polonă denotă semne de revitalizare a limbii. Deși numărul de persoane de etnie poloneză și de vorbitori de polonă a scăzut considerabil, șansele ca o persoană de origine poloneză să învețe limba polonă ca limbă maternă au crescut semnificativ în ultimele două decenii.

e. Consecințe juridice posibile cu privire la protecția drepturilor lingvistice. Dezbateri privind revizuirea pragului de 20%⁵

În conformitate cu legislația română, drepturile lingvistice ale minorităților sunt garantate pentru comunitățile lingvistice locale care reprezintă cel puțin 20% din totalul populației din unitatea administrativă locală. De vreme ce procesele demografice pot duce la evoluții pozitive, o listă cu astfel de comunități va fi prezentată pentru a fi luată în considerare pentru implementarea drepturilor lingvistice, așa cum prevăd reglementările naționale și convențiile internaționale semnate de România. Potrivit datelor furnizate de instituțiile abilitate, există 29 de unități administrative unde procentajul populației minoritare a crescut, atingând pragul legal de 20% (vezi tabelul de mai jos).

Unități administrative unde coeficientul de vorbitori de limbă minoritară a depășit 20% din totalul populației în unitatea administrativă respectivă

No.	Limbă	Județ	Numele localității	Populație 2011	Procentajul populației vorbitoare de limbă minoritară în 2011	Procentajul populației vorbitoare de limbă minoritară în 2002
1.	Maghiară	Bihor	LUGAȘU DE JOS	3 480	26.06	19.16
2.	Maghiară	Satu Mare	APA	2 575	25.40	15.52
3.	Romani	Dolj	CATANE	1 741	45.55	13.09
4.	Romani	Caraș-Severin	TICVANIU MARE	1 908	34.38	12.97
5.	Romani	Mehedinți	GRUIA	3 028	31.90	16.69
6.	Romani	Dolj	COȘOFENII DIN FAȚĂ	1 803	30.50	0.00
7.	Romani	Buzău	RÂMNICELU	4 444	29.43	0.32
8.	Romani	Teleorman	BUZESCU	3 746	29.12	17.46
9.	Romani	Dolj	VÂRTOPI	1 564	28.58	18.57
10.	Romani	Bihor	LĂZĂRENI	3 146	25.43	18.62
11.	Romani	Bacău	BUCIUMI	2 808	24.39	12.96
12.	Romani	Bihor	BATĂR	4 686	23.84	15.45

⁵ Potrivit informațiilor furnizate de Institutul pentru studierea problemelor minorităților naționale

13.	Romani	Mureș	OGRA	2 308	23.70	19.13
14.	Romani	Dolj	AMĂRĂȘTII DE JOS	5 318	23.24	15.40
15.	Romani	Sălaj	BOGHIȘ	1 877	23.07	13.34
16.	Romani	Caraș-Severin	RĂCĂȘDIA	1 882	22.90	19.13
17.	Romani	Bistrița-Năsăud	CICEU MIHĂIEȘTI	1 282	22.85	12.71
18.	Romani	Caraș-Severin	VĂRĂDIA	1 302	22.43	14.80
19.	Romani	Vaslui	ORAȘ MURGENI	6 423	22.19	13.16
20.	Romani	Dolj	NEGOI	1 853	21.69	9.51
21.	Romani	Dâmbovița	POTLOGI	8 496	21.60	19.97
22.	Romani	Sălaj	SÂG	3 225	21.58	14.15
23.	Romani	Dolj	URZICUȚA	3 085	21.17	13.37
24.	Romani	Călărași	SĂRULEȘTI	3 131	20.79	13.77
25.	Romani	Mureș	BEICA DE JOS	2 251	20.52	8.16
26.	Romani	Mureș	BAND	6 214	20.02	13.56
27.	Ucraineană	Timiș	VICTOR VLAD DELAMARIN A	2 521	22.13	19.19
28.	Ucraineană	Tulcea	CRIȘAN	1 218	21.51	6.93
29.	Turcă	Constanța	BĂNEASA	5 017	21.87	16.98

Trebuie subliniat faptul că, potrivit legislației în vigoare, în eventualitatea unei evoluții demografice nefavorabile, dacă coeficientul unei populații minoritare scade sub pragul de 20%, **aceasta se va bucura de cel mai favorabil cadru lingvistic garantat în baza Legii nr. 215/2001** (art. 131 din legea amintită, republicată pe 29 februarie 2007).

Așadar trebuie amintit că există cazuri, în județe precum Sibiu, Timiș, Constanța, Arad și Bacău, unde indicatoarele informative continuă să fie afișate în două limbi, deși coeficientul populației minoritare **a coborât sub pragul de 20%**, potrivit recensământului din 2011. În județul **Bacău**, indicatoarele informative în limba maghiară au fost păstrate în satele Făget, Tărhăuși, Ghimeș și Făgetul de Sus. În județul **Arad**, există 30 de localități care afișează indicatoare informative în sistem bilingv, majoritatea dintre ele în limba maghiară. În 13 din aceste localități, ponderea etnicilor germani și maghiari a coborât sub 20%, însă aceste indicatoare informative au fost păstrate (vezi Anexa nr. 10). În județul **Constanța** există 5 localități care afișează indicatoarele bilingv (toate în turcă, cu excepția localității Ghindărești, unde indicatoarele sunt afișate în rusă). În două dintre aceste localități, coeficientul minorităților etnice a scăzut sub 20% (vezi **Anexa 11**). În județul Timiș, există 29 de localități care afișează indicatoare informative în sistem bilingv sau în mai multe limbi. În 14 din aceste localități, ponderea minorităților etnice a coborât

sub 20%, dar indicatoarele respective au fost menținute. Același lucru se poate spune și despre județul Sibiu, unde indicatoarele bilingve sau multilingve au fost păstrate, deși ponderea etnicilor germani sau maghiari este sub 20% (vezi **Anexa nr. 12** pentru datele despre județele Timiș și Sibiu).

Partea II – Recomandări de implementat în mod prioritar. Evenimente care pot apărea pe parcursul următorului ciclu de monitorizare cu urmări directe sau indirecte asupra situației limbilor regionale sau minoritare.

Noi prevederi legale adoptate după transmiterea primului raport de țară. Argumente relevante privind cadrul legislativ existent și implementarea acestuia

1. Evenimente care pot apărea pe parcursul următorului ciclu de monitorizare cu urmări directe sau indirecte asupra situației limbilor regionale sau minoritare.

În ceea ce privește evenimentele care pot apărea pe parcursul următorului ciclu de monitorizare, Guvernul și-ar dori să abordeze, în primul rând, chestiunea **revizuirii Constituției**.

Acesta este un proces complex care presupune mai mulți pași procedurali, precum aprobarea lui de către Consiliul Legislativ și Curtea Constituțională a României. Trebuie subliniat faptul că procesul de revizuire a Constituției României nu afectează drepturile persoanelor aparținând minorităților naționale.

Actori importanți de pe scena societății civile, precum universități, ONG-uri, etc. au transmis propuneri, prin intermediul *Forumului Constituțional*, către comisia parlamentară pentru elaborarea unei propuneri legislative pentru Constituția României. Interesele vorbitorilor de limbi minoritare / regionale au fost luate în considerare în faza de dezbateră a propunerilor și în proiectul de lege care a rezultat.

Potrivit procedurii naționale, pe 17 februarie 2014, Curtea Constituțională a României s-a pronunțat în privința proiectului legii de revizuire a Constituției. În urma solicitării de evaluare juridică a Guvernului României, Comisia de la Veneția a adoptat *Opinia comună referitoare la proiectul de lege privind revizuirea Constituției României* cu ocazia celei de-a 98-a sesiuni plenari care a avut loc între 21-22 martie 2014.

Pe baza recomandărilor și deciziilor Comisiei de la Veneția și a Curții Constituționale a României, se estimează ca procesul de revizuire să continue în 2015.

În ceea ce privește **proiectul de lege privind reorganizarea teritorial-administrativă a României**, trebuie menționat că reorganizarea nu va fi realizată pe baza unor criterii legate de etnie. Cele 8 viitoare regiuni ale României vor fi delimitate în funcție de criteriile de **eficiență economică**, cu scopul de a oferi entităților regionale un mai bun acces la fonduri europene. Reorganizarea teritorial-administrativă nu se va desfășura în nici un caz pe baza criteriilor etnice.

Procesul de descentralizare a fost declanșat doar din nevoia de a restrânge discrepanțele de dezvoltare economică dintre România și alte țări membre UE. Este așadar un proces menit să consolideze performanțele României ca stat membru al Uniunii Europene. Niciuna din aceste măsuri nu este concepută să afecteze drepturile persoanelor care aparțin minorităților naționale, sau sistemul de protecție dezvoltat cu scopul de a proteja și promova drepturile lor.

Guvernul mai dorește de asemenea să sublinieze că activitățile raportate în documentul de față au fost afectate de criza economică și financiară, ceea ce a rezultat într-o scădere a resurselor disponibile. Acest lucru a afectat toate instituțiile publice (atât la nivel central cât și la nivel local) într-un fel sau altul, și trebuie avut în vedere faptul că aceste instituții și-au realizat și **vor continua să-și realizeze atribuțiile într-o manieră eficientă, în condițiile tăierilor bugetare**. Efectele crizei economice și financiare asupra bugetului de stat se vor mai vedea și în anii următori.

2. Argumente relevante privind cadrul legislativ existent și implementarea Cartei. Noi prevederi legale adoptate după transmiterea primului raport de țară.

Trebuie subliniat faptul că în intervalul 2011-2013, în ciuda unor dificultăți cauzate de criza financiară, **nu s-au produs schimbări semnificative în bugetele alocate organizațiilor minoritare membre ale Consiliului Minorităților Naționale.**

Sprijinul financiar oferit de Guvernul României, prin intermediul Departamentului pentru relații inter-etnice (DRI) către cele 19 organizații membre ale Consiliului Minorităților Naționale, a evoluat după cum urmează:

2010	70.,000.000 lei, în conformitate cu H.G. nr. 100/2010;
2011	73.710.000 lei, în conformitate cu H.G. nr. 56/ 2011;
2012	79.200.000 lei, în conformitate cu H.G. nr. 31/ 2012;
2013	83.160.000 lei, în conformitate cu H.G. nr. 111/ 2013.

O mare parte din aceste sume a fost folosită pentru mai multe tipuri de activități cu scopul de a conserva și promova limbile minorităților. Astfel, în conformitate cu Hotărârea de Guvern nr. 111/2013, bugetele alocate organizațiilor minorităților naționale includ:

- Cheltuieli cu publicarea revistelor, cărților și manualelor școlare;
- Cheltuieli din organizarea de evenimente culturale și științifice, simpozioane și alte evenimente de acest gen în țară și în străinătate;
- Cheltuieli cu resursele umane (pentru angajații organizațiilor, publicațiile lor, etc.)

Aspecte specifice a fiecărui domeniu descrise în Partea III din *Cartă*:

A. EDUCATIA

- a. **În ceea ce privește *Recomandările Comisiei de Miniștri a Consiliului Europei privind implementarea Cartei Europene a Limbilor Regionale sau Minoritare în România* (document adoptat de către Consiliul de Miniștri pe 13 iunie 2012 în marja celei de-a 1145-a întâlniri a vice-miniștrilor):**

*“Dezvoltarea de modele educaționale pentru predarea limbilor **tătară și turcă**, în cooperare cu reprezentanții vorbitorilor de limbi minoritare”*

Măsuri adoptate: - S-a păstrat metodologia predării limbii, istoriei și culturii turce (3-4 ore de predare a limbii turce / săptămână la clasele 1-12 și 1 oră de predare a istoriei și tradițiilor turcilor și tătarilor / săptămână la clasele 6-7). Din cei peste 4,700 de studenți care au luat parte la aceste ore de predare în anul școlar 2012-2013, 380 au fost copii de grădiniță.

- Au fost puse la dispoziție posturi de profesor și finanțare pentru cursurile de limbă și istorie a turcilor și tătarilor. În anul școlar 2010-2011, 45 de profesori au predat turca, precum și istoria și tradițiile turcilor și tătarilor în România, în timp ce patru profesori au predat cursuri opționale de limbă tătară în 4 școli din județul Constanța (Școala *M. Dragomirescu* din Medgidia, clasele 1-8, Școala *Lumina* – clasele 1-8, Liceul *Emil Racoviță* din Techirghiol, Liceul *Mihai Kogălniceanu* din Mihai Kogălniceanu).

- S-a continuat finanțarea ediției anuale a Olimpiadei Naționale de Limbă Turcă, (de exemplu, ediția a 16-a, ianuarie-aprilie 2012) și pentru participarea la Olimpiada Internațională de Turcă din Turcia.

- S-a continuat procesul de îmbunătățire a programei școlare, precum și publicarea de materiale educaționale și manuale școlare de limbă, istorie și tradiții ale turcilor și tătarilor, educație interculturală, etc. Ministerul Educației a publicat manuale de limbă și literatură turcă (clasele 1-8), intitulate „Istoria și tradițiile turcilor și tătarilor din România”.

- La nivel universitar, limba turcă este predată în cadrul catedrelor de limbă și literatură turcă. În perioada 2000-2010, aproximativ 80 de directori de școală turci, precum și profesori de grădiniță, școli primare și secundare, au absolvit Facultatea de limbi și literaturi străine a Universității din București, Facultatea de Litere a Universității *Ovidius* din Constanța și Institutul *Kemal Atatürk* din Medgidia, județul Constanța. De asemenea se mai predă turcă la Institutul de Turcologie și Studii Central-Asiatice a Universității *Babeș-Bolyai* din Cluj-Napoca (din 2009) și la Facultatea de limbi și literaturi străine a Universității Creștine *Dimitrie Cantemir* din București (din 2011).

- După o experiență foarte bună în două licee internaționale private (în Constanța și București) și ca urmare a unui acord bilateral între România și Turcia, la București s-a deschis o universitate româno-turcă (Universitatea *Lumina*).

„oferă module de instruire elementară și aprofundată a unui număr suficient de profesori pentru a implementa în totalitate prevederile Articolului 8 cu privire la limbile germană, maghiară, turcă și ucraineană”

Măsuri adoptate:

Pentru limba germană:

Educația inițială se face în universități. Există o gamă largă de domenii de studiu academic (în jur de 70). Principalele universități care pregătesc profesori sunt:

- Universitatea *Babeș - Bolyai* din Cluj-Napoca (Matematică – informatică, chimie și inginerie chimică, biologie, geologie, geografie, literatură, științe politice, istorie, filosofie, psihologie, științele educației)
- Universitatea *Lucian Blaga* din Sibiu
- Universitatea de Vest din Timișoara,
- Universitatea *Transilvania* din Brașov,
- Universitatea din București,
- Universitatea *Alexandru Ioan Cuza* din Iași etc.

Centrul pentru Formare Continuă în Limba Germană (CFCLG) din Mediaș, cu reprezentanță în Timișoara, este o unitate a Ministerului Educației Naționale, iar scopul ei principal este să furnizeze programe de formare pentru profesori de germană ca limbă maternă și de germană ca limbă străină la nivel de școală primară, secundară și liceu.

CFCLG a realizat următoarele activități în perioada 2010-2013:

Tabelul 1

Anul școlar	Preșcolari		Școală elementară		Limba germană		Materii în limba germană	
	Activități	Participanți	Activități	Participanți	Activități	Participanți	Activități	Participanți
2010-2011	18	400	20	391	42	1019	7	113
2011-2012	16	215	18	295	34	454	7	90
2012-2013	17	204	26	275	47	480	10	125

Trebuie menționat că formarea de profesori de limba germană este constant sprijinită și prin proiecte promovate de către diverse ONG-uri, precum **Conferința Internațională Anuală a Asociației Profesorilor de Limbă Germană din România** (www.deutschlehrerverband.ro). Membrii Asociației sunt profesori de limbă germană ca limbă străină și maternă care aparțin tuturor minorităților etnice din România. Reprezentanții asociațiilor profesionale de profesori de germană din alte țări participă în fiecare an la acest eveniment. În cadrul conferinței anuale organizată de către Asociație, profesorii de limbă germană fac schimb de experiență și promovează proiecte cu privire la limba germană care sunt dezvoltate în diferite școli din România. De asemenea se organizează ateliere și cursuri de formare de formatori ('train-the-trainer') organizate în cooperare cu Centrul pentru Formarea Continuă în Limba Germană din Mediaș.

Pentru maghiară:

- Diplome academice în diferite domenii pot fi obținute la Universitatea "Babeș-Bolyai" din Cluj-Napoca; Universitatea din București – Facultatea de Limbi și Literaturi Străine deține o catedră de limba maghiară;
- **Uniunea Profesorilor de Limbă Maghiară** din România organizează cursuri de formare pe perioada Academiei de Vară "Bolyai";
- De asemenea se mai organizează diferite sesiuni de formare în cadrul diferitelor proiecte POSDRU (fonduri europene, programul operațional dezvoltarea resurselor umane), precum și în cadrul Centrelor pentru Dezvoltare Continuă care activează în multe țări.

Institute pedagogice cu predare în limba maghiară:

- Institutul pedagogic din Tg. Mureș
- Institutul pedagogic din Satu Mare
- Institutul pedagogic din Tg. Secuiesc
- Institutul pedagogic din Odorheiu Secuiesc
- Institutul pedagogic din Oradea

Pentru turcă:

Au continuat cursurile de formare intensivă în limba turcă, metodologia predării limbii turce și limba și istoria turcilor și tătarilor. 40 de persoane au participat la cursurile organizate de Ministerul Educației în fiecare an, și s-au mai organizat cursuri de limbă și metodologie turcă în colaborare cu Consulatul Turciei în Constanța (25 de profesori din Constanța, Tulcea și București au participat la aceste cursuri de specializare în fiecare an). Cursurile de formare au fost organizate în 2013 de către Institutul Cultural Turc Yunus Emre din Nevsehir, Turcia. Diplome academice în limba turcă se pot obține la Universitatea din București.

Pentru ucraineană:

Formarea inițială a profesorilor se realizează în universități, printre care Universitatea din București. Cursurile de formare sunt organizate și la universități din Ucraina pentru profesorii din școlile ucrainene din România (prin intermediul Ambasadei Ucrainei din România), precum cursul desfășurat în 2010 la Cernăuți (20 de profesori din toate cele 8 județe), în Liov în 2011 (20 de profesori din toate cele 8 județe) și în Ivano-Frankivsk (10 profesori din Maramureș, în cadrul parteneriatului dintre Ivano-Frankivsk și Inspectoratul Școlar Județean Maramureș / Ministerul Educației). În 2012, 15 profesori au luat parte la un alt curs de formare. S-a mai organizat o serie de cercuri pedagogice, conferințe, schimburi de experiență, concursuri și festivaluri pentru minoritățile ucrainene.

“continuă dezvoltarea unei oferte complexe de predare a limbii romani și a limbii romani, respectând nevoile și dorințele vorbitorilor de romani.”

Măsuri adoptate:

- În fiecare an sunt rezervate 21 locuri pentru tineri romi la catedra de limbă și literatură romani din cadrul Facultății de limbi și literaturi străine a Universității din București. Între timp, între 2000 și 2011, aproximativ 600 de profesori romi de nivel elementar și pre-școlar, precum și profesori de limbă romani au beneficiat de formare la aceeași universitatea (catedra ID-CREDIS) și la Universitatea "Babeș-Bolyai" din Cluj-Napoca (Facultatea de Psihologie și Educație);
- Continuarea cursurilor intensive de vară folosind metodologia limbilor engleză și romani pentru viitori profesori romi de limbă și istorie. 56 de persoane au fost formați în fiecare an cu ajutorul cursurilor organizate și finanțate de UNICEF MEN. Programul a fost lansat în 1999;
- Conservarea limbii, istoriei și culturii romani în abordări pedagogice (3-4 ore de limbă romani / săptămână la clasele I-XII și 1 oră de istoria și tradițiile romilor / săptămână la clasele a 6-a și a 7-a). Din cei 220.000-260.000 studenți care și-au asumat identitatea romă în fiecare an (copii de grădiniță și elevi de clasele 1-12), 32.158 urmează cursuri de limbă și istorie a romilor și a limbii romani (în total 863 de copii merg la grădiniță);
- Mai mult sprijin pentru predarea limbii romani la nivel de școală elementară și pentru metodele de predare bilingve (română-romani, romani-maghiară). În anul școlar 2012-2013, peste 20 de grădinițe cu programă de predare în romani au folosit metode de predare bilingve;
- Oferirea de locuri de muncă și finanțare pentru profesorii romi de limbă și istorie și pentru profesorii care predau romani. În fiecare an, 443 de profesori predau istoria și tradițiile romilor sau predau romani ca limbă maternă;
- Menținerea rețelei de formatori de metodologie pentru limba, istoria, tradițiile și educația romilor (în fiecare județ există 2-6 formatori, dintre care cel puțin unul se ocupă de limba, istoria și tradițiile romilor; în total sunt 146 de formatori în țară);
- Continuarea finanțării concursurilor naționale de limbă romani și istorie a romilor, ca de exemplu a 14-a ediție a Olimpiadei naționale de limba romani (ianuarie-aprilie 2013, 72 de candidați la faza națională), Concursul național de istorie și tradiții ale romilor (ediția a șasea, aprilie 2013, 56 de candidați) și concursul național de creație artistică în romani (a doua ediție, aprilie 2013); organizarea primei ediție a Olimpiadei internaționale de limba romani (iunie 2013, Oradea) cu participarea studenților din România, Serbia și Turcia;
- Continuarea dezvoltării programei școlare și a materialelor didactice, publicarea de manuale și manuale auxiliare pentru limba, istoria și tradițiile romilor, educația interculturală și diversitate, etc. Ministerul Educației oferă un set complet de manuale pentru limba și literatura romani, istoria și tradițiile romilor, folosit în învățământul obligatoriu până în clasa a 12-a, precum și la nivel universitar. În anul școlar 2012-2013, s-au publicat patru manuale de matematică în romani în parteneriat cu UNICEF;
- Continuarea elaborării de noi reglementări și revizuirea celor vechi, un proces inițiat de Ministerul Educației Naționale pentru a spori oportunitățile educaționale pentru romi, în contextul noii Legi a educației naționale nr. 1/2011; elaborarea metodologiei pentru studierea limbii romani ca limbă maternă, a literaturii romani, a istoriei și tradițiilor persoanelor care aparțin minorităților naționale, și studierea muzicii în limba maternă (Ordonanța Ministerului Educației nr. 5671/2012).

Noi prevederi legale adoptate după transmiterea primului raport de țară în domeniul educației

Legea educației naționale nr. 1/2011

În 2011 a fost adoptată noua lege a educației (Legea nr. 1/2011 privind educația națională) care oferă un cadru legislativ mai larg privind educația în limbile minoritare. Legea precizează că persoanele care aparțin minorităților naționale au dreptul la educație în limba lor maternă la toate nivelele, în toate tipurile și formele de învățământ pre-universitar. Pot fi înființate grupuri, clase și școli cu programă într-o limbă minoritară la cererea părinților sau a tutorilor legali, iar numărul de copii necesar pentru astfel de formări educaționale poate fi mai mic decât numărul minim necesar pentru sistemele de învățământ în limba română. Se mai precizează că școlilor care oferă programe de învățământ într-o limbă minoritară li se acordă statutul legal de instituție publică doar dacă sunt singurele unități publice care oferă astfel de programe educaționale din municipalitate. Legea Educației include programe de creșă până la sistemul de învățământ pre-universitar, astfel încât grupe de copii de creșă cu predare în limba minoritară pot fi create la cerere. Noua lege a educației prevede ca în sistemul de învățământ pre-universitar cu predare în limbi minoritare materia „Limba și literatura română” să se predea potrivit programei și manualelor școlare special concepute pentru minoritatea națională respectivă. Istoria și geografia României sunt predate în limbile minoritare prin intermediul întregului sistem de învățământ pre-universitar, potrivit unei programe și unor manuale identice cu cele pentru clasele cu predare în limba română. Legea mai introduce și o prevedere privind predarea istoriei și culturii persoanelor care aparțin minorităților naționale tuturor elevilor în programa învățământului elementar, secundar și la liceu. Mai mult decât atât, persoanele care aparțin minorităților naționale au dreptul să le fie incluse istoria și cultura în mod corect la orele de istorie. Predarea în limbile minoritare este garantată la toate nivelele de educație universitară (licență, masterat și școală doctorală). Legea conferă statut de universitate multiculturală și multilingvistică pentru trei instituții publice de învățământ superior care oferă cursuri în limbile persoanelor care aparțin minorităților naționale: Universitatea Babeș-Bolyai din Cluj-Napoca, care oferă predare în română, maghiară și germană, Universitatea de Artele Spectacolului și Universitatea de Medicină și Farmacie din Târgu-Mureș, care oferă cursuri în română și maghiară. Noua lege a educației stabilește principiul conform căruia finanțarea de bază a instituțiilor de învățământ pre-universitar, cât și a universităților cu predare în limbile persoanelor care aparțin minorităților naționale, este calculată folosind o cotă mai mare pentru fiecare student care beneficiază de predare într-o limbă minoritară. În cazul instituțiilor de învățământ pre-universitar, se oferă de asemenea finanțare pentru copiii care fac naveta sau locuiesc în internate pentru a beneficia de educație într-o limbă minoritară, prin acoperirea costurilor de transport sau a costurile de cazare.

Legea educației naționale 1/2011

Secțiunea a 12-a: Învățământul pentru persoanele aparținând minorităților naționale

ART. 45

- (1) Persoanele aparținând minorităților naționale au dreptul să studieze și să se instruiască în limba maternă, la toate nivelurile, tipurile și formele de învățământ preuniversitar, în condițiile legii.
- (2) În funcție de necesitățile locale se organizează, la cererea părinților sau tutorilor legali și în condițiile legii, grupe, clase sau unități de învățământ preuniversitar cu predare în limbile minorităților naționale.
- (3) La toate formele de învățământ în limba română, în limbile minorităților naționale sau în limbi de circulație internațională, se poate înscrie și pregăti orice cetățean român sau cetățean din țările Uniunii Europene și Confederația Elvețiană, indiferent de limba sa maternă și de limba în care a studiat anterior.
- (4) În cadrul unităților sau secțiilor cu predare în limbile minorităților naționale, singulare în localitate, se pot organiza clase liceale și profesionale cu grupe de elevi de diferite profiluri, în condițiile legii.
- (5) Pe raza unei unități administrativ-teritoriale, cu mai multe unități de învățământ cu predare în limbile minorităților naționale, funcționează cel puțin o unitate școlară cu personalitate juridică, pentru fiecare limbă maternă, indiferent de efectivul de elevi.
- (6) În cazul unităților de nivel gimnazial sau liceal cu predare în limbile minorităților naționale, singulare în municipiu, oraș sau comună, se acordă personalitate juridică, indiferent de efectivul de elevi.

- (7) Elevii care, în localitatea de domiciliu, nu au posibilitatea de a învăța în limba lor maternă sunt sprijiniți prin decontul transportului la cea mai apropiată școală cu predare în limba maternă sau primesc cazare și masă gratuite în internatul unității de învățământ cu predare în limba maternă.
- (8) Minoritățile naționale au dreptul la reprezentare proporțională cu numărul de clase în organele de conducere ale unităților de învățământ, ale inspectoratelor școlare sau ale instituțiilor echivalente, cu respectarea criteriilor de competență profesională, potrivit legii.
- (9) În unitățile școlare cu predare și în limbile minorităților naționale, unul dintre directori va fi un cadru didactic din rândul minorităților respective, cu respectarea criteriilor de competență profesională.
- (10) În unitățile conexe învățământului preuniversitar din județele în care funcționează forme de învățământ în limbile minorităților naționale se asigură încadrarea cu specialiști și din rândul minorităților naționale, cu respectarea criteriilor de competență profesională.
- (11) Cadrele didactice care predau la grupe sau clase cu predare integrală în limba minorităților naționale trebuie să facă dovada competenței profesionale în limba minorității naționale respective și au dreptul la pregătire și perfecționare în limba de predare, în țară sau în străinătate. Fac excepție de la necesitatea de a face dovada competenței profesionale în limba minorității naționale respective cadrele didactice care predau limba și literatura română.
- (12) Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului asigură materiale didactice specifice disciplinelor predate în limba maternă.
- (13) Pentru elevii aparținând minorităților naționale, Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului asigură manualele școlare, care pot fi: manuale elaborate în limba de predare a minorităților naționale și manuale traduse din limba română sau manuale de import, avizate de Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului, pentru titlurile needitate din cauza tirajului redus.
- (14) În învățământul în limbile minorităților naționale, în comunicarea internă și în comunicarea cu părinții elevilor și ai preșcolarilor se poate folosi și limba de predare.
- (15) În învățământul primar cu predare în limbile minorităților naționale, calificativele se comunică în scris și oral și în limba de predare.
- (16) În cadrul Institutului de Științe ale Educației din subordinea Ministerului Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului va funcționa și o secție de cercetare și inovare pentru învățământul cu predare în limbile minorităților naționale.
- (17) În finanțarea de bază a unității de învățământ preuniversitar cu predare în limbile minorităților naționale, costul standard per elev și per preșcolar se calculează după un coeficient mărit pe baza factorilor de corecție, luând în considerare predarea în limba minorității naționale sau a limbii minorității naționale. În cazul acestor unități se are în vedere izolarea lingvistică, geografică și numărul redus de elevi și preșcolari, precum și elevii prevăzuți la alin. (7). Același coeficient se aplică și în cazul unităților școlare cu predare în limba română, în condiții similare.

Art. 46

- (1) În cadrul învățământului preuniversitar cu predare în limbile minorităților naționale, toate disciplinele se studiază în limba maternă, cu excepția disciplinei Limba și literatura română.
- (2) Disciplina Limba și literatura română se predă pe tot parcursul învățământului preuniversitar după programe școlare și manuale elaborate în mod special pentru minoritatea respectivă.
- (3) Prin excepție, în unitățile de învățământ cu predare în limba unei minorități naționale, ca urmare a cererii părinților sau tutorilor legali, la solicitarea organizației minorității naționale reprezentate în Parlamentul României sau, în cazul în care minoritatea respectivă nu are reprezentare parlamentară, la solicitarea grupului parlamentar al minorităților naționale, predarea disciplinei Limba și literatura română se face după manualele utilizate în unitățile de învățământ cu predare în limba română.
- (4) Testele la disciplina Limba și literatura română se elaborează pe baza programei speciale.
- (5) Testele de evaluare, subiectele de examen de orice tip din învățământul preuniversitar și lucrările semestriale pentru elevii din învățământul cu predare în limbile minorităților naționale se elaborează pe baza cerințelor didactico-metodologice stabilite de Curriculumul național.
- (6) În învățământul preuniversitar, activitatea de predare și de educare la Limba și literatura maternă, la istoria și tradițiile minorităților naționale respective și la Educația muzicală se realizează pe baza programelor și a metodelor specifice elaborate de colective de experți cunoscători ai limbii și ai culturii minorității naționale respective și aprobate, potrivit legii.
- (7) Elevilor aparținând minorităților naționale, care frecventează unități de învățământ cu predare în limba română sau în altă limbă decât cea maternă, li se asigură, la cerere, și în condițiile legii, ca disciplină de studiu, limba și literatura maternă, precum și istoria și tradițiile minorității naționale respective, ca parte a trunchiului comun. Programele și manualele disciplinei Istoria și tradițiile minorității naționale sunt aprobate de Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului.
- (8) În învățământul primar, gimnazial și liceal cu predare în limbile minorităților naționale, disciplinele Istoria și Geografia României se predau în aceste limbi, după programe școlare și manuale identice cu cele pentru clasele cu predare în limba română, cu obligația transcrierii și a însușirii toponimiei și a numelor proprii românești și în limba română.
- (9) În învățământul gimnazial cu predare în limbile minorităților naționale se introduce, ca disciplină de studiu, Istoria și tradițiile minorităților naționale respective, cu predare în limba maternă. Programele școlare și manualele la această disciplină sunt aprobate de Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului.
- (10) În programele și manualele de istorie se vor reflecta istoria și tradițiile minorităților naționale din România.
- (11) În învățământul liceal și postliceal, în care predarea se face în limba maternă pentru disciplinele, respectiv modulele de pregătire de specialitate, se realizează însușirea terminologiei de specialitate și în limba română.
- (12) În învățământul preuniversitar, probele de admitere și probele examenelor de absolvire pot fi susținute în limba în care au fost studiate disciplinele respective, în condițiile legii.

ART. 47

(1) Pe raza unei unități administrativ-teritoriale - comună, oraș, municipiu - unde funcționează mai multe unități școlare cu predare în limba română cel puțin una dintre acestea are personalitate juridică, indiferent de efectivul de elevi.

(2) Unitățile cu predare în limba română, de nivel gimnazial sau liceal, unice în municipiu, în oraș sau în comună au personalitate juridică indiferent de efectivul de elevi.

Art. 63

(1) În învățământul preuniversitar, formațiunile de studiu cuprind grupe, clase sau ani de studiu, după cum urmează:

- a) educația antepreșcolară: grupa cuprinde în medie 7 copii, dar nu mai puțin de 5 și nu mai mult de 9;
- b) învățământul preșcolar: grupa cuprinde în medie 15 preșcolari, dar nu mai puțin de 10 și nu mai mult de 20;
- c) învățământul primar: clasa care cuprinde în medie 20 de elevi, dar nu mai puțin de 12 și nu mai mult de 25;
- d) învățământul gimnazial: clasa care cuprinde în medie 25 de elevi, dar nu mai puțin de 12 și nu mai mult de 30;
- e) învățământul liceal: clasa care cuprinde în medie 25 de elevi, dar nu mai puțin de 15 și nu mai mult de 30;
- f) învățământul postliceal: clasa care cuprinde în medie 25 de elevi, dar nu mai puțin de 15 și nu mai mult de 30;
- g) învățământul special pentru elevi cu deficiențe ușoare și/sau moderate: grupa care cuprinde în medie 10 elevi, dar nu mai puțin de 8 și nu mai mult de 12;
- h) învățământul special pentru elevi cu deficiențe grave: grupa care cuprinde în medie 5 elevi, dar nu mai puțin de 4 și nu mai mult de 6.

(2) Prin excepție de la prevederile alin. (1), în localitățile în care există cerere pentru forma de învățământ în limba maternă a unei minorități naționale, efectivele formațiunilor de studiu pot fi mai mici decât minimul prevăzut de prezenta lege. Decizia privind înființarea și funcționarea acestor formațiuni de studiu aparține Ministerului Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului, cu consultarea consiliului de administrație al unității de învățământ respective.

Art. 97

(1) Directorul exercită conducerea executivă a unității de învățământ. În cazul unităților de învățământ cu predare integrală în limbile minorităților naționale, directorul are obligația cunoașterii limbii respective. În cazul unităților de învățământ cu secții de predare în limbile minorităților naționale, unul dintre directori are obligația cunoașterii limbii respective. În aceste cazuri, numirea directorului se face cu consultarea organizației care reprezintă minoritatea respectivă în Parlamentul României sau, dacă minoritatea nu are reprezentare parlamentară, cu consultarea Grupului parlamentar al minorităților naționale.

Art. 161

Doctoratul se poate desfășura în limba română, în limba minorităților naționale sau într-o limbă de circulație internațională, conform contractului de studii doctorale încheiat între IOSUD, conducătorul de doctorat și studentul-doctorand.

Art. 211

(1) Rectorul, desemnat conform art. 209, este confirmat prin ordin al ministrului educației, cercetării, tineretului și sportului, în termen de 30 de zile de la data selecției. După emiterea ordinului de confirmare, rectorul poate semna acte oficiale, înscrisuri, acte financiare/contabile, diplome și certificate.

(2) Rectorul confirmat de ministrul educației, cercetării, tineretului și sportului, pe baza consultării senatului universitar, își numește prorectorii. În universitățile multilingve și multiculturalale cel puțin unul dintre prorectori este numit de către rector la propunerea cadrelor didactice aparținând minorităților naționale din departamentul secției sau liniei de predare într-o limbă a minorităților naționale, cu excepția cazului în care rectorul provine de la secția sau linia de studiu cu predare în limba minorității naționale respective. Cadrele didactice aparținând secției sau liniei de predare trebuie să propună cel puțin 3 candidați.

(3) Rectorul confirmat de ministrul educației, cercetării, tineretului și sportului încheie cu senatul universitar un contract de management, cuprinzând criteriile și indicatorii de performanță managerială, drepturile și obligațiile părților contractuale.

(4) Decanii sunt selectați prin concurs public organizat de noul rector și validat de senatul universitar. La concurs pot participa candidații avizați de consiliul facultății cu votul majorității simple a membrilor acestuia și pe baza unei metodologii specifice elaborate de senatul universitar. Consiliul facultății validează cel puțin 2 candidați.

(5) Menținerea în funcție a directorului general administrativ se face pe baza acordului scris al acestuia de susținere executivă a planului managerial al noului rector.

(6) Consiliul de administrație al universităților de stat este format din rector, prorectorii, decanii, directorul general administrativ și un reprezentant al studenților.

(7) Consiliul de administrație al universităților particulare este numit de către fondatori.

Art. 263

(1) Profesorii pentru învățământul primar de la clasele cu predare în limbile minorităților naționale sunt remunerați, prin plata cu ora, pentru orele care depășesc numărul de ore prevăzut în planurile de învățământ de la clasele cu predare în limba română.

b. Ordonanța Guvernului nr. 129/2000 privind formarea profesională a persoanelor adulte

Ordonanța Guvernului nr. 129/2000 a fost amendată, fiind introduse prevederi privind formarea profesională a persoanelor adulte în limbi minoritare. Programele de formare profesională vor fi oferite **la cererea beneficiarilor** în limbile minoritare. (articolele 2,5,14,23)

C. AUTORĂȚILE JURIDICE

Ca observație generală, trebuie menționat faptul că la momentul ratificării *Cartei*, nu erau disponibile statistici cu privire la aplicarea concretă a prevederilor Articolului 9.

Pentru perioada 2010-2012, următoarele **date au fost obținute cu privire la folosirea limbilor minoritare pentru care Ministerul de Justiție a eliberat autorizații de interpretariat și traducere.**

Nr.	Limbă	2010	2011	2012
1.	Bulgară	6	10	10
2.	Croată	4	1	1
3.	Cehă	5	3	4
4.	Germană	586	407	370
5.	Maghiară	164	177	112
6.	Rusă	68	63	54
7.	Sârbă	9	8	5
8.	Slovacă	14	10	7
9.	Turcă	14	5	8
10.	Ucraineană	13	7	5
	TOTAL	883	691	576

Referitor la folosirea traducătorilor și interpreților în proceduri judiciare desfășurate în instanță, statisticile din **Anexa 4 demonstrează folosirea limbilor minoritare în 2011 și 2012** în acele prime instanțe și tribunale care se află în jurisdicția *curților de apel listate în tabel pentru dosare de materie civilă și penală. Trebuie subliniat că în totalul de 5.152 (în 2011) și 7.138 (în 2012) de cazuri, s-au folosit interpreți în dosare de materie civilă și penală. Nu sunt disponibile decât informații privind limbile menționate în tabelul din Anexa 4.*

Cât privește organizarea juridică efectivă, un aspect pentru care Comitetul cere clarificări atunci când se analizează fiecare dintre limbile prezentate în Partea III din Cartă, trebuie menționat în primul rând că, în conformitate cu Articolul 128 din Constituția României, procedurile judiciare trebuie să se desfășoare în limba română. Aliniatele 2 și 3 ale aceluiași articol precizează că cetățenii care aparțin minorităților naționale se pot servi de limba lor maternă în instanță, prin intermediul traducătorilor/interpreților. **În proceduri de materie penală** serviciile de traducere/interpretare sunt **gratuite**, conform prevederilor articolelor 8⁶ și 128⁶, aliniatele 1 și 2 din Codul de Procedură Penală.

Articolul 14 din Legea nr. 304/2004 privind sistemul juridic, republicată, stabilește dreptul cetățenilor care aparțin minorităților naționale de a se exprima în propria lor limbă în fața instanțelor de judecată:

(1) *Procedura judiciară se desfășoară în limba română.*

(2) *Cetățenii români aparținând minorităților naționale au dreptul să se exprime în limba maternă, în fața instanțelor de judecată, în condițiile prezentei legi.*

(3) *În cazul în care una sau mai multe părți solicită să se exprime în limba maternă, instanța de judecată trebuie să asigure, în mod gratuit, folosirea unui interpret sau traducător autorizat.*

⁶ În noul Cod de Procedură Penală, articolele sunt renumerotate după cum urmează: articolul 8 a devenit articolul 12; articolul 128 (1) și 128 (2) au fost renumerotate articolul 105 (1), 105 (2) și articolul 107(1).

(4) În situația în care toate părțile solicită sau sunt de acord să se exprime în limba maternă, instanța de judecată trebuie să asigure exercitarea acestui drept, precum și buna administrare a justiției, cu respectarea principiilor contradictorialității, oralității și publicității.

(5) Cererile și actele procedurale se întocmesc numai în limba română.

(6) Dezbaterea purtate de părți în limba maternă se înregistrează, consemnându-se în limba română. Obiecțiunile formulate de cei interesați cu privire la traduceri și consemnarea acestora se rezolvă de instanța de judecată până la încheierea dezbaterilor din acel dosar, consemnându-se în încheierea de ședință.

(7) Interpretul sau traducătorul va semna pe toate actele întocmite, pentru conformitate, atunci când acestea au fost redactate sau consemnarea s-a făcut în baza traducerii sale.

De asemenea, potrivit Articolului 137⁷ alineatele 1 și 3 din Codul de Procedură Penală, o persoană reținută sau arestată va fi imediat informată, în limba pe care o înțelege, cu privire la motivele reținerii, arestului sau punerii sub acuzare.

În ceea ce privește **procedurile de materie civilă sau administrativă**, potrivit Articolului 142⁸ al Codului de Procedură Civilă, dacă partea învinuită sau martorul nu vorbește limba română, se va apela la un traducător autorizat sau judecătorul va realiza traducerea fără să depună jurământ.

În ceea ce privește exemplele concrete referitoare la activitatea instanțelor de judecată, s-au menționat următoarele situații:

- Curtea de Apel din Cluj a avut de soluționat un **dosar penal** (propunere de arest preventiv) în care acuzații erau etnici maghiari și aveau cunoștințe limitate de limba română. Ei au cerut ajutor din partea unui traducător autorizat în limba **maghiară**. Cererea le-a fost aprobată și un traducător din lista de traducători autorizați a luat parte la proceduri. Traducătorul a fost plătit în conformitate cu prevederile în vigoare.

- Tribunalul pentru familie și minori din Brașov a avut de soluționat un **dosar penal** în care dovezile și actele de la dosar erau traduse în **germană** pentru a înființa o comisie rogatorie în vederea efectuării unei examinări medicale;

- Judecătoria Făgăraș a avut de soluționat **cazuri penale** în care dosarele erau traduse în **maghiară, cehă și croată**;

- Tribunalul Covasna a comunicat, în cazuri de **materie civilă**, că obligația privind serviciile unui traducător autorizat îi revine părții, potrivit prevederilor Codului de Procedură Penală. În cazuri de **materie penală**, au fost traduse fișe și fragmente din dosar în unele cazuri, în **maghiară și cehă**;

- În Judecătoria Târgu Secuiesc, în cazuri de **materie civilă**, dacă judecătorul este **etnic maghiar, părțile se pot folosi de această limbă în instanța de judecată**. În caz contrar, aprodul sau avocații de față vor face traducerea. În cazuri de **materie penală**, traducerea este furnizată de către un traducător autorizat. Tot în cazuri de materie penală, au fost traduse fișe și fragmente din dosar în unele cazuri, în **maghiară și germană**, la cererea părții interesate;

- Judecătoria Târgu Mureș a fost sesizată referitor la cazuri în care martorii, acuzații sau persoane supuse controlului judiciar au fost interogate prin intermediul unui interpret (**maghiară**);

- În cazuri aduse în atenția Judecătoriei Târgu Mureș, părțile în cazurile de materie civilă și penală au apelat la traduceri în limba minoritară pe care o vorbeau (**maghiară**);

- La Judecătoria Odorheiu Secuiesc, magistrații vorbesc limba **maghiară** în multe cazuri, în urma unei înțelegeri cu participanții la judecată, folosind această limbă;

- În fața judecătoriei Gheorgheni părților li s-a permis să pledeze în limba lor minoritară (**maghiară**) și au fost puse la dispoziție traduceri în conformitate cu prevederile de profil din Codurile de procedură penală și civilă. În cazuri de materie penală, între 2010 și 2012, s-au tradus 44 de documente din română în **maghiară** (mandate europene de arestare, mandate de

⁷ Articolul 137 (1) a fost la rândul lui renumerotat ca articolul 209 (2).

⁸ Deoarece Codul de Procedură Civilă a fost supus unei proceduri de revizuire, articolul 142 a fost renumerotat în noul Cod de Procedură Civilă ca articolul 225.

extrădare, scrisori din partea autorităților maghiare, cereri de comisii rogatorii, citații, condamnări penale, etc.);

- La Tribunalul Bihor au existat **18 cazuri** unde procedurile din instanță s-au desfășurat în limba **maghiară**. În zona de jurisdicție Curții de apel din Oradea au fost traduse documente în următoarele limbi minoritare: **slovacă (3), maghiară (17), germană (59)**.

Activitatea birourilor de procuratură și a Agenției teritoriale anti-corupție, precum și a Direcției speciale de combatere a terorismului și crimei organizate

În ceea ce privește activitatea birourilor de procuratură, au existat situații unde au fost folosite limbi minoritare în timpul procedurilor penale.

Astfel, Serviciul teritorial Timișoara al Direcției Naționale de Anti-corupție a desfășurat proceduri de urmărire penală în **maghiară, germană și slovacă**.

Cât despre solicitările depuse în limbi minoritare, Serviciul teritorial Târgu Mureș al Agenției de anti-corupție a tradus documente în **maghiară** cu ajutorul traducătorilor autorizați de către Ministerul de Justiție. De asemenea au existat cazuri în care interogatoriul martorilor și al acuzațiilor s-a făcut în prezența interpreților, precum și cazuri în care s-au tradus documente de la dosar.

Serviciul teritorial anti-corupție Cluj a raportat că au existat două situații în care persoanele interogate au făcut declarații în **maghiară** (interogatoriul martorului, procesul verbal privind urmărirea penală, ordonanța privind reținerea preventivă, etc.). În perioada 2010-2012, în 4 anchete penale, au fost traduse 65 de documente privind urmărirea penală (tehnoredactări ale conversațiilor telefonice și solicitări de comisii rogatorii).

Cât privește Direcția de Investigare a Infracțiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism, au existat situații în care procedurile au fost realizate în limbi minoritare, după cum urmează:

- *Serviciul teritorial din Oradea și Biroul teritorial din Satu Mare* au informat că părțile din cazurile pe care le-au instrumentat au beneficiat de traducător autorizat de **maghiară** în procesul de formulare a declarațiilor în fața autorităților de urmărire penală. În cadrul aceluiași unități, s-au depus la dosar documente în **maghiară**, iar acestea au fost traduse de către un traducător autorizat. (Între 2009 și 28.06.2013, au fost folosiți 5 interpreți pentru interogarea a cinci etnici **maghiari** la *Serviciul teritorial din Oradea*; Între 2009-28.06.2013 au fost folosiți interpreți la *Biroul teritorial din Satu Mare* pentru interogarea a opt etnici **maghiari**, 2 etnici **ucraineni** și 1 etnic **german**.)
- *Biroul teritorial din Harghita*: în 6 investigații penale părțile au beneficiat de traducător autorizat de limbă **maghiară**;
- *Serviciul teritorial din Brașov*: deși procedurile s-au desfășurat în marea lor parte în română, atunci când a fost nevoie s-a efectuat traducerea documentelor și a procedurilor la care au luat parte părțile.

Noi prevederi legislative adoptate de la primul raport de țară în sectorul judiciar

Legea nr. 134/2010 privind codul de procedură civilă – republicată în 2012

ART. 225 - Folosirea traducătorului și interpretului

(1) Când una dintre părți sau dintre persoanele care urmează să fie ascultate nu cunoaște limba română, instanța va folosi un traducător autorizat. Dacă părțile sunt de acord, judecătorul sau greșierul poate face oficiul de traducător.

(3) Dispozițiile privitoare la experți se aplică în mod corespunzător și traducătorilor și interpreților.

Legea nr. 36/1995 privind notarii publici și activitatea notarială – republicată în 2013

ART. 82

(1) Actele solicitate de părți și orice acte de procedură notarială se întocmesc în limba română.

(2) Cetățenilor aparținând minorităților naționale sau persoanelor care nu vorbesc sau nu înțeleg limba română li se acordă posibilitatea de a lua cunoștință de cuprinsul actului printr-un interpret. Funcția de interpret poate fi îndeplinită, în afară de notarul public, și de un angajat din cadrul biroului notarial, dacă limba angajatului respectiv este româna sau dacă notarul este autorizat ca traducător sau interpret de către Ministerul Justiției, potrivit condițiilor legale aferente, de către Ministerul de Justiție (...)

(3) Actele redactate de părți și prezentate pentru efectuarea operațiunilor notariale vor fi în limba română.

(4) La cererea justificată a părților, notarul public poate îndeplini acte în legătură cu înscrisurile întocmite de părți într-o altă limbă decât cea română, numai dacă notarul instrumentator cunoaște limba în care sunt întocmite actele sau după ce a luat cunoștință de cuprinsul acestora prin interpret.

d. AUTORITĂȚILE DIN ADMINISTRAȚIE ȘI SERVICIILE PUBLICE

Actuala legislație din România conține mai multe dispoziții prin care se permite folosirea limbilor regionale sau minoritare în comunicările cu autoritățile locale publice. Astfel, potrivit Articolului 19 din Legea administrației publice locale nr. 215/2001, cu modificările ulterioare, „în unitățile administrativ-teritoriale în care cetățenii aparținând minorităților naționale au o pondere de peste 20% din numărul locuitorilor, autoritățile administrației publice locale, instituțiile publice aflate în subordinea acestora, precum și serviciile publice deconcentrate asigură folosirea, în raporturile cu aceștia, și a limbii materne, în conformitate cu prevederile Constituției, ale prezentei legi și ale tratatelor internaționale la care România este parte.”

Potrivit Articolului 19 din Legea nr. 340/2004 privind prefectul și instituția prefectului, prefectul, în calitatea lui de reprezentant al Guvernului, „asigură folosirea, în condițiile legii, a limbii materne în raporturile dintre cetățenii aparținând minorităților naționale și serviciile publice deconcentrate în unitățile administrativ-teritoriale în care aceștia au o pondere de peste 20% din totalul populației”.

În ceea ce privește recrutarea și formarea funcționarilor publici, trebuie menționat că **baza legală în vigoare reprezintă statutul funcționarilor publici**, Legea nr. 188/1999, stabilește regimul general al raporturilor juridice dintre funcționarii publici și autoritățile guvernamentale sau din administrația publică locală, prin intermediul unor autorități administrative autonome sau prin autoritățile publice și organelor din administrația publică centrală și locală.

Scopul acestei legi este să asigure, în conformitate cu prevederile legale, un serviciu public stabil, profesionist, transparent, eficient și imparțial, atât în interesul cetățenilor cât și al autorităților publice și organelor din administrația publică centrală și locală.

Această dispoziție legală este legată de implementarea angajamentelor din **Aliniatul 4 al Articolului 10** din Cartă, după cum urmează:

Potrivit prevederilor articolului 54, litera b din prezenta lege, o cerință generală pentru recrutarea funcționarilor publici este buna cunoaștere a limbii române în scris și vorbit. Statutul funcționarului public respectă prevederile Constituției, recunoaște și garantează drepturile persoanelor care aparțin minorităților naționale pentru conservarea, dezvoltarea și exprimarea identității lor etnice, culturale, lingvistice și religioase, precum și prevederile Legii nr. 188/1999 referitoare la statutul funcționarului public, care, după cum se menționează în Articolul 108, își ia obligația ca „în unitățile administrative-teritoriale în care persoanele aparținând unei minorități naționale dețin o pondere de peste 20% din numărul de locuitori, unii funcționari publici din serviciile care au contacte directe cu cetățenii vor cunoaște și folosi și limba minorității naționale respective în relațiile cu cetățenii”.

În realitate, este lucru se face și prin solicitarea, ca și condiție specială pentru angajare, cunoașterea limbii minoritare, sau prin formarea funcționarilor publici pentru dezvoltarea

competențelor lingvistice. Această decizie rămâne la latitudinea șefului autorității unde activează funcționarul.

Ministerul de Interne a prezentat în **Anexa 14** o estimare a numărului de **angajați vorbitori de limbă minoritară** care lucrează pentru primării sau consilii județene și a numărului celor angajați în serviciile publice locale subordonate consiliului local sau județean. În anexele 8 și 9, Ministerul de Interne prezintă situația numărului de **etnici minoritari** angajați în primării.

1. În ceea ce privește **folosirea limbilor minoritare în cadrul structurilor locale**, situația este următoarea:

a. Folosirea limbilor regionale și minoritare în oficiile de prefectură

Prefecturile din județele Alba, Bihor, Brașov, Covasna, Harghita, Mureș, Satu Mare și Sălaj a angajat **vorbitori de maghiară** în cadrul **Departamentului de relații publice**.

Prefectura din județul Arad a angajat vorbitori de **cehă, croată, sârbă, slovacă și ucraineană** în cadrul Departamentului de relații publice. În același timp s-au putut redacta **răspunsuri în limbile slovacă și cehă**.

Prefectura din județul Bihor acceptă **chestionare pentru obținerea permisului de conducere în limba maghiară și poate răspunde în maghiară** la cererile de înscriere trimise către serviciile care emit pașapoarte simple și permise de conducere.

Prefectura din județul Cluj primește solicitări verbale sau scrise și dă răspunsuri în **maghiară**, la cerere. În același timp, actele necesare pentru obținerea extraselor de carte funciară, a contractelor, etc., redactate în **maghiară**, sunt acceptate dacă sunt însoțite de o traducere legalizată.

Prefectura din județul Maramureș a angajat vorbitori de **maghiară** în serviciul public local care se ocupă de permisele de condus și înmatricularea autovehiculelor. În același timp, răspunde la solicitări în limba **maghiară** la cerere.

Prefectura din județul Mureș acceptă solicitări verbale sau scrise în **maghiară**, are angajați care vorbesc această limbă și răspunde la solicitări în maghiară la cerere.

Prefectura din județul Harghita are o versiune în limba **maghiară** a website-ului cu informații de interes public (ex: emiterea de pașapoarte, activități curente, program de lucru).

Cunoștințele de limbă **maghiară** nu sunt obligatorii la recrutarea sau transferarea personalului în cazul posturilor vacante din cadrul birourilor de prefectură sus menționate, dar în anumite cazuri ele sunt **considerate un avantaj**.

b. Folosirea limbilor regionale sau minoritare în serviciile publice deconcentrate

După cum a arătat Guvernul mai sus, Prefectura este instituția responsabilă pentru asigurarea folosirii limbilor minoritare în cadrul **serviciilor publice deconcentrate**.

Baza legală pentru funcționarea acestor servicii

Potrivit prevederilor Ordonanței de Urgență nr. 37/2009, serviciile publice deconcentrate sunt structuri teritoriale ale ministerelor centrale, organizate la nivel local. Ele continuă să fie **subordonate ministerelor respective și sunt organizate doar la nivel județean, sub formă de**

direcții județene. Nu există așadar nici o subordonare față de autoritățile locale. Ministerele de Interne, al Sănătății, al Culturii, al Economiei, al Muncii, al Educației, al Sportului, de Finanțe, al Agriculturii și Dezvoltării Rurale, al Comunicării dețin astfel de servicii publice deconcentrate. Activitatea lor este monitorizată de Prefectură.

Datele privind folosirea limbilor minoritare în cadrul acestor servicii sunt relevante în ceea ce privește implementarea **Aliniatul 1** din Articolul 10 al Cartei.

Cum aceste servicii sunt organizate la nivel local, prevederile din Articolul 19 din Legea referitoare la pragul de 20% se vor aplica pentru **întreaga populație a județului**. După recensământul din 2011 a devenit foarte clar că **minoritatea maghiară este singura minoritate care depășește coeficientul de 20% la nivel județean, sau pentru care un prag apropiat de 20% la nivel județean poate fi luat în considerare**. Ca urmare, prezentul raport cuprinde informații doar cu privire la folosirea limbii maghiare în cadrul serviciilor publice deconcentrate în județele Bihor, Covasna, Harghita, Mureș, Satu Mare, Sălaj.

Iată câteva informații relevante:

Departamentele de relații publice din cadrul serviciilor publice deconcentrate din județele Covasna, Bihor, Harghita, Mureș, Sălaj și Satu Mare au angajați **vorbitori de maghiară** pentru a putea furniza informații etnicilor **maghiari**, mai ales în domeniile agriculturii, sănătății, educației, finanțelor, taxelor vamale, protecției sociale, mediului, apelor și pădurilor.

În județele Mureș, Sălaj și Satu Mare unele servicii publice deconcentrate (în special în domeniile agriculturii, educației, culturii, finanțelor, taxelor vamale, protecției sociale) au primit solicitări verbale sau scrise în **maghiară** iar majoritatea pot răspunde acestor solicitări în această limbă, la cerere. În județele Covasna și Harghita toate serviciile publice deconcentrate pot oferi răspunsuri în **maghiară**, la cerere.

În același timp, în județele Covasna, Bihor și Mureș, unele servicii publice deconcentrate acceptă acte redactate în **maghiară** ca fiind valide, în special în domeniile agriculturii, educației, culturii, muncii, protecției sociale, mediului, apei și pădurilor.

Majoritatea serviciilor publice deconcentrate din județele Covasna, Bihor și Harghita pot oferi, la cerere, folosirea limbii **maghiare**, în special în domeniile sănătății, educației, culturii, muncii, protecției sociale, mediului, apelor, pădurilor, finanțelor și taxelor vamale.

Toate serviciile publice deconcentrate din **județul Harghita** pot răspunde solicitărilor etnicilor **maghiari** în limba lor maternă, la cerere, în timp ce în județele Covasna, Bihor, Mureș și Sălaj numai unele servicii publice deconcentrate pot face acest lucru.

c. Folosirea limbilor regionale sau minoritare în unitățile teritoriale ale Inspectoratului General pentru Situații de Urgență

Etnicii maghiari reprezintă 30 – 35 % din personalul Inspectoratului pentru Situații de Urgență Harghita și lucrează în special în structurile de relații cu publicul. Dacă persoana care răspunde de o anumită problemă nu cunoaște limba **maghiară**, inspectoratul pune la dispoziție traducerea solicitării respective. În același timp materialele menite să promoveze acțiunile de protecție civilă și prevenirea incendiilor sunt publicate atât în **română**, cât și în **maghiară** (ex:

regulile de conduită și acțiuni în caz de cutremur - Felkeszules foldrengesre; numele instituției este afișat în cele trei limbi: **română, maghiară și engleză**).

Personalul care lucrează la biroul de relații publice al Inspectoratului pentru Situații de Urgență Covasna poate comunica în **maghiară**. Etnicii maghiari pot trimite solicitări și primi răspunsuri atât în română cât și în maghiară. De asemenea ei pot transmite documente în limba lor maternă. Pe site-ul instituției se regăsesc informații în ambele limbi.

Vorbitorii de **maghiară** mai sunt angajați și la Inspectoratele pentru Situații de Urgență Bihor, Mureș și Sălaj, putând astfel comunica cu etnicii maghiari în limba lor maternă.

Deși vorbitorii de maghiară se situează sub pragul de 20% în județele Alba, Bihor, Brașov și Maramureș, Inspectoratele pentru Situații de Urgență au angajat vorbitori de maghiară pentru a putea comunica în limba minoritară respectivă.

d. Folosirea limbilor minoritare sau regionale în cadrul unităților teritoriale ale Jandarmeriei Române

Jandarmeria Română acordă o atenție specială respectării drepturilor minorităților, monitorizând comportamentul propriilor angajați în relația acestora cu minoritățile etnice. În **2012**, s-au organizat **90 de sesiuni de formare** referitoare la probleme legate de drepturile omului și non-discriminarea.

În același timp, au fost angajate persoane care aparțin diferitelor minorități naționale în cadrul unităților teritoriale. Distribuția vorbitorilor de limbi minoritare este următoarea:

- Bulgară – 4 persoane;
- Croată – 1 persoană
- Idiș – 1 persoană
- Germană – 15 persoane;
- Greacă – 2 persoane;
- Italiană – 50 persoane;
- Macedoneană – 7 persoane;
- Maghiară – 233 persoane;
- Romani – 9 persoane;
- Rusă – 20 persoane;
- Sârbă – 5 persoane;
- Slovacă – 2 persoane;
- Turcă – 14 persoane;
- Ucraineană – 4 persoane.

Instituțiile educaționale ale Jandarmeriei Române au rezervate locuri speciale etnicilor **maghiari și romi** (Academia de Poliție, Jandarmeria și Inspectoratul General al Jandarmeriei, Școala de agenți Drăgășani și Fălticeni).

e. Folosirea limbilor minoritare sau regionale în unitățile teritoriale ale Arhivelor Naționale

În unitățile teritoriale unde minoritatea **maghiară** reprezintă cel puțin 20% din populație, oficiile de relații cu publicul, sala de lectură și birourile unde se procesează solicitările cetățenilor privind documente arhivate au angajați vorbitori atât de **română**, cât și de **maghiară**.

Solicitările de revendicare a anumitor drepturi individuale pe baza documentelor din arhivă, transmise în scris în limba **maghiară**, sunt înregistrate în **maghiară**, apoi traduse în română. Soluționarea este scrisă pe originalul transmis în **maghiară**. Cum documentele eliberate în astfel de cazuri au valoare legală peste cea a altor instituții de pe teritoriul României, răspunsurile sunt date în **română**, astfel încât cetățenii să nu trebuiască să acopere costurile traducerii lor într-o versiune legalizată.

Informațiile de interes public privind funcționarea programului biroului de relații cu publicul, camera de lectură, lista de servicii oferite de Arhivele Naționale, informații privind cererile, contul de Trezorerie unde se pot face plăți, linia de telefon gratuită care aparține Ministerului Afacerilor Interne unde se pot face sesizări privind acte de corupție, precum și lista arhivelor și colecțiilor Fondului disponibile pentru consultare în camera de lectură se regăsesc atât în română cât și în **maghiară**, la avizierul amplasat pe holul din unitățile respective.

Unitățile teritoriale din județele Bihor, Cluj, Maramureș, Covasna, Bistrița-Năsăud, Mureș, Sibiu, Satu Mare, Harghita și Hunedoara au vorbitori de limbă **maghiară**.

f. Folosirea limbilor regionale sau minoritare în cadrul unităților teritoriale ale Inspectoratului General de Poliție

Legea 275/ 4.07.2006 referitoare la aplicarea dispozițiilor și măsurile hotărâte de organele judiciare în timpul proceselor penale și Hotărârea Guvernului 1897/ 21.12.2006 privind adoptarea Regulamentului pentru implementarea acestuia prevăd obligația organelor juridice de a informa persoanele aflate în detenție, în limba lor maternă, cu privire la drepturile și obligațiile lor.

În ceea ce privește drepturile și obligațiile persoanelor reținute și arestate în centrele de detenție și arest preventiv, o listă a acestora este disponibilă în **zece limbi** la centrele aflate în subordinea **Poliției Române**.

În același timp, noul Cod de procedură penală, Titlul V, Capitolul 1, Măsuri de prevenție, secțiunea 2, detenție, obiectul 209, alineatul 2, stipulează că „*infracțiunea de care este suspectată persoana și motivele detenției trebuie aduse la cunoștința persoanei reținute în limba pe care o înțelege*”.

g. Folosirea limbilor regionale sau minoritare în unitățile teritoriale ale Poliției Române de Frontieră

Vorbitorii de limbi regionale sau minoritare angajați la Poliția de Frontieră sunt împărțiți după cum urmează:

- Inspectoratul teritorial Sighetu Marmăției – granița cu Ucraina: 251 de vorbitori de **maghiară** și 141 de vorbitori de **ucraineană**;
- Inspectoratul teritorial Oradea – granița cu Ungaria: 251 de vorbitori de **maghiară** și 6 vorbitori de sârbă;

- Inspectoratul teritorial Timișoara – granița cu Serbia: 214 vorbitori de sârbă și 38 de vorbitori de **maghiară**;
- Inspectoratul teritorial Giurgiu – granița cu **Bulgaria**; 1 vorbitor de **bulgară**;
- Paza de coastă: 8 vorbitori de **maghiară**, 12 vorbitori de **ucraineană**, 1 vorbitor de **sârbă**.

În structurile teritoriale unde vorbitorii de limbi minoritare au o pondere considerabilă, **se primesc solicitări verbale și scrise în limbile respective, iar răspunsurile sunt date în același mod.**

În același timp, în cadrul structurilor comune de contact de la graniță, sunt folosite forme bilingve de asistență (inclusiv în limba engleză), iar răspunsurile sunt date în limba solicitată.

h. Furnizarea de locuri dedicate pentru reprezentanții minorităților naționale din instituțiile de învățământ ale Ministerului Afacerilor Interne

Sunt disponibile locuri speciale pentru minoritățile naționale după cum urmează:

- În sesiunea din 2006 pentru etnicii **romi**,
- În sesiunea din 2010 pentru etnicii **maghiari**,
- În sesiunea din 2011 pentru **alte minorități**.

Datele statistice pentru fiecare an sunt redată în **Anexa 3**.

Candidații trebuie să întrunească toate condițiile și criteriile menționate în Ordonanța 665/2008 privind gestiunea resurselor umane, semnată de Ministrul Afacerilor Interne:

Pe lângă documentele cuprinse în dosarul de recrutare, candidații înscriși pe locuri rezervate minorităților trebuie să facă dovada unui certificat eliberat de către o organizație etnică, redactată conform legii, care să ateste că persoana aparține grupului etnic respectiv (excepție făcând maghiarii). Potrivit unei solicitări a Uniunii Democratice a Maghiarilor din România, candidații care aparțin acestui grup etnic și care se înscriu la Academia de Poliție „Alexandru Ioan Cuza” trebuie să facă dovada că au promovat examenele de absolvire a liceului în limba maghiară.

i. Folosirea limbilor minoritare în serviciile sociale la nivel local

Potrivit Legii nr. 292/2011 **privind asistența socială**, Art. 37:

(1) Furnizorii de servicii sociale sunt persoane fizice sau juridice, de drept public ori privat.

(2) Furnizori publici de servicii sociale pot fi:

- a) structurile specializate din cadrul/subordinea autorităților administrației publice locale și autoritățile executive din unitățile administrativ-teritoriale organizate la nivel de comună, oraș, municipiu și sectoare ale municipiului București;
- b) autoritățile administrației publice centrale ori alte instituții aflate în subordinea sau coordonarea acestora care au stabilite prin lege atribuții privind acordarea de servicii sociale pentru anumite categorii de beneficiari;
- c) unitățile sanitare, unitățile de învățământ și alte instituții publice care dezvoltă, la nivel comunitar, servicii sociale integrate.

Agencia națională pentru plăți și inspecție socială ca instituție subordonată Ministerului Muncii, Familiei, Protecției Sociale și Persoanelor Vârstnice, precum și agențiile județene pentru plăți și inspecție socială, dețin **un număr de angajați care oferă asistență într-una din limbile regionale și minoritare**, după cum urmează:

- 8 angajați pot oferi asistență în **germană**
- 72 angajați pot oferi asistență în **maghiară**
- 2 angajați pot oferi asistență în **turcă/tătară**

- 1 angajat poate oferi asistență în **sârbă**

j. Gradul de implementare a prevederilor Cartei de către autoritățile din administrația publică

Ministerul Afacerilor Interne oferă informații detaliate privind implementarea **fiecărui angajament cuprins în Articolul 10**, pentru fiecare din limbile descrise în Partea III a Cartei și pentru unele din limbile descrise în Partea II. Se va face trimitere la aceste informații atunci când se vor analiza fiecare din cele trei limbi acoperite în Partea III.

Informațiile au fost adunate și structurate după cum se arată în analiza de mai jos:

1. Angajarea persoanelor aparținând minorităților naționale în administrația locală și informații privind eliberarea de documente (la cerere) în limbile regionale/minoritare

În **Anexa 8, Ministerul Afacerilor Interne** oferă o actualizare a situației angajării **persoanelor care aparțin minorităților naționale ca funcționari publici** în cadrul structurilor din administrația locală și referitor la **eliberarea de acte în limbile regionale/minoritare** pentru 9 limbi minoritare descrise în Partea III din Cartă. Informațiile obținute vizează perioada din octombrie 2011 până în octombrie 2013. **Anexa 9** conține aceste informații în cazul limbii **ucrainene**.

Analiza datelor cumulate din Anexa 8 arată că un număr total de **5.454** funcționari publici aparținând minorităților naționale sunt angajați în birourile teritoriale ale primăriilor locale, dintre care majoritatea sunt etnici maghiari (**5.084**). Un număr important de persoane care aparțin altor grupuri etnice ocupă posturi în administrația locală: **ruși (109), slovaci (74), germani (50), turci (49)**. Numărul de etnici **ucraineni** este de **149**.

Cât privește **eliberarea de acte** (la cerere) în limbi minoritare de către primării, datele obținute arată că un număr total de **3.086** de documente au fost eliberate în perioada amintită, dintre care **3.084** în maghiară.

Informațiile cuprinse în **Anexa 8 și Anexa 9** ar trebuie să fie importante pentru **implementarea Aliniatelor 1 și 4 din Articolul 10 din Cartă**.

2. Folosirea limbilor minoritare în administrația publică în relațiile cu vorbitorii de limbi minoritare

În **Anexa 13**, Ministerul de Interne oferă o situație actualizată privind folosirea limbilor minoritare în structurile din administrația publică locală. Situația se referă la 10 limbi protejate de Partea III a Cartei, precum și romani, polonă și italiană, limbi acoperite de Partea II din Cartă.

Guvernul va face toate trimiterile necesare atunci când va analiza fiecare dintre limbile descrise în Partea III. Cât privește limbile descrise în Partea II, trebuie menționat că **poloneza** este folosită în județele Suceava, satul Mușenița, deși numărul de vorbitori este sub pragul de 20%. Limba **romani** este folosită în județele Arad și Bacău, deși coeficientul este sub 20% în unele localități. Informațiile cuprinse în **Anexa 13** ar trebui să folosească la implementarea **Aliniatului 1 din Articolul 10**.

3. Folosirea angajaților vorbitori de limbi minoritare în primării, consilii județene sau locale și în serviciile publice specializate aflate în subordinea consiliilor locale sau județene

Clarificarea cadrului legal

Așa cum s-a menționat mai sus, Articolul 19 din Legea administrației publice locale nr. 215/2001 precizează că „*în unitățile administrativ-teritoriale în care cetățenii aparținând minorităților naționale au o pondere de peste 20% din numărul locuitorilor, autoritățile administrației publice locale, instituțiile publice aflate în subordinea acestora, precum și serviciile publice deconcentrate asigură folosirea, în raporturile cu aceștia, și a limbii materne, în conformitate cu prevederile Constituției, ale prezentei legi și ale tratatelor internaționale la care România este parte*”.

Comitetul de experți a declarat în raportul de evaluare din iunie 2012 că nu reiese dacă „*instituțiile publice aflate în subordinea*” autorităților locale se referă la serviciile publice în conformitate cu prevederile Cartei – așadar „*servicii oferite de autorități administrative sau alte persoane cu răspundere similară (ex: transportul pe cale ferată, transportul urban, serviciile de aprovizionare cu curent electric, apă și gaze, servicii de curățenie și sănătate, servicii de telefonie, servicii de salubritate, cimitire, unități sportive, unități de agrement)*”. Această întrebare este repetată pentru implementarea Aliniatului 3 din Articolul 10 pentru toate cele 10 limbi acoperite în Partea III din Cartă.

Potrivit Guvernului, răspunsul la această întrebare este afirmativ, iar astfel de servicii sunt de fapt servicii publice specializate aflate în subordinea și administrarea directă a consiliilor locale / județene. În realitate, ele sunt servicii precum centre de creșă, servicii de informare privind starea civilă, dezvoltarea comunității, etc. Cadrul legal se regăsește în Articolul 36 al Legii 215/23.04.2001 privind administrația publică, republicată în Monitorul Oficial nr. 123 din 20.02.2007, aliniatul 6, care enumeră în detaliu competențele consiliilor locale.

În **Anexa 14**, Ministerul Afacerilor Interne oferă o situație actualizată a numărului de angajați vorbitori de limbi minoritare din primării și aparatul consiliilor locale, precum și din cadrul serviciilor publice locale specializate aflate în subordinea consiliilor locale / județene.

Situația acoperă cele 10 limbi protejate de Partea III din Cartă, precum și romani, poloneza, italiana, tătara, greaca și armeană, limbi acoperite de Partea II din Cartă.

Guvernul va face toate precizările necesare când se va realiza analiza fiecărei limbi acoperite în Partea III. Când privește limbile acoperite de Partea II, trebuie menționat că **doi vorbitori de polonă** sunt angajați la primăria / consiliul județean din Suceava. În total **190 de vorbitori de romani** sunt angajați în toate județele indicate în tabel, atât în cadrul primăriilor / consiliilor județene, cât și în cadrul serviciilor specializate aflate în subordinea acestora (mulți romi sunt angajați la primăriile / consiliile județene din Galați-42, Constanța-21, Ialomița-14, Mureș-12, Sibiu-11). În total, 36 de vorbitori de **tătară** sunt angajați la consiliul județean Constanța, 6 la primărie / consiliul local și 30 în servicii de specialitate aflate în subordinea acestora. 1 vorbitor de limbă **greacă** este angajat în cadrul serviciilor specializate aflate în subordinea consiliului local / județean Brașov. **2 vorbitori de armeană** sunt angajați în cadrul serviciilor specializate aflate în subordinea consiliului local / județean Brașov.

Informațiile cuprinse în **Anexa 14** ar trebui să folosească la implementarea **Aliniatelor 3 și 4 din Articolul 10**.

4. *Folosirea limbilor regionale/minoritare de către autoritățile locale în dezbateri în cadrul adunărilor*

Referitor la folosirea limbilor minoritare în cadrul consiliilor locale, trebuie menționat faptul că, potrivit aliniatului 2 din Articolul 42 al Legii administrației publice nr. 215/2001, republicată pe 20 februarie 2007, împreună cu prevederile Articolelor 3 și 6, aliniatele 1 și 2 din Hotărârea de Guvern nr. 1206/2011 pentru adoptarea Reglementărilor de implementare a prevederilor privind dreptul cetățenilor aparținând minorităților naționale de a folosi limba lor maternă în

administrația locală, cuprinse în Legea administrației locale nr. 215/2001, reuniunile consiliilor locale se desfășoară în limba română. În cazurile unde etnicii minoritari reprezintă cel puțin 1/3 din numărul total de consilieri de la birou, poate fi folosită limba minoritară, iar primarul se va asigura că este oferită traducere. În timpul întâlnirilor oficiale, limba minoritară poate fi folosită dacă consilierii aparținând minorităților naționale reprezintă cel puțin 1/5 din numărul total al consilierilor, așa cum prevede Articolul 42 din Legea administrației publice.

În realitate, implementarea acestor dispoziții nu depinde de pragul de 20% prevăzut de Legea administrației publice nr. 215/2001, însă pentru a aduna informații utile de la autoritățile locale, s-a sugerat că pragul de 20% ar trebui folosit ca criteriu pentru organizarea chestionarelor trimise către fiecare unitate administrativă din teritoriu, deoarece este posibil ca în acele localități unde coeficientul etnicilor minoritare depășește 20%, numărul de etnici minoritari din consiliile locale să fie suficient de mare pentru a justifica aplicarea prevederilor legale prezentate mai sus.

Situația actualizată prezentată de Ministerul de Interne în Anexa 15 conține informații privind folosirea celor 10 limbi minoritare acoperite în Partea III din Cartă în cadrul adunărilor consiliilor locale. Informațiile mai sunt oferite pentru limbile romani și tătară acoperite în Partea II din Cartă. Guvernul va face toate precizările necesare când se va face analiza fiecărei limbi acoperite în Partea III. Cât privește limbile acoperite în Partea II, trebuie menționat că reuniunile consiliilor locale în romani au loc în Bărbulești, județul Ialomița. Reuniunile consiliilor locale în tătară au loc în localitatea Independența, județul Constanța.

Informațiile cuprinse în **Anexa 15** ar trebui să fie relevante pentru implementarea literelor **e** și **f** din **Aliniatul 2, Articolul 10**.

5. Posibilitatea folosirii limbilor regionale / minoritare pentru a transmite cereri verbale sau scrise în aceste limbi

Conform Articolelor 2 și 8 din Hotărârea de Guvern nr. 1206/2001, cetățenii aparținând minorităților naționale au dreptul de a adresa solicitări verbale sau scrise către autoritățile locale și consiliile locale și județene și să primească răspunsuri în română și limba minoritară.

Situația la zi prezentată de către Ministerul de Interne în Anexa 17 conține informații privind posibilitatea ca vorbitorii de limbi minoritare să transmită cereri verbale sau scrise în cele 10 limbi minoritare acoperite de Partea III din Cartă. De asemenea se oferă informații pentru limbile romani și tătară, acoperite în Partea II din Cartă.

Guvernul va face toate trimiterile necesare când se va realiza analiza fiecărei limbi acoperite de Partea III. În aceea ce privește limbile acoperite în Partea II, trebuie spus că există posibilitatea de a transmite cereri în **romani** în localități din județul Arad (ponderea etnicilor este sub 20%), Ianca, Berteștii de Jos (ponderea etnicilor este sub 20%), Calvinii (județul Ialomița, ponderea este sub 20%), Bărbulești, Borănești, Fetești (județul Ialomița, ponderea etnicilor este peste 20% în primele două localități și sub 20% în cea de-a treia), Pantelimon (județul Ilfov, ponderea este sub 20%), Băgaciu, Beica de Jos (județul Mureș, ponderea este peste 20%), Nadeș, Șăulia (județul Mureș, ponderea este sub 20%), Socond (județul Satu Mare, ponderea este peste 20%), Sînmihaiu Almașului, Crasna (județul Sălaj, ponderea este sub 20%), Buzescu, Brănceni, Storobăneasa, Zimnicea (județul Teleorman, ponderea este peste 20% doar în localitatea Buzescu). Există posibilitatea de a trimite solicitări în **tătară** în localitatea Independența, județul Constanța, unde ponderea este peste 20%.

Informațiile ce se regăsesc în **Anexa 17** ar trebuie să fie relevante pentru implementarea literei **b** din **Aliniatul 2 al Articolului 10**.

6.Publicarea de către autoritățile locale / consiliile județene a documentelor și în limbile regionale / minoritare

Conform prevederile Articolelor 39 (7), 50, 94(8) din Legea nr. 215/2001 privind administrația publică, republicată pe 20 februarie 2007, împreună cu prevederile Articolului 7, alineatul 2 din Hotărârea de Guvern nr. 1206/2001 privind adoptarea Reglementărilor pentru implementarea prevederilor privind dreptul cetățenilor aparținând minorităților naționale de a se servi de limba lor maternă în cadrul administrației locale, cuprins în Legea administrației locale nr. 215/2001, cetățenii care aparțin minorităților naționale au dreptul de a fi informați, în limba lor maternă, privind **agenda reuniunilor consiliilor locale / județene** și referitor la **deciziile normative** adoptate de către aceste organe.

Conform Articolului 1 din Hotărârea de Guvern nr. 1206/2001, aceste prevederi se aplică în teritoriile administrativ-teritoriale unde ponderea etnicilor minoritari reprezintă peste 20% din populație.

Situația actualizată prezentată de Ministerul de Interne în **Anexa 18** conține informații privind publicarea de către autoritățile locale / consiliile județene a actelor oficiale și în cele 10 limbi minoritare acoperite de Partea III din Cartă.

Informațiile cuprinse în **Anexa 18** trebuie considerate ca fiind relevante pentru implementarea literelor c și d din **Aliniatul 2 al Articolului 10**.

7.Situația redactării de documente de către autoritățile publice locale în limbi regionale / minoritare

Așa cum a menționat Comitetul de Miniștri în raportul de evaluare din iunie 2012, această prevedere se referă la toate formele de comunicare ale filialelor locale ale autorităților de stat, atât pentru folosirea lor internă cât și în relațiile acestora cu unul sau mai mulți destinatari din afara administrației. Din punct de vedere legislativ, **nu există o astfel de obligație în Legea 215/2001 și în H.G. nr. 1206/2001**. În realitate însă, astfel de documente sunt redactate în maghiară.

Situația descrisă de Ministerul de Interne în **Anexa 19** acoperă **implementarea aliniatului c din Articolul 10** din Cartă.

În acest context, trebuie menționat că informațiile prezentate în **Anexa 8**, privind **eliberarea la cerere a actelor în limbi minoritare**, de către primării, pot fi considerate importante pentru implementarea **aliniatului c din Articolul 10**.

8.Situația disponibilității textelor administrative și formularelor folosite des de către populație în limbile regionale / minoritare

După cum a arătat Comisia de Miniștri în raportul de evaluare din iunie 2012, această prevedere se referă la texte și formulare administrative folosite des de către filialele locale ale autorității statului, atât de plan intern cât și în relații cu publicul. Ea se aplică, de exemplu, textelor și formularelor administrative tip privind actele de identitate.

Situația descrisă de Ministerul de Interne în **Anexa 20** acoperă **implementarea literei b din aliniatul 1, Articolul 10** din Cartă.

Acest aliniat a fost ratificat pentru limbile **maghiară** și **germană**, însă informația din **Anexa 20** acoperă toate limbile protejate de Partea III din Cartă, precum și **romani**, acoperită de Partea II din Cartă. În cazul limbii romani, prevederea este implementată în județul Mureș, localitatea Băgaciu.

e. **MASS MEDIA**

În conformitate cu prevederile Articolului 1, „mass-media”, din legea ratificată 282/2007, autoritățile publice au atribuții directe sau indirecte în asigurarea accesului la programe audio-vizuale în limbi minoritare sau regionale, atât cât privește îndeplinirea misiunii de serviciu public de către radioul și televiziunea publică.

Cadrul juridic audio-vizual din România se bazează pe prevederile Legii nr. 41/17 iunie 1994 privind organizarea și funcționarea Societății Române de Radiodifuziune și Societății Române de Televiziune și pe prevederile Legii nr. 504/2002 privind programele audio-vizuale, cu modificările și completările ulterioare. Articolul 7, aliniatul 3 din legea amintită stipulează că cel puțin 30% din transmisiune să fie produsă la nivel local (adică în România), și să includă de asemenea programe dedicate persoanelor care aparțin minorităților naționale. Rezultă așadar că **Societatea Română de Radiodifuziune** și **Societatea Română de Televiziune**, în capacitatea lor de instituții publice autonome de interes național, sunt principalele instituții cărora li se cere să aplice prevederile Cartei în materie de media.

Potrivit legii, **Televiziunea Română** are obligația de a transmite programe pentru și despre minoritățile etnice din România. Aceste programe trebuie difuzate cu subtitrare în română.

Televiziunea Română are 5 (cinci) studiouri teritoriale, fiecare dintre ele având o grilă de programe diferită. Datorită distribuției populației, fiecare stație teritorială se adresează unei minorități diferite. De asemenea, Televiziunea Română are 4 (patru) posturi principale, fiecare având un program de transmisii diferit. În fiecare program există emisiuni într-o altă limbă decât româna, în conformitate cu Legea 41/1994.

Redacția pentru minorități al Televiziunii Române produce emisiuni adresate persoanelor care aparțin minorităților din România. Programele sunt realizate în general în română, dar și în limba unui grup etnic: **romani, rusă, turcă, tătară, greacă**. Toate emisiunile sunt difuzate pe **TVR3**, cu subtitrări în limba română. Publicul include persoane care aparțin minorităților naționale dar și populația generală. În ciuda situației financiare de la TVR, în 2012, Departamentul de minorități a produs în total 133 ore de emisiuni difuzate în premieră și 179 de emisiuni reluate. Ele au fost difuzate conform programelor săptămânale de mai jos:

Canal	Titlu	Ziua difuzării	Oră	Durată/durată efectivă	Observații
TVR 1	„Conviețuiri ”	Miercuri	16.00-17.00	60min./48 min.	Știri, infotainment
TVR 2	„Primul pas”	Luni	14.35-15.35	60min./48 min.	Infotainment adresat minorității rome

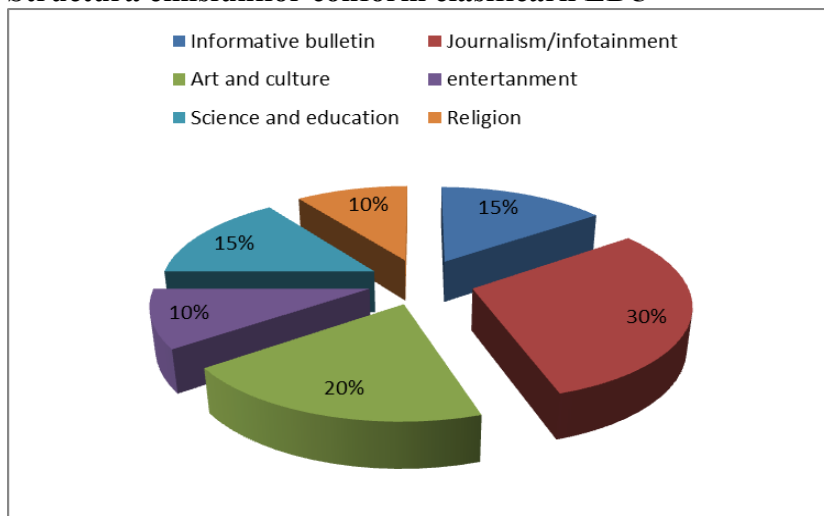
	„Împreună în Europa”	Vineri	14.35-15.35	60min./48 min.	Știri și reportaje
TVR 3	„Toți împreună”	Luni	12.40-13.20	40min./34 min.	Infotainment în limbile minorităților
	„Toți în România”	Vineri	17.00-18.30	90min./82 min.	Infotainment
TVR Cultural	„Identități”	Luni, Marți, Miercuri	16.45-17.15	30min./26 min.	Documentar

Total min./săptămână: 400/338

Emisiuni difuzate în conformitate cu clasificarea EBU (Uniunea Europeană de Radio și Televiziune)

Tipul emisiunii	Pondere (%)
Buletin informativ	15%
Jurnalism/infotainment	30%
Artă și cultură	20%
Divertisment	10%
Știință și educație	15%
Religie	10%
TOTAL	100%

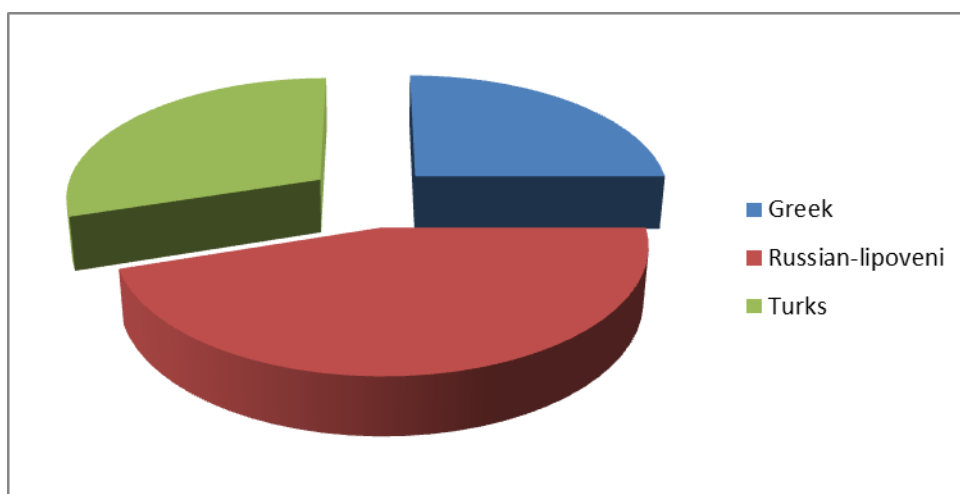
Structura emisiunilor conform clasificării EBU

În ceea ce privește emisiunile în limbile minorităților, Departamentul de minorități din TVR a produs emisiuni în rusă, turcă, tătară și greacă. Astfel, ca răspuns la clarificările făcute de Comitet în aliniatele 51 (referitor la limba greacă), **676,682,684,687** (referitoare la limba rusă) și 969,977 (referitoare la limba turcă), menționăm că postul TVR 3 a difuzat emisiunea „Toți împreună”, produsă săptămânal de către Departamentul de minorități, miercuri de la 12.40 la 13.14. Cele 34 de minute sunt împărțite după cum urmează: **6 minute în greacă, 10 minute în rusă și 9 minute în turcă, cu subtitrări în română.**

Structura duratei (exprimată în minute) programelor difuzate în limbi minoritare produse în 2012 de către Departamentul de minorități pentru regiunea Muntenia-Dobrogea este după cum urmează:

Grup etnic	Emisiunea Toți împreună de pe TVR3 3	Total	%
Greci	306	306	306,00
Ruși lipoveni	510	510	510,00
Turci	459	459	459,00
TOTAL :	1275	100	1275,00

Activitatea posturilor teritoriale ale TVR:

TVR Timișoara

Postul difuzează emisiunea "Toți împreună" după cum urmează:

Limbă	Minutaj	Frecvență	Durată totală / an
Maghiară	48	Săptămânal	46 ore și 15 min.
Germană	34	Bilunar	34 ore și 56 min.
Sârbă	20	Săptămânal	20 ore și 33 min.
Croată	14	Lunar	15 ore și 25 min.
Ucraineană	14	Lunar	15 ore și 25 min.
Romani	34	Lunar	35 ore și 58 min.
Bulgară	14	Lunar	15 ore și 25 min.
Slovacă	14	Lunar	15 ore și 25 min.

- Un reprezentant al minorităților naționale este membru în consiliul de administrație al TVR Timișoara, responsabil cu coordonarea Departamentului de minorități
- Pentru fiecare transmisiune echipa editorială cooperează cu reprezentanți ai minorităților

- În 2011 TVR Timișoara a organizat seminarul / sesiunea de formare “*Exprimarea minorităților în mediul audio-vizual*” cu sprijinul Departamentului pentru relații inter-etnice al Guvernului. Acest proiect s-a adresat producătorilor emisiunilor pentru minorități. În 2013, TVR Timișoara a organizat un proiect cu aceeași temă (descrierea completă se află la pagina 48 din prezentul raport).

2. Alte programe dedicate minorităților (germani, ucraineni, romi și evrei):

- **“Transilvania policromă”** – 105 minute în fiecare luni la TVR Cluj, între: 17.00-18.00 și 18.15- 19.00, redifuzată a doua zi la 10.00-11.00.
Este o emisiune de tip infotainment adresată minorităților din Transilvania, care includ armeni, ruși și polonezi.
- **“Toți împreună” / Sendung in Deutscher Sprache** – emisiune de 34 minute în limba germană, difuzată de două ori pe săptămână pe TVR 3, vinerea în intervalul: 12.40-13.15, redifuzată noaptea: 01.50-02.25;
- **“Toți împreună” / Ucraineni** – emisiune săptămânală de 20 de minute în limba ucraineană, difuzată pe TVR 3, joia în intervalul: 12.40-13.00, redifuzată noaptea: 01.50-02.10;
- **“Toți împreună” / Shalom:** emisiune săptămânală de 14 minute pentru comunitatea evreiască, difuzată pe TVR 3, joia în intervalul: 13.00-13.15 și redifuzată noaptea: 02.10-02.25.
- **“Toți împreună” / Amari,** emisiuni pentru comunitățile rome în limba română și romani, 34 minute la cinci săptămâni, difuzate de TVR 3, luna în intervalul: 13.15-13.50 și redifuzate noaptea: 02.25-03.00.

Limba ucraineană

Informație relevantă pentru solicitarea Comitetului din aliniatul **1067**: TVR Cluj produce și difuzează emisiunea pentru minoritatea ucraineană numită „Ucraineni”, 20 de minute săptămânal, difuzată pe TVR 3, joia în intervalul: 12.40-13.00, și redifuzată noaptea în intervalul 01.50-02.10.

Informație relevantă pentru solicitarea Comitetului din aliniatul **1071**: Din octombrie 2008 TVR Cluj difuzează emisiuni în limba ucraineană. Durata acestor emisiuni (20 de minute săptămânal) a rămas neschimbată de-a lungul anilor.

Informație relevantă pentru solicitarea Comitetului din aliniatul **1074**: Există un singur jurnalist la TVR Cluj care produce emisiuni în limba ucraineană. Oportunitățile de formare la studiourile din TVR Cluj sunt limitate și sunt aceleași pentru toți ceilalți colegi.

TVR –Târgu Mureș

Emisiuni în limba maghiară, difuzate în premieră:

De luni până vineri – 60 minute/zi

Sâmbăta și duminica – 120 minute/zi

Emisiuni în limba germană, difuzate în premieră: sâmbăta 60 minute/zi

Numărul orelor de transmisie ale Departamentului de minorități de la **TVR Târgu Mureș**:

Ore de transmisie	S I 2012	S II 2012	Total 2012
-------------------	----------	-----------	------------

TVR Târgu Mureș	413h06'	433h11'	846h17'
TVR 3	18h 22'	21h19'	39h41'
Total	431h28'	454h30'	885h58'

Numărul orelor de transmisie pentru limbile maghiară și germană:

Ore de transmisie	S I 2012	S II 2012	Total 2012
Limba maghiară	386h06'	409h11'	795h17'
Limba germană	27h	24h	51h
Total	413h06'	433h11'	846h17'

Structura emisiunilor în limbile germană și maghiară adresate persoanelor aparținând minorităților naționale la TVR Târgu Mureș:

În timpul săptămânii, de luni până vineri: 60 min. în limba maghiară, cu începere de la ora 17.00 (printre care: 15 min. de știri, talk-show-uri live și o emisiune de 20 de minute).

Programul de luni include un talk-show sportiv numit „După fluierul de final”, urmat de o emisiune-magazin „Informat”, un documentar bazat pe un vechi ziar numit „S-a întâmplat acum 100 de ani” și știri regionale în limba maghiară.

De marți până vineri, programul în limba maghiară începe cu un talk-show numit „Punctul de vedere de azi”, urmat de un interviu/reportaj, după cum urmează: marți: „Origo”, miercuri: „Portret”, joi: „Stil verde” sau „Din lemn roată de fier”, și programul „Conexiunea Bruxelles”; vineri: „Bufetul de la teatru”.

În weekend, programul începe la 08.00 și durează 180 de minute: 120 de minute în limba maghiară și 60 de minute în limba germană.

Sâmbăta, programul începe cu o retrospectivă informativă „5 zile în 60 de minute”, urmată de o emisiune despre agricultură „Magazin agrar”, o altă emisiune de tineret, „Urechi de măgar”, și un program în limba germană „Germana fără cuvinte”.

Duminica, programul începe la ora 08.00 (durată 120 de minute) cu o emisiune-magazin mondenă „Cappuccino”, urmată de un program religios „Gânduri de duminică”, și un program de divertisment, „Cutia muzicală”.

TVR Târgu Mureș produce pentru TVR 3 o emisiune de tip magazin de 48 de minute. Potrivit formatului, emisiunea constă în reportaje, interviuri, tradiții ale comunității maghiare.

Formarea angajaților TVR din departamentele pentru minorități:

- În 2011, 5 persoane au fost formate: **3** aparținând minorității **maghiare**, 2 aparținând minorității **germane**;
- În 2012, **16 angajați** aparținând minorității **maghiare** și **1 persoană** aparținând **minorității germane** au beneficiat de formare;
- În 2013, **3 etnici maghiari** din staff au fost formați.

În ceea ce privește **Societatea Română de Radiodifuziune (Radio România)**, trebuie menționat că Departamentul de minorități difuzează emisiune pentru minorități prin intermediul rețelei de studiouri regionale.

Începând cu 2 martie 2013, Radio România Târgu Mureș difuzează o emisiune specială pentru persoanele aparținând minorităților naționale și **și-a mărit spațiul de emisie alocat limbii maghiare** de la 7 ore la 17 ore zilnic.

Emisiuni adresate persoanelor aparținând grupurilor de minorități naționale difuzate prin rețeaua de posturi regionale

Radio Romania Constanța

1. Postul de radio produce și difuzează emisiuni în următoarele limbi: **greacă, turcă, lipovenească, tătară, armeană** (57 min/săptămână pentru fiecare limbă).
2. Programul transmisiunilor (zi, ora de difuzare) este:

Greacă	Luni	19.03-20.00
Turcă	Marți	19.03-20.00
Lipovenească	Miercuri	19.03-20.00
Tătară	Joi	19.03-20.00
Armeană	Vineri	19.03-20.00

Emisiunile sunt difuzate de către Radio Constanța dimineața, pe 909 kHz (județul Constanța) și 1530 kHz (județul Tulcea).

Radio România Cluj

1. Postul de radio produce și difuzează emisiuni în următoarele limbi: **maghiară** (1680 min /săptămână pe bandă de modulație în amplitudine (AM), 2880 min/săptămână pe bandă de modulație în frecvență (FM) și **ucraineană** (15 min/ săptămână).
2. Programul transmisiunilor (zi, ora de difuzare) este:

Maghiară	Luni-Vineri	08.00-10.00 15.00-16.00 16.00-18.00 02.00-04.00
	Duminică	14.00-18.00 02.00-04.00
Ucraineană	Sâmbătă	06.05-06.20

Emisiunile sunt difuzate pe frecvențele 909 kHz (Jucu), 1404 kHz (Sighet), 1594 kHz (Oradea) și 1593 kHz (Sibiu) și pe frecvențele FM pe 95,6 MHz (Feleac), 95,4 MHz (Sibiu) și 87,9 MHz (Negrești).

Radio România Sighet (filială a postului teritorial Radio Cluj)

1. Produce și difuzează emisiuni în **maghiară (100 min/ săptămână)** și **ucraineană (45 min/ săptămână)**:

2. Programul transmisiunilor (zi, ora de difuzare) este:

Maghiară	Luni-Vineri	14:00-14:20
Ucraineană	Vineri	19:00-19:45

Emisiunea este difuzată pe frecvență AM pe 1404 kHz (Sighet).

Radio România Iași

1. Produce și difuzează emisiuni în **ucraineană (30 min/ săptămână)** și **rusă (30 min/ săptămână)**:
2. Programul transmisiunilor (zi, ora de difuzare) este:

Ucraineană	Miercuri	13:30-14:00
Rusă	Joi	13:30-14:00

Emisiunea este difuzată pe frecvența 1053 KHz (Uricani).

Radio România Timișoara

1. Postul de radio produce și difuzează emisiuni în următoarele limbi: **germană (420 min/ săptămână), maghiară (420 min/ săptămână), sârbă (420 min/ săptămână), romani (30 min/ săptămână), cehă (30 min/ săptămână), slovacă (60 min/ săptămână), ucraineană (60 min/ săptămână), bulgară (60 min/ săptămână), italiană (60 min/lună).**
2. Programul transmisiunilor (zi, ora de difuzare) este:

Germană	Luni-Duminică	13.00-14.00 19.00-20.00
Maghiară	Luni-Duminică	14.00-15.00 20.00-21.00
Sârbă	Luni-Duminică	15.00-16.00 21.00-22.00
Romani	Duminică	16.00-16.30
Cehă	Duminică	16.30-17.00
Slovacă	Duminică	17.00-18.00
Ucraineană	Duminică	18.00-19.00
Bulgară	Duminică	19.00-20.00
Italiană	Luni (prima din fiecare lună)	19.00-20.00

Emisiunile sunt difuzate pe bandă AM pe 630 KHz (Orțișoara), și pe bandă FM (Timișoara FM) pe frecvența 105.9 MHz (Urseni).

Radio România Reșița

1. Postul de radio produce și difuzează emisiuni în următoarele limbi: **ucraineană, sârbă, croată, germană, romani, cehă, slovacă, maghiară**, 30 minute pe săptămână pentru fiecare limbă.
2. Programul transmisiunilor (zi, ora de difuzare) este:

Ucraineană	Luni	21:30-22:00	Radio Reșița
Sârbă	Marți	21:30-22:00	Radio Reșița
Maghiară	Miercuri	21:30-22:00	Radio Reșița
Germană	Joi	21:30-22:00	Radio Reșița
Croată	Vineri	21:30-22:00	Radio Reșița
Romani	Vineri	22:10-22:40	Radio Reșița
Slovacă	Sâmbătă	21:30-22:00	Radio Reșița
Cehă	Duminică	21:30-22:00	Radio Reșița

Emisiunile sunt difuzate de Radio România Reșița pe frecvență FM 105.6 MHz (Semenic).

Radio România Târgu Mureș

1. Postul de radio produce și difuzează emisiuni FM dedicate minorităților, în **maghiară** (6180 min/ săptămână) și **germană** (420 min/ săptămână). Există și transmisiuni pe bandă AM în **maghiară** (2160 min/ săptămână) și **German** (390 minute/ săptămână);
2. Programul transmisiunilor (zi, ora de difuzare) este:

Maghiară:	Luni – Vineri	06:00-21:00	Radio Tg Mureș (minorități)
-----------	---------------	-------------	-----------------------------

	Sâmbătă	08:00 – 22:00	
	Duminică	08:00 – 22:00	
Germană	Luni – Vineri	21:00 – 22:00	Radio Tg Mureș FM (minorități)
	Luni – Sâmbătă	21:00 – 22:00	Radio Tg Mureș AM
	Duminică	10:00 – 10:30	

Radio Tg Mureș FM (minorități) transmite pe 106.8 MHz (Harghita).

Radio Tg Mureș AM emite pe 1197 KHz, (Bod) 1323 KHz (Tg-Mureș), 1593 KHz (Miercurea Ciuc).

Departamentul minorităților naționale

1. Departamentul produce și difuzează emisiuni în **maghiară** (380 min/ săptămână) și **germană** (370 min/ săptămână).
2. Programul transmisiunilor (zi, ora de difuzare) este:

Maghiară	Luni–Sâmbătă	15:00-16:00	Emisiune	maghiară	–
	Duminică	10:00-10:20	germană		
German	Luni – Sâmbătă	14:00-15:00	Emisiune	maghiară	–
			germană		
	Duminică	10:20 – 10:30	Emisiune	maghiară	–
			germană		

Emisiunea este difuzată pe frecvențele AM 603 KHz (București– Herăstrău), 909 KHz (Jucu), 1197 KHz (Bod), 1314 KHz (Timișoara), 1323 KHz (Tg. Mureș), 1404 KHz (Sighet), 1593 KHz (Miercurea Ciuc), 1593 (Oradea), 1593 KHz (Sibiu)

Emisiuni în limba română pentru persoanele aparținând minorităților naționale, difuzate de posturile de radio regionale

Radio România București FM

1. Postul de radio difuzează o emisiune de 55 de minute în fiecare săptămână adresată persoanelor care aparțin minorităților naționale și care locuiesc în București (bulgari, turci, greci, evrei, macedoneni, albanezi, germani, maghiari, romi, etc.)
2. Emisiunea este difuzată duminica, în intervalul 21:05-22:00 pe 98.3 MHz (Herăstrău)

Radio România Constanța

1. Emisiunea în limba română *Interetnic – Dobrogea Mix* pentru minoritățile din Dobrogea (greci, turci, tătari, ruși lipoveni, armeni, bulgari, ucraineni, italieni, evrei, germani).
2. O emisiune de 15 minute difuzată de luni până vineri în intervalul 12:15- 12:30. Este difuzată de Radio Constanța pe bandă AM pe 909 kHz (Valu lui Traian, județul Constanța) și 1530 kHz (Nufăru, județul Tulcea).

Radio România Oltenia Craiova

1. Postul de radio difuzează emisiunea săptămânală de 20 de minute în limba română *Trăim împreună* adresată bulgarilor, sârbilor, albanezilor, macedonenilor, cehilor, evreilor, romilor și ocazional altor minorități (germanilor, maghiarilor).

2. Emisiunea este difuzată în fiecare vineri în intervalul 20:10 - 20:30, și poate fi ascultată la Radio Oltenia Craiova pe bandă AM pe 1314 kHz (Craiova) și 603 kHz (Drobeta Turnu Severin), și pe bandă FM pe 102.9 MHz și 105 MHz (Cerbu).

Radio România Iași

1. Postul de radio difuzează emisiunea *Evreii astăzi* (30 min/ săptămână), o emisiune adresată romilor (30 min/ săptămână), și *Dialog intercultural*– adresată armenilor, italienilor, polonezilor și slovacilor (30 min/ săptămână). Emisiunile sunt în limba română cu inserturi în limbile respective.
2. Programul transmisiunilor (zi, ora de difuzare) este:

Evreii azi	Luni	13:30- 14:00	Radio Iași Clasic (AM)
Romii	Marți	13:30- 14:00	Radio Iași Clasic (AM)
Dialog intercultural	Vineri	13:30- 14:00	Radio Iași Clasic (AM)

Programul Radio Iași Clasic este difuzat pe bandă AM pe 1053 kHz (Uricani).

Radio România Timișoara

1. Postul de radio difuzează în limba română *Trăim împreună* – reportaje, interviuri și muzică despre minoritățile germană, maghiară, sârbă, romă, cehă, slovacă, ucraineană, bulgară, italiană și evreiască.
2. Emisia de 25 de minute este difuzată în fiecare duminică în intervalul 20:05- 20:30, la Radio Timișoara și Radio Arad pe frecvențe FM (AM 630 kHz, 102.9 MHz Arad și 193.9 MHz Făget).

Radio România Tg. Mureș

1. Postul de radio transmite emisiuni adresate comunității rome, 120 min/ săptămână, în general în limba română, și ocazional în romani și maghiară.
2. Emisiunile sunt difuzate sâmbăta și duminica, între 07:00 și 08:00, în cadrul transmisiunii Radio Tg. Mureș FM (minorități) pe 106.8 MHz (Harghita).

Structuri organizaționale din cadrul Societății Române de Radiodifuziune dedicate persoanelor care aparțin minorităților naționale:

Departamentul minorităților naționale (București) transmite emisiuni în maghiară și germană prin intermediul unei rețele de posturi de radio cu acoperire națională (Radio Cluj, Radio Constanța, Radio Iași, Radio Reșița, Radio Timișoara și Radio Tg. Mureș); la aceste posturi regionale există *echipe de producție care se ocupă de transmisiunile în limbile minorităților naționale*.

Posturile de conducere corespunzătoare acestor structuri sunt:

Asistentul Secretarului General pentru Minorități– Rețeaua posturilor regionale;
 Redactor șef– Departamentul minorităților naționale;
 Reprezentant al minorităților în comitetul director al postului Radio Cluj;
 Reprezentant al minorităților în comitetul director al postului Radio Constanța;

Reprezentant al minorităților în comitetul director al postului Radio Iași;
Reprezentant al minorităților în comitetul director al postului Radio Reșița;
Reprezentant al minorităților în comitetul director al postului Radio Timișoara;
Reprezentant al minorităților în comitetul director al postului Radio Tg. Mureș;

În ceea ce privește capitolul „Mass-media”, există mai multe **aliniat** în **Articolul 11** în privința cărora Comitetul de experți cere clarificări pentru fiecare dintre cele zece limbi protejate de Partea III din Cartă.

Guvernul va aborda aceste întrebări în această secțiune și va face toate trimiterile necesare la această secțiune când se va analiza fiecare limbă separat:

- a. **Aliniatul 1, literele b ii și c ii și Aliniatul 2 (libertatea de recepție directă a transmisiunilor de radio și televiziune din țări vecine într-o limbă folosită în formă identică sau similară)** – Referitor la chestiunea accesului la **transmisiuni audio-vizuale în limbi minoritare difuzate de posturi de radio și TV comerciale /private**, trebuie menționat faptul că s-a creat un cadrul legal special care asigură compatibilitatea cu prevederile din Cartă. Astfel, prevederile Articolului 82 din Legea nr. 504/2002 privind domeniul audio-vizualului cere distribuitorilor comerciali de cablu TV să includă în oferta lor programe transmise de posturile publice de radio și televiziune. În conformitate cu prevederile aliniatului 4 din același articol, în acele localități unde persoanele care aparțin minorităților naționale reprezintă peste 20% din totalul populației, s-a impus o **obligatie de redifuzare a programelor** care sunt transmise gratuit în limba minorităților vizate. După accesarea la Uniunea Europeană la 1 ianuarie 2007, Directiva UE privind Serviciile Audio-Vizuale 2007/65/EC se aplică și pe teritoriul României. Articolul 3, aliniatul 1 al acestei directive stabilește ca statele membre să asigure libertatea de recepție și să nu restricționeze redifuzările serviciilor media audio-vizuale ale altor state membre pe teritoriul lor din motive care se supun domeniilor coordonate de Directivă.

Din perspectiva Cartei, prevederea se aplică în **Bulgaria, Cehia, Germania, Italia, Polonia, Slovacia și Ungaria** ca state membre UE. În ceea ce privește statele care nu sunt membre UE, redifuzarea este permisă numai în baza unui acord cu Consiliul Național al Audiovizualului (CNA), cu excepția cazului în care solicitările de redifuzare nu sunt acoperite de un alt acord internațional de re-difuzare gratuită. Se vor oferi exemple pozitive pentru limbile ucraineană și sârbă în analizele individuale din Partea III. Este totuși în principiu **posibil să recepționezi transmisiuni de radio și televiziune în toate limbile acoperite de Partea II și Partea III** din Cartă, însă deciziile propriu-zise depind de factori precum cererea de pe piață, implicarea organizațiilor minorităților și resursele financiare disponibile.

Mai trebuie, de asemenea, menționat că în ciuda ofertei autorității audio-vizualului din timpul perioadei de raportare, nu au existat solicitări pentru alocarea de frecvențe regionale / locale pentru posturile comerciale care transmit **exclusiv** în limbi minoritare. Un obstacol major în acest sens este probabil lipsa resurselor financiare necesare începerii unor astfel de proiecte și potențialul financiar relativ scăzut pe care l-ar putea aduce publicul țintă unor posturi de radio și televiziune. Există totuși **exemple pozitive** care au fost sintetizate în **Anexa 1**, care conțin **programe pe care operatorii de cablu din mediul privat RCS-RDS, ROMTELECOM și UPC le redifuzează în limbi minoritare**, incluzându-le în pachetul de programe standard (limbile vizate sunt **maghiara, germana, turca, sârba, ucraineană, rusa**).

b. Aliniatul 1, litera g – sprijinirea eforturilor de formare a jurnaliștilor și altor angajați din mass-media care folosesc limbi regionale sau minoritare

Trebuie spus că în 2011, TVR Timișoara în parteneriat cu Departamentul pentru Relații Interetnice a organizat, în perioada 4 – 7 mai 2011, un seminar cu tema *Expresia minorităților în media audio-vizuală*. Peste **50 de redactori de la posturi de televiziune și radio** din Cluj, Iași, Craiova, Târgu Mureș și Timișoara au participat la acest eveniment care a inclus și o sesiune de formare pentru cei interesați. Evenimentul s-a adresat **tuturor comunităților care reprezintă persoane aparținând minorităților naționale**. Un proiect similar a fost realizat în **2013**: TVR Timișoara, în cooperare cu Departamentul pentru Relații Interetnice a organizat, între 1 octombrie – 4 decembrie, un seminar cu tema *Exprimarea minorităților în audiovizual în Timișoara*. Seminarul s-a adresat jurnaliștilor care lucrează în producția de emisiuni adresate minorităților, iar obiectivul a fost formarea jurnaliștilor pentru producția de programe care să fie de interes și pentru majoritatea populației, nu doar pentru publicul-țintă (minoritățile naționale). Evenimentul a avut două secțiuni și au fost organizate sesiuni de formare pentru jurnaliști în sesiunea din octombrie a seminarului. A doua sesiune (decembrie 2013) a seminarului a inclus proiecții cu reportajele realizate de către participanți (pe tema bucătăriei tradiționale a minorităților). Limba în care s-au efectuat lucrările seminarului a fost româna, iar un număr aproximativ de **25-30 de jurnaliști** din România și din străinătate (Serbia, Ungaria) au participat la eveniment. Reportajele au fost subtitrate în română și proiectate în Timișoara pe un ecran stradal mare. Pe 29 decembrie 2013, reportajele au fost difuzate pe TVR 3. În plus, din 2010 până în 2012, Departamentul pentru Relații Interetnice a organizat cu regularitate conferința cu tema „*Dialog cu jurnaliști minoritari*”.

TVR a mai organizat sesiuni de formare **pentru angajații Departamentului de minorități**, după cum urmează:

- În 2011, au fost formate 5 persoane: 3 vorbitori de maghiară și 2 vorbitori de germană;
- În 2012, au fost formați 16 vorbitori de maghiară și un vorbitor de germană;
- În 2013, au fost formați 3 vorbitori de maghiară.

c. Aliniatul 3 – reprezentarea intereselor vorbitorilor de limbi regionale sau minoritare în cadrul organelor care asigură libertatea și pluralismul presei

În conformitate cu Articolul 10, aliniatul 3, litera f din Legea audiovizualului, Consiliul Național al Audiovizualului este principala instituție abilitată să asigure protecția culturii și limbii persoanelor aparținând minorităților naționale.

Potrivit Articolului 11 din Legea amintită, în urma propunerilor venite din partea Senatului (3 membri), Camera Deputaților (3 membri), președinției (2 membri) și Guvernului (3 membri), au fost numiți în total 11 membri.

În urma numirii lor, membri au devenit apărătorii interesului public și nu mai reprezintă instituția din partea cărora au fost nominalizați, ci sunt însărcinați să asigure respectarea legii, **inclusiv protecția culturii și limbii persoanelor care aparțin minorităților naționale**. Este așadar clar că interesele vorbitorilor de limbi minoritare sunt reprezentate și luate în considerare de **toți membrii CNA** și că nu există un sistem de **reprezentare individuală** pentru fiecare minoritate în parte.

La ora actuală, interesele minorităților sunt reprezentate în mod colectiv de către reprezentatul Uniunii Democratice a Maghiarilor din România.

Mai mult decât atât, persoanele aparținând minorităților naționale au un reprezentant în *Comisia de cultură, arte și mass media*, comisia permanentă a Camerei Deputaților. În formula actuală a comisiei, postul de vice-președinte îi revine reprezentantului minorității sârbe.

f. CULTURĂ

De la intrarea în vigoare a Legii nr. 282/2007 la 6 noiembrie 2007, privind ratificarea Cartei europene a limbilor regionale sau minoritare, Ministerul Culturii și Cultelor, prin programele desfășurate, a luat act de prevederile Art. 12 privind activitățile și instituțiile culturale.

În perioada 2010-2012, prin Programul de proiecte prioritare al Ministerului Culturii, în secțiunea referitoare la susținerea și promovarea diversității culturale, au fost implementate 111 proiecte culturale, având ca obiectiv principal promovarea folclorului tradițional, a festivalurilor și a altor forme de exprimare. S-au organizat activități specifice în limbi regionale sau minoritare pe bază de propuneri de proiecte și desfășurate în general de organizații neguvernamentale din România formate din persoane care aparțin minorităților naționale. Reprezentanți ai organizațiilor similare din alte țări au participat ca parteneri sau invitați. Evenimentele au avut **suport tehnic audio-vizual, postere bilingve precum și elemente de presă scrisă și audio-vizuală difuzate în România, atât în fiecare limbă minoritară, precum și în română.** Organizațiile neguvernamentale care au beneficiat de proiect au înregistrat principalele acțiuni și manifestații ale proiectelor culturale folosind mijloace audio-vizuale și înregistrându-le în arhive. Cadrul legislativ creat prin intrarea în vigoare a Legii 282/2007 este completat de legislația privind managementul cultural și managementul finanțării activităților culturale, prin care se asigură desfășurarea evenimentului și sustenabilitatea financiară a programelor și proiectelor care promovează și protejează identitatea și diversitatea culturală.

La Muzeul Național al Satului „*Dimitrie Gusti*”, s-a demarat construirea unei Alee a Minorităților Naționale ca parte a proiectului de extindere a aripii de sud, ceea ce demonstrează atenția deosebită pe care muzeul o acordă minorităților, habitatelor acestora și oferirii unui spațiu cu care se pot identifica pe viitor, de îndată ce aceste expoziții vor putea fi deschise publicului. O serie de evenimente va valorifica atât cercetarea realizată de către specialiștii muzeului (programul multianual de cercetare al Muzeului Național al Satului „*Dimitrie Gusti*” „*Comunități etnice din România*”), cât și colaborările cu comunitățile și asociațiile minorităților naționale. Aleea prezintă deja gospodării maghiare, evreiești și cu specific huțul, iar gospodăriile turcești și germane urmează a fi deschise publicului în 2013.

Pe de altă parte, importanța pe care muzeul o acordă promovării și protejării comunităților etnice și limbilor acestora facilitând accesul acestora poate fi observat în **multitudinea de programe culturale** care au loc:

Bugetul pentru implementarea acestor proiecte, în cadrul Programului de proiecte prioritare și Programului de urgență de nevoi culturale, s-a ridicat la suma de 384.261 RON în 2010, 526.430 RON în 2011, și 441.097 RON în 2012. Finanțarea obținută ca urmare a unei cereri de finanțare depusă în conformitate cu prevederile Ordonanței de guvern nr. 51 din 11 august 1998 privind îmbunătățirea sistemului de finanțare pentru programe, proiecte și activități culturale, cu modificările și amendamentele ulterioare, precum și în conformitate cu Art. 5 (1) punctul 3 și

Art. 11 (3) din Hotărârea de Guvern nr. 90 din februarie 2010 referitoare la organizarea și funcționarea Ministerului Culturii, cu modificările și amendamentele ulterioare și pe baza criteriilor speciale elaborate și adoptate în fiecare an din ordinul Ministerului Culturii.

În ceea ce privește capitolul „Cultură”, există anumite **aliniate în Articolul 12** în privința cărora Comitetul de experți a solicitat clarificări pentru fiecare din cele zece limbi protejate de Părțile II și III din Cartă.

Guvernul va aborda aceste întrebări **în această secțiune** și va face toate trimiterile necesare când se va realiza analiza fiecărei limbi separat.

Aliniatul 1, litera h – după caz, să asigure și/sau să promoveze și finanțeze servicii de traducere și cercetare terminologică, în special cu scopul de a menține și dezvolta o terminologie administrativă, comercială, economică, socială, tehnică sau juridică adecvată pentru fiecare limbă regională sau minoritară.

Centrul de formare profesională pentru cultură, o instituție publică aflată în subordinea Ministerului de Cultură, organizează sesiuni de testare pentru obținerea certificatelor de traducător autorizat. Certificatele de traducător pot fi obținute pentru următoarele limbi: **germană, rusă, bulgară, cehă, maghiară, neo-greacă, polonă, romani, sârbă, slovacă, turcă, ucraineană**. Domeniile pentru care se eliberează aceste certificate sunt: arte plastice, chimie, electronică, telecomunicații, filosofie-religie, fizică, geografie, informatică, istorie, literatură, medicină-farmaceutică, sociologie, politică, drept, agronomie, matematică, economie, științe tehnice.

În 2012 24 de candidați au obținut certificate de traducător pentru limba germană, iar la prima sesiune din 2013 17 candidați. Pentru limba bulgară, 6 candidați au obținut certificate în 2012; 12 pentru limba maghiară; 6 pentru limba turcă și 4 pentru ucraineană. Pentru limba rusă, 12 traducători au fost autorizați în 2012 și 13 la prima sesiune din 2013.

- **Aliniatul 2** – Cu privire la alte teritorii decât cele unde limbile regionale sau minoritare sunt folosite în mod obișnuit, părțile se angajează ca, în eventualitatea în care numărul de vorbitori ai unei limbi minoritare o cere, să permită, să încurajeze și/sau să pună la dispoziție activități și instituții culturale adecvate în conformitate cu aliniatul precedent.
- **Aliniatul 3** – Părțile se angajează să ia măsurile adecvate, în urmărirea politicilor culturale în străinătate, privind limbile regionale sau minoritare și culturile pe care le reprezintă. În baza unor acorduri de colaborare semnate cu ministerele din țări diferite, s-a luat în considerare crearea și dezvoltarea unor relații de bună colaborare între persoanele care aparțin minorităților naționale în România și țara lor de etnie, precum și între comunitățile etnice din România și alte comunități similare din alte țări (din Diasporă).

În acest context, activitățile și politicile culturale elaborate de Ministerul Culturii pe plan extern în perioada 2012-2013 ilustrează importanța acordată limbilor regionale și minoritare, și în acordurile semnate la nivel interguvernamental și inter-ministerial cu instituțiile din statele care dețin o populație minoritară pe teritoriul României, prevederi care să asigure schimburi culturale, precum facilitarea accesului în biblioteci, traducerea și promovarea de cărți în limbile respective, participarea la târguri de carte, înființarea de institute culturale, organizarea de conferințe și seminarii în limbi minoritare. Pentru definirea politicilor culturale aferente, Ministerul Culturii,

prin Departamentul de Afaceri Internaționale Europene, ia în considerare prevederile următoarele acorduri și programe de colaborare:

Programe de colaborare în domeniile culturii, educației, mass-media, tineretului, sportului și turismului între Guvernul României și Guvernul Federației Ruse pentru perioada 2011-2013 (urmează să fie semnat);

Protocol de colaborare între Ministerul Culturii și Patrimoniul Național al României și Ministerul Culturii și Transporturilor din **Ucraina** pentru perioada 2012-2015 (urmează să fie semnat);

Acord de colaborare între Guvernul României și Guvernul **Federației Ruse** privind colaborarea în domeniile culturii, educației și științelor (semnat la Moscova pe 27 septembrie 1993);

Program de colaborare între Guvernul României și Guvernul Republicii **Turce** în domeniile educației, culturii și artelor, mass-media, tineretului și sportului;

Acord de cooperare în domeniile culturii, științelor și educației, între Guvernul României și Guvernul **Ucrainei**, semnat la București pe 3 septembrie 1992;

Acord de cooperare în domeniile culturii, educației și științelor, tineretului și sportului între Guvernul României și Guvernul **Republicii Cehe**, semnat în 2007 și intrat în vigoare în noiembrie 2008;

Acord între Guvernul României și Guvernul **Republicii Croate** în domeniile educației, culturii și științelor, semnat la Zagreb pe 19 mai 1991;

Acord între Guvernul Republicii Populare România și Guvernul Republicii Populare **Ungaria** privind colaborarea în domeniul culturii și științelor, semnat la Budapesta pe 7 septembrie 1961;

Acord între Guvernul României și Guvernul Republicii **Ungaria** privind funcționarea Institutului Cultural Român la Budapesta și Centrului Cultural al Republicii Ungaria la București, semnat la București pe 20 octombrie 2005;

Acord de colaborare în domeniul culturii între Ministerul Culturii și Patrimoniului Național din România și Ministerul Culturii din **Republica Croația** pentru perioada 2012-2016;

Acord cadru pentru domeniile culturii și educației în Guvernul României și Guvernul Republicii **Serbia**;

Acord de colaborare între Ministerul Culturii din **Republica Slovacia** și Ministerul Culturii din România pentru perioada 2013-2015;

În cadrul unor acțiuni bilaterale, organizate de Ministerul Culturii și instituțiile aflate în subordine și/sau în colaborare cu Ambasadele și Institutele Culturale ale țărilor respective în România, și alte asociații care reprezintă minoritățile pe teritoriul țării noastre, mai putem adăuga: lansări de carte, festivaluri de poezie, proiecții de film, conferințe culturale și științifice internaționale, spectacole ale ansamblurilor folclorice (dansuri și cântece tradiționale), spectacole de teatru în limba maternă a studenților din licee bilingve.

Mai menționăm principalele prevederi din domeniul culturii menite să susțină diferitele forme de exprimare și inițiative specifice legate de limbile regionale și minoritare, care

îmbunătățesc accesul la lucrări scrise în limbile respective și care sunt precizate în protocoalele de colaborare. Următoarele activități culturale au fost promovate între 2010 și 2012 de către Ministerul Culturii, în care limba minoritară/regională a fost promovată în cadrul relațiilor bilaterale:

1. În perioada 14-21 noiembrie 2010, Ministerul Culturii și Patrimoniului Național, împreună cu Centrul Cultural al Republicii **Ungaria** la București a organizat la Muzeul Național al Satului a patra ediție a evenimentului „*Săptămâna filmului maghiar la București*”, organizat în baza unui „*program de colaborare culturală între Ministerul Culturii și Patrimoniului Național din România și Centrul Cultural al Republicii Ungaria*”, semnat pe 20 octombrie 2005. Evenimentul a ajuns o tradiție, desfășurându-se în 2011 și 2012.
2. **Liga de prietenie româno-sârbă** cu sprijin din partea Consiliului Național de Cinematografie din România a organizat între 9-11 noiembrie 2010 la Muzeul Național al Satului, Sala Horia Bernea, „*Săptămâna filmului sârb în România*”. Filmele prezentate au fost subtitrate în română. Organizat în parteneriat cu Asociația Ligii de prietenie româno-sârbă, evenimentul a avut loc și în aprilie 2013 sub numele „*Festivalul zilelor filmului sârbesc*”.
3. Muzeul de etnografie din Brașov organizează în fiecare an din 1991, cu sprijinul Ministerului Culturii, proiectul „*Cercetare pentru salvarea patrimoniului etnografic din localitățile multiculturale din județul Brașov*”. Rezultatele acestei cercetări sunt reunite într-un volum de documentare dens care cuprinde colecții cu obiecte reprezentative ale persoanelor aparținând minorităților naționale din zona respectivă a țării. Persoanele intervievate vorbesc în limba lor maternă. Pornind de la documentarea impresionantă ce a rezultat în urma studiilor de cercetare din localități multietnice, au fost organizate expoziții temporare, unele în colaborare cu institute și muzee din **Germania**. Ca urmare, o serie de articole științifice au fost publicate în revista muzeului (etno.brasov.ro) și în revista Asociației Științifice Etnologice din România (Caietele ASE), precum și în „*Ghidul Muzeului de Etnografie Brașov*”, „*Patrimoniul Textil*” (apărut în engleză, franceză și germană), „*Centre de olărit din sud-estul Transilvaniei/Fazekas kőypontok delkelet-erdelyben, vol I*”, „*Sticlă din Transilvania secolelor XVII-XIX*”, „*Topografia monumentelor din Transilvania, Brașov/Denkmaltopograpgie Siebenburgen-Kreis Kronstadt*”, „*Jocul Borția, obicei de Crăciun de la Ceangăii din zona Săcele*”, „*Sășii transilvăneni despre ei înșiși/Siebenburgischen Sachsen uber sich selbst, vol I*”.
4. Festivalul multicultural „*ProEmica*” are loc în fiecare an la Sighișoara; este o inițiativă din 2000, cu sprijinul Institutului German de Relații Externe din Stuttgart (IFA) și al Ministerului Culturii, organizată de către Asociația pentru Centrul Educațional Inter-etnic de Tineret, cu participarea tuturor comunităților care reprezintă persoane aparținând minorităților naționale din România. În cadrul festivalului multicultural, **s-a încurajat participarea directă a reprezentanților minorităților**, pentru a prezenta și înțelege cele mai importante aspecte ale fiecărei culturi. Reprezentanții comunităților etnice mai iau de asemenea parte și la planificarea și dezvoltarea evenimentului, iar folosirea limbilor minoritare **este promovată prin intermediul dansurilor și cântecelor populare tradiționale**, prezentate în limbile minoritare și în română de către vorbitorii acestor limbi. Este un eveniment colectiv anual la care contribuie și iau parte toate comunitățile care reprezintă persoane aparținând minorităților naționale.
5. Colocviul pentru **Teatrele Naționale ale Minorităților** este organizat de două ori pe an, în ani impari, cu sprijinul important al Departamentului pentru Relații Interetnice. Ediția a 9-a, care a beneficiat și de sprijinul financiar al Ministerului Culturii, a avut loc între 29 septembrie – 10 octombrie 2011 la Gheorgheni, fiind organizată de către Asociația *Figura* și

Teatrul de studio *Figura*. Principalul obiectiv al proiectului a fost să promoveze diversitatea etnică, lingvistică și culturală a minorităților prin intermediul spectacolelor teatrale. Acest proiect a dat un răspuns nevoii existente a unui forum la care să poată participa reprezentanți ai teatrelor minorităților naționale, oferind baza pentru dezbateri profesionale, schimburi de experiență, ateliere și întâlniri cu diverși regizori.

Ediția a 9-a a Colocviului a prilejuit 23 de spectacole, 4 concerte, spectacole de lectură și simpozioane. Conceptul acestui festival a venit din nevoia de **teatre profesioniste maghiare, germane și idiș**. Principalii participanți la ediție din 2011 au fost:

1. Teatrul evreiesc de stat din București
2. Teatrul german de stat din Timișoara
3. Teatrul Csiki Jatekszin din Miercurea Ciuc
4. Teatrul Szigligeti din Oradea
5. Teatrul Tomcsa Sandor din Odorheiu Secuiesc
6. Teatrul Național din Târgu Mureș – Ansamblul “Tompa Miklos”
7. Teatrul de nord din Satu Mare – companie Harag Gyorgy
8. Teatrul maghiar de stat din Cluj
9. Teatrul Tamasi Aron din Sfântu Gheorghe
10. Teatrul maghiar de stat Sziky Gergely – Timișoara
11. Compania de teatru Aradi Kamarzhinhaz din Szeged, Ungaria
12. Teatrul municipal din Târgu Secuiesc
13. Teatrul de studio Figura din Gheorgheni
14. Studio M, Sfântu Gheorghe
15. Camera de așteptare– Cluj Napoca
16. Teatrul de atelier academic – Târgu Mureș
17. Studioul Yorick – Târgu Mureș
18. Teatrul țigănesc “Cinka Panna” din Budapesta
19. Universitatea de Arte din Târgu-Mureș, Facultatea de Teatru, Catedra de coregrafie
20. Universitatea de Vest din Timișoara, Actorie – limba germană
21. Universitatea Babeș – Bolyai, – Facultatea de Teatru și Televiziune, Cluj Napoca

Dintre **activitățile bilaterale organizate în perioada 2012-2013 de către Ministerul Culturii și instituțiile aflate în subordine**, și/sau în colaborare cu Ambasadele și Institutele Culturale ale țărilor respective din România, **menite să conserve diferitele forme de expresie și inițiative legate de limbile regionale/minoritare**, amintim următoarele:

- „**Zilele culturii poloneze**”, organizate la Suceava în septembrie 2011, cu sprijin financiar de la Ministerul Culturii. În cadrul acestui eveniment, organizat de Uniunea polonezilor din România, au avut loc o serie de manifestări specifice cu scopul de a îmbogăți limba polonă. Simpozionul cu tema „*Lumea relațiilor polono-române*” a fost dedicat istoriei și culturii celor două popoare. De asemenea au fost organizate concerte.
- Muzeul Național al Satului, instituție aflată în subordinea Ministerului Culturii, a găzduit pe 10 iunie 2013 „**Seară poloneză**” cu tema „*Literatura și limba polonă, nestemate ale culturii poloneze*”, organizată de către Centrul „Dom Polski” din București și de Ambasada Republicii Polonia la București.
- Muzeul Național al Satului „*Dimitrie Gusti*” a organizat programul „**Dialog inter-etnic**” în cadrul Zilelor Muzeului, la care au luat parte ansambluri și meșteri populari și artizani din **comunitățile ucrainene, lipovene, armene, bulgare și rome**. Un număr de ansambluri populare au avut spectacol cu această ocazie: ansamblul folcloric Orfeele din

Republica Elenă, ansamblul Serenada al Ligii Albaneze din România și Ansamblul Hora al Comunității evreiești din România.

- Organizarea de evenimente adresate minorităților, precum „*Zilele culturii armene la Muzeul Satului*”, desfășurat între 21-23 septembrie 2012, în parteneriat cu Organizația de tineret a Bisericii Armenești din România, cu sprijinul Arhiepiscopiei Armene din România și Uniunea Armenilor din România, sub înaltul patronaj al Ambasadei Armeniei în România. De asemenea, în 2012, în parteneriat cu Organizația de Tineret a Bisericii Armenești din România, între 21-23 septembrie s-a organizat o expoziție de fotografie numită „*În drum spre Armenia*”.
- Colaborarea dintre **Muzeul Național al Satului „Dimitrie Gusti” și Centrul Cultural Turc „Yunus Emre”**, în parteneriat cu Asociația pentru Cultură și Tradiție „Anton Pann” s-a materializat în evenimente culturale în 2012, precum „*Lecturi muzicale otomane*” pe 18 mai 2012 și expoziția de tablouri „*Lucruri mărunte*”. Ministerul Culturii a organizat în fiecare an din 2010 până în 2013, în cooperare cu Uniunea Democratică a Turcilor Musulmani Tătari din România *Festivalul Internațional al Porturilor, Dansurilor și Cântecelor Populare*, un festival la care au participat formații din Turcia, Bulgaria, regiunea Crimeea din Ucraina și din România.

Alte acțiuni și proiecte culturale importante care au beneficiat de granturi de finanțare de la Ministerul Culturii, **cu scopul de a conserva diferitele tipuri de expresie și inițiative specifice legate de limbile regionale/minoritare** sunt:

- Festivalul și concursul internațional de folclor „*În grădina cu flori multe*” (ediția a 8-a, iunie-iulie 2012), Cernăuți; Festivalul minorităților naționale „*Serbările Deltei*” (ediția a 12-a, august 2012), Sulina, județul Tulcea;
- Simpozionul Științific Internațional „*Relații româno-ucrainene. Istorie și contemporanitate*”, ediția a 5-a, Satu Mare (noiembrie 2012); Târgul de carte de la Istanbul, Turcia (noiembrie 2012);
- Primirea unei echipe de cercetători și experți turci veniți în România pentru muncă de teren, cu scopul de a obține informațiile necesare pentru studiul *Folclorul comunităților de turci și tătari din zona Dobrogea* (noiembrie 2012);
- Salonul internațional de carte de la Budapesta, Ungaria – aprilie 2013; Târgul de carte din Praga, Republica Cehă – mai 2013.

f. VIATA ECONOMICA SI SOCIALA

Ca prim argument, Guvernul dorește să menționeze că, în acord cu prevederile **Articolului 13, alineatul 1** din Cartă, **litera a**, legislația română **nu conține prevederi care să interzică sau restricționeze fără motive întemeiate folosirea limbilor regionale sau minoritare** în documente referitoare la viața economică sau socială, în special contracte de muncă, și în documente tehnice precum instrucțiunile de folosire a produselor sau instalațiilor.

De asemenea, potrivit **literei b** din același **alinat 1**, introducerea de clauze care să excludă sau restricționeze folosirea limbilor regionale sau minoritare în regulamentul de ordine interioară al companiilor sau în documente private, cel puțin între vorbitorii aceleiași limbi, **este strict interzisă**. În această privință, trebuie notat că **orice astfel de caz trebuie raportat la Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării și adresat în mod corespunzător**. Același lucru se aplică și în cazul **literei c** al alineatului 1, Articolul 13, care prevede obligația de a combate practici menite să descurajeze folosirea limbilor regionale sau minoritare având legătură cu activități economice sau sociale.

Trebuie adăugat că nu au fost sesizate astfel de cazuri descrise în paragrafele de mai sus de către organizațiile minorităților atunci când s-au completat chestionarele adresate acestora de către Departamentul pentru Relații Interetnice în iulie 2013, având ca scop consultarea organizațiilor și obținerea de informații pentru completarea raportului.

Cât privește **Aliniatul 2 al Articolului 13 din Cartă**, trebuie amintit faptul că demersurile descrise la **literele c, d și e** au fost ratificate doar pentru limbile maghiară și germană, acoperite de Partea III din Cartă.

Cu privire la demersurile descrise la **litera c**, care prevede obligația de a pune la dispoziție **unități de asistență socială**, precum spitale, case de bătrâni și pensiuni care să ofere posibilitatea primirii și tratării în limba maternă a persoanelor care vorbesc o limbă regională sau minoritară și care au nevoie de asistență din motive de sănătate, vârstă sau alte criterii, trebuie menționat că Ministerul de Interne, în **Anexa 21**, a pus la dispoziție o listă cu județele în care structurile amintite asigură posibilitatea furnizării de tratament în limbile germană și maghiară. Informațiile din **Anexa 16**, care conține date oferite de către Asociațiile municipalităților cu privire la folosirea acestor limbi în oferirea serviciilor de tratament în municipalități din Cluj Napoca, Lugoj, Oradea, Pitești, Reghin, Reșița, Sebeș, trebuie tratate cu deosebită importanță.

Prevederea de la **litera d** impune **asigurarea prin măsuri adecvate a elaborării de instrucțiuni de siguranță în limbi regionale sau minoritare**. Potrivit elementelor oferite de Comitetul de experți în raportul de evaluare din iunie 2012, această prevedere se aplică tuturor formelor de instruire al căror scop este prevenția accidentelor, inclusiv la locul de muncă.

Litera e cere ca **informațiile oferite de autoritățile publice abilitate cu privire la dreptul consumatorilor să fie făcute publice în limbi regionale sau minoritare**. Potrivit elementelor oferite de Comitetul de Experți în raportul de evaluare din iunie 2012, această prevedere se aplică atât în cazul informațiilor referitoare la drepturile consumatorilor disponibile publicului larg (ex: planuri de informare cu privire la drepturile pasagerilor în stații de tren sau aeroporturi) cât și în cazul descrierii produselor.

În ceea ce privește **implementarea prevederilor de la literele d și e din Aliniatul 2**, informațiile următoare sunt importante:

Statul Român, prin actul său fundamental, **Constituția, recunoaște și garantează dreptul persoanelor care aparțin minorităților naționale de a păstra, dezvolta și exprima identitatea lor etnică, culturală, lingvistică și religioasă**. Măsurile de protecție adoptate de stat pentru păstrarea, dezvoltarea și exprimarea identității persoanelor aparținând minorităților naționale vor reflecta principiile egalității și ne-discriminării în raportul cu alți cetățeni români.

- a.** Astfel, în domeniul **muncii**, legislația română reglementează contractul individual de muncă drept cerință obligatorie pentru toți cetățenii României. Cu toate acestea, pentru a respecta drepturile persoanelor care aparțin minorităților naționale, în conformitate cu prevederile constituționale, contractul respectiv de muncă **poate fi redactat în limbile minorităților, condiționat de identitatea de informație și forța juridică egală a celor două versiuni ale documentului.**

În conformitate cu Articolul 5, alineatele 1 și 2 din **Legea nr. 53/2003** privind Codul Muncii, republicată cu amendamentele ulterioare, relațiile industriale se bazează pe principiul tratamentului echitabil al tuturor angajaților și angajatorilor. Orice formă directă sau indirectă de

discriminare împotriva unei persoane pe criterii de gen, orientare sexuală, caracteristici genetice, vârstă, naționalitate, rasă, culoarea pielii, etnie, religie, politică, origine socială, handicap, stare civilă sau responsabilități familiale, afiliații și activitate sindicală, este strict interzisă.

Articolul 6 din aliniatul 1 din aceeași lege prevede ca fiecare angajat care muncește să aibă parte de condiții de muncă adecvate, protecție socială, sănătate și siguranță la locul de muncă și respect pentru demnitatea și conștiința proprie, fără să fie discriminat.

În acest context, menționăm că potrivit Articolului 16, aliniatul 1 din Legea nr. 53/2003 privind Codul Muncii, republicată cu amendamentele ulterioare, contractul de muncă va fi semnat cu acordul părților, exprimat în limba română.

Potrivit **Legii nr. 319/2006 privind sănătatea și siguranța la locul de muncă, transpunând prevederile Directivei 89/391/EEC, angajatorul va asigura siguranța și sănătatea angajaților în orice aspect legat de domeniul de muncă (Articolul 6, aliniatul 1).** Mai mult, responsabilitățile angajatorului presupun luarea de măsuri adecvate pentru informarea și formarea angajaților (Articolul 7, aliniatul 1, litera c). Pentru a asigura condiții de sănătate și siguranță la locul de muncă și pentru a preveni accidentele de muncă și bolile profesionale, angajatorii trebuie să ofere informații fiecărei persoane înainte de angajare referitor la riscurile la care se expune la locul de muncă și la măsurile de prevenție și protecție necesare (Articolul 13, litera h.)

În mod similar, potrivit **Hotărârii de Guvern nr. 1146/2006 privind cerințele minime de sănătate și siguranță pentru folosirea echipamentului de către angajați, care transpune prevederile Directivei 89/655/EEC**, angajatorul va lua măsurile adecvate pentru a se asigura că angajații dețin informațiile potrivite și, după caz, tabele cu folosirea echipamentelor la locul de muncă (Articolul 8). Ei trebuie să ofere un număr minim de informații privind condițiile de sănătate și siguranță referitoare la:

- a) condițiile de folosire a echipamentului la locul de muncă;
- b) prevenirea situațiilor neobișnuite;
- c) concluziile care pot fi trase, după caz, din experiența obținută în urma folosirii echipamentelor de la locul de muncă.

Angajații trebuie să cunoască riscurile la care se expun, echipamentele care se află în apropierea locului de muncă și schimbările care trebuie făcute, în măsura în care aceste schimbări afectează echipamentele situate în apropierea locului de muncă, chiar dacă angajații nu folosesc aceste echipamente direct.

Informațiile și fișele de date trebuie să poată fi înțelese de angajații respectivi.

Aceste informații sunt disponibile în **bulgară, croată, cehă, germană, maghiară.**

- b. Potrivit **Legii nr. 319/2006** privind sănătatea și siguranță, care transpune Directiva 89/391/EEC, cu scopul de a asigura **condițiile de sănătate și siguranță la locul de muncă pentru prevenirea accidentelor și bolilor profesionale la locul de muncă**, angajatorul va lua următoarele măsuri:

- va elabora instrucțiuni, în conformitate cu legea, pentru completarea și/sau implementarea reglementărilor de sănătate și siguranță la locul de muncă, având în vedere activitățile specifice și sarcinile aflate în responsabilitatea lor (Articolul 13, litera e);
- va asigura și verifica existența cunoștințelor și aplicarea lor de către toți angajații privind măsurile prevăzute în planul de prevenție și protecție, precum și a tuturor prevederilor legale din domeniul sănătății și siguranței la locul de muncă, de către angajații desemnați de către competențele lor sau de către servicii externe (Articolul 13, litera f).

De asemenea, potrivit normelor metodologice pentru aplicarea Legii nr. 319/2006 privind sănătatea și siguranța, adoptată prin Hotărârea de Guvern nr. 1425/2006, amendată și adăugită, rezultatul formării angajaților privind regulile de sănătate și siguranță este obligatoriu înregistrat în fișa lor individuală de formare, unde se indică materialul predat, durata și data formării. După

formare, fișa de formare individuală este semnată de angajat, de formator și de persoanele autorizate să verifice formarea (Articolul 81, aliniatele 1 și 3).

Astfel, angajatorul are **datoria generală de pune la dispoziția angajaților formări pe baza propriei instruiți privind normele de sănătate și siguranță la locul de muncă**, într-o manieră pe care o crede potrivită, astfel încât această activitate să-și atingă scopul de a oferi cunoștințe și pregătire privind normele de sănătate și siguranță.

Angajatul care este format trebuie să semneze fișa individuală după fiecare formare, ceea ce demonstrează că informațiile și instrucțiunile au fost comunicate într-o manieră accesibilă și inteligibilă, și că angajatul și-a însușit cunoștințele necesare.

Astfel de informații sunt disponibile în **germană și maghiară**.

- c. Cât privește folosirea limbilor minoritare în **instrucțiuni pentru folosirea produselor sau instalațiilor și documentelor tehnice în general**, legislația actuală prevede doar folosirea **limbii române**.

Folosirea altor limbi **nu este interzisă, dar nici nu este obligatorie**. Rămâne așadar ca **producătorul să decidă dacă este nevoie ca instrucțiunile să fie afișate în alte limbi**.

Potrivit Articolului 20 din Legea nr. 37/2002, „*producătorul trebuie să informeze despre denumirea produsului, denumirea și/sau marca producătorului, adresa producătorului, cantitatea și, după caz, termenul de garanție, de valabilitate sau data durabilității minimale, principalele caracteristici tehnice și calitative, compoziția, aditivii folosiți, despre eventualele riscuri previzibile, modul de utilizare, manipulare, depozitare, conservare sau păstrare, despre contraindicații, precum și despre valoarea nutritivă la produsele alimentare preambalate și despre țara producătoare, în cazul produselor din import. Produsele de folosință îndelungată trebuie să fie însoțite de certificatul de garanție și, dacă reglementările în vigoare prevăd, de declarația de conformitate, precum și de cartea tehnică ori de instrucțiunile de folosire, instalare, exploatare, întreținere, eliberate de către producător. Vânzătorul trebuie să informeze consumatorii despre prețul produsului și să ofere acestora toate informațiile și documentele tehnice care trebuie să însoțească produsul.*

Toate informațiile privitoare la produsele și serviciile oferite consumatorilor, documentele însoțitoare, precum și contractele preformulate trebuie să fie scrise în limba română, indiferent de țara de origine a acestora, fără a exclude prezentarea acestora și în alte limbi.”

În acest context, pentru a obține informații concrete privind implementarea Cartei, **Ministerul de economie** a contactat **mai multe asociații ale producătorilor** și două sindicate au răspuns, după cum urmează: Sindicatul român al produselor cosmetice și detergenților și Asociația industriilor de vopsea din România. Potrivit primei asociații, produsele cosmetice și detergenții sunt etichetate în România, în conformitate cu legislația în vigoare. Produsele se etichetează și în **bulgară, cehă, maghiară, germană, italiană, polonă**, etc., atunci când ele sunt transportate/exportate către alte țări din UE.

A doua asociație de producători a sesizat că vopselele sunt produse chimice și astfel se supun legislației specifice privind substanțele chimice (Legea UE nr. 1272/2008 privind substanțele chimice și Directiva Comisiei Europene nr. 1999/45). Legislația UE prevede, în acest caz, condiția ca etichetele în alte limbi conține aceeași cantitate de informații precum etichetele în română. Producătorii din domeniu **își etichetează produsele în bulgară, cehă, maghiară, germană, italiană, polonă**, etc. atunci când aceste produse sunt transportate/exportate către alte țări din UE.

Partea III – Probleme generale ale evaluării implementării Cartei în România

Autoritățile române au luat măsuri pentru adoptarea **unei abordări structurale** privind implementarea fiecărui angajament din Cartă, în cooperare cu reprezentanții vorbitorilor de limbi minoritare.

Astfel, Departamentul pentru Relații Interetnice (DRI) a contactat și păstrat legătura cu reprezentanți ai altor instituții centrale și organizații de persoane care aparțin minorităților naționale, fiind organizate următoarele activități:

Privind **adoptarea unei abordări structurale** pentru realizarea angajamentelor asumate în conformitate cu *Carta*, trebuie menționat că DRI a organizat o serie de întâlniri și dezbateri care au reunit principalele voci ale comunităților care reprezintă persoane aparținând minoritățile naționale și instituțiilor partenere, după cum urmează:

- **9 februarie 2012** – sediul DRI – evenimentul a presupus consultații cu specialiști ai Ministerului Educației, Ministerului Justiției, Ministerului Afacerilor Interne și Ministerului de Externe privind proiectul propus redactat de Comitetul de experți și trimis părții române. În timpul dezbaterii, participanții au căzut de acord privind modalitatea de cooperare a părții române, care ar trebui să propună observații și comentarii privind proiectul de opinie;
- **februarie 2012** – DRI a înaintat o nouă solicitare ambelor ministere implicate și organizațiilor minorităților de a trimite informații actualizate și comentarii; informațiile solicitate au fost trimise DRI în martie și au devenit nucleul comentariilor părții române;
- **februarie 2012** – a avut loc prima reuniune a Comisiei pentru Învățământ și Tineret a Consiliului Național al Minorităților. Reprezentanții comunităților care reprezintă persoane aparținând minorităților naționale au fost informați privind rezultatele provizorii ale primului ciclu de monitorizare al *Cartei limbilor* în România; DRI a tradus și distribuit toate recomandările către organizațiile implicate. Având în vedere informațiile menționate mai sus reprezentanții minorităților au inclus unele dintre inițiative în planurile lor, care sunt menite să sprijine programe educaționale pentru copiii minoritari (mărind astfel zona limbilor minoritare prin intermediul programelor educaționale informale, vizite la școli și licee care oferă ore de predare în limbi minoritare, încurajând membrii minorităților să participe la evenimentele organizate pentru Ziua Europeană a Limbilor, etc.)
  - **1 martie 2012** – aceleași informații scrise au fost trimise *Comisiei de Cultură, Culte și Mass-media*, un departament din cadrul Consiliului minorităților naționale, organizație care a avut o reuniune în București, la sediul DRI. Reprezentanții specializați în cultura minorităților au sugerat activități care să promoveze limbile folosite de minorități la nivel cultural (expoziții de carte și alte publicații, spectacole de teatru în mai multe limbi, vizite la sediul diferitelor ambasade);
- **28 martie 2012** – cu sprijinul *Muzeului Național al Satului Dimitrie Gusti* din București, și al *Consiliului național al audio-vizualului din România (CNA)*, DRI a organizat o reuniune axată pe *Carta europeană a limbilor regionale sau minoritare*, aplicată în domeniul cultural și audio-vizual. Scopul principal al întâlnirii a fost identificarea de noi metode de promovare a limbilor minoritare, moduri de a încuraja folosirea acestor limbi în mod uzual, în domeniul cultural și audio-vizual. Evenimentul a adus laolaltă membri ai Comisiei Minorităților Naționale, ai Consiliului Național al Audio-vizualului, ai departamentului UNESCO din cadrul Comisiei Naționale Române, ai Muzeului Satului și ai Departamentului pentru relații inter-etnice.

Programul a avut două componente:

1. Programe culturale și interculturale – mijloace de stimulare a dialogului inter-etic, susținută de Profesor Conferențiar Paula Popoiu, CEO al Muzeului Național al Satului *Dimitrie Gusti*.

2. Emisiuni de radio și televiziune pentru minorități în era online, susținută de Dr. Rodica Anghel, consilier la Departamentul de reglementări din cadrul Consiliului Național al Audio-vizualului.

Pe parcursul evenimentului s-au observat câteva aspecte, precum diversitatea și creativitatea programelor care au fost organizate la Muzeul Satului, unul dintre principalele obiective culturale din București. Alte aspecte care au fost discutate au fost proiectele muzeului, inclusiv comunitățile de persoane aparținând minorităților naționale. Discuțiile s-au axat și pe istoria și tradițiile persoanelor care aparțin minorităților naționale. Cu privire la aceste idei, un loc special a fost conferit *Aleii minorităților „Nicolae Cajal”*, un proiect în curs de dezvoltare lansat de către muzeu. Proiectul va fi finalizat cu sprijinul oferit de organizațiile minorităților. Sprijinul acordat constă în donații de case tradiționale din diferite zone rurale ale României. Un aspect important care merită menționat este faptul că spațiul pe care muzeul l-a oferit evenimentului este un mediu potrivit pentru numeroase activități, ca de exemplu expoziții. În același timp spațiul încurajează folosirea limbilor minoritare.

A doua parte a întâlnirii a fost dedicată dezbaterilor axate pe tema limbilor minorităților în mass-media convențională, radio și televiziune, și în mediul online. Principalul punct de discuție au fost rețele de socializare și Internetul, care la ora actuală sunt accesibile multor utilizatori. Reprezentanții CNA au încurajat persoanele aparținând minorităților prezente la eveniment să profite de beneficiile pe care le are de oferit Internetul. Organizațiile minorităților au fost încurajate să colaboreze și în ultimă instanță să creeze programe și emisiune relevante, interesante, care să atragă diferite segmente de public, inclusiv vorbitorii de limbi minoritare. Un alt aspect scos în evidență a fost faptul că noile mijloace de comunicare oferă posibilitatea de a angrena tinerii minoritari în activități ale comunității. Pentru a scoate în relief ideea aceasta, **s-a dat un exemplu de bune practici: Radio T din Constanța care difuzează programe în trei limbi: turcă, tătară și română.** O propunere acceptată de către toți participanții a fost **înființarea unui post de radio multilingv și multicultural în București**, prin intermediul unui parteneriat între organizațiile CMN. Se așteaptă ca această propunere să fie dezvoltată mai departe.

- **iunie 2013** - DRI, în cooperare cu Ministerul Afacerilor Externe, a organizat două reuniuni cu următoarea temă: „*Priorități în aplicarea Carta limbilor regionale sau minoritare*”;

Prime reuniune, care a avut loc la București pe **5 iunie 2013**, s-a adresat reprezentanților ministerelor și reprezentanților instituțiilor publice, oficiali români implicați direct în aplicarea prevederilor *Cartei europene a limbilor regionale sau minoritare*. Principalul scop al întâlnirii a fost să se restabilească un dialog instituțional, axat pe tema aplicării dispozițiilor Convenției Europene și să se ajungă la un consens, împreună cu Ministerul Afacerilor Externe, privind procedurile de urmat pentru a pregăti următorul exercițiu de monitorizare, cu aceeași temă.

Participanților li s-a adus aminte de rezultatele primului ciclu de monitorizare și de principalele observații și recomandări, care au fost incluse în primul raport al Comitetului de experți. Participanții au pus accentul pe abordarea normelor din *Cartă* într-o manieră mai structurată. De asemenea s-a menționat nevoia unei mai bune colaborări și coordonări între instituții și s-a

insistat asupra rolului integrant al Ministerului Afacerilor Externe. Dezbaterile au fost structurate în module după modelul *Cartei limbilor*. Datorită caracterului tehnic al dezbaterii, discuțiile au inclus opinii ale experților din diferite domenii, precum educație, autorități administrative și servicii publice, mass-media, activități și instituții culturale, viață economică și socială, schimburi transfrontaliere. Pe parcursul ultimei dezbateri, Departamentul pentru relații inter-etnice, împreună cu Ministerul Afacerilor Externe, a hotărât modalitatea de cooperare între instituțiile implicate și calendarul activităților și al evenimentelor.

Pe **12 iunie 2013** s-a organizat **a doua rundă de dezbateri**. Ministerul Afacerilor Externe a găzduit evenimentul care a adus laolaltă lideri și reprezentanți ai organizațiilor minorităților, membrii ai Consiliului Minorităților Naționale (CMN). Obiectivul principal al reuniunii a fost continuarea dialogului început cu organizațiile persoanelor aparținând minorităților naționale în primul ciclu de monitorizare, precum și recomandările de la sfârșitul exercițiului.

Un alt aspect care a fost scos în evidență în cadrul reuniunii a fost importanța cooperării cu minoritățile în sine, care sunt atât beneficiari cât și actori în cadrul delimitat de *Cartă*. Organizațiile persoanelor aparținând minorităților naționale ar trebui să cunoască prevederile *Cartei*, să le aplice și să le folosească în mod regulat. S-a pus accentul pe caracterul esențial al dialogului și colaborării dintre organizațiile minorităților și instituțiile publice pentru a putea obține rezultate vizibile. Organizațiile persoanelor care aparțin minorităților naționale au fost încurajate să identifice principalele obstacole care îngreunează aplicarea reglementărilor prevăzute de *Cartă* și să propună soluții.

Pe lângă dezbaterile și reuniunile amintite mai sus, care s-au axat strict pe aspecte legate de aplicarea și monitorizarea *Cartei limbilor*, DRI a mai organizat și o serie de **programe interculturale și inter-etnice**, menite să sporească interesul publicului larg pentru **limbile minoritare** și folosirea limbilor minoritare. În **Anexele 6 și 7** sunt prezentate programele organizate și finanțate de DRI în 2011, 2012 și 2013.

Ca urmare a măsurilor sus menționate, s-a stabilit un mecanism de cooperare cu reprezentanții acestor organizații, iar informațiile transmise de către acestea au fost folosite la redactarea raportului de față.

Acest raport a fost așadar elaborat în urma unei consultări atente cu toate părțile implicate, iar la momentul analizei limbilor acoperite de Părțile II și III din *Cartă*, Guvernul va face trimitere la paragrafele din raportul din iunie 2012, în care Comisia solicită Guvernului informații clare și detaliate.

Raportul de față a fost realizat cu sprijinul următoarelor instituții și al organelor aflate în subordinea lor:

- Departamentul de relații inter-etnice - www.dri.gov.ro
- Institutul pentru studierea problemelor minorităților naționale - www.ispmn.gov.ro
- Consiliul național pentru combaterea discriminării - www.cncd.org.ro
- Ministerul Culturii - www.cultura.ro
- Ministerul Economiei - www.minind.ro
- Societatea română de televiziune - www.tvr.ro
- Societatea română de radiodifuziune - www.radio.ro
- Ministerul Afacerilor Interne - www.mai.gov.ro
- Ministerul Justiției - www.just.ro

- Ministerul Muncii - www.mmuncii.ro
- Agenția națională pentru romi - www.anr.ro
- Institutul național al magistraturii - www.inm-lex.ro
- Institutul național de statistică - www.insse.ro
- Asociația municipalităților din România - www.amr.ro
- Toate cele 19 organizații ale minorităților reprezentate în Consiliul Național al Minorităților.

Pe perioada perioadei următoare de raportare, Departamentul de relații inter-etnice în cooperare cu Ministerul Afacerilor Externe se va concentra pe stabilirea unei strategii de implementare a Cartei, ca document de lucru, bazat pe termene limită și resurse alocate, cu participarea tuturor autorităților relevante.

Unul dintre obiective este îmbunătățirea, pe parcursul următoarei perioade de raportare, a **sistemului de colectare a datelor** pentru toate capitolele relevante din Cartă.

a. Praguri procentuale în privința aplicării Articolului 10

În ceea ce privește solicitarea Comitetului din aliniatul 33 din raportul din iunie 2012 de a oferi o privire de ansamblu asupra posibilității de amplasare voluntară a indicatoarelor informative bilingve sau multilingve în cazurile unde minoritățile nu ating pragul de 20% și de a oferi exemple, Guvernul dorește să facă trimitere la **Anexa 5**, care conține atât lista de localități unde ponderea etnicilor minoritari depășește 20% din totalul populației și unde sunt afișate indicatoare bilingve sau multilingve, precum și lista localităților unde comunitățile minoritare se situează sub pragul de 20%, dar unde **sunt instalate voluntar indicatoare informative bilingve sau multilingve**.

Trebuie precizat că aceste liste trebuie de asemenea considerate ca fiind **listele cu localitățile unde vorbitorii de limbi minoritare sunt într-un număr relevant pentru scopul Articolului 10 (chestiune în privința căreia Comitetul a cerut lămuriri)**. Guvernul va face trimitere la aceste liste la momentul analizei implementării Articolului 10 pentru fiecare din cele zece limbi acoperite în Partea III din Cartă.

Cât privește cazul special al localităților care au instalat indicatoare informative bilingve sau multilingve **în mod voluntar**, Anexa conține un număr de **98 de localități în 13 județe** care au adoptat această **abordare voluntară**. Există exemple de localități (Timișoara, Șeica Mare, Ticușu Vechi) unde sunt amplasate indicatoare informative în **două, trei sau patru limbi minoritare**. Această abordare este încurajată de implicarea activă a autorităților locale, care monitorizează periodic ponderea etnicilor minoritari din localitățile respective.

Cu privire la **recomandarea generală din aliniatul 37 de a reduce pragul general în domeniul autorităților din administrație** (care este inclusă și în **Recomandarea** făcută de Comisia de Miniștri în iunie 2012) pentru a le putea face compatibile cu Carta și pentru a încuraja autoritățile locale să aplice voluntar Carta indiferent de praguri, Guvernul dorește să facă trimitere la **informațiile furnizate de Institutul pentru studierea problemelor minorităților naționale (ISPMN), incluse în raportul de față**⁹. Potrivit acestor informații actualizate, este posibil ca în unele localități populația minoritară să nu atingă limita de 20% prevăzută de legislația în vigoare.

⁹ Pagina 13 al prezentului raport conține un tabel cu 15 localități unde, potrivit datelor oferite de ISPMN, ponderea etnicilor maghiari este sub 20%.

În acest context, este posibil să se ia în considerare revizuirea limitei de 20% pe viitor. Cu toate acestea amendarea Legii 215/ 2001 este un proces complex, deoarece legea este organică iar modificarea ei necesită un proces amplu de consultare și dezbateră publică, precum și alocarea de **resurse financiare**.

b. Educația în limbile minorităților

Cu privire la argumentul făcut de Comitet în aliniatul 38, conform căruia Capitolul III din Legea Educației cere să existe **forme de învățământ în limbile minorităților**, 12 părinți sau elevi (de la nivel primare sau secundar) și 15 studenți (de la nivel universitar sau profesional) trebuie să ceară acest lucru, iar faptul că România a ratificat acele opțiuni din Articolul 8.1 a-d, care pun pe seama statului obligația de a oferi cursuri în limbi minoritare **fără ca vreun părinte sau student să ceară în prealabil acest lucru**, următoarele elemente trebuie menționate:

Legea Educației nr. 1/2011, cu amendamentele ulterioare, prevede în Articolul 63 următoarele lucruri:

- (1) În învățământul preuniversitar, formațiunile de studiu cuprind grupe, clase sau ani de studiu, după cum urmează:
- a) educația antepreșcolară: grupa cuprinde în medie 7 copii, dar nu mai puțin de 5 și nu mai mult de 9;
  - b) învățământul preșcolar: grupa cuprinde în medie 15 preșcolari, dar nu mai puțin de 10 și nu mai mult de 20;
  - c) învățământul primar: clasa care cuprinde în medie 20 de elevi, dar nu mai puțin de 12 și nu mai mult de 25;
  - d) învățământul gimnazial: clasa care cuprinde în medie 25 de elevi, dar nu mai puțin de 12 și nu mai mult de 30;
  - e) învățământul liceal: clasa care cuprinde în medie 25 de elevi, dar nu mai puțin de 15 și nu mai mult de 30;

Astfel, condiția prevăzută de legislația în vigoare nu este „*solicitarea prealabilă a părinților*”, ci pur și simplu **numărul de copii din clasă**.

Cu privire la comentariul Comitetului din aliniatul 39 potrivit căruia „*numărul minim de elevi poate părea prea ridicat în contextul învățământului într-o limbă minoritară. Potrivit autorităților, clasele pot fi înființate cu mai puțini elevi decât numărul prevăzut legal, dar această practică este limitată la cazurile „bine întemeiate” care necesită aprobarea Ministerului Educației. Comitetul de experți are îndoieli privind efectele practice ale acestui număr minim și cere autorităților române să furnizeze informații în această privință până la următorul raport periodic*”, următoarele elemente trebuie menționate:

Legea Educației Naționale nr. 1/2011, care printre altele amendează Legea nr. 84/1995, stabilește condițiile care fac excepție de la regula generală prevăzută în Articolul 63, alineatele 1, 2 și 3, după cum urmează:

(2) Prin excepție de la prevederile alin. (1), în **localitățile în care există cerere** pentru forma de învățământ în limba maternă a unei minorități naționale, efectivele formațiunilor de studiu pot fi mai mici decât minimul prevăzut de prezenta lege. Decizia privind înființarea și funcționarea acestor formațiuni de studiu aparține Ministerului Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului, cu **consultarea consiliului de administrație** al unității de învățământ respective.

(3) În situații excepționale, formațiunile de preșcolari din grupa mare sau de elevi **pot funcționa sub efectivul minim sau peste efectivul maxim, cu aprobarea** consiliului de administrație al inspectoratului școlar, pe baza unei justificări corespunzătoare, ținând seama de încadrarea în costul standard per elev și în numărul maxim de posturi aprobat pentru învățământul preuniversitar la nivelul județului, respectiv al municipiului București.

Această procedură trebuie văzută ca pe un întreg (necesități, costuri, numărul de posturi disponibile, etc.) și nu ca o procedură care stabilește restricții. Efectul practic al acestei prevederi este că, în acele cazuri unde **consiliul de administrație al școlii** se confruntă cu un număr de cereri **sub efectivul minim**, acestea vor fi analizate cu atenție și adaptate în funcție de resursele

(financiare, umane, etc.) școlii. O decizie ulterioară, în baza tuturor acestor elemente, va fi luată de către consiliul de administrație al școlii.

Această decizie rămâne așadar la discreția totală a consiliului de administrație al școlii locale (instituția cel mai bine abilitată să aprecieze aceste elemente), iar Ministerul va da aprobarea *oficială* în calitatea lui de autoritate centrală coordonatoare.

Partea a IV-a – Evaluare cu privire la Partea a II-a a Cartei

Probleme generale

În ceea ce privește recomandarea Comitetului de la alineatul 44 de a se asigura ca noile diviziuni administrative să nu constituie un obstacol în promovarea limbii **Maghiare** (propunerile în discuție au ca scop integrarea Județelor Harghita/Hargita (84.6% populație maghiară), Covasna/Kovács (73.8%) și Mureș/Maros (39.3%) într-o structură mai mare), Guvernul ar dori să se refere la considerațiile de ordin general din Partea a II-a, capitolul despre “*Evoluții care se așteaptă să apară în următorul ciclu de monitorizare*” și dorește să sublinieze că reorganizarea teritorial-administrativă **nu va realizată după criterii legate de etnicitate**. Pe de altă parte, drepturile lingvistice dobândite ale persoanelor ce aparțin minorității maghiare **nu vor fi afectate**.

Așa cum Guvernul a declarat deja la începutul Părții a II-a a actualului Raport, procesul de descentralizare e determinat exclusiv de necesitatea de a diminua decalajele de dezvoltare economică dintre România și celelalte state membre UE. Prin urmare, este un proces care are ca scop consolidarea performanțelor României ca stat membru UE. Niciuna dintre măsuri nu e menită să afecteze drepturile persoanelor care aparțin minorităților naționale și nici sistemul de protecție stabilit cu scopul de a promova și proteja drepturile lor.

Trebuie adăugat că după ce au fost consultate organizațiile persoanelor care aparțin minorităților naționale reprezentate în Consiliul Minorităților Naționale, majoritatea acestor organizații au arătat că **nu prevăd că noile diviziuni administrative ar fi un obstacol în promovarea limbii minoritare în cauză**.

Articolul 7

Aliniatul 1

Cu privire la limbile regionale sau minoritare, în teritoriile în care astfel de limbi sunt folosite și potrivit situației fiecărei limbi, Părțile își vor baza politicile, legislația și practica pe următoarele obiective și principii:

a recunoașterea limbilor regionale sau minoritare ca o expresie a bogăției culturale;

Guvernul afirmă că ratificarea Cartei e o formă de recunoaștere a limbilor regionale sau minoritare ca o expresie a bogăției culturale. Instrumentul românesc de ratificare menționează de asemenea toate limbile incluse în Partea a II-a. În plus, fiecare din cele 19 minorități naționale are un loc rezervat în Parlament și aceasta reprezintă și o formă indirectă de recunoaștere a grupurilor lingvistice în cauză.

b respectarea zonei geografice a fiecărei limbi regionale sau minoritare pentru a se asigura că diviziunile administrative existente sau noi nu constituie un obstacol pentru promovarea limbii regionale sau minoritare în cauză;

În ceea ce privește situația particulară a implementării măsurii mai sus menționate pentru fiecare din cele 10 limbi incluse în Partea a II-a, situația este următoarea:

Conform informațiilor actualizate transmise de **Asociația Liga Albanezilor din România (ALAR)** în iulie 2013, nu au existat obstacole în folosirea și promovarea limbii albaneze. În ultimii ani, deși numărul vorbitorilor de albaneză a înregistrat o tendință descrescătoare, interesul

tinerilor pentru această limbă pare a fi crescut. În ceea ce privește respectarea zonei geografice a limbii, nu au fost semnalate probleme. Trebuie menționat faptul că minoritatea albaneză e răspândită în toate zonele României.

Conform informațiilor actualizate transmise de **Uniunea Armenilor din România (UAR)** în iulie 2013, nu au existat obstacole în folosirea și promovarea limbii armenice. În ceea ce privește respectarea zonei geografice a limbii, nu a fost semnalate probleme. Trebuie notat faptul că minoritatea armeană este dispersată în toate zonele României.

Conform informațiilor actualizate transmise de **Uniunea Elenă din România (UER)** în iulie 2013, nu au existat obstacole în folosirea și promovarea limbii grecești. În ceea ce privește respectarea zonei geografice a limbii, nu a fost semnalate probleme.

Conform informațiilor actualizate transmise de **Asociația Italianilor din România (RO.AS.IT)** în iulie 2013, nu au existat obstacole în folosirea și promovarea limbii italiene. În ceea ce privește respectarea zonei geografice a limbii, nu a fost semnalate probleme. Trebuie notat faptul că minoritatea italiană este dispersată în toate zonele României.

Conform informațiilor actualizate transmise de către **Federația Comunităților Evreiești din România (FCER)** în iulie 2013, nu au existat obstacole în folosirea și promovarea limbii idiș. În ceea ce privește respectarea zonei geografice a limbii, nu au fost semnalate probleme. Singura problemă semnalată e legată de faptul că dimensiunea comunității evreiești continuă să se micșoreze, comunitatea fiind compusă mai ales din persoane vârstnice. Acești membri ai comunității sunt principalii vorbitori de idiș.

Conform informațiilor actualizate transmise de **Asociația Macedonenilor din România (AMR)** în iulie 2013, nu au existat obstacole în folosirea și promovarea limbii macedonene. În ceea ce privește respectarea zonei geografice a limbii, nu au fost semnalate probleme.

Conform informațiilor actualizate transmise de **Uniunea Polonezilor din România (UPR)** în iulie 2013, nu au existat obstacole în folosirea și promovarea limbii poloneze. Conform rezultatelor finale ale recensământului din 2011, în România există 2.543 de persoane care aparțin minorității poloneze. 2.079 dintre ei vorbesc poloneza ca limbă maternă. Limba poloneză e recunoscută ca o expresie a bogăției culturale în România. În județul Suceava trăiesc 1.922 de polonezi. În București trăiesc 160 de polonezi, în restul județelor numărul polonezilor e sub 100. Având în vedere această distribuție geografică, nu au fost semnalate probleme cu privire la promovarea limbii **poloneze**.

Conform informațiilor actualizate transmise de **Partida Romilor din România** în iulie 2013, nu au existat obstacole în folosirea și promovarea limbii romani.

Conform rezultatelor finale ale recensământului din 2011, în România sunt 621.600 de persoane care aparțin minorității roma, care reprezintă 3.3% din populația totală a României. 1.3% din aceștia vorbesc romani ca limbă maternă. Specificul acestei limbi e faptul că este compusă din multe dialecte, iar acestea sunt influențate de limbile vorbite de populația majoritară. În România, există un sistem unitar de predare a limbii romani, pentru toate dialectele vorbite. Majoritatea etnicilor romi trăiesc în Județele Alba, Argeș, Arad, Bacău, Bihor, Bistrița-Năsăud, Brașov, Buzău, Cluj, Călărași, Caraș-Severin, Covasna, Dâmbovița, Dolj, Galați, Ilfov, Ialomița, Iași, Mehedinți, Maramureș, Mureș, Olt, Sibiu, Sălaj, Satu Mare, Suceava, Timiș, Teleorman, Vrancea. Având în vedere această distribuție geografică, nu au fost semnalate probleme cu privire la promovarea limbii **romani**.

Conform informațiilor transmise de **Uniunea Culturală a Rutenilor din România (UCRR)** în iulie 2013, nu au existat obstacole în folosirea și promovarea limbii rutene. În ceea ce privește respectarea zonei geografice a limbii, nu au fost semnalate probleme. Limba e folosită de diferite comunități rutene.

Conform informațiilor actualizate transmise de **Uniunea Democratică a Turco-Tătarilor Musulmani din România (UDTTMR)** și filialele sale în iulie 2013, nu au existat obstacole în folosirea și promovarea limbii tătare. Totuși, comunitatea a arătat că nu există un sprijin substanțial din străinătate, spre deosebire de situația altor minorități. (În acest caz, Regiunea Autonomă Crimeea din Ucraina nu e în măsură să ofere un sprijin substanțial pentru UDTTMR). În ceea ce privește respectarea zonei geografice a limbii, nu a fost semnalate probleme. Trebuie notat faptul că numărul etnicilor tătari, conform rezultatelor recensământului din 2011, era de 20.282 față de 23.035 în 2002. Conform datelor neoficiale ale UDTTMR, numărul etnicilor tătari e peste 36.000, dar nu toți etnicii s-au declarat de naționalitate tătară la recensământul din 2011 pentru că, în special în zonele rurale, unii membri ai comunității s-au declarat în mod eronat ca fiind de naționalitate turcă. De asemenea, un număr semnificativ de tătari n-a putut fi cuantificat la recensământ datorită faptului că erau în străinătate. Conform Institutului Național de Statistică, 96.9% din tătari sunt concentrați în județul Constanța, iar restul trăiesc în București și Tulcea. Există puține localități unde numărul lor este peste 20% din populația rezidentă locală, dar aceștia afișează inscripții bilingve (Fântâna Mare (Baspinar), Independența (Bayramdede), Făurei (Calaici), toate în regiunea Dobrogea.

c necesitatea unei acțiuni hotărâte pentru promovarea limbilor regionale sau minoritare pentru a le salvarda;

Cu privire la preocuparea Comitetului exprimată în aliniatul 45, referitor la **măsurile luate ca răspuns la criza financiară care ar putea afecta în mod disproporționat promovarea limbilor minoritare**, Guvernul ar dori să se refere la comentariile pe care le-a făcut în Partea I a prezentului Raport. Trebuie subliniat că reducerea semnificativă a resurselor statului a avut loc în perioada 2009-2012, în **contextul crizei financiare internaționale**, iar ele au fost destinate întregului sistem instituțional din România, la fel și bugetul central de stat și bugetele locale.

Toate instituțiile publice au fost confruntate cu această situație și necesitatea de a-și reduce cheltuielile, îndeplinindu-și în continuare obligațiile într-un mod eficient. Prin urmare, nu se poate deduce că limbile minoritare au fost în vreun fel afectate sau chiar mai mult într-un mod “*disproporționat*” în comparație cu alți actori ai statului afectați de criză.

În plus, fiind consultate atunci când a fost elaborat actualul raport, organizațiile care reprezintă persoanele ce aparțin minorităților naționale din România **au arătat că aceste reduceri nu le-au afectat capacitatea de a răspunde** la nevoile vorbitorilor de limbi minoritare.

În ceea ce privește situația deosebită a implementării inițiativei mai sus menționate pentru fiecare din cele 10 limbi incluse în Partea a II-a, situația este următoarea:

În ultimii 3 ani, Asociația Albanezilor a luat următoarele măsuri **pentru a promova albaneza**:

- încurajarea membrilor vârstnici ai comunității să folosească limba în cadrul întâlnirilor și festivităților, în special la cele organizate în comunitate;
- sprijinul acordat de organizație membrilor care vroiau să-și găsească rudele în Albania;
- reeditarea unor albume cu muzică și cărți albaneze precum și cărți bilingve de către propria sa Editură (*Privirea – Vështrimi*), foarte solicitate de comunitate;
- participarea la numeroase târguri de carte în mai multe regiuni ale țării;
- participarea Ansamblului muzical *Serenada* la diferite spectacole, festivaluri și manifestări în București și în țară.

În ceea ce privește promovarea limbii **armene**, trebuie menționat că Uniunea Armenilor din România realizează în prezent un program care facilitează învățarea acestei limbi în zone locuite de o populație vorbitoare de armeană. Este un *sistem educațional asistat de calculator* care permite unui profesor din București să țină cursuri în alte zone, cum ar fi Constanța. Uniunea preconizează extinderea acestui sistem în alte zone cum ar fi Bacău și Gherla. Acest sistem a fost înființat de către Uniune după o consultare atentă cu filialele teritoriale, pentru a identifica necesitatea predării limbii.

În ceea ce privește promovarea limbii **grecești**, au fost luate următoarele măsuri:

- începând cu anul școlar 2010-2011, Olimpiada Națională de Limbă Greacă este organizată de Ministerul Educației și nu mai este organizată de Uniunea Elenă;
- începând cu anul școlar 2012-2013, elevii din clasele de limbă greacă sunt evaluați cu note de la 1 la 10, atât cei care studiază greaca ca limbă maternă cât și cei care studiază greaca ca limbă străină.

În ceea ce privește promovarea limbii **italiene**, RO.AS.IT a luat următoarele măsuri:

- expoziția itinerantă “De la emigrare la integrare” cu explicații în română, engleză și italiană a promovat limba, cultura și civilizația italiană în România, precum și istoria emigrației italiene în România. Expoziția a fost organizată la Roma, București, Oradea, Tulcea, Râmnicu Vâlcea, Brezoi, Suceava și în localitatea Greci, Județul Tulcea, unde locuiește o comunitate italiană numeroasă. În septembrie 2013, DIR a sprijinit financiar organizarea expoziției la Palatul Națiunilor din Geneva, Elveția. Expoziția a fost primită bine de public.

În ceea ce privește promovarea limbii **idiș**, FCER a luat următoarele măsuri:

- stimularea activității Teatrului Evreiesc de Stat din București, instituție care este acum condusă de renumita actriță evreică, Maia Morgenstern, care promovează comunicarea și dialogul interetnic;
- cererea de acreditare a departamentelor de studii idiș de la Universitățile din Iași și București;
- organizarea de cursuri idiș pentru cei interesați de centrele culturale evreiești;
- organizarea simpozionului anual *Yiddish Land (Țara Limbii Idiș)*;
- editarea unei lucrări despre istoria limbii idiș în România pentru a fi tipărită de către Editura FCER *Hasefer* în 2014.

În ceea ce privește promovarea limbii **idiș** prin activități și dotări culturale, trebuie menționate următoarele elemente:

Federația Comunităților Evreiești din Romania în parteneriat cu Ministerul Culturii și Patrimoniului Național, Departamentul pentru Relații Interetnice, Ambasada Israelului, Forumul Cultural Austriac, Fondul Evreiesc European, Teatrul Evreiesc de Stat, Comunitatea Evreiască din Oradea și Comunitatea Evreiască din București au organizat în perioada 2-5 septembrie 2010 YIDDISH-er VELT – Festivalul “Lumea idiș, a limbii și culturii idiș”, un eveniment cultural important. Prin acest festival, s-a dorit recrearea atmosferei specifice Europei Centrale și de Est dinainte de război, unde cultura idiș era parte integrantă a vieții de zi cu zi în multe orașe și sate. Festivalul a inclus o serie de colocvii și conferințe, proiecții de filme documentare, spectacole de teatru, concerte de muzică populară și de dans, degustări de mâncăruri evreiești tradiționale, o vizită la Sinagoga din București și la Muzeul de Istorie a Evreilor din România.

Afișul, campania publicitară și evenimentul în sine au fost în **română, ebraică și engleză**, iar organizatorii au creat o pagină web unde au fost postate principalele momente ale programului.

Comunitatea Evreiască din București a primit o subvenție de la Ministerul Culturii pentru perioada 2010-2013 pentru proiectul cultural “*Festivalul – Școala de dansuri evreiești și israeliene Machol, România*”, un eveniment cultural unic în România, care include mai multe tipuri de activități ce instruesc profesioniști în domeniul culturii – regizori, coregrafi, muzicieni – membri ai comunității evreiești din România – în conservarea, prin studiu, a elementelor specifice ale tradițiilor și dansurilor populare evreiești. Proiectul a fost menit să fie și o legătură cu cultura națională a României și să protejeze și să promoveze diversitatea expresiilor culturale. **Întregul repertoriu al festivalului a fost înregistrat pe un CD.**

În 2013, DRI a continuat să sprijine financiar proiectul *Colocviul teatrelor minorităților naționale*, promovat de ONG-ul *Figura*. Astfel, în perioada 27 septembrie-6 octombrie 2013, *Teatrul Evreiesc* din București împreună cu Teatrele **Maghiar** și **German** au făcut proiecții de **piese în limbile minoritare respective** cu subtitrare în limba română. Aproximativ 2.000 de oameni au urmărit proiecțiile și un număr total de 470 de oameni au sprijinit organizarea efectivă a evenimentului.

În aprilie 2010, Muzeul Național al Satului a găzduit manifestarea culturală “**KOGEL/MOGEL. Tradiții evreiești în Polonia**”, în cadrul căreia **Institutul Polonez** a adus în atenția publicului importanța tradițiilor evreiești pentru cultura poloneză. Manifestarea a inclus poezie, expoziții de fotografii și proiecții de filme de scurt și mediu metraj poloneze: *Străinul VI (Obcy VI)*, 2008, Ficțiune, Regia: Borys Lankosz; *Orășelul Kroke (Miasteczko Kroke)*, 2007, Documentar, Scenariul și regia: Natalia Schmidt, Kuba Karys; *Radegast*, 2008, Documentar, Regia și imaginea: Borys Lankosz. Expoziția lui Wojciech Wilczyk a înfățișat printre altele fotografiile ale sinagogilor și templelor din Polonia. Expoziția a fost organizată în cooperare cu Galeria Atlas Sztuki din Lodz.

În ceea ce privește promovarea limbii **macedonene**, AMR a contribuit la realizarea acestui obiectiv editând și publicând opere bilingve; au continuat cursurile duminicale de macedoneană și o parte din membrii comunității au participat la cursuri în Ohrid, dedicate aprofundării cunoștințelor de limbă, cultură și literatură macedoneană. A continuat redactarea de publicații pentru etnicii macedoneni, precum și editarea de opere literare a unor autori macedoneni.

Alte măsuri au fost:

- participarea Ansamblului muzical “Raze macedonene” la o serie de spectacole și festivaluri în și în afara Bucureștiului;
- participarea la târguri de carte;
- editarea de cărți bilingve de către editura asociației;
- organizarea de manifestări culturale și întâlniri ale membrilor comunității vorbitoare de macedoneană.

În ceea ce privește promovarea limbii **poloneze**, Uniunea Polonezilor din România (UPR) a adoptat următoarele măsuri pentru promovarea și salvagardarea acestei limbi:

- Conform programei școlare, în 11 școli din Județul Suceava (școli elementare și gimnaziale), se țin ore în limba polonă în fiecare săptămână, 3-4 ore pe săptămână. Există astfel de școli în următoarele localități: *Suceava, Siret, Moara, Pleșa, Poiana Micului, Păltinoasa, Gura Humorului, Solonetu Nou, Cacica, Vicșani, Mănăstirea Humorului*.
- De asemenea, pentru copiii din comunitatea poloneză, UPR organizează concursuri de poezie, tabere de vară în limba polonă (*Cacica, Poiana Micului*), tabere de vară pentru liceeni în Wrzesnia (Polonia).

În ceea ce privește promovarea limbii **romani**, trebuie notat faptul că Partida Romilor a continuat să-și dezvolte departamentul media, unde lucrează ziariști și vorbitori de romani. În perioada 2011-2012, acest departament a continuat să realizeze programul “*Caravana Roma*”, dedicată istoriei, tradiției și culturii rome. Emisiunea a fost transmisă în romani și română și difuzată săptămânal, duminica în intervalul 15-17.00 pe canalul de televiziune privat OTV (închis în prezent).

În 2013, a fost demarat un proiect nou – emisiunea “*Și eu m-am născut în România/Vi me sim kotar i Romanja*”. Are o durată de 60 de minute și e transmisă în fiecare duminică pe canalul de televiziune privat *Prima TV*. Emisiunea e transmisă în română, dar include documentare și interviuri în romani, cu subtitrare în limba română.

Au fost făcute traduceri de opere în limba română în romani. Un astfel de exemplu este piesa *O noapte furtunoasă/Jekh reat Lisjame*” de Ion Luca Caragiale, tradusă în romani de actorul rom, Sorin Sandu. A fost realizat un material audio cu versiunea tradusă și piesa a fost jucată la București pe 16 septembrie 2010.

În 2012, Partida Romilor a continuat să publice ziarul “*Asul de treflă*” – un ziar de știri dedicat vieții sociale, economice și culturale a romilor, publicat din două în două luni. În 2013, a apărut ediția online a acestui ziar: <http://www.partidaromilor.ro/asul-de-trefla>

În 2011, a apărut al treilea volum “*Trandafira*” din trilogia “Romii”, o lucrare etnografică despre condițiile sociale, economice și istorice din perioada sclaviei romilor. Cartea e scrisă în română, dar se adresează atât populației majoritare cât și romilor.

În ceea ce privește promovarea limbii **rutene**, trebuie menționat că în ultimii ani, Uniunea Culturală a Rutenilor din România (UCRR) a încurajat activitățile de promovare a limbii rutene la nivel local, în comunități mici. Organizația a dezvoltat proiecte la care au participat toate comunitățile, o ocazie de a folosi limba ruteană. Astfel de proiecte au fost “*Zilele culturii rutene*” în Pojoga-2011, Județul Hunedoara, “*Zilele culturii rutene*” în Peregu Mare, Arad-2012.

În ceea ce privește promovarea limbii **tătare**, trebuie notat că această limbă e tot mai puțin folosită (limba tătară a fost recunoscută ca o limbă pe cale de dispariție de către Uniunea Europeană). De aceea, UDTTMR se străduiește s-o conserve. Prin activitățile sale, organizația încearcă să trezească interesul membrilor comunității față de prețuirea și folosirea limbii lor materne.

Ziua de 5 Mai a fost declarată legal Ziua Limbii Tătare. Cu această ocazie, au fost organizate anual activități pentru a conserva și promova limba. De exemplu, la concursul “*Guzel tilim*” – *Frumoasa mea limbă maternă* – desfășurat pe 5 mai 2013, dintr-un total de 300 de copii înscriși, 42 s-au calificat în finală și li s-au acordat premii. Prin celebrare și manifestările organizate cu această ocazie, comunitatea are ocazia să-și mențină și să-și promoveze limba maternă, propria identitate și cultură. UDTTMR a organizat diverse manifestări și activități pentru a promova limba tătară cum ar fi:

- 2 iunie, 2013 – cea de-a doua ediție a concursului de performanță artistică “*Floarea din grădină*”;
- 13 aprilie, 2013 – Masa rotundă cu tema “*Tendențe și evoluții în limba tătară din Dobrogea*” și o lecție deschisă la unul din grupurile de limbă tătară de la școala locală din Constanța;
- 16 martie, 2013 – concursul literar și recitarea de poezie în limba tătară la simpozionul “*Yasar Memedemin – o personalitate a vieții literare tătare*”;
- În ultimii trei ani, următoarele cărți au fost publicate sau sunt în curs de apariție prin efortul UDTTMR:

2010:

Din istoria tătarilor, lucrare colectivă, 1500 de exemplare;

Folclorul muzical tătar, de Gizela Sulițeanu, 200 de exemplare;
Moștenirea istorică a tătarilor, lucrare colectivă, 500 de exemplare;
O narcisă ruptă, de Cidem Narcis Brăslășu, 300 de exemplare;
Românii și Hoarda de Aur, de Alexander Gonta, 100 de exemplare;
Yasin Suresi ve Mevlid, 1000 de exemplare;

2011:

Derylar deniz bolganda, de Ibraim Neriman, 350 de exemplare;
Din istoria tătarilor, de un autor colectiv, 1000 de exemplare;
Din secretele creației, de Rustem Seitabla, 200 de exemplare;
Hatîralar, de Ekrem Menlimbay, 500 de exemplare;
Povestiri autobiografice, de Cidem Narcis Brăslășu, 200 de exemplare;
Tătarii în arhivele românești, de Valentin Ciorbea, 300 de exemplare;
Tătarii vol. 2, de Acmola Ghiuner, 200 de exemplare;

2012:

Din istoria tătarilor, vol. 2, operă colectivă, 1000 de exemplare;
Dobruca kiritatar agzi sozlik, (dicționar), Vol. 1,2,3, de Saim Osman Karahan, 1000 de exemplare;
Gonûlîm Sîzde tratarlar, de Nejdît Yaya, 350 de exemplare;
Moștenirea istorică a tătarilor, vol. 2, de Tahsin Gemil, Nagi Pienaru, 700 de exemplare;
Sîr saglagan sozler, de Cidem Narcis Brăslășu, 350 de exemplare;
Tătarii în arhivele românești, de Valentin Ciorbea, 700 de exemplare;

2013:

Adetler – de Neriman Ibraim, în curs de apariție;
Când merii înfloresc din nou, de Selma Calil Rasid, în curs de apariție;
Din poezia tătară. Antologie bilingvă de poezii, de Nuredin Ibram & Neriman Ibraim, în curs de apariție;
Dicționar român-tătar de Altay Cherim, în curs de apariție;
Dobruca 'nîn Dawusî, de Mehmet H. Vani Yurtsever, în curs de apariție;
Dobruca 'nîn Dawusî, de Mehmet H. Vani Yurtsever, 324 de pagini, 250 de exemplare;
Gramatika, de Ekrem Gafar, în curs de apariție;
Kinali Kurban, de Nevzat Yusuf Sarigöl, în curs de apariție;
Kinali Kurban, de Nevzat Yusuf Sarigöl, 272 de pagini, 500 de exemplare;
Saylama Eserler, vol. 1, 356 de pagini, de Ismail H. A. Ziyaeddin, în curs de apariție;
Saylama Eserler, vol. 2, 216 de pagini, de Ismail H. A. Ziyaeddin, în curs de apariție;
Tatar Tilin Suygen Insanlarga, de Necibe Sucuri, în curs de apariție;
Vocea sufletului meu (Ruhimnin sedasi) de Kiyaseddin Uteu, în curs de apariție.

În ceea ce privește clarificările Comitetului cu privire la situația **limbii vorbite de ceangăi** (aliniatul 48), trebuie menționat că din punct de vedere practic, **autoritățile au luat măsuri pentru a sprijini conservarea culturii și identității acestui grup.**

Trebuie amintit că problema grupului de *ceangăi* este abordată de către autoritățile române mai ales în contextul Convenției-cadru pentru protecția minorităților naționale. Acest document prevede o serie de drepturi fundamentale ale persoanelor aparținând minorităților naționale, printre care dreptul de a-și menține și dezvolta cultura și de a-și păstra elementele esențiale ale identității lor, respectiv religia, limba, tradițiile și patrimoniul cultural.

Abordarea specifică a grupului de *ceangăi* se bazează pe prevederile Recomandării no. 1521/2001 a Adunării Parlamentare a Consiliului Europei cu privire la “*cultura minorității ceangăilor*” din România, precum și pe răspunsul la această Recomandare adoptat de Comitetul de Miniștri în 14 noiembrie 2001. Aceste documente au fost elaborate pe baza raportului lui Tytti Isohookana-Asunmaa, fost membru al Adunării Parlamentare. Aceste documente recomandă ca

grupului *ceangăilor* să-i fie acordat acces la educație în limba lor maternă, pe baza cererilor lor, precum și acces la serviciul religios în limba lor maternă.

România acordă o mare importanță principiului auto-identificării libere a persoanelor care aparțin minorităților naționale, iar cu privire la persoanele care aparțin grupului *ceangăilor*, considerăm ca fiind esențială opinia lor despre problema identificării.

Ca rezultat, în România, *ceangăii*, care se consideră “unguri”, sunt plasați sub protecția oferită minorității maghiare; cei care se consideră “români” sunt ajutați să-și păstreze obiceiurile, tradițiile și cultura specifică.

Măsuri concrete **în domeniul învățământului** au fost luate de Ministerul Educației și anume, elevii catolici din Județul Bacău au posibilitatea să studieze maghiara dacă părinții lor fac o cerere în acest sens. În perioada **2012-2013 mai bine de 1000 de elevi** din regiunea Bacău au fost înscriși în școli și au studiat maghiara ca limbă maternă la nivel pre-universitar. De asemenea, există un liceu la Ghimeș, Județul Bacău, care are trei clase (clasa a 9-a, clasa a 10-a, clasa a 11-a) unde elevii studiază toate materiile în maghiară.

De asemenea, în măsura în care au înaintat autorităților **proiecte culturale specifice**, persoanele care și-au asumat identitatea de *ceangăi* au fost ajutate: Departamentul pentru Relații Interetnice a răspuns pozitiv la o cerere a *Asociației Maghiarilor Ceangăi din Moldova*, finanțând cu 10.000 RON o tabără pentru școala pregătitoare pentru copiii *ceangăi* din Județul Bacău. Tabăra a avut loc la Miercurea Ciuc în perioada 30 iunie-7 iulie 2011.

De asemenea, în mai 2013, Președintele Conferinței Generale UNESCO, dna Katalin Bogyay a făcut o vizită în Județul Bacău. Cu această ocazie, ea s-a întâlnit cu reprezentanți atât ai comunităților românești cât și ai comunităților locale ale maghiarilor *ceangăi*. Vizita a fost sprijinită atât de autoritățile centrale cât și de cele locale și s-a dovedit a fi o ocazie fructuoasă de evaluare a stării culturale și educaționale actuale a comunității de *ceangăi*.

d facilitarea și/sau încurajarea folosirii limbilor regionale sau minoritare, oral și în scris, în viața publică și privată;

În ceea ce privește situația specială a implementării inițiativei mai sus menționate pentru fiecare din cele 10 limbi incluse în Partea a II-a, situația este următoarea:

Folosirea, oral sau în scris, a limbii în viața publică și privată, a fost facilitată de apariția unor lucrări noi și utile despre folosirea limbii **albaneze**:

- manualul în 4 volume intitulat *Învățați albaneza singuri*, de Oana Manolescu, președinte ALAR;
- *Frazeologie comună româno-albaneză*, de Renata Topciu;
- studiul *Frazeologie comună româno-albaneză* de Renata Topciu, publicat în Revista de Studii Sud-Est Europene; alte articole și studii lingvistice;
- construirea unor spații noi și mari în Craiova, care vor furniza condiții mai bune pentru organizarea de cursuri în limba albaneză.

În ceea ce privește folosirea, oral sau în scris, a limbii **armene** în viața publică și privată, trebuie notat faptul că datorită dimensiunii minorității, nu au fost întâmpinate probleme specifice. Armeana este cel mai mult folosită ca limbă vorbită de către membrii comunității. În forma ei scrisă, ea este folosită în relația cu Guvernul armean sau cu diaspora. Cu privire la clarificările Comitetului de specialiști (aliniatul 50) despre limba în care e difuzat programul săptămânal al postului de radio local din Constanța (“*Națiunea și civilizația armeană*”), trebuie specificat că limba de transmisie e armeană, iar durata programului este acum de 57 minute pe săptămână. Programul e difuzat în zilele de vineri, în intervalul 19.03-20.00.

În ceea ce privește folosirea, oral sau în scris, a limbii **grece** în viața publică și privată, trebuie notat faptul că 20 de filiale teritoriale ale Uniunii Elene organizează frecvent evenimente la nivel local. Promovarea și comunicarea la aceste evenimente se face bilingv. În ceea ce privește problema

Comitetului de specialiști (aliniatul 51) dacă programul săptămânal difuzat de TVR3 folosește greaca, trebuie clarificat faptul că programul “*Toți împreună*” produs săptămânal de departamentul “Alte minorități” din TVR (34 de minute difuzate în zilele de miercuri, în intervalul 12.40-13.14) include **6 minute în greacă, 10 minute în rusă și 9 minute în turcă cu subtitrare în limba română.**

Cu privire la durata emisiunii în greacă a postului Radio Constanța, trebuie specificat că durata programului este acum de 57 de minute pe săptămână. Programul e difuzat în zilele de luni în intervalul 19.03-20.00.

În ceea ce privește folosirea, oral sau în scris, a limbii **italiene** în viața publică și privată, trebuie menționat faptul că folosirea limbii italiene este destul de frecventă în România și datorită apropierii dintre limbile italiană și română, ceea ce permite învățarea rapidă a acestei limbi, la un nivel ridicat de competență. În ultimii trei ani, numărul vorbitorilor de italiană a crescut semnificativ, din motive cum ar fi înființarea unor numeroase societăți italiene în România după 1990 sau creșterea numărului de familii mixte româno-italiene.

Cu privire la problema Comitetului de specialiști (aliniatul 52) legată de programul transmis de Radio Timișoara, trebuie subliniat că programul e difuzat în intervalul 19.00-20.00 în prima zi de luni a fiecărei luni. Datorită dezvoltării parteneriatului între Asociația Italienilor din România (RO.AS.IT) și Radio Timișoara, acest program va fi difuzat și duminică.

În ceea ce privește promovarea limbii italiene în *domeniul cultural*, trebuie menționate următoarele elemente:

Proiectul “Dialog muzical interetnic”, continuarea proiectului “*Dialog cu muzica italiana*”, a fost demarat în 2012 de către Asociația Italienilor din România – RO.AS.IT. Folosind caracterul universal al limbajului muzical, proiectul stimulează dialogul între moștenirea folclorică a unui număr de minorități naționale – maghiară, greacă, evreiască, germană, etc. – și minoritatea italiană cu scopul de a crea o antologie muzical-instrumentală pentru o mai bună cunoaștere, conservare și înțelegere a valorilor/simbolurilor specifice fiecărei etnii și pentru păstrarea diversității și dialogului intercultural. Se vor face înregistrări pe CD-uri și DVD-uri. Prin implicarea activă a tinerilor, artiștilor și reprezentanților minorităților, va fi facilitat și stimulat dialogul intercultural, precum și conservarea și promovarea patrimoniului muzical al minorităților ca o expresie a bogăției culturale.

Proiectul “*De la emigrație la integrare*” a demarat în 2010, când Ministerul Culturii a finanțat proiectul cultural “*Italienii din România – o etnie cu rădăcini adânci*”. O expoziție documentară de fotografii a minorității italiene este organizată în București pe 29 mai în fiecare an, cu scopul de a evidenția patrimoniul cultural al minorității italiene în România. Sunt prezentate și muzica și dansurile italiene.

În 2013, a avut loc o manifestare culturală în Municipiul Tulcea și în satul Greci, unde trăiește o importantă comunitate italiană și unde se ia în considerație înființarea unui muzeu dedicat acestei comunități. Un spectacol de cântece și dansuri populare italiene specifice părții de nord a Italiei, în special zonei Friuli, a fost susținut de Ansamblul de Dansuri “*Di nuovo insieme*” și de 20 de copii din Ansamblul “*Allegria*” din satul Greci. Manifestarea a fost completată de expoziția de fotografii “*De la emigrație la integrare*” și de albumul de fotografii “*Italienii din România – O istorie în imagini*”, care ilustrează istoria minorității italiene în România, cu texte atât în română cât și în italiană. Proiectul cultural poate contribui la poziționarea minorității italiene pe piața culturală românească și promovarea multiculturalismului și a minorităților ca factori determinanți ai identității culturale a României. În 2012, această manifestare culturală a fost găzduită de Oradea, la Muzeul “Țara Crișurilor”, o clădire istorică proiectată de arhitectul italian Giovanni Battista Ricca.

Proiectul “*Pe urmele strămoșilor*” inițiat în 2011 de Asociația Italienilor din România – RO.AS.IT, în parteneriat cu instituții și organizații din Italia și România, a avut ca scop să

promoveze valorile culturale românești, precum și pe cele ale persoanelor aparținând minorităților naționale, în circuitul internațional. De asemenea, a sprijinit mobilitatea artiștilor și managerilor culturali. Proiectul a inclus expoziții de fotografii și pictură, mese rotunde, proiecții de film, etc. într-o încercare de a se înțelege contribuția la arta românească contemporană a unor artiști reprezentativi ai minorității italiene, cum ar fi Angela Tomaselli și Mihaela Profiriu Mattescu. La Milano, reprezentanți ai comunității italiene din România au participat, împreună cu o organizație românească din Italia, la o serie de manifestări: “România – tradiții și valori europene”, expoziția de fotografii “Contribuții italiene la arhitectura Bucureștiului”, “Târgul tradițional de meșteșuguri”, unde a fost înființat un stand pentru artefactele tradiționale românești și italiene realizate de Horia Colobichio și Constantin Conghilete. În cadrul programului au fost organizate și întâlniri cu reprezentanți ai Academiei Europene pentru Studiul Minorităților – EURAC – din Bolzano și ai Institutului Român de Cultură și Cercetare Umanistică de la Veneția.

În ceea ce privește folosirea, oral sau în scris, a limbii **idiș** în viața publică și privată, trebuie menționat că nu au fost semnalate obstacole deosebite. Limba idiș este însă folosită cel mai mult în viața privată de către membrii vârstnici ai comunității evreiești. În ceea ce privește promovarea folosirii limbii idiș în viața publică, ar trebui să subliniem că Asociația ART PROMO, în parteneriat cu Departamentul pentru Relații Interetnice și alți parteneri, a inițiat “Festivalul internațional de film evreiesc”, a doua ediție, în 2013.

Festivalul face parte dintr-o rețea ce include peste 130 de evenimente organizate în toată lumea și se adresează iubitorilor de film și publicului care vrea să știe mai mult despre patrimoniul cultural evreiesc.

În 2013, Festivalul a prezentat peste 50 de filme, majoritatea vizionate pentru prima oară în România.

În afară de proiecții de film, au fost organizate și ateliere și dezbateri despre probleme evreiești. Ele au tratat subiecte cum ar fi diversitatea, combaterea discriminării, respingerea stereotipelor, etc.

În ceea ce privește folosirea, oral sau în scris, a limbii **macedonene** în viața publică și privată, trebuie menționat că acest lucru se realizează prin manifestări/activități organizate de AMR (școli duminicale, editarea de materiale, etc.). Nu au fost semnalate restricții în folosirea limbii macedonene.

În ceea ce privește folosirea, oral sau în scris, a limbii **poloneze** în viața publică și privată, trebuie menționat că pentru a mări numărul de profesori de limbă polonă, UPR a cerut sprijinul Poloniei și ca rezultat, profesori din Polonia lucrează ca profesori invitați în patru școli din localitățile Moara, Suceava, Mănăstirea Humorului și Cacica. Cu privire la recomandarea Comitetului din aliniatul 55 de a se explora modalități de promovare a limbii poloneze, trebuie menționat că autoritățile române, în cooperare cu reprezentanți ai vorbitorilor de polonă, analizează în prezent modul în care limba polonă ar putea fi promovată în domeniul presei audio și video, de către autoritățile locale și în viața economică și socială în general.

Trebuie să subliniem că Radio Iași transmite în fiecare vineri în intervalul 13.30-14.00 programul “Dialog intercultural” pentru **minoritățile armeană, italiană, polonă și slovacă** în limba română, cu inserturi în limbile minorităților respective. Societatea Română de Radiodifuziune va analiza, în cooperare cu reprezentanți ai acestei minorități, posibilitatea **difuzării unui program de sine stătător în polonă.**

Romani

Deși limba romani este folosită relativ rar în viața publică, ea este cel mai mult promovată prin comunicare orală. Rețeaua de mediatori romi în domeniul școlar și al sănătății, care acoperă întreg teritoriul României, folosește în mod constant romani în contacte directe cu membrii comunității.

Trebuie menționat că în perioada 2011-2013, Institutul Național de Magistratură a continuat să acorde o atenție deosebită pregătirii viitorilor magistrați în probleme legate de drepturile omului. Aspecte legate de drepturile omului și lupta împotriva discriminării au fost de asemenea incluse în instruirea inițială a judecătorilor și în programele continue de pregătire. Unele din aceste programe au fost organizate în parteneriat cu Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării (NCCD) sau cu ONG-uri în domeniul problemelor minorităților (**Romani Criss**).

Cu privire la cererea Comitetului de **promovare a limbii romani în viața socială și economică** (aliniatul 60 din Raportul din iunie 2012), **precum și în justiție**, ca un exemplu recent de bune practici, trebuie evidențiat faptul că la inițiativa Asociației Romani CRISS (Centrul Romilor pentru Intervenție Socială și Studii), în septembrie 2010 a fost înaintată o propunere de proiect în cadrul Programului Comisiei Europene de acțiune pe bază de subvenții "*Justiția penală*", în parteneriat cu Institutul Național de Magistratură. Proiectul a fost aprobat de Comisia Europeană, iar proiectul implementat a fost "*Acces egal la justiție pentru romi*" care a urmărit instruirea magistraților în domeniul legislației naționale și internaționale referitoare la combaterea rasismului în probleme penale. În perioada mai 2011-august 2012, au fost organizate două seminarii cu tema "*Combaterea discriminării. Acces egal la justiție pentru romi*" și "*Combaterea rasismului în toate procedurile juridice*". 35 de judecători și 36 de procurori au participat la aceste seminarii.

În plus, Centrul de Pregătire Profesională în Cultură, instituție subordonată Ministerului Culturii, a atestat, începând cu 2010, **traducători pentru limba romani specializați în literatură și justiție**.

De asemenea, trebuie menționat că în cadrul **Strategiei Guvernului României pentru Incluziunea Cetățenilor Români Aparținând Minorității Rome pentru perioada 2012-2020**, adoptată prin Hotărârea de Guvern no. 1221/2011, Agenția Națională pentru Romi lansează anual un apel pentru proiecte care sunt menite să stimuleze participarea romilor la viața economică, socială, educațională, culturală și politică a țării. În perioada 2011-2013, Agenția Națională pentru Romi a finanțat **151 programe** în domeniul **învățământului, culturii, sănătății, presei, sportului, dezvoltării comunității, calificării profesionale** (detalii în **Anexa 2**). Acestea au fost realizate de ONG-uri care se ocupă de problemele romilor.

În ceea ce privește cererea Comitetului de la aliniatul 63 pentru furnizarea de informații despre promovarea limbii **tătare** în alte domenii ale vieții publice (autorități judiciare, autorități administrative, inclusiv folosirea numelor unor locuri în tătară, viața economică și socială), următoarele elemente sunt relevante:

Limba tătară nu este încă destul de prezentă în unele sectoare ale administrației publice (justiție, administrație publică, viața economică și socială). UDTTMR a inițiat campanii pentru predarea limbii tătare pentru copii în sistemul de învățământ public, dar principala provocare continuă să fie lipsa de profesori de limbă tătară cu o atestare adecvată de la Ministerul Educației Naționale.

În același timp, niciuna din universitățile românești nu predă tătara din cauza lipsei de profesori.

Unele din acțiunile concrete pe care le va iniția UDTTMR în cooperare cu autoritățile române sunt următoarele:

- Pentru a rezolva problema profesorilor de limbă tătară, Uniunea a înaintat o cerere către Departamentul Educației în Limbile Minoritare al Ministerului Educației Naționale solicitând alocații de la buget pentru schimburile culturale între România și comunitatea tătară din Crimeea în pregătirea de **profesori de limbă tătară**. Acești profesori vor fi

apoi atestați de Ministerul Educației și folosiți ca profesori pentru copii și pentru dezvoltarea de programe de formare a formatorilor pentru limba tătară;

- Predarea limbii tătare pentru specialiști cu scopul de a o introduce în câțiva ani în administrația publică locală;
- Începând cu anul școlar 2013-2014, Institutul de Turcologie și Studii Central-Asiatice de la Universitatea Babeș-Bolyai din Cluj ține, în afară de cursuri de limbă turcă, un curs de **istorie și cultură tătară**.

În ceea ce privește folosirea, oral sau în scris, a limbii **rutene** în viața publică și privată, trebuie menționat că folosirea acestei limbi este încurajată de UCRR mai ales în familiile din comunitățile rutene. De asemenea, în satul Peregu Mare, județul Arad, ruteana este folosită în serviciile religioase din Biserica Ruteană Greco-Catolică.

e menținerea și dezvoltarea de legături, în domeniile menționate în această Cartă, între grupuri care folosesc o limbă regională sau minoritară și alte grupuri din stat care folosesc o limbă utilizată într-o formă identică sau similară, precum și stabilirea de relații culturale cu alte grupuri din stat care folosesc limbi diferite;

În ceea ce privește situația deosebită a implementării inițiativei mai sus menționate pentru fiecare din cele 10 limbi incluse în Partea a II-a, situația este următoarea:

Cu privire la relațiile dintre comunitatea **albaneză** și alte comunități care folosesc o limbă regională sau minoritară, trebuie menționat că acestea sunt menținute în special prin schimbul de publicații. Astfel, Asociația distribuie ziarul lunar, care a ajuns la a 140-a ediție în iunie 2013. Relațiile culturale cu alte etnii sunt menținute prin manifestări interetnice și interculturale găzduite sau finanțate de către Departamentul pentru Relații Interetnice.

Cu privire la relațiile dintre comunitatea **armeană** și alte comunități care folosesc o limbă regională sau minoritară, trebuie menționat că acestea sunt menținute prin participarea la numeroasele evenimente organizate de Ministerul Culturii, Departamentul pentru Relații Interetnice și alte organizații.

Cu privire la relațiile dintre comunitatea **greacă** și alte comunități care folosesc o limbă regională sau minoritară, trebuie notat faptul că acestea sunt menținute prin comisiile de lucru ale Uniunii Elene și manifestările organizate de DRI. Multe întâlniri care au dezbătut diferite probleme, implicând toate ONG-urile minoritare, au fost găzduite de Uniunea Elenă.

Cu privire la relațiile dintre comunitatea **italiană** și alte comunități care folosesc o limbă regională sau minoritară, trebuie notat faptul că acestea sunt menținute prin munca desfășurată de RO.AS.IT, care a participat la toate manifestările organizate de DRI și alte instituții cum ar fi Ministerul Culturii. Exemple relevante sunt:

- organizarea de către RO.AS.IT a Festivalului Interetnic “*Confluente*”, a patra ediție, Iași, 2013;
- participarea la manifestarea “*Primăvara comunitară*” în Constanța, organizată de Uniunea Democratică Turcă;
- participarea la “*ONGfest*”, București, 2013;
- participarea la Festivalul Minorităților, Cișmigiu, București, 2013;
- participarea la Festivalul “*ProEtnica Sighișoara*” – august 2013;
- participarea la Târgul de carte “*Gaudeamus*”, noiembrie 2013, București, etc.

Cu privire la relațiile dintre comunitatea **evreiască** și alte comunități care folosesc o limbă regională sau minoritară, trebuie menționat că acestea sunt menținute prin participarea regulată la evenimentele interetnice și interculturale organizate de DIR și alte structuri cum ar fi Ministerul

Culturii. Printre acestea, în 2013, trebuie menționate participarea Editurii *Hasefer* la mai multe târguri de carte, participarea Federației Evreiești la Festivalul *ProEtnica* din Sighișoara și Festivalul *Alfabetul Conviețuirii* din Ploiești.

Cu privire la relațiile dintre comunitatea **macedoneană** și alte comunități care folosesc o limbă regională sau minoritară, trebuie menționat că acestea sunt menținute prin schimbul de publicații și prin participarea în comitete de lucru și evenimente comune. Ca atare, AMR distribuie revista bilingvă lunară "*Macedoneanul*". Este asigurată și participarea la evenimente interetnice și interculturale organizate de DIR și alte structuri cum ar fi Ministerul Culturii.

Cu privire la relațiile dintre comunitatea **poloneză** și alte comunități care folosesc o limbă regională sau minoritară, trebuie menționat că UPR menține și dezvoltă relații cu majoritatea comunităților reprezentând minoritățile naționale. Comunitatea poloneză a dezvoltat un program comun cu vorbitorii germani din România ("*Ziua Europei*", iunie 2012) și cu vorbitorii slovaci (programul "*Să ne cunoaștem mai bine*", august, octombrie 2011 și 2012). În 2013, UPR a inițiat proiectul "*Să învățăm de la bătrânii noștri – solidaritate între generații*" (august-septembrie 2013). Au participat la program reprezentanți ai minorităților germană, ucraineană, rusă. În Solonetu Nou, comunitatea poloneză organizează în fiecare an programul "*Sărbătoarea roadelor*", unde comunitățile minorităților din Bucovina participă cu produsele lor tradiționale.

Cu privire la relațiile dintre comunitatea **romă** și alte comunități care folosesc o limbă regională sau minoritară, trebuie menționat că relațiile cu comunitatea armeană au fost deosebit de puternice. Astfel, în perioada 2-4 august 2013, a avut loc la București Festivalul "*Strada armenească*". La acest eveniment au participat meșteșugari romi și s-a vorbit limba minoritară. De asemenea, Partida Romilor ProEuropa a participat la târguri de carte, întâlniri ale Consiliului Minorităților Naționale, festivaluri, etc.

Cu privire la relațiile dintre comunitatea **ruteană** și alte comunități care folosesc o limbă regională sau minoritară, trebuie menționat că UCRR are un ansamblu folcloric care participă la diverse manifestări, alături de alte comunități etnice. De exemplu, la "*Zilele localității Peregu Mare*" din Județul Arad, UCRR a participat alături de unguri, slovaci, romi. Astfel de contacte au fost stimulate la Festivalul ProEtnica din Sighișoara, Festivalul interetnic din Bistrița-Năsăud, Festivalul *Szejke* din Odorheiu Secuiesc, etc.

Cu privire la relațiile dintre comunitatea **tătară** și alte comunități care folosesc o limbă regională sau minoritară, trebuie menționat faptul că în ultimii trei ani, UDTTMR a participat la diverse programe organizate de DIR sau alte instituții sau organizații, programe profilate pe comunicarea între limbi și culturi. În 2012, UDTTMR a organizat o vizită împreună cu DIR în Crimeea pentru reprezentanții Consiliului Minorităților Naționale. UDTTMR a participat alături de Ambasada României la evenimente oficiale organizate de către Parlamentul tătarilor crimeeni și autoritățile ucrainene în memoria victimelor deportării tătarilor în timpul regimului stalinist. Grupul a vizitat Muzeul de istorie a Crimeii din Bahcesaray și casa memorială a lui Ismail Gaspirali, unul din străluciții intelectuali tătari. Toate acestea au contribuit la înțelegerea reciprocă și îmbunătățirea dialogului între grupurile etnice. În 2011 și 2012, UDTTMR a fost de asemenea partener al taberelor studențești multiculturale organizate de DIR. Taberele s-au numit *Vreau să învăț și limba ta* și s-au desfășurat în două etape: la Neptun – Județul Constanța și la Herculane – Județul Mehedinți. Au participat la aceste tabere elevi și profesori care aparțin minorităților naționale din Dobrogea și Mehedinți, care au discutat despre cunoașterea limbii materne, exprimarea ei în diferite activități, practica dialogului interetnic pentru copii.

f stipularea de forme și mijloace adecvate de predare și studiere a limbilor regionale sau minoritare în toate etapele potrivite;

În ceea ce privește situația deosebită a implementării inițiativei mai sus menționate pentru fiecare din cele 10 limbi incluse în Partea a II-a, situația este următoarea:

Albaneza

Nu au existat schimburi esențiale cu privire la formele și mijloacele de studiere și predare a albanezei. Limba continuă să fie predată săptămânal la sediul ALAR, unui număr foarte scăzut de elevi, dar de către profesori calificați. În general, copiii învață noțiuni elementare de albaneză acasă. Interesul față de învățarea limbii a crescut în rândul generațiilor mai tinere și de vârstă mijlocie.

Armeana

În ceea ce privește cererea Comitetului de la alineatul 70 de a fi informat în următorul raport periodic despre câți elevi învață **armeana** la diferite niveluri de învățământ și câte ore pe săptămână sunt dedicate predării limbii armene, trebuie menționat că numărul elevilor în actualul an școlar este de **43**. Limba armeană este predată 3 ore pe săptămână în Biserica Armeană celor 43 de elevi înscriși în școli și licee din București. În plus, o oră pe săptămână este dedicată studiului armenei vechi. Trebuie adăugat faptul că de când a fost prezentat primul raport în 2012, a fost publicat Ghidul de conversație româno-armean (autor – Arsaluis Gurau), Ministerul Educației a publicat primul manual de armeană vestică, (autor – Ulnia Blănaru Maganian) destinat a fi folosit de elevi în gimnazii și licee.

Greaca

În ceea ce privește cererea Comitetului de la alineatul 72 de a fi informat în următorul raport periodic despre câți elevi învață **greaca** la diferite niveluri de învățământ și câte ore pe săptămână sunt dedicate predării limbii **grecești**, trebuie menționat că numărul elevilor în actualul an școlar este de **117**. Limba și literatura greacă modernă se studiază în România 3 ore pe săptămână, din școala elementară până la clasa a 12-a de liceu (Hristo Botev, București). Greaca e predată și în Județul Prahova la nivel elementar și gimnazial și în Județul Tulcea la nivel elementar. În plus, limba și literatura greacă modernă sunt predate în clasa a 6-a și a 7-a, iar o oră pe săptămână este dedicată studierii istoriei și tradițiilor minorității grecești din România. UER a înființat clase sau grupuri de studiu pentru limba greacă în mai multe orașe – București, Brăila, Galați și Ploiești. Începând cu anul 1990, există clase mixte, cu predare în greacă, în cadrul sistemului de învățământ românesc. Anual, cei mai buni școlari se întâlnesc la Olimpiada de Limbă Greacă; în 2013, a 12-a ediție a avut loc la Bârlad. Predarea limbii grecești în București, Ploiești, Galați și Brăila se face de către profesori din Grecia, plătiți de statul grec, pe baza manualelor grecești. De-a lungul timpului, gazdele acestor concursuri de limbă greacă au fost comunitățile din București, Tulcea, Brașov, Ploiești, Craiova, Iași. Profesorii care predau în filialele UER sunt atât din România (cu sprijinul Facultății de Limbi Străine din București) cât și din Grecia. Numărul elevilor care participă la Olimpiada de Limbă Greacă a crescut în ultimii ani.

UER a organizat și alte activități cum ar fi: editarea și achiziționarea de materiale didactice; administrarea paginilor de Internet pentru toate filialele; organizarea primei Olimpiade Internaționale de Limbă Greacă ce urmează să aibă loc în septembrie 2014.

Cursurile de limbă organizate la sediul UER se adresează atât elevilor cât și tuturor celor interesați să învețe greaca. Pentru elevi, programa este aprobată de Ministerul Educației, iar pentru alte categorii, este decisă de profesori conform necesităților și cererilor exprimate.

Italiana

În ceea ce privește cererea Comitetului de la aliniatul 74 de a fi informat în următorul raport periodic despre câți elevi învață **italiana** la diferite niveluri de învățământ și câte ore pe săptămână sunt dedicate predării limbii **italiene**, trebuie menționat că numărul elevilor în actualul an școlar este de **257**. Italiana este studiată la Liceul “*Dante Alighieri*” din București. În învățământul elementar, un număr de 112 elevi studiază limba și literatura italiană 3 ore pe săptămână și 145 de elevi în gimnaziu și liceu. În plus, limba și literatura italiană sunt predate la clasa a 6-a și a 7-a, iar o oră pe săptămână e dedicată studierii istoriei și tradițiilor minorității italiene din România.

Potrivit informațiilor transmise de RO.AS.IT, în ultimii ani, s-au intensificat măsurile luate pentru a crea mijloacele de predare a limbii italiene în școli, la toate nivelurile, începând cu clasa 0.

Idiș

Limba idiș e studiată în Complexul Educațional “Lauder-Reut”, o școală privată.

În plus, așa cum Guvernul a menționat mai sus, FCER a întreprins demersuri pentru a acredita departamentele de limbă idiș la Universitățile din Iași și București. Cursuri și concursuri de limbă idiș sunt organizate în centrele culturale evreiești ale FCER.

Macedoneana

AMR organizează cursuri duminicale de limbă la sediul său. N-a fost făcută nici o schimbare semnificativă în acest sistem în perioada menționată în raport.

În ceea ce privește cererea Comitetului de la aliniatul 75 de a fi informat în următorul raport periodic despre câți elevi învață **macedoneana** la diferite niveluri de învățământ și câte ore pe săptămână sunt dedicate predării limbii macedonene, trebuie menționat că această limbă **nu este studiată în cadrul educațional instituționalizat pre-universitar, din cauza lipsei de cereri**. Totuși, la Facultatea de Limbi și Literaturi Străine, Universitatea București are un departament de filologie rusă și slavă în cadrul căruia poate fi studiată această limbă.

Poloneza

UPR a luat mai multe măsuri pentru a îmbunătăți predarea și studiul limbii poloneze. În cooperare cu Asociația *Promyk* din Polonia, UPR a dezvoltat proiectul “*Copiii Bucovinei*” (octombrie 2011, 2012). Mai multe conferințe pentru profesori referitoare la metodele de predare a limbii poloneze au făcut parte din acest program. Așa cum s-a menționat mai sus, sunt invitați profesori în fiecare an pentru a preda limba polonă în mai multe localități din Județul Suceava. În 11 școli din Județul Suceava, 573 de elevi studiază limba polonă (clasele 1-12), iar 137 de elevi în 5 grădinițe învață poloneza ca limbă maternă în actualul an școlar.

La Colegiul “*Alexandru cel Bun*” din Gura Humorului (clasele 9-12) 85 de elevi aparținând comunității poloneze studiază în clase cu predare parțială în polonă. Predarea limbii poloneze ca limbă maternă a fost reintrodusă. Acest lucru a reînnoit abordarea acestui subiect, asigurând o bază mai largă de selecție pentru Universitatea București.

Romani

În ceea ce privește recomandarea Comitetului de la aliniatul 77 de a se dezvolta în continuare o ofertă comprehensivă de predare a limbii **romani**, avându-se în vedere necesitățile și dorințele vorbitorilor varietăților regionale și locale de romani, și în legătură cu clarificările făcute de Comitet în aliniatele 85 și 93 cu privire la **promovarea limbii romani în învățământ, următoarele elemente trebuie avute în vedere:**

În ziua de azi, în sistemul de învățământ român (de la grădiniță până la ultima clasă de liceu), sunt 220.000-260.000 de elevi romi anual. Din aceștia, 32.158 de elevi studiază limba și literatura romani în clase cu predare în română sau maghiară (3-4 ore/săptămână) și de asemenea

studiază istoria și tradițiile romilor o oră pe săptămână (doar la clasele 6-7). În anul școlar 2012-2013, la 863 de copii (în grădiniță și clasele I-IV din școala elementară) li s-a predat romani (precum și 4 ore de limbă și literatură română). Într-o singură localitate, Măguri (care aparține de orașul Lugoj, județul Timiș), la Școala no. 12 se predau ore în limba romani din grădiniță până la clasa a 8-a inclusiv.

Pentru predarea limbii la nivel pre-școlar, școlar și liceal, România a editat întregul set de manuale, finanțat și editat de Ministerul Educație în proporție de 70% și de UNICEF în proporție de 30%, ca parte a unui program al cărui scop e susținerea limbii romani în educație, care a demarat în 2001. De asemenea, între 2012 și 2013, cele două instituții partenere au publicat manuale de matematică pentru clasele 1-4. Un set similar de manuale în romani există din anul 2000, la Facultatea de Limbi și Literaturi Străine – Universitatea București (aici, studiul limbii romani a început în octombrie 1992).

Alte modalități de promovare a limbii romani sunt competițiile naționale românești în școlile cu profil de limba și istoria romilor (Olimpiada Națională Școlară de Limba Romani, a 14-a ediție – aprilie 2013, la care au participat 72 de concurenți în etapa națională, Concursul Național de Istoria și Tradițiile Romilor – a 6-a ediție, aprilie 2013, la care au participat 65 de elevi, Concursul Național de Artă Creativă în Romani – a 2-a ediție, aprilie 2013). Ca o noutate, în iunie 2013, a avut loc prima Olimpiadă **Internațională** de Romani, organizată de Ministerul Educației Naționale – Direcția pentru Învățământ în Limbile Minorităților, cu participarea elevilor din România, Serbia și Turcia.

În ceea ce privește predarea limbii romani la nivel universitar (de asemenea formarea de formatori pentru limba romani), trebuie menționate următoarele elemente:

- I. 21 de locuri de studiu sunt acordate anual tinerilor romi pentru admiterea în Departamentul de Limbă și Literatură Romani (din Facultatea de Limbi și Literaturi Străine – Universitatea București). Un program de masterat în romani a fost înființat în anul universitar 2009-2010. Dintre absolvenții departamentului (în perioada 1992-2013), 3 și-au încheiat studiile de doctorat în limba și literatura romani și alți doi își pregătesc doctoratul în același domeniu.

Profesorii de la departamentul de romani sprijină o serie de activități în țară și în străinătate, ca membri în colective care organizează conferințe despre cultura romani sau conferințe profilate pe limbă (de exemplu, colaborarea cu *Soros București*, cu Institutul pentru Studierea Problemelor Minorităților Naționale ISPMN), cu *Centrul cultural al Romilor*, etc.)

- II. În legătură cu **instruirea unor posibili profesori de limba romani**, programul de instruire constă din două etape:
  1. Prima etapă, etapa intensivă a pregătirii lor include “cursuri de vară și metode de predare a limbii romani”. 50 de persoane participă anual la cursurile organizate de MECTS și UNICEF. Programul a început în 1999 (în unii ani au existat două școli de vară).
  2. A doua etapă a instruirii e pregătirea la nivel universitar. În perioada 2000-2011, aproximativ 600 de educatori și profesori romi de nivel elementar și pre-școlar și/sau profesori de limba romani au fost instruiți. Instituțiile care au realizat aceste programe au fost: Universitatea București (Departamentul ID CREDIS) și Universitatea “Babeș-Bolyai” din Cluj Napoca (în perioada 2006-2011 – Facultatea de Psihologie și Științe ale Educației).

În perioada 28 iulie-4 august 2013 și 5-12 august 2013, Școala din Costinești, Județul Constanța a găzduit cursuri naționale pentru instruirea a 65 de mediatori școlari. Ele au fost organizate de Ministerul Educației și reprezentanța UNICEF în România. Cursurile s-au axat pe școlarizarea inclusivă a romilor și predarea limbii romani. De când a demarat proiectul în 2003 și până în

2013, programul a contribuit la școlarizarea unui număr total de aproximativ 1001 de mediatori școlari în cadrul a 25 de programe separate.

În perioada 13-27 august 2013, cea de-a 20-a ediție a Cursurilor de vară de limbă romani și metodologie de predare a fost găzduită de Școala din Costinești, județul Constanța. Ele au fost organizate de Ministerul Educației și reprezentanța UNICEF în România. 30 de profesori romi au participat la aceste cursuri.

Trebuie adăugat că aproximativ 31.000-33.000 de elevi aleg anual să aibă 3-4 cursuri săptămânale de romani și/sau optează pentru cursurile de istoria și tradițiile romilor. Aproximativ 800 de pre-școlari și școlari studiază anual în romani. România are și setul complet de manuale tradus în romani (clasele 1-10).

În ceea ce privește promovarea limbii **romani în domeniul cultural**, trebuie menționate următoarele elemente:

Ministerul Culturii are ca unitate subordonată Centrul Național de Cultură a Romilor (CNCR), înființat ca instituție publică prin Hotărârea de Guvern 834/2003, având ca obiectiv central păstrarea și promovarea culturii tradiționale a romilor, dar și constituirea și difuzarea culturii moderne a etniei. Principalele obiective ale CNCR se bazează pe Legea 430/2001 cu privire la Strategia de îmbunătățire a situației romilor, modificată și completată prin Decizia no. 522 din 19 aprilie 2006. În afară de artele tradiționale ale romilor, CNCR cultivă dezvoltarea teatrului, artelor și literaturii, care la rândul lor, reflectă mentalitatea, practicile și psihologia comunității române.

Potrivit Articolului 2, Aliniatul (1) din Hotărârea de Guvern mai sus menționată, “Centrul își îndeplinește rolul de așezământ cultural de drept public, desfășurând activități în domeniul culturii, informației, educației permanente, asistenței și realizând programe culturale și proiecte pentru comunitatea romă și/sau pentru a promova cultura romilor, în conformitate cu legislația românească în vigoare.”

Conform Regulamentului de organizare și funcționare al instituției, unul dintre obiectivele Centrului Național de Cultură a Romilor – Romano Kher (CNCR-RK) – îl constituie păstrarea, cercetarea, protejarea, transmiterea, promovarea și aprecierea culturii romilor și a patrimoniul imaterial al minorităților române.

În măsura în care limba romani este elementul central al culturii romilor și al patrimoniului acestei minorități, menționăm că majoritatea proiectelor dezvoltate de Centrul Național de Cultură a Romilor – CNCR-RK – în perioada 2009-2013 au avut și o componentă legată de limba romani, în special în timpul spectacolului organizat de instituție unde Ansamblul muzical “Romani Kher” a susținut concerte în limba romani, prin care a fost încurajată exprimarea artistică în limba romani.

În subordonarea Serviciului de programe și proiecte se află Compartimentul de documentare și cercetare al CNCR-RK care se ocupă de crearea unor publicații specifice prin care instituția garantează accesul publicului la broșuri, studii, cărți și alte tipuri de materiale specifice, inclusiv cele în limba romani.

CNCR-RK sprijină accesul la limba romani al lucrărilor elaborate în alte limbi, susținând promovarea activităților de traducere, cum ar fi traducerea piesei “*O noapte furtunoasă*” de I. L. Caragiale de către actorul și regizorul rom Sorin Sandu, distribuind 35 de exemplare traduse colaboratorilor și partenerilor instituției.

Prin proiectul său din **2009, CNCR-RK a organizat două sesiuni de atestare a traducătorilor de limbă romani, în parteneriat cu Centrul de pregătire profesională în cultură al Ministerului Culturii, emițând 12 certificate de traducător.**

Directorul CNCR-RK în perioada 2008-2012 a fost unul din specialiștii de limbă romani care a inițiat prima programă de limbă romani în România, totodată și autorul a numeroase cărți în limba romani. CNCR-RK a reușit să angajeze personal care vorbește atât limba romani, cât și româna.

Centrul Național de Cultură a Romilor - Romano Kher a **promovat și finanțat servicii de cercetare terminologică pentru a menține și dezvolta o terminologie specifică în limba romani** prin organizarea de conferințe pentru specialiști. În timpul activităților, în 2012, Centrul Național de Cultură a Romilor – Romano Kher a acordat o atenție specială colaborării cu Departamentul de Limbă și Literatură Romani al Facultății de Limbi și Literaturi Străine al Universității București, cu ocazia sărbătoririi a 20 de ani de realizări în profesionalizarea tinerilor în profilul lingvistic rom. Începând cu 22 decembrie 1991, 250 tineri etnici romi și ne-romi au participat la orele de limbă romani ale departamentului, unii dintre aceștia remarcându-se încă din anii studenției ca interpreți, traducători, autori de studii de filologie, cercetători, activiști în domeniul cultural și lingvistic rom în instituții românești și internaționale și ca profesori de romani în școli. 20 de profesori sunt implicați în activitatea departamentului, precum și entități sociale și instituționale care au contribuit la dezvoltarea sa. Evenimentul a fost însoțit de un târg de carte în limba romani. Limba romani se dezvoltă încă, iar prin seminarul național *Limba romani, încotro?*” organizat în parteneriat cu Departamentul de Limbă și Literatură Romani de la Facultatea de Limbi și Literaturi Străine a Universității București, Centrul Național de Cultură a Romilor urmărește să identifice cele mai bune metode de menținere, promovare și dezvoltare a limbii romani, analizând modul în care limba este păstrată, promovată și cultivată și analizând modul în care limba sa servește ca mijloc de transmitere a mesajelor literare, artistice și jurnalistice.

Proiectul *“Limba romani: istorie, morfologie, structuri lexicale indo-europene”* dezvoltat de SC AIUS PRINTED SRL, cu finanțare de la Centrul Național de Cultură a Romilor în perioada 09.06.2012 - 31.10.2012, are ca obiectiv principal să susțină dezvoltarea, editarea și tipărirea acestei cărți de Lucian Cherata. Au fost implicați în proiect profesori care predau în școli cu etnici romi precum și tineri romi.

Proiectul *“Povestiri și povești rome. Paramica thai phenimata le rromenqe”* implementat în perioada 15.06.2012 - 15.10.2012 de Asociația Culturală “Cultus Humani”, cu finanțare de la Centrul Național de Cultură a Romilor – Romano Kher, propune editarea unei lucrări care va include cele mai frumoase povestiri și povești ale comunităților rome. În contextul în care cultura și tradițiile romilor sunt orale și lucrările literare de autori romi sunt foarte puține, lucrarea actuală reprezintă un pas important în promovarea literaturii rome și mobilizarea elitelor rome, a profesorilor în dezvoltarea de studii, a cercetătorilor care ar aprecia elementele folclorice rome. În timpul implementării proiectului, patru profesori romi și ne-romi au fost implicați în culegerea și prezentarea de povestiri din istoria orală a comunităților rome locale; de asemenea, au fost incluși în proiect cel puțin 2.000 de profesori romi și ne-romi de la 30 instituții universitare din România, care distribuie lucrarea ce va fi folosită ca instrument auxiliar la orele de lectură și istorie ale minorităților. Au fost implicați și elevi și părinți din cele 40 de comunități unde a fost distribuită lucrarea, care vor beneficia de cunoștințele despre cultura specifică a romilor.

Proiectul *“Proverbe, poezii și povestiri”*, implementat în perioada 09.06.2012 – 30.10.2012 de Centrul Romilor pentru Intervenție Socială și Studii – Romani CRISS, cu finanțare de la Centrul Național de Cultură a Romilor – Romano Kher, are ca obiectiv principal editarea și publicarea unei cărți conținând proverbe, poezii și povestiri rome în limba romani, în 500 de exemplare, precum și promovarea modelelor de succes ale comunității etnice rome printr-un târg de carte. Elevi și profesori de la 5 școli din București – Județul Ilfov – precum și oameni interesați de cultura romilor la nivel național și internațional au fost implicați în proiect. Rezultatul principal a fost promovarea și conservarea culturii romilor, inclusiv a limbii.

Proiectul *“Pakivale Bukiahe Chiba – Romanipen: Idei politice și mostre eseistice și literare”* implementat în perioada 15.06.2012 – 30.10.2012 de Asociația Romano ButiQ, cu finanțare de la Centrul Național de Cultură a Romilor – Romano Kher și în parteneriat cu Asociația „O Del Amenca” și Asociația PAKIV – Centrul European de Integrare a Romilor, are ca scop editarea și publicarea unei cărți care va contribui la crearea unei culturi politice în limba romani pentru

activiștii romi la nivel european, național și local, pregătind 2013 - Anul European al Cetățenilor, precum și alcătuirea unui limbaj politic și civil în cadrul limbii romani, inspirat de practica intervenției sociale în comunitățile rome, atestând cuvinte și teme cheie, importante în crearea culturii politice în limba romani, cum ar fi Romanipe, Them, Themunitpe, Kris, Chachipe, etc. În timpul implementării proiectului, s-au desfășurat activități documentare și de culegere de texte, cu subiecte referitoare la auto-organizarea romilor, drepturile lor legate de limba romani sau având ca subiect organizațiile internaționale ale romilor cum ar fi Forumul European al Romilor și Nomazilor (ERTF), Uniunea Internațională a Romilor (IRU).

Proiectul “*Sikloven romanes. Orele de limbă și cultură a romilor, 15 prelegeri*”, organizat de Centrul Național de Cultură a Romilor – Romano Kher, stabilit în parteneriat cu Institutul Media pentru Diversitate, a avut ca obiectiv elaborarea unui material video pentru a fi folosit în predarea limbii și culturii romilor, care constituie un sprijin pentru orele de studiu al limbii romani în cadrul programei Universităților Populare sau în cadrul Caselor de Cultură, centrelor culturale, etc. În cadrul proiectului care a fost realizat în perioada 10.10.2011 – 09.12.2011, activitățile au inclus actualizarea orelor introductive, cu sprijinul altor specialiști, inclusiv experți media, promovarea evenimentului în fața unui public numeros, înregistrarea pe bandă video și difuzarea lui la BAHT TV.

Proiectul “*Artă fără culori*” dezvoltat de Asociația Centrul Tinerilor Romi “Amaro Suno” în perioada 10.10.2011 – 10.12.2011 la București și Craiova, a propus promovarea tinerilor romi talentați, care sunt creatori de literatură, precum și produsele lor culturale. A contribuit în mod semnificativ la dezvoltarea patrimoniului minorității rome, precum și la îmbunătățirea dialogului intercultural. Au fost publicate 1.600 de exemplare ale cărții, dintre care 800 au fost trimise la instituții de învățământ. 10 parteneriate culturale și cel puțin 1000 de elevi și 60 de profesori vor fi în contact cu literatura romilor prin folosirea cărților distribuite și prezentările făcute. Au fost organizate 2 manifestări culturale în 2 orașe. Au fost emise 5 comunicate de presă. 5 website-uri au fost identificate că răspândesc informații. 100 de invitații au fost trimise oaspeților și au fost distribuite 300 de fluturași informând publicul larg despre evenimentele culturale organizate în cele două orașe.

Asociația “*O Del Amenca*” a implementat în perioada 10.10.2011 – 10.12.2011, la Fetești, Călărași, Alba-Iulia, Napoli și Salerno, proiectul Pakivale Bukiake Chiba – ROMAPIE-nul – o “matrice culturală” a unei limbi interculturale, multilingve într-o Europă accesibilă. În acest proiect sunt implicate persoane care se ocupă de implementarea de proiecte și politici – specialiști care pun în aplicare proiecte co-finanțate prin fonduri structurale, etc.; căldărarii din Fetești; tinichigii din Călărași, inclusiv cei care muncesc constant la Napoli și în provincia Salerno; romii și Sinti italieni din Eboli, provincia Salerno, Italia; romii “aculturați” din Județul Călărași, vorbitori sau nevorbitori de limba romani; italieni care au învățat romani și lucrează cu romii care au emigrat în Italia.

Centrul Național de Cultură a Romilor – Romano Kher a inaugurat în 12 decembrie 2011 pentru prima oară la Școala no. 135 din București o piesă de teatru pentru copii intitulată “Regele Baxt” regizată chiar de dramaturg, binecunoscutul Rudy Moca și interpretată de actori romi. Proiectul a avut ca obiectiv principal promovarea artiștilor romi tineri, atrăgând atenția asupra diversității și importanței actelor culturale în comunitățile rome, dar și sprijinirea și încurajarea creațiilor contemporane.

Centrul Național de Cultură a Romilor – Romano Kher, în parteneriat cu Uniunea Scriitorilor din România, a inițiat în perioada aprilie-septembrie 2010 un concurs de piese de teatru, menit să contribuie la evidențierea valorilor culturale și de civilizație ale comunității rome și care a constat din selectarea unor texte dramaturgice, dintre care au fost nominalizate trei.

Promovarea culturii autentice a romilor prin deconstruirea stereotipurilor și prejudecăților față de romi a fost obiectivul principal al Centrului Național de Cultură a Romilor – Romano Kher. Realizând un CD de muzică populară intitulat “Dulce și amar”, în interpretarea Ansamblului

“Grigoraș Dinicu”, a fost transmis mesajul că muzica romilor înseamnă talent, ritm, libertate de mișcare și expresie minunate, o filozofie de viață care a contribuit la supraviețuirea acestei etnii de-a lungul anilor.

Ruteana

Din cauza dimensiunii mici a comunității, ruteana nu este studiată în școli. În ultimii ani, UCRR a păstrat tradiția de a organiza “grupuri de studiu în weekend” în localitățile Peregu Mare și Dărmănești.

Tătara

UDTTMR a continuat să organizeze și să participe împreună cu alte minorități la multe activități profilate pe educație pentru respect reciproc și o mai bună înțelegere a tuturor grupurilor și limbilor minoritare. Din activitățile importante desfășurate în ultimii trei ani, putem enumera: festivaluri folclorice, Ziua Profesorului Turc, manifestări religioase, competiții sportive, expoziții etnografice, artă culinară. UDTTMR consideră că de decenii, comunitatea tătară a îmbrățișat ideea respectului și toleranței între limbile minoritare și alte religii.

În ceea ce privește cererea Comitetului de la aliniatul 79 cu privire la instruirea profesorilor pentru limba **tătară** și extinderea parteneriatului între Universitatea din Constanța și Universitatea Tehnică și Pedagogică din Simferopol (Crimeea) pentru a contracara pierderea limbii în rândul vorbitorilor de tătară, trebuie menționat că o astfel de cerere a fost înaintată și de Uniunea Democratică a Turco-Tătarilor Musulmani din România către Ministerul Educației, iar Ministerul **analizează în prezent posibilitățile de extindere a cadrului bilateral cultural și educațional pentru a include instruirea profesorilor de tătară în universități străine.**

În ceea ce privește cererea Comitetului de la aliniatul 80 cu privire la informații despre câți elevi învață în prezent **tătara** la diferite niveluri de învățământ și câte ore pe săptămână sunt dedicate predării tătarei, trebuie menționat că în ultimii ani școlari, **45 de profesori** au asigurat predarea tradițiilor turce și tătare în România și 4 profesori predau tătara ca subiect opțional o oră pe săptămână în Județul Constanța (școala “M. Dragomirescu” din Medgidia, școala “Lumina”, Liceul “Emil Racoviță” din Techirghiol și Liceul “Mihail Kogălniceanu” din localitatea Mihail Kogălniceanu). 45 de elevi asistă în prezent la aceste cursuri opționale.

În ceea ce privește recomandarea Comitetului din articolul 82 de a se analiza, în cooperare cu reprezentanți ai vorbitorilor, modul în care limbile **albaneză, ruteană și idiș** pot fi consolidate în învățământ, trebuie menționat că în ultimii ani, nu au existat cereri pentru studierea **albanezei și rutenei**. Asociațiile minorităților asigură predarea acestor limbi în propriile lor sedii pentru cei interesați.

g asigurarea de condiții care să permită nevorbitorilor unei limbi regionale sau minoritare care trăiesc în zona unde aceasta este folosită s-o învețe dacă ei doresc acest lucru;

În ceea ce privește situația deosebită a implementării inițiativei mai sus menționate pentru fiecare din cele 10 limbi incluse în Partea a II-a, situația este următoarea:

În ceea ce privește **albaneza**, au existat 5 cazuri de persoane – români – care au vrut să învețe limba din motive profesionale. Accesul la noțiuni de bază de **albaneză** a fost asigurat prin cursuri organizate, dându-se de asemenea instrucțiuni de continuare a studiului individual.

În ceea ce privește limba **armeană**, trebuie amintit că minoritatea armeană este mică și este răspândită în toate zonele României, astfel încât nu există o zonă specifică pentru limba armeană. Pentru cei interesați să învețe armeană, Uniunea Armenilor asigură cursuri săptămânale de armeană în școlile sale.

În ceea ce privește limba **greacă**, trebuie amintit că pentru cei interesați să învețe greaca, UER asigură cursuri adecvate, structurate pe diferite niveluri.

În ceea ce privește limba **italiană**, trebuie amintit că pentru cei interesați să învețe italiana, RO.AS.IT asigură cursuri adecvate. În plus, Liceul “Dante Alighieri” din București, unde italiana este studiată ca limbă maternă, are mulți elevi care sunt români sau aparțin altor etnii.

În ceea ce privește limba **macedoneană**, trebuie amintit că pentru cei interesați să învețe macedoneana, AMR asigură cursuri duminicale adecvate la sediul său. Trebuie să menționăm că din cauza declinului populației din România, dimensiunea acestei comunități a scăzut și ea. În prezent, datorită acestui lucru, macedoneana nu mai poate fi predată ca limbă maternă, întrucât numărul elevilor n-ar fi suficient pentru a forma o clasă și atunci, limba este predată la sediul AMR pentru cei interesați.

În ceea ce privește limba **idis**, trebuie amintit că pentru cei interesați să învețe această limbă, FCER asigură cursuri adecvate în centrele culturale evreiești.

În ceea ce privește limba **polonă**, trebuie amintit că cei interesați să învețe poloneza au ocazia de a urma cursuri la sediul UPR sau în școlile menționate mai sus. În fiecare din aceste școli, există laboratoare speciale cu tot echipamentul necesar pentru învățarea unei limbi străine. Acest echipament a fost furnizat de statul polonez prin Ambasada Poloniei în România. De asemenea, există și alte instituții și organizații în Polonia care sprijină predarea polonezei (Wspólnota Polska Association, Semper Polonia, etc.).

În ceea ce privește cererea Comitetului de la aliniatul 84 de a se furniza informații specifice cu privire la implementarea acestei prevederi pentru **romani și ruteană**, Guvernul amintește că în ceea ce privește ruteana, pentru a asigura studierea acestei limbi de către orice persoană interesată, UCCR a contribuit la elaborarea unui *Abecedar rutean*, împreună cu Consiliul Mondial al Rutenilor. UCCR editează de asemenea cărți pentru pre-școlari și elevi din învățământul primar în limba ruteană. În 2013, a fost editată și publicată o lucrare importantă – *Ghidul de conversație româno-ucrainean-rutean* (Editura Cetatea Deva).

În ceea ce privește limba **romani**, Guvernul ar dori să se refere la elementele prezentate în Partea a II-a a actualului raport, la capitolul “Educație”, precum și la elementele mai sus menționate cu privire la predarea limbii romani.

În ceea ce privește limba **tătară**, trebuie amintit că există grupuri de studiu al limbii tătare organizate în unele școli locale existente în localitățile unde UDTTMR are filiale (Agigea, Castelu, Cobadin, Constanța – 2 grupuri, Eforie Nord, Lumina, Mangalia, Medgidia – 4 grupuri, Mihail Kogălniceanu, Ovidiu, Techirghiol, Tuzla, Tulcea, Valu lui Traian). De asemenea, au fost organizate grupuri de studiu pentru cursuri opționale de limbă tătară în școli din Techirghiol, Mihail Kogălniceanu și Lumina, dar doar la nivelul învățământului primar.

De asemenea, începând cu anul școlar 2013-2014, Institutul de Turcologie și Studii Central-Asiatice din cadrul Universității Babeș-Bolyai din Cluj susține și un curs de istorie și cultură tătară, pe lângă cursurile de limbă turcă. Cursurile sunt deschise pentru toți cei interesați și încep la nivel de începători (mai multe date sunt disponibile la <http://orient.institute.ubbcluj.ro/cursuri.html>)

h promovarea studierii și cercetării limbilor regionale sau minoritare în universități sau instituții echivalente;

La Universitatea București, s-au realizat studii și cercetări având ca obiect limba **albaneză** cum ar fi:

- volumul *Frazeologie comună româno-albaneză*, de profesoara Renata Topciu;
- studiul *Frazeologie comună româno-albaneză cu terminologie mitologică* de Renata Topciu, publicat în Revista de Studii Sud-Est Europene;
- alte studii lingvistice, scrise de Ion Teodorescu și Lascu Stoica.

În ceea ce privește **armeană**, nu au fost realizate astfel de studii lingvistice în ultimii trei ani.

În ceea ce privește **greacă**, au fost realizate cercetări și studii la mai multe niveluri, dintre care menționăm:

- Monografiile ale minorității grecești editate de UER cum ar fi: *Calafat – un pion pe tabla de șah a relațiilor româno-grecești*, *Grecii din Dobrogea de Nord – comunitatea elenă de la Izvoarele Prahova*, *Comunitatea elenă din Constanța*.
- Manualul “*Istoria persoanelor care aparțin minorităților naționale*”, adresat profesorilor de istorie, a fost editat pentru limba greacă de specialiști din comunitatea elenă (Profesor dr. Scalcău);
- “Istoria și tradițiile minorității grecești din România” constituie o materie electivă în anul școlar 2013-2014, în liceele tehnice, departamentul de turism (materia se numește “*Greaca și Grecia turistică*”) și în liceele teoretice (materia se numește *Greaca și Civilizația Greciei Antice*); programa a fost elaborată tot de profesor Scalcău;
- Editarea și publicarea de cărți de către UER Press, în parteneriat cu Asociația Culturală Byzantion, cum ar fi: *Constantin al 11-lea – ultimul împărat al Bizanțului (2010)*; *Unificarea bisericilor și căderea Bizanțului (2011)*; *Grecii fanarioți și istoria românilor (2012)*; *Avataruri creștine ale ideii imperiale (2013)*. Studiile au fost scrise de specialiști renumiți în istorie, religie și cultură, cum ar fi: Georgeta Filitti, Răzvan Theodorescu, Tudor Teoteoi, Constantin Rezachevici, Constantin Bălăceanu Stolnici, Ioan Robu, Nicolae Șerban Tanașoca, Manuela Dobre, Constantin Răileanu, Cosmin Dumitrescu și alții. A fost publicat și un volum bilingv, *I. L. Caragiale – 7 Schițe*.
- În ceea ce privește cercetarea terminologică, UER a dezvoltat parteneriate cu Facultatea de Limbi Străine, Secția Greacă a Universității București și a participat la întâlniri, conferințe, simpozioane despre cultura și limba greacă, cum ar fi:
  - *Odiseea bizantină a lui Digenis Akritas*, de Profesor Javier Alonso Aldama – Spania (martie 2012);
  - *O excursie la monumentele bizantine din Cipru*, de Profesor Charalambos G. Chotzakoglou, președintele Societății de Studii Cipriote și al Societății Cipriote de Studii Bizantine (noiembrie 2012);
  - *Grecii în Imperiul Habsburg (secolele XVII-XIX): Așteptări, realizări, nostalgie*, de Profesor Olga Katsiardi-Hering de la Universitatea din Atena (aprilie 2013);
  - *Impactul literaturii occidentale asupra literaturii grecești*, de Profesor Mario Vitti de la Universitatea din Viterbo, Italia (mai 2013);
  - *Balcanii în secolul al 19-lea*, de Thanos Veremis, profesor la Universitatea din Atena (octombrie 2013).

În ceea ce privește **limba idiș**, trebuie amintit că specialiștii din cadrul FCER lucrează în prezent la o lucrare despre istoria limbii idiș în România. Volumul va fi publicat de Editura *Hasefer*.

În ceea ce privește **poloneza**, în timpul simpozionului *Zilele culturii poloneze*, o serie de lectori au prezentat lucrări pe probleme lingvistice (de exemplu, Karina Stempel a prezentat lucrarea intitulată *Probleme lingvistice în învățarea limbii poloneze de către vorbitori ai limbii române*).

În ceea ce privește limba **romani**, studii și cercetări despre această limbă au continuat să fie realizate în perioada inclusă în raport. Un exemplu îl constituie conferința organizată pe 8 decembrie 2011 de către Institutul pentru Studierea Problemelor Minorităților Naționale – “*Folosirea limbii romani în diferite domenii de activitate*”. Au participat la eveniment profesori universitari și profesori de romani precum și reprezentanți ai consiliilor locale care se ocupă de problemele romilor. Detalii despre eveniment sunt disponibile pe http://dir.groups.yahoo.com/neo/groups/Romanian_Roma/conversations/topics/4980

În ceea ce privește recomandarea Comitetului de la aliniatul 86 de a se analiza, prin consultare cu reprezentanți ai vorbitorilor de **ruteană**, dacă este posibil să se încheie sau să se inițieze un acord de cooperare universitară cu privire la limba **ruteană** cu instituții de resort din alte țări unde este folosită această limbă (de exemplu, Serbia, Slovacia), trebuie menționat că deși nu se fac studii și cercetări despre limba ruteană în România, UCRR, în activitatea sa, consultă studii realizate de Universitățile din Presov – Slovacia și Cracovia – Polonia.

i promovarea unor tipuri adecvate de schimburi transnaționale în domeniile incluse în această Cartă, pentru limbile regionale sau minoritare folosite într-o formă identică sau similară în două sau mai multe state.

În ceea ce privește situația deosebită a implementării inițiativei mai sus menționate pentru fiecare din cele 10 limbi incluse în Partea a II-a și ca răspuns la cererea generală a Comitetului de la aliniatul 87 de a se furniza informații mai specifice despre fiecare din limbile analizate, situația este următoarea:

În ultimii ani, comunitatea **albaneză** și-a intensificat colaborarea cu Albania, organizând vizite și participând la diferite manifestări organizate de autoritățile albaneze.

Dintre acestea, menționăm:

- turnee ale Ansamblului *Serenada* sunt organizate anual, iar vizite de către ALAR în Albania au loc în fiecare vară;
- vizite prin schimburi universitare;
- vizita unui grup de ziariști din Albania în România în august 2012, proiect inițiat în colaborare de către Asociația Ziariștilor și Scriitorilor Minorităților Etnice din România „*Europa 21*” și Departamentul pentru Relații Interetnice; ziariștii au avut ocazia să viziteze comunități din București, Sibiu, Brașov și să asiste la o manifestare interetnică organizată la Râșnov; la întoarcerea lor în Albania, a fost făcut un film TV și au fost scrise articole despre minoritățile din România, viața și limba lor;
- simpozionul istoric *Popoarele din Balcani, de la Imperiul Otoman la integrarea în Uniunea Europeană*, organizat în colaborare de către Asociația Ziariștilor și Scriitorilor Minorităților Etnice din România “*Europa 21*” și Departamentul pentru Relații Interetnice la București în noiembrie 2012;
- expoziția de fotografii și picturi intitulată *Alianța civilizațiilor. Omul. Casa. Biserica* ale unor pictori și graficieni care aparțin minorităților din România, printre care un reprezentant al albanezilor; expoziția a fost prezentată la București în 2011 și la sediul ONU din Geneva în octombrie 2012;
- pentru activitatea sa de scriitor și traducător, Marius Dobrescu a fost decorat de președintele Albaniei la sfârșitul anului 2012;
- proiecte internaționale și evenimente la care au participat personalități ale minorităților naționale, cum ar fi scriitorul și diplomatul Luan Topciu, scriitorul Vlad Zografi, scriitorul și traducătorul Marius Dobrescu, ziarista Maria Dobrescu; astfel, scriitorul Luan Topciu a primit un premiu pentru traducerea poeziei lui Lucian Blaga în albaneză la Festivalul Internațional Lucian Blaga (mai 2013); evenimentul a fost semnalat în presa albaneză; sunt în pregătire volume bilingve despre operele lui Blaga;

- în iulie 2013, Asociația Ziariștilor și Scriitorilor Minorităților Etnice din România “Europa 21” din București a inaugurat *Fondul de Carte Lucian Blaga* la Biblioteca Municipală Korcea din Albania. Volumele au fost donate de organizații, Fondul Cultural Lucian Blaga din Sebeș și Biblioteca Națională a României; au fost prezenți scriitorii Marius Dobrescu și Vlad Zografi.

În ultimii ani, comunitatea **armeană** și-a intensificat colaborarea cu **Armenia**, participând la diferite programe organizate de autoritățile armene, cum ar fi:

Programul ARI TUN inițiat de Ministerul Diasporei din Armenia, profilat pe predarea limbii și obiceiurile din familiile armene pentru elevii din lumea întreagă; cursurile se organizează anual;

- Cursuri de vară de limbă armeană sunt organizate anual la Universitatea din Veneția;
- Cursuri de pregătire pentru profesori, ziariști, scriitori organizate de Ministerul Diasporei din Armenia;

Cu scopul de a **promova greaca** prin programe transnaționale, UER a pus bazele unui proiect de televiziune, în cooperare cu o echipă de management din Italia, care va conduce la promovarea României, Greciei și Italiei printr-o emisiune TV comună.

Cu scopul de a **promova italiana** prin programe transnaționale, RO.AS.IT a inițiat și realizat programul “*Pe urmele strămoșilor noștri*” pentru etnicii italieni care locuiesc în România. Programul a fost sprijinit de autoritățile din orașul Trento, întrucât strămoșii majorității comunității italiene istorice din România provin din zona Veneția Friuli.

Cu scopul de a **promova limba idiș** prin programe transnaționale, FCER are un departament de relații internaționale foarte activ și bine organizat. Sunt promovate contacte internaționale permanente cu Muzele Holocaustului din toată lumea, universități și instituții din Israel, teatre de limbă idiș, etc. Multe dintre activități sunt desfășurate în cooperare cu Institutul *Elie Wiesel* pentru Studiarea Holocaustului din România – o instituție publică subordonată Primului Ministru – care de asemenea ajută la promovarea legăturilor dintre FCER și universitățile internaționale.

DRI a sprijinit în mai multe rânduri participarea Teatrului Evreiesc de Stat la diverse festivaluri internaționale de teatru idiș. Cea mai recentă inițiativă a fost participarea la *Festivalul Varșovia Cântă* din august 2013, pentru care DIR a acoperit cheltuielile de călătorie.

Cu scopul de a **promova macedoneana** prin programe transnaționale, AMR a participat la programe cum ar fi festivalul folcloric anual “*Skrb i uteha*” - Skopje, taberele de vară ale macedonenilor din Ohrid, promovarea limbii, culturii și folclorului macedonean, organizarea de tabere în țara de origine, participarea la festivalul de cântece pentru copii “*Zlatno Slaveice*” - Skopje, participarea la congrese organizate de către etnicii macedoneni din toată lumea.

Cu scopul de a **promova poloneza**, UPR a inițiat schimburi transfrontaliere, ca de exemplu, tabere de vară în Polonia și România (Cracovia, Krzysova, Pultusk, Wrzesnia, Wolbrom, Cacica, Poiana Micului, Zielona Gora), concursuri internaționale de poezie (Kresy). Acest gen de activități sunt organizate în vacanța de vară din iulie-august. Mai multe formații folclorice poloneze au participat la Festivalul *Întâlniri bucovinene*. Acest festival a avut loc la Jastrovie și Pila (Polonia), Ucraina, Ungaria, Republica Slovacă și România. Alte festivaluri internaționale similare au avut loc la Zywiec, Rzeszow și Wroclaw – Polonia.

În ceea ce privește **promovarea limbii romani** prin schimburi transnaționale și ca răspuns la întrebarea pusă de Comitet în aliniatul 93 cu privire la schimburile relevante în acest domeniu, trebuie menționat că Partida Romilor este reprezentată în Forumul European al Romilor și

Nomazilor (ERTF). În această calitate, reprezentanții romi au participat în 2011, 2012, 2013 la sesiunile Adunării Generale a ERTF. Limba de lucru a Adunării Generale este romani.

Un alt proiect important legat de romi este construirea unui Muzeu al Culturii Romilor în cartierul Giulești din București. Proiectul este rezultatul unei inițiative comune a Primăriei Sectorului 6 și a ONG-ului *Romano ButiQ* și a fost sprijinit de Comisia Europeană și Consiliul European, fiind lansat în iulie 2013.

În ceea ce privește **promovarea limbii rutene** prin schimburi transnaționale și ca reacție la încurajarea Comitetului de la aliniatul 94 de a explora, în consultare cu reprezentanți ai vorbitorilor de rutenă, ce alte tipuri adecvate de schimburi transnaționale (în afară de congresele rutene de lingvistică) în domeniile incluse în această *Cartă* ar putea fi promovate spre binele limbii rutene, trebuie menționat că UCRR este membră a Consiliului Mondial al Rutenilor și are o colaborare permanentă cu acest forum. Astfel, prin această organizație, rutenii din România au participat din 2002 la toate manifestările organizate în Polonia, Ucraina, Ungaria, Republica Cehă, Slovacia, Serbia, Croația. UCRR a participat la “Zilele culturii rutene” din Lemky Krinica – Polonia, la festivalurile folclorice anuale ale tinerilor ruteni din Medzilaborce – Slovacia, la Congresele Mondiale ale Rutenilor din 2011 din Piliszenkereszt – Ungaria și Ujgorod din 2013 și de asemenea în Mukacevo – Ucraina.

În ceea ce privește **promovarea limbii tătare** și ca răspuns la întrebarea Comitetului de la aliniatul 95 cu privire la contribuția autorităților la acțiunile de cooperare care au loc între minoritatea tătară și organizațiile tătare și alte schimburi relevante care au loc, următoarele elemente sunt relevante:

Limba tătară este folosită în România, Crimeea (Ucraina), Turcia, Bulgaria, Cipru, Macedonia, Kazahstan și Tatarstan (Federația Rusă). UDTTMR a menținut relații de cooperare cu aceste țări și regiuni. UDTTMR a acționat pentru stabilirea de schimburi transfrontaliere oficiale, în special cu regiunea Simferopol din Ucraina, de unde provin majoritatea tătarilor din România. Au fost făcute unele progrese, de exemplu, UDTTMR a fost invitată să ia parte la evenimente organizate de oficialii din Crimeea (comemorarea deportării tătarilor în timpul regimului Stalinist, festivități, etc.). Au fost de asemenea stabilite contacte cu Universitatea din Simferopol, care au avut ca scop cooperarea pentru îmbunătățirea vocabularului tătar folosit în aceste două țări. Comparativ cu alte minorități din România – germană, turcă, rusă, greacă, maghiară, polonă, etc. – minoritatea tătară este **sprijinită exclusiv de statul roman**, neputând beneficia de o țară natală care poate sprijini mai bine conservarea limbii și tradițiile. Totuși, există o colaborare foarte bună cu Turcia, care facilitează învățarea limbii turce de către membrii comunității. Autoritățile turce asigură burse studenților pentru a studia în universități din Turcia, cursuri de formare a formatorilor, tabere de vară pentru copii, etc.

Aliniatul 2

Părțile se angajează să elimine, dacă nu au făcut-o încă, orice deosebire, excludere, restricție sau preferință nejustificată în legătură cu folosirea unei limbi regionale sau minoritare și menită să descurajeze sau să pună în pericol menținerea sau dezvoltarea ei. Adoptarea unor măsuri speciale în favoarea limbilor regionale sau minoritare ce urmăresc promovarea egalității între cei care folosesc aceste limbi și restul populației sau care au în vedere în mod corespunzător condițiile lor specifice nu e considerată a fi un act de discriminare față de cei care vorbesc limbi folosite pe scară largă.

În ceea ce privește situația deosebită a implementării inițiativei mai sus menționate pentru fiecare din cele 10 limbi incluse în Partea a II-a, situația este următoarea:

Asociația Liga Albanezilor din România nu a semnalat nici o excludere, restricție sau preferință legată de folosirea **limbii albaneze** în România.

UAR nu a semnalat nici o excludere, restricție sau preferință legată de folosirea limbii armene în România.

UER nu a semnalat nici o excludere, restricție sau preferință legată de folosirea limbii grecești în România.

RO.AS.IT nu a semnalat nici o excludere, restricție sau preferință legată de folosirea limbii italiene în România.

AMR nu a semnalat nici o excludere, restricție sau preferință legată de folosirea macedonene în România.

FCER nu a semnalat nici o excludere, restricție sau preferință legată de folosirea limbii idis în România.

UPR nu a semnalat nici o excludere, restricție sau preferință legată de folosirea limbii poloneze în România.

Partida Romilor nu a semnalat nici o excludere, restricție sau preferință anume legată de folosirea limbii romani în România. Singurele dificultăți semnalate au fost cele legate de suspiciuni cum că, în unele cazuri, la recensământul desfășurat în 2011, în unele localități, etnicii romi nu au fost identificați și cuantificați în mod corect, ceea ce a dus la declararea unui număr mai mic de romi, față de estimările organizației.

UDTTMR nu a semnalat nici o excludere, restricție sau preferință legată de folosirea limbii tătare în România. Singura problemă semnalată a fost confuzia care s-a făcut uneori între limba turcă și limba tătară.

UCRR nu a semnalat nici o excludere, restricție sau preferință legată de folosirea limbii rutene în România.

În ceea ce privește întrebarea specifică a Comitetului cu privire la **cadrul juridic actual care garantează nediscriminarea (aliniatul 97), Guvernul vrea să prezinte următoarele:**

În România, cadrul general pentru protecția persoanelor aparținând minorităților naționale împotriva discriminării este asigurat în primul rând de **Constituția României** care în Articolul 4, aliniatul (2) afirmă că *“România este patria comună și indivizibilă a tuturor cetățenilor săi, fără deosebire de rasă, de naționalitate, de origine etnică, de limbă, de religie, de sex, de opinie, de apartenență politică, de avere sau de origine socială.”*

De asemenea, potrivit Articolului 6 din Constituție *“(1) Statul recunoaște și garantează persoanelor aparținând minorităților naționale dreptul la păstrarea, la dezvoltarea și la exprimarea identității lor etnice, culturale, lingvistice și religioase. (2) Măsurile de protecție luate de stat pentru păstrarea, dezvoltarea și exprimarea identității persoanelor aparținând minorităților naționale trebuie să fie conforme cu principiile de egalitate și de nediscriminare în raport cu ceilalți cetățeni români.”*

Referitor la **cadrul special al nediscriminării și limbilor minoritare**, în Ordonanța Guvernului no. 137/2000, Articolul 2, aliniatul (1) se afirmă că *“Prin discriminare se înțelege orice deosebire, excludere, restricție sau preferință, pe bază de limbă, care are ca scop sau efect restrângerea, înlăturarea recunoașterii, folosinței sau exercitării, în condiții de egalitate, a drepturilor omului și a libertăților fundamentale sau a drepturilor recunoscute de lege, în domeniul politic, economic, social și cultural sau în orice alte domenii ale vieții publice.”*

Atât discriminarea directă cât și indirectă, dispoziția de a discrimina, hărțuirea și victimizarea pe criteriu de limbă sunt considerate contravenție, conform aceluiași Articol 2 al Ordonanței Guvernului no. 137/2000.

Sunt diferite domenii unde ar putea apărea astfel de comportamente și Ordonanța Guvernului no. 137/2000 acoperă toate domeniile vieții sociale și economice, de la activitatea economică, slujbă și profesie până la accesul la serviciile publice administrative și juridice, de sănătate, la alte servicii, bunuri și facilități, accesul la educație, libertatea de circulație, dreptul la libera alegere a domiciliului și accesul în locurile publice, până la dreptul la demnitate personală.

Când Colegiul director al Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării (NCCD)¹⁰ constată o faptă de discriminare, ea este sancționată conform prevederii din Ordonanța Guvernului no. 137/2000, și se aplică o sancțiune care poate consta dintr-un avertisment scris, însoțit de obicei de o recomandare de abținere de la un astfel de comportament în viitor. O contravenție se poate sancționa și prin amendă. Conform Articolului 26, așa cum a fost amendat prin Ordonanța no. 19/2013, amenda este de la 1.000 la 30.000 lei dacă discriminarea vizează o persoană fizică sau de la 2.000 la 100.000 lei dacă discriminarea vizează un grup de persoane sau o comunitate.

Trebuie menționat că în perioada **octombrie 2010-august 2012**, Consiliul a fost sesizat în peste **114 cazuri pe criterii** de limbă minoritară/naționalitate/etnicitate.

25 de cereri având ca fundament drepturile lingvistice au fost adresate NCCD (**doar comunitatea maghiară** a adresat cereri). În 4 cazuri, hotărârea NCCD s-a bazat pe referirea la prevederile Cartei.

În **16 cazuri**, hotărârea pronunțată a fost de discriminare.

În 4 cazuri, sancțiunea a fost un avertisment scris urmat de o recomandare ca situația să fie remediată. Trebuie menționat faptul că **toate cererile** s-au referit la folosirea **limbii maghiare**.

Veți găsi mai jos niște exemple de hotărâri în care Consiliul a conchis că a avut loc un act de discriminare și a recomandat ca situația să fie remediată:

- Dosarul no. 374/2011, Hotărârea din 1 august 2012 – discriminare pe motiv de omitere a afișării numelui instituțiilor publice și alte informații publice în limba maghiară pentru 18 instituții publice; a fost emisă o recomandare ca situația să fie remediată; NCCD și-a motivat hotărârea făcând referire la prevederile Cartei;
- Dosarul no. 114/2012, Hotărârea no. 465 din 7 noiembrie 2012 – discriminare pe motiv de omitere a afișării numelui Detașamentului de Pompieri din Miercurea Ciuc în limba maghiară; a fost emisă o recomandare ca situația să fie remediată; NCCD și-a motivat hotărârea făcând referire la prevederile Cartei;
- Dosarul no. 443/2012, Hotărârea no. 528 din 26 noiembrie 2012 – discriminare pe motiv de omitere a afișării numelui Oficiului pentru Protecția Consumatorilor din Județul Mureș în limba maghiară; a fost emisă o recomandare ca situația să fie remediată; NCCD și-a motivat hotărârea făcând referire la prevederile Cartei;
- Dosarul no. 95/2010, Hotărârea no. 284/20 octombrie 2010 – discriminare pe motiv de refuz de a răspunde în limba maghiară la o cerere adresată în această limbă; a fost aplicată o sancțiune constând dintr-un avertisment scris;

Aliniatul 3

Părțile se angajează să promoveze, prin măsuri adecvate, înțelegerea reciprocă între toate grupurile lingvistice ale țării și în mod deosebit, includerea respectului, înțelegerii și toleranței în legătură cu limbile regionale sau minoritare printre obiectivele educației și instruirii asigurate în țările lor și încurajarea presei de a urmări același obiectiv.

---

¹⁰ Instituția română însărcinată cu implementarea Ordonanței no. 137/2000

Cu privire la clarificările Comitetului de la aliniatul 98 privind **măsurile luate cu scopul de a promova înțelegerea reciprocă între toate grupurile lingvistice ale țării**, trebuie menționat că o serie de instituții au dezvoltat proiecte după cum urmează:

1. Institutul pentru Studiarea Problemelor Minorităților Naționale a inițiat mai multe proiecte urmărind conștientizarea și promovarea drepturilor lingvistice în rândul persoanelor aparținând minorităților naționale din România.

a. Formulare românești și maghiare

Acest proiect se referă la aplicarea legislației românești cu privire la drepturile persoanelor aparținând minorităților naționale, și anume la folosirea limbilor minoritare în structuri administrative publice unde cetățenii care aparțin unei minorități naționale depășesc 20% din numărul total al locuitorilor.

În 2008, Institutul a lansat o versiune bilingvă (**româno-maghiară**) a celor mai folosite **formulare în comunicarea cu structurile administrației publice locale**. Atât textul cât și aspectul acestor formulare au un caracter informativ și aprobarea lor e de competența fiecărei instituții.

În 2009, la cererea Departamentului pentru Relații Interetnice, Institutul și-a completat baza de date de formulare cu anumite formulare folosite de ministere prin serviciile publice deconcentrate din subordinea lor.

În același timp, **la cerere expresă**, au fost disponibile formulare adresate oamenilor vârstnici și persoanelor cu dizabilități folosite de Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului din subordinea consiliilor județene.

Guvernul afirmă că acest proiect este și un răspuns la cererile Comitetului de la aliniatele referitoare la **implementarea Articolului 10 cu privire la limba maghiară**.

b. Baza de date legislativă – MinLex

În cadrul acestui proiect, Institutul a creat o bază de date de norme juridice adoptate după 1989 care conțin prevederi cu privire la problemele etnice și persoanele aparținând minorităților naționale din România sau care afectează situația lor politică, socială sau economică.

Această bază de date e disponibilă pentru public online și permite operații de căutare destul de complexe. Poate fi accesată atât în **română cât și în maghiară**.

Textul original în română, publicat în Monitorul Oficial al României, precum și traducerea sa în maghiară, acolo unde au fost disponibile, sunt atașate fiecărei norme juridice.

Guvernul afirmă că acest proiect este și un răspuns la cererile Comitetului de la aliniatele legate de implementarea Articolelor 9 și 10 cu privire la limba **maghiară**.

c. Drepturile lingvistice ale persoanelor aparținând minorităților naționale din România – Ghid practic

În 2002, Institutul a elaborat un *ghid practic* în **maghiară** despre drepturile lingvistice ale persoanelor aparținând minorităților naționale din România. Acest ghid prezintă drepturile persoanelor aparținând minorităților naționale într-un mod ușor accesibil și inteligibil, prin descrierea unor anumite situații reale cum ar fi modul în care limbile minoritare pot fi folosite în relația cu diferite autorități ale administrației publice, poliția, în instanțele judecătorești, în sistemul de învățământ, în instituțiile medicale, etc. În prezent este elaborată o versiune românească a ghidului.

d. Conferința națională “Limba romani în România: folosirea sa în diferite domenii de activitate”

La sfârșitul anului 2011, Institutul a organizat o conferință națională cu tema **“Limba romani în România: folosirea sa în diferite domenii de activitate”**, cu scopul de a oferi un

cadru pentru dezbaterea necesității și utilității limbii romani în spațiile oficiale și neoficiale. Lucrările prezentate de cercetători, actori educaționali din sistemul de învățământ pentru romi (profesori de limbă romani, inspectori școlari romi, angajați ai instituțiilor publice, reprezentanți din domeniul culturii, religiei și presei) au contribuit toate la schițarea unei imagini a folosirii limbii romani **în principalele domenii de activitate**. Unele din articolele prezentate la conferință au fost incluse în volumul *Rom sau țigan. Dilemele unui etnonim în spațiul românesc* publicat de editura Institutului în 2012. Guvernul afirmă că acest eveniment poate fi considerat și ca un răspuns la cererea Comitetului de la **aliniatul 60** referitoare la **promovarea limbii romani în viața economică și socială și în justiție**.

2. Proiecte dezvoltate de Ministerul Culturii

PROIECT CULTURAL	DATA ȘI LOCUL	ORGANIZAȚIA PARTENERĂ A MINISTERULUI CULTURII
“Zilele Șevcenko la București”, a 20-Ediție – spectacol artistic și masă rotundă	31.03-01.04.2012, București	Uniunea Ucrainenilor din România
“Zilele Internaționale ale Romilor”	8.04.2012, Bacău	Centrul Romilor “Amare rromentza”
“Ziua Internațională a Romilor din toată lumea”	8.04.2012, Târgoviște	Asociația Romanes, Dâmbovița
“Festivalul Internațional de Teatru pentru Tineret în Limba Germană”	11-16.04.2012, Timișoara	Liceul “Nikolaus Lenau”
“Festivalul Varadinum”	29.04-6.05.2012, Oradea	Fundația Culturală Varadinum
“ Zilele Körösi Csoma Sándor”	11-15.04.2012, Covasna	Centrul Cultural Arcuș
Congresul Internațional “ Szatmari –un pionier al fotografiei”	14-16.05.2012, București	Institutul de Istorie a Artei “G. Oprescu”
“Festivalul Școlar de Dansuri Evreiești și Israeliene Machol”, a 3-a Ediție	2-6.05.2012, Predeal	Comunitatea Evreiască din București
300 de ani de la stabilirea șvabilor dunăreni în Județul Satu Mare	18-19.05.2012, Satu Mare	Muzeul Județean din Satu Mare
“Zilele Literaturii Germane” la Reșița, a 21-a Ediție	4-6.05.2012, Reșița	Forumul Democrat al Germanilor
“Festivalul Folcloric Szejke, a 46- Ediție	17-21.05.2012, Odorheiul Secuiesc – Băile Szejke	Centrul Cultural Odorheiul Secuiesc
“De la Emigrare la Integrare” – eveniment cultural	25-27.05.2012, Oradea	Asociația Italianilor din România
“Săptămâna Calvină”	2-8.07.2012, Chiruș, Tg. Secuiesc	Asociația Haromszeki Mara
“Zilele Culturii Germane”	18-20.5.2012, Satu Mare, Carei	Forumul Democrat al Germanilor din Județul Satu Mare
“156 Ani de Libertate”	19.02.2012, Oltenița	Asociația Partida Romilor “Pro-

		Europa” – Filiala Oltenița
“Zilele Hunedoarei”	28.04.-6.05.2012, Hunedoara	Asociația “Corvin Savaria” Tarasasag
Tabăra Internațională de Dansuri, a 8-a Ediție	15-22.07.2012, Ocna de Sus	Formația de Dansuri Pipacsok
“Festivalul 1000 de Fete Secuience”, a 9- Ediție	7.07.2012, Miercurea Ciuc	Primăria din Miercurea Ciuc
Tabăra Internațională de Dansuri, a 31-a Ediție	22-29.07.2012, Lunca de Jos	Asociația Tinerilor Ceangăi, Lunca de Jos
Festivalul Internațional “Sfântul Ștefan”, a 14-a Ediție	16-20.08.2012, Cluj Napoca	Fundația Bibliotecară “Heltai Gáspár”
Festivalul Minorităților Naționale “Serbările Dunării”, a 12-a Ediție	10-12.08.2012, Sulina	Centrul Cultural Sulina
Simpozionul Internațional “Femeia turcă din Balcani”, a 6-a Ediție	7-10.06.2012, Constanța	Uniunea Democrată Turcă din Romania
Festivalul Internațional Folcloric al Tineretului Slovac	1-3.06.2012, Suplacu de Barcău	Uniunea Democratică a Slovacilor și Cehilor din România
Festivalul Folcloric Emke, a 9-a Ediție	31.05.-2.06.2012, Tg. Mureș	Societatea Maghiară de Cultură din Transilvania
Festivalul Poeziei Ruse, a 5-a Ediție	15-17.06. 2012, Brăila	Comunitatea Rușilor Lipoveni
Tabăra Internațională de Recunoaștere și Păstrare a Valorilor Tradiționale Interculturale , a 21-a Ediție	29.07-5.08.2012, Sâncraiu, Județul Cluj	Fundația Culturală Archivum
Tabăra Internațională de Dansuri și Muzică Populară – ore de dans și muzică românească, maghiară și romă, a 21-a Ediție	5-12.08.2012, Satul Răscruci, Județul Cluj	Fundația Kallos Zoltan
Festivalul Intercultural ProEtnica 2012	20-22.07.2012, Sighișoara	Centrul Educațional Interetnic pentru Tineret
Festivalul Elenismului din România, a 12-a Ediție	23-26.08.2012, Ploiești	Uniunea Elenă din România
Festivalul Internațional al Portului, Cântecului și Dansului Popular Turco-Tătar, a 18-a Ediție	6-9.09.2012, Constanța	Uniunea Democratică a Turco-Tătarilor Musulmani din România
Zilele Culturii Bulgare	13-16.08.2012, Dudeștii Vechi	Uniunea Bulgară din Banat
Festivalul Internațional Folcloric al Tineretului Slovac, a 14-a Ediție	28-30.09.2012, Nădlac	Uniunea Democratică a Slovacilor și Cehilor din Romania
Sărbătoarea Recoltei -Erntedankfest	25-26.08.2012, Satu Mare	Forumul Democrat al Germanilor
“Zilele Bernády 2012”	25-27.10.2012, Tg. Mureș	Fundația Culturală “Dr. Bernády

		Gyorgy”
Zilele Culturii Ruse, a 6-a Ediție	26-28.10.2012, Iași	Comunitatea Rușilor Lipoveni
Zilele Culturii Sârbe, a 7-a Ediție	10.11-3.12.2012, Timișoara	Uniunea Sârbilor din România
Cercetarea etnografică “Minoritatea ucraineană din nord-vestul României”	4-11.12.2012, Județele Satu Mare și Maramureș	Muzeul Județean Satu Mare
Simpozionul Internațional “Istoria Tătarilor”	11-13.12.2012, Constanța	Uniunea Democrată a Turco-Tătarilor Musulmani din România
Cercetare salvatoare privind patrimoniul etnografic al localităților multietnice din Județul Brașov	15-31.10.2012, Județul Brașov	Muzeul Etnografic din Brașov
Decada Culturii Germane în regiunea muntoasă a Banatului	5-14.10.2012, Județul Caraș-Severin	Forumul Democrat al Germanilor Județul Caraș-Severin

3. Departamentul pentru Relații Interetnice a dezvoltat, din proprie inițiativă, o serie de proiecte ce urmăresc să promoveze cunoașterea și folosirea limbilor minoritare.

Lista întreagă a acestor programe, inițiate în 2011, 2012 și 2013 este dată în **Anexa 6**. O altă categorie de proiecte e reprezentată de cele promovate de ONG-uri care au beneficiat de **finanțare nerambursabilă din partea DIR**. Multe din aceste proiecte se concentrează pe promovarea limbilor, culturii și educației minorităților (editarea de manuale, etc.). De asemenea, majoritatea acestor proiecte **au o dimensiune interetnică** (cum ar fi Festivalul *ProEtnica* de la Sighișoara, participarea la *ONGFest-mai 2013*, pentru care DIR a sprijinit toate organizațiile minorităților sau seria de evenimente *Etnic 2013*, organizate de Forumul Germanilor din Reșița, dar unde au fost incluse comunitățile cehă, italiană și slovacă), întrucât ele implică participanți de la diverse organizații ale minorităților la același eveniment. Lista completă a acestor proiecte este prezentată în **Anexa 7**.

Activitățile mai sus menționate sprijinite de DIR și de alte instituții/organizații partenere au fost în beneficiul **tuturor organizațiilor persoanelor aparținând minorităților naționale**, pentru că ele au participat și contribuit la organizarea lor, inclusiv prin sprijin financiar.

Programele și întâlnirile referitoare la **implementarea Cartei** au beneficiat de prezența acestor organizații, care au fost astfel implicate într-un proces de consultări cu instituțiile de resort ale statului, urmat de consultarea membrilor lor.

Cu privire la **măsurile speciale luate pentru promovarea limbilor** incluse în Partea a II-a, următoarele elemente **sunt relevante pentru fiecare din cele 10 limbi:**

Albaneza

- publicarea celui de-al 4-lea volum al manualului de învățare a limbii fără profesor, distribuit gratis pentru majoritatea comunității albaneze;
- editarea a două CD-uri bilingve de muzică în română și albaneză, din colecția de albume muzicale în 10 volume;
- re-editarea cărților publicate de Editura *Vështrimi*;

- prezența tradițională la târguri de carte organizate la nivel național sau regional (Iași, București, Craiova, Timișoara, Cluj Napoca, Sinaia, etc.)

Armeana

- organizarea de către Uniunea Armenilor din România a *Festivalului Strada Armenească* (iulie 2013, București), a *Zilelor Culturii Armene* la Muzeul Satului din București, la Constanța și Iași (septembrie 2013);

- participarea la evenimente ca Festivalul *ProEtnica* din Sighișoara sau Festivalul *Alfabetul Conviețuirii* din Ploiești;

- organizarea cursurilor de vară anuale de cultură și civilizație armeană la Suceava, care abordează printre altele tema toleranței;

- deși n-au fost organizate programe specifice care să aibă ca țintă presa, limba și cultura armeană sunt bine reprezentate în presa românească; astfel, sărbătorirea a 500 de ani de existență a mănăstirii Hagigadar din Suceava (august 2012) și *Festivalul Strada Armenească* din 2013 au fost relatate pe larg de presă.

Greaca

- UER a promovat limba prin toate măsurile descrise la aliniatele de mai sus;

- UER este una din asociațiile care este deosebit de activă în organizarea de programe și activități care promovează *înțelegerea reciprocă și contactele între toate grupurile minoritare* și astfel de exemple sunt:

- cu ocazia manifestării *Zilele Limbii Materne* din februarie 2010, UER a găzduit un proiect la care au participat toate minoritățile din București, iar în anii următori, a participat la câte un eveniment organizat de alte instituții (Primăria Sectorului 4 – București);

- cu ocazia evenimentului din 2012 *Anul Caragiale*, UER a participat la manifestări organizate de Ministerul Culturii și la spectacolul *Caragiale Multilingv*, organizat de Asociația Ziariștilor și Scriitorilor aparținând minorităților din România și sprijinit de DRI;

- UER, în parteneriat cu Guvernul României, DRI și Primăria orașului Ploiești, a inițiat proiectul *Alfabetul Conviețuirii* dedicat zilei de 26 septembrie – Ziua Europeană a Limbilor. Manifestarea a avut loc sub auspiciile Comisiei Europene și s-a desfășurat pe 26 septembrie 2013 la Ploiești. A reunit reprezentanți ai tuturor minorităților naționale din România. Au participat și invitați din Italia și Bulgaria.

- Un alt eveniment organizat de UER – *Festivalul Elenismului* – s-a bucurat de participarea ansamblurilor populare ale rușilor lipoveni, maghiare, turce și italiene;

- UER și-a promovat programele în presă, iar cele mai importante evenimente au fost relatate pe larg, cum ar fi: *Olimpiada de Limbă Greacă*, *Festivalul Elenismului din România*, *Diversitate românească – Să discutăm despre România* (manifestare dedicată Zilei Naționale a României – 1 Decembrie); reprezentanți ai presei scrise și vizuale au fost invitați la toate evenimentele UER.

- UER e una din asociațiile care a participat constant la emisiunile TV locale și naționale de mare audiență, dedicate minorităților, cum ar fi *Conviețuiri* (TVR1), *Răzvan și Dani* (Antena 1), *Happy Hour* (ProTV).

Italiana

- în urma demersurilor inițiate de RO.AS.IT, Ministerul Educației a aprobat ca liceenii care studiază italiana ca limbă maternă să poată participa și la faza națională a Olimpiadei de Limbi Străine, începând cu anul școlar 2013-2014 (până acum, participarea lor era permisă doar până la faza pe județ a acestei competiții). De asemenea, începând cu anul universitar 2013-2014, vor fi 4 locuri rezervate etnicilor italieni la Departamentele de italiană din universitățile de stat din România.

RO.AS.IT a organizat și a participat la proiecte inițiate de DRI și alte instituții cum ar fi:

- Conferința Internațională “*Minoritățile naționale în Strategiile Europene: Italienii în România*”, organizată de DRI și finanțată de Parlamentul European. Au fost prezenți reprezentanți ai Parlamentului European precum și ai instituțiilor românești. Preotul de la biserica “Sfânta Lucia” din localitatea Greci (Tulcea) a fost și el prezent. Au fost expuse operele bilingve editate de RO.AS.IT;
- Participarea la proiectul “*LinguaFEST*”, unde studenții au prezentat spectacole de teatru în italiană; RO.AS.IT a fost reprezentată de un grup de elevi de la Liceul “*Dante Alighieri*”.
- Deși nu au fost luate măsuri specifice pentru promovarea în presă, RO.AS.IT și-a continuat cooperarea fructuoasă cu Departamentul Minorități din TVR;
- Ca urmare a procesului de consultări pe care RO.AS.IT le-a avut cu membrii comunității din satul Greci, începând cu 2013, există o ocazie ca italiana să poată fi studiată ca limbă maternă în școlile din această localitate;
- RO.AS.IT a continuat să publice următoarele publicații bilingve, cu ajutor financiar de la DIR:
  - 1) “*Piazza Romana*” - o revistă lunară bilingvă (româno-italiană)
  - 2) „*Siamo di nuovo insieme*” – o revistă bilingvă ce apare la trei luni;
  - 3) Albumul „*Italienii din România – o istorie în imagini*”.

Idiș

FCER a organizat pe 27 aprilie 2012 o vizită a Comisiei pentru tineret a Consiliului Minorităților Naționale la Centrul Comunității Evreiești din București. Vizita a fost făcută cu ocazia reuniunii “*Rolul educației informale în păstrarea identității naționale a minorităților*”. Reprezentanții minorității au avut ocazia să-și împărtășească propriile experiențe în ceea ce privește educația în limba maternă și educația informală.

Trebuie adăugat că Centrul Comunității Evreiești din București organizează numeroase manifestări culturale și este rezultatul parteneriatului între FCER și Comitetul American Evreiesc pentru Distribuție (JOINT). Multe din evenimentele culturale și sociale organizate de centru se desfășoară în limba idiș.

Comunitatea evreiască publică revista *Realitatea evreiască* și este o prezență constantă în emisiunile de radio și TV. Centrul Comunității Evreiești are și un post de radio privat – *Shalom Romania* – care emite online și are emisiuni atât pe viu cât și înregistrate (4-5 ore/zi). Funcționarea sa este sprijinită prin contribuții voluntare, Centrul bucurându-se de o audiență largă atât în România cât și în Israel, unde trăiește o comunitate evreiască vorbitoare de limba română foarte mare.

Limba idiș a fost de asemenea subiectul unor filme documentare și artistice. Cel mai recent film al regizorului Radu Gabrea – *Evrei de vânzare* – s-a bazat pe cartea “Răscumpărarea evreilor români” de Radu Ioanid, publicată în Statele Unite și tradusă în română. Filmul lui Radu Gabrea este în idiș. El a participat la cea de-a treia ediție a MECEFF – *Festivalul Filmului Central European de la Mediaș* – un festival dedicat cinematografului Central-Europene – un eveniment organizat în Județul Sibiu în perioada 24-28 iunie 2013. Alte 4 filme clasice au fost și ele prezentate la acest festival.

FCER a fost consultat în toate hotărârile legate de probleme care privesc persoanele aparținând minorităților naționale din România și la rândul său, a consultat membrii comunității evreiești prin intermediul filialelor sale, precum și Curtea Rabinică și alte ONG-uri partenere (cum ar fi Asociația Evreilor Supraviețuitori ai Holocaustului).

Macedoneana

Istoria și tradițiile minorității macedonene sunt reflectate în materialele pe care AMR le predă la cursurile duminicale de macedoneană de la sediul său. Date despre minoritatea și limba macedoneană au fost incluse și în *“Istoria persoanelor aparținând minorităților naționale”*, editată în 2008.

AMR a participat la evenimente cu o dimensiune interetnică, organizate de DIR sau de alte structuri cum ar fi Ministerul Culturii.

AMR a fost consultată în toate hotărârile legate de probleme care privesc persoanele aparținând minorităților naționale din România și la rândul său, a consultat membrii comunității macedonene în astfel de probleme.

Poloneza

De 15 ani, UPR organizează programul *“Zilele culturii poloneze”*. Programul include o conferință internațională abordând relațiile româno-poloneze și reunind istorici, filologi, etnografi și sociologi din România, Polonia, Republica Moldova, Ucraina. Conferința are loc la Suceava, timp de două zile, la începutul lunii septembrie. În cea de-a treia zi, are loc *“Sărbătoarea roadelor”* la Solonetu Nou, o manifestare descrisă mai sus. Participă la acest eveniment grupuri etnice românești și ucrainene. La sfârșit este organizat un spectacol popular.

UPR a încercat să promoveze înțelegerea reciprocă și dialogul între grupurile lingvistice din România prin următoarele programe: *“Zilele culturii poloneze”*; *“Să ne cunoaștem mai bine”*; *“Să învățăm de la bătrânii noștri - solidaritate între generații”*, toate fiind proiecte pentru care UPR a beneficiat de sprijin din partea DIR (2012-2014).

Respectarea tradițiilor și trăsăturilor caracteristice ale comunității poloneze, înțelegerea și promovarea limbilor minorităților sunt unele din obiectivele îndeplinite de UPR prin programele pe care le organizează cum ar fi: *“Copiii Bucovinei”*; *“Să ne cunoaștem mai bine”* și *“Să învățăm de la bătrânii noștri”*.

În ceea ce privește presa, deși nu sunt emisiuni de radio sau TV în polonă, UPR încearcă să promoveze limba polonă prin emisiuni pentru persoanele aparținând minorităților naționale la Radio România Actualități, Radio Iași, TVR 1 și PRO TV precum și la posturile locale cum ar fi Bucovina TV, Plus TV, Radio Suceava. UPR își continuă eforturile de a avea emisiuni de radio și TV în limba polonă, în funcție de fondurile care vor fi alocate în viitor.

În ceea ce privește cererea Comitetului de la aliniatul 92 de a se clarifica în ce măsură autoritățile române contribuie la activitățile organizate de UPR și dacă și alte schimburi importante au loc, trebuie menționat că Uniunea Polonezilor din România participă regulat la consultările de la Departamentul pentru Relații Interetnice. UPR a fost consultată și a contribuit la elaborarea actualului raport și este de asemenea consultată în mod regulat în timpul întâlnirilor comisiilor de cultură și învățământ ale Consiliului Național al Minorităților. În plus, UPR a participat și a fost implicată în proiectele și programele interculturale importante pe care DIR le-a dezvoltat și sprijinit.

Romani

Trebuie menționat că după adoptarea Legii no. 28/2011, România comemorează, în fiecare an la 20 februarie, Ziua dezrobirii romilor. În fiecare an, Partida Romilor, în cooperare cu autoritățile locale, organizează manifestări cu această ocazie. În același timp, Holocaustul și deportarea romilor în timpul celui de-a doilea război mondial sunt comemorate prin evenimente la care participă atât romi cât și membri ai altor comunități. Cadrul instituțional și juridic actual

contribuie la combaterea stereotipurilor cu privire la romi și la o mai bună înțelegere a istoriei acestei minorități.

În fiecare an, Partida Romilor a participat la evenimente cu o dimensiune interetnică, organizate de DRI sau alte structuri cum ar fi Ministerul Culturii. A continuat colaborarea cu comisiile specializate din Parlamentul României. În 2013, un proiect comun al Partidei Romilor și DIR a stabilit baza rețelei femeilor aparținând minorităților naționale.

În perioada 2011-2013, Partida Romilor a continuat să dezvolte proiectul “*Eu îți dau recomandarea*”. Proiectul se concentrează pe consolidarea comunicării între comunitățile rome și școli. Au fost organizate întâlniri cu profesori de romani și istoria romilor, inspectori școlari, consilieri romi de la primării precum și cu părinți și elevi. Scopul proiectului e de a mări numărul elevilor romi din învățământul școlar și preșcolar, de a reduce rata abandonului școlar în rândul romilor, de a mări numărul romilor admiși pe locurile speciale asigurate în licee și facultăți și de a favoriza întoarcerea copiilor romi la școală. Primele rezultate arată că locurile speciale alocate romilor au fost ocupate în număr mai mare, inclusiv cele rezervate la Facultatea de Limbi Străine a Universității București. În ceea ce privește presa, Partida Romilor a contribuit în continuare la transmiterea emisiunilor “*Caravana romilor*” – 2011- 2012 și “*Și eu m-am născut în România*” – 2013, 2014 prezentate mai sus.

Partida Romilor a fost consultată în toate hotărârile legate de probleme care privesc persoanele aparținând minorităților naționale din România și implementarea *Cartei* și la rândul său, a consultat membrii comunității vorbitoare de romani pe astfel de probleme prin intermediul filialelor sale.

În următoarea perioadă, Partida Romilor intenționează să promoveze legislația în domeniul învățământului care va permite unui inspector pentru limba romani să fie prezent în fiecare județ și înființarea unui birou special al romilor în cadrul Direcției pentru învățământ în limbile minorităților din Ministerul Educației.

Ruteana

Așa cum Guvernul a arătat mai sus, UCRR a continuat să organizeze și să participe împreună cu alte minorități la multe activități care încurajează respectul în învățământ, înțelegerea și toleranța între limbile minoritare. Toate evenimentele organizate de UCRR au fost relatate în presă, atât în presa centrală cât și în cea locală. Cu privire la activitățile inițiate pentru a încuraja presa să urmărească același obiectiv, trebuie menționat că publicația “*Ruteanul*” și revista “*Credința ruteană*” continuă să fie publicate. Website-ul UCRR este actualizat în permanență – www.rutenii.ro Pentru a asigura un mijloc de informare pentru membrii comunității, UCRR editează publicația lunară “*Jurnal rutean*”.

UCRR a fost consultată și a contribuit la elaborarea actualului raport și este de asemenea consultată în mod regulat în timpul întâlnirilor comisiilor pentru cultură și învățământ ale Consiliului Minorităților Naționale. În plus, UCRR a consultat în mod regulat membrii comunității prin intermediul filialelor sale. Unul din rezultatele acestui proces de consultare regulat a fost publicarea unui “*Ghid de conversație român-ucrainean-rutean*” menționat mai sus.

În următoarea perioadă, UCRR intenționează să-și continue demersurile pentru a promova un proiect de schimburi de profesori și studenți cu Departamentul de Limbă Ruteană al Facultății de Filozofie din Novi Sad – Serbia, cu Departamentul de Limbă Ruteană al Universității din Presov – Slovacia, cu Departamentul de Limbă Ruteană al Universității Pedagogice din Cracovia și cu Universitatea Nyiregyhaza din Ungaria.

UCRR intenționează de asemenea să dezvolte proiecte noi de cooperare cu instituțiile lingvistice din România și din străinătate pentru a continua procesul de codificare a limbii rutene. Subiectul a fost abordat cu ocazia participării la Congresul Mondial al Rutenilor din Munkacevo și

Svaleava, Ucraina în iulie 2013. Organizația intenționează de asemenea să mărească numărul cursurilor de limbă rusească.

Tătara

Așa cum Guvernul a arătat mai sus, UDTTMR a continuat să organizeze și să participe împreună cu alte minorități la numeroase activități care încurajează respectul în învățământ, înțelegerea și toleranța între limbile minoritare. UDTTMR consideră că de decenii, comunitatea tătară a îmbrățișat ideea de respect și toleranță între limbile minorităților și alte religii.

Cu privire la activitățile inițiate pentru a încuraja presa să urmărească același obiectiv, UDTTMR a colaborat în această problemă în special cu Radio T. În 2012, UDTTMR a semnat un parteneriat de presă cu ziarul *Ziua de Constanța* și canalul de televiziune *Litoral TV* care promovează în general minoritatea tătară.

UDTTMR e conștientă de nevoile membrilor comunității. Președinții filialelor UDTTMR îi consultă pe tătarii din regiunile lor. Rapoarte despre problemele legate de limbă, cultură, religie, tradiție sunt apoi trimise la sediul UDTTMR, unde sunt analizate de comisiile de specialitate și sunt rezolvate conform cadrului legal și resurselor financiare.

Partea a V-a – Evaluare cu privire la Partea a III-a a Cartei

Bulgara

Articolul 8 – Educația

Probleme generale

Cu privire la limba bulgară, România a ratificat Articolele 8.1. 1-ii, b.ii și c.iii care obligă un stat membru să asigure educație în limbile minoritare fără să fie necesară o cerere anterioară din partea părinților sau elevilor.

Studiul limbii bulgare e stabilit conform Legii Educației Naționale, no. 1/2011, Articolul 45 și conform Metodologiei privind studiul unei limbi ca limbă maternă, studiul limbii și literaturii române, studiul istoriei și tradițiilor persoanelor aparținând minorităților naționale și studiul muzicii în limba maternă – Articolele 33, 34, 35 ale Ordinului Ministerului Educației no. 5671/2012. Așa cum Guvernul a prezentat în detaliu în capitolul “Educație” din Partea a II-a a actualului raport, clasele cu un număr mai mic de elevi decât numărul minim prevăzut de lege pot fi organizate, potrivit procedurii speciale prevăzute în Articolul 63 al Legii Educației Naționale.

Aliniatul 1

Cu privire la educație, Părțile se angajează, în teritoriul în care sunt folosite astfel de limbi, potrivit situației fiecăreia din aceste limbi, și fără a prejudicia predarea limbii(lor) oficiale a Statului:

a...

ii de a pune la dispoziție o parte substanțială a învățământului preșcolar în limbile regionale sau minoritare în cauză; sau

Principala zonă cu populație bulgară compactă este Județul Timiș. Tipul de educație este studiul limbii bulgare materne adoptat în școlile cu predare în limba română la toate nivelurile: elementar și gimnazial, conform opțiunii organizației minorității. În grădinițe, predarea este bilingvă – în română și bulgară – în localitățile Dudeștii Vechi și Brestea (60 și respectiv 25 de elevi în anul școlar 2012-2013). În Județul Timiș, la grădinița *Liceului Teoretic “Sfinții Chiril și Metodiu”* din localitatea Dudeștii Vechi, există un grup de 31 de copii care au studiat în bulgară în anul școlar 2013-2014. În București, la Liceul Teoretic Bulgar “*Hristo Botev*” aproximativ 85 de elevi au studiat bulgara la nivel preșcolar în anii școlari 2012-2013 și 2013-2014.

b...

ii de a pune la dispoziție o parte substanțială a învățământului primar în limbile regionale sau minoritare în cauză; sau

Bulgara este studiată ca limbă maternă în Dudeștii Vechi și Brestea. În Dudeștii Vechi, Liceul Teoretic “*Sfinții Chiril și Metodiu*” este activ și reprezentativ pentru studiul bulgarei ca limbă maternă. Alte locuri unde se predă bulgara ca limbă maternă sunt: Brestea în Județul Timiș și Vinga în Județul Arad.

Pe lângă studiul bulgarei ca limbă maternă, elevii pot studia în bulgară și limba, istoria și tradițiile minorității bulgare din Banat în clasele a 6-a și a 7-a. Studiul bulgarei se realizează în sistemul orelor după programul școlar în: Izvoarele (județul Teleorman), București, Târgoviște și Băleni-Sârbi (ambele în județul Dâmbovița), Arad (județul Arad), Timișoara (județul Timiș) și Vinga (județul Arad).

Prin urmare, e clar că recomandările Comitetului de la aliniatele 105 și 106 de a se pune la dispoziție o parte substanțială a învățământului primar în bulgară au fost îndeplinite.

c iii de a prevedea, în învățământul gimnazial, predarea limbilor regionale sau minoritare ca parte integrantă a programei;

În județele Arad și Timiș, bulgara este studiată ca materie în ciclul gimnazial trei ore pe săptămână. În ceea ce privește ciclul liceal, bulgara este studiată ca materie la Liceul Teoretic Bulgar “Hristo Botev” din București și la Liceul Teoretic “Sfinții Chiril și Metodiu” din Dudeștii Vechi trei ore pe săptămână.

- d i de a pune la dispoziție învățământ tehnic și profesional în limbile regionale sau minoritare în cauză; sau*
- ii de a pune la dispoziție o parte substanțială a învățământului tehnic și profesional în limbile regionale sau minoritare în cauză; sau*
- iii de a prevedea, în cadrul învățământului tehnic și profesional, predarea limbilor regionale sau minoritare în cauză ca parte integrantă a programei; sau*
- iv de a aplica una din măsurile prevăzute mai sus la punctele i-iii cel puțin pentru acei elevi care, sau acolo unde e potrivit, ale căror familii, doresc acest lucru, într-un număr considerat suficient;*

În ceea ce privește cererea Comitetului de la aliniatul 109 de a se furniza informații despre implementarea acestei inițiative în perioada următoare, trebuie menționat că nu au fost făcute cereri cu privire la învățământul tehnic sau profesional în limba bulgară.

e...

ii de a asigura condiții pentru studiul acestor limbi ca materii în învățământul universitar și superior;

Facultatea de Limbi și Literaturi Străine a Universității București are o secție de limbă bulgară.

g de a face aranjamente pentru a asigura predarea istoriei și culturii reflectate de limba regională sau minoritară;

În ceea ce privește problema ridicată de Comitet în aliniatul 115 de a se furniza informații specifice dacă și nevorbitorii beneficiază de predarea istoriei și culturii reflectate de limba bulgară, trebuie notat că materia Istoria și tradițiile persoanelor aparținând minorităților naționale este predată ca disciplină în centrul programei pentru clasele a 6-a și a 7-a, pentru fiecare minoritate, și a fost dezvoltată pentru elevii aparținând minorității, fiind obligatorie pentru acești elevi.

Istoria și tradițiile minorității bulgare din Banat constituie o materie predată la Liceul Teoretic “Sfinții Chiril și Metodiu” din Dudeștii Vechi, județul Timiș, unde elevii sunt etnici bulgari. Manualele sunt compilate și editate de Uniunea Bulgară din Banat.

h de a asigura instruirea de bază și perfecționarea profesorilor cărora li se cere să implementeze cele prevăzute în paragrafele a-g acceptate de parte;

În ceea ce privește cererea Comitetului de la aliniatul 117 de a se furniza informații specifice cu privire la modul în care se asigură instruirea de bază și perfecționarea profesorilor care sunt calificați să predea bulgara ca materie și să predea și alte materii în bulgară, trebuie menționat că profesorii de bulgară participă la activități de instruire în domeniul limbii organizate de inspectoratele școlare județene și sunt preocupați de a-și perfecționa cariera personală prin obținerea de grade didactice. Sunt organizate cursuri pentru profesorii de bulgară în Dudeștii Vechi (județul Timiș), Băleni-Sârbi și Târgoviște (județul Dâmbovița), București (Liceul *Hristo Botev*). Dacă există cereri, Uniunea Bulgară poate asigura profesori de bulgară.

i de a înființa un organ de supraveghere sau organe responsabile de monitorizarea măsurilor luate și a progresului înregistrat în stabilirea și dezvoltarea predării limbilor regionale sau minoritare și de elaborarea de rapoarte periodice cu privire la constatările lor, care vor fi făcute public.

În ceea ce privește inițiativa Comitetului de la aliniatele 119 și 120 de a înființa un organ de supraveghere sau organe menite să monitorizeze învățământul în limbile minoritare, trebuie menționat că în Ministerul Educației Naționale și în inspectoratele școlare care organizează învățământul pentru minoritatea bulgară în județul Arad, la București, în județul Timiș, un

inspector este responsabil de monitorizarea procesului educațional în studiul limbii bulgare. În județul Timiș, a fost numit un profesor de metodologie pentru limba bulgară. Uniunea Bulgară e de asemenea dispusă să sprijine procesul de învățământ în limba bulgară.

Aliniatul 2

Cu privire la educație și la alte teritorii decât cele în care limbile regionale sau minoritare sunt folosite în mod tradițional, Părțile se angajează, dacă numărul celor care folosesc o limbă regională sau minoritară o justifică, să permită, să încurajeze și să asigure predarea în sau a limbii regionale sau minoritare în toate etapele adecvate de educație.

În ceea ce privește cererea Comitetului de la aliniatul 122 de a se furniza informații suplimentare dacă există un număr suficient de copii vorbitori de bulgară în alte zone decât Banatul care ar justifica predarea în sau a limbii bulgare și în ce măsură nevoile acestor copii sunt avute în vedere în sistemul de învățământ, trebuie menționat că, potrivit Direcției pentru Învățământ în Limbile Minorităților Naționale din Ministerul Educației, nu au existat cereri pentru studiul limbii bulgare în satele din sudul României, unde trăiește o populație etnică bulgară. De asemenea, la Liceul „Hristo Botev” din București, studiul limbii bulgare este organizat numai la nivel liceal, pentru că elevii nu au optat să studieze această limbă la alte niveluri. Elevii din clasa a 12-a dau un examen pentru a obține un atestat de limbă bulgară și unii din ei își continuă studiile la universități din Bulgaria.

Potrivit informațiilor transmise de Uniunea Bulgară, situația copiilor, vorbitori de bulgară, în alte zone decât Banatul, este aproximativ următoarea: județul Constanța – 10-50 copii; județul Brăila – 5-30 copii; județul Galați – 5-20 copii; județul Călărași – 10-50 copii; Județul Giurgiu – 100-500 copii; județul Teleorman – 300-1000 copii (la Izvoarele, Licurici, Zimnicea, Paraschia, Videle, Roșiorii de Vede, Cervenia); județul Dâmbovița – 400-500 copii (la Băleni-Sârbi, Târgoviște, Puntea de Greci); județul Prahova – 10-50 copii; județul Giurgiu – 100 copii (în satele Schitu, Iepurești, Bila); județul Olt – 50-100 copii (în localitățile Coteana și Bredeni); județul Gorj – aproximativ 20 copii; județul Dolj – aproximativ 100 copii.

Articolul 9 – Autoritățile judiciare

Aliniatul 1

Părțile se angajează, cu privire la acele circumscripții teritoriale ale unei instanțe de judecată unde numărul locuitorilor care folosesc limba regională sau minoritară justifică măsurile specificate mai jos, potrivit situației fiecărei din aceste limbi și cu condiția ca folosirea condițiilor permise de actualul aliniat să nu fie considerată de judecător că obstrucționează administrarea adecvată a justiției:

a în proceduri penale:

...

să garanteze acuzatului dreptul de a-și folosi limba regională sau minoritară; și/sau

În ceea ce privește cererea Comitetului de la aliniatul 127 de a se clarifica în următorul raport periodic dacă cadrul juridic permite în practică ca cererile și probele, în scris sau oral, să poată fi prezentate în limba bulgară, Guvernul ar dori să se refere la considerațiile de ordin general prezentate în Capitolul “Autorități judiciare” din Partea a II-a a actualului raport. În nici un caz, probele nu pot fi considerate inadmisibile, dacă sunt prezentate într-o limbă minoritară. E posibil ca în unele cazuri, o traducere autorizată să fie necesară, în timp ce în alte cazuri, (vezi capitolul mai sus menționat) procedurile se desfășoară în limba minoritară (vezi exemplul judecătoriei din Odorheiu Secuiesc în capitolul mai sus menționat).

b în proceduri civile:

...

ii să permită, ori de câte ori un împricinat trebuie să se prezinte personal în instanța de judecată, ca el sau ea să-și poată folosi limba regională sau minoritară fără ca prin aceasta să facă cheltuieli suplimentare; și/sau

dacă e necesar prin folosirea interpreților și traducerilor;

În ceea ce privește cererea Comitetului de la aliniatul 129 de a se furniza informații specifice despre implementarea acestei inițiative cu privire la limba bulgară, Guvernul ar dori să se refere la considerațiile de ordin general prezentate în capitolul “Autorități judiciare” din Partea a II-a a actualului raport.

b iii de a permite ca documentele și probele să fie prezentate în limbile regionale sau minoritare,

dacă e necesar, prin folosirea interpreților și traducerilor;

În ceea ce privește cererea Comitetului de la aliniatul 131 de a se clarifica, în următorul raport periodic dacă cadrul juridic permite în practică ca cererile și probele, în scris sau oral, să fie prezentate în limba bulgară, Guvernul ar dori să se refere la considerațiile de ordin general prezentate în capitolul “Autorități judiciare” din Partea a II-a a actualului raport. În nici un caz, probele nu vor considerate inadmisibile dacă sunt prezentate într-o limbă minoritară. E posibil ca în unele cazuri, o traducere autorizată să fie necesară, în timp ce în alte cazuri, (vezi capitolul mai sus menționat) procedurile se desfășoară în limba minoritară (vezi exemplul primei instanțe din Odorheiu Secuiesc în capitolul mai sus menționat).

c în proceduri din instanțe de judecată care privesc probleme administrative:

ii de a permite, ori de câte ori un împricinat trebuie să se prezinte personal în instanța de judecată, ca el sau ea să-și poată folosi limba regională sau limba minoritară fără ca prin aceasta să facă cheltuieli suplimentare; și/sau

dacă e necesar, prin folosirea interpreților și traducerilor;

În ceea ce privește cererea Comitetului de la aliniatul 133 de a se furniza, în următorul raport periodic, informații specifice despre implementarea practică a acestei inițiative cu privire la limba bulgară, Guvernul ar dori să se refere la considerațiile de ordin general prezentate în capitolul “Autorități judiciare” din Partea a II-a a actualului raport.

c iii de a permite ca documentele și probele să fie prezentate în limbile regionale sau minoritare,

dacă e necesar, prin folosirea interpreților și traducerilor;

În ceea ce privește cererea Comitetului de la aliniatul 135 de a se clarifica, în următorul raport periodic, dacă cadrul juridic permite în practică ca cererile și probele, în scris sau oral, să poată fi prezentate în limba bulgară, Guvernul ar dori să se refere la considerațiile prezentate în capitolul “Autorități judiciare” din Partea a II-a a actualului raport.

Aliniatul 2

Părțile se angajează:

a să nu nege validitatea documentelor legale elaborate în stat doar pentru că ele sunt redactate într-o limbă regională sau minoritară; sau

În ceea ce privește cererea Comitetului de la aliniatul 138 de a se furniza, în următorul raport periodic, informații cu privire la implementarea acestei inițiative, trebuie menționat că în general, validitatea unui document legal elaborat în stat nu este negată doar pentru că documentul a fost redactat într-o altă limbă decât limba română. Așa cum a precizat anterior, Guvernul cu privire la prezentarea de probe, ar putea fi necesară o traducere autorizată pentru procedurile judiciare. N-

au fost semnalate astfel de cazuri de negare a validității unui document doar pentru că a fost elaborat în limba **bulgară**.

Aliniatul 3

Părțile se angajează să facă disponibile în limbile regionale sau minoritare cele mai importante texte prevăzute de lege și cele legate în special de cei care folosesc aceste limbi, doar dacă ele nu sunt altfel furnizate.

140. Comitetul de specialiști încurajează autoritățile române să facă disponibile în limba bulgară cele mai importante texte prevăzute de lege și cele legate în special de cei care folosesc această limbă, doar dacă ele nu sunt altfel furnizate.

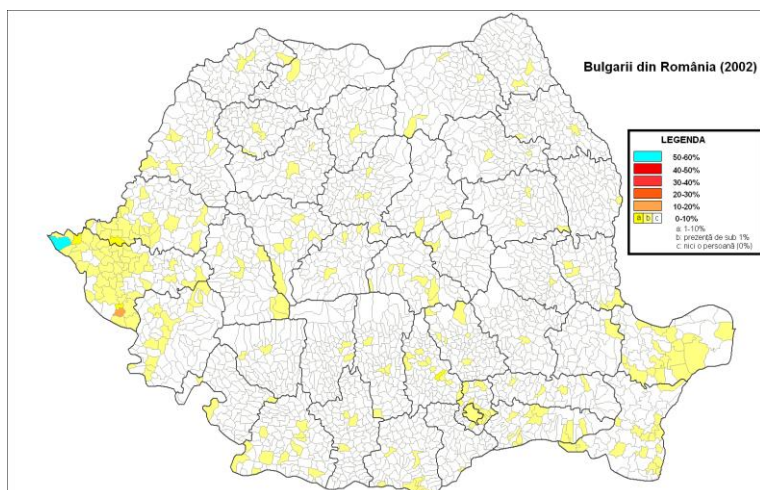
Acesta este un obiectiv pe care România se străduiește să-l realizeze în următoarea perioadă acoperită de raport și se vor stabili posibile măsuri în cooperare cu Departamentul pentru Relații Interetnice și Institutul pentru Studierea Problemelor Minorităților Naționale.

Articolul 10 – Autoritățile administrative și serviciile publice

Potrivit rezultatelor publicate ale recensământului din 2011, în România există 7.336 de etnici bulgari, dintre care 6.518 au declarat bulgara ca limbă maternă. Deși numărul lor a scăzut față de recensământul din 2002, distribuția geografică a rămas neschimbată.

Hărțile de mai jos ilustrează situația demografică actuală a minorității bulgare (zona geografică de distribuție, localitățile cu un procentaj semnificativ de bulgari).

În ceea ce privește cererea Comitetului de la aliniatul 141 de a se înainta, în următorul raport periodic, o listă a localităților unde trăiesc vorbitori de bulgară într-un număr relevant pentru scopurile Articolului 10, Guvernul are dori să se refere la elementele prezentate în **Anexa 5**. Proporția este de peste 20% în localitatea Dudeștii Vechi din Județul Timiș. Comuna Denta (ce include satul Bretea) din Județul Timiș are și ea o proporție semnificativă de etnici bulgari – 16.06%. Există însă mai multe localități cu nume de locuri bilingve (în română și bulgară) (de exemplu în Județul Timiș).

Aliniatul 1

În unitățile administrative ale statului unde numărul locuitorilor care folosesc limbi regionale sau minoritare justifică măsurile specificate mai jos și în conformitate cu situația fiecărei limbi, Părțile se angajează, în măsura în care acest lucru e posibil în mod rezonabil:

- ii să asigure ca angajații lor care sunt în contact cu publicul să folosească limbile regionale sau minoritare în relațiile lor cu persoanele care apelează la ei în aceste limbi; sau*
- iii să asigure ca cei care folosesc limbile regionale sau minoritare să poată depună cereri orale sau scrise și să primească un răspuns în aceste limbi; sau*
- iv să asigure ca cei care folosesc limbile regionale sau minoritare să poată depune cereri orale sau scrise în aceste limbi; sau*
- v să asigure ca cei care folosesc limbile regionale sau minoritare să poată înainta un document în aceste limbi în mod valabil;*

În ceea ce privește cererea Comitetului de la aliniatul 146 de a se furniza mai multe informații despre folosirea limbii bulgare în filialele locale ale administrației de stat din Banat, Guvernul ar dori să se refere la informațiile prezentate în capitolul “Autorități administrative”, din Partea a II-a a actualului raport (4 vorbitori de bulgară angajați în unitățile teritoriale ale Jandarmeriei Române și 1 vorbitor de bulgară angajat la Inspectoratul Teritorial din Giurgiu). Un număr total de **19 funcționari publici de etnie bulgară** sunt angajați în unitățile teritoriale ale administrației locale (primării) din Județul Timiș, în conformitate cu situația prezentată de Ministerul de Interne în **Anexa 8** a actualului raport.

Potrivit situației prezentate de Ministerul de Interne în **Anexa 14**, un număr total de 30 de **vorbitori de bulgară** sunt angajați în primării/consilii județene și servicii de specialitate subordonate acestora. Dintre aceștia, 25 sunt angajați în Primăria/Consiliul Județean Timiș, iar 4 sunt angajați în serviciile de specialitate subordonate Consiliului Județean local Timiș.

Aliniatul 2

Cu privire la autoritățile locale și regionale pe al căror teritoriu numărul locuitorilor care folosesc limbi regionale sau minoritare este de așa natură încât să justifice măsurile specificate mai jos, Părțile se angajează să permită și/sau să încurajeze:

...

b *posibilitatea ca vorbitorii limbilor regionale sau minoritare să înainteze cereri orale sau scrise în aceste limbi;*

În ceea ce privește recomandarea Comitetului de la aliniatul 148 de se permite și încuraja ca vorbitorii de bulgară să înainteze autorităților locale cereri orale sau scrise în această limbă, Guvernul ar dori să se refere la informațiile incluse în capitolul “Autorități administrative” din Partea a II-a a actualului raport, unde au fost prezentate exemple specifice cu privire la posibilitatea de a adresa cereri în limbile minoritare. În plus, în Primăriile din Dudeștii Vechi și Denta, bulgara este folosită în relația cu vorbitorii de bulgară și aceștia pot și ei depune cereri scrise, deși în Denta proporția etnicilor bulgari a scăzut sub 20%. Această informație este confirmată de elementele prezentate de Ministerul de Interne în **Anexa 17**.

c *publicarea de către autoritățile regionale a documentelor lor oficiale în limbile regionale sau minoritare în cauză;*

d *publicarea de către autoritățile locale a documentelor lor oficiale în limbile regionale sau minoritare în cauză;*

Cu privire la cererile și recomandările Comitetului de la aliniatele 149 și 151 de a se prezenta mai multe informații despre publicarea documentelor în limba bulgară și de a se încuraja publicarea de către autoritățile locale a documentelor lor oficiale și în limba bulgară, trebuie menționat că Primăria din Dudeștii Vechi are și un site de Internet editat în bulgară <http://starbisenov.ro/3v/ro/> unde sunt publicate documentele oficiale în bulgară (hotărâri ale consiliilor locale, etc.).

e *folosirea de către autoritățile regionale a limbilor regionale sau minoritare în dezbaterile din adunările lor, fără a exclude însă folosirea limbii(lor) oficiale din stat;*

f *folosirea de către autoritățile locale a limbilor regionale sau minoritare în dezbaterile din adunările lor, fără a exclude însă folosirea limbii(lor) oficiale în stat;*

Cu privire la cererile Comitetului de la aliniatele 152 și 154 de a se prezenta mai multe informații despre implementarea acestor inițiative, trebuie menționat că bulgara este folosită în dezbaterile din Adunarea Consiliului Județean din Dudeștii Vechi, așa cum se arată în **Anexa 15** furnizată de Ministerul de Interne.

g *folosirea sau adoptarea, dacă e necesar, împreună cu numele din limba(limbile) oficiale, a formelor tradiționale și corecte de nume de locuri în limbile regionale sau minoritare.*

În ceea ce privește cererea Comitetului de la aliniatul 157 de a se furniza mai multe informații despre folosirea numelor de locuri în bulgară în următorul raport periodic, Guvernul ar dori să se refere la detaliile prezentate în **Anexa 5**. Formele tradiționale și corecte de nume de locuri în bulgară sunt folosite în practică.

Aliniatul 3

Cu privire la serviciile publice asigurate de autoritățile administrative sau de alte persoane care acționează în numele lor, Părțile se angajează, în teritoriul unde sunt folosite limbi regionale sau minoritare, în conformitate cu situația fiecărei limbi și în măsura în care acest lucru e posibil în mod rezonabil:

a *să asigure ca limbile regionale sau minoritare să fie folosite în furnizarea serviciului; sau*

b *să permită vorbitorilor de limbi regionale sau minoritare să depună o cerere și să primească un răspuns în aceste limbi; sau*

c *să permită vorbitorilor de limbi regionale sau minoritare să depună o cerere în aceste limbi.*

În ceea ce privește cererea Comitetului de la aliniatele 158-160 de a se furniza informații despre implementarea acestei inițiative pentru limba bulgară, Guvernul ar dori să se refere la exemplele specifice prezentate în capitolul “Autorități administrative” din Partea a II-a a actualului raport. Cu privire la limba bulgară, limba este folosită, potrivit informațiilor transmise de Uniunea Bulgară, în serviciile publice la nivel local din localitățile cu o proporție de peste 20%, cum ar fi

Poșta, CEC Bank, Casa de Cultură locală, biblioteca locală, cabinetul doctorului, Liceul Teoretic “Sfinții Chiril și Metodiu”. Aceste servicii publice dispun de personal suficient vorbitor de bulgară.

Informații relevante sunt furnizate în **Anexa 14** (numărul vorbitorilor limbii minoritare angajați în serviciile de specialitate subordonate consiliilor locale/județene – 4 angajați vorbitori de bulgară în Județul Timiș).

Aliniatul 4

Cu scopul de a pune în practică aceste prevederi de la aliniatele 1,2 și 3, acceptate de ele, Părțile se angajează să ia una sau mai multe măsuri după cum urmează:

...

b *recrutarea sau, acolo unde e necesar, pregătirea autorităților și a altor angajați din serviciile publice de care e nevoie;*

c *aprobarea cererilor, în măsura în care e posibil, de la angajații din serviciile publice care cunosc o limbă regională sau minoritară de a fi numiți în teritoriul în care este folosită acea limbă;*

Cu privire la cererile Comitetului de la aliniatele 161-162 de a se furniza informații despre măsurile luate în conformitate cu această prevedere, Guvernul ar dori să se refere la exemplele specifice prezentate în capitolul “Autorități administrative” din Partea a II-a a actualului raport. (4 vorbitori de bulgară angajați în unitățile teritoriale ale Jandarmeriei Române și 1 vorbitor de bulgară angajat la Inspectoratul Teritorial din Giurgiu). În plus, Primăria din Dudeștii Vechi are peste 50% din personal compus din etnici bulgari sau vorbitori de limbă bulgară, potrivit informațiilor transmise de Uniunea Democrată Bulgară din România. Informații relevante figurează în **Anexa 14**.

Aliniatul 5

Părțile se angajează să permită folosirea sau adoptarea numelor de familie în limbile regionale sau minoritare, la cererea celor interesați.

În ceea ce privește cererea Comitetului de la aliniatul 163 de a se prezenta informații relevante în următorul raport periodic, trebuie menționat că adoptarea numelor de familie în limbile regionale sau minoritare este permisă, potrivit opțiunii petiționarului, pentru că Legea no. 287/2009 privind Codul Civil nu prevede nici o interdicție în acest sens. Numele de familie și numele patronimice în limba bulgară sunt folosite în documentele oficiale. N-au fost semnalate refuzuri.

Articolul 11 – Presa

Aliniatul 1

Părțile se angajează pentru cei care folosesc limbile regionale sau minoritare în teritoriile unde aceste limbi sunt vorbite, potrivit situației fiecărei limbi, în măsura în care autoritățile publice, în mod direct sau indirect, sunt competente, au putere sau joacă un rol în acest domeniu și respectând principiul independenței și autonomiei presei:

a *în măsura în care radio-ul și televiziunea își îndeplinesc o misiune de serviciu public:*

...

iii *să prevadă ca posturile de radio și TV să ofere programe în limbile regionale sau minoritare;*

În ceea ce privește cererea Comitetului (întrebarea de la aliniatul 164) cu privire la emisiunea postului regional de radio din Timișoara, trebuie menționat că postul teritorial Timișoara al Societății Române de Radiodifuziune transmite un program de o oră pe săptămână în bulgară, în fiecare duminică în intervalul 19.00-20.00. Acesta este un program de cunoștințe generale ce se adresează comunității bulgare ca grup și constituie un program pentru toate categoriile de vârstă.

Emisiunea de radio este accesibilă și online, pe pagina de Internet a redactorului, pe [site-ul www.nicoletaciocani.blogspot.com](http://www.nicoletaciocani.blogspot.com) după ce este difuzată.

Cu privire la cererile Comitetului referitoare la emisiunile TVR în bulgară (întrebările de la aliniatele 165-167), trebuie menționat că TVR 3 transmite un program de opt minute în bulgară, cu conținut general. De asemenea, postul teritorial TVR Timișoara transmite o emisiune săptămânală de 14 minute în bulgară. Trebuie menționat că programele produse de TVR 3 sunt retransmise de canalul național TVR în toate regiunile României.

b ...

ii să încurajeze și /sau să faciliteze transmiterea de programe radio în limbile regionale sau minoritare în mod regulat;

Cu privire la transmiterea programelor de radio și televiziune (întrebarea de la aliniatul 169), Guvernul ar dori să se refere la considerațiile prezentate în Partea a II-a a actualului raport.

d să încurajeze și/sau să faciliteze producerea și distribuirea de creații audio și audio-vizuale în limbile regionale sau minoritare.

În ceea ce privește cererea Comitetului de la aliniatul 173 de a se prezenta informații suplimentare despre măsurile luate pentru a se încuraja și/sau a se facilita producerea și distribuirea de creații audio și audio-vizuale în limba bulgară, trebuie menționat că Uniunea Bulgară din Banat este sprijinită de Departamentul pentru Relații Interetnice în crearea de emisiuni prin mijloace avansate de tehnologie.

e să încurajeze și/sau să faciliteze crearea și/sau menționarea a cel puțin unui ziar în limbile regionale sau minoritare; sau

Cu privire la recomandările Comitetului de la aliniatele 174-175 de a se facilita crearea și/sau menținerea a cel puțin unui ziar în limba bulgară, trebuie menționat că ziarul "Nasa Glas" (care apare de 2 ori pe lună) și ziarul "Literatura Miselj" sunt ambele finanțate de Guvern/DIR din bugetul de stat.

g să sprijine instruirea ziariștilor și ai altor lucrători pentru presă, care folosesc limbile regionale sau minoritare.

În ceea ce privește cererea Comitetului de la aliniatul 176 cu privire la instruirea ziariștilor, Guvernul ar dori să se refere la considerațiile prezentate în Partea a II-a privind instruirea ziariștilor și ai altor lucrători pentru presă.

Aliniatul 2

Părțile se angajează să garanteze libertatea de receptare directă a emisiunilor de radio și televiziune din țări vecine într-o limbă folosită într-o formă identică sau similară cu limba regională sau minoritară și să nu se opună retransmiterii emisiunilor de radio și televiziune din țări vecine într-o astfel de limbă. Ele se angajează în continuare să asigure să nu existe restricții în libertatea de expresie și libera circulație a informațiilor în presa scrisă într-o limbă folosită într-o formă identică sau similară cu o limbă regională sau minoritară. E posibil ca exercitarea libertăților de mai sus, întrucât incumbă drepturi și responsabilități, să fie supusă unor astfel de formalități, condiții, restricții sau penalizări așa cum sunt ele stipulate de lege și sunt necesare într-o societate democratică, în interesul securității naționale, integrității teritoriale sau siguranței publice, pentru prevenirea dezordinii sau infracțiunilor, pentru protejarea sănătății sau moralei, pentru protejarea reputației sau drepturilor altora, pentru prevenirea dezvăluirii de informații primite în confidențialitate, sau pentru menținerea autorității și imparțialității sistemului de justiție.

Cu privire la cererile Comitetului de la aliniatele 177 și 178, Guvernul ar dori să se refere la considerațiile de ordin general prezentate în Partea a II-a a actualului raport, privind retransmiterea și redifuzarea emisiunilor din presa audio-vizuală.

Aliniatul 3

Părțile se angajează să asigure ca interesele celor care folosesc limbile regionale sau minoritare sunt reprezentate sau luate în considerație în cadrul unor organe care pot fi stabilite în conformitate cu legea, care au răspunderea de a garanta libertatea și pluralismul presei.

În ceea ce privește cererea Comitetului de la aliniatul 179, Guvernul ar dori să se refere la considerațiile de ordin general prezentate în Partea a II-a cu privire la reprezentarea intereselor persoanelor aparținând minorităților naționale în organele audio-vizuale.

Articolul 12 – Activități și facilități culturale

Aliniatul 1

Cu privire la activitățile și facilitățile culturale – în special biblioteci, fonoteci video, centre culturale, muzee, arhive, academii, teatre și cinematografe, precum și opere literare și producție cinematografică, forme autohtone de expresie culturală, festivaluri și industrii de cultură, care includ printre altele folosirea de tehnologii noi, - Părțile se angajează, în teritoriul în care sunt folosite astfel de limbi și în măsura în care autoritățile publice sunt competente, au putere sau joacă un rol în acest domeniu:

- a să încurajeze tipurile de expresie și inițiativa specifică limbilor regionale sau minoritare și să promoveze diferitele mijloace de acces la creațiile din aceste limbi;*
- b să promoveze diferitele mijloace de acces în alte limbi la creațiile din limbile regionale sau minoritare sprijinind și dezvoltând traducerile, activitățile de dublaj, post-sincron și subtitrare;*
- c să promoveze accesul în limbile regionale sau minoritare la creațiile din alte limbi sprijinind traducerile, activitățile de dublaj, postsincron și subtitrare;*

În ceea ce privește cererea Comitetului de la aliniatele 182 și 183 de a se prezenta informații cu privire la realizarea acestor inițiative în următorul raport periodic, trebuie menționate următoarele elemente:

Ministerul Culturii, prin Administrația Fondului Cultural Național, a acordat un **sprijin financiar Uniunii Bulgare din Banat în 2013 în valoare de 51.100 lei pentru: Zilele Culturii Bulgare**, cea de-a 20-a ediție a Costumelor Populare Bulgare, Cântece și Dansuri din Banat și Jubileul a 275 de ani de la stabilirea bulgarilor în Banat.

În 2012, Uniunea Democrată Bulgară din România în colaborare cu Muzeul Național al Satului Românesc a organizat manifestarea *“Zilele Sfinții Chiril și Metodiu”*.

Atât în Ministerul Culturii cât și în instituțiile sale subordonate, planificarea activităților și facilităților culturale e realizată în colaborare cu și participarea directă a reprezentanților minorității bulgare. În ultimii trei ani, Uniunea Bulgară a promovat și organizat evenimente cum ar fi Festivalul Dansurilor și Costumelor Populare Bulgare, Zilele Culturii Bulgare în Banat, Zilele Comunității Bulgare din Banat. Toate acestea au promovat limba bulgară.

În fiecare an, din 1994, Guvernul Român asigură un buget important pentru ONG-ul care reprezintă comunitatea bulgară în viața publică, prin intermediul Departamentului pentru Relații Interetnice. De exemplu, în 2013, Uniunea Bulgară din Banat – România a primit o sumă totală de 2.924.250 de lei pentru activitățile sale (administrarea sediului, investiții, personal, publicații și cărți, programe și activități culturale, reuniuni și acțiuni de cooperare). În 2014, aceeași uniune a primit 3.013.040 de lei (echivalent aproximativ 700.000 de Euro) potrivit Hotărârii de Guvern no. 52/2014.

Biblioteca Națională a României deține exemplare ale lucrărilor publicate în limbile minoritare, inclusiv cele editate de bulgarii din România și primește anual 138 de titluri în cadrul Programului de schimburi cu Biblioteca Națională Bulgară *“Chiril și Metodiu”*, Universitatea St. Kliment Ohridski din Sofia, Facultatea de Filozofie Clasică și Modernă și Biblioteca Centrală a Academiei de Științe din Bulgaria.

- g să încurajeze și/sau să faciliteze crearea unui organ sau organe responsabile de strângerea, păstrarea unui exemplar și prezentarea*

sau publicarea de opere în limbile regionale sau minoritare;

În ceea ce privește cererea Comitetului de la aliniatul 187 de a se prezenta informații cu privire la materialele audio-vizuale și publicarea de opere în limba bulgară în următorul raport periodic, Guvernul ar dori să se refere la elementele prezentate la aliniatul de mai sus cu privire la activitățile Bibliotecii Naționale.

h dacă e necesar, să creeze și/sau să promoveze și să finanțeze servicii de traducere și cercetare terminologică, în special cu scopul de a menține și dezvolta o terminologie administrativă, comercială, economică, socială, tehnică sau juridică adecvată în fiecare limbă regională sau minoritară.

În ceea ce privește cererea Comitetului de specialiști de la aliniatul 189 de a se prezenta informații relevante în special cu privire la necesitatea de a se dezvolta terminologia necesară în limba bulgară, Guvernul ar dori să se refere la elementele prezentate în capitolul „Cultură” din Partea a II-a a actualului raport.

Aliniatul 2

Cu privire la alte teritorii decât cele în care limbile regionale sau minoritare sunt folosite în mod tradițional, Părțile se angajează, dacă numărul celor care folosesc o limbă regională sau minoritară o justifică, să permită, să încurajeze și/sau să asigure activități și facilități culturale adecvate în conformitate cu aliniatul precedent.

În ceea ce privește cererea Comitetului de specialiști de la aliniatul 190 de a se clarifica aplicarea acestei prevederi în următorul raport periodic, Guvernul ar dori să se refere la elementele prezentate în capitolul “Cultură” din Partea a II-a a actualului raport. Toate evenimentele culturale și interetnice menționate au ajutat la promovarea limbii în alte teritorii decât cele unde limba este folosită în mod tradițional.

Aliniatul 3

Părțile se angajează, în politica culturală pe care o urmăresc în străinătate, să aibă grijă, în mod adecvat, de limbile regionale sau minoritare și de culturile pe care acestea le reflectă.

În ceea ce privește cererea Comitetului de specialiști de la aliniatul 191 de a se clarifica aplicarea acestei prevederi în următorul raport periodic, Guvernul ar dori să se refere la elementele prezentate în capitolul “Cultură” din Partea a II-a a actualului raport.

Articolul 13 – Viața economică și socială

Aliniatul I

Cu privire la activitățile economice și sociale, Părțile se angajează, în toată țara:

a să elimine din legislația lor orice prevedere care interzice sau limitează fără motive justificabile folosirea limbilor regionale sau minoritare în documente referitoare la viața economică sau socială, în special contracte de angajare și în documente tehnice cum ar fi instrucțiunile de folosire a produselor sau instalațiilor;

Cu privire la cererile Comitetului de la aliniatele 192 și 193, Guvernul ar dori să se refere la considerațiile făcute în Partea a II-a a actualului raport referitoare la “Viața economică și socială”. Nu au fost semnalate cazuri de restricție sau prohibiție în limba bulgară.

Articolul 14 – Schimburi transfrontaliere

Părțile se angajează:

a să aplice acordurile bilaterale și multilaterale existente care fac legătura cu statele unde este folosită aceeași limbă într-o formă identică sau similară, sau dacă e necesar, să caute să încheie astfel de acorduri, în așa fel încât să promoveze contacte între cei care folosesc aceeași limbă în statele în cauză în domeniul culturii, învățământului, informației, învățământului profesional și educației permanente;

Cu privire la clarificările Comitetului de la aliniatul 195 referitoare la acordurile bilaterale care promovează contacte între cei care folosesc aceeași limbă în statele în cauză în domeniul **culturii, învățământului, informației, învățământului profesional și educației permanente**, Guvernul ar dori să prezinte următoarele:

Cadru juridic

- ✓ *Acord încheiat între Guvernul României și Guvernul Bulgariei cu privire la colaborarea în domeniile educației, științei și culturii* (București, 10 noiembrie 1998);
- ✓ *Acord de colaborare și ajutor reciproc cu privire la activitatea Centrului European Interuniversitar Bulgaro-român (BRIE), încheiat între Guvernul României și Guvernul Bulgariei* (Giurgiu, 4 februarie 2005);
- ✓ *Program de colaborare în domeniile educației, științei, culturii, mass-media, tineretului și sportului, încheiat între Guvernul României și Guvernul Bulgariei, în perioada 2009 - 2012* (București, 11 decembrie 2009).

Prevederi ale Programului:

- ✓ alocarea anuală reciprocă a unui număr de 5 burse, la nivel de licență, master sau doctorat, precum și a unei burse cu durata de 20 de luni pentru formare specializată postuniversitară sau universitară [stagii de formare], cu posibilitatea de a varia durata, de la două la nouă luni;
- ✓ alocarea anuală reciprocă a până la zece locuri, pentru ore de limbă, cultură și civilizație românească și bulgară;
- ✓ funcționarea corespunzătoare a lectoratelor de limbă bulgară la Universitatea din București și la Universitatea din Craiova, și, în mod reciproc, funcționarea corespunzătoare a catedrelor de limba română la Universitatea din Sofia și la Universitatea din Veliko-Târnovo;
- ✓ Susținerea activității liceului românesc “Mihai Eminescu” din Sofia, precum și a activității liceului “Hristo Botev” din București; ambele părți s-au angajat să creeze un comitet interministerial pentru a susține educația în limba maternă, atât pentru români, cât și pentru bulgari.
- ✓ Schimburi de experienței între experți, specialiști, profesori, oameni de știință și studenți.

Mobilități studențești: Cetățeni bulgari înregistrați pentru studiu în România:

An	Licență	Master	Stagiu/Rezidență	Doctorat
2012	221	14	11	5

Stagii pentru etnicii români:

	Nivelul de studiu	Numărul de locuri	Situație financiară
2010-2011	Licență	28	Fără taxă, cu bursă
		9	Fără taxă, cu/fără bursă
	Master	2	Fără taxă, cu/fără bursă
	Rezidență	6	Fără taxă, cu bursă
	Doctorat	1	Fără taxă, cu bursă
2011-2012	Licență	39	Fără taxă, cu bursă
		14	Fără taxă, cu/fără bursă
	Master	3	Fără taxă, cu bursă
		4	Fără taxă, cu/fără bursă
	Rezidență	4	Fără taxă, cu bursă

	Doctorat	0	Fără taxă, cu bursă
2012-2013	Licență	20	Fără taxă, cu bursă
		25	Fără taxă, cu/fără bursă
	Master	1	Fără taxă, cu bursă
		3	Fără taxă, cu/fără bursă

Lectori:

Ca și în anii precedenți, în anul universitar 2012-2013 Universitatea din București și Universitatea din Craiova găzduiesc profesori de limba și cultura bulgară; de asemenea, Institutul de Limba Română (ILR) a trimis profesori de limba și cultura română la Universitatea din Sofia și la cea din Veliko Târnovo.

Observație: Pentru anul universitar 2013-2014, partea bulgară a transmis că este de acord ca profesorii români (Georgeta BOLD – Universitatea din Sofia și Rucsandra LAMBRU – Universitatea din Veliko-Târnovo) să predea în continuare în respectivele instituții.

Liceul bulgar din București și liceul românesc din Sofia:

Începând cu anul universitar 1999/2000, liceul teoretic bulgar „Hristo Botev” din București și liceul „Mihai Eminescu” din Sofia, cu program intensiv în limba română, sunt funcționale.

Numărul de studenți etnici bulgari înscriși la liceul „Hristo Botev” din București scade de la un an la altul. Având în vedere aceste circumstanțe, începând cu anul școlar 2007-2008, ministrul român al educației a aprobat înscrierea la acest liceu a altor grupuri de persoane care aparțin minorităților naționale, astfel liceul devenind unul multicultural.

Actualmente, la acest liceu din București este predată, pe lângă limba bulgară, limba greacă modernă, precum și limba rusă.

În ceea ce privește liceul românesc “Mihai Eminescu” din Sofia, această instituție a funcționat în condiții necorespunzătoare. Prin urmare, la finalul anului 2008, directorul liceului, doamna Nezabravka TASEVA, a primit autorizația de a muta liceul la etajul al treilea al școlii generale „Stefan Stambolov” nr. 123 din același oraș.

În anul școlar 2011-2012, în acest liceu erau înscriși 71 de elevi, și anume:

Clasa	Nr de elevi	Nr. de ore de limba română/săptămână
VIII	12	18
IX	15	7
X	15	5
XI	15	7
XII	9	9
Frecvență redusă	5	
TOTAL	71	*

La concursul internațional de limbă, comunicare și literatură română (Constanța, 16-19 mai 2010), au participat 16 tineri din Bulgaria, toți fiind elevi ai liceului „Mihai Eminescu” din Sofia.

Observații: La data de 01.16.2012 [toate datele din prezenta sunt înscrise în formatul standard al Statelor Unite ale Americii], cu ocazia celebrării Zilelor Culturii Române, liceul românesc din Sofia a organizat un program cultural. Cu aceeași ocazie, directorul liceului, doamna Nezabravka Taseva, a prezentat obiectivele liceului pentru perioada următoare: creșterea numărului de înscrieri, dezvoltarea bazei educaționale tehnice și materiale, consolidarea relațiilor cu Universitatea din Sofia, cu Institutul Limbii Române (ILR) și cu Ambasada României din Bulgaria.

În urma acestor evoluții, ILR a donat 50 de cursuri și manuale în limba română, precum și alte documente didactice.

La data de 4.04.2012, în Sofia avut loc o ședință comună a Comitetului, la nivel expert, care a avut scopul de a analiza funcționarea liceului românesc din Sofia și a liceului bulgar „Hristo Botev” din București, precum și de a promova limba română în Bulgaria și limba bulgară în România.

Dialogul bilateral avea să continue în anul 2013 (ultima planificare a fost stabilită de partea românească pentru luna martie 2013, dar, având în vedere modificările guvernamentale care i-au afectat pe omologii bulgari, nu a fost primită nici o confirmare).

Educația în limba bulgară în România:

În școlile unde se predă în limba română, orele de limba bulgară sunt organizate ca cerințe obligatorii pentru limba maternă (3-4 ore pe săptămână). Ilustrativ în acest sens este Liceul Teoretic "Sfinții Kiril și Metodii" din Dudeștii Vechi, județul Timiș, care include toate ciclurile educative: grădiniță, școala primară, gimnaziu și liceu.

La liceul bulgar „Hristo Botev” din București, instituție publică, învață elevi de etnie bulgară, înscriși în clasele IX-XII, dar și membri ai altor grupuri etnice. Absolvenții clasei a douăsprezecea participă la examenul de competențe lingvistice în limba bulgară. O parte din absolvenții din anii precedenți s-au înscris la studii universitare în Bulgaria.

Liceul este bine dotat din punct de vedere logistic (cantină, cămin, bibliotecă, sală de lectură, sală de informatică, acces la Internet, centru de relaxare, teren de sport și o sală de festivități); aceste dotări au fost realizate cu ajutorul finanțărilor acordate de MECTS, precum și cu ajutorul bugetului local și din sponsorizări.

Începând cu anul școlar 2005-2006, grație programului de cooperare bilaterală interguvernamentală cu privire la educație, Ministerul Educației și Științei a trimis un profesor în Bulgaria pentru a preda limba bulgară cu normă întreagă.

Observație: În perioada 04.22-24.2010, o delegație a liceului teoretic "Hristo Botev" (formată din Prof. Florica DEMETER și Prof. Codruț DUMITRACHE – consilier pe probleme educative și de reprezentare, precum și 3 elevi etnici bulgari) a participat în Sofia la a cincea ediție a Festivalului Educației din Bulgaria.

În partea de sud a țării, acolo unde trăiesc mulți etnici bulgari, este organizat studiul limbii bulgare în comunitățile respective.

Cu scopul de a forma specialiști cu studii superioare, la Universitatea din București există un lectorat de limba și literatura bulgară. În plus, tinerii bulgari studiază în diferite instituții de învățământ superior din Bulgaria.

În cadrul MECTS, activitatea Comitetului național cu privire la limba și literatura bulgară și, respectiv, a grupului de lucru conex, s-a dovedit a fi eficientă prin implementarea programelor de limba bulgară (clasele I-XII), de istorie și tradiții în cadrul minorității bulgare (clasele VI-VII), precum și a programelor în limba bulgară pentru ocuparea posturilor vacante și pentru obținerea gradelor didactice.

În scopul monitorizării procesului de predare în limba bulgară, la inspectoratul județean Timiș a fost numit un inspector de specialitate (pentru minoritățile slave), precum și un profesor metodist pentru limba bulgară.

Educația pentru formarea profesională:

Centrul Național pentru Dezvoltarea Educației Profesionale și Tehnice a coordonat, în perioada 2011-2012, Grupul de competențe "Modernizarea sistemului VET– ameliorarea performanței, a calității și a atractivității VET", din care fac parte numeroase state din sud-estul Europei, inclusiv Bulgaria.

Rezultatul acestei activități a fost dezvoltarea unui Compendium de bune practici identificate în țările partenere, cu scopul de a facilita schimburile și de a face programul VET și mai atractiv.

Schimburi culturale

Decembrie 2010 – "Epoca Regelui Ferdinand I - Întoarcerea Bulgariei către Europa" – Expoziție la Muzeul Național de Istorie al României, organizată de Ministerul Culturii și de Ministerul Afacerilor Externe din Bulgaria, cu scopul de a sărbători 100 de ani de la Declararea Independenței Bulgariei.

2 martie 2010 - Teatrul Național “Ivan Vlazov” din Sofia a susținut un spectacol pe scena Teatrului Național “I.L. Caragiale” din București, cu ocazia Zilei Naționale a Bulgariei.

b în sprijinul limbilor regionale sau minoritare, cu scopul de a înlesni și/sau de a promova cooperarea transfrontalieră, în special cea între autoritățile regionale sau locale responsabile pentru regiuni unde sunt utilizate limbile respective într-o formă identică sau similară

În ceea ce privește solicitarea Comitetului, formulată în paragraful 197, de a furniza, în următorul raport periodic, mai multe informații specifice cu privire la promovarea limbii bulgare în contextul cooperării transfrontaliere, următoarele **acorduri de înfrățire** au fost încheiate între orașe din România și din Bulgaria:

În 2006 - Bechet și Oreahovo; Năvodari și Kavarna (Bulgaria); Consiliul Local al orașului Basarabi și Consiliul Local al orașului Shabla; Băneasa și Krusari; Consiliul Local al Sectorului 1 din București și Consiliul Local al orașului Ruse; Călărași și Montana; satele Bragadiru și Vardim; județul Olt și regiunea Plevne; orașele Cumpăna și Dobrichka; municipiile Topalu și Tervel; Prefectura județului Timiș și Prefectura Plovdiv; Consiliul Local al orașului Caracal și Primăria Montana; **În 2007** - Daia și Svalenik; Mioveni și Petrich; Mangalia și Balcic; Videle și Kubrat; Mioveni și Petrich; județul Gorj și regiunea Razgrad; Jibou și Byala; **În 2008** - Petroșani și Banskó; **În 2009** - Consiliul Local al Sectorului 1 din București și orașul Ruse; Suhaia și Oresh; **În 2010** - Popești Leordeni și Belene; Prefectura județului Mehedinți și Vidin; Medgidia și Kardhali; Prefectura județului Tulcea și regiunea Varna; **În 2011** - municipiul Bistrița și Razgrad; satele Ghighera și orașul Dolna Mitropolia; județul Prahova și regiunea Sofia; **În 2013** - localitatea Dudeștii Vechi a încheiat un protocol de înfrățire cu localitatea Biala Slatina din Bulgaria.

Site-ul Internet <http://cbcromaniabulgaria.eu/> prezintă în detaliu programele de cooperare transfrontalieră dezvoltate între municipiile din România și din Bulgaria.

Limba croată

Articolul 8 – Educația

Probleme generale

În ceea ce privește limba croată, România a ratificat Articolul 8.1.a.i și c.ii, care obligă statul să furnizeze servicii de educație în limba minoritară, chiar dacă părinții sau elevii nu au solicitat acest lucru în prealabil.

Studiul limbii croate este organizat în conformitate cu Legea Educației Naționale nr. 1/2011, Articolul 45, și cu Metodologia pentru studierea unei limbi în calitate de limbă maternă, pentru studierea limbii și literaturii române, pentru studierea istoriei și a tradițiilor persoanelor care aparțin minorităților naționale și pentru studierea muzicii în limba maternă - Articolele 33, 34, 35 din Ordinul Ministrului Educației nr. 5671/2012). După cum a prevăzut Guvernul în detaliu în Partea a II-a, capitolul cu privire la “Educație” din prezentul raport, pot fi organizate programe de formare cu un număr mai mic de participanți decât numărul minim prevăzut de lege, în conformitate cu procedura specială avută în vedere în Articolul 63 din Legea Educației Naționale.

Paragraful 1

În ceea ce privește educația, Părțile se angajează, în teritoriul unde sunt utilizate respectivele limbi, în conformitate cu situația fiecăreia dintre aceste limbi și fără a prejudicia predarea limbii oficiale/limbilor oficiale a/ale Statului:

a i să ofere servicii de educație preșcolară pentru limbile regionale sau minoritare în cauză; sau

Programe de educație preșcolară în limba croată sunt organizate în localitățile Iabalcea, Nermed, Carașova, Rafnic, Clocotici, Vodnic din județul Caraș-Severin. La acestea participă un număr total de 66 copii în anul școlar 2013-2014.

b i să pună la dispoziție servicii de educație pentru ciclul primar în limbile regionale sau minoritare în cauză; sau

Programe de educație pentru ciclul primar în limba croată sunt organizate în localitățile Vodnic, Rafnic, Lupac, Clocotici; de asemenea, există un Liceu bilingv româno-croat în Carașova. Numărul total de elevi înscriși în acest ciclu în anul școlar 2013-2014 era 165.

c ...

ii să pună la dispoziție servicii relevante de educație pentru ciclul gimnazial în limbile regionale sau minoritare în cauză; sau

În ceea ce privește recomandarea Comitetului, formulată în paragrafele 204-205, de a pune la dispoziție servicii relevante de educație pentru ciclul gimnazial în limba croată, trebuie menționat faptul că limba croată este studiată la nivel gimnazial timp de 3-4 ore pe săptămână în localitățile Lupac, Clocotici, Rafnic și Vodnic din județul Caraș-Severin.

Obiectele de studiu predate în limba croată la nivel gimnazial sunt Limba și literatura croată, Istoria minorităților naționale și Religia. În liceu, matematica și biologia sunt de asemenea predate în limba croată.

Predarea în limba croată este asigurată în Liceul bilingv româno-croat din Carașova și în Școala nr. 1 din Carașova, județul Caraș-Severin. Numărul total de elevi din acest ciclu, înscriși în anul școlar 2013-2014, era 242.

e

iii în cazul în care, din motive legate de rolul Statului în legătură cu instituțiile de învățământ superior, subparagrafele i și ii nu pot fi aplicate, în scopul încurajării și/sau autorizării furnizării studiilor universitare sau a altor forme de educație superioară în limbile regionale sau minoritare sau a mijloacelor de studiere a acestor limbi ca materii de studiu în universități sau în sistemul de învățământ superior;

Limba și literatura croată poate fi studiată la Universitatea din București, în cadrul secției speciale pentru limba croată. Aproximativ 20 de studenți urmează aceste cursuri în fiecare an. Limba croată este studiată de asemenea la Universitatea de Vest din Timișoara (16 studenți înmatriculați în anul universitar 2013-2014 în primul an de studiu).

g să pună în aplicare măsurile necesare pentru a asigura predarea istoriei și a culturii corespunzătoare limbii regionale sau minoritare;

În ceea ce privește întrebarea Comitetului, formulată în paragraful 209, cu privire la contribuția autorităților române la manualul "Istorie și tradiții ale minorității croate", donat de autoritățile croate, trebuie menționat faptul că acestea lucrează în prezent la un program de dezvoltare a manualului de "Istorie și tradiții ale croaților".

În ceea ce privește solicitarea Comitetului, formulată în paragraful 211, de a furniza, în următorul raport periodic, informații specifice cu privire la posibilitatea nenativilor de a beneficia de predarea istoriei și a culturii corespunzătoare limbii croate, trebuie menționat faptul că elevii

români pot alege un curs opțional intitulat *Istoria minorităților naționale*, conceput cu sprijinul Departamentului pentru Relații Interetnice, care a contribuit, de asemenea, la editarea unui manual în anul 2008. Manualul conține informații cu privire la toate minoritățile care trăiesc în România și a fost editat cu ajutorul profesorilor de istorie proveniți din toate minoritățile naționale. Acest obiect poate fi studiat în liceu, și nu doar în clasa a zecea, după cum a fost indicat în raportul din luna iunie 2012. În anul școlar 2012-2013, 50 de clase au ales acest curs. Elevii care nu vorbesc o limbă minoritară pot învăța despre istoria și tradițiile minorităților în cadrul orei de istorie generală sau, în cazul în care doresc acest lucru, pot opta în timpul liceului pentru obiectul de studiu menționat mai sus.

h să asigure formarea de bază și ulterioară a profesorilor, condiție necesară pentru a implementa conținutul paragrafelor a - g acceptate de Parte;

În ceea ce privește solicitarea Comitetului, formulată în paragraful 213, de a furniza, în următorul raport periodic, informații specifice cu privire la modul în care este organizată formarea de bază și ulterioară a profesorilor calificați pentru a preda limba croată ca obiect de studiu, precum și alte obiecte de studiu în limba croată, trebuie menționat faptul că la Universitatea din București, în cadrul Departamentului de Limbi Străine, există o linie de studiu pentru la limba și literatura croată și limbile străine. Acest departament dă, o dată la trei ani, un număr de 20 de licențiați, care vor deveni profesori și traducători.

În plus, formarea continuă a profesorilor care predau obiecte de studiu în limba croată este asigurată de două programe speciale acreditate de Ministerul Educației prin intermediul Centrului Național pentru Formarea Profesorilor - “Educația și formarea personalului didactic care predă în limbi minoritare” și “Educația ecologică”.

i să creeze un organism sau mai multe organisme de monitorizare, responsabile pentru supravegherea punerii în aplicare a măsurilor luate și a progresului înregistrat, pentru stabilirea și dezvoltarea predării limbilor regionale sau minoritare și pentru elaborarea rapoartelor periodice cu privire la rezultate, care vor fi făcute publice.

În ceea ce privește recomandarea Comitetului, formulată în paragraful 215, de a crea un organism de monitorizare responsabil pentru supravegherea punerii în aplicare a măsurilor luate și a progresului înregistrat, pentru stabilirea și dezvoltarea predării limbii croate și pentru elaborarea rapoartelor publice periodice cu privire la rezultate, trebuie menționat faptul că, în cadrul Ministerului Educației și în cadrul inspectoratelor școlare județene care organizează predarea în limbi minoritare, există inspectori care au sarcina de a monitoriza procesul educativ cu privire la studiul limbii minoritare.

Paragraful 2

În ceea ce privește educația și având în vedere teritoriile diferite de cele unde sunt utilizate în mod tradițional limbile regionale sau minoritare, Părțile se angajează, în cazul în care numărul de utilizatori ai unei limbi regionale sau minoritare justifică acest lucru, să permită, să încurajeze sau să ofere programe cu predare în sau a limbii regionale sau minoritare la toate etapele adecvate ale procesului educativ.

În ceea ce privește recomandarea Comitetului, formulată în paragraful 217, de a asigura programe de predare în sau a limbii croate la toate etapele adecvate ale procesului educativ, în teritorii diferite de cele în care este utilizată în mod tradițional această limbă, trebuie menționat faptul că, în conformitate cu datele furnizate de Ministerul Educației, nu a fost înregistrată nici o cerere de studiere a limbii croate care să provină din regiuni în care această limbă nu este utilizată în mod tradițional. În conformitate cu declarația Uniunii Croaților din România, numărul de etnici croați care trăiesc în afara zonei tradiționale nu justifică furnizarea de programe de predare în/a limbii croate.

Articolul 9 – Autorități judiciare

Paragraful 1

Părțile se angajează, având în vedere unitățile teritoriale în care numărul de rezidenți care utilizează limbile regionale sau minoritare justifică măsurile menționate mai jos, în conformitate cu situația acestor limbi și cu condiția ca utilizarea mijloacelor acordate prin prezentul paragraf să nu fie considerată de judecător că aduce atingere administrării corecte a justiției:

a în procedurile penale:

...

ii să garanteze părții acuzate dreptul de a utiliza limba sa regională sau minoritară; și/sau

În ceea ce privește solicitarea Comitetului, formulată în paragraful 219, de a furniza informații specifice cu privire la implementarea practică a acestui angajament pentru limba croată, Guvernul dorește să facă referire la considerațiile generale prezentate în capitolul intitulat “Autorități judiciare”, Partea a II-a a prezentului raport. Trebuie menționat faptul că, în anii 2011 și 2012, Ministerul Justiției a emis autorizații pentru un număr de **6 interpreți și traducători pentru limba croată.**

a iii să verifice faptul că solicitările și probele, scrise sau orale, nu vor fi considerate inadmisibile doar pe motiv că sunt formulate într-o limbă regională sau minoritară; și/sau

În ceea ce privește solicitarea Comitetului, formulată în paragrafele 221-222, de a clarifica, în următorul raport periodic, dacă prezentul cadru legal permite în practică prezentarea solicitărilor și a probelor, scrise sau orale, în limba croată, Guvernul dorește să facă referire la considerațiile generale prezentate în capitolul intitulat “Autorități judiciare”, Partea a II-a din prezentul raport. Probele nu vor fi în nici un caz considerate inadmisibile dacă sunt prezentate într-o limbă minoritară. În anumite cazuri, poate fi solicitată o traducere autorizată; în alte cazuri (vezi capitolul menționat mai sus), procesul decurge în limba minoritară (vezi exemplul judecătoriei Odorheiu Secuiesc în capitolul menționat mai sus).

b în procese civile:

...

ii să permită, atunci când un reclamant are obligația de a se prezenta personal în instanță, ca acesta sau aceasta să utilizeze limba sa regională sau minoritară, fără ca acest lucru să implice cheltuieli suplimentare; și/sau

în cazul în care este necesar, prin utilizarea interpreților și a traducerilor;

În ceea ce privește solicitarea Comitetului, formulată în paragraful 224, de a furniza informații specifice cu privire la implementarea practică a acestui angajament cu privire la limba croată, Guvernul dorește să facă referire la considerațiile generale prezentate în capitolul intitulat “Autorități judiciare”, Partea a II-a a prezentului raport.

b iii să permită prezentarea documentelor și a probelor în limbile regionale sau minoritare,

în cazul în care este necesar, prin utilizarea interpreților și a traducerilor;

În ceea ce privește solicitarea Comitetului, formulată în paragraful 226, de a clarifica, în următorul raport periodic, dacă, în conformitate cu prezentul cadru legal, cererile și probele, scrise sau orale, pot fi prezentate în limba croată, Guvernul dorește să facă referire la considerațiile generale prezentate în capitolul “Autorități judiciare”, Partea a II-a a prezentului

raport. Probele nu vor fi în nici un caz considerate inadmisibile în cazul în care sunt prezentate într-o limbă minoritară. O traducere autorizată poate fi solicitată în anumite cazuri; în alte cazuri (vezi capitolul menționat mai sus), procesul este desfășurat în limba minoritară (vezi exemplul judecătorei Odorheiu Secuiesc din capitolul menționat mai sus).

c în procesele desfășurate în tribunalele care se ocupă de aspecte administrative:

...

ii să permită, atunci când un reclamant are obligația de a se prezenta personal în instanță, ca acesta sau aceasta să utilizeze limba sa regională sau minoritară, fără ca acest lucru să implice cheltuieli suplimentare; și/sau

în cazul în care este necesar, prin utilizarea interpreților și a traducerilor;

În ceea ce privește solicitarea Comitetului, formulată în paragraful 228, de a furniza, în următorul raport periodic, informații specifice cu privire la implementarea practică a acestui angajament cu privire la limba croată, Guvernul dorește să facă referire la considerațiile generale prezentate în capitolul intitulat “Autorități judiciare”, Partea a II-a a prezentului raport.

c iii să permită ca documentele și probele să fie prezentate în limbile regionale sau minoritare,

în cazul în care este necesar, prin utilizarea interpreților și a traducerilor;

În ceea ce privește solicitarea Comitetului, formulată în paragraful 230, de a clarifica, în următorul raport periodic, dacă prezentul cadru legal permite în practică prezentarea solicitărilor și a probelor, scrise sau orale, în limba croată, Guvernul dorește să facă referire la considerațiile generale prezentate în capitolul intitulat “Autorități judiciare”, Partea a II-a a prezentului raport.

Paragraful 2

Părțile se obligă:

a să nu nege valabilitatea documentelor juridice elaborate în cadrul statului doar din cauza faptului că acestea sunt elaborate într-o limbă regională sau minoritară; sau

În ceea ce privește solicitarea Comitetului, formulată în paragraful 233, de a furniza, în următorul raport periodic, informații cu privire la implementarea acestui angajament, trebuie menționat faptul că valabilitatea unui document juridic elaborat în cadrul statului nu poate fi negată doar pe motiv că documentul a fost elaborat în altă limbă decât în limba română, acest fapt constituind o regulă generală. După cum a precizat Guvernul anterior cu referire la prezentarea probelor, este posibil să fie solicitată o traducere autorizată pentru procesul în instanță. Nu a fost raportat nici un caz de negare a valabilității unui document doar pe motivul că acesta este elaborat în limba croată.

Paragraful 3

Părțile se angajează să pună la dispoziție, în limbile regionale sau minoritare, textele statutare naționale cele mai importante, precum și cele care fac referire în special la utilizatorii acestor limbi, cu excepția cazului în care este prevăzut altfel.

235. Comitetul de Experți încurajează autoritățile române să pună la dispoziție cele mai importante texte statutare naționale, în limba croată, precum și cele care fac referire în special la utilizatorii acestei limbi, cu excepția cazului în care este prevăzut altfel.

Acesta este un obiectiv pe care România dorește să-l implementeze în următoarea perioadă de raportare; vor fi stabilite măsuri în cooperare cu Departamentul pentru Relații Interetnice și cu Institutul pentru Studierea Problemelor Minorităților Naționale.

Articolul 10 – Autoritățile administrative și serviciile publice

Conform recensământului din anul 2011, 5.408 persoane au declarat că sunt etnici croați, din care 5.167 au declarat că limba croată este limba maternă.

În ceea ce privește solicitarea Comitetului, formulată în paragraful 236, de a prezenta, în următorul raport periodic, o listă a localităților unde locuiesc vorbitori de limba croată într-un număr relevant, în perspectiva Articolului 10, Guvernul dorește să declare că situația demografică a minorității croate nu s-a schimbat, având în vedere zona geografică de distribuție. Localitățile care înregistrează un număr considerabil de croați se află în județul Caraș-Severin: Carașova (2380 etnici, reprezentând 46% din populația totală) și Lupac (2318 etnici, reprezentând mai mult de 80 % din populație). Elemente relevante sunt prezentate în **Anexa 5**, acestea făcând referire la utilizarea numelor de localități bilingve și multilingve.

Paragraful 1

În cadrul unităților administrative ale statului în care numărul de rezidenți utilizatori ai limbilor regionale sau minoritare justifică măsurile menționate mai jos și în conformitate cu situația fiecărei limbi în parte, Părțile se angajează, în măsura posibilului:

- a ...
- ii *să verifice dacă funcționarii utilizează limbile regionale sau minoritare în relația acestora cu persoanele care le adresează cereri în aceste limbi; sau*
- iii *să verifice dacă utilizatorii limbilor regionale sau minoritare pot formula cereri orale sau scrise și pot primi un răspuns în aceste limbi; sau*
- iv *să verifice dacă utilizatorii limbilor regionale sau minoritare pot formula cereri orale sau scrise în aceste limbi; sau*
- v *să verifice dacă utilizatorii limbilor regionale sau minoritare pot depune în mod valabil un document elaborat în aceste limbi;*

În ceea ce privește solicitarea Comitetului, formulată în paragraful 236, de a furniza mai multe informații cu privire la utilizarea limbii croate în birourile locale ale administrației publice, Guvernul dorește să facă referire la informațiile prezentate în capitolul intitulat “Autorități administrative”, Partea a II-a a prezentului raport (1 nativ croat angajat în unitățile teritoriale ale Jandarmeriei Române). Un număr total de 11 funcționari publici care aparțin **minorității etnice croate** sunt angajați în birourile teritoriale ale administrației locale (primării) în județul Caraș-Severin, în conformitate cu situația prezentată de Ministerul Afacerilor Interne în **Anexa 8** a prezentului raport.

În Carașova, acolo unde se află cea mai numeroasă populație de etnici croați, primarul aparține comunității croate. Limba croată este utilizată în toate activitățile locale.

Paragraful 2

În ceea ce privește autoritățile locale și regionale pe teritoriul cărora numărul de rezidenți care sunt utilizatori ai limbilor regionale sau minoritare justifică măsurile menționate mai jos, Părțile se angajează să permită și/sau să încurajeze:

- ...
- b *posibilitatea ca utilizatorii limbilor regionale sau minoritare să formuleze cereri orale sau scrise în aceste limbi;*

În ceea ce privește recomandarea Comitetului, formulată în paragraful 244, de a permite și a încuraja posibilitatea ca utilizatorii limbii croate să formuleze cereri orale sau scrise în această limbă, cereri adresate autorităților locale, Guvernul dorește să facă referire la informațiile prezentate în capitolul intitulat “Autorități administrative”, Partea a II-a a prezentului raport, în care au fost prezentate exemple specifice care dovedesc posibilitatea de a adresa cereri utilizând limbile minoritare.

Limba croată este utilizată în mod frecvent în administrația publică în cadrul primăriilor, în relația acestora cu etnicii croați, în localitățile Carașova și Lupac, localități în care proporția etnicilor minoritari este mai mare de 20%. Etnicii croați pot depune cereri în limba croată în localitățile Lupac, în județul Caraș-Severin.

d publicarea de către autoritățile locale a documentelor oficiale în limbile regionale sau minoritare în cauză;

În ceea ce privește recomandarea Comitetului, formulată în paragraful 246, de a permite și/sau de a încuraja publicarea de către autoritățile locale a documentelor oficiale și în limba croată, trebuie menționat faptul că, în conformitate cu informațiile prezentate în **Anexa 18**, documentele oficiale sunt publicate în limba croată în localitatea Lupac din județul Caraș-Severin, localitate în care proporția etnicilor croați este mai mare de 20%. Același lucru este valabil în localitatea Carașova, unde nativii croați reprezintă mai mult de 50% din populație.

f utilizarea de autoritățile locale a limbilor regionale sau minoritare în dezbaterile din adunările proprii, fără a exclude, în orice caz, utilizarea limbii/limbilor oficiale ale Statului;

În ceea ce privește recomandarea Comitetului, formulată în paragraful 248, de a permite și/sau de a încuraja utilizarea de autoritățile locale a limbii croate în dezbaterile din adunările proprii, trebuie menționat faptul că ședințele consiliului local sunt organizate în limba croată în localitatea Lupac (județul Caraș-Severin), în conformitate cu situația prezentată de Ministerul Afacerilor Interne în **Anexa 15**. Ședințele sunt organizate în limba croată și în localitatea Carașova.

g utilizarea sau adoptarea, dacă este necesar împreună cu numele în limba/limbile oficiale, a formelor tradiționale și corecte ale localităților în limbile regionale sau minoritare.

În ceea ce privește solicitarea Comitetului, formulată în paragrafele 250-251, de a furniza în următorul raport periodic mai multe informații cu privire la utilizarea numelor de localități în limba croată, Guvernul dorește să facă referire la detaliile prezentate în **Anexa 5**. Numele exacte de localități în limba croată sunt utilizate în localitățile menționate mai sus.

Paragraful 3

În ceea ce privește serviciile publice furnizate de autoritățile administrative sau de alte persoane care acționează în numele acestora, Părțile se angajează, în ceea ce privește teritoriul în care sunt utilizate limbile regionale sau minoritare, în conformitate cu situația fiecărei limbi și în măsura posibilului:

- a să verifice dacă limbile regionale sau minoritare sunt utilizate în furnizarea serviciului; sau*
- b să permită utilizatorilor limbilor regionale sau minoritare să depună cereri și să primească răspunsuri în aceste limbi; sau*

În ceea ce privește solicitarea Comitetului, formulată în paragrafele 252-254, de a furniza informații cu privire la implementarea acestui angajament pentru limba croată, Guvernul dorește să facă referire la exemplele specifice prezentate în capitolul intitulat “Autoritățile administrative”, Partea a II-a a prezentului raport. Limba croată este utilizată în furnizarea

serviciilor publice în localitățile menționate mai sus, în furnizarea serviciilor de sănătate, a serviciilor poștale, a serviciilor de cablu, etc.

Informații relevante în acest sens sunt incluse în **Anexa 14** (numărul de nativi vorbitori ai unei limbi minoritare angajați în serviciile specializate subordonate consiliilor locale/județene - 3 etnici croați angajați în județele Caraș-Severin și Timiș).

Paragraful 4

Cu scopul de a pune în aplicare prevederile din paragrafele 1, 2 și 3 acceptate de acestea, Părțile se angajează să aplice una sau mai multe dintre următoarele măsuri:

...

b recrutarea sau formarea necesară a funcționarilor și a altor angajați din sistemul public;

c respectarea, în măsura posibilului, a solicitărilor formulate de angajații din sistemul public care cunosc o limbă regională sau minoritară, de a fi numiți în funcție într-o regiune în care este utilizată limba respectivă.

În ceea ce privește solicitarea Comitetului, formulată în paragrafele 255-257, de a furniza informații cu privire la măsurile luate în conformitate cu acest angajament, Guvernul dorește să facă referire la exemplele specifice prezentate în capitolul intitulat “Autorități administrative”, Partea a II-a a prezentului raport (1 etnic croat angajat în unitățile teritoriale ale Jandarmeriei Române). Serviciile publice descentralizate dispun de suficienți angajați care vorbesc limba croată, în conformitate cu datele transmise de Uniunea Croaților. Informații relevante sunt furnizate în **Anexa 14**.

Paragraful 5

Părțile se angajează să permită utilizarea sau adoptarea numelor de familie în limbile regionale sau minoritare, la cererea părților interesate.

În ceea ce privește solicitarea Comitetului, formulată în paragraful 257, de a furniza informații relevante în acest sens în următorul raport periodic, trebuie menționat faptul că adoptarea numelor de familie în limbile regionale sau minoritare este permisă, în conformitate cu opțiunea solicitantului, din moment ce Legea nr. 287/2009 cu privire la Codul Civil, Articolele 82 - 85, nu prevede nici o interdicție în acest sens. Nu au fost raportate refuzuri în ceea ce privește utilizarea numelor de familie în limba croată. În plus, nume de familie tradiționale, precum Dobra, Radan, Crsta, Lukacela, sunt utilizate frecvent și au fost păstrate de generații întregi.

Articolul 11 – Mass-media

Paragraful 1

Părțile se angajează, în cazul utilizatorilor limbilor regionale sau minoritare din teritoriile în care sunt vorbite respectivele limbi, în conformitate cu situația fiecărei limbi în parte, în măsura în care autoritățile publice, direct sau indirect, sunt competente, au autoritatea de a juca un rol în acest domeniu și cu respectarea principiului independenței și autonomiei mass-media:

a în măsura în care un post de radio și de televiziune îndeplinește o misiune de serviciu public:

...

iii să aplice măsuri corespunzătoare astfel încât posturile radio sau TV să ofere programe în limbile minoritare sau regionale;

În ceea ce privește întrebarea Comitetului, formulată în paragraful 258, trebuie menționat faptul că programul transmis de Radio Romania Reșița în limba croată este difuzat în fiecare vineri, în

intervalul 21:30-22:00. Acesta se adresează comunității croate ca grup și include programe pentru toate categoriile de vârstă.

În ceea ce privește întrebarea formulat în paragraful 259, trebuie menționat faptul că postul de televiziune TVR3 difuzează un program cu durata de șase minute în limba croată. Conținutul difuzat de postul TVR 3 este disponibil, de asemenea, în format online.

c ...

- ii** să încurajeze și/sau să faciliteze difuzarea programelor de televiziune în limbile regionale sau minoritare, în mod regulat;

În ceea ce privește recomandarea Comitetului, formulată în paragraful 262, de a încuraja și/sau de a înlesni difuzarea programelor televiziunilor private în limba croată în mod regulat, Guvernul dorește să facă referire la considerațiile prezentate în Partea a II-a cu privire la promovarea difuzării posturilor private de radio și a televiziunilor private.

- d** să încurajeze și/sau să înlesnească producerea și difuzarea lucrărilor audio și audio-vizuale în limbile regionale sau minoritare

În ceea ce privește solicitarea Comitetului, formulată în paragraful 264, de a furniza informații suplimentare cu privire la măsurile luate cu scopul de a încuraja și/sau de a facilita producerea și difuzarea lucrărilor audio și audio-vizuale în limba croată, trebuie menționat faptul că Uniunea Croaților a produs lucrări audio și audio-vizuale în limba croată, susținute financiar de stat, prin intermediul bugetului anual alocat organizației.

- e i** să încurajeze și/sau să faciliteze crearea și/sau menținerea a cel puțin unui ziar în limbile regionale sau minoritare; sau

În ceea ce privește solicitarea Comitetului, formulată în paragraful 265, de a furniza informații relevante cu privire la implementarea acestui angajament, trebuie menționat faptul că există o publicația lunară în limba croată – HRVATSKA GRANČICA” – susținută integral de stat și editată de Uniunea Croaților.

Uniunea deține de asemenea o pagină de Facebook și o pagină web, majoritatea informațiilor publicate fiind în limba croată. Acolo este publicat programul TV și radio în limba croată, precum și actualități relevante pentru comunitate.

<http://www.zhr-ucr.ro/index.php?lang=ro>

<https://www.facebook.com/pages/uniunea-croatilor-din-romania/157845597561219>

- g** să susțină formarea jurnaliștilor și a altor angajați din sistemul media care utilizează limbile regionale sau minoritare.

Guvernul dorește să facă referire la considerațiile generale prezentate în Partea a II-a a raportului, considerații care fac referire la formarea jurnaliștilor și a personalului media.

Articolul 12 – Activitățile și centrele culturale

Paragraful 1

În ceea ce privește activitățile și centrele culturale – în special bibliotecile, video-bibliotecile, centrele culturale, muzeele, arhivele, academiile, teatrele și sălile de cinema, precum și producerea de lucrări literare și filme, formele familiare ale expresiei culturale, festivalurile și industriile culturale, inclusiv, inter alia, utilizarea noilor tehnologii – Părțile se angajează, în ceea ce privește teritoriul în care sunt utilizate limbile respective și în măsura în care autoritățile publice sunt competente în materie, dețin competențe sau joacă un rol în acest domeniu:

- a** să încurajeze tipurile de expresie și inițiativele specifice limbilor regionale sau minoritare și să stimuleze diferitele mijloace de acces la lucrările produse în aceste limbi;

În fiecare an, Uniunea Croaților primește sume importante de la bugetul de stat prin intermediul Guvernului/DIR, cu scopul de a sprijini viața culturală și instituțiile corespunzătoare. În conformitate cu Hotărârea de Guvern nr. 111/2013, Uniunea Croaților a primit suma de 2 037 000 lei. În anul 2014, organizația a primit o sumă totală de 2 098 850 lei (echivalentul a 477 000 EUR).

În ceea ce privește recomandarea Comitetului, formulată în paragraful 270, de a încuraja tipurile de expresie și inițiativele specifice limbii croate, trebuie menționat faptul că participarea Uniunii Croaților din România la festivalul *Proetnica* din Sighișoara a fost susținută de bugetul de stat în anii 2012 și 2013. În anul 2013, Uniunea Croaților a participat la festivalul *Proetnica* cu un ansamblu folcloric ~Karasevska Zora~.

- b** să promoveze diferitele mijloace de acces în alte limbi la lucrări produse în limbi regionale sau minoritare, prin susținerea și dezvoltarea activităților de traducere, dublare, post-sincronizare și subtitrare;
- c** să încurajeze accesul în limbi regionale sau minoritare la lucrări produse în alte limbi, prin susținerea și dezvoltarea activităților de traducere, dublare, post-sincronizare și subtitrare;

În ceea ce privește solicitările Comitetului, formulate în paragrafele 271 și 272, de a furniza informații specifice cu privire la aplicarea acestor angajamente, trebuie menționat faptul că, în anul 2012, editura C.H. Beck a publicat primul dicționar “Croat-român”, al autorului Ionila Lazar Florin. Dicționarul conține o listă cuprinzătoare de cuvinte din vocabularul contemporan al ambelor limbi, dintr-o varietate de domenii.

Accesul la lucrări în limba croată este asigurat prin traducere. Spre exemplu, traducerea cărții “*Tri dana u Karaševu*” (*Trei zile în Carașova*) a autorului Milo Jukić a fost asigurată de bugetul de stat și a fost publicată de Uniunea Croaților.

- d** să verifice dacă instituțiile responsabile pentru organizarea sau susținerea activităților culturale de diferite tipuri acordă sume corespunzătoare pentru impunerea cunoașterii și a utilizării limbilor regionale sau minoritare și a culturilor aferente în proiectele pe care le inițiază sau pentru care oferă suport;
- e** să promoveze măsuri care să pună la dispoziția instituțiilor responsabile pentru organizarea sau susținerea activităților culturale personal care să cunoască foarte bine limba regională sau minoritară în cauză, precum și limba/limbile corespunzătoare restului populației;
- f** să încurajeze participarea directă a reprezentanților utilizatorilor unei limbi regionale sau minoritare date pentru asigurarea mijloacelor și planificarea activităților culturale;

În ceea ce privește solicitările Comitetului, formulate în paragrafele 273-275, de a furniza mai multe informații cu privire la implementarea acestor angajamente, trebuie menționat faptul că Uniunea Croaților a participat cu un ansamblu folcloric la Festivalul *Proetnica* din Sighișoara și la ONG *Fest* din București (august și mai 2013). Ambele evenimente au fost susținute de DRI și de alți parteneri.

- g** să încurajeze și/sau să înlesnească crearea unui organism sau a mai multor organisme care să fie responsabile pentru colectarea, păstrarea unei copii și prezentarea sau publicarea lucrărilor produse în limbile regionale sau minoritare;

Trebuie menționat faptul că Biblioteca Națională a României deține copii ale lucrărilor publicate în limbile minoritare, inclusiv ale celor editate de Uniunea Croaților din România. De asemenea, această instituție primește anual 4 titluri, ca parte a Programului de Schimb cu Biblioteca Națională a Croației din Zagreb. Uniunea Croaților adună și păstrează copii ale lucrărilor publicate în limba croată.

- h** *dacă este necesar, să creeze și/sau să promoveze și finanțeze serviciile de traducere și cercetare terminologică, în special cu scopul de a menține și de a dezvolta terminologia corespunzătoare domeniului administrativ, comercial, economic, social, tehnic sau juridic în fiecare limbă regională sau minoritară.*

În ceea ce privește solicitarea Comitetului, formulată în paragraful 277, de a furniza informații specifice cu privire la implementarea acestui angajament, trebuie menționat faptul că cercetarea terminologică este realizată în cadrul departamentelor specializate ale Universității din București și ale Universității de Vest din Timișoara.

Paragraful 2

În ceea ce privește teritoriile diferite de cele în care sunt utilizate în mod tradițional limbile regionale sau minoritare, Părțile se angajează, în cazul în care numărul de utilizatori ai unei limbi regionale sau minoritare justifică acest lucru, să permită, să încurajeze și/sau să pună la dispoziție activități și centre culturale corespunzătoare, în conformitate cu paragraful precedent.

În ceea ce privește solicitarea Comitetului, formulată în paragraful 279, de a preciza dacă limba croată a beneficiat de evenimente și dacă acestea au avut loc în afara regiunii unde este utilizată în mod tradițional limba croată, Guvernul dorește să sublinieze, după cum a fost declarat mai sus, că participarea Uniunii Croaților din România la festivalul *Proetnica* din Sighișoara a fost susținută de bugetul de stat în anii 2012 și 2013. Acest eveniment are loc în afara regiunii unde este utilizată în mod tradițional limba croată. Croații au participat, de asemenea, la mai multe ediții ale *ONG Fest*, în București (în afara regiunii unde aceștia locuiesc în mod tradițional).

Paragraful 3

Părțile se angajează să aplice măsuri corespunzătoare pentru implementarea politicii culturale în străinătate în cazul limbilor regionale sau minoritare și a culturilor corespunzătoare acestora.

În ceea ce privește solicitarea Comitetului, formulată în paragraful 280, de a furniza informații specifice cu privire la implementarea acestui angajament în următorul raport periodic, trebuie menționat faptul că nu există o atare politică, deoarece aria de răspândire a limbii croate este redusă. După cum am arătat atunci când am analizat articolul 14, Uniunea Croaților este consultată și participă la evenimente de amploare internațională, precum vizitele de studiu care au o natură culturală.

Articolul 13 – Viața economică și socială

Paragraful 1

În ceea ce privește activitățile economice și sociale, Părțile se angajează, la nivelul întregii țări:

- a** *să elimine din legislație orice prevedere care interzice sau limitează fără motive justificate utilizarea limbilor regionale sau minoritare în documente care fac referire la viața economică și socială, în special în contracte de muncă și în documente tehnice, precum instrucțiunile de utilizare a produselor sau a instalațiilor;*

În ceea ce privește întrebările Comitetului, formulate în paragrafele 281 și 282, Guvernul dorește să facă referire la considerațiile formulate în Partea a II-a a prezentului raport cu privire la “Viața economică și socială”. Legislația românească nu include prevederi care să interzică sau să limiteze utilizarea limbii croate.

- b** *să interzică introducerea în regulamentele interne ale companiilor și în documentele private a oricăror clauze care să excludă sau să limiteze utilizarea limbilor regionale sau minoritare, cel puțin între utilizatorii aceleiași limbi;*

Nu au fost raportate clauze care să excludă sau să limiteze utilizarea limbii croate în regulamentele interne ale companiilor private.

Articolul 14 – Schimburi transfrontaliere

Părțile se angajează:

- b în avantajul limbilor regionale sau minoritare, să înlesnească și/sau să promoveze cooperarea transfrontalieră, în special între autorități regionale sau locale pe teritoriul cărora limba respectivă este utilizată într-o formă identică sau similară*

În ceea ce privește punctul de clarificare al Comitetului, formulat în paragraful 285, cu privire la promovarea cooperării transfrontaliere, Guvernul dorește să transmită următoarele:

Cadru juridic:

- *Acordul încheiat între Guvernul României și Guvernul Croației cu privire la colaborarea în domeniile educației, culturii și științei (Zagreb, 19 mai 1993);*
- *Acordul de colaborare formală cu privire la educație, încheiat între Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului din România și Ministerul Științei, Educației și Sportului din Republica Croația, pentru perioada 2010-2013 (București, 04.30.2010), valabil până la: 12.31.2013.*
- *Programul de colaborare în domeniul culturii, încheiat între Ministerul Culturii din România și Ministerul Culturii din Croația, pentru perioada 2012-2016 (în curs de negociere)*

Mobilități studențești: În anul universitar 2009-2010, 4 cetățeni croați erau înscriși în sistemul de învățământ superior din România: 2 la nivel de licență, unul la nivel de master și unul la nivel de doctorat.

În anii universitari 2011-2012 și, respectiv, 2012-2013, nici un cetățean croat nu era înregistrat la studii în România.

Lectorate: Promovarea limbii, culturii, literaturii și civilizației române și, respectiv, croate este realizată prin intermediul lectoratelor care funcționează în cadrul universităților din Zagreb și București. Este important de menționat faptul că, la Universitatea din Zagreb, există un lectorat de limba și cultura română și, începând cu anul universitar 2005-2006, limba română a devenit obiect de studiu la Departamentul de Filosofie al Universității din Zagreb. În plus, Universitatea din București găzduiește un profesor din Croația.

Predarea limbii croate ca limbă maternă în România:

Rețeaua de școli în limba croată din România (din județele Caraș-Severin și Timiș) include 13 instituții preuniversitare (6 grădinițe, 6 școli primare și un liceu) unde sunt înscriși peste 466 de elevi și unde lucrează 17 profesori.

Începând cu anul școlar 1996-1997, în municipiul Carașova a fost deschis liceul bilingv româno-croat. În cadrul acestui liceu, în jur de 50% din discipline sunt predate în limba croată.

De asemenea, este organizat anual un concurs național de limba și literatura croată.

Programa de studii pentru limba croată este dezvoltată de o echipă de specialiști care au elaborat și manuale în domeniu. În prezent se lucrează la noi manuale.

Ministerul Educației din Croația organizează cursuri de dezvoltare profesională (metode de specializare și de predare) la Universitatea din Zagreb, la care participă profesori din România.

Prin intermediul **Uniunii Croaților din România**, în fiecare vacanță de vară, un număr de 5-12 profesori sunt invitați la seminarul de cultură și civilizație croată, organizat de Universitatea din Zagreb.

În intervalul 1-10 iulie 2013, DRI și Uniunea Croaților din România au organizat o vizită de documentare în Croația. 30 de reprezentanți ai membrilor organizațiilor Consiliului Minorităților Naționale au participat la această vizită. Scopul era acela de a promova o mai bună cunoaștere a

situației minorităților din Croația, precum și acela de a stabili contacte și colaborări posibile cu instituii similare din Croația. Data de 1 iulie 2013 - data oficială de intrare a Croației în UE - a fost aleasă pentru demararea vizitei. În timpul acestei vizite, au fost organizate întâlniri cu primarii din localitățile Split și Dubrovnik, precum și o vizită la monumentul Janovasec.

În ceea ce privește **cooperarea transfrontalieră**, trebuie menționat faptul că **în anul 2011** a fost încheiat un **acord de înfrățire** între municipiile Alba Iulia și Biograd na Moru.

Limba cehă

Articolul 8 – Educația

Considerații generale

În ceea ce privește limba cehă, România a ratificat Articolele 8.1.a.ii, b.ii și c.iii, care obligă statul să furnizeze servicii de educație în limba minoritară, indiferent dacă există cereri prealabile din partea părinților sau a elevilor.

Studiul limbii cehe este organizat în conformitate cu Legea Educației Naționale nr. 1/2011, Articolul 45 și cu Metodologia de studiere a unei limbi ca limbă maternă, de studiere a limbii și literaturii române, de studiere a istoriei și a tradițiilor persoanelor care aparțin minorităților naționale și de studiere a muzicii în limba maternă - Articolele 33, 34, 35 din Ordinul Ministrului Educației nr. 5.671/2012. După cum a prezentat Guvernul în detaliu în Partea a II-a, capitolul “Educație” al prezentului raport, pot fi organizate forme de studiu cu un număr mai mic decât cel minim prevăzut de lege, în conformitate cu procedura specială avută în vedere în Articolul 63 din Legea Educației Naționale.

Paragraful 1

În ceea ce privește educația, Părțile se angajează, în teritoriul în care sunt utilizate asemenea limbi, în conformitate cu situația fiecăreia dintre aceste limbi și fără a prejudicia predarea limbii/limbilor oficiale a/ale Statului:

a...

ii să pună la dispoziție servicii substanțiale de educație preșcolară în limbile regionale sau minoritare importante; sau

În județul Caraș-Severin, în localitatea Sfânta Elena, Școala Gimnazială *Ján Amos Komenský* asigură educația preșcolară în limba cehă. În perioada 2013-2014, erau 10 copii înscriși la aceste studii.

b ...

ii să pună la dispoziție servicii substanțiale de educație primară în limbile regionale sau minoritare relevante; sau

Deși acest angajament a fost declarat îndeplinit de Comitet, acesta a formulat un comentariu în paragraful 290 pentru a încuraja autoritățile române să investigheze dacă **pot fi furnizate servicii substanțiale de educație primară în limba cehă și în județul Mehedinți**. În acest sens, trebuie menționat faptul că, în județul Mehedinți, la școala gimnazială orășenească din Eibenthal, **procesul educativ este derulat în limba română, iar limba cehă este studiată ca obiect separat**, 3 ore/săptămână. Trebuie adăugat faptul că părinții nu și-au exprimat dorința ca programul educativ să se deruleze în întregime în limba cehă.

Trebuie menționat faptul că Universitatea Carolina din Praga asigură cursuri anuale de formare continuă pentru profesorii de limba cehă, precum și cursuri de predare a limbii cehe.

c ...

- iii să asigure, în cadrul educației gimnaziale, predarea limbilor regionale sau minoritare relevante ca parte integrantă a programei; sau**

În ceea ce privește solicitarea Comitetului, formulată în paragraful 291, de a furniza informații specifice cu privire la implementarea acestui angajament în următorul raport periodic, trebuie menționat faptul că limba cehă este studiată 3 ore/săptămână în școlile din localități din județele Caraș-Severin și Mehedinți: este vorba despre localitățile Garnic, Sfânta Elena și Eibenthal.

- d i să pună la dispoziție servicii de educație tehnică și vocațională în limbile regionale sau minoritare; sau**
- ii să pună la dispoziție servicii substanțiale de educație tehnică și vocațională în limbile regionale sau minoritare relevante; sau**
- iii să pună la dispoziție, în cadrul educației tehnice sau vocaționale, predarea limbilor regionale sau minoritare relevante, ca parte integrantă a programei; sau**
- iv să aplice una dintre măsurile stipulate la punctele i - iii de mai sus cel puțin în cazul acelor elevi sau, dacă este cazul, ale căror familii doresc acest lucru, numărul doritorilor fiind unul suficient pentru a justifica această măsură;**

În ceea ce privește solicitarea Comitetului, formulată în paragraful 292, de a furniza informații specifice cu privire la implementarea acestui angajament în următorul raport periodic, trebuie menționat faptul că absolvenții care sunt etnici cehi, din județele Caraș Severin și Mehedinți, nu au formulat nici o cerere pentru a studia în limba cehă în licee și în învățământul tehnic și vocațional.

- g să pună în aplicare măsurile necesare pentru a asigura predarea istoriei și a culturii corespunzătoare limbii regionale sau minoritare;**

În ceea ce privește solicitarea Comitetului, formulată în paragraful 296, de a furniza, în următorul raport periodic, informații specifice cu privire la posibilitatea ca și nenativii să poată beneficia de predarea istoriei și a culturii corespunzătoare limbii cehe, trebuie menționat faptul că istoria și tradițiile minorității cehe sunt predate în unitățile menționate mai sus. Manualele sunt elaborate în limba cehă și sunt publicate de Uniunea Democrată a Slovacilor și Cehilor din România.

În cazul studenților români, există un curs opțional intitulat *Istoria persoanelor care aparțin minorităților naționale*, conceput cu sprijinul Departamentului pentru Relații Interetnice, care a contribuit, de asemenea, la elaborarea unui manual în anul 2008. Manualul conține informații cu privire la toate minoritățile care trăiesc în România și este redactat în limba română. Acesta a fost elaborat cu ajutorul profesorilor de istorie care aparțin tuturor minorităților naționale. Acest obiect poate fi studiat în liceu, nu doar în clasa a zecea, după cum a fost indicat în raportul din luna iunie 2012. În anul școlar 2012-2013, 50 de clase au ales acest curs.

- i să creeze un organism sau mai multe organisme de monitorizare responsabil/responsabile pentru supravegherea măsurilor luate și a progresului înregistrat în stabilirea sau dezvoltarea predării limbilor regionale sau minoritare și pentru elaborarea rapoartelor periodice cu privire la rezultate, care vor fi făcute publice.**

În ceea ce privește solicitarea Comitetului, formulată în paragraful 299, de a furniza informații specifice cu privire la implementarea acestui angajament în următorul raport periodic, trebuie menționat faptul că în Ministerul Educației și în fiecare dintre inspectoratele școlare județene care organizează predarea în limba cehă – este vorba despre județele Caraș-Severin și Mehedinți

– există un inspector însărcinat cu monitorizarea procesului educativ care face referire la studierea limbii cehe.

Paragraful 2

În ceea ce privește educația și având în vedere teritoriile diferite de cele în care sunt utilizate în mod tradițional limbile regionale sau minoritare, Părțile se angajează, în cazul în care numărul de utilizatori ai unei limbi regionale sau minoritare justifică acest lucru, să permită, să încurajeze sau să furnizeze servicii de predare în sau a limbii regionale sau minoritare la toate nivelurile corespunzătoare ale educației.

În ceea ce privește recomandarea Comitetului, formulată în paragraful 301, de a furniza informații pentru a stabili dacă este fezabilă punerea la dispoziție a serviciilor de predare în sau a limbii cehe și în zone în care această limbă nu este utilizată în mod tradițional, trebuie menționat faptul că, în conformitate cu datele furnizate de Ministerul Educației și de Uniunea Democrată a Slovacilor și Cehilor din România, nu au fost înregistrate cereri pentru studierea acestei limbi care să provină din afara zonei în care această limbă este utilizată în mod tradițional. În plus, numărul estimat de copii este prea mic pentru predarea în/a limbii cehe.

Articolul 9 – Autorități judiciare

Paragraful 1

Părțile se angajează, în unitățile teritoriale în care numărul de rezidenți care utilizează limbile regionale sau minoritare justifică măsurile menționate mai jos, în conformitate cu situația fiecăreia dintre aceste limbi și cu condiția ca utilizarea mijloacelor acordate prin prezentul paragraf să nu fie considerată de judecător că aduce atingere administrării corespunzătoare a justiției:

a în procesele penale:

...

ii să garanteze părții acuzate dreptul de a utiliza limba sa regională sau minoritară; și/sau

În ceea ce privește solicitarea Comisei, formulată în paragraful 303, de a furniza informații specifice cu privire la implementarea practică a acestui angajament pentru limba cehă, Guvernul dorește să facă referire la considerațiile generale prezentate în capitolul “Autorități judiciare”, Partea a II-a a prezentului raport. Trebuie menționat faptul că, în anii 2011 și 2012, Ministerul Justiției a emis autorizații unui număr de 12 interpreți și traducători de limba cehă.

a **iii** să verifice dacă solicitările și probele, scrise sau orale, nu sunt considerate inadmisibile doar pe motiv că sunt prezentate într-o limbă regională sau minoritară; și/sau

În ceea ce privește solicitarea Comitetului, formulată în paragraful 306, de a clarifica, în următorul raport periodic, dacă prezentul cadru legal permite în practică prezentarea cererilor și a probelor, scrise sau orale, în limba cehă, Guvernul dorește să facă referire la considerațiile generale prezentate în capitolul “Autorități judiciare”, Partea a II-a a prezentului raport. Probele nu vor fi considerate în nici un caz inadmisibile în cazul în care acestea sunt prezentate într-o limbă minoritară. O traducere autorizată poate fi solicitată în anumite cazuri, în timp ce, în alte cazuri (vezi capitolul menționat mai sus), procesul este derulat în limba minoritară (vezi exemplul judecătoriei din Odorheiu Secuiesc în capitolul menționat anterior).

b în procesele civile:

...

- ii să permită, atunci când un reclamant este obligat să se prezinte personal în instanță, ca acesta sau aceasta să poată utiliza limba sa regională sau minoritară, fără ca acest lucru să ducă la costuri suplimentare; și/sau*

în cazul în care este necesar, prin utilizarea interpreților și a traducerilor;

În ceea ce privește solicitarea Comitetului, formulată în paragraful 308, de a furniza informații specifice cu privire la implementarea practică a acestui angajament care face referire la limba cehă, Guvernul dorește să facă referire la considerațiile generale prezentate în capitolul “Autorități judiciare”, Partea a II-a a prezentului raport.

- b iii să permită ca documentele și probele să fie prezentate în limbile regionale sau minoritare,*

în cazul în care este necesar, prin utilizarea interpreților și a traducerilor;

În ceea ce privește solicitarea Comitetului, formulată în paragraful 310, de a clarifica, în următorul raport periodic, dacă prezentul cadru legal permite în practică ca solicitările și probele, scrise sau orale, să fie prezentate în limba cehă, Guvernul dorește să facă referire la considerațiile generale prezentate în capitolul “Autorități judiciare”, Partea a II-a a prezentului raport. Probele nu vor fi în nici un caz considerate inadmisibile în cazul în care acestea sunt prezentate într-o limbă minoritară. O traducere autorizată poate fi solicitată în anumite cazuri, în timp ce, în alte cazuri (vezi capitolul menționat mai sus), procesul este derulat în limba minoritară (vezi exemplul judecătoriei din Odorheiu Secuiesc în capitolul menționat anterior).

- c în procesele din cadrul tribunalelor competente în materie administrativă:*

...

- ii să permită, atunci când un reclamant este obligat să se prezinte personal în instanță, ca acesta sau aceasta să poată utiliza limba sa regională sau minoritară fără ca acest lucru să implice costuri suplimentare; și/sau*

în cazul în care este necesar, prin utilizarea interpreților și a traducerilor;

În ceea ce privește solicitarea Comitetului, formulată în paragraful 312, de a furniza, în următorul raport periodic, informații specifice cu privire la implementarea practică a acestui angajament pentru la limba cehă, Guvernul dorește să facă referire la considerațiile generale prezentate în capitolul “Autorități judiciare”, Partea a II-a a prezentului raport.

- c iii să permită ca documentele și probele să fie prezentate în limbile regionale sau minoritare,*

în cazul în care este necesar, prin utilizarea interpreților și a traducerilor;

În ceea ce privește solicitarea Comitetului, formulată în paragraful 314, de a clarifica, în următorul raport periodic, dacă prezentul cadru legal permite în practică prezentarea cererilor și a probelor, scrise sau orale, în limba cehă, Guvernul dorește să facă referire la considerațiile generale prezentate în capitolul “Autorități judiciare”, Partea a II-a a prezentului raport.

Paragraful 2

Părțile se angajează:

- a să nu nege valabilitatea documentelor juridice elaborate în cadrul statului doar pe motiv că acestea sunt elaborate într-o limbă regională sau minoritară; sau*

În ceea ce privește solicitarea Comitetului, formulată în paragraful 317, de a furniza, în următorul raport periodic, informații cu privire la implementarea acestui angajament pentru limba cehă, trebuie menționat faptul că valabilitatea unui document juridic elaborat în cadrul statului nu este negată doar pe motivul că documentul este redactat în altă limbă decât limba română, acest lucru constituind o regulă generală. După cum a afirmat Guvernul mai sus cu privire la prezentarea probelor, o traducere autorizată poate fi solicitată în cazul proceselor în instanță. Nu au fost raportate cazuri în care să fie negată valabilitatea unui document pe motivă că acesta ar fi redactat în limba cehă.

Paragraful 3

Părțile se angajează să pună la dispoziție textele statutare cele mai importante, precum și textele care fac referire în special la utilizatorii acestor limbi, redactate în limbile regionale sau minoritare, cu excepția cazului în care este prevăzut altfel.

319. Comisia de Experți încurajează autoritățile române să pună la dispoziție textele statutare cele mai importante, redactate în limba cehă, precum și textele care fac referire, în special, la utilizatorii acestei limbi, cu excepția cazului în care este prevăzut altfel.

Acesta este un obiectiv pe care România își propune să-l implementeze în următoarea perioadă de raportare. Vor fi stabilite măsuri eventuale, în cooperare cu Departamentul pentru Relații Interetnice și cu Institutul pentru Studiarea Problemelor Minorităților Naționale.

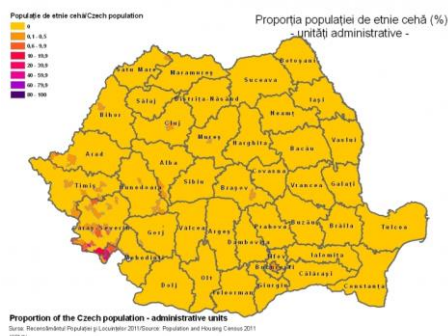
Articolul 10 – Autorități administrative și servicii publice

În conformitate cu recensământul din anul 2011, există 2.477 etnici cehi, din care 2.174 au declarat că limba cehă este limba lor maternă.

În ceea ce privește solicitarea Comitetului, formulată în paragraful 320, de a prezenta, în următorul raport periodic, o listă a localităților în care locuiesc nativi cehi în proporții relevante, în conformitate cu Articolul 10, Guvernul dorește să sublinieze faptul că minoritatea cehă are o prezență relevantă în România, în special în județele Caraș-Severin și Mehedinți, în satele Girnic, Eibenthal, Baia Nouă din comuna Dubova, unde procentul etnicilor cehi este de 34,39%. Un număr relevant de cehi este înregistrat de asemenea în localitățile Coronini (16,65%), Lăpușnicel (7,59%), Șopotu Nou (6,22%) din județul Caraș-Severin.

Trebuie subliniat faptul că, în conformitate cu elementele prezentate în **Anexa 5**, există un număr de localități unde sunt înregistrate nume de locuri în limba cehă, deși nu este atins procentul de 20% de etnici cehi; este vorba despre localitățile Coronini, Lăpușnicel, Șopotu Nou.

Harta de mai jos indică distribuția geografică a etnicilor cehi.

Paragraful 1

În cazul unităților administrative ale Statului în care numărul de rezidenți care utilizează limbi regionale sau minoritare justifică măsurile menționate mai jos și în conformitate cu situația fiecărei limbi, Părțile se angajează, în măsura posibilului:

a ...

- ii să verifice dacă funcționarii acestora utilizează în mod public limbile regionale sau minoritare în relația acestora cu persoane care li se adresează în aceste limbi; sau*
- iii să verifice dacă utilizatorii limbilor regionale sau minoritare au posibilitatea de a formula cereri orale sau scrise și de a primi răspuns în aceste limbi; sau*
- iv să verifice dacă utilizatorii limbilor regionale sau minoritare au posibilitatea de a formula cereri orale sau scrise în aceste limbi; sau*
- v să verifice dacă utilizatorii limbilor regionale sau minoritare au posibilitatea de a depune în mod valabil un document în aceste limbi;*

În ceea ce privește solicitarea Comitetului, formulată în paragraful 325, de a furniza mai multe informații cu privire la utilizarea limbii cehe în birourile locale ale administrației publice, Guvernul dorește să facă referire la informațiile prezentate în capitolul “Autorități administrative”, Partea a II-a a prezentului raport (vorbitori de limba ceah angajați în birourile prefecturii județului Arad și răspunsuri la cereri adresate acestei instituții, traduse în limba ceah). Un număr total de 11 funcționari publici care aparțin **minorității etnice cehe** sunt angajați în birourile teritoriale ale administrației locale (primării), în județele Arad, Caraș-Severin și Mehedinți, conform situației prezentate de Ministerul Afacerilor Interne în **Anexa 8** a prezentului raport.

Conform situației prezentate de Ministerul Afacerilor Interne în **Anexa 14**, un număr total de 15 **vorbitori de limba ceah** sunt angajați în primării/consiliile județene și în serviciile publice specializate care sunt subordonate acestora. Dintre aceștia, 5 sunt angajați în primăriile/consiliul local al județului Mehedinți, iar 2 sunt angajați în serviciile specializate subordonate consiliilor locale/consiliului județean al județului Mehedinți. 6 sunt angajați în primăriile/consiliul local al județului Caraș-Severin.

Paragraful 2

În ceea ce privește autoritățile locale și regionale pe teritoriul cărora numărul de rezidenți care utilizează limbile regionale sau minoritare este relevant, astfel încât să fie justificare măsurile menționate mai jos, Părțile se angajează să permită și/sau să încurajeze:

...

- b posibilitatea ca utilizatorii limbilor regionale sau minoritare să formuleze cereri orale sau scrise în aceste limbi;*

În ceea ce privește recomandarea Comitetului, formulată în paragraful 327, de a permite și/sau de a încuraja posibilitatea ca utilizatorii limbii cehe să formuleze cereri orale sau scrise adresate autorităților locale în această limbă, Guvernul dorește să facă referire la exemplul de bune practici de a transmite răspunsuri în limba ceah la solicitările primite, înregistrat în prefectura județului Arad (Partea a II-a a prezentului raport). În plus, conform informațiilor furnizate de Uniunea Slovacilor și Cehilor din România, în localități precum Eibenthal, limba ceah este utilizată de autorități în relația lor cu etnicii minoritari, dar acest lucru se întâmplă îndeosebi în ceea ce privește comunicarea orală. Conform informațiilor furnizate de Ministerul Afacerilor Interne în **Anexa 13**, limba ceah este utilizată în comunicarea cu etnicii minoritari în primăriile din județele Arad (localitatea Nădlac) și Caraș-Severin (localitățile Berzasca, Coronini, Moldova Nouă, consiliul județean Caraș-Severin), deși proporția etnicilor cehi este sub 20% în aceste localități.

Conform informațiilor furnizate în **Anexa 17**, există posibilitatea de a depune cereri în limba cehă în localitățile Nădlac (județul Arad) și Coronini (județul Caraș-Severin), deși proporția etnicilor cehi este sub 20% în aceste localități.

c publicarea, de către autoritățile regionale, a documentelor lor oficiale și în limbile regionale sau minoritare relevante;

d publicarea, de către autoritățile locale, a documentelor lor oficiale și în limbile regionale sau minoritare relevante;

În ceea ce privește solicitările și recomandările Comitetului, formulate în paragrafele 328 și 330, de a furniza mai multe informații cu privire la implementarea acestor angajamente și de a încuraja publicarea documentelor oficiale în limba cehă, trebuie menționat faptul că, în conformitate cu datele prezentate în **Anexa 18**, nu sunt publicate documente în limba cehă.

e utilizarea de către autoritățile regionale a limbilor regionale sau minoritare în dezbaterile din adunările proprii, fără a exclude, totuși, utilizarea limbii/limbilor oficiale a/ale Statului;

f utilizarea de către autoritățile locale a limbilor regionale sau minoritare în dezbaterile din adunările proprii, fără a exclude, totuși, utilizarea limbii/limbilor oficiale a/ale Statului;

În ceea ce privește recomandările Comitetului, formulate în paragrafele 331 și 333, de a permite și/sau de a încuraja utilizarea de către autoritățile locale a limbii cehe în dezbaterile din adunările acestora, trebuie menționat faptul că, în conformitate cu situația prezentată în **Anexa 15**, această limbă nu este utilizată.

g utilizarea sau adoptarea, dacă este necesar în același timp cu numele exprimat în limba oficială/limbile oficiale, a formelor tradiționale și corecte ale numelor de locuri în limbile regionale sau minoritare.

În ceea ce privește solicitarea Comitetului, exprimată în paragraful 336, de a furniza în următorul raport periodic mai multe informații cu privire la utilizarea numelor de locuri în limba cehă, Guvernul dorește să facă referire la detaliile prezentate în **Anexa 5**. Formele corecte ale numelor de locuri în limba cehă sunt utilizate în localitățile prezentate în listă.

Paragraful 3

În ceea ce privește serviciile publice furnizate de autoritățile administrative sau de alte persoane care acționează în numele acestora, Părțile se angajează, în teritoriul în care sunt utilizate limbile regionale sau minoritare, în conformitate cu situația fiecărei limbi și în măsura posibilului:

a să verifice dacă limbile regionale sau minoritare sunt utilizate în furnizarea serviciului; sau

b să permită utilizatorilor limbilor regionale sau minoritare să formuleze cereri și să primească răspunsuri în aceste limbi; sau

c să permită utilizatorilor limbilor regionale sau minoritare să depună cereri în aceste limbi.

În ceea ce privește solicitarea Comitetului, formulată în paragrafele 338-339, de a furniza informații cu privire la implementarea acestui angajament pentru limba cehă, Guvernul dorește să facă referire la exemplele specifice prezentate în capitolul “Autorități administrative”, Partea a II-a a prezentului raport.

Informații relevante sunt incluse în **Anexa 14** (numărul de etnici minoritari angajați în serviciile specializate subordonate consiliilor locale/județene - 2 angajați etnici cehi în județul Mehedinți).

Paragraful 4

Cu scopul de a pune în aplicare prevederile formulate în paragrafele 1, 2 și 3 acceptate de acestea, Părțile se angajează să pună în aplicare una sau mai multe dintre măsurile de mai jos:

...

b recrutarea și formarea necesară a funcționarilor și a altor angajați din sistemul public;

- c *respectarea, pe cât posibil, a solicitărilor formulate de funcționarii publici care cunosc o limbă regională sau minoritară de a fi numiți în funcție în teritoriul în care este utilizată limba respectivă.*

În ceea ce privește solicitările Comitetului, formulate în paragrafele 340-341, de a furniza informații cu privire la măsurile luate în conformitate cu acest angajament, Guvernul dorește să facă referire la exemplele specifice prezentate în capitolul "Autorități administrative", Partea a II-a a prezentului raport. Informații relevante sunt incluse în **Anexa 14**.

Paragraful 5

Părțile se angajează să permită utilizarea sau adoptarea numelor de familie în limbile regionale sau minoritare, la cererea părților interesate.

În ceea ce privește solicitarea Comisei, formulată în paragraful 342, de a furniza informații relevante în acest sens în următorul raport periodic, trebuie menționat faptul că adoptarea numelor de familie în limbi regionale sau minoritare este permisă, în conformitate cu opțiunea solicitantului, din moment ce Legea nr. 287/2009 cu privire la Codul Civil, Articolele 82 - 85, nu prevede nici o interdicție în acest sens. Nu au fost raportate cazuri de refuz de a elabora acte de stare civilă în limba cehă.

Articolul 11 – Mass-media

Paragraful 1

Părțile se angajează, în cazul utilizatorilor limbilor regionale sau minoritare din cadrul teritoriilor în care sunt vorbite aceste limbi, în conformitate cu situația fiecărei limbi în parte, în măsura în care autoritățile publice, în mod direct sau indirect, sunt competente, au capacitatea sau joacă un rol în acest domeniu și cu respectarea principiului de independență și autonomie a mijloacelor media:

- a *în măsura în care posturile de radio și televiziune au o misiune care ține de serviciile publice:*

...

- iii *să pună în aplicare măsurile corespunzătoare, astfel încât posturile de radio și televiziune să ofere programe în limbile regionale sau minoritare;*

În ceea ce privește recomandarea Comisei, formulată în paragraful 346, de a prelungi durata emisiunilor radio și TV în limba cehă, trebuie menționat faptul că Societatea Română de Radio și Societatea Română de Televiziune analizează orice solicitare de prelungire a emisiunilor în limba cehă.

- b ...

- ii *să încurajeze și/sau să înlesnească difuzarea programelor radio în limbile regionale sau minoritare, în mod regulat;*

În ceea ce privește recomandarea Comitetului, formulată în paragraful 348, de a înlesni difuzarea în mod regulat a programelor radio private în limba cehă, Guvernul dorește să facă referire la considerațiile formulate în Partea a II-a a prezentului raport.

- c ...

- ii *să încurajeze și/sau să înlesnească difuzarea în mod regulat a programelor TV în limbile regionale sau minoritare;*

În ceea ce privește recomandarea Comitetului, formulată în paragraful 350, de a înlesni difuzarea în mod regulat a programelor TV private în limba cehă, Guvernul dorește să facă referire la considerațiile formulate în Partea a II-a a prezentului raport.

d să încurajeze și/sau să înlesnească producerea și difuzarea lucrărilor audio și audio-vizuale în limbile regionale sau minoritare

În ceea ce privește recomandarea Comitetului, formulată în paragraful 352, de a furniza, în următorul raport periodic, informații suplimentare cu privire la măsurile luate pentru a încuraja și/sau a înlesni producerea și difuzarea lucrărilor audio și audio-vizuale în limba cehă, Guvernul dorește să facă referire la activitățile/evenimentele speciale prezentate în detaliu în articolul 12, care au dus, de asemenea, la producerea și difuzarea lucrărilor audio și audio-vizuale în limba cehă. Finanțarea pentru aceste proiecte a fost asigurată de Ministerul Culturii.

e i să încurajeze și/sau să înlesnească crearea și/sau menținerea a cel puțin un ziar în limbile regionale sau minoritare; sau

În ceea ce privește recomandarea Comitetului, formulată în paragraful 354, de a încuraja și/sau a înlesni crearea și/sau menținerea a cel puțin un ziar în limba cehă, trebuie menționat faptul că Uniunea Democrată a Slovacilor și Cehilor din România editează și publică, cu susținerea DRI, revista *Naše Snahy*. Organizația are, de asemenea, o pagină Facebook: <https://www.facebook.com/pages/Uniunea-Democratica-a-Slovacilor-si-Cehilor-din-Romania/149151461802214>

g să susțină formarea jurnaliștilor și a altor angajați media, utilizând limbile regionale sau minoritare.

În ceea ce privește punctul de clarificare al Comitetului, formulat în paragraful 355, care face referire la susținerea formării jurnaliștilor, Guvernul dorește să facă referire la considerațiile prezentate în Partea a II-a a acestui raport.

Paragraful 2

Părțile se angajează să garanteze libertatea de a recepționa direct posturile de radio și televiziune din țările învecinate într-o limbă utilizată într-o formă identică sau similară unei limbi regionale sau minoritare și să nu se opună retransmiterii emisiunilor de radio și televiziune din țările învecinate în limba respectivă. De asemenea, acestea se angajează să verifice că nu vor fi aplicate restricții în ceea ce privește libertatea de exprimare și libera circulație a informațiilor în presa scrisă, într-o limbă utilizată într-o formă identică sau similară unei limbi regionale sau minoritare. Exercițarea libertăților menționate mai sus, atunci când implică îndatoriri și responsabilități, poate face obiectul unor formalități, condiții, restricții sau penalități prevăzute de lege și care sunt necesare într-o societate democratică, în interesul securității naționale, a integrității teritoriale sau a siguranței publice, pentru prevenirea anarhiei sau a infracțiunilor, pentru protejarea sănătății și a moralei, pentru apărarea reputației sau a drepturilor celorlalți, pentru prevenirea dezvăluirii informațiilor primite cu titlu confidențial sau pentru menținerea autorității și imparțialității sistemului judiciar.

În ceea ce privește punctul de clarificare al Comitetului, formulat în paragraful 356, care face referire la posibilitatea de a recepționa programe de radio și televiziune în limba cehă, Guvernul dorește să facă referire la considerațiile formulate în Partea II-a a prezentului raport.

Paragraful 3

Părțile se angajează să verifice dacă interesele utilizatorilor limbilor regionale sau minoritare sunt reprezentate sau avute în vedere de instituțiile care pot fi create în conformitate cu legea, având responsabilitatea de a garanta libertatea pluralismului mijloacelor media.

În ceea ce privește punctul de clarificare al Comitetului, formulat în paragraful 357, cu privire la reprezentarea vorbitorilor de limba cehă în Consiliul Național al Audio-vizualului din România, Guvernul dorește să facă referire la considerațiile formulate în Partea a II-a a prezentului raport.

Articolul 12 – Activitățile și centrele culturale

Paragraful 1

În ceea ce privește activitățile și centrele culturale – în special bibliotecile, centrele culturale, muzeele, arhivele, academiile, teatrele și sălile de cinema, precum și operele literare și producerea de filme, formele familiare ale expresiei culturale, festivalurile și industriile culturale, inclusiv, inter alia, utilizarea noilor tehnologii – Părțile se angajează, în cazul teritoriului în care sunt utilizate aceste limbi și în măsura în care autoritățile publice sunt competente, au autoritatea necesară sau joacă un rol în acest domeniu:

- a să încurajeze tipurile de exprimare și inițiativele specifice limbilor regionale sau minoritare și să promoveze diferitele mijloace de a oferi acces la operele produse în aceste limbi;*
- b să promoveze diferitele mijloace de acces în alte limbi la lucrările produse în limbile regionale sau minoritare, prin susținerea și dezvoltarea activităților de traducere, dublare, post-sincronizare și subtitrare;*
- c să promoveze accesul, în limbile regionale sau minoritare, la lucrări produse în alte limbi, prin susținerea și dezvoltarea activităților de traducere, dublare, post-sincronizare și subtitrare;*

În ceea ce privește solicitările Comitetului, formulate în paragrafele 360 și 361, de a furniza informații cu privire la implementarea acestor angajamente în următorul raport periodic, următoarele elemente trebuie menționate:

În perioada 2010-2012, Ministerul Culturii a continuat colaborarea cu Uniunea Democrată a Slovacilor și Cehilor din România. Muzeul Național al Satului “*Dimitrie Gusti*”, împreună cu Ambasada Republicii Cehe din București, Centrul Ceh și Uniunea Democrată a Slovacilor și Cehilor din România au organizat, în perioada 11-12 mai 2013, evenimentul cultural intitulat “*Zilele Cehe în Banat*”. Timp de două zile, la Muzeul Național al Satului “*Dimitrie Gusti*”, vechile obiceiuri, meșteșugurile tradiționale, muzica și dansul, limba cehă și tradiția minorității cehe care trăia în România la începutul secolului al XIX-lea au constituit tema evenimentului. În timpul evenimentului, Centrul Ceh a prezentat filmul documentar *Piemule* (1984, 42 min.), un documentar **subtitrat** în limba engleză, care are ca temă minoritatea cehă din Banat. De asemenea, câteva ansambluri folclorice de muzică și dans au urcat pe scenă, printre acestea numărându-se formația instrumentală “*Bohemia*” și ansamblul de dans “*Bohemia*”.

Ansamblul instrumental “*Bohemia*” continuă tradiția unei formații instrumentale din satul Girnic; aceasta a fost creată, în perioada 1856-1881, sub coordonarea primului învățător din sat. Formația cântă în special muzică tradițională cehă. Formația “*Bohemia*” are numeroase concerte în Serbia sau în Republica Cehă. Ansamblul de dans “*Bohemia*” este o “formație mixtă de dansuri populare cehe”, care participă la numeroase festivaluri și evenimente. În ultimii 20 de ani, formația instrumentală și cea de dans au participat anual la numeroase evenimente culturale, atât în țară, cât și în Republica Cehă și în Serbia.

În timpul evenimentelor culturale menționate mai sus, a avut loc prezentarea unei expoziții de fotografie intitulată “*Cehii din Banat*”, aparținând artistului Pavel Hroch. Expoziția a fost însoțită de muzică tradițională, iar participanții la expoziție au avut ocazia de a admira costumele tradiționale naționale purtate în unele dintre satele cehe din România. Fotograf și traducător, liber-profesionistul Pavel Hroch (1967) a realizat fotografiile în Mexic, Rusia, Kazahstan, Spania, Slovacia și în cadrul minorității cehe din Banat. În anul 2002, acesta a publicat un album foto care îi are ca protagoniști pe cehii din Banat, intitulat “*In Valahia Ramanem*” (Trăim în Valahia).

Muzeul Național al Satului a organizat în perioada 5-23 octombrie 2011, în parteneriat cu Centrul Ceh și cu Ambasada Republicii Cehe, pentru a celebra a 75-a aniversare a lui Vaclav Havel, o serie de evenimente dedicate acestei personalități. Societas Romano-Bohemica a organizat o

conferință intitulată “*Vaclav Havel: scriitor și dramaturg*”. Centrul Ceh și Ambasada Republicii Cehe au organizat **proiecții** ale filmelor “*Cetățeanul Havel*” și “*Plecarea*”, precum și o expoziție de fotografii ale artistului Oldrich Skacha.

Este deja o tradiție la Muzeul Național al Satului ca ansamblul Codex să susțină un **concert de muzică veche**, ca parte a unui turneu prin diferite orașe din țară, care are scopul de a promova patrimoniul muzical al Transilvaniei. Proiectul a fost lansat în anul 2012 și are loc pe data de 5 noiembrie. Acesta pune în valoare relația dintre muzică și dansurile de la curțile europene, precum și tradițiile din Transilvania și Moldova. Evenimentul este organizat în parteneriat cu Centrul Cultural al Republicii Ungare la București.

Muzeul Național al Satului a organizat pe teritoriul său, la data de 14 mai 2013, în parteneriat cu Ambasada Republicii Cehe și cu Ambasada Republicii Slovace la București, o “competiție” muzicală între cehi și slovaci, cu ocazia împlinirii a 20 de ani de la ruperea Cehoslovaciei.

De asemenea, trebuie menționat faptul că Guvernul României a continuat să ofere susținere comunității cehe pentru organizarea a numeroase tipuri de activități, inclusiv pentru funcționarea principalelor organizații și activități culturale. Bugetul este alocat în fiecare an, prin intermediul DRI și al Uniunii Democrate a Slovacilor și Cehilor din România. Comunitatea cehă primește o parte din acest buget și funcționează ca o filială a uniunii. În anul 2013, Guvernul a alocat sumele de 2 885 400 lei Uniunii Democrate a Slovacilor și Cehilor din România și de 2 973 000 lei (echivalentul a 660 000 EUR) în anul 2014. –

g *să încurajeze și/sau să înlesnească crearea unui organism sau a unor organisme responsabile pentru strângerea, păstrarea unei copii și prezentarea sau publicarea lucrărilor elaborate în limbile regionale sau minoritare;*

În ceea ce privește recomandarea Comitetului de experți, formulată în paragraful 366, de a încuraja și/sau de a înlesni crearea unui organism sau a unor organisme responsabile pentru strângerea, păstrarea unei copii și prezentarea sau publicarea lucrărilor produse în limba cehă, trebuie menționat faptul că Biblioteca Națională a României are anual un schimb de 84 de titluri de cărți cu Biblioteca Națională a Republicii Cehe. În plus, lucrările elaborate în limba cehă sunt păstrate în filiala din Moldova Nouă a Uniunii Slovacilor și Cehilor din România.

h *dacă este necesar, să creeze și/sau să promoveze și să finanțeze serviciile de traducere și cercetare terminologică, în special cu scopul de a menține și de a dezvolta terminologia corespunzătoare, în domeniul administrativ, comercial, economic, social, tehnic sau juridic, în fiecare limbă regională sau minoritară.*

În ceea ce privește solicitarea Comitetului, formulată în paragraful 368, de a furniza, în următorul raport periodic, informații cu privire la implementarea acestui angajament, în special observațiile cu privire la nevoia de a dezvolta terminologia corespunzătoare în limba cehă, Guvernul dorește să facă referire la elementele prezentate în Partea a II-a, capitolul “Cultură”, a prezentului raport.

Paragraful 2

În ceea ce privește teritoriile diferite de cele în care sunt utilizate în mod tradițional limbile regionale sau minoritare, Părțile se angajează, în cazul în care numărul de utilizatori ai unei limbi regionale sau minoritare justifică acest lucru, să permită, să încurajeze și/sau să pună la dispoziție activități și centre culturale corespunzătoare, în conformitate cu paragraful precedent.

În ceea ce privește solicitarea Comitetului, formulată în paragraful 369, de a furniza informații cu privire la alte activități relevante, Guvernul dorește să facă referire la elementele prezentate în Partea a II-a, capitolul “Cultură” al prezentului raport. Trebuie subliniat faptul că există activități culturale care au loc în afara zonei în care este utilizată în mod tradițional limba cehă, precum: București - Zilele cehilor din Banat, Ziua Națională a Republicii Cehe.

Paragraful 3

Părțile se angajează să pună în aplicare măsurile corespunzătoare, pentru promovarea politicilor lor culturale în străinătate, care să facă referire la limbile regionale sau minoritare pe care le au în vedere.

În ceea ce privește solicitarea Comitetului, formulată în paragraful 370, de a furniza informații cu privire la implementarea acestui angajament, Guvernul dorește să facă referire la elementele prezentate în Partea a II-a, capitolul “Cultură” al prezentului raport.

Articolul 13 – Viața economică și socială

Paragraful 1

În ceea ce privește activitățile economice și sociale, Părțile se angajează, pe teritoriul întregii țări:

- a să elimine din legislația proprie orice prevedere care interzice sau limitează fără motive întemeiate utilizarea limbilor regionale sau minoritare în documente care fac referire la viața economică sau socială, în special în contracte de muncă și în documentația tehnică, cum ar fi instrucțiunile de utilizare a produselor sau a instalațiilor;*

În ceea ce privește punctul de clarificare al Comitetului, formulat în paragrafele 371 și 372, Guvernul dorește să facă referire la considerațiile incluse în Partea a II-a a prezentului raport, cu privire la “Viața economică și socială”. Legislația românească nu include prevederi care să interzică sau să limiteze în mod neîntemeiat utilizarea limbii cehe.

- b să interzică introducerea în regulamentele interne ale companiilor și în documentele private a oricăror clauze care exclud sau limitează utilizarea limbilor regionale sau minoritare, cel puțin între utilizatorii aceleiași limbi;*

Nu a fost raportat nici un caz de existență a unor asemenea regulamente care să limiteze utilizarea limbii cehe. În plus, utilizarea limbii cehe în companiile private mixte este promovată; un exemplu în acest sens este constituit de compania “SC Hame Romania SRL”.

Articolul 14 – Schimburile transfrontaliere

Părțile se angajează:

- a să aplice acordurile bilaterale și multilaterale existente care le sunt aplicabile în cadrul statelor în care este utilizată această limbă într-o formă identică sau similară, sau, dacă este necesar, să facă demersurile necesare pentru a încheia asemenea acorduri, astfel încât să încurajeze contactele între utilizatorii aceleiași limbi în Statele în cauză, în domeniul cultural, al educației, al informației, al formării vocaționale și al educației continue;*

În ceea ce privește solicitarea Comitetului, formulată în paragraful 373, cu privire la acordurile bilaterale care promovează contactele între utilizatorii aceleiași limbi în statele respective, în domeniul **cultural, al educației, al informației, al formării vocaționale și al educației permanente**, Guvernul dorește să prezinte următoarele:

Cadru juridic:

- ✓ *Acordul de Colaborare în domeniul culturii, educației și științei, încheiat între Guvernul României și Guvernul Republicii Cehe (Praga, 10.23.2007);*
- ✓ *Memorandumul de Înțelegere între Ministerul Educației din România și Ministerul Educației, Tineretului și Sportului din Cehia, cu privire la colaborarea în domeniul educației, în perioada 2007-2010 (Praga, 01.22. 2008). Acest acord este valabil și va fi*

reînnoit după această perioadă, o dată pe an, în cazul în care nici o parte nu-l denunță cu șase luni înainte, printr-o notificare trimisă pe canale diplomatice.

Prevederi ale programului:

- ✓ Trimiterea de profesori în România pentru a preda limba cehă în școli;
- ✓ Susținerea activității de predare a limbii și literaturii române, precum și a limbii cehe, în cadrul Universității Carolina din Praga și, respectiv, al Universității din București;
- ✓ Schimbul de specialiști în domeniul educației, totalizând 10 zile pe an;
- ✓ Schimburile la nivel de universitate, cu durata de o lună; totalizând 3 luni pe an, pentru studiere și predare.
- ✓ Acordarea, în mod reciproc, a 27 de luni de bursă, anual;
- ✓ Acordarea, în mod reciproc, a 4 burse pentru școala de vară de cultură, limbă și civilizație română, precum și de studii slave.

Burse

Anul școlar	Partea românească a acordat	Partea cehă a acordat
2010-2011	4 burse (24 luni)	2 burse (5 luni)
2011-2012	3 burse (5 luni)	3 burse (5 luni)

Mobilități studentesti

În anul universitar 2010-2011, nici un cetățean ceh nu era înscris în universitățile din România. În anul universitar 2011-2012, un student ceh era înscris la studii în România.

Lectorate

În prezent, există un lectorat românesc la Universitatea Carolina din Praga și un profesor ceh la Universitatea din București.

Departamentul de Limbi Slave de la Facultatea de Limbi și Literaturi Străine, Universitatea din București, a primit un lector de limba și literatura cehă în anul universitar 2010-2011, al cărui contract a fost prelungit și pentru anul universitar 2011-2012.

Cursuri de vară

În anii 2009, 2010, 2011 și 2012, Ministerul Educației nu a emis oferta de burse pentru vară pentru cursurile de limbă, cultură și civilizație română.

Observație: Cursuri de vară sunt organizate în continuare de Universitatea Ovidius din Constanța, continuând o lungă tradiție de statut și valoare academică, la care participă tineri din Republica Cehă: un student în 2010 și 2 studenți în 2011 erau înscriși la aceste cursuri. În anul 2012, doi studenți erau înscriși, dar nu au participat la cursuri. Finanțarea pentru aceste cursuri a fost asigurată parțial de Ministerul Educației, printr-un acord instituțional. Este prevăzută reluarea cursurilor de limba română în anul 2013, în colaborare cu universitățile din țară. Având în vedere limitările bugetare actuale, se așteaptă cofinanțarea pentru aceste burse, un procent de 50% din cheltuielile estimate fiind suportat de universități, dar fără a depăși suma de 100 euro/zi/persoană.

Partea cehă a confirmat 2 burse pentru anul școlar 2009; pentru anii școlari 2010, 2011 și 2012, nu au fost solicitări înregistrate.

Schimburi culturale

30 septembrie – 12 noiembrie 2011 – Festivalul intitulat “Zilele slovace și cehe în România”, organizat în București, Sibiu și Cluj, cu cooperarea Ministerului Culturii

b în sprijinul limbilor regionale sau minoritare, să înlesnească și/sau să promoveze cooperarea transfrontalieră, în special între autoritățile regionale sau locale pe teritoriul cărora sunt utilizate aceste limbi, într-o formă identică sau similară

În ceea ce privește solicitarea Comitetului, exprimată în paragraful 374, de a furniza, în următorul raport periodic, informații mai detaliate cu privire la promovarea limbii cehe în contextul cooperării transfrontaliere, următoarele **acorduri de înfrățire** au fost încheiate între

municipii din România și din Cehia: În **2008** - acordul între consiliul județean Caraș Severin și consiliul departamental al regiunii Pilsen; satele Dubovaidin și Uniunea localităților Prostejov-Venkov; în **2011**- orașul Nădlac și orașul Novy Byzdov;

Limba germană

Articolul 8 – Educația

Probleme generale

În ceea ce privește limba germană, România a ratificat Articolele 8.1.a.i, b.i, c.i și d.i, care solicită ca statul să furnizeze servicii de educație în limba minoritară, fără ca acest lucru să implice cereri preliminare din partea părinților sau a elevilor.

Limba germană este abordată în conformitate cu Legea Educației Naționale, nr. 1/2011, Articolul 45 și cu Metodologia studierii unei limbi ca limbă maternă, a studierii limbii și literaturii române, a studierii istoriei și a tradițiilor persoanelor care aparțin minorităților naționale și a studierii muzicii în limba maternă - Articolele 33, 34, 35 din Ordinul Ministerului Educației nr. 5671/2012). După cum Guvernul a prezentat în detaliu în Partea a II-a, "Educația", a prezentului raport, pot fi organizate clase cu un număr de elevi mai mic decât minimul stipulat de lege, în conformitate cu procedura specială avută în vedere în Articolul 63 din Legea Educației Naționale.

Paragraful 1

În ceea ce privește educația, Părțile se angajează, în teritoriul în care sunt utilizate aceste limbi, în funcție de situația fiecăreia dintre aceste limbi și fără a aduce atingere predării limbii/limbilor oficiale ale Statului:

- a i să pună la dispoziție servicii de educație preșcolară în limbile regionale sau minoritare relevante; sau*
- b i să pună la dispoziție servicii de educație pentru ciclul primar în limbile regionale sau minoritare relevante; sau*
- c i să pună la dispoziție servicii de educație pentru gimnaziu și liceu în limbile regionale sau minoritare relevante; sau*

Educația preuniversitară în limba germană este organizată în două tipuri de unități de învățământ:
- unități cu predare în limba germană ca limbă maternă, în județele Alba, Arad, Bihor, Bistrița-Năsăud, Brașov, Caraș-Severin, Cluj, Hunedoara, Maramureș, Mureș, Satu-Mare, Sălaj, Sibiu, Timiș și în municipiul București;
- unități cu predare în limba română și studierea limbii germane în învățământul preșcolar, în școala primară, în gimnaziu și liceu, în județul Suceava.

Există un număr de 216 școli care au clase și secții în limba germană ca limbă maternă în anul școlar 2013-2014, în învățământul preuniversitar. Un număr total de 22.158 elevi studiau în limba germană ca limbă maternă în anul școlar 2013-2014 la acest nivel și 531 profesori predau aceste ore.

Următoarele școli sunt reprezentative în acest sens: Colegiul Național „*Samuel von Brukenthal*” din Sibiu, Liceul „*Johannes Honterus*” din Brașov, Liceul „*Nikolaus Lenau*” din Timișoara și Colegiul German *Goethe* din București; toate dețin o bogată tradiție a predării în limba germană. Există, de asemenea, linii de predare în limba germană la liceu; este cazul Liceului „*Joseph Haltrich*” din Sighișoara, a Liceului „*Stefan Ludwig Roth*” din Mediaș, a Liceului „*Adam Müller*”

Guttenbrunn” din Arad, a Colegiului Național „*Liviu Rebreanu*” din Bistrița, a Colegiului Național „*George Coșbuc*” din Cluj-Napoca, a Liceului Pedagogic „*Andrei Șaguna*” din Sibiu.

Există, de asemenea, școli care au reluat tradiția predării în limba germană după anul 1990, precum Liceul „*Diaconovici-Tietz*” din Reșița, Liceul „*J. Ettinger*” din Satu Mare, Colegiul Național „*Papiu Ilarian*” din Tg. Mureș, „*Colegiul Bănățean*” din Timișoara, Liceul „*Onisifor Ghibu*” din Sibiu, Liceul „*Fr. Schiller*” din Oradea, Liceul „*Alexandru Vlahuță*” din București.

În ceea ce privește comentariile Comitetului, formulate în paragrafele 376, 380 și 382, de a asigura continuitatea între nivelul preșcolar, nivelul primar și nivelul gimnazial al ciclului de învățământ, trebuie menționat faptul că acei copii care provin din familii vorbitoare de limba germană **au posibilitatea de a participa la toate nivelurile de educație în limba germană menționate mai sus.**

d i să pună la dispoziție servicii de educație tehnică și vocațională în limbile regionale sau minoritare relevante; sau

În ceea ce privește solicitarea Comitetului, formulată în paragraful 383, de a furniza informații în următorul raport periodic cu privire la implementarea acestui angajament pentru limba germană, următoarele elemente trebuie avute în vedere:

Începând cu anul școlar 2012-2013, educația tehnică și vocațională are o durată de 2 ani, începând cu clasa a 10-a, și are câteva elemente în comun cu modelul de predare în limba germană care favorizează o abordare dublă:

- formarea practică reprezintă, în clasa a 10-a, 60% din numărul total de ore și 75% din acest număr de ore în clasa a 11-a;
- formarea practică este realizată la sediul companiei/firmei, în conformitate cu contractul încheiat între companie și școală;
- companiile participă la selectarea elevilor, la derularea formării profesionale a acestora și la evaluarea și certificarea acestora.

Începând cu anul școlar 2012-2013, **a fost inaugurată la Brașov Școala Profesională Germană Kronstadt**, ca parte a colegiului tehnic “*Mircea Cristea*”. În anul școlar 2012-2013, au fost create 4 clase, cu specializarea operarea mașinilor digitale, cu un număr total de 97 de elevi, și 1 clasă cu specializarea electromecanică pentru mașinile industriale, cu 34 elevi.

e i să pună la dispoziție servicii de învățământ superior și alte forme de educație superioară în limbile regionale sau minoritare; sau

Există linii de studiu în limba germană în cadrul Universității Politehnice din București, al Academiei de Studii Economice din București, al Universității din București, al Universității “*Babeș-Bolyai*” și al Universității Tehnice din Cluj, al Universității “*Lucian Blaga*” din Sibiu, al Universității de Vest și al Universității Politehnice din Timișoara, al Universității “*Transilvania*” din Brașov, al Universității “*Alexandru Ioan Cuza*” din Iași.

f ...

- iii în cazul în care autoritățile publice nu a competență directă în domeniul educației pentru adulți, să favorizeze și/sau să încurajeze punerea la dispoziție a limbilor respective ca obiect de studiu pentru educația adulților și formarea continuă;*

În ceea ce privește solicitarea Comitetului, formulată în paragraful 386, de a furniza informații în următorul raport periodic cu privire la implementarea acestui angajament pentru limba germană, următoarele elemente trebuie avute în vedere:

Formarea inițială a profesorilor este realizată în universități. Pentru limba germană există o gamă vastă de linii de studiu academic (în jur de 70). Numeroase cursuri de formare pentru adulți sunt organizate în instituții culturale care nu se află în subordinea Ministerului Educației, precum: Institutul Român pentru Educația Adulților, centrele de educare, centrele comunitare sau alte instituții.

Formarea continuă în domeniul educației este realizată prin intermediul **Casei Corpului Didactic** sau al Centrului pentru Formare Continuă în limba germană din Mediaș, care are o filială la Timișoara. Centrul pentru Formare Continuă în limba germană (CFCLG) se află în subordinea Ministerului Educației și își propune să furnizeze programe de formare pentru profesorii de limba germană ca limbă maternă sau pentru profesorii care predau limba germană la nivel preșcolar, primar și secundar (pentru detalii, vezi tabelul din Partea a II-a, capitolul “Educație”).

g să pună în aplicare măsurile necesare pentru a asigura predarea istoriei și a culturii corespunzătoare limbii regionale sau minoritare;

În ceea ce privește solicitarea Comitetului, formulată în paragraful 390, de a furniza, în următorul raport periodic, informații specifice cu privire la posibilitatea ca nenativii să beneficieze de asemenea de predarea istoriei și a culturii corespunzătoare limbii germane, trebuie menționat faptul că obiectul de studiu intitulat “Istoria și tradițiile persoanelor care aparțin minorităților naționale” face parte din trunchiul comun pentru clasele a 6-a și a 7-a. În ceea ce privește în special minoritatea germană din România, a fost elaborat un manual, care a fost aprobat de Ministerul Educației și care este utilizat pentru aceste ore.

În cazul elevilor români, există un curs opțional intitulat *Istoria minorităților naționale*, elaborat cu susținerea Departamentului pentru Relații Interetnice, care a contribuit, de asemenea, la editarea unui manual în anul 2008. Manualul conține informații cu privire la toate minoritățile care trăiesc în România și este elaborat în limba română. Acesta a fost editat cu ajutorul profesorilor de istorie aparținând tuturor minorităților. Acest obiect poate fi studiat în toți anii de liceu, nu doar în clasa a zecea, după cum era indicat în raportul din luna iunie 2012. În anul școlar 2012-2013, 50 clase au ales acest curs.

Elevii care nu sunt vorbitori ai unei limbi minoritare pot învăța lucruri cu privire la istoria și tradițiile minorităților în cadrul cursului general de istorie sau, dacă doresc acest lucru, optând în liceu pentru cursul menționat mai sus.

h să asigure formarea de bază și continuă a profesorilor, formare necesară pentru implementarea paragrafelor a - g, acceptată de Parte;

În ceea ce privește recomandarea Comitetului, formulată în paragraful 394, de a asigura formarea unui număr suficient de profesori care să satisfacă cererea de educație în limba germană, Guvernul dorește să facă referire la considerațiile prezentate în Partea a II-a, capitolul “Educație” a prezentului raport.

i să creeze un organism sau mai multe organisme de monitorizare care să verifice măsurile luate și progresul înregistrat în stabilirea sau dezvoltarea predării limbilor regionale sau minoritare și elaborarea rapoartelor periodice cu privire la rezultate, care vor fi făcute publice.

În ceea ce privește solicitarea Comitetului, formulată în paragraful 397, de a furniza informații cu privire la implementarea acestui angajament în următorul raport periodic, trebuie menționat faptul că în Ministerul Educației și în inspectoratele școlare județene care organizează predarea în limbile minoritare există inspectorii care au sarcina de a monitoriza procesul educativ al studierii limbii minoritare.

Paragraful 2

În ceea ce privește educația și având în vedere teritoriile diferite de cele în care se utilizează în mod tradițional limbile regionale sau minoritare, Părțile se angajează, în cazul în care numărul de utilizatori ai unei limbi regionale sau minoritare justifică acest lucru, să permită, să încurajeze sau să furnizeze servicii de predare în sau a limbii regionale sau minoritare, la toate nivelurile de educație corespunzătoare.

În ceea ce privește solicitarea Comitetului, formulată în paragraful 398, de a furniza informații în următorul raport periodic cu privire la implementarea acestui angajament pentru limba germană, trebuie menționat faptul că în școala gimnazială și în liceu există posibilitatea de a studia limba germană ca limbă străină pe întreg teritoriul țării. În anul școlar 2010-2011, un număr total de **122.941** elevi studiau limba germană ca prima sau a doua limbă străină.

Articolul 9 – Autorități judiciare

Paragraful 1

Părțile se angajează, în ceea ce privește unitățile teritoriale în care numărul de rezidenți care utilizează limbile regionale sau minoritare justifică măsurile menționate mai jos, în funcție de situația fiecăreia dintre aceste limbi și cu condiția ca utilizarea mijloacelor acordate prin prezentul paragraf să nu fie considerată de judecător că aduce atingere administrării corespunzătoare a actului juridic:

a în procesele penale:

...

ii să garanteze părții acuzate dreptul de a-și utiliza limba regională sau minoritară; și/sau

În ceea ce privește solicitarea Comitetului, formulată în paragraful 400, de a furniza informații specifice cu privire la implementarea practică a acestui angajament pentru limba germană, Guvernul dorește să facă referire la considerațiile generale prezentate în capitolul “Autorități judiciare”, Partea a II-a din prezentul raport. Trebuie menționat faptul că, în anii 2011 și 2012, Ministerul Justiției a emis autorizații pentru un număr de **1.363 interpreți și traducători de limba germană**.

a iii să verifice dacă solicitările și probele, scrise sau orale, nu sunt considerate inadmisibile doar pe motiv că sunt prezentate într-o limbă regională sau minoritară; și/sau

În ceea ce privește solicitarea Comitetului, formulată în paragraful 403, de a clarifica, în următorul raport periodic, dacă prezentul cadru legal permite în practică prezentarea cererilor și a probelor, scrise sau orale, în limba germană, Guvernul dorește să facă referire la considerațiile de ordine general prezentate în capitolul “Autorități judiciare”, Partea a II-a a prezentului raport. Probele nu vor fi considerate în nici un caz inadmisibile în cazul în care acestea sunt prezentate într-o limbă minoritară. O traducere autorizată poate fi solicitată în anumite cazuri, în timp ce în alte cazuri (vezi capitolul menționat anterior), procesul este derulat în limba minoritară (vezi exemplul judecătoriei din Odorheiu Secuiesc în capitolul menționat mai sus). De asemenea, după cum se poate deduce în mod clar din tabelul inclus în **Anexa 4**, în perioada 2011-2012, interpreții de limba germană au fost utilizați într-un număr de **49** de procese civile și penale.

b în procesele civile:

...

- ii să permită, atunci când un reclamant este chemat personal în instanță, ca acesta sau aceasta să utilizeze limba sa regională sau minoritară, fără ca acest lucru să implice costuri suplimentare; și/sau**

în cazul în care este necesar, prin utilizarea interpreților și a traducerilor;

În ceea ce privește solicitarea Comitetului, formulată în paragraful 405, de a furniza informații specifice cu privire la implementarea practică a acestui angajament pentru limba germană, Guvernul dorește să facă referire la considerațiile generale prezentate în capitolul “Autorități judiciare”, Partea a II-a a prezentului raport.

b iii să permită ca documentele și probele să fie prezentate în limbile regionale sau minoritare,

în cazul în care este necesar, prin utilizarea interpreților și a traducerilor;

În ceea ce privește solicitarea Comitetului, formulată în paragraful 407, de a clarifica, în următorul raport periodic, dacă prezentul cadru legal permite în practică prezentarea solicitărilor și a probelor, scrise sau orale, în limba germană, Guvernul dorește să facă referire la considerațiile de ordin general prezentate în capitolul “Autorități judiciare”, Partea a II-a a prezentului raport. Probele nu vor fi considerate în nici un caz inadmisibile dacă sunt prezentate într-o limbă minoritară. O traducere autorizată poate fi solicitată în anumite cazuri, în timp ce în alte cazuri (vezi capitolul menționat mai sus), procesul este derulat în limba minoritară (vezi exemplul judecătoriei din Odorheiu Secuiesc în capitolul menționat mai sus).

c în procesele din cadrul instanțelor competente în materie administrativă:

...

- ii să permită, atunci când un reclamant este citat personal în instanță, ca acesta sau aceasta să-și poată utiliza limba regională sau minoritară, fără ca acest lucru să implice costuri suplimentare; și/sau**

în cazul în care este necesar, prin utilizarea interpreților și a traducerilor;

În ceea ce privește solicitarea Comitetului, formulată în paragraful 409, de a furniza, în următorul raport periodic, informații specifice cu privire la implementarea practică a acestui angajament pentru limba germană, Guvernul dorește să facă referire la considerațiile generale prezentate în capitolul “Autorități judiciare”, Partea a II-a a prezentului raport.

c iii să permită ca documentele și probele să fie prezentate în limbile regionale sau minoritare,

în cazul în care este necesar, prin utilizarea interpreților și a traducerilor;

În ceea ce privește solicitarea Comitetului, formulată în paragraful 411, de a clarifica, în următorul raport periodic, dacă prezentul cadru legal permite în practică prezentarea cererilor și a probelor, scrise sau orale, în limba germană, Guvernul dorește să facă referire la considerațiile generale prezentate în capitolul “Autorități judiciare”, Partea a II-a a prezentului raport.

Paragraful 2

Părțile se angajează:

- a să nu nege valabilitatea documentelor juridice elaborate în cadrul statului doar pe motivul că acestea sunt redactate într-o limbă regională sau minoritară; sau**

În ceea ce privește solicitarea Comitetului, formulată în paragraful 317, de a furniza, în următorul raport periodic, informații cu privire la implementarea acestui angajament pentru limba germană, trebuie menționat faptul că valabilitatea unui document juridic redactat în cadrul statului nu este negată doar pe motivul că documentul este elaborat în altă limbă decât în limba română, acest lucru constituind o regulă generală. După cum Guvernul a afirmat mai sus cu privire la prezentarea probelor, o traducere autorizată poate fi solicitată în cadrul proceselor în instanță. Nu a fost raportat nici un caz în care a fost negată valabilitatea unui document doar pe motiv că acesta este redactat în limba germană.

Paragraful 3

Părțile se angajează să pună la dispoziție, în limbile regionale sau minoritare, textele statutare naționale cele mai importante, precum și cele care fac referire în special la utilizatorii acestor limbi, cu excepția cazurilor în care este prevăzut altfel.

415. Comisia de Experți încurajează autoritățile române să pună la dispoziție, în limba germană, textele statutare naționale cele mai importante, precum și cele care fac referire, în special, la utilizatorii acestei limbi, cu excepția cazurilor în care este prevăzut altfel.

Acesta este un obiectiv pe care România își propune să-l implementeze în următorul raport periodic. Vor fi stabilite măsuri eventuale în cooperare cu Departamentul pentru Relații Interetnice și cu Institutul pentru Studierea Problemelor Minorităților Naționale.

Articolul 10 – Autoritățile administrative și serviciile publice

Harta de mai jos prezintă situația comunităților etnice din România, după recensământul din anul 2011.

Conform datelor furnizate de Recensământul din anul 2011, 36.042 de etnici germani trăiesc în România, ceea ce reprezintă 0,3% din întreaga populație a țării. Timiș este județul în care trăiesc cei mai mulți etnici germani (8.504), fiind urmat de județele Satu Mare, Sibiu, Maramureș, Mureș, Caraș-Severin, Arad, Brașov. Prin comparație cu Recensământul din anul 2002, cel din 2011 arată o scădere de 37 %. În anul 2002, 59.764 persoane s-au declarat etnici germani, prin comparație cu 36.042 în anul 2011.

Limba germană este limba maternă a 26.557 de persoane. Conform rezultatelor recensământului din anul 2011, proporția etnicilor germani depășește 20% în județele Caraș-Severin (localitatea Brebu Nou - 23,52%) și Satu Mare (localitățile Cămin - 22,62%, Foieni -20,86%, Petrești - 27,32%, Urziceni -23,91%).

În ceea ce privește solicitarea Comitetului, formulată în paragraful 416, de a furniza, în următorul raport periodic, o listă a localităților în care vorbitorii de limba germană trăiesc în proporții relevante, în scopul Articolului 10, Guvernul dorește de asemenea să facă referire la elementele prezentate în **Anexa 5**. Trebuie menționat faptul că există un număr mare de localități din județele Alba, Brașov, Bihor, Caraș-Severin, Sibiu, Timiș care **afișează în mod voluntar numele de locuri în limba germană** (din moment ce există un număr considerabil de etnici germani care trăiesc în aceste localități), chiar dacă proporția de 20% nu mai este atinsă în toate aceste localități, conform recensământului din anul 2011.

Paragraful 1

În cazul unităților administrative ale statului în care numărul rezidenților utilizatori ai limbilor regionale sau minoritare justifică măsurile menționate mai jos și în funcție de situația fiecărei limbi, Părțile se angajează, în măsura posibilului:

- a ...
- ii să verifice dacă funcționarii acestora utilizează în mod public limbile regionale sau minoritare în relația lor cu persoane care li se adresează în aceste limbi; sau
- iii să verifice dacă utilizatorii limbilor regionale sau minoritare pot formula cereri orale sau scrise și pot primi răspunsuri în aceste limbi; sau
- iv să verifice dacă utilizatorii limbilor regionale sau minoritare pot formula cereri orale sau scrise în aceste limbi; sau
- v să verifice dacă utilizatorii limbilor regionale sau minoritare pot prezenta în mod valabil un document în aceste limbi;

În ceea ce privește solicitarea Comitetului, formulată în paragraful 421, de a furniza mai multe informații cu privire la utilizarea limbii germane în filialele locale ale administrației publice, Guvernul dorește să facă referire la informațiile prezentate în capitolul “Autorități administrative”, Partea a II-a a prezentului raport (15 vorbitori de limba germană sunt angajați în unitățile teritoriale ale Jandarmeriei Române, 8 vorbitori de limba germană sunt angajați în Agenția Națională pentru Plăți și Inspecție Socială, etc.). Un număr total de 50 de funcționari publici care aparțin **minorității etnice germane** sunt angajați în birourile teritoriale ale administrației locale (primării) din județele Timiș, Sibiu, Satu-Mare, Mureș, Bistrița-Năsăud, Alba și Bihor, conform situației prezentate de Ministerul Afacerilor Interne în **Anexa 8** a prezentului raport.

Conform situației prezentate de Ministerul Afacerilor Interne în **Anexa 14**, un număr total de 58 de **vorbitori de limba germană** sunt angajați în primării/consilii județene și în serviciile specializate subordonate consiliilor locale/județene. Din aceștia, 11 sunt angajați în primăriile/consiliul județean al județului Timiș, iar 12 sunt angajați în serviciile specializate subordonate consiliilor locale/județene ale județului Timiș.

- b *să pună la dispoziție textele administrative și formularele utilizate pe scară largă de populație în limba regională sau minoritară sau în versiuni bilingve;*

În ceea ce privește recomandarea Comitetului, formulată în paragraful 424, de a pune la dispoziție textele administrative și formularele utilizate pe scară largă de populație în limba germană, trebuie menționat faptul că, după cum rezultă din conținutul **Anexei 20**, asemenea formulare nu sunt publicate.

c să permită autorităților administrative să redacteze documente într-o limbă regională sau minoritară.

În ceea ce privește recomandarea Comitetului, formulată în paragraful 427, de a permite filialelor locale ale autorităților statului să redacteze documente în limba germană și de a asigura un nivel corespunzător de implementare la nivel practic, trebuie menționat faptul că, după cum rezultă din **Anexa 19**, nu sunt publicate asemenea documente.

Paragraful 2

În ceea ce privește autoritățile locale și regionale pe teritoriul cărora numărul de rezidenți care utilizează limbi regionale sau minoritare este relevant, astfel încât acest lucru să justifice măsurile menționate mai jos, Părțile se angajează să permită și/sau să încurajeze:

...

b *posibilitatea ca utilizatorii limbilor regionale sau minoritare să formuleze cereri orale sau scrise în aceste limbi;*

În ceea ce privește recomandarea Comitetului, formulată în paragraful 429, de a permite și/sau de a încuraja posibilitatea ca utilizatorii limbii germane să formuleze cereri orale sau scrise adresate autorităților locale în această limbă, Guvernul dorește să facă referire la exemplul de bună practică inclus în capitolul “Autorități administrative” al prezentului raport.

Conform situației prezentate de Ministerul Afacerilor Interne în **Anexa 13**, limba germană este utilizată în relația cu vorbitorii acestei limbi în județele Alba (Sebeș), Arad (Nădlac), Bihor (Girișu de Criș), Bistrița (Teaca), Brașov (Prejmer), Mureș (Nadeș), Sibiu (Agnita, Cisnădie, Săliște, Mihăileni), Suceava (Dorna Candrenilor), Timiș (Timișoara), deși proporția etnicilor germani în raport cu populația totală este sub 20%, Caraș-Severin (consiliul județean, deși proporția se situează sub 20% la nivelul județului).

Conform informațiilor incluse în **Anexa 17**, există posibilitatea de a formula cereri în limba germană în localitățile Ocna Mureș (județul Alba), Nădlac, Peregu Mare, Sinte Mare, Arad (județul Arad), Matei, Nușeni, Șintereag, Lechința, Petru Rareș, Nimigea, Teaca (județul Bistrița Năsăud), Râșnov (județul Brașov), Roșiori (județul Brăila), Nadeș (județul Mureș), Agnita, Cisnădie, Săliște, Mihăileni (județul Sibiu). După cum este indicat mai sus, proporția de peste 20% nu este atinsă în toate aceste localități.

c *publicarea, de către autoritățile regionale, a documentelor lor oficiale și în limbile regionale sau minoritare relevante;*

d *publicarea, de către autoritățile locale, a documentelor lor oficiale și în limbile regionale sau minoritare relevante;*

În ceea ce privește solicitările și comentariile Comitetului de Experti, formulate în paragrafele 430 și 432, de a furniza mai multe informații cu privire la implementarea acestor angajamente și la încurajarea publicării, de către autoritățile locale, a documentelor lor oficiale și în limba germană, trebuie menționat faptul că, în conformitate cu informațiile prezentate în **Anexa 18**, nu sunt publicate asemenea documente.

e *utilizarea, de către autoritățile regionale, a limbilor regionale sau minoritare în dezbaterile din adunările proprii, fără a exclude, totuși, utilizarea limbii/limbilor oficiale a/ale Statului;*

f *utilizarea, de către autoritățile locale, a limbilor regionale sau minoritare în dezbaterile din adunările proprii, fără a exclude, totuși, utilizarea limbii/limbilor oficiale a/ale Statului;*

În ceea ce privește recomandările Comitetului, formulate în paragrafele 433 și 436, de a permite și de a încuraja utilizarea, de către autoritățile locale, a limbii germane în dezbaterile din

adunările proprii și de a prezenta informații mai detaliate cu privire la implementarea acestui angajament, trebuie menționat faptul că această limbă nu este utilizată, conform informațiilor prezentate în **Anexa 15**.

- g utilizarea sau adoptarea, dacă este necesar concomitent cu numele în limba/limbile oficiale, a formelor tradiționale și corecte ale numelor de locuri în limbile regionale sau minoritare.*

În ceea ce privește solicitarea Comitetului, formulată în paragrafele 439-440, de a furniza în următorul raport periodic mai multe informații cu privire la utilizarea numelor de locuri în limba germană, Guvernul dorește să facă referire la detaliile prezentate în **Anexa 5**.

Paragraful 3

În ceea ce privește serviciile publice furnizate de autoritățile administrative sau de alte persoane care acționează în numele acestora, Părțile se angajează, în teritoriul în care sunt utilizate limbile regionale sau minoritare, în conformitate cu situația fiecărei limbi în parte și în măsura posibilului:

- a să verifice dacă limbile regionale sau minoritare sunt utilizate în furnizarea serviciului; sau*
- b să permită utilizatorilor limbilor regionale sau minoritare să depună cereri și să primească răspunsuri în aceste limbi; sau*
- c să permită utilizatorilor limbilor regionale sau minoritare să depună cereri în aceste limbi.*

În ceea ce privește solicitarea Comitetului, formulată în paragraful 443, de a furniza informații cu privire la implementarea acestui angajament pentru limba germană, Guvernul dorește să facă referire la exemplele specifice prezentate în capitolul “Autorități administrative”, Partea a II-a a prezentului raport.

Informații relevante sunt incluse în **Anexa 14** (numărul de vorbitori ai limbilor minoritare angajați în serviciile specializate subordonate consiliilor locale/județene - 27 angajați vorbitori de limba germană în județele Arad, Brașov, Caraș-Severin, Satu Mare, Timiș).

Paragraful 4

Cu scopul de a pune în aplicare prevederile din paragrafele 1, 2 și 3 acceptate de acestea, Părțile se angajează să aplice una sau mai multe dintre măsurile următoare:

...

- b recrutarea și formarea necesară a funcționarilor și a altor angajați din sistemul public;*
- c respectarea, pe cât posibil, a solicitărilor formulate de angajații serviciului public care cunosc o limbă regională sau minoritară de a fi numiți în teritoriul în care este utilizată limba respectivă.*

În ceea ce privește solicitările Comitetului, formulate în paragrafele 445-446, de a furniza informații cu privire la măsurile luate în conformitate cu acest angajament, Guvernul dorește să facă referire la exemplele specifice prezentate în capitolul “Autorități administrative”, Partea a II-a a prezentului raport. Informații relevante sunt incluse în **Anexa 14**.

Paragraful 5

Părțile se angajează să permită utilizarea sau adoptarea numelor de familie în limbile regionale sau minoritare, la cererea părților interesate.

În ceea ce privește solicitarea Comitetului, formulată în paragraful 439, de a furniza informații relevante în următorul raport periodic, trebuie menționat faptul că adoptarea numelor de familie în limbile regionale sau minoritare este permisă, în conformitate cu opțiunea solicitantului, din moment ce Legea nr. 287/2009 cu privire la Codul Civil, Articolele 82 - 85, nu include nici o

interdicție în acest sens. Nu a fost raportată nici o interdicție cu privire la utilizarea numelor de familie în limba germană.

Articolul 11 – Mass-media

Probleme generale

Paragraful 1

Părțile se angajează, în cazul utilizatorilor limbilor regionale sau minoritare în teritoriile unde sunt vorbite aceste limbi, în conformitate cu situația fiecărei limbi, în măsura în care autoritățile publice, direct sau indirect, sunt competente în materie, au autoritate sau jacă un rol în acest domeniu și cu respectarea principiului independenței și autonomiei mijloacelor media:

a în măsura în care posturile de radio și televiziune au o misiune legată de serviciul public:

...

iii să pună în aplicare măsurile corespunzătoare, astfel încât posturile TV și de radio să ofere programe în limbile regionale sau minoritare;

În ceea ce privește solicitările Comitetului, formulate în paragrafele 452-454, cu privire la furnizarea de **informații actualizate în limba germană prin intermediul posturilor de radio și televiziune**, Guvernul dorește să prezinte următoarele:

Programele TV produse de **departamentul TVR pentru limba germană** sunt o oglindă fidelă a vieții germanilor din România și reprezintă o legătură cu țările în care se vorbește limba germană. Departamentul pentru limba germană are ca scop și se implică în viața socială și culturală a minorității germane, pentru a păstra identitatea etnică a persoanelor care aparțin acestei minorități. Programele acoperă următoarele genuri, conform clasificării EBU: buletine de știri, jurnalism/emisiuni informative și de divertisment, știri, documentare. 95% din aceste programe sunt producții proprii.

Programele de pe postul TVR 1

AKZENTE – săptămânal – Programul are un public larg, datorită continuității sale de-a lungul anilor.

Povești din București – lunar – Prezentarea locurilor care au o istorie germană.

Rețeta lunii – O rețetă culinară șvabă este prezentată în fiecare lună.

Încotro? – săptămânal – sunt prezentate sate șvabe și saxone din România, cu scopul de a promova turismul.

Subiecte – de două ori pe lună – interviuri cu personalități din Germania, Austria și Elveția

Forturi de credință – Prezentarea bisericilor saxone din Transilvania.

Plan de afaceri – Prezentarea investitorilor de afaceri din Germania și din alte părți ale lumii.

Programe pe postul TVR 2

Pas cu pas – de două ori pe lună – Investitori germani care ajută la crearea de locuri de muncă în satele din România.

Credință – în fiecare lună – saxoni și șvabi cu povești extraordinare.

Programele în limba germană ale TVR și-au menținut un public stabil, după cum urmează:

**Programe în limba germană difuzate în conformitate cu clasificarea EBU
(în funcție de tip, durată și rating)**

	Tipul de program	Durata anuală - ore	Rating (%)
1.	Buletin informativ	11	8,8
2.	Jurnalism/emisiuni informative și de divertisment	35	28
3.	Artă și cultură	45	36
4.	Divertisment	24	19,2
5.	Știință și educație	10	8
	Total	125	100

Grilă TV exemplu 2012

Canal	Titlu	Zi de difuzare	Interval orar	Durata	Numele emisiunii
TVR 1	Emisiune în limba germană	Joi	15.30-17.00	90 min	Akzente
TVR2	Emisiune în limba germană	Joi	14.30-15.30	60 min	Împreună în Europa
TVR 3	Emisiune în limba germană	Luni	10.35-11.15	40 min	Cu toții împreună
TVR Cultural (până la data de 15.09.2012)	Emisiune în limba germană	Vineri	16.30-17.00	30 min.	Revistă culturală

TVR Cluj difuzează de asemenea programul *Sendung in Deutscher Sprache* – în limba germană, cu durata de 34 de minute, de două ori pe lună, emisiune difuzată pe TVR3, vineri, în intervalul orar 12.40 – 13.15, redifuzată noaptea, în intervalul orar 01.50 – 02.25. Durata programului a rămas neschimbată.

Mai multe informații cu privire la emisiunile TV în limba germană (ale studiourilor teritoriale) sunt incluse în Partea a II-a, în cadrul capitolului „Mass-media”.

În ceea ce privește difuzarea de emisiuni radio în limba germană, trebuie menționat faptul că următoarele stații de radio centrale și locale transmit programe în limba germană:

Nr.	Studio regional	Difuzare	Interval orar
1	Radio Timișoara	Luni-duminică	13.00-14.00
2	Radio Reșița	Săptămânal, în fiecare joi	21.30-22.00
3	Radio Târgu Mureș	Luni-vineri Luni-sâmbătă	11.00-14.00 21.00-22.00
4	Biroul Editorial pentru Minorități din București	Luni-sâmbătă Duminică	14.00-15.00 10.20-10.30

b ...

- ii să încurajeze și/sau să înlesnească difuzarea în mod regulat a programelor radio în limbile regionale sau minoritare;*

În ceea ce privește recomandarea Comitetului, formulată în paragraful 454, de a încuraja și/sau de a facilita difuzarea în mod regulat a programelor radio în limba germană în toate regiunile unde este utilizată această limbă, trebuie menționat faptul că atât Societatea Română de Radio, cât și Societatea Română de Televiziune difuzează în mod regulat asemenea programe, după cum este indicat mai sus.

d să încurajeze și/sau să înlesnească producerea și difuzarea lucrărilor audio și audio-vizuale în limbile regionale sau minoritare

f i să acopere costurile suplimentare în cazul mijloacelor media care utilizează limbi regionale sau minoritare, în cazul în care legea prevede în general acordarea de suport financiar mijloacelor media; sau

În ceea ce privește recomandarea Comitetului, formulată în paragrafele 455 și 459, de a furniza mai multe informații cu privire la implementarea acestor angajamente, Guvernul dorește să facă referire la activitățile prezentate în mod detaliat în Articolul 12, pentru limba germană, activități care includ, de asemenea, difuzarea sau facilitarea difuzării lucrărilor audio și audio-vizuale, în cadrul a numeroase proiecte finanțate de Ministerul Culturii și de Departamentul pentru Relații Interetnice.

g să susțină formarea jurnaliștilor și a altor angajați din domeniul media care utilizează limbile regionale sau minoritare.

În ceea ce privește recomandarea Comitetului, formulată în paragraful 461, Guvernul dorește să facă referire la considerațiile pe care le-a formulat în Partea a II-a a prezentului raport, secțiunea “Media”.

Paragraful 2

Părțile se angajează să garanteze libertatea de recepție a posturilor radio și de televiziune din țările învecinate într-o limbă utilizată într-o formă identică sau similară unei limbi regionale sau minoritare și să nu se opună retransmiterii emisiunilor posturilor radio și de televiziune din țările învecinate în limba respectivă. Acestea se angajează de asemenea să verifice că nu vor fi impuse restricții cu privire la libertatea de exprimare și la libera circulație a informațiilor din presa scrisă într-o limbă utilizată într-o formă identică sau similară unei limbi regionale sau minoritare. Exercițarea libertăților menționate mai sus, din moment ce implică obligații și responsabilități, poate face obiectul unor formalități, condiții sau penalități prevăzute de lege și care sunt necesare într-o societate democratică, în interesul securității naționale, al integrității teritoriale sau al siguranței publice, în scopul prevenirii anarhiei sau a infracțiunilor, al protecției sănătății și moralei, al protejării reputației sau a drepturilor celorlalți, al prevenirii dezvăluirii informațiilor primite cu titlul confidențial sau al menținerii autorității și imparțialității sistemului judiciar.

În ceea ce privește punctul de clarificare al Comitetului, formulat în paragraful 462, cu privire la posibilitatea de a recepționa programe de radio și televiziune în limba germană, Guvernul dorește de asemenea să facă referire la considerațiile formulate în Partea a II-a a prezentului raport.

Paragraful 3

Părțile se angajează să verifice dacă interesele utilizatorilor limbilor regionale sau minoritare sunt reprezentate sau avute în vedere în cadrul organismelor care pot fi stabilite în conformitate cu legea și care au sarcina de a garanta libertatea și pluralismul mijloacelor media.

În ceea ce privește solicitarea Comitetului, formulată în paragraful 463, cu privire la reprezentarea vorbitorilor de limba germană în Consiliul Național al Audiovizualului din România, Guvernul dorește să facă referire la considerațiile formulate în Partea a II-a a prezentului raport.

Articolul 12 – Activități și centre culturale

Paragraful 1

În ceea ce privește activitățile și centrele culturale – în special bibliotecile, video-bibliotecile, centrele culturale, muzeele, arhivele, academiile, teatrele și sălile de cinema, dar și operele literare și producțiile de film, formele familiare ale expresiei culturale, festivalurile și industriile culturale, inclusiv, inter alia, utilizarea noilor tehnologii – Părțile se angajează, pe teritoriul în care aceste limbi sunt utilizate și în măsura în care autoritățile publice sunt competente în materie, au autoritate sau joacă un rol în acest domeniu:

a să încurajeze tipurile de expresie și inițiativele specifice limbilor regionale sau minoritare și să promoveze diferitele mijloace de acces la lucrările produse în aceste limbi;

b să promoveze diferitele mijloace de acces în alte limbi la lucrările elaborate în limbile regionale sau minoritare, prin susținerea și dezvoltarea activităților de traducere, dublare, post-sincronizare și subtitrare;

În ceea ce privește solicitarea Comitetului, formulată în paragraful 466, de a furniza, în următorul raport periodic, informații cu privire la modul în care acestea implementează acest angajament pentru limba germană, Guvernul dorește să sublinieze următoarele elemente relevante:

Proiectul cultural intitulat “*Deceniul Culturii Germane*”, organizat la Reșița și Satu Mare, este o manifestare complexă, cu o tradiție de peste 20 de ani, fiind parțial finanțat în fiecare an de Ministerul Culturii, deoarece obiectivul principal este de a menține, de a promova și de a pune în valoare tradițiile, dar și originalitatea tinerilor, prin intermediul unor ateliere creative de poezie, al unor trupe de teatru amator, al formațiilor de dans, corurilor, etc. La fiecare ediție, au loc peste 40 de manifestări culturale, în 12 localități din județele Caraș-Severin și Mehedinți. La ediția de anul trecut au participat, de asemenea, etnici germani din Austria, Italia, Ucraina și Serbia, în calitate de membri ai unei formații de dans popular din Tirol (Austria) și din Tirolul de Sud (Italia).

Ediția din anul 2011 a evenimentului “*Deceniul Culturii Germane în Munții Banat*” a fost una dintre cele mai importante manifestări culturale a etnicilor germani. În orașul Anina a avut loc o paradă a costumelor tradiționale germane, cu participarea formației de dans Steiedorf.

Manifestările culturale germane au inclus, de asemenea, prelegeri literare (scriitorul Edith Guip-Cobilanschi), expoziții de carte (“*Băile Herculane – arc peste timp*”, de Dorin Bălțeanu), proiecții de film, dar și două expoziții de fotografie (“*Madrid, inima Spaniei*” de Erwin Josef Tigla și “*Toamna în Munții Poiana Ruscăi și Retezat*” de prof. Francis Finta), precum și o expoziție de sculptură, semnată de George Molin.

Alte proiecte finanțate parțial de Ministerul Culturii au fost “*Aniversarea a 300 de ani de la sosirea șvabilor în nord-vestul României*” (2012), organizat în cooperare cu Institutul Tubingen de Istorie și Geografie pentru șvabii de la sud de Dunăre din Germania, “*Celebrarea Recoltei*”, eveniment organizat de șvabii din Satu Mare și “*Zilele Literaturii Germane la Reșița*”.

“*Festivalul internațional de teatru în limba germană pentru tineret*” este organizat în fiecare an începând cu anul 2000, în Timișoara. Acesta a fost inițiat de Institutul pentru Relații Externe din Stuttgart (IFA), Germania, în colaborare cu Liceul Teoretic “*Nikolaus Lenau*” din Timișoara și cu Forumul Democrat al Germanilor din România, și beneficiază de susținere financiară din partea Ministerului Culturii.

În cazul tuturor proiectelor culturale ale minorității germane, limba utilizată a fost limba germană, cu **traduceri în limba română sau în limba maghiară, dacă este necesar** (în cazul anumitor județe unde există o minoritate maghiară). De asemenea, prezentările, comunicatele de presă, articolele din presa locală și emisiunile TV au fost realizate în limbile română și germană, dar și în limba maghiară, dacă a fost cazul.

De asemenea, trebuie menționat faptul că Guvernul României a continuat să ofere susținere comunității germane pentru diferite tipuri de activități, inclusiv pentru funcționarea principalelor organizații și activități culturale (Forumul Democrat al Germanilor din România și filialele acestuia). În anul 2013, Guvernul a alocat Forumului Democrat al Germanilor suma de 6 527 850 lei și suma de 6 726 060 lei (echivalentul a aproximativ 1,5 milioane de EURO) în anul 2014.

Mai multe proiecte culturale propuse de Forumul Democrat al Germanilor au fost finanțate, de asemenea, de DRI, prin intermediul burselor. În anul 2014, un proiect inițiat de Forumul German din Reșița a primit un premiu jurnalistic din partea Uniunii Scriitorilor din România.

c să promoveze accesul în limbile regionale sau minoritare la lucrările elaborate în alte limbi, prin susținerea și dezvoltarea activităților de traducere, dublare, post-sincronizare și subtitrare;

În ceea ce privește solicitarea Comitetului, formulată în paragraful 467, de a furniza, în următorul raport periodic, informații cu privire la maniera în care Părțile implementează acest angajament pentru limba germană, următoarele elemente sunt relevante:

Ministerul Culturii cooperează anual cu Forumul Democrat al Germanilor din județul Caraș-Severin și cu Asociația Germanilor pentru Cultura și Educația Adulților din Reșița pentru a organiza și a finanța parțial evenimentul intitulat “*Zilele Literaturii Germane în Reșița*”, un proiect amplu, cu participare internațională. Este vorba despre singura manifestare culturală majoră de acest gen, organizată în România, cu participare internațională (participă oaspeți din România, Germania și din alte țări din Europa Centrală și de sud-vest). Evenimentul pune în valoare importanța operelor literare în limba germană ale acestei minorități care trăiește în România. La ediția din anul 2013 au participat scriitori germani din cinci țări, etnici germani, dar și români. Cu această ocazie, a fost emis un comunicat de presă bilingv (în limbile română și germană), au fost publicate articole de presă în presa locală (în limbile română și germană), iar evenimentul a fost prezentat pe posturile TV și pe canalele TV locale, în limbile română și germană. Ediția din anul 2013 a avut loc în perioada 26-29 aprilie 2013, în locații din județul Reșița: Muzeul Munților Banat, Biblioteca Alexander Tietz, Liceul “*Diaconovici-Tietz*”, etc., marea deschidere fiind realizată în limbile germană și română. Pe parcursul evenimentului, a fost organizată o expoziție de fotografie intitulată “*Coincidență*”, cu lucrări aparținând scriitorului Ilse Hehn (Ulm, Germania), născut în Banat, o expoziție documentară purtând numele “*Din viața și scrierile lui Hans Dama – între țări și literaturi*”, precum și o lansare de carte a doamnei dr. Olivia Spiridon, care și-a prezentat volumul “*Scriitori germani în România după anul 1945. O antologie de proză*”, publicat în anul 2012 la Editura “*Curtea Veche*” din București; de asemenea, au fost susținute următoarele prelegeri: “*Hans Kehrer zum 100. Geburtstag*” (“*Hans Kehrer, 28.02.1913 – 18.12.2009, la 100 de ani de la naștere*”) de dr. Annemarie Podlipny-Hehn (Timișoara), “*Adam Muller-Guttenbrunn und nie Rumanen*” de dr. Hans Dama (Viena, Austria), “*Josef Puvak (13.07.1913) zum 100. Geburtstag*” de Edith Guip-Cobilanschi (Timișoara).

Ca parte a aceluiași proiect, la Biblioteca Germană “Alexander Tietz” a fost organizată o serie de prelegeri și prezentări de carte în limba germană. Edith Guip-Cobilanschi din Timișoara a ținut prelegerea “*Die Wiener <<Kronen Zeitung>> auch in Temeswar zwischen 1890 und 1944 gelesen, und danach aus Horensagen*” (“*Ziarul <<Kronen Zeitung>> din Viena, citit între 1890 și 1944 în Timișoara*”). Hans Dama (Viena, Austria) a prezentat volumul “*Wie die Jahre verletzen*” (“*Cum a durat acest an*”) de Dagmar Dusin (Bamberg, Germania), publicat la Editura “*Johannis Reeg*” din Bamberg, Germania, în 2012. Altă prezentare de carte a fost realizată de dr. Hans Dama (Viena, Austria), care a vorbit despre volumul “*Über drei Grenzen*” (“*Trei frontiere*”) de Laurian Lodoabă (Lugoj), publicat la Editura “*Pollischanky*” din Viena, Austria în

2012. Simiona Danila a ținut o prelegere cu titlul *“Nietzsche und die rumanische Kultur. Nietsches vollstandige Werke in Rumanisch”* (*“Nietzsche și cultura românească. Opera completă a lui Nietzsche în limba română”*).

La Biblioteca Germană “Alexander Tietz” au avut loc prezentări de carte cu autori din Maribor, Slovenia; dorim să menționăm în acest sens antologia publicată în anul 2013 de Veronika Haring (Maribor, Slovenia): *“Vezi med ljudmi. 11. Zbornik kulturnega drustva nemsko govorecih zena MOSTOVI Zwischenmenschliche Bindungen; Sammelband des Kultuvereins Deutschsprachiger Frauen Brucken”* (...)

- g** să încurajeze și/sau să înlesnească crearea unui organism sau a unor organisme responsabile pentru colectarea, păstrarea unei copii și prezentarea sau publicarea lucrărilor elaborate în limbile regionale sau minoritare;

În ceea ce privește solicitarea Comitetului, formulată în paragraful 471, de a furniza informații cu privire la materialele audiovizuale și la publicarea lucrărilor în limba germană, următoarele elemente sunt relevante:

Biblioteca Națională a României, dar și bibliotecile regionale și locale, în special cele situate în regiuni cu minorități germane reprezentative, au asigurat achiziția permanentă a volumelor scrise în limba germană sau a lucrărilor traduse în limba germană. Biblioteca Națională a României derulează un Program de Schimb de publicații internaționale, ca parte a strategiei sale de achiziții, menită să dezvolte colecțiile de carte străină. În conformitate cu politica sa de schimburi internaționale, Biblioteca Națională a României primește anual 90 de titluri de la instituții similare din Germania, precum *die Akademie der Wissenschaften und der Literatur, Akademie der Wissenschaften zu Göttingen, Bayerische Staatsbibliothek, Bundesarchiv, Kubon&Sagner Deutsche Forschungsgemeinschaft, Deutsche Nationalbibliothek, Friedrich Schiller Universität Jena, Humboldt Universität zu Berlin, Institut für Archäologische Wissenschaften – Freiburg Universität, Internationale Jugendbibliothek, Martin Luther Universität zu Halle-Wittenberg, Redaktion Osteuropa Aachen, Rheinische Friedrich Wilhelms Universität Bonn, Universität Rostock, Sudostdeutsches Kulturwerk, Gottfried Wilhelm Leibniz Bibliothek, Sudost-Institut, Universität Bremen, Universität Hamburg, Universität- und Stadtbibliothek Köln, Institutul pentru Cercetări în domeniul Păcii și al Politicii de Securitate, Staatsbibliothek din Berlin, Herzogin “Anna Amalia” Bibliothek, Württembergische Landesbibliothek.*

- h** dacă este necesar, să creeze și/sau să promoveze și să finanțeze serviciile de traducere și cercetare terminologică, în special cu scopul de a menține și de a dezvolta terminologia corespunzătoare pentru domeniul administrativ, comercial, economic, social, tehnic sau juridic, în fiecare limbă regională sau minoritară.

În ceea ce privește recomandarea Comitetului, formulată în paragraful 473, de a crea și/sau de a promova și finanța serviciile de traducere și cercetare terminologică, în scopul dezvoltării terminologiei corespunzătoare pentru domeniul administrativ, tehnic sau juridic în limba germană, în special în vederea aplicării Cartei, Guvernul dorește să facă referire la elementele prezentate în Partea a II-a, capitolul “Cultură” al prezentului raport.

Paragraful 2

În ceea ce privește teritoriile diferite de cele în care sunt utilizate în mod tradițional limbile regionale sau minoritare, Părțile se angajează, în cazul în care numărul de utilizatori ai limbii regionale sau minoritare justifică acest lucru, să permită, să încurajeze și/sau să furnizeze activități și centre culturale corespunzătoare, în conformitate cu paragraful precedent.

În ceea ce privește solicitarea Comitetului, formulată în paragraful 474, de a furniza informații cu privire la alte activități relevante, Guvernul dorește să facă referire la elementele prezentate în Partea a II-a, capitolul “Cultură” al prezentului raport.

Paragraful 3

Părțile se angajează să pună în aplicare măsurile corespunzătoare pentru derularea politicii lor culturale în străinătate în ceea ce privește limbile regionale sau minoritare și culturile corespunzătoare acestora.

În ceea ce privește solicitarea Comitetului, formulată în paragraful 476, de a furniza informații cu privire la modul în care implementează acest angajament pentru limba germană, următoarele elemente sunt relevante:

În afară de târgurile de carte din spațiul german – Frankfurt, Leipzig – Ministerul Culturii asigură în fiecare an participarea la târgurile de carte de la Paris, Budapesta și Ierusalim, în cadrul cărora sunt prezentate volume sau traduceri în limba germană. Ministerul Culturii a susținut, de asemenea, spectacolele derulate în străinătate de Teatrele de limba germană din Sibiu și Timișoara sau de ansamblurile artistice tradiționale.

De asemenea, conform datelor furnizate de Forumul Democrat al Germanilor din România, cele mai importante programe culturale care au promovat limba germană au fost următoarele:

- Taberele de vară în limba germană;
- seratele literare cu autori germani din România;
- simpozionul *Ziua Profesorilor din Banat*;
- *Zilele Literaturii Germane*;
- *Zilele Liceului Teoretic German*;
- *Festivalul Teatrului în limba germană*;
- simpozionul *Dialecte și literatură scrisă în dialecte germane în România*;
- seminarul *Metode de predare a cântecelor tradiționale germane și a dansurilor pentru copii*;
- Editarea de cărți, CD-uri și DVD-uri (Metode de predare a cântecelor și dansurilor tradiționale germane în grădinițe și școli gimnaziale cu predare în limba germană) „*Unsere kleinen Wurzeln – Tänze und Spiele für eine neue Generation*” (Rădăcinile noastre prezentate celor mici – dansuri și cântece pentru o nouă generație);
- *Conferința Profesorilor de limba germană*, organizată de membrii *Asociației Profesorilor de limba germană* din România. Conferința reunește profesori care predau limba germană ca limbă străină, precum și profesori care predau această limbă ca limbă maternă. Conferința are o tradiție de mai bine de 20 de ani, iar popularitatea acesteia a crescut de la an la an. Timp de aproape 10 ani, aceasta a fost organizată cu sprijinul Departamentului pentru Relații Interetnice. Sibiu a fost orașul care a găzduit acest eveniment, atât în 2012, cât și în 2013, atunci când organizatorii au avut invitați atât din țară, cât și din străinătate. Reprezentanții autorităților germane consideră acest eveniment ca fiind un model educațional pentru Europa Centrală și de sud-est.

În ceea ce privește centrele culturale, centre consacrate limbii și civilizației germane se află în Timișoara, Cluj, Sibiu, Sighișoara, Brașov și Iași. Centrele Culturale Germane au stabilit o legătură strânsă cu *Institutul Goethe* – București, colaborare care a dus la organizarea a numeroase evenimente culturale, cu parteneri români și germani. Centrele menționate mai sus au relații cu reprezentanți ai autorităților germane, care acționează în calitate de directori și inițiatori ai evenimentelor culturale și comunitare.

Este important de menționat faptul că Centrele Culturale Germane includ departamente de consultanță pedagogică, care au sarcina de a asista profesorii din învățământul preuniversitar și universitar în procesul de organizare a orelor de limba germană, precum și în procesul de dezvoltare personală. Aceste centre pun la dispoziție biblioteci ample cu cărți în limba germană. Cărțile și materialele audiovizuale au în vedere, în principal, literatura, politica, economia și educația germană.

Municipiul București găzduiește Casa de Cultură Friedrich Schiller – o instituție care este parte a rețelei de instituții publice, subordonată Primăriei, prin Departamentul General pentru Cultură. Casa de Cultură *Friedrich Schiller* este o instituție publică, cu personalitate juridică, proprietate, buget și management propriu. Instituția a reușit să se autofinanțeze, prin derularea unei game ample și diverse de activități, în special cursuri și examene de limba germană. Casa de Cultură *Friedrich Schiller* este o instituție accesibilă atât membrilor comunității germane, cât și publicului larg, persoanelor care doresc să învețe și să utilizeze limba germană.

Casa Friedrich Schiller organizează activități culturale, educative și sociale și întreține relații eficiente cu comunitatea evanghelică și catolică, cu profesori și elevi de la Liceul Goethe din București, cu studenți de la secția de germană a Universității din București și cu departamentele de limba germană de la Universitatea Politehnică și de la Academia de Studii Economice. *Casa Schiller* este instituție partener a Institutului Goethe – București; prin urmare, aceasta este autorizată să organizeze examenul anual *Goethe-Zertifikat Deutsch (B1)*, în lunile februarie și iulie.

Casa Schiller include o bibliotecă bogată, organizată cu susținerea Ambasadei Germaniei și a Institutului Goethe. Instituția organizează, de asemenea, seri de lectură, dar și proiecții de film pentru copii și tineret. Evenimentele au scopul de a difuza informații cu privire la moștenirea culturală a germanilor în România, precum și cu privire la realizările actuale ale comunității germane din România și ale etnicilor germani care s-au mutat în Germania în ultimele decenii.

Cinci serii de publicații editate de Forumul Democrat al Germanilor din România și de filialele acestuia din țară sunt trimise Departamentului pentru Relații Interetnice. Biblioteca *Alexander Tietz* din Reșița pune la dispoziție o colecție amplă a tuturor cărților editate în limba germană în perioada 1990-2012.

Institutul de Cercetare socio-umană al Academiei Române din Sibiu are în vedere dialectul saxon, istoria și cultura saxonilor din Transilvania, precum și relația dintre saxoni și cultura și istoria românilor din această regiune. Institutul a contribuit la elaborarea *Dicționarului de Dialecte Saxone din Transilvania*, document care a fost publicat în numeroase ediții. Anuarul Institutului are în vedere, în principal, teme care fac referire la următoarele domenii: istorie-arheologie, sociologie, istoria literaturii și cultură/lingvistică, literatură/cultură/artă, etnologie, reviste și note de curs.

Centrul Cultural *Friedrich Teutsch* din Sibiu oferă publicului posibilitatea de a consulta documente istorice din Transilvania, o atenție specială fiind acordată Bisericii Evanghelice și populației saxone din această regiune.

Articolul 13 – Viața economică și socială

Paragraful 1

În ceea ce privește activitățile economice și sociale, Părțile se angajează, pe teritoriul întregii țări:

- a să elimine din legislația proprie orice prevedere care interzice sau limitează fără motiv întemeiat utilizarea limbilor regionale sau minoritare în documente care fac referire la viața economică și socială, în special în contractele de muncă și în documentația tehnică, precum instrucțiunile de utilizare a produselor sau instalațiilor;*
- b să interzică introducerea în regulamentele interne ale companiilor și în documentele private a oricăror clauze care exclud sau limitează utilizarea limbilor regionale sau minoritare, cel puțin între utilizatorii aceleiași limbi;*
- c să se opună practicilor care au scopul de a descuraja utilizarea limbilor regionale sau minoritare în cadrul activităților economice sau sociale;*

În ceea ce privește punctul de clarificare al Comitetului, formulat în paragrafele 477, 478 și 479, Guvernul dorește să facă referire la considerațiile formulate în Partea a II-a a prezentului raport, cu privire la “Viața economică și socială”.

Guvernul dorește să amintească faptul că legislația în vigoare nu include nici o prevedere care ar putea interzice sau limita utilizarea limbii germane în documente care fac referire la viața economică sau socială.

Deși Forumul Democrat al Germanilor din România nu a transmis date cu privire la utilizarea limbii germane în companiile mixte româno-germane sau austro-române, în practică au fost înregistrate multe cazuri în care cunoașterea limbii germane s-a dovedit a fi un avantaj considerabil pentru angajat. **Cererea ridicată de vorbitori de limba germană**, în special în zonele urbane, este un indicator al faptului că, în cadrul companiilor mixte, limba germană este utilizată sau este utilizată parțial.

Paragraful 2

În ceea ce privește activitățile economice și sociale, Părțile se angajează, în măsura în care autoritățile publice sunt competente în materie, în teritoriul unde sunt utilizate limbile regionale sau minoritare și în măsura posibilului:

- c să verifice dacă unitățile de protecție socială, precum spitalele, căminele și azilele pentru pensionari, oferă posibilitatea de a primi și de a comunica în propria lor limbă cu persoane care utilizează o limba regională sau minoritară și care solicită servicii de îngrijire pe motive de boală, bătrânețe sau din alte motive;*
- d să verifice, utilizând metodele corespunzătoare, dacă instrucțiunile de siguranță sunt redactate și în limbile regionale sau minoritare;*
- e să verifice dacă informațiile care fac referire la drepturile consumatorilor sunt furnizate de autoritățile publice competente în domeniu în limbile regionale sau minoritare.*

În ceea ce privește punctul de clarificare al Comitetului, formulat în paragrafele 481, 483 și 485, Guvernul dorește să facă referire la considerațiile formulate în Partea a II-a a prezentului raport, cu privire la “Viața economică și socială”.

Trebuie adăugat faptul că etnicii germani beneficiază de cămine de îngrijire, care oferă tratament în limba germană: Căminul pentru pensionari *Dr. Carl Wolff* din Sibiu și Casa *Adam Müller - Guttenbrunn* din Timișoara. În plus, după cum rezultă din informațiile furnizate de Ministerul Afacerilor Interne în **Anexa 21**, serviciile publice care oferă tratament și îngrijiri medicale, administrate în mod direct de autoritățile publice locale din județele **Alba, Arad, Mureș, Timiș**, oferă servicii în limba germană.

Articolul 14 – Schimburi transfrontaliere

Părțile se angajează:

- b în avantajul limbilor regionale sau minoritare, să înlesnească și/sau să promoveze cooperarea transfrontalieră, în special între autoritățile regionale sau locale pe teritoriul cărora sunt utilizate limbile respective într-o formă identică sau similară.**

În ceea ce privește punctul de clarificare al Comitetului, formulat în paragraful 488, cu privire la cooperarea relevantă între autoritățile locale și regionale, Guvernul dorește să prezinte următoarele:

Cadru juridic:

1. *Acord încheiat între Guvernul României și Guvernul Republicii Federale Germania, cu privire la cooperarea culturală (București, 16.05.1995), document ratificat prin Legea 62/1996, promulgată prin Decretul Prezidențial 251/07.02.1996;*
2. *Februarie. Protocol al Ședinței XI a Comisiei Comune pentru Cooperare Culturală (București, 03.25.2004);*
3. *Acord încheiat între Guvernul României și Guvernul Republicii Federale Germania cu privire la cooperarea în domeniul educației (București, 03.15.1996), publicat în Monitorul Oficial 309/1999;*
4. *Convenție pentru trimiterea de profesori germani în școlile din România (Bonn, 10.04.1991);*
5. *Protocol al celei de-a șaisprezecea sesiuni a Comisiei Guvernamentale Româno-germane pentru probleme ale etnicilor germani din România (Sibiu, 03.04.2013);*
6. *Protocol încheiat între Ministerul Educației din România și Primul Ministru al Landului Rinului de Nord - Westfalia cu privire la susținerea centrelor de educație pentru îngrijiri medicale în domeniul pediatriei și pedagogia recuperării "Hilfe für Rumänien" din Timișoara (Timișoara, 09/29/1998), aprobat de Guvern 764/2001;*
7. *Declarație Comună cu privire la cooperarea între Ministerul Educației din România și Ministerul de Stat din Bavaria pentru Știință, Cercetare și Artă în educație (București, 10.13.2000);*
8. *OMER 5262/09.24.2009 Secțiunile de studiu/Școlile speciale germane din România au inclus "Diploma pentru Acces General la învățământul superior în limba germană" și "Bacalaureat";*
9. *Protocol al celei de-a opta sesiuni a Comisiei Guvernamentale Comune România - Bavaria (Regensburg, 03.5-6.2012);*
10. *Protocol al celei de a Șasea Sesiuni a Comisiei Guvernamentale Comune România - Baden-Württemberg (Donaueschingen, 06.7-8.2010);*
11. *Declarație Comună cu privire la intensificarea cooperării în domeniul învățământului vocațional și al cooperării între camerele de comerț și industrii (IHK și HWK) pentru promovarea IMM-urilor, Stuttgart, 11 iunie 2013.*

Contactele externe ale Forumului Democrat al Germanilor sunt permanente și deosebit de bogate. În ceea ce privește cooperarea cu Germania, cele mai strânse legături au fost stabilite cu regiunea Bavaria, acolo unde majoritatea organizațiilor aparțin saxonilor și șvabilor originari din România.

Câteva evenimente organizate ca rezultat al acestei cooperări eficiente sunt următoarele:

- *Zilele mass-media de limba germană, 6-10 iunie 2012, 24-26 mai 2013, în Timișoara. Participanții proveneau din Ungaria, Germania și Brazilia.*
- *Conferința Internațională pentru promovarea limbii germane ca limbă minoritară în țările din Europa de est, 16-18 iunie 2013.*

Cooperarea bilaterală în domeniul educației

Mobilități studentești: cetățeni germani care studiază în România: licență - 302, master - 9; stagiu - 10, doctorat - 40.

Lectori români:

Republica Federală Germania propune o serie de posturi de profesori sau cursuri de limba română, care sunt predate exclusiv în limba germană.

De asemenea, Institutul Limbii Române (ILR) numește anual lectori în universitățile din Berlin, Heidelberg și Leipzig.

Posturi de profesori de limba română la:	An redeschidere an/reinstituire	Rețea în funcție	Nivelul de studiu	Tipul de ore	Numărul de studenți 2010-2011	Lectori
Universitatea din Regensburg	2011	Institutul pentru Studii cu privire la Europa de sud-est	Licență, master și doctorat	Opțional	20	Alexandra Crăciun
Universitatea din Mainz	2012					

Observație: În perioada 03.8-9.2013, la Ambasada României din Berlin a fost organizată o întâlnire a profesorilor de limba română și a specialiștilor în studii românești din Germania, eveniment organizat în parteneriat cu Institutul Limbii Române și cu Institutul Cultural Român.

Două licee din România – Liceul "Goethe" din București și Liceul "Nikolaus Lenau" din Timișoara – propun o "secție specială" pentru limba germană. Elevii care studiază în cadrul acestor secții își pot finaliza studiile prin obținerea unei diplome de bacalaureat recunoscută în ambele state.

Educația preuniversitară în limba germană există în județele Alba, Arad, Bihor, Bistrița-Năsăud, Brașov, Caraș-Severin, Cluj, Hunedoara, Maramureș, Mureș, Satu-Mare, Sibiu, Timiș și în municipiul București.

Indicatorii cu privire la educația în limba germană ca limbă maternă (în anul școlar 2012/13)

- ✓ 0,91% copii la grădiniță (5166),
- ✓ 0,83% elevi în școala primară (7623),
- ✓ 0,55% elevi în gimnaziu (4501),
- ✓ 0,42 % elevi în liceu (3494).

În total, 20.784 preșcolari și elevi erau înscriși în grădinițe și școli în anul școlar 2012-2013, ceea ce reprezintă 0,66% din preșcolarii și elevii din întreaga țară.

Alte aspecte ale colaborării:

- ✓ Colaborare cu DAAD (Serviciul German de Schimb Academic);
- ✓ Colaborare între Societatea Germană de Cercetare și Academia Română;
- ✓ Susținerea schimburilor universitare;
- ✓ Suport logistic și materiale de studiu pentru bacalaureatul româno-german;
- ✓ Publicarea de manuale pentru predarea în școlile germane,
- ✓ Schimbul de informații și de documentație cu privire la cele două sisteme de educație, precum și conferințe cu privire la subiecte de interes comun;

- ✓ Mediere și susținere oferită de **Conferința Rectorilor Germani cu privire la proiectul de cooperare transfrontalieră între ESA București** (Colegiul Economic Nou din Giurgiu) și Universitatea din Ruse (Bulgaria).

Observație: În perioada 26-27 aprilie 2012 a avut loc Conferința Ministerială Bologna, la București, precum și Forumul de Politici Bologna. Germania a participat cu o delegație de 10 persoane: Helge Braun, Secretar de Stat, Marco Tullner, Secretar de Stat, Birger Hendriks, Secretar de Stat adjunct, Udo Michallik, secretar general, Birgit Gabler, Peter Greisler, Ulrich Schueller - Ministerul Federal al Educației și Cercetării, Isabelle Sieh și Dieter Leuzen - Conferința Rectorilor Germani, Julian Heller - student.

Începând cu anul școlar 2012-2013, VET are un termen de doi ani începând cu clasa a zecea, propunând câteva elemente specifice **educației duale oferite de modelului german**, și anume:

- Instruirea practică este realizată în clasa a zecea - 60% din numărul total de ore, și în clasa a unsprezecea - 75%;
- Instruirea practică are loc în principal în *domeniul economic* și este realizată în conformitate cu contractul încheiat între companie, școală și elev/tutore;
- Companiile participă la procesul de selectare a elevilor, de formare, de evaluare și la examenul de certificare.

La nivelul educației superioare cu predare exclusiv în limba germană:

- ✓ Există 11 universități care includ limba germană în oferta de cursuri;
- ✓ Există 5 departamente de limba germană în care sunt înscriși mai mult de 1000 de studenți (oferta include cursuri la nivel de master/licență);
- ✓ Există aproximativ 30 de profesori germani care predau în universitățile din România;
- ✓ Există un număr considerabil de studenți români care sunt înscriși la cursuri în Germania (conform acordurilor inter-universitare sau altfel).

La nivelul **învățământului universitar**, există:

- Linii de studiu în limba germană la:
  - ✓ Universitatea Politehnică din București (Inginerie Electrică, Inginerie Mecanică, Inginerie Chimică, Inginerie Economică)
  - ✓ Universitatea "Babeș - Bolyai" din Cluj-Napoca (Matematică - Informatică, Chimie și Inginerie Chimică, Biologie, Geologie, Geografie, Literatură, Științe Politice, Istorie, Filosofie, Psihologie, Științe ale educației)
  - ✓ Universitatea Tehnică din Cluj-Napoca (Inginerie Mecanică),
  - ✓ Universitatea Politehnică din Timișoara (Inginerie Civilă, Roboți Industriali, Comunicare - Relații Publice)
  - ✓ Colegiul de Educație în limba germană, Sibiu
  - ✓ Academia de Studii Economice (Economie).
- Linii de studiu la nivelul postuniversitar și de master, la:
  - ✓ Universitatea "Babeș - Bolyai" din Cluj-Napoca,
  - ✓ Universitatea "Lucian Blaga" din Sibiu,
  - ✓ Universitatea de Vest din Timișoara;
  - ✓ Academia de Studii Economice din București.

Observație: În perioada 09.17-21.2012, o delegație a prorectorilor pentru relații internaționale din cele mai importante universități din România a participat la o vizită de informare în Germania, la invitația Serviciului German de Schimb Academic (DAAD). Principala temă discutată a fost strategia de internaționalizare a universităților. În acest context, participanții au fost de acord cu crearea în România a unei structuri similare serviciului DAAD. Astfel, Ministerul Român al Afacerilor Externe și MECTS vor analiza **posibilitatea de a crea o atare instituție.**

A fost creat un grup de lucru pentru educația publică în limba germană în cadrul Comisiei Guvernamentale Comune Româno-germane, cu scopul de a analiza problemele etnicilor germani în România. Prima întâlnire a avut loc în Sibiu, în luna septembrie a anului 2011, și a

fost finalizată prin semnarea unui protocol și prin lansarea unui program care are scopul de a **consolida educația în limba germană**.

Programul de referință pentru profesorii din școlile germane/secțiile de limbă germană și secțiile în cadrul cărora limba germană este predată ca limbă modernă, dezvoltat de Centrul pentru Activitatea de Educație în Străinătate (ZFA, care trimite profesori, adresează recomandări formulate de experți, pune la dispoziție resurse de predare în Germania și în România) este apreciat de partea românească, care a trimis anual peste 30 de profesori ca parte a acestui program de schimb derulat în ultimii ani.

Formarea continuă a profesorilor este asigurată de Centrul pentru formarea în limba germană din Mediaș, prin formatori – etnici româno-germani și specialiști germani – din: Academia pentru formarea profesorilor și leadership din Dillingen (Bavaria), Sambachshof/Bad Königshofen (Bavaria), Studienhaus Wiesneck, Baden Württemberg, etc.

Exemple de **proiecte pentru promovarea limbilor în educație și pentru cooperarea directă între școlile din România și școlile din Germania:**

Parteneriate școlare și vizite ale elevilor:

Colegiul Național Brukenthal are mai multe parteneriate școlare cu Apian-Gymnasium din Ingolstadt, Edith-Stein-Gymnasium din Munich, Johannes-Scharrer-Gymnasium din Nuremberg și Liceul Internat Bodensee din Schloss Gaienhofen.

Liceul "Nikolaus Lenau" din Timișoara are un parteneriat cu Liceul Wirsberg pentru clasa a unsprezecea, cu Carl Spitzweg Realschule din Munich pentru clasa a șaptea și cu Realschule Prien/Chiemsee pentru clasa a zecea.

Liceul "Nikolaus Lenau" din Timișoara derulează un parteneriat școlar cu Max Planck Gymnasium din Böblingen. Elevii claselor a XI-a sau a XII-a pot participa la un tur de studiu anual la Universitatea de Tehnologie și Economie din Karlsruhe. Există de asemenea un parteneriat cu asociația "Prietenii lui Lenau", care implică furnizarea de materiale școlare și organizarea de activități educative.

Liceul "Johannes Honterus" din Brașov are un parteneriat cu o vechime mai mare de 10 ani cu școala Gymnasium Geretsried, la nivelul claselor a IX-a - a XI-a.

Proiecte la nivel local:

Anumite proiecte, precum "**Projekt-Weltethos**", au fost susținute de **Landul Baden-Württemberg și de Centrul pentru Activitate Educativă în Străinătate**.

Fundația Culturală a Șvabilor Danubieni oferă burse elevilor din școlile partenere implicate și susține financiar un număr de proiecte, cum ar fi festivaluri de teatru pentru studenți, seminarii, etc., în colaborare cu **Centrul pentru Educație Continuă în limba germană din Mediaș**, care are o filială la Timișoara.

Promovarea minorității germane din România este realizată, de asemenea, de Institutul pentru Relații cu Statele Străine (IFA), care promovează limba germană, presa germană și activitățile extrașcolare practicate de elevii care provin din minoritatea germană, prin inițierea și organizarea de proiecte.

Schimburi culturale

În perioada 2011-2012, Ministerul Culturii a finanțat conservarea și restaurarea a 29 de monumente care aparțin minorității germane din România.

În ceea ce privește solicitarea Comitetului, formulată în paragraful 488, de a furniza informații mai detaliate în următorul raport periodic cu privire la promovarea limbii germane în contextul cooperării transfrontaliere, următoarele **acorduri de înfrățire** au fost încheiate între municipii din România și din Germania:

În anul 2006 - Vlăsinești și Eigeltingen; Vlăsinești și Stockach; Vlăsinești și Koln; Sighișoara și Dinkelsbuhl; consiliul local al județului Bistrița-Năsăud și consiliul departamental Kuffhauser.

În anul 2007 - consiliul local Jimbolia și Asociația *Heimatortsgemeinschaft*.

Limba maghiară

Articolul 8 – Educație

Aspecte generale

Cu privire la limba maghiară, România a ratificat articolele 8.1.a.i, b.i, c.i și d.i., care obligă statele semnatare să asigure educație în limba minorităților fără a fi necesară o solicitare prealabilă din partea părinților sau a elevilor.

Studierea limbii maghiare se desfășoară în baza Legii educației naționale nr. 1/2011, articolul 45, și a Metodologiei privind studierea unei limbi ca limbă maternă, studierea limbii și literaturii române, studierea istoriei și tradițiilor persoanelor aparținând minorităților naționale și studierea muzicii în limba maternă - articolele 33, 34, 35 ale Ordinului ministrului educației nr. 5671/2012). După cum a prezentat Guvernul detaliat în cadrul Părții a II-a, capitolul “Educație,” din prezentul raport, pot fi organizate clase cu un număr de elevi mai mic decât minimul stipulat de lege, în conformitate cu procedura specială prevăzută de articolul 63 din Legea educației naționale.

Paragraful 1

Cu privire la educație, părțile se angajează ca, în teritoriile în care sunt utilizate aceste limbi, în funcție de situația fiecăreia dintre acestea și fără a aduce atingere predării limbii/limbilor oficiale a statului:

- a i să asigure educație preșcolară în limbile relevante regionale sau vorbite de minorități; sau***
- b i să asigure educație primară în limbile relevante regionale sau vorbite de minorități; sau***
- c i să asigure educație secundară în limbile relevante regionale sau vorbite de minorități; sau***

Educația preuniversitară în limba maghiară este asigurată în 17 județe: Alba, Arad, Bacău, Bistrița-Năsăud, Bihor, Brașov, Cluj, Caraș-Severin, Covasna, Harghita, Hunedoara, Maramureș, Mureș, Satu Mare, Sălaj Sibiu, Timiș și în București. Aceasta beneficiază de o rețea stabilă, constând din grădinițe, școli primare, școli secundare, licee și școli profesionale. Există un număr total de 2198 de unități de învățământ în cadrul acestui sistem și un număr total de 165.130 de elevi care studiază în anul școlar 2013-2014 în limba maghiară. În învățământul preșcolar, există un număr de 35.375 elevi, în învățământul primar există un număr de 53.346 de elevi, în învățământul secundar există un număr de 75.474 elevi, iar în învățământul tehnic preuniversitar există un număr de 935 elevi. Există un număr de 3957 elevi care studiază în limba maghiară în școli cu predare în limba română și un număr de 15.978 de cadre didactice implicate în cadrul

acestui sistem. Școlile cu predare în limba maghiară sunt, în anumite cazuri, unități de învățământ foarte vechi, cu o tradiție de 300 sau 400 de ani. Astfel de exemple sunt Colegiul Reformat din Cluj, înființat în anul 1560, Colegiul Reformat „Bolyai Farkas” din Târgu Mureș, înființat în anul 1557, Școala Catolică din Odorheiu Secuiesc, înființată în anul 1593 și Colegiul Național „Bethlen Gábor”, înființat în anul 1622 în Alba Iulia și relocat în Aiud, unde funcționează și în prezent.

Referitor la recomandările Comitetului menționate la paragrafele 494 și 496 privind asigurarea continuității între diferitele niveluri de educație începând de la educația preșcolară până la nivelul secundar, trebuie menționat faptul că există posibilitatea de a studia limba maghiară, precum și în limba maghiară la toate aceste niveluri de învățământ.

d i să asigure învățământ tehnic și profesional în limbile relevante regionale sau vorbite de minorități; sau

Referitor la recomandarea Comitetului de la paragraful 499 privind asigurarea unui număr suficient de cadre didactice capabile să predea disciplinele în limba maghiară în cadrul învățământului tehnic și profesional, trebuie să menționăm faptul că s-a organizat învățământ tehnic în anul școlar 2012-2013 în școli cu predare în limba maghiară în județele Alba, Arad, Bihor, Brașov, Cluj, Covasna, Hunedoara, Harghita, Mureș, Satu Mare și Sălaj, cu un număr mai mare de elevi în județele Harghita, Covasna, Mureș, Satu Mare și Bihor. În anul școlar menționat anterior, numărul de elevi care participă la învățământul profesional în limba maghiară a fost de 16.120. Numărul de elevi maghiari din învățământul post-secundar în anul școlar menționat mai sus a fost de 1.717.

În județul Covasna, de exemplu, există un număr de două licee vocaționale, șapte licee cu profil tehnologic și de servicii și trei licee axate pe specializare tehnologică. În județul Harghita, există un număr de opt licee cu profil tehnic (care includ și profilul agricol), două licee vocaționale și patru licee care oferă mai multe departamente (cu profil de servicii) cu predare în limba maghiară.

Referitor la comentariul Comitetului de la paragraful 498 cu privire la lipsa de cadre didactice care sunt capabile să predea în limba maghiară la nivel tehnic și vocațional, trebuie menționat faptul că problema cadrelor didactice care predau în învățământul tehnic specializat în limba maghiară se datorează în principal faptului că majoritatea cadrelor didactice din domeniile tehnice specializate preferă să lucreze în mediul privat. Problemele persistă și în ceea ce privește editarea de manuale specializate care sunt necesare într-un număr mai mic de exemplare datorită numărului mai mic de elevi.

e i să asigure învățământ universitar sau alte forme de învățământ superior în limbile regionale sau cele aparținând minorităților; sau

Educația universitară în limba maghiară este asigurată în principal de Universitatea “Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca/Kolozsvár cu privire la peste 78 de specializări (în speță, informatică, antropologie, științe politice, religie, mediu, filozofie, geografie și sociologie). Un număr de 1386 de studenți au fost înscriși în anul universitar 2013-2014 (în anul întâi de studiu). Sunt oferite cursuri de masterat în limba maghiară în cadrul aceleiași universități pentru 40 de specializări și un număr de 447 studenți au frecventat aceste cursuri în anul universitar 2013-2014.

Educația universitară în limba maghiară este de asemenea asigurată de Universitatea de Medicină și Farmacie din Târgu Mureș (medicină general, pediatrie, stomatologie, farmacie etc. – 200 de locuri), care oferă și cursuri de masterat în limba maghiară (50 de locuri), Universitatea de Arte

din Târgu Mureș (50 de studenți la cursuri de licență și 25 de studenți la cursuri de masterat în anul 2013-2014), Institutul Protestant de Teologie din Cluj-Napoca (34 studenți la cursuri de licență și 19 studenți la cursuri de masterat în anul 2013-2014), Universitatea “*Sapientia*” din Cluj (694 studenți la cursuri de licență și 122 studenți la cursuri de masterat în anul 2013-2014) și Universitatea “Partium” din Oradea (260 studenți la cursuri de licență și 108 studenți la cursuri de masterat în anul 2013-2014).

În plus, Universitatea “Transilvania” din Brașov și Universitatea “Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca au fiecare câte o secție pentru studii de limbă maghiară (36 studenți înscriși în anul întâi de studiu în anul 2013-2014 în Brașov, și 497 studenți înscriși în anul întâi de studiu în anul 2013-2014 în Cluj).

f i să asigure furnizarea de cursuri de educație pentru adulți și de educație continuă care sunt predate în cea mai mare parte sau integral în limbile regionale sau în cele ale minorităților; sau

Referitor la solicitarea Comitetului de la paragraful 502 de a furniza, în cadrul următorului raport periodic, informații privind modul de implementare a prevederii referitoare la limba maghiară, trebuie avute în vedere următoarele elemente:

Statul asigură cursuri de pregătire în limba maghiară la Universitatea “Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca. Departamentul responsabil de perfecționarea profesorilor și cadrelor didactice asigură cursuri de pregătire în limbile română, maghiară și germană. Aceste cursuri sunt structurate după cum urmează:

- Cursuri de pedagogie: nivelul 1, pentru studenții din anul întâi ai tuturor facultăților din cadrul Universității “Babeș-Bolyai”.
- Cursuri de pedagogie: nivelul 2, pentru absolvenții nivelului 1.
- Cursuri de psihologie și pedagogie (modulul pedagogie): nivelul 1, pregătire post-universitară (în conformitate cu Ordinul Ministerului Educației nr. 5745/2012) pentru anul universitar 2013-2014. În vederea perfecționării, sunt furnizate cursuri pentru cadrele didactice cu gradele întâi și doi.

Mai mult decât atât, cursuri de pregătire sunt asigurate de *Casele Corpului Didactic (Casele Corpului Didactic)*, care fac parte din structura Ministerului Educației Naționale. De exemplu, Casa Corpului Didactic din județul Harghita organizează un curs de pregătire predat în limba maghiară, care este destinat elaborării programei școlare pentru limba și literatura maghiară. Acest eveniment are loc la Casa Corpului Didactic *Apáczai Csere János*.

Casa Corpului Didactic din județul Covasna oferă de asemenea cursuri cu predare în limba maghiară.

Cursuri de pregătire suplimentare sunt organizate de ONG-uri maghiare sau – ocazional – de companii de origine maghiară.

Astfel, îmbunătățirea nivelului de pregătire al cadrelor didactice de limbă maghiară se realizează prin activități organizate de:

- unitățile de învățământ;
- personalul didactic;
- universități (de exemplu, Universitatea “Babeș-Bolyai” în Cluj-Napoca, precum și în orașele în care aceasta are filiale, precum Târgu Mureș, Odorheiul Secuiesc, Târgu Secuiesc, Satu Mare, Gheorgheni, Sfântu Gheorghe și Miercurea Ciuc);
- Universitatea “Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca a organizat un curs special de predare a limbii române **ca limbă non-maternă** intitulat “*Îmbunătățirea nivelului de pregătire a cadrelor didactice din învățământul secundar care predau limba română*”. Cursul destinat cadrelor

didactice din învățământul primar și secundar cuprinde atât planificarea cât și predarea orelor de limba și literatura română, precum și evaluarea performanțelor elevilor;

- Sindicatul Cadrelor Didactice de Origine Maghiară din România a organizat cursuri de pregătire tematice pe parcursul anului școlar pe diferite teme și proiecte (de exemplu, comunicare efectivă și soluționarea conflictelor, copiii cu dizabilități, dislexie etc.);

- Sindicatul Cadrelor Didactice de Origine Maghiară din România a organizat cursuri de formare în cadrul Academiei de Vară "Nyári Akadémia Bolyai" în parteneriat cu universități prestigioase din România și Ungaria; ediția din anul 2013 este cea de a 19-a ediție;

- Sindicatul Cadrelor Didactice de Origine Maghiară din România a organizat prelegeri în Ungaria (Szolnok, Debrecen, Budapesta Szekszárd, Szombathely), precum și pentru minoritățile maghiare din alte țări, precum: Serbia (Academia de Vară și Academia de Vară Szabadka "Apáczai Nyári Akadémia" din Újvidék) și Ucraina (Academia de Vară "Kölcsey Nyári Akadémia" din Beregszász);

- Examenele pentru obținerea diplomelor universitare în limba maghiară pentru diferite specializări sunt organizate de Universitatea "Babeș-Bolyai".

g să întreprindă demersurile necesare pentru a asigura predarea istoriei și culturii care este reflectată de limbile regionale sau de cele ale minorităților;

Referitor la solicitarea Comitetului de la paragrafele 505 și 506 privind furnizarea, în cadrul următorului raport periodic, de informații specifice cu privire la faptul dacă și cei care nu vorbesc limba maghiară beneficiază de predarea istoriei și culturii care este reflectată de limba maghiară trebuie menționat faptul că disciplina "Istoria și tradițiile minorităților naționale" este o disciplină care face parte din programa școlară de bază pentru clasele a 6-a și a 7-a. În ceea ce privește în mod particular minoritatea maghiară din România, s-a publicat un manual aprobat de Ministerul Educației, care este utilizat în prezent ca suport pentru aceste ore.

Pentru elevii români, există un curs opțional intitulat *Istoria minorităților naționale*, elaborate cu sprijinul Departamentului pentru Relații Interetnice, care a contribuit de asemenea la editarea manualelor în anul 2008. Manualul cuprinde informații referitoare la toate minoritățile care trăiesc în România, este elaborat în limba română și a fost editat cu ajutorul cadrelor didactice de istorie aparținând tuturor minorităților. Această disciplină poate fi studiată în învățământul secundar superior, nu numai în clasa a 10-a, așa cum se indică în raportul din luna iunie 2012. În anul școlar 2012-2013, 50 de clase au optat pentru acest curs.

Elevii care nu vorbesc limba minorităților pot studia istoria și tradițiile minorităților în cadrul cursului general de istorie sau, dacă doresc, optând pentru cursul menționat mai sus în cadrul ciclului de învățământ secundar superior.

Trebuie de asemenea adăugat faptul că manualul de Istoria și geografia României pentru clasele a 8-a și a 12-a a fost tradus în limba maghiară, începând cu anul școlar 2011-2012, iar elevii maghiari ai posibilitatea de a studia aceste discipline în limba maternă.

Un progres demn de menționat este acela că, potrivit Legii educației nr. 1/2011, istoria românilor este predată în limba maghiară.

h să asigure pregătirea de bază și perfecționarea cadrelor didactice necesară pentru implementarea paragrafelor a-g acceptate de Parte;

Referitor la recomandarea Comitetului de la paragraful 509 privind asigurarea calificării unui număr suficient de cadre didactice necesar pentru a satisface cererea de educație în limba maghiară, trebuie să menționăm faptul că cadrele didactice care predau în limbile minorităților

nu beneficiază de bonusuri sau stimulente suplimentare, deoarece România utilizează un sistem unic de salarizare a cadrelor didactice.

Următoarele structuri sunt stabilite pentru asigurarea pregătirii formatorilor în limba maghiară:

- Institutul Pedagogic pentru Educatori și Învățători în Limba Maghiară
- Institutul Pedagogic pentru Învățători și Cantori Tg. Mureș
- Institutul Pedagogic pentru Învățători și Educatori Tg. Mureș
- Institutul Pedagogic pentru Învățători și Educatori Satu Mare
- Institutul Pedagogic pentru Învățători și Educatori Tg. Secuiesc
- Institutul Pedagogic pentru Învățători și Educatori Odorheiu Secuiesc
- Institutul Pedagogic pentru Învățători și Educatori Oradea

i să înființeze un organism sau organisme de supervizare responsabil/e de monitorizarea măsurilor luate și a progreselor înregistrate în ceea ce privește stabilirea și dezvoltarea predării limbilor regionale sau a celor aparținând minorităților și pentru elaborarea de rapoarte periodice privind concluziile acestuia/acestora, care vor fi făcute publice.

Referitor la solicitarea Comitetului de la paragraful 510 cu privire la furnizarea, în cadrul următorului raport periodic, de informații privind modul de implementare a prevederii referitoare la limba maghiară, trebuie să menționăm faptul că în cadrul Ministerului Educației și al inspectoratelor școlare județene care organizează predarea în limbile minorităților, există un număr de inspectori responsabili de monitorizarea procesului de învățământ legat de studierea limbilor minorităților.

Autoritățile care organizează și monitorizează procesul educative au obligația de a ține seama de doleanțele reprezentanților persoanelor care aparțin minorităților naționale la luarea deciziilor majore la nivel instituțional. Practic, persoanele aparținând minorităților naționale, inclusive cele maghiare, au dreptul de a fi reprezentate în cadrul consiliilor de conducere ale unităților de învățământ, în funcție de numărul de clase din școli și de numărul de cadre didactice din cadrul inspectoratelor școlare județene.

În cadrul Inspectoratului Școlar Harghita, există 27 de inspector specializați, 19 dintre aceștia fiind maghiari, însă aceștia nu se rezumă doar la monitorizarea obiectelor de studiu în limba maghiară. În cadrul Inspectoratului Școlar din județul Mureș, există un număr de trei inspector care supervizează învățământul în limba maghiară: învățământul preșcolar în limba maghiară, și obiectele de studiu din învățământul primar în limba maghiară: învățământul preșcolar în limba maghiară, învățământul primar și cel de profil matematică-informatică în limba maghiară. Inspectoratele școlare județene publică periodic rapoarte publice (rapoarte trimestriale și anuale) care pot fi găsite pe website-urile oficiale ale acestora. Aceste website-uri furnizează de asemenea planurile anuale de management, precum și planurile anuale de inspecție.

Există un număr de comitete naționale și grupuri de lucru care colaborează la elaborarea programei de învățământ pentru următoarele discipline:

- Limba și literatura română pentru persoane aparținând minorității maghiare
- Limba și literatura maghiară
- Educație muzicală
- Istoria și tradițiile persoanelor aparținând minorității maghiare
- Romano-catolicismul în limba maghiară
- Religia maghiară reformată în limba maghiară
- Religia maghiară unitariană în limba maghiară

Paragraful 2

Cu privire la educație și la alte teritorii decât cele în care sunt utilizate în mod tradițional limbile regionale sau cele ale minorităților, părțile se angajează ca, în cazul în care numărul utilizatorilor unei limbi regionale sau minoritare justifică acest lucru, să permită, să încurajeze sau să asigure predarea în limba regională sau minoritară sau predarea acesteia la toate etapele corespunzătoare de educație.

Referitor la recomandarea Comitetului de la paragraful 511 privind furnizarea, în cadrul următorului raport periodic, de informații privind modul de implementare a prevederii referitoare la limba maghiară, trebuie avute în vedere următoarele elemente:

După cum am menționat mai sus, educația preuniversitară în limba maghiară este asigurată în 17 județe: Alba, Arad, Bacău, Bistrița-Năsăud, Bihor, Brașov, Cluj, Caraș-Severin, Covasna, Harghita, Hunedoara, Maramureș, Mureș, Satu Mare, Sălaj Sibiu, Timiș și în București. Aceasta beneficiază de o rețea stabilă alcătuită din grădinițe, școli primare, școli secundare, licee și școli profesionale.

Există un număr de 165.130 de elevi care studiază în limba maghiară (date furnizate de Ministerul Educației pentru anul școlar 2012-2013) în 2198 de școli care predau în limba maghiară ca limbă maternă. Acestora li se predă de un număr de 15.978 de cadre didactice.

Educația destinată minorității maghiare include două tipuri de organizare:

- Școli în limba maghiară;
- Școli cu predare în limba română sau în altă limbă, unde elevi de etnie maghiară studiază limba maghiară și istoria minorității maghiare ca disciplină.

În București, Liceul "Ady Endre" este o instituție de învățământ independentă cu predare în limba maghiară, care include clase de grădiniță, învățământ primar, secundar și liceal (259 elevi în total). În București există un număr mai mare de vorbitori de limbă maghiară. Numai în anul 2013, liceul a oferit 28 de locuri disponibile pentru elevii interesați de studiul în limba maghiară. În satele locuite de ceangăi din județul Bacău, au existat 309 elevi care au studiat în limba maghiară (de la învățământul preșcolar până la clasa a 12-a) în anul școlar 2012-2013. De asemenea, un număr de 1033 elevi studiază propria limbă maternă în școlile cu predare în limba română.

În județul Caraș-Severin, au existat două grupe de copii preșcolari (28 de copii) și o clasă primară (12 copii), unde elevilor li s-a predat limba maghiară ca limbă maternă în anul 2012.

Articolul 9 – Autoritățile judiciare

Guvernul reamintește faptul că la paragraful 441 din raportul din luna iunie 2012, Comitetul de Experți a solicitat informații specifice (inclusive statistici) pentru a putea evalua faptul dacă prevederile prevăzute de articolul 9 sunt implementate în practică cu privire la limba maghiară. Guvernul dorește să sublinieze faptul că statisticile relevante cu privire la eliberarea de autorizații pentru traducători și interpreți, utilizarea traducătorilor și interpreților în cadrul procedurilor judiciare, precum și exemple specifice au fost furnizate în cadrul capitolului "Autoritățile judiciare", partea a II-a, din prezentul raport. Cele mai multe dintre **exemplele specifice** prezentate de Ministerul Justiției **se referă la utilizarea limbii maghiare.**

Paragraful 1

Părțile se angajează, cu privire la acele jurisdicții judiciare în care numărul de locuitori care utilizează limbile regionale sau pe cele ale minorităților justifică măsurile menționate în cele ce urmează, în funcție de situația fiecăreia dintre aceste limbi și cu condiția ca utilizarea facilităților prevăzute de prezentul paragraf nu este considerată de judecător ca constituind un obstacol pentru administrarea corespunzătoare a justiției:

- a în cadrul procedurilor penale:

...

ii să garanteze acuzatului dreptul de a folosi propria sa limbă regională sau minoritară; și/sau

Referitor la solicitarea Comitetului de la paragraful 514 cu privire la furnizarea de informații specifice referitoare la implementarea în practică a acestei prevederi cu privire la limba maghiară, Guvernul dorește să facă trimitere la elementele prezentate în cadrul capitolului “Autoritățile judiciare”, partea a II-a, din prezentul raport. Trebuie să menționăm faptul că, în anii 2011 și 2012, Ministerul Justiției a eliberat autorizații pentru un număr de **453 de interpreți și traducători de limbă maghiară**.

a iii să se asigure de faptul că cererile și probele, scrise sau verbale, nu vor fi considerate inadmisibile doar pentru faptul că acestea sunt formulate într-o limbă regională sau minoritară; și/sau

Referitor la solicitarea Comitetului de la paragraful 517 privind clarificarea, în cadrul următorului raport periodic, faptului dacă cadrul legal permite în practică introducerea de cereri și administrarea de probe, scrise sau verbale, în limba maghiară, Guvernul dorește să facă trimitere la considerațiile generale prezentate în cadrul capitolului “Autoritățile judiciare”, partea a II-a, din prezentul raport. Probele nu vor fi considerate în nici un caz inadmisibile dacă sunt administrate într-o limbă aparținând minorităților. În anumite cazuri, se poate solicita un traducător autorizat, în timp ce în altele (a se vedea capitolul menționat mai sus), procedurile se derulează în limba aparținând minorității (a se vedea exemplul privind Judecătoria din Odorheiu Secuiesc din capitolul menționat mai sus, precum și alte exemple prezentate în **Anexa 4**).

b în cadrul procedurilor civile:

...

ii să permită, ori de câte ori un justițiabil se prezintă în instanță, utilizarea de către acesta a limbii sale regionale sau minoritare fără ca aceasta să implice cheltuieli suplimentare pentru acesta; și/sau

dacă este necesar, prin intermediul interpreților și traducătorilor;

Referitor la solicitarea Comitetului de la paragraful 519 privind furnizarea de informații specifice referitoare la implementarea în practică a acestui angajament cu privire la limba maghiară, Guvernul dorește să facă trimitere la considerațiile generale prezentate în cadrul capitolului “Autoritățile judiciare”, partea a II-a, din prezentul raport. După cum rezultă în mod clar din informațiile puse la dispoziție în cadrul acestui capitol, există un număr de exemple specifice de instanțe în care justițiabilii folosesc limba maghiară (Judecătoria Târgu Secuiesc, Judecătoria Odorheiu Secuiesc, Tribunalul Bihor etc.). În caz contrar, costurile aferente traducerii/interpretării cad în sarcina părții.

b iii să permită administrarea de documente și probe în limba regională sau în cea aparținând minorităților,

dacă este necesar, prin intermediul interpreților și traducătorilor;

Referitor la solicitarea Comitetului de la paragraful 521 privind clarificarea, în cadrul următorului raport periodic, a faptului dacă cadrul legal permite în practică introducerea de cereri și administrarea de probe, scrise sau verbale, în limba maghiară, Guvernul dorește să facă trimitere la considerațiile generale prezentate în cadrul capitolului “Autoritățile judiciare”, partea a II-a, din prezentul raport. Probele nu vor fi considerate în nici un caz inadmisibile dacă sunt administrate într-o limbă aparținând minorităților. În anumite cazuri se poate solicita un traducător autorizat, în timp ce în altele (a se vedea capitolul menționat mai sus), procedurile se

derulează în limba aparținând minorității (a se vedea exemplul privind Judecătoria Odorheiu Secuiesc din capitolul menționat mai sus).

c în procedurile judiciare privind probleme administrative:

...

ii să permită, ori de câte ori un justitiabil se prezintă în instanță, utilizarea de către acesta a limbii sale regionale sau minoritare fără ca aceasta să implice cheltuieli suplimentare pentru acesta; și/sau

dacă este necesar, prin intermediul interpreților și traducătorilor;

Referitor la solicitarea Comitetului de la paragraful 523 cu privire la furnizarea de informații specifice referitoare la implementarea în practică a acestui angajament cu privire la limba maghiară, Guvernul dorește să facă trimitere la considerațiile generale prezentate în cadrul capitolului “Autoritățile judiciare”, partea a II-a, din prezentul raport.

c iii să permită administrarea de documente și probe în limba regională sau în cea aparținând minorităților,

dacă este necesar, prin intermediul interpreților și traducătorilor;

Referitor la solicitarea Comitetului de la paragraful 525 privind clarificarea, în cadrul următorului raport periodic, a faptului dacă cadrul legal permite în practică introducerea de cereri și administrarea de probe, scrise sau verbale, în limba maghiară, Guvernul dorește să facă trimitere la considerațiile generale prezentate în cadrul capitolului “Autoritățile judiciare”, partea a II-a, din prezentul raport.

Paragraful 2

Părțile se angajează:

a să nu respingă valabilitatea documentelor juridice întocmite în interiorul Statului pe unicul motiv că acestea sunt întocmite într-o limbă regională sau aparținând minorităților; sau

Referitor la solicitarea Comitetului de la paragraful 527 privind furnizarea, în cadrul următorului raport periodic, de informații referitoare la implementarea acestui angajament în legătură cu limba maghiară, trebuie să menționăm faptul că, regula generală este aceea că valabilitatea unui document juridic elaborat în cadrul statului nu este respinsă doar pe motiv că acesta a fost redactat în altă limbă decât limba română. După cum a menționat Guvernul mai sus în ceea ce privește administrarea probelor, este posibil să fie necesar un traducător autorizat în cadrul procedurilor judiciare, în timp ce, în ceea ce privește limba maghiară, există posibilitatea ca procedurile să se desfășoare în această limbă (a se vedea exemplele specifice prezentate în capitolul menționat mai sus).

Paragraful 3

Părțile se angajează să pună la dispoziție în limbile regionale sau în cele ale minorităților cele mai importante texte statutare naționale și pe cele referitoare la utilizatorii acestor limbi, dacă acestea nu sunt asigurate în alt mod.

Există acte normative traduse în limba maghiară. Unele traduceri sunt asigurate de autoritățile statului. Un astfel de exemplu îl constituie Monitorul Oficial al României. Acesta cuprinde legislație tradusă care este publicată în Monitorul Oficial, Partea I. Datorită diversității și numărului mare de astfel de documente și capacității limitate a personalului editorial specializat, documentele sunt traduse și publicate selectiv. Unele texte pot fi regăsite online la adresa:

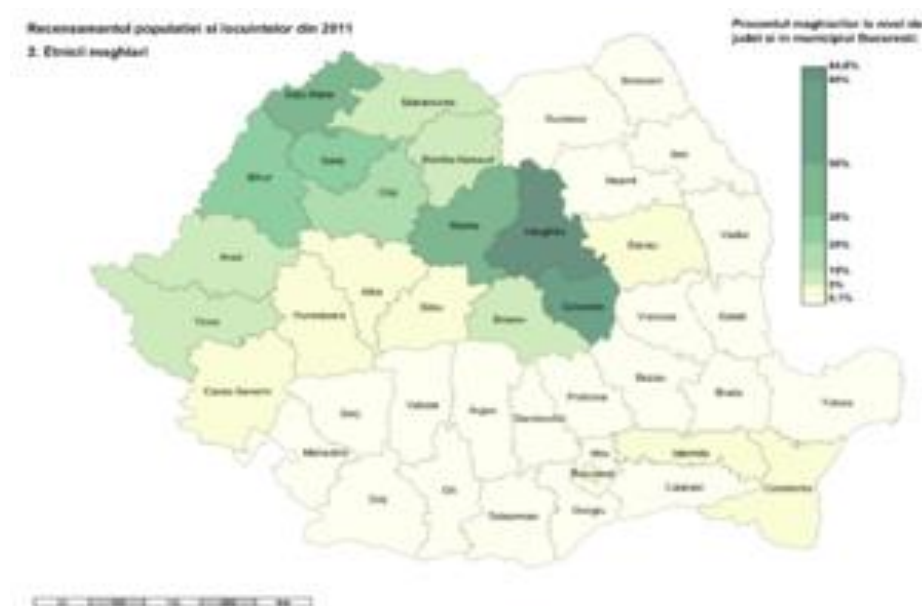
<http://www.monitoruloficial.ro/?lang=hu>

Articolul 10 – Autorități administrative și servicii publice

Potrivit datelor furnizate de recensământul care a avut loc în anul 2011, dintr-un număr total de 20.121.641 cetățeni, 1.259.914 sunt vorbitori de limbă maghiară iar 1.227.623 sunt etnici maghiari. Harta de mai jos prezintă distribuția minorității maghiare pe teritoriul țării. Comparativ cu recensământul din anul 2002, când au fost înregistrați 1.431.807 de etnici maghiari, recensământul din anul 2011 arată o reducere de aproximativ 14%. După cum a menționat Guvernul în cadrul capitolului introductiv, există o tendință general de scădere a populației stabile a României, care se reflectă în scăderea numărului de etnici aparținând altor etnii.

Harta de mai jos ilustrează date referitoare la localitățile în care populația de etnie maghiară reprezintă mai mult de 20% din populația totală. În mediul rural, cele trei județe menționate în tabelul de mai jos includ numeroase localități în care numărul maghiarilor atinge sau depășește pragul de 20%. În județe precum Cluj, Bihor, Brașov, Sălaj, Sibiu etc. există de asemenea un număr de localități aflate în aceeași situație. Informații mai detaliate pot fi găsite în **Anexa 5** (situația unităților teritorial-administrative care afișează plăcuțe bilingve/multilingve cu denumirile). Trebuie menționat faptul că, în unele localități sunt menținute semnele bilingve chiar dacă ponderea este mai mică de 20%

Culoarea verde din imaginea de mai jos arată procentajul populației de etnie maghiară din România potrivit recensământului din anul 2011

Județ/oraș	Populație totală	Etnici maghiari	%
HARGHITA	310867	257707	
A. Municipii și orașe	132418	101894	
Municipiul MIERCUREA CIUC	38966	30607	79%
Municipiul GHEORGHENI	18377	15388	84%
Municipiul TOPLIȚA	13929	3080	22%
Municipiul ODORHEIU			
SECUIESC	34257	31665	92%
BĂILE TUȘNAD	1641	1463	89%
BĂLAN	6115	2092	34%
BORSEC	2585	1972	76%
CRISTURU SECUIESC	9650	8923	92%
VLĂHIȚA	6898	6704	97%
COVASNA	210177	150468	
A. Municipii și orașe	100811	72041	
Municipiul SFÂNTU			
GHEORGHE	56006	41233	74%
Municipiul TÂRGU SECUIESC	18491	16292	88%
BARAOLT	8672	8129	94%
COVASNA	10114	6354	63%
MUREȘ	550846	200858	
A. Municipii și orașe	276773	97701	43%
Municipiul TÂRGU MUREȘ	134290	57532	25%
Municipiul REGHIN	33281	8252	17%
Municipiul SIGHIȘOARA	28102	4643	14%
Municipiul TÂRNĂVENI	22075	3157	13%
IERNUT	8705	1112	23%
LUDUȘ	15328	3557	80%
MIERCUREA NIRAJULUI	5554	4452	74%
SÂNGEORGHIU DE PĂDURE	5166	3808	22%
SĂRMAȘU	6942	1504	88%
SOVATA	10385	856	9104
UNGHENI	6945	5039	580

Paragraful 1

În jurisdicțiile administrative ale statului în care numărul de locuitori utilizatori ai limbilor regionale sau ai celor aparținând minorităților justifică măsurile menționate în cele ce urmează și în funcție de situație fiecărei limbi, părțile se angajează, în măsura în care acest lucru este posibil în mod rezonabil:

a ...

- ii să se asigure că funcționarii acestora care vin în contact cu publicul utilizează limbile regionale sau pe cele ale minorităților în raporturile acestora cu persoanele care li se adresează în aceste limbi; sau
- iii să se asigure că utilizatorii limbilor regionale sau ai celor aparținând minorităților pot formula solicitări verbale sau scrise și pot primi un răspuns în aceste limbi; sau

- iv *să se asigure că utilizatorii limbilor regionale sau ai celor aparținând minorităților pot formula solicitări verbale sau scrise în aceste limbi; sau*
- v *să se asigure că utilizatorii limbilor regionale sau ai celor aparținând minorităților pot depune documente în mod valabil în aceste limbi;*

Referitor la recomandarea Comitetului de la paragraful 538 să se asigure că funcționarii care vin în contact cu publicul utilizează limba maghiară în relațiile cu persoane care li se adresează în această limbă, Guvernul dorește să facă trimitere la informațiile extrem de detaliate prezentate în secțiunea informațiile extrem de detaliate pe care le-a prezentat în cadrul secțiunii “Autorități administrative”, Partea a II-a din prezentul raport. După cum a menționat Guvernul, vorbitorii de limbă maghiară sunt bine reprezentați, dat fiind faptul că mai multe județe angajează vorbitori de limbă maghiară în cadrul Departamentului pentru Relații cu Publicul și al serviciilor publice deconcentrate. Vorbitorii de limbă maghiară sunt de asemenea angajați în cadrul structurilor teritoriale ale Inspectoratului General pentru Situații de Urgență. Un număr de 233 de vorbitori de limbă maghiară sunt angajați în cadrul unităților teritoriale ale Jandarmeriei Române și peste 500 de vorbitori sunt angajați în cadrul unităților teritoriale ale Poliției Române de Frontieră.

După cum a arătat Guvernul în capitolul “Autoritățile administrative” din prezentul raport, dintr-un număr total de **5454** funcționari publici aparținând acestei **minorități etnice** sunt angajați în cadrul birourilor teritoriale ale administrației locale (primăriei), majoritatea acestora fiind **maghiari (5094)**. Toate aceste birouri emit documente în limba maghiară, la cerere, și, potrivit informațiilor prezentate în **Anexa 8, 3084** de astfel de documente au fost emise în limba maghiară din anul 2011 și până în luna octombrie 2013.

În numeroase localități în care numărul maghiarilor este mare, reprezentanții autorităților utilizează limba maghiară atunci când li se adresează acestora. De exemplu, Website-ul Primăriei din Sfântu Gheorghe cuprinde informații referitoare la activitatea instituției și a consiliului local atât în română, cât și în maghiară. Următorul link, <http://www.sepsiszentgyorgyinfo.ro/index.php?page=170> cuprinde toate procedurile ședințelor consiliului în limba maghiară. În cazul acestei primării, dintr-un număr total de 21 de consilieri municipali, patru sunt vorbitori de limbă română.

Cu privire la consiliul local al Primăriei din Târgu Mureș, dintr-un număr total de 22 de membri, 10 sunt maghiari și, chiar dacă website-ul oficial este conceput atât în română cât și în maghiară, informațiile publice sunt traduse și în maghiară (http://www.tirguMures.ro/index.php?option=com_content&view=category&layout=blog&id=52&Itemid=180&lang=hu).

Potrivit situației prezentate de Ministerul de Interne în **Anexa 14**, un număr total de **9862 vorbitori de limbă maghiară** sunt angajați în primării/ consilii județene și în cadrul serviciilor publice specializate aflate în subordinea consiliului local/județean. Un număr însemnat dintre aceștia sunt angajați în județele Harghita, Satu Mare și Bihor.

- b *să pună la dispoziția populației texte și formulare administrative utilizate pe larg în limbile regionale sau în cele ale minorităților ori în versiuni bilingve;*

Referitor la recomandarea Comitetului de la paragraful 541 să pună la dispoziția populației texte și formulare administrative utilizate pe larg în limba maghiară ori în versiuni bilingve, Guvernul dorește să facă trimitere la informațiile extrem de detaliate pe care le-a prezentat în cadrul secțiunii “Autorități administrative”, Partea a II-a din prezentul raport.

Formularele puse la dispoziția publicului au o structură bilingvă dacă sunt editate de autoritățile din județele locuite în cea mai mare parte de maghiari. Pentru facilitarea procesării, deoarece

sistemul este structurat în limba română, se utilizează adesea formulare în limba română însă materialele informative sunt în limba maghiară.

După cum rezultă din informațiile furnizate de Ministerul de Interne în **Anexa 20**, formulare de largă utilizare în limba maghiară sunt puse la dispoziție în localități din județele Arad, Bihor, Bistrița-Năsăud, Covasna, Harghita, Maramureș, Mureș, Satu-Mare, Sălaj și Timiș. În Arad și în localitatea Oșorhei din județul Bihor, acestea sunt puse la dispoziție chiar dacă ponderea etnicilor este de 17.87%.

Institutul pentru Studierea Problemelor Minorităților Naționale din Cluj-Napoca, instituție aflată sub autoritatea Guvernului României, a derulat un program al cărui obiectiv a fost acela de a oferi tuturor persoanelor interesate formulare bilingve (atât în română cât și în maghiară) utilizate pentru comunicarea cu departamentele administrației publice locale, cu serviciile publice decentralizate din subordinea ministerelor, respective cu Direcțiile Generale pentru Asistență Socială și Protecția Copilului aflate în subordinea Consiliilor Județene.

c să permită autorităților administrative să redacteze documente într-o limbă regională sau minoritară.

Referitor la recomandarea Comitetului de la paragraful 544 de a permite structurilor autorităților statului să elaboreze documente în limba maghiară și de a asigura un nivel corespunzător de implementare în practică, Guvernul dorește să facă trimitere la informațiile extrem de detaliate pe care le-a prezentat în cadrul secțiunii “Autorități administrative”, Partea a II-a din prezentul raport.

Astfel cum rezultă din situația actualizată furnizată de Ministerul de Interne în **Anexa 19**, autoritățile administrative redactează documente în limba maghiară în județele Arad, Bihor, Brașov, Covasna, Harghita, Mureș, cu precădere în localitățile în care numărul etnicilor maghiari este semnificativ (peste 20%).

Paragraful 2

Cu privire la autoritățile locale și regionale în teritoriul cărora numărul de locuitori care sunt utilizatori ai limbilor regionale sau ai celor aparținând minorităților este de așa natură să justifice măsurile menționate mai jos, părțile se angajează să permită și/sau să încurajeze:

...

b posibilitatea ca utilizatorii limbilor regionale sau ai celor aparținând minorităților de a formula cereri verbale sau scrise în aceste limbi ;

Referitor la recomandarea Comitetului de la paragraful 547 privind asigurarea și/sau încurajarea posibilității ca utilizatorii de limbă maghiară să înainteze cereri verbale sau scrise în această limbă autorităților locale, Guvernul dorește să facă trimitere la exemplul de bună practică prezentat în cadrul secțiunii “Autorități administrative”, Partea a II-a, din prezentul raport. Vorbitorii de limbă maghiară pot înainta cereri scrise sau verbale în limba maghiară, în conformitate cu Legea privind administrația locală (în localitățile în care maghiarii depășesc plafonul de 20%).

Potrivit informațiilor furnizate de Ministerul de Interne în **Anexa 13**, limba maghiară este utilizată în relația cu vorbitorii acestei limbi în cadrul primăriilor din majoritatea județelor. Trebuie menționat faptul că în județele Arad, Alba, Bihor, Bistrița-Năsăud, Brașov, Caraș-Severin, Cluj, Covasna, Harghita, Maramureș, Mureș, Sibiu și Timiș, limba maghiară este utilizată în relația cu vorbitorii acestei limbi în localitățile în care ponderea etnicilor de limbă maghiară este de sub 20%.

Potrivit informațiilor furnizate în **Anexa 17**, există posibilitatea de a depune cereri în limba maghiară în majoritatea județelor (fac excepție județele Buzău, Caraș, Constanța, Ialomița, Ilfov

și Teleorman). În județele Alba, Arad, Bacău, Bihor, Bistrița-Năsăud, Brașov, Brăila, Covasna, Harghita, Maramureș, Mureș, Sibiu și Timiș, această posibilitate este asigurată chiar și pentru localitățile în care ponderea etnicilor este sub 20%.

- c *publicarea de către autoritățile regionale a propriilor documente oficiale și în limbile relevante regionale sau vorbite de minorități;*
- d *publicarea de către autoritățile locale a propriilor documente oficiale și în limbile relevante regionale sau vorbite de minorități;*

În ceea ce privește solicitările Comitetului prevăzute la paragrafele 549 și 552 privind furnizarea de informații referitoare la publicarea documentelor județelor în limba maghiară și, respectiv, cu privire la publicarea de către autoritățile locale a propriilor documente oficiale și în limba maghiară, trebuie să menționăm faptul că autoritățile locale au posibilitatea de a publica documente oficiale în limba maghiară, în conformitate cu prevederile legale existente, prezentate în capitolul “Autoritățile administrative” din prezentul raport. După cum am menționat anterior, website-ul oficial al Primăriei Sfântu Gheorghe publică, pentru cei interesați, raportul oficial al consiliului local sau decizii oficiale ale consiliului în limba maghiară.

În plus, după cum am prezentat în **Anexa 18**, în județele Arad, Bihor, Bistrița-Năsăud, Brașov, Covasna, Harghita, Maramureș și Timiș, consiliile locale/județene își publică documentele în limba maghiară, chiar și în localitățile în care procentul de 20% nu este atins (cum ar fi Arad sau Consiliul Județean Bihor).

e *utilizarea de către autorități a limbilor regionale sau a celor aparținând minorităților, fără a exclude, cu toate acestea, utilizarea limbii/limbilor oficiale a/ale statului;*

- f *utilizarea de către autorități a limbilor regionale sau a celor aparținând minorităților în cadrul dezbaterilor din adunările acestora, fără a exclude, cu toate acestea, utilizarea limbii/limbilor oficiale a/ale statului;*

În ceea ce privește solicitările Comitetului prevăzute la paragrafele 554-555 și 558 privind furnizarea de informații suplimentare referitoare la implementarea acestor angajamente, trebuie menționat faptul că în cadrul anumitor consilii locale, unde există un număr mare de membri ai consiliului local de etnie maghiară, limba maghiară este folosită în cadrul ședințelor consiliului. Potrivit informațiilor prezentate de Ministerul de Interne în cadrul **Anexei 15**, limba maghiară este **utilizată pe larg** în cadrul ședințelor adunărilor locale. Cu excepția județelor Caraș-Severin, Constanța, Ialomița, Mehedinți, Suceava și Tulcea, ședințele consiliilor locale se desfășoară în limba maghiară în localitățile **din toate celelalte județe incluse în tabel**.

- g *utilizarea sau adoptarea, dacă este necesar în asociere cu denumirea în limba oficială/limbile oficiale, a formelor tradiționale și corecte ale denumirilor de localități în limbile regionale sau aparținând minorităților*

Referitor la solicitarea Comitetului de la paragraful 561 privind furnizarea de informații suplimentare referitoare la utilizarea denumirilor de localități în limba maghiară în cadrul următorului raport periodic, Guvernul dorește să facă trimitere la detaliile prezentate în **Anexa 5**. Ca un comentariu general, acest angajament este respectat și aplicat în practică. Există de asemenea un număr de cazuri de localități în care, deși populația a scăzut puțin sub nivelul de 20% după ultimul recensământ, semnele bilingve continuă să fie utilizate.

Paragraful 3

Cu privire la serviciile publice furnizate de autoritățile administrative sau de alte persoane care acționează în numele acestora, părțile se angajează ca, în teritoriile în care sunt utilizate limbi regionale sau cele aparținând minorităților, în funcție de situația fiecărei limbi și în măsura în care acest lucru este posibil în mod rezonabil:

- a *să se asigure de faptul că limbile regionale sau cele ale minorităților sunt utilizate la furnizarea serviciilor; sau*

- b să permită utilizatorilor limbilor regionale sau celor aparținând minorităților să adreseze solicitări și să primească răspuns în aceste limbi ; sau*
- c să permită utilizatorilor limbilor regionale sau celor aparținând minorităților să adreseze solicitări în aceste limbi .*

Referitor la solicitarea Comitetului de la paragraful 565 privind furnizarea de informații referitoare la implementarea acestui angajament în legătură cu limba maghiară, Guvernul dorește să facă trimitere la exemplele specifice prezentate în cadrul capitolului “Autoritățile administrative” din partea a II-a prezentului raport.

Informații relevante sunt puse la dispoziție în **Anexa 14** (numărul de vorbitori ai limbii aparținând minorității angajați în cadrul serviciilor specializate din subordinea consiliilor locale/județene - un număr total de **5.050** de angajați vorbitori de limbă maghiară, majoritatea acestora aflându-se în județele Bihor, Harghita și Satu Mare). Informații separate au fost furnizate de Asociația Municipiilor din România în **Anexa 16** (www.amr.ro) cu privire la municipiile Cluj Napoca, Lugoj, Oradea, Pitești, Reghin, Reșița și Sebeș. Limba maghiară este utilizată în cadrul serviciilor spitalicești din Cluj și există un număr de 57 de angajați vorbitori de limbă maghiară în cadrul serviciilor publice aflate în subordinea Consiliului Local Oradea.

Paragraful 4

În vederea punerii în aplicare a prevederilor paragrafelor 1, 2 și 3 acceptate de acestea, părțile se angajează să ia una sau mai multe dintre următoarele măsuri:

...

- b recrutarea și, acolo unde este necesar, instruirea funcționarilor sau a altor angajați din cadrul serviciului public necesari;*
- c respectarea, pe cât posibil, a solicitărilor venite din partea angajaților serviciului care cunosc o limbă regională sau aparținând minorităților de a fi numiți pe teritoriul în care se utilizează limba respectivă.*

În ceea ce privește solicitările Comitetului prevăzute la paragrafele 567-569 cu privire la furnizarea de informații referitoare la măsurile luate în conformitate cu această prevedere, Guvernul dorește să facă trimitere la exemplele specifice prezentate în cadrul capitolului “Autoritățile administrative” din partea a II-a prezentului raport. Informații relevante sunt puse la dispoziție în **Anexa 14**.

Paragraful 5

Părțile se angajează să permită utilizarea sau adoptarea de nume de familie în limba regională sau în cea aparținând minorităților, la solicitarea persoanelor interesate.

Referitor la solicitarea Comitetului de la paragraful 439 privind furnizarea de informații relevante în cadrul următorului raport periodic, trebuie să menționăm faptul că adoptarea de nume de familie în limba regională sau în cea aparținând minorităților este permisă, conform opțiunii solicitantului, având în vedere faptul că Legea nr. 287/2009 privind Codul civil, respectiv articolele 82 - 85, nu prevede nici o interdicție în acest sens. Prenumele de origine maghiară pot fi utilizate în documente oficiale. Nu s-au raportat nici un fel de refuzuri din partea autorităților privind întocmirea actelor de stare civilă în limba maghiară.

Articolul 11 – Media

Paragraful 1

Părțile se angajează ca, în ceea ce privește utilizatorii limbilor regionale sau ale celor ale minorităților din teritoriile în care sunt vorbite aceste limbi, în funcție de situația fiecărei limbi, în măsura în care autoritățile publice au competență, sunt abilitate sau dețin un rol, în mod direct sau indirect, în acest domeniu, și respectând principiul independenței și autonomiei mass-mediei:

a în măsura în care radioul și televiziunea îndeplinesc o misiune de serviciu public:

...

ii să încurajeze și/sau să faciliteze înființarea a cel puțin unui post de radio sau a unui canal de televiziune în limbile regionale sau în cele ale minorităților; sau

Serviciul radioului public și cel al televiziunii publice nu pun la dispoziție posturi de radio sau canale de televiziune care difuzează **în mod exclusiv în limba maghiară**. Cu toate acestea, atât radioul public cât și televiziunea publică difuzează emisiuni în limba maghiară. Totuși, Radio România Târgu Mureș are frecvențe separate pentru difuzarea în limba română și în limba maghiară și, din acest punct de vedere, Radio România Târgu Mureș poate fi considerat un post de radio care **emite integral în limba maghiară**.

Comparativ cu primul raport periodic, timpii de antenă atât pentru posturile de radio și pentru televiziunea națională au crescut.

Situația actuală a **programelor de televiziune și radio** în limba maghiară este următoarea:

Televiziune

Pentru vorbitorii de limbă maghiară din România, Televiziunea Română, prin intermediul echipei sale editoriale de limbă maghiară, lucrează în permanență la producția de materiale. În anul 2012, echipa editorială a produs peste 201 de materiale pentru TVR1, TVR2, TVR3 și TVR Cultural (până la data de 15 septembrie 2012). Din aceste 201 ore, 96 au reprezentat transmisii în premieră, 46 au reprezentat redifuzări, iar 59 de ore au reprezentat selecții.

Subiectele programelor sunt:

Informative și politice: “Sub ochii presei”, “Memorial săptămânal”, “Viața studențească”. “Podium”, “Cafeneaua imaginată”, “Calea, adevărul, viața”, “Editoriale noi”;

Divertisment: programe de divertisment, spectacole de dansuri populare, muzică populară

Știință și educație: “Cafeneaua băncii de date”, “Portrete”, “Biserici străvechi”, “Meșteșuguri străvechi”, emisiuni tip talk-show în studio.

Website-ul bilingv al TVR: www3.tvr.ro/magyar cuprinde informații referitoare la producția de editorial și programe, text, imagini și înregistrări ale emisiunilor cu subtitrare în limba română, asigură vizibilitatea programelor și emisiunilor în limba maghiară pe internet și a susținut tranziția la noul conținut media și la pagina de Facebook asociată.

În anul 2012, această pagină a înregistrat peste 180.000 de vizitatori.

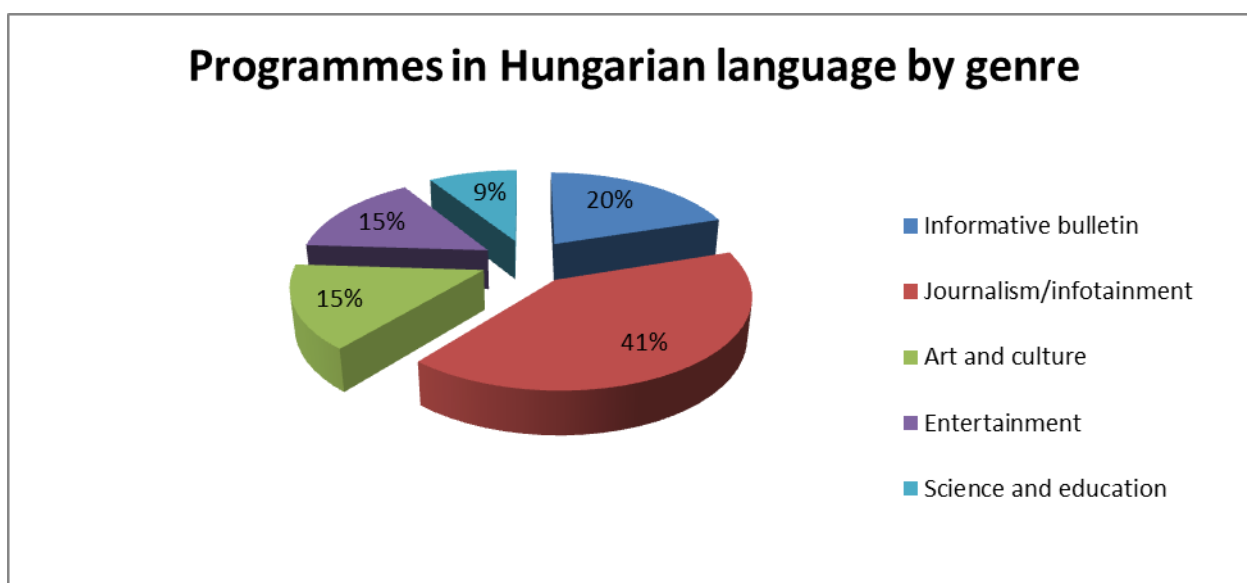
Exemplu de grilă TV din anul 2012

Canal	Titlu	Ziua	Ora	Durăță	Observații
TVR 1	Limba maghiară pe programul 1	Luni/marți	15.30-17.00/ 16.00-17.00	90 min /60 min	-
TVR 2	Limba maghiară pe programul 2	Joi	14.35-15.35	60 min	Împreună prin Europa
TVR 3	Emisiunea de vineri în limba	Vineri	11.50-12.45	50 min	Împreună

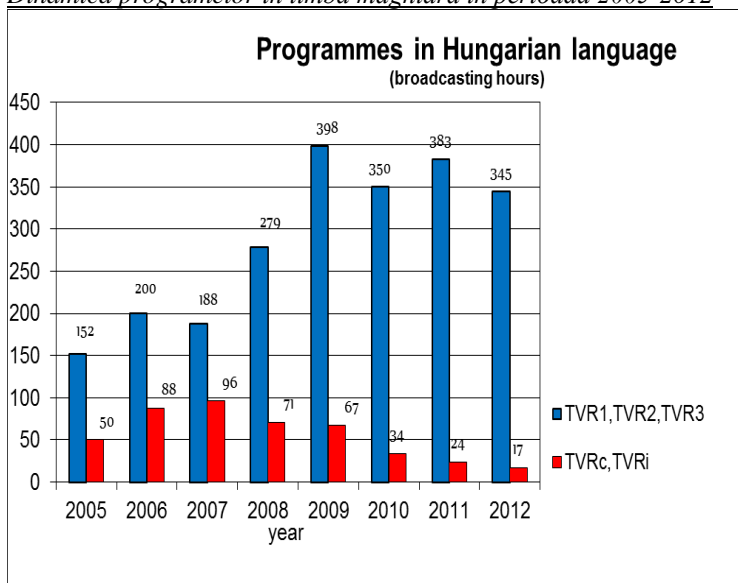
	maghiară				
TVR Cultural	Emisiune în limba maghiară - selecții	Joi	16.45-17.15	30 min./27 min.	Suspendată la data de 15.09.2012

Programe în limba maghiară difuzate conform clasificării EBU (pe tipuri, durată și rating)

Tip de programe	Durata (ore)	anuală	Procent (%)
Buletin informativ	40		20
Jurnalism/divertisment informativ	83		41
Artă și cultură	30		15
Divertisment	30		15
Știință și educație	18		9
TOTAL	201		100 %

Dinamica programelor în limba maghiară în perioada 2005-2012

Studioul teritorial TVR Cluj emite în limba maghiară după cum urmează:

“**Observatorul transilvan**” (Erdelyi Figylo)- program de 60 minute, de luni până sâmbătă, difuzat la TVR Cluj între orele: 16.00-17.00, și redifuzat în dimineața zilei următoare între orele 9.00-10.00.

Total : 360 minute (6 ore) x 2 redifuzări / săptămână “**Împreună**”- 48 minute, difuzat în zilele de marți și joi pe TVR3, între orele 11.50-12.40, re-difuzat în timpul nopții între orele 01.00-01.50.

Total 96 minute x 2 redifuzări/săptămână

Studioul teritorial TVR Târgu Mureș de asemenea emite în limba maghiară, astfel cum se prezintă în cadrul considerațiilor generale din secțiunea “Mass-media” din Partea a II-a din prezentul raport.

Referitor la recomandarea Comitetului de la paragraful 575 privind înființarea unui canal de televiziune în limba maghiară, trebuie să menționăm faptul că această posibilitate este explorată în prezent în cooperare cu reprezentanții minorității maghiare.

http://www.dri.gov.ro/index.html?page=cultura_emisiuni - acest link cuprinde un grafic care menționează **posturile private de radio și televiziune** care difuzează programe în limba maghiară.

În ceea ce privește **difuzarea de emisiuni radio** în limba maghiară, Guvernul dorește să facă trimitere la detaliile prezentate în Partea a II-a din prezentul raport din cadrul capitolului “Mass-media”.

d să încurajeze și/sau să faciliteze producția și distribuirea de materiale audio-video în limbile regionale sau în cele ale minorităților

Referitor la recomandarea Comitetului de la paragraful 581 privind facilitarea suplimentară a producției și distribuirii de materiale audio-video în limba maghiară, trebuie să menționăm faptul că durata programelor în limba maghiară difuzate la TVR Cluj a crescut cu 60 de minute pe săptămână în anul 2012, în cadrul programului regional. Instituțiile responsabile de producția și distribuția acestor materiale sunt în cea mai mare parte ONG-uri ale minorității maghiare. În cazul în care se solicită finanțare de la bugetul de stat, granturile sunt furnizate prin intermediul Departamentului pentru Relații Interetnice și al Departamentului pentru Administrarea Fondului Cultural Național, instituție din cadrul Ministerului Culturii.

e i să încurajeze și/sau să faciliteze crearea și/sau menținerea cel puțin a unui ziar în limbile regionale sau în cele ale minorităților; sau

Referitor la solicitarea Comitetului de la paragraful 582 privind informații referitoare la modul de implementare a acestei prevederi în legătură cu limba maghiară, lista ce urmează cuprinde publicațiile (reviste și ziare) în limba maghiară. Unele dintre aceste publicații sunt susținute parțial de către stat, însă de obicei acestea apar pe baza principiilor pieței (cerere și ofertă).

Ziare

Erdélyi Riport – săptămânal

Haromszék

Központ

Krónika

Népújság
Polgári Élet
Szabadság
Székely Hírmondó
Új Magyar Szó
Vásárhelyi Hírlap, Csíki Hírlap, Udvarhelyi Híradó

Ziare online:

erdelyinaplo.ro (Erdélyi Napló)
hirkereso.ro (Hírkereső)
impulzus.ro
ujkelet.ro (Új Kelet)
transindex.ro
manna.ro
szekelyhon.ro (Székelyhon)

Multe dintre aceste ziare sunt cotidiene, în timp ce altele sunt publicații săptămânale.

f i să acopere costurile suplimentare ale mijloacelor mass-media care folosesc limbile regionale sau cele aparținând minorităților, în toate situațiile în care legea prevede asistență financiară pentru mass-media; sau

Referitor la solicitarea Comitetului de la paragraful 583 privind informații referitoare la modul de implementare a acestei prevederi în legătură cu limba maghiară, trebuie să menționăm faptul că Departamentul pentru Relații Interetnice sprijină financiar două suplimente în limba maghiară: *Ethons*, editat în colaborare cu săptămânalul *Erdélyi Riport; Minorități (Kisebbségben)*, editat în colaborare cu ziarul maghiar central *Új Magyar Szó*.

g să sprijină pregătirea jurnaliștilor și a altui personal din mass-media care utilizează limbile regionale sau cele aparținând minorităților.

Referitor la recomandarea Comitetului de la paragraful 585, să sprijină pregătirea jurnaliștilor și a altui personal din mass-media care utilizează limba maghiară, Guvernul dorește să facă trimitere la considerațiile prezentate în Partea a II-a din prezentul raport, din cadrul secțiunii “Mass-media”.

Catedra de Jurnalism a *Universității “Babeș-Bolyai”* este singura instituție specializată din România, care furnizează diplome universitare în acest domeniu (programe maghiare înființate în anul 1993). În afara programei universitare obligatorii, care cuprinde discipline teoretice și practice din domeniul presei audio-video și al celei scrise, pune la dispoziție de asemenea programe de stagiu în instituții specializate, studenții având de asemenea posibilitatea de a participa la un program de stagiu de două săptămâni organizat în colaborare cu Universitatea de Comunicare și Afaceri din Budapesta. După absolvire, studenții pot opta să participe la un program de masterat în comunicare socială și culturală, predate în limba maghiară. Departamentul de Jurnalism oferă de asemenea diverse programe de pregătire, co-finanțate din fonduri europene.

Articolul 12 – Activități și facilități culturale

Paragraful 1

În ceea ce privește activitățile și facilitățile culturale - în special bibliotecile, bibliotecile video, centrele culturale, muzeele, arhivele, academiile, teatrele și cinematografele, precum și lucrările literare și producția de film, formele indigene de exprimare culturală, festivalurile și industria culturală, inclusiv, printre altele, utilizarea noilor tehnologii – părțile se

angajează ca, în teritoriile în care sunt utilizate aceste limbi și în măsura în care autoritățile publice au competență, prerogative și dețin un rol în acest domeniu:

a să încurajeze tipurile de exprimare și de inițiativă specifice limbilor regionale sau celor aparținând minorităților și să protejeze diferitele mijloace de acces la operele realizate în aceste limbi;

ONG-urile aparținând comunității maghiare sunt implicate în numeroase programe care vizează promovarea limbii maghiare. Unele dintre aceste programe sunt sprijinite financiar de la bugetul de stat. Câteva dintre aceste programe sunt următoarele:

- Szépen Maghiarul – concurs de poezie;
- Zilele Limbii Maghiare în Cluj Napoca;
- Zilele Limbii Maghiare în județul Hunedoara;
- Zilele Limbii Maghiare în județul Sibiu;
- Zilele Limbii Maghiare în Arad;
- Zilele Culturii Maghiare în Rodna - Bistrița Năsăud;
- Zilele Limbii Maghiare în Aiud;
- Zilele Culturii Maghiare în Partium;
- Zilele Culturii Maghiare în Sălaj;
- Zilele Limbii Maghiare în Banat;
- Tabăra de dans și muzică tradițională din Ceauș;
- Festivalul *Ars Hungarica* (Sibiu);
- Zilele Filmului Maghiar (Sibiu);
- Târg de carte, întâlniri între scriitori și cititori, prezentare de carte pentru Editura *Mentor* din Tg. Mureș;
- Ziua Culturii Maghiare în județul Mureș;
- Concursul național de ortografie *Implom József*, pentru elevi de liceu, din Sfântu Gheorghe;
- Ziua Poeziei Maghiare;
- În anul 2012, Fundația *Communitas*, în parteneriat cu Departamentul pentru Relații Interetnice, a reușit să publice un manual de istorie pentru clasa a 12-a, în limba maghiară, precum și un atlas geografic pentru clasele a 9-a, a 10-a, a 11-a și a 12-a;
- Fundația *Communitas* susține tinerii artiști prin oferirea de sprijin în domenii precum: literatură, arte frumoase, fotografie, muzică, televiziune, film și teatru;
- Concursul *Cine știe, câștigă*, care cuprinde întrebări din domeniul artelor și cel al literaturii. Tabere pentru protecția limbii materne, a dansului și cântecelor tradiționale și ateliere meșteșugărești.
- Sprijin pentru menținerea *Caselor Maghiare și organizarea de evenimente culturale* care vizează conservarea culturii, limbii și tradițiilor maghiare în cadrul unui mediu intercultural și interetnic;
- Fundația *Communitas* sprijină revistele culturale, literare, științifice, artistice, pentru tineret și copii și revistele diasporei naționale, precum și apariția câtorva articole culturale;
- Uniunea Democrată a Maghiarilor din România oferă Premiul pentru Cultură Contemporană Maghiară din Transilvania;
- DRAMA – Festivalul de Teatru Contemporan (Odorheiu Secuiesc);
- Festivalul de Teatru Interetnic (Oradea)
- INTERFERENȚE – Festivalul Internațional de Teatru (Cluj-Napoca);
- TEST – Festivalul European de Teatru Regional (Timișoara);
- *Fără Frontiere* – Festival Multicultural (Satu Mare);
- REFLEX – Festival de Teatru (Sfântu Gheorghe);
- Festivalul Păpușarilor (Miercurea Ciuc);
- Festivalul Internațional al Păpușarilor și Marionetelor *Puck* (Cluj-Napoca);

- Concursul de recitare de poezie *Petőfi Sándor* (Ardud, județul Satu Mare);
- Concursul de recitare de poezie (Vadu Crișului);
- Recitare de poezie *Numai din izvorul curat* (Seini);
- Concurs de poezie (Geoagiu);
- Festivalul de Carte *Kolozsvári Ünnepi Könyvhét* Cluj Napoca;
- Târgul Internațional de Carte din Târgu Mureș;

b să promoveze diferitele mijloace de acces în alte limbi ale operelor realizate în limbile regionale sau cele aparținând minorităților prin susținerea și dezvoltarea activităților de traducere, dublaj, post-sincronizare și subtitrare ;

Referitor la solicitarea Comitetului de la paragraful 592 privind clarificarea aspectelor legate de traducerea în limba maghiară și furnizarea de informații referitoare la activitățile de dublaj, post-sincronizare și subtitrare, se impune a fi prezentate următoarele elemente:

În perioada 2010-2013, asociațiile culturale maghiare au primit granturi din partea Ministerului Culturii pentru proiectele finanțate prin Programul pentru Priorități Culturale și Fondul pentru Nevoi Culturale de Urgență. Astfel, prin intermediul Compartimentului Intercultural, au fost demarate 10 proiecte în anul 2010, 17 proiecte în anul 2011 și 15 proiecte în anul 2012.

Dintre aceste proiecte, menționăm taberele internaționale de dans din diferite regiuni ale țării în care au fost organizate lecții de dans, ore de predare a instrumentelor muzicale, cântece și meșteșuguri tradiționale, prelegeri culturale, prelegeri prezentate de oameni de știință, și etnografi, precum și spectacole zilnice nocturne pentru menținerea tradițiilor din regiune. Taberele au oferit posibilitatea participanților care au venit din toată țara, precum și celor veniți din străinătate posibilitatea de a descoperi cultura maghiară și de a promova tradițiile specific regiunii, contribuind astfel la cunoașterea și respectarea drepturilor culturale ale persoanelor aparținând minorităților naționale din România. Dintre aceste tabere menționăm "*Tabără internațională de dans de la Ghimeș*", regiune în care trăiește un număr mare de ceangăi.

Cu titlu de exemplu, menționăm de asemenea proiectele legate de Korosi Csoma Sandor, o personalitate marcantă a maghiarilor. Ca urmare a proiectului Alexander Csoma Korosi din anul 2012– Trei Stații și ca parte a Anului Internațional al Apropierii Culturale al UNESCO, un volum de studii dedicate vieții și creației marelui erudit a fost tradus din **maghiară în română și în engleză**. Proiectul "Zilele Korosi Csoma Sandor" a inclus Conferința Internațională "Korosi Csoma Sandor și viața spirituală a oamenilor", cu participarea a numeroși antropologi, arheologi, istorici și oameni de știință străini.

Proiectul "Tabăra Internațională de Dans și Muzică Tradițională de la Răscruci" este un proiect care reunește dansuri tradiționale românești, maghiare și rome și muzică instrumentală din Transilvania. Proiectul include dansuri tradiționale și lecții de muzică cu participarea unor grupuri și dansatori de muzică populară, precum și a unor interpreți de folclor din Palatca, Suatu și Fizeșu Gherlii din județul Cluj. Obiectivul principal al acestor tabere fost acela de a satisface nevoile culturale legate de menținerea tradițiilor folclorice și a tradițiilor specific din zonă, precum și de a aprofunda cunoștințele și contactul direct cu și între etnografi, culegători de folclor, etnologi, instructori și coregrafi de folclor.

Principalul organizator este Fundația KALLOS ZOLTAN, înființată de folcloristul Kallos Zoltan și de partenerii Fundația Culturală "Teka" și Școala Primară din Răscruci. Proiectul este implementat în satul Răscruci, comuna Bontina din județul Cluj, unde tariful asigură participanților facilitățile disponibile. Artefactele colecționate de Kallos Zoltan sunt expuse la Centrul și Muzeul Etnografic înființat într-un edificiu deținut de acesta. O parte dintre inventarul

obiectelor de artă este inclus într-un album-catalog, care cuprinde texte folclorice ale maghiarilor, ceangăilor și românilor culese și tipărite în română și maghiară. Lista inventarului este întocmită în limbile maghiară, română, germane și engleză. La Centrul și Muzeul Etnografic, există de asemenea o colecție audio valoroasă cu melodii folclorice înregistrate, precum: cântece maghiare pentatonice cu influențe orientale, dansuri în cerc, cântece de dans pentru tineret și de cătănie, și cântece transilvănene.

În perioada 2010-2012, Ministerul Culturii a acordat de asemenea un grant pentru organizarea proiectului cultural “**Tabăra Internațională de Dans de la Ghimeș**” inițiat de *Asociația Tinerilor Ceangăi*, fondată în luna noiembrie 2001. Primăria locală a asigurat un spațiu în clădirea acesteia unde asociația și-a stabilit sediul. Obiectivele principale ale asociației au fost următoarele: promovarea folclorului specific din Ghimeș, unde trăiesc ceangăii, organizarea și sprijinirea organizării de manifestări culturale și religioase și de alte evenimente privind viața tinerilor. Principalul obiectiv constă în promovarea taberei de dansuri populare, a muzicii și a meșteșugurilor tradiționale. Toți interpreții de muzică tradițională din Valea Ghimeșului au fost invitați în tabără. Participanții au avut oportunitatea de a învăța dansurile tradiționale din regiunile Ghimeș și Ciucu de Sus, de a cânta la instrumente tradiționale utilizate de ansamblurile locale (viară, fluier și cobză), să cunoască meșteșugurile locale (să toarcă, să croșeteze, să coase în puncte, să brodeze, să sculpeze în lemn și să vopsească mobilier) și să participe la prelegerile organizate. Programul a fost promovat prin intermediul website-ului www.gyimesitabor.nextra.ro și de asemenea prin intermediul *materialelor informative, afișelor* și al *ziarului local* în care au fost publicate o serie de articole și fotografii. Organizatorii taberei au participat de asemenea la Festivalul Folcloric de la Budapesta, un program organizat la începutul lunii aprilie 2013, unde a fost promovată tabăra. Aceasta a fost de asemenea promovată prin intermediul galeriei foto “*Folk radio*” pe parcursul anului.

În anul 2013, Administrația Națională a Fondului Cultural Național a contribuit la finanțarea următoarelor traduceri: Dánél Mónika - Áttetsző keretek – az olvasás intimitása (Rame transparente – intimitatea de a citi); Kántor Lajos - Párbeszéd nemzetről, nemzetköziségről (Dialog despre națiune și internaționalism); A pásztor bölcsessége és egy népballada színeváltozása (Înțelepciunea pastorului și schimbarea unei balade tradiționale); Albumul Bocz Borbála (curator: József, Kopacz Attila).

c să stimuleze accesul creațiilor realizate în alte limbi în limbile regionale sau cele aparținând minorităților prin susținerea și dezvoltarea activităților de traducere, dublaj, post-sincronizare și subtitrare ;

Referitor la solicitarea Comitetului de la paragraful 593 cu privire la clarificarea aspectelor privind traducerile în limba maghiară și furnizarea de informații referitoare la activitățile de dublaj, post-sincronizare și subtitrare, se impune a fi prezentate următoarele elemente:

Cu privire la subtitrări, instituțiile responsabile de acest aspect sunt televiziunile și studiourile locale, care pot beneficia de co-finanțare locală din partea autorităților locale. În ceea ce privește traducerile operelor, există un număr de cazuri în care editurile Abel sau Kriterion au primit finanțare prin intermediul Administrației Naționale a Fondului Cultural Național, pentru traducerea operelor literare românești în limba maghiară.

Un alt mijloc de susținere și dezvoltare a traducerii, dublajului, post-sincronizării și subtitrării îl reprezintă spectacolele de teatru în limba maghiară și, în legătură cu aceasta, următoarele elemente sunt relevante:

Teatrul Maghiar de Stat din Cluj-Napoca este cea mai veche companie de teatru maghiară din România, înființată în anul 1792, fiind în prezent membru al Uniunii Teatrelor din Europa. În

prezent, instituția se află în subordinea Ministerului Culturii și este finanțată de acesta. Teatrul este de asemenea sprijinit de Institutul Cultural Român și de Primăria și Consiliul Local Cluj-Napoca.

Obiectivul Teatrului Maghiar de Stat din Cluj este acela de a crea spectacole de teatru la cel mai înalt nivel, prin implicarea celor mai buni artiști, regizori și dramaturgi din țară și din străinătate în scopul valorificării potențialului cultural. Activitatea teatrului se bucură de o percepție pozitivă în rândul specialiștilor și al criticilor de teatru din România și din Europa, însă, în aceeași măsură, în rândul spectatorilor. Acesta asigură o deschidere largă a culturii maghiare și implicarea în diversitatea culturală care caracterizează cultura europeană.

Programele sale **se adresează în principal comunității maghiare**, însă sunt puse la dispoziție și **traduceri în limba română și în limba engleză**. Teatrul este implicat în schimburi culturale, coproducții și parteneriate, care au ca scop promovarea culturii minorității maghiare.

Pe parcursul ultimilor patru ani, au avut loc peste 26 de premiere, piese mai vechi fiind în același timp puse în scenă. Au fost prezentate spectacole de teatru maghiar contemporan și clasic. Trebuie de asemenea să menționăm lecturile găzduite de noua sală studio a teatrului, cu scopul de a atrage tineretul la teatru.

Teatrul menține o colaborare strânsă cu o serie de companii din Ungaria: în perioada 2010-2013, a avut loc un schimb anual de spectacole cu Teatrul Vígsház din Budapesta, care continuă și în prezent.

Teatrul Maghiar de Stat din Cluj-Napoca creează un dialog comun nu numai prin utilizarea limbii maghiare ci și prin limbajul teatral dintre minoritatea maghiară din România și maghiarii care trăiesc în țările vecine. Toate piesele prezentate din literatura universală și cea română **au fost traduse în maghiară, iar spectacolele prezentate în limba maghiară au fost subtitrate în română** și, în funcție de situație (festivaluri sau turnee internaționale) în engleză, franceză sau alte limbi. La inițiativa și cu sprijinul Teatrului Maghiar de Stat din Cluj, au fost traduse o serie de piese. Aceste traduceri sunt făcute de traducători specializați de literatură și pot fi puse în scenă în alte teatre în viitor. Printre exemplele din ultimii patru ani de traduceri în limba română se numără drama lui Zsigmond Moricz “Nu pot trăi fără muzică”, cele ale pieselor lui Andras Visky “Alcoolicii” și “Am ucis-o pe mama” sau traducerea textului musicalului “Vrăjitorul din Oz” semnat de Frank L. Baum și Zalan Tibor. Astfel, teatrul asigură accesul publicului român nu doar la spectacole ci și la opera literare maghiare.

Între anii 2010 și 2013, teatrul a primit 7 premii din partea Uniunii Teatrale din România și a prezentat un total de opt spectacole în perioada menționată în București. Instituție este prezentă cu conținut în patru limbi pe internet. Website-ul teatrului (www.hunTheatre.ro) este tradus în română, engleză și franceză. Funcția sa cea mai importantă este aceea de a informa publicul, însă pagina funcționează și ca o veritabilă arhivă online. Toate publicațiile teatrului au conținut bilingv (română și maghiară), unele publicații fiind de asemenea **traduse în engleză și franceză** (ghidul programului sau programul festivalului internațional).

Teatrul Național Târgu Mureș este alcătuit din două companii, respective Compania Liviu Rebreanu și Compania Tompa Miklos, care se adresează unui public eterogen dintr-o zonă în care sunt prezenți atât vorbitori de limbă română cât și de limbă maghiară. Teatrul promovează multiculturalismul, prin utilizarea inscripțiilor bilingve (română-maghiară) în teatru, pentru a fi utilizate de personalul tehnic, administrativ și artistic. În afară de aceasta, toate spectacolele Companiei Liviu Rebreanu sunt subtitrate în limba maghiară, iar piesele Companiei Tompa

Miklos sunt traduse în limba română. În același scop intercultural și ținând seama de specificitățile lingvistice ale zonei, toate piesele noi sunt subtitrate în română, dacă piesa este în limba maghiară, sau în limba maghiară, dacă se joacă o piesă în limba română. Partenerii din cadrul acestei campanii de promovare au fost, pe lângă instituțiile culturale din regiune, Radio România Târgu-Mureș, alte posturi de radio și canale de televiziune locale, website-uri specializate și publicații de promovare culturală (7 seri, Zile și nopți). Campania a folosit de asemenea material promoțional cum ar fi afișe, pliante și mesaje e-mail de marketing. Teatrul a **publicat cărți în limba maghiară** referitoare la cei mai importanți actori și regizori ai Companiei Tompa Miklos.

Există o colaborare perfectă între cele două companii cu privire la comunicarea lingvistică atât în limba maghiară cât și în cea română. În anul 2012, au fost 16 premiere. Repertoriul Teatrului Național Târgu Mureș a inclus 34 de titluri.

Ca răspuns la o serie de invitații din partea unor festivaluri internaționale, teatrul a participat în anul 2011 la Festivalul Teatrelor Maghiare din Kisvarda cu o piesă intitulată "Platonov", primind premiul pentru cea mai bună actriță. De asemenea, cu piesa "Călătorie spre centrul pământului," teatrul a participat în luna octombrie 2011 la Festivalul Internațional al Teatrelor pentru Copii "100, 1.000, 1.000.000 de povești" din București, organizat de Teatrul "Ion Creanga". În anul 2012, teatrul a fost co-organizator și a găzduit cea de a 18-a ediție a Târgului Internațional de Carte de la Târgu-Mureș, împreună cu Breasla Cărții Maghiare din România, iar pe parcursul acestui eveniment care a durat trei zile, a găzduit în foaierea sa 118 de editori de carte, cu 34 de standuri, care au fost vizitate de 8000 de persoane. Noul website al teatrului a fost lansat în septembrie 2012, la începutul stagiunii, și cuprinde un program bilingv. A fost de asemenea un sistem de tip buletin informativ, prin care publicul este informat în permanență cu privire la programe.

Opera Națională din Cluj-Napoca și-a propus ca obiectiv principal promovarea culturii naționale maghiare. Scena lirică maghiară din Cluj ființează de 220 de ani, începând din anul 1792. Potrivit propriului regulament, Opera Națională din Cluj-Napoca are sarcina de a prezenta spectacole de opera, operetă și balet nu numai la sediul său ci și în cadrul unor turnee prin Transilvania, precum și pe aceea de a promova muzica clasică și pe cea modernă. Instituția lansează proiecte de amploare națională cu participarea artiștilor invitați din toate țară sau din străinătate.

Activitatea Operei Naționale din Cluj se adresează în primul rând minorității maghiare din municipiul Cluj-Napoca și din județul Cluj. Spectacolele se joacă în limba maghiară iar instituția reprezintă un simbol cultural al comunității maghiare din oraș și din regiune.

În cele ce urmează, vom analiza programul Operei Naționale din Cluj din perioada 2011-2012 și modalitatea în care aceasta își îndeplinește misiunea specifică de a prezenta creații muzicale în limba maghiară și de a asigura **accesul la acestea prin intermediul subtitrării sau al traducerii.**

Programul Operei Naționale din Cluj din anul 2011

Luna	Denumire proiect	Număr de reprezentații	Limba proiectului		Subtitrat/ Tradus
			Maghiară	Altele	
Ianuarie	Spectacol de cabaret 2011	3	3		

	Rossini: Bărbierul din Sevilla	1		1	1
	Kalman: Contesa Maritza	1	1	-	-
	Demeny: Ultimul sâmbure de vișin	1	1	-	-
	Kacsoh: Janos cel Viteaz	1	1	-	-
	Verdi: Attila	1	-	1	1
	Venczel-Moravetz: Ali Baba	1	1	-	-
	Puccini: Boema	4		1	1
	Szirmai: Magnatul Miska	1	1	-	-
Total pentru ianuarie		11	8	3	3
FEBRUARIE					
	Verdi: Bal mascat	1		1	1
	Szirmai: Magnatul Miska	1	1	-	-
	Demeny: Ultimul sâmbure de vișin	1	1	-	-
	Venczel-Moravetz: Ali Baba	1	1	-	-
	Mozart: Flautul fermecat	1	1	-	-
	Concert de gală "Din nou împreună"	1	1	-	-
Total pentru februarie		7	6	1	1
Martie					
	Abraham: Bal la Savoy	2	2	-	-
	Kalman: Contesa Maritza	1	1	-	-
	Erkel: Hunyadi Laszlo	2	2	-	-
	Huszka: Locotenent Maria	2	2	-	-

	Puccini: Boema	1		1	1
	Kacsoh: Janos vitez	1	1	-	-
	Verdi: Rigoletto	1		1	1
Total pentru martie		10	8	2	2
Aprilie	Szirmai: Magnatul Miska	1	1	-	-
	Venczel-Moravetz: Ali Baba	1	1	-	-
	Puccini: Boema	1	-	1	1
	Puccini: Madama Butterfly	1	-	1	1
	Kalman: Contesa Maritza	1	1	-	-
	Grieg: Peer Gynt	1	-	1	1
	Gala de operă	1	-	1	1
	Concert festiv	1	1	-	-
Total pentru aprilie		8	4	4	4
May	Donizetti: Lucia di Lammermoor	1	-	1	1
	Leoncavallo: Paiațe	2	-	2	2
	Kalman: Silvia	2	2		
	Mozart: Der Schauspieldirektor	1	-	1	1
	Venczel: Balet en bleu	1	-	-	-
	Berlioz: Simfonia fantastică				
	Szirmai: Magnatul Miska	1	1	-	-
	Gală de operă	1	-	1	-
Total pentru mai		8	3	5	5
Iunie	Venczel: Balet en bleu	1	-	-	-
	Berlioz: Simfonia fantastică				
	Puccini: Gianni	1	1	-	-

	Schicchi				
	Vajda: Mario și vrăjitorul	1	1	-	-
	Kalman: Contesa Maritza	1	1	-	-
	Concert de închidere a stagiunii	1		1	
Total pentru iunie		4	3	1	-
Septembrie					
	Kalman: Contesa Maritza	1	1	-	-
	Bartok: Castelul prințului Barbă Albastră	1	1	-	-
	Boer: Conte de Bonneval	1	1	-	-
Total pentru septembrie		3	3	-	-
Octombrie					
	Festivalul Internațional Liszt Ferenc	13	1	1	-
	Sfinți și demoni	1	1	-	-
	Kalman: Silvia	1	1	-	-
Total pentru octombrie		15	3	1	-
Noiembrie					
	Bartok: Castelul prințului Barbă Albastră	1	1	-	-
	Puccini: Gianni Schicchi	1	1	-	-
	Vajda: Mario și vrăjitorul	1	1	-	-
	Puccini: Boema	1		1	1
	Boer: Conte de Bonneval	1	1	-	-
	Gală de musical și operetă	1	1	-	-
	Verdi: Rigoletto	1		1	1
	Kalman: Silvia	1	1	-	-
	Donizetti: Lucia di Lammermoor	1		1	1
	Kacsóh: Janos vitez	1	1	-	-
	Szirmai: Magnatul Miska	1	1	-	-

	Leoncavallo: Paiate	1		1	1
Total pentru noiembrie		12	8	4	4
Decembrie	Concert: Balogh Ferenc	1	-	-	-
	Kalman: Prințesa circului	2	2	-	-
	Concert: “Trei dive”	1		1	-
	Venczel-Moravetz: Ali Baba	1	1	-	-
	Cabaret 2012	1	1	-	-
Total pentru decembrie		6	5	1	
Total pe 2011		84	51	22	19

Programul Operei Naționale din Cluj în anul 2012

Luna	Denumire proiect	Număr de reprezentații	Limba proiectului		Subtitrat/tradus
			Maghiară	Altele	
Ianuarie	Cabaret 2012	3	3	-	-
	Kalman: Prințesa circului	2	2	-	-
	Csemiczky: Muzicanții din Bremen	1	1	-	-
	Concert: “Va, pensiero...”	1	-	1	-
	Kacsoh: Janos vitez	1	1		-
	Donizetti: Lucia di Lammermoor	1	-	1	1
	Venczel-Moravetz: Ali Baba	1	1	-	-
Total pentru ianuarie		10	8	2	1
Februarie	Concert de operetă	1	1	-	-
	Atelier de operă	1	-	1	-
	Verdi: Rigoletto	1	-	1	1
	Abraham: Bal la Savoy	1	1	-	-

	Czemiczky: Muzicanții din Bremen	1	1	-	-
	Mozart: Flautul fermecat	1	1	-	-
	Cabaret 2012	1	1	-	-
	Venczel: Balet en bleu	1	-	-	-
	Berlioz: Simfonia fantastică				
	Venczel- Moravetz: Ali Baba	1	1	-	-
Total pentru februarie		10	6	2	1
Martie	Bizet: Carmen	1	-	1	1
	Kalman: Prințesa circului	1	1	-	-
	Verdi: Bal mascot	1		1	1
	Kalman: Silvia	1	1	-	-
	Erkel: Bank ban	1	1	-	-
	Mozart: Flautul fermecat	1	1	-	-
	Czemiczky: Muzicanții din Bremen	1	1	-	-
Total pentru martie		9	6	3	3
Aprilie	Kalman: Contesa Maritza	1	1	-	-
	Spectacol de dans contemporan	1	-	-	-
	Abraham: Bal la Savoy	1	1	-	-
	Le sacre du printemps	1	-	-	-
	Umbrela – spectacol de balet				
	Szigligeti: Liliomfi	1	1	-	-
	Kalman: Silvia	1	1	-	-
Total pentru aprilie		6	4	-	-

Mai	Donizetti: Elixirul dragostei	3		3	3
	Farkas: Dulapul fermecat	1	1	-	-
	Queen balet	1	-	-	-
	Bartok: Castelul prințului Barbă Albastră	1	1	-	-
	Spectacol de gală	1	-	1	1
	Vegh Sandor gala concert	1	-	-	-
	Kalman: Contesa Maritza	1	1	-	-
Total pentru mai		9	3	4	4
Iunie	Concert de pian	1	-	-	-
	Kalman: Contesa Maritza	1	1		
Total pentru iunie		2	1		
Septembrie	Concert de jazz	1	-	1	-
	Szomor: Bathory Erzsebet	3	3	-	-
	Concert de vioară	1	-	-	-
	Leoncavallo: Paiate	1	-	1	1
Total pentru septembrie		6	3	2	2
Octombrie	Poveștile lirice ale scenei din Cluj	1	1	-	-
	Kacsoh: Janos vitez	1	1	-	-
	Verdi: Traviata	1		1	1
	Szomor: Bathory Erzsebet	1	1	-	-
	Le sacre du printemps	1	-	-	-
	Umbrela – spectacol de				

	balet				
	Kalman: Silvia	1	1	-	-
	Donizetti: Elixirul dragostei	1	1	-	-
	Kalman: Prințesa circului	1	1	-	-
Total pentru octombrie		8	5	2	2
Noiembrie	Kacsoh: Janos vitez	1	1	-	-
	Serata Orkeny	1	1	-	-
	Kalman: Contesa Maritza	1	1	-	-
	Concert simfonic	1	-	-	-
	Kalman: Silvia	1	1	-	-
	Poveștile lirice ale scenei din Cluj	1	1	-	-
	Coruri celebre din opere	1	-	1	-
	Gala musicalului	1	1	-	-
Total pentru noiembrie		8	6	1	
Decembrie	Kodaly: Șezătoare la secui	1	1	-	-
	Concert de gală Kodaly	1	1	-	-
	Concert Vasary Andre	1	1	-	-
	Kalman: Prințesa circului	1	1	-	-
	Ceaikovski: Spărgătorul de nuci	1	-	-	-
	New York- Paris-Cluj – cabaret 2012	1	1	-	-
Total pentru decembrie		6	5	-	-
Total pe anul 2012		74	47	16	13

După cum se poate vedea în cele două tabele, Opera Maghiară din Cluj a prezentat un număr de 84 de spectacole în anul 2011, dintre care 51 (60,7%) au fost jucate în limba maghiară, 22 (26,7%) în alte limbi străine (italiană, franceză), iar 19 (22,6%) spectacole au fost subtitrate.

În anul 2012, Opera Maghiară din Cluj a prezentat un număr de 74 spectacole, dintre care 47 (63,5%) au fost jucate în limba maghiară și 16 (21,6%) în alte limbi străine (italiană, franceză), iar 13 (17,56%) spectacole au fost subtitrate.

De asemenea, Administrația Fondului Cultural Național aflată în subordinea Ministerului Culturii, oferă anual granturi instituțiilor publice, organizațiilor neguvernamentale și persoanelor juridice de drept privat care desfășoară activități culturale.

Pe parcursul sesiunilor de finanțare a proiectelor culturale și editorial organizate de Fondul Cultural Național, au beneficiat de finanțare următoarele **proiecte în limba maghiară**:

2012

Limba maghiară: Proiecte editoriale - cărți,

Nr.	Denumirea solicitantului	Titluri incluse	Suma alocată
1	Asociația Prieteniei Korunk	Gyani Gabor: Az urbanizacio tarsadalomtortenete (Istoria socială a procesului de urbanizare)	8.085,00
2	Asociația pentru Cultivarea Limbii Maghiare în Transilvania	Regional Hungarian variations in Transylvania of the interpersonal contact (Variații regionale maghiare din Transilvania ale contactelor interpersonale), Erdely Judit	6.590,00
3	Pallas-Akademia Publishing	Ritualis szimbolumok a szekely-magyar jelkepkultura vilagabol (Ritual symbols of the expressive culture of the Hungarian Szekely) (Simboluri ritualice ale culturii expresive a secuilor maghiari), Balays Lajos	10.511,00
		Munchhausen baro kalandjai a melabus tornyok varosaban (The adventures of baron Munchausen in the Land of the Melancholic Towers) (Aventurile baronului Munchausen pe tărâmul turnurilor melancolice), Bogdan Laszlo	7.273,00
4	Societatea Muzeală Maghiară	Bajusz Istvan, Kovacs Kuruc Janos, Szalai Istvan: Szilagysagi magyarok, vol. II	7.837,00
		Bajusz Istvan, Kovacs Kuruc Janos, Szalai Istvan: Szilagysagi magyarok, vol. I	7.837,00
		Berki Timea: Magyar-roman kulturalis kapcsolatok a 19. Szazad feleben. Erelmisegtorteneti keret	7.610,00
		Nemeth Boglarka: Aspectual system and stativity on Hungarian (Sistemul	7.179,00

		aspectual și stativitatea în limba maghiară)	
5	SC Pro-Print Kiado SRL	Black March. The 1990 Târgu Mureș interethnic conflict (Martie negru. Conflictul interetnic de la Târgu Mureș din anul 1990), Novak Csaba Zoltan – Laszlo Marton	16.450,00

Limba maghiară – reviste

No.	Denumirea solicitantului	Titluri incluse	Suma alocată
1	Fundația Communitas	Magyar Kozoktatas – Hungarian Public Education (Învățământul public maghiar)	34.313,00
2	Asociația Prieteniei Korunk	Korunk	37.348,00
3	Fundația Transilvania Noastră	Revista Transilvania Noastră nr. 3/2012 și 4/2012	23.375,00

Publicații culturale

No.	Denumirea solicitantului	Titluri incluse	Suma alocată
1	Asociația Minimum Party Group	Minimum Party 2009/2010	10.000,00

Publicații mass-media noi

Nr.	Denumirea solicitantului	Titluri incluse	Suma alocată
1	Asociația Live Music	Peninsula.ro 2012	23.745,00
2	Fundația Jakabffy Elemer Alapitvany	Digitalization for intercultural purposes II (Digitalizare în scopuri interculturale)	31.835,00
3	Asociația pentru Dezvoltare Interculturală Harghita	The unique gate of Harghita county's cultural heritage (Poarta unică a patrimoniului cultural al județului Harghita)	29.485,00

Proiecte culturale

	Denumirea organizației	Titlul proiectului	Suma alocată
1	Pro Regio Sicularum	Registrul cultural electronic al județului Covasna	52.875,00
2	Centrul Cultural Județean Harghita	Tabăra FREE 2012 – Tabăra Internațională de Arte Imitative	28.254,00
3	Asociația BAZIS	BAZIS. Platformă de artă contemporană. 2012	55.491,00
4	Fundația Culturală și de Binefacere "Szigligeti"	Last Hour – Promoting folklore in the region's school through folk informative-educational shows (Ultima	40.745,00

		oră – Promovarea folclorului în școlile din regiune prin spectacole informativ-educative)	
5	Asociația “Varoterem Projekt”	Povești Polaroid	42.189,00
6	Asociația Media Index	Romania’s Virtual Encyclopaedia – the development of the Romanian and Hungarian descriptions of the national cultural patrimony (Enciclopedia virtuală a României – evoluția descrierilor în limba română și în limba maghiară din cadrul patrimoniului cultural național)	37.001,00
7	Asociația Living Transylvania	“The seven architectural wonders of Transylvania”(Cele șapte minuni arhitecturale ale Transilvaniei) – proiect comunitar pentru valorificarea și promovarea patrimoniului cultural național	37.001,00
8	Teatrul Național Târgu Mureș	50 de ani de relații interculturale	55.581,00
9	Asociația de Dezvoltare Intercomunitară Harghita	Școala generațiilor	36.517,00
10	Fundația Transylvania Trust	Cu toții la castel! Zilele patrimoniului pentru copii și adulți	55.821,00
11	Asociația Culturală Botorka	Festivalul Internațional de Dansuri Populare de la Botorka din anul 2012	31.885,00
12	Asociația pentru Dansuri Populare a Maghiarilor din România	Tabără de artă și coregrafie	16.800,00
13	Foundation AltArt pentru Artă Alternativă	Dezvoltare culturală: dezvoltare urbană	61.090,00

2013

Proiecte culturale – Limba maghiară

1	Asociația Kelemen Lajos pentru Protejarea Monumentelor	Continuarea proiectului “Promovarea patrimoniului prin crearea de baze de date cu privire la patrimonial construit din Transilvania”	32.120,00
2	Asociația Figura	Colocviul Teatrelor Minorităților Naționale – ediția a10-a	47.999,00
3	Asociația “Varoterem Projekt”	Venim pentru libertate!	35.479,00
4	Asociația BAZIS	BAZIS – Spațiul artei contemporane. Cluj-Napoca și Berlin, 2013	63.000,00

Trebuie de asemenea menționat faptul că Guvernul României a continuat să acorde sprijin comunității maghiare pentru diferite tipuri de activități, inclusive pentru funcționarea principalelor organizații și activități culturale (Uniunea Democrată a Maghiarilor din România și filialele acesteia). În anul 2013, Guvernul a alocat suma de 18. 011. 900 lei Uniunii maghiare și suma de 18. 558. 820 lei (echivalentul a aproximativ 4, 15 milioane euro) în anul 2014.

Comunitatea maghiară a beneficiat de asemenea de un număr important de granturi alocate de Departamentul pentru Relații Interetnice pentru diferite proiecte. În cadrul tuturor acestor proiecte, limba folosită a fost limba maghiară. O ilustrare a reprezentativității tematicе și geografice a acestor proiecte este redată în Anexa 7.

g să încurajeze și/sau să faciliteze stabilirea unui organism responsabil de colectarea, menținerea și prezentarea numerelor ziarelor care publică în limbile regionale sau în cele aparținând minorităților

Referitor la solicitarea Comitetului de la paragraful 598 privind furnizarea de informații referitoare la materialele audio-video și la publicarea lucrărilor în limba maghiară în cadrul următorului raport periodic, trebuie menționate următoarele elemente:

Arhiva documentară a Teatrului Maghiar din Cluj cuprinde diferite documente, fotografii și obiecte comemorative referitoare la viața Teatrului Maghiar de Stat din Cluj, cum ar fi lucrări de specialitate și reviste teatrale, piese de teatru (aproximativ 7000 copii), prompter, indicații tehnice și manual de regie. Cele mai vechi texte datează încă din anul 1817.

Arhiva cuprinde 2.500 de cărți de specialitate, în domenii precum istoria teatrului, istoria costumelor, teorie dramatică sau tehnică scenică, cel mai vechi manuscris datând din anul 1796. Pe lângă acestea, biblioteca cuprinde dosare documentare referitoare la piesele prezentate de la începutul anilor 1990, precum și afișe și programe. Cel mai vechi afiș datează din anul 1822. Arhiva și în special fotografiile și afișele sunt digitalizate, astfel încât în viitor acestea să fie accesibile unui public mai larg. În anul 2010, teatrul a publicat volumul aniversar intitulat “*Două decenii de la cumpăna dintre milenii – premierele Teatrului Maghiar de Stat din Cluj între anii 1990-2010,*” care include date și fotografii din arhiva documentară. Între anii 2010 și 2013, s-a organizat o serie de expoziții cu material din arhiva teatrului (cea mai recentă fiind inaugurată cu ocazia festivalului *Interferențe* din anul 2012, în foaiерul teatrului).

Biblioteca Națională a României are inclus un program de schimb de publicații internaționale în cadrul strategiei referitoare la achiziții în vederea extinderii colecțiilor de lucrări străine. În conformitate cu politica sa privind schimburile internaționale, Biblioteca Națională a României își manifestă interesul față de titluri de carte în limbile originale din majoritatea limbilor și față de traduceri, inclusive față de limbile minorităților și/sau regionale. Astfel, din perspectiva accesului la titluri de carte scrise și publicate în limba maghiară, Biblioteca Națională a României face anual un schimb de aproximativ 20 de cărți și publicații cu Biblioteca Națională Szechenyi, Oficiul Maghiar Central de Statistică, Universitatea Economică și Tehnică din Budapesta, Biblioteca Maghiară Academică pentru Științe, Universitatea din Debrecen și Universitatea din Szeged.

În plus, există câteva biblioteci care colecționează și păstrează copii ale lucrărilor scrise și publicate în limba maghiară, precum:

- Biblioteca Teleki-Bolyai;
- Biblioteca Județeană Bód Péter;
- Biblioteca Județeană Kájoni János;
- Biblioteca Heltai Gáspár;

- Biblioteca Jakabffy Elemér;
- Muzeul Brukenthal;
- Muzeul Székely din Ciuc;
- Muzeul național Székely;
- Muzeul Haáz Rezső (Odorheiu Secuiesc);

h **dacă este necesar, să creeze și/sau să promoveze și să finanțare servicii de traducere și de documentare terminologică, în special cu scopul de a menține și a dezvolta o terminologie administrativă, comercială, economică, socială, tehnică sau juridică adecvată în fiecare limbă regională sau minoritară.**

Referitor la solicitarea Comitetului de la paragraful 600 referitoare la furnizarea de informații cu privire la orice măsuri întreprinse pentru promovarea și finanțarea serviciilor de traducere și de terminologie în vederea dezvoltării unei terminologii administrative sau juridice adecvate în limba maghiară, Guvernul, ar dori să facă trimitere la elementele prezentate în Partea a II-a, capitolul “Cultură” din prezentul raport. Instituția care se ocupă de cercetarea lingvistică și terminologică, în scopul menținerii și dezvoltării unei terminologii administrative, comerciale, economice, sociale și tehnice în limba maghiară, este Institutul Lingvistic *Attila T. Szabó*.

Paragraful 2

Cu privire la celelalte teritorii în afara celor în care se utilizează în mod tradițional limbile regionale sau cele ale minorităților, părțile se angajează ca, în cazul în care numărul utilizatorilor unei limbi regionale sau minoritare justifică acest lucru, să permită, să încurajeze și/sau să asigure activități și facilități culturale adecvate în conformitate cu paragraful precedent.

Referitor la solicitarea Comitetului de la paragraful 601 cu privire la clarificarea în cadrul următorului raport periodic a faptului dacă activitățile susținute în mod regulat de autorități care reunesc toate sau unele dintre minorități au utilizat limba maghiară, Guvernul dorește să facă trimitere la activitățile prezentate în Partea a II-a, capitolul “Cultură” din prezentul raport. Trebuie adăugat faptul că unele dintre proiectele și programele menționate la paragraful 1, derulate de ONG-uri maghiare, s-au desfășurat în zone în care maghiarii nu constituie comunități compacte (Timișoara, Arad, Oradea și Sibiu).

Paragraful 3

Părțile se angajează ca, la elaborarea politicii lor culturale în străinătate, să includă prevederi adecvate, cu privire la limbile regionale sau cele aparținând minorităților și la culturile reflectate de acestea.

Referitor la solicitarea Comitetului de la paragraful 602 privind furnizarea, în cadrul următorului raport periodic, de informații referitoare la modul de implementare a acestei prevederi cu privire la limba maghiară, trebuie avute în vedere următoarele elemente:

Teatrul Maghiar de Stat din Cluj-Napoca este de asemenea un ambasador al mișcării teatrale din România în întreaga lume și face parte din cele mai reprezentative asociații din țară. Devenind membru al Uniunii Teatrelor Europene (UTE) în 2008, Teatrul Maghiar de Stat din Cluj-Napoca a intrat în circuitul teatral European, această schimbare fiind ușor de remarcat în ceea ce privește numărul mare de schimburi de artiști, spectacolele, participarea la ateliere de lucru și la festivaluri internaționale de teatru, contribuind astfel în permanență la stimularea cooperării dintre artiștii români, maghiari și străini.

În perioada 2010-2013, compania a participat la numeroase festivaluri internaționale precum: Festivalul de Teatru din Avignon (Franța), Festivalul de Teatru MESS din Sarajevo (Bosnia și Herțegovina), cea de a 13-a ediție a Festivalului de Teatru Latino-American de la Bogota (Columbia). Piese au fost prezentate în cadrul mai multor turnee, printre care se numără cele din Coreea de Sud, Franța, Luxemburg, Polonia și Republica Cehă. Pe parcursul acestei perioade,

teatrul a participat la mai multe proiecte internaționale inițiate sau sprijinite de Uniunea Teatrelor Europene. Proiectul internațional de teatru “Emergency Entrance” (Intrarea de urgență) a avut loc în anul 2011, cu participarea a cinci teatre europene – printre acestea numărându-se și Teatrul Maghiar de Stat din Cluj-Napoca – și a unui teatru din Israel. Aproximativ 50 de regizori, actori, artiști video și muzicieni din Atena, Palermo, Cluj, Tel Aviv, Praga și Graz au prezentat spectacole pe tema migrației, în cadrul unor ateliere de lucru internaționale. Unul dintre aceste ateliere a fost găzduit de Teatrul Maghiar de Stat din Cluj-Napoca, în septembrie 2011, cu participarea membrilor companiilor Teatro Garibaldi din Palermo și ai Teatrului Național din Grecia. În anul 2013, teatrul a participat la proiectul “ATELIER 200”: pe parcursul proiectului, s-au organizat ateliere de lucru pentru amatori într-o serie de teatre membre UTE. Atelierul din Cluj a avut loc în martie 2012. Teatrul menține o legătură strânsă cu o serie de companii din Ungaria: între anii 2010 și 2013, a avut loc un schimb anual de spectacole cu Teatrul Vigszhaz din Budapesta, schimb ce va continua și pe viitor. În prezent, teatrul participă la un proiect teatral inițiat de Szputnyik Shipping Company, de asemenea din Budapesta.

Piesa Teatrului Național din Târgu-Mureș “Banyavirag” (Flori de mină) a participat la Festivalul Internațional Multicultural Festival “Fără Frontiere” din Satu Mare în anul 2012, după care a urmat Festivalul Teatrelor Naționale de la Pecs (POSZT) în Ungaria, unde piesa a primit premiul pentru cea mai bună piesă. Piesa “Banyavirag” a fost de asemenea prezentă pe parcursul Festivalului Internațional *Temps D’Image* de la Cluj. În noiembrie 2012, teatrul a participat la Festivalul Internațional ALTER-NATIVE, eveniment cu care acesta întreține o colaborare tradițională.

De asemenea, unele dintre programele derulate de Institutul Cultural Român în străinătate sunt dedicate promovării culturii minorităților naționale din România. Link-urile de mai jos ilustrează doar câteva exemple:

<http://www.icr.ro/budapesta/evenimente-2/icr-budapesta-sarbatoreste-ziua-europeana-a-limbilor.html>
<http://www.icr.ro/budapesta/evenimente-2/spectacolul-familia-tot-in-regia-lui-victor-ioan-frunza-prezentat-la-budapesta-si-gyula-1.html>

Articolul 13 – Viața economică și socială

Paragraful 1

Cu privire la activitățile economice și sociale, părțile se angajează, ca pe teritoriul întregii țări:

- a să elimine din propria legislație orice prevedere care interzice sau limitează fără motive justificate utilizarea limbilor regionale sau a celor aparținând minorităților în documentele referitoare la viața economică sau socială, cu precădere în contractele de muncă, și în documentațiile tehnice, cum ar fi instrucțiunile de utilizare a produselor sau instalațiilor;*
- b să interzică introducerea în regulamentele interne ale societăților și în documentele private a oricăror clauze care exclud sau restricționează utilizarea limbilor regionale sau a celor aparținând minorităților, cel puțin între utilizatorii aceleiași limbi;*
- c să se opună practicilor menite să descurajeze utilizarea limbilor regionale sau a celor aparținând minorităților în legătură cu activitățile economice sau sociale;*

În ceea ce privește solicitările Comitetului prevăzute la paragrafele 603, 604 și 605, Guvernul dorește să facă trimitere la considerațiile prezentate în Partea a II-a din prezentul raport, în cadrul secțiunii “Viața economică și socială”. Trebuie adăugat faptul că, potrivit informațiilor transmise de Uniunea Democrată Maghiară, în regiunile în care comunitatea maghiară deține o pondere demografică semnificativă, cum ar fi Covasna, Harghita, Mureș, Sălaj, Bihor și Satu Mare, utilizarea limbii maghiare este larg răspândită în cadrul societăților private.

Paragraful 2

Cu privire la activitățile economice și sociale, părțile se angajează, în măsura în care autoritățile dețin competențe în teritoriile în care sunt utilizate limbile regionale sau în cele ale minorităților, și în măsura în care acest lucru este posibil în mod rezonabil:

- c să se asigure de faptul că facilitățile de asistență socială, cum ar fi spitalele, azilurile și căminele de bătrâni, oferă posibilitatea admiterii și tratării în propria limbă a persoanelor care utilizează o limbă regională sau aparținând minorităților care necesită îngrijire pe motive de sănătate, vârstă înaintată sau alte motive;*

Referitor la solicitarea Comitetului de la paragraful 606 privind furnizarea, în cadrul următorului raport periodic, de informații privind modul de implementare a prevederii referitoare la limba maghiară, trebuie să menționăm faptul că există un număr de unități de asistență socială care asigură contact în limba maghiară, cu precădere în regiunile majoritar locuite de etnici maghiari. Există un număr de prevederi și regulamente locale, regionale sau județene, care prevăd șanse egale în acest sens. Exemple specifice sunt prezentate în **Anexa 16** în ceea ce privește serviciile spitalicești din Cluj-Napoca. În plus, după cum rezultă din informațiile furnizate de Ministerul de Interne în **Anexa 21**, serviciile publice care furnizează tratament și îngrijire medicală, administrate direct de autoritățile publice locale din județele Arad, Bihor, Bistrița-Năsăud, Cluj, Covasna, Harghita, Maramureș, Mureș, Satu-Mare, Sălaj și Timiș, oferă servicii în limba maghiară.

- d să asigure prin mijloace adecvate elaborarea instrucțiunilor de securitate și în limbile regionale sau cele aparținând minorităților;*

Referitor la solicitarea Comitetului de la paragraful 608 privind furnizarea, în cadrul următorului raport periodic, de informații privind modul de implementare a acestei prevederi cu privire la limba maghiară, Guvernul ar dori să sublinieze faptul că aceasta obligație este îndeplinită și face trimitere la elementele prezentate în Partea a II-a din prezentul raport, în cadrul secțiunii “Viața economică și socială”. Instrucțiunile de Securitate elaborate și afișate în limba maghiară se regăsesc cu precădere în regiunile locuite majoritar de maghiari.

- e să asigure punerea la dispoziție a informațiilor furnizate de autoritățile publice competente referitoare la drepturile consumatorilor în limbile regionale sau cele aparținând minorităților.*

În regiunile în care vorbitorii de limbă maghiară sunt în număr însemnat, informațiile referitoare la drepturile consumatorilor sunt furnizate în limba maghiară (de exemplu: etichetele produselor, în special dacă producătorii sunt locali).

Articolul 14 – Schimburi transfrontaliere

Părțile se angajează:

- a să aplice acordurile bilaterale și multilaterale care le sunt opozabile încheiate cu statele în care se utilizează aceeași limbă într-o formă identică sau similară, sau, dacă este necesar, să urmărească să încheie astfel de acorduri, de așa manieră încât să stimuleze contactele dintre utilizatorii aceleiași limbi din statele vizate în domeniul culturii, educației, informației, formării profesionale și educației permanente*

Referitor la solicitarea Comitetului de la paragraful 612 referitoare la acordurile bilaterale și multilaterale existente cu privire la stimularea contactelor dintre utilizatorii aceleiași limbi din statele vizate în domeniul culturii, educației, informației, formării profesionale și educației permanente, Guvernul dorește să menționeze următoarele elemente:

Cadrul legal:

- ✓ *Acordul dintre Guvernul României și Guvernul Republicii Populare Ungare privind cooperarea culturală și științifică (Budapesta, 7 septembrie 1961);*
- ✓ *Convenția dintre România și Republica Ungaria privind recunoașterea reciprocă a diplomelor, certificatelor de studii și a gradelor științifice acordate de instituții acreditate de învățământ în România și Republica Ungaria (București, 6 iunie 1997);*
- ✓ *Acordul privind cooperarea dintre Ministerul Educației, Cercetării și Tineretului din România și Ministerul Educației și Culturii al Republicii Ungaria privind cooperarea în educație pentru perioada 2007-2011 (Sibiu, 14 noiembrie 2007) – prelungit în mod automat până la semnarea unui nou acord.*
Notă: În cadrul unui schimb de note verbale, cele două părți au confirmat prelungire menționată mai sus a acordului pe termen de un an (2011-2012).
Ambele părți și-au exprimat disponibilitatea de a semna un nou acord de cooperare în educație româno-maghiar.
Partea maghiară și-a asumat transmiterea noului document în cel mai scurt timp posibil, fapt care nu a avut loc până în prezent.
- ✓ *Acordul dintre Guvernul României și Guvernul Republicii Ungaria privind funcționarea Institutului Cultural Român în Budapesta și a Centrului Cultural al Republicii Ungaria la București, semnat la București, la data de 20 octombrie 2005.*

Burse conferite pe baza documentelor de cooperare bilaterală:

Anul școlar	Burse acordate în România cetățenilor maghiari	Burse acordate în Ungaria cetățenilor români
2010-2011	4	3
2011-2012	3	3
2012-2013	5	3

Cursuri de vară:

În perioada 2009-2012, din considerente financiare, Ministerul Educației nu a acordat burse pentru cursuri de vară.

În vara anului 2013, Ministerul Educației din România a reluat co-finanțarea acestor cursuri.

Învățământul în limba română în Ungaria:

În conformitate cu Decizia guvernului (DG) nr. 1006/3.09.2008, un cuantum, de 100.000 EUR a fost alocat pentru asigurarea materialelor didactice pentru învățământul în limba română din școala din Bătania / Battonya, Republica Ungaria.

Fondurile au fost alocate de la buget, iar achiziția s-a desfășurat în conformitate cu legislația maghiară.

Burse pentru etnici români:

Au fost create locuri cu finanțare integral sau parțială pentru tineri români din Republica Moldova, țările învecinate (inclusive din Ungaria) și din diaspora.

Situație etnicilor români din Ungaria este următoarea:

	Nivelul de studiu	Număr de locuri	Situația financiară
2010-2011	Licență	2	Fără taxă și cu bursă
		3	Fără taxă și fără bursă
	Masterat	0	0
	Rezidențiat	0	0
	Doctorat	0	0
2011-2012	Licență	2	Fără taxă și cu bursă
		3	Fără taxă și fără bursă

	Masterat	1	Fără taxă și cu bursă
		1	Fără taxă și cu bursă
	Rezidențiat	0	0
	Doctorat	0	0
2012-2013	Licență	1	Fără taxă și cu bursă
		5	Fără taxă și fără bursă
	Masterat	2	Fără taxă și cu bursă
		2	Fără taxă și fără bursă
	Doctorat	0	0

Învățământul în limba maghiară în România

Aceste este în general organizat în județele Covasna și Harghita, precum și în județele Arad, Bihor, Brașov, Cluj, Mureș, Maramureș, Satu Mare și Sălaj, la nivel preuniversitar și universitar.

Date referitoare la învățământul în limba maghiară (2010):

ÎNVĂȚĂMÂNTUL PREȘCOLAR		ÎNVĂȚĂMÂNTUL PRIMAR (CLASELE I-IV)				ÎNVĂȚĂMÂNTUL SECUNDAR (CLASELE V - VIII)				ÎNVĂȚĂMÂNTUL LICEAL (CLASELE IX - XII/XIII)			
NR. DE ELEV I	NR. DE CADRE DIDACTICE / POSTURI DIDACTICE	A	B	C	NR. DE CADRE DIDACTICE / POSTURI DIDACTICE	A	B	C	NR. DE CADRE DIDACTICE / POSTURI DIDACTICE	A	B	C	NR. DE CADRE DIDACTICE / POSTURI DIDACTICE
		NR. DE ELEV I	NR. DE ELEV I	NR. DE ELEV I		NR. DE ELEV I	NR. DE ELEV I	NR. DE ELEV I		NR. DE ELEV I	NR. DE ELEV I	NR. DE ELEV I	
34009	2166,5	38535	16	1977	2467,2	43096	35	2231	5715,81	36928	277	1958	3662

A = în limba maternă;

B = parțial în limba maternă;

C = studierea limbii materne.

În România, există linii de studii cu predare în limba maghiară, atât în cadrul învățământului superior public, la Universitatea “Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca, Universitatea de Medicină și Farmacie din Târgu Mureș, Universitatea de Teatru “Szentgyörgyi István” din Târgu Mureș, cât și în cadrul învățământului superior privat, la Universitatea Creștină “Partium” din Oradea și la Universitatea “Sapientia” din Cluj-Napoca.

Există un număr de patru lectorate în limba maghiară, unul la Universitatea din București, două la Universitatea “Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca și unul la Universitatea de Teatru din Târgu-Mureș. Începând cu anul universitar 2010/2011, Ministerul Educației, Tineretului și Sportului a aprobat posturi pentru trei lectori / an pentru limba maghiară în cadrul Universității din București, Universității “Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca și al Universității de Teatru din Târgu Mureș. Pentru anul 2013-2014, au fost confirmați doi lectori de limbă maghiară la Universitatea “Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca și la Universitatea de Arte din Târgu Mureș.

Schimburi culturale

2006-2012 – Festivalul Filmului Maghiar de la București;

Mai 2010 – 19 experți din Ungaria au participat la Conferința „Moștenirea Peisajului Ținutului Secuiesc” organizată de Ministerul Culturii la Cosmeni.

În afară de aceasta, trebuie să menționăm faptul că majoritatea localităților din județul Harghita sunt înfrățite cu câte o localitate din Ungaria (și nu numai). De obicei, maghiarii din Ungaria sunt invitați să participe la evenimentele care au loc în localitatea cu care sunt înfrățite din România și viceversa. Numeroase ansambluri de dansuri tradiționale, precum Hargita Nemzeti Székely Népi

Együttes, Borsika Band, Koszo Szilveszter Band etc. sunt invitate în Ungaria să participe la evenimente culturale, iar ansamblurile din Ungaria sunt invitate în România.

În ceea ce privește educația, elevii vorbitori de limbă maghiară din școlile românești beneficiază de sprijin financiar din partea statului maghiar, iar studenții vorbitori de limbă maghiară din universitățile în România pot participa la un program special care oferă cursuri în universități din Ungaria și burse. Județul Harghita din România, județul Bács-Kiskun din Ungaria, districtul Vienne din Franța și Midtjylland din Danemarca preconizează dezvoltarea *Grupării Europene pentru Cooperare Teritorială (GECT)*, care are ca obiective dezvoltarea regiunilor rurale, promovarea produselor locale, limitarea emigrării tinerilor și organizarea de manifestări de sănătate publică.

b *în beneficiul limbilor regionale sau a celor aparținând minorităților, să faciliteze și/sau să promoveze cooperarea transfrontalieră, în special între autoritățile locale sau regionale pe teritoriul cărora se utilizează aceeași limbă într-o formă identică sau similară*

Referitor la solicitarea Comitetului de la paragraful 613 privind furnizarea, în cadrul următorului raport periodic, de informații mai specific cu privire la promovarea limbii maghiare în contextual cooperării transfrontaliere, s-au semnat **acorduri de înfrățire** între municipalități din România și din Ungaria.

Numărul total al **acordurilor de înfrățire încheiate în perioada 2006-2012 între autoritățile locale române și cele maghiare este de peste 140**, astfel încât vom oferi doar exemple privind anii 2012, 2011 și 2010, după cum urmează:

În anul 2012 - satele Brădești și Tóalmás; satele Bretuc și Ellend; satele Comandău și Tápióság; Consiliul Județean Covasna și Administrația Autonomă Jász-Nagykun Szolnok; satele Ernei și Nagypeterd; satele Glodeni și Jászapáti; orașele Huedin și Derecske; orașele Livada și Lőrinci; satele Livezeni și Kamond; satele Moftin și Csengerujfalu; satele Ozun și Mezőkövesd; satele Pănet și Gönyü; satele Siculeni și Ercsi;

În anul 2011- satele Arcuș și Báta; orașul Beiuș și satele Mehkerek; satele Ciumani și Dany; consiliul local al satului Lungasu de Jos și consiliul local Magyarhomorog; consiliul local Miercurea-Ciuc și orașul Székesfehérvár; Consiliul Județean Mureș și Consiliul Județean Jász-Nagykun-Szolnok; consiliul local Zerind și consiliul local Kotegyan; municipiul Arad și orașul Mezőhegyes; orașele Turda și Kiskunfélegyháza;

În anul **2010** – orașele Baraolt și Sarkad; județul Mureș și orașul Karcag;

În afară de aceasta, Ministerul Dezvoltării Regionale și Administrației derulează unul dintre cele mai importante **programe de cooperare transfrontalieră**. Programul de Cooperare Transfrontalieră Româno-Ungar pentru perioada 2007-2013 continuă să implementeze programele transfrontaliere anterioare în regiune (Interreg IIIA în Ungaria și PHARE CBC în România). Programele au o structură instituțională comună și utilizează fonduri comune, extinzând și dezvoltând în același timp rezultatele și experiența dobândită anterior.

Calea spre întărirea coeziunii sociale și economice în jurul granițelor Ungariei și ale României a fost deschisă la data de 21 decembrie 2007, când programul a fost aprobat de Comisia UE. Un cuantum de 248 milioane de euro a fost disponibilizat pentru promovarea cooperării transfrontaliere între anii 2007 și 2013, sumă rezultată din contribuția UE, prin intermediul Fondului European pentru Dezvoltare Regională, și din contribuția celor două state membre.

Caracteristicile principale ale noii perioade de programare (2014-2020) sunt:

- Cooperarea teritorială ca obiectiv specific – sporirea vizibilității;
- Un cadru legal îmbunătățit (clauze specific privind cooperarea, principiul partenerului lider de proiect, GECT, proiectele ”în oglindă” și proiectele individuale nefiind acceptate);
- Concentrarea asupra obiectivelor Tratatelor de la Lisabona și de la Gothenburg: un mai mare accent plasat pe aspect de concurență și de mediu;
- În anumite cazuri, co-finanțare în proporție de 85% din fonduri UE pentru toate regiunile, co-finanțare națională în proporție de 10-13% - numai 2-5% contribuție proprie;
- Finanțare comună: finanțare europeană (ERDF) și finanțare națională.

Programul oferă un spectru amplu de oportunități potențiale prin intermediul celor două priorități menționate.

- Ameliorarea condițiilor principale pentru dezvoltare viabilă;
- Întărirea coeziunii sociale și economice în regiunile de frontieră.

Programul dă posibilitatea publicului și organizațiilor să solicite finanțare (instituții de stat, administrații publice locale, organizații non-profit, camera de comerț etc.).

Limba rusă

Articolul 8 – Educație

Aspecte generale

Cu privire la limba rusă, România a ratificat articolele 8.1.a.i, b.i, c.i și d.i., care obligă statele semnatare să asigure educație în limba minorităților fără a fi necesară o solicitare prealabilă din partea părinților sau a elevilor.

Studierea limbii ruse se desfășoară în baza Legii educației naționale nr. 1/2011, articolul 45, și a Metodologiei privind studierea unei limbi ca limbă maternă, studierea limbii și literaturii române, studierea istoriei și tradițiilor persoanelor aparținând minorităților naționale și studierea muzicii în limba maternă - articolele 33, 34, 35 ale Ordinului ministrului educației nr. 5671/2012). Religia este de asemenea studiată în limba rusă. După cum a prezentat Guvernul detaliat în cadrul Părții a II-a, capitoul ”Educație” din prezentul raport, pot fi organizate clase cu un număr de elevi mai mic decât minimul prevăzut de lege, în conformitate cu procedura specială prevăzută de articolul 63 din Legea educației naționale.

Paragraful 1

Cu privire la educație, părțile se angajează ca, în teritoriile în care sunt utilizate aceste limbi, în funcție de situația fiecăreia dintre aceste limbi, și fără a aduce atingere predării limbii/limbilor oficiale a statului:

- a i să asigure educație preșcolară în limbile relevante regionale sau vorbite de minorități; sau*
- ii să asigure o parte semnificativă din învățământul preșcolar în limbile relevante regionale sau vorbite de minorități; sau*
- iii să aplice una dintre măsurile prevăzute la punctele i și ii de mai sus cel puțin cu privire la elevii ai căror familii solicită acest lucru și al căror număr este considerat suficient; sau*

Referitor la recomandarea Comitetului de la paragraful 616 cu privire la luarea de măsuri pentru a extinde oferta de învățământ preșcolar în limba rusă, trebuie menționat faptul că există un număr de cursuri opționale de limbă rusă în cadrul grădinițelor ”Arlechino” din Brăila (grădiniță cu program prelungit), Sarichioi, Jurilovca, Slava Cercheză (județul Tulcea) și Târgu Frumos (județul Brăila).

Studierea limbii ruse ca limbă maternă începe odată cu clasa pregătitoare de la grădiniță, potrivit programei elaborate de Ministerul Educației Naționale pentru ”Comunicarea în limba rusă ca limbă maternă (rușii lipoveni)”.

(accesibilă online la

http://programe.ise.ro/Portals/1/2013_CP_I_II/17_CLM_%20rusa_CP_II_OMEN.pdf

b ...

- iii să asigure, în cadrul învățământului primar, predarea limbilor regionale sau aparținând minorităților relevante ca parte integrantă a programei de învățământ; sau**

Limba rusă este studiată ca limbă maternă în cadrul învățământului primar în 59 instituții de învățământ din următoarele localități: Sarichioi, Jurilovca, Slava Rusă, Slava Cercheză, Carcaliu, Măcin, Babadag, Mahmudia, Tulcea, C.A. Rosetti, Mila 23, Sulina, Ghindărești – toate din județele Tulcea, Constanța și Brăila (din sud-estul României) Suceava, Iași, și Botoșani (nord-estul României).

Referitor la recomandarea Comitetului de la paragraful 618 cu privire la majorarea numărului de ore de limbă rusă pe săptămână, trebuie să menționăm faptul că programa actuală cuprinde 3-4 ore de limbă rusă /săptămână.

- d i să asigure învățământ tehnic și profesional în limbile relevante regionale sau vorbite de minorități; sau**
- ii să asigure o parte semnificativă din învățământul tehnic și profesional în limbile relevante regionale sau vorbite de minorități; sau**
- iii să asigure, în cadrul învățământului tehnic și profesional, predarea limbilor regionale sau aparținând minorităților relevante ca parte integrantă a programei de învățământ; sau**
- iv să aplice una dintre măsurile prevăzute la punctele i - iii de mai sus cel puțin cu privire la elevii care sau, după caz, ai căror familii solicită acest lucru într-un număr suficient;**

Referitor la recomandarea Comitetului de la paragraful 622 cu privire la luarea de măsuri pentru a extinde oferta de predare în limba rusă sau predarea limbii ruse ca disciplină în cadrul învățământului tehnic și profesional, trebuie să menționăm faptul că nu au existat solicitări pentru astfel de învățământ în limba rusă.

e ...

- ii să asigure facilități pentru studierea acestor limbi ca specializări în cadrul învățământului universitar sau al altor forme de învățământ superior; sau**

Referitor la recomandarea Comitetului de la paragraful 623 privind furnizarea, în cadrul următorului raport periodic, de informații cu privire la implementare acesteia, trebuie să menționăm faptul că în învățământul superior studierea limbii ruse ca disciplină se desfășoară la Universitatea din București, Facultatea de Limbi și Literaturi Străine - Catedra de Filologie Rusă și de Limbi Moderne Aplicate, Universitatea "Dimitrie Cantemir" din București, Universitatea din Craiova, Universitatea de Vest din Timișoara, Universitatea "Babeș-Bolyai" din Cluj Napoca și Universitatea "Alexandru Ioan Cuza" din Iași.

- f iii în cazul în care autorităților publice nu au competență în domeniul educației pentru adulți, să favorizeze și/sau să încurajeze oferirea acestor limbi ca discipline de educație pentru adulți și de învățare continuă;**

Referitor la solicitarea Comitetului de la paragraful 624 privind furnizarea, în cadrul următorului raport periodic, de informații cu privire la implementare acesteia, trebuie să menționăm faptul că în învățământul superior, studierea limbii ruse se desfășoară la Universitatea din București, Facultatea de Limbi și Literaturi Străine - Catedra de Filologie Rusă și de Limbi Moderne Aplicate, Universitatea "Dimitrie Cantemir" din București, Universitatea din Craiova, Universitatea de Vest din Timișoara, Universitatea din Cluj și Universitatea "Alexandru Ioan Cuza" din Iași. În aceste universități se oferă studii de masterat, doctorat și post-doctorat în limba rusă.

În afară de aceasta, Centrul de Limbi Străine și Formare Continuă din cadrul Universității *Alexandru Ioan Cuza* din Iași oferă *servicii lingvistice generale sau cursuri specializate* pentru următoarele limbi: engleză, franceză, germane, italiană, spaniolă, norvegiană, araba, portugheză, română **rusă** etc., *cursuri de formare pentru cadre didactice care predau o limbă străină și cursuri pentru perfecționarea abilităților de comunicare*. Centrul colaborează de asemenea cu vorbitori native calificați. Cursurile de limbă sunt în general structurate fiecare în câte un modul de 30 de ore care durează 8 săptămâni, cu o frecvență de 4 ore pe zi. La solicitarea cursanților, sunt oferite de asemenea module cu o durată și frecvență diferită. Mai mult decât atât, Centrul Municipiului București de Resurse și Asistență Educațională oferă un curs de *limbă rusă pentru afaceri*, care se adresează atât personalului didactic cât și celui nedidactic.

g   *să întreprindă demersurile necesare pentru a asigura predarea istoriei și culturii reflectate de limbile regionale sau de cele ale minorităților;*

Referitor la solicitarea Comitetului de la paragraful 628 privind furnizarea, în cadrul următorului raport periodic, de informații suplimentare referitoare la modul de aplicare al acestei prevederi cu privire la limba rusă, trebuie să menționăm faptul că disciplina "*Istoria și tradițiile minorităților naționale*" face parte din programa de bază pentru clasele a 6-a și a 7-a.

Pentru elevii români, există un curs opțional intitulat *Istoria minorităților naționale*, elaborat cu sprijinul Departamentului pentru Relații Interetnice, care a contribuit de asemenea la editarea manualelor în anul 2008. Manualul cuprinde informații referitoare la toate minoritățile care trăiesc în România, este elaborat în limba română și a fost editat cu ajutorul cadrelor didactice de istorie aparținând tuturor minorităților. Această disciplină poate fi studiată în învățământul secundar superior, nu numai în clasa a 10-a, așa cum se indică în raportul din luna iunie 2012. În anul școlar 2012-2013, 50 de clase au optat pentru acest curs.

Cu privire la limba rusă, precum și la alte limbi ale minorităților, această disciplină reflectă istoria și tradițiile minorității respective. Predarea are loc în limba minorităților, o oră pe săptămână.

Comunitatea rușilor lipoveni a solicitat extinderea acestei discipline la nivelul învățământului liceal și elaborarea de manual corespunzătoare și pentru nivelul liceal de studiu.

Elevii care nu vorbesc limba minorităților pot studia istoria și tradițiile minorităților în cadrul cursului general de istorie sau, dacă doresc acest lucru, optând pentru unul dintre cursurile din cadrul ciclului superior al învățământului secundar.

h   *să înființeze un organism sau organisme de supervizare responsabil/e de monitorizarea măsurilor luate și a progreselor înregistrate în ceea ce privește stabilirea și dezvoltarea predării limbilor regionale sau a celor aparținând minorităților și pentru elaborarea de rapoarte periodice privind concluziile acestuia/acestora, care vor fi făcute publice.*

Referitor la solicitarea Comitetului de la paragrafele 634 și 635 referitoare la furnizarea unei informări cu privire la îndeplinirea acestui angajament, trebuie să menționăm faptul că în cadrul Ministerului Educației și al inspectoratelor școlare județene care organizează predarea în limba minorităților, există un număr de inspector responsabili de monitorizarea procesului educative legat de studierea limbilor minorităților. În județul Brăila, există un inspector școlar pentru minorități, care se ocupă și de limba rusă. În cadrul Inspectoratului Școlar Județean Iași există un inspector specializat pentru limbile engleză, germane și rusă (ca limbi moderne) și un inspector școlar specializat pentru minorități, care este responsabil de minoritatea romă și de cea rusă.

Paragraful 2

Cu privire la educație și la alte teritorii decât cele în care sunt utilizate în mod tradițional limbile regionale sau cele ale minorităților, părțile se angajează ca, în cazul în care numărul utilizatorilor unei limbi regionale sau minoritare justifică acest lucru, să permită, să încurajeze sau să asigure predarea în limba regională sau minoritară sau predarea acesteia la toate etapele corespunzătoare de educație.

Referitor la solicitarea Comitetului de la paragraful 635 privind furnizarea, în cadrul următorului raport periodic, de informații referitoare la punerea în aplicare a acestei obligații, trebuie să menționăm faptul că nu există date disponibile privind studierea limbii ruse ca limbă maternă în zonele în care această limbă nu este vorbită în mod tradițional.

Articolul 9 – Autoritățile judiciare

Paragraful 1

Părțile se angajează, cu privire la acele jurisdicții în care numărul de locuitori care utilizează limbile regionale sau în cele ale minorităților justifică măsurile menționate în cele ce urmează, în funcție de situația fiecăreia dintre aceste limbi și cu condiția ca utilizarea facilităților prevăzute de prezentul paragraf să nu fie considerată de judecător ca constituind un obstacol pentru administrarea corespunzătoare a justiției:

a în cadrul procedurilor penale:

...

ii să garanteze acuzatului dreptul de a folosi propria sa limbă regională sau minoritară; și/sau

Referitor la solicitarea Comitetului de la paragraful 637 cu privire la furnizarea de informații specifice referitoare la implementarea în practică a acestei prevederi cu privire la limba rusă, Guvernul dorește să facă trimitere la elementele prezentate în cadrul capitolului “Autoritățile judiciare”, partea a II-a, din prezentul raport. Trebuie să menționăm faptul că, în anii 2011 și 2012, Ministerul Justiției a eliberat autorizații unui număr de **185** interpreți și traducători de limbă rusă.

a iii să se asigure de faptul că cererile și probele, scrise sau verbale, nu vor fi considerate inadmisibile doar pentru faptul că acestea sunt formulate într-o limbă regională sau minoritară; și/sau

Referitor la solicitarea Comitetului de la paragraful 640 privind clarificarea, în cadrul următorului raport periodic, faptului dacă cadrul legal permite în practică introducerea de cereri și administrarea de probe, scrise sau verbale în limba rusă, Guvernul dorește să facă trimitere la considerațiile generale prezentate în cadrul capitolului “Autoritățile judiciare”, partea a II-a, din prezentul raport. Probele nu vor fi considerate în nici un caz inadmisibile dacă sunt administrate într-o limbă aparținând minorităților. În anumite cazuri, se poate solicita un traducător autorizat, în timp ce în altele (a se vedea capitolul menționat mai sus), procedurile se derulează în limba aparținând minorității (a se vedea exemplul privind Judecătoria Odorheiu Secuiesc din capitolul menționat mai sus, precum și alte exemple prezentate în **Anexa 4**). De asemenea, după cum rezultă în mod clar din tabelul cuprins în **Anexa 4**, în perioada 2011-2012, interpreții de limbă rusă au fost utilizați într-un număr de **90** de cauze civile și penale.

b în cadrul procedurilor civile:

...

ii să permită, ori de câte ori un justițiabil se prezintă în instanță, utilizarea de către acesta a limbii sale regionale sau minoritare fără ca aceasta să implice cheltuieli suplimentare pentru acesta; și/sau

dacă este necesar, prin intermediul interpreților și traducătorilor;

Referitor la solicitarea Comitetului de la paragraful 642 cu privire la furnizarea de informații specifice referitoare la punerea practică în aplicare a acestei obligații cu privire la limba rusă, Guvernul dorește să facă trimitere la considerațiile generale prezentate în cadrul capitolului “Autoritățile judiciare”, partea a II-a, din prezentul raport.

- b iii să permită administrarea de documente și probe în limba regională sau în cea aparținând minorităților, dacă este necesar, prin intermediul interpreților și traducătorilor;**

Referitor la solicitarea Comitetului de la paragraful 644 privind clarificarea, în cadrul următorului raport periodic, faptului dacă cadrul legal permite în practică introducerea de cereri și administrarea de probe, scrise sau verbale, în limba rusă, Guvernul dorește să facă trimitere la considerațiile generale prezentate în cadrul capitolului “Autoritățile judiciare”, partea a II-a, din prezentul raport. Probele nu vor fi considerate în nici un caz inadmisibile dacă sunt administrate într-o limbă aparținând minorităților. În anumite cazuri se poate solicita un traducător autorizat, în timp ce în altele (a se vedea capitolul menționat mai sus), procedurile se derulează în limba aparținând minorității (a se vedea exemplul privind Judecătoria din Odorheiu Secuiesc din capitolul menționat mai sus).

- c în procedurile judiciare administrative:**

...

- ii să permită, ori de câte ori un justițiabil se prezintă în instanță, utilizarea de către acesta a limbii sale regionale sau minoritare fără ca aceasta să implice cheltuieli suplimentare pentru acesta; și/sau dacă este necesar, prin intermediul interpreților și traducătorilor;**

Referitor la solicitarea Comitetului de la paragraful 646 cu privire la furnizarea de informații specifice referitoare la punerea practică în aplicare a acestei obligații cu privire la limba rusă, Guvernul dorește să facă trimitere la considerațiile generale prezentate în cadrul capitolului “Autoritățile judiciare”, partea a II-a, din prezentul raport.

- c iii să permită administrarea de documente și probe în limba regională sau în cea aparținând minorităților, dacă este necesar, prin intermediul interpreților și traducătorilor;**

Referitor la solicitarea Comitetului de la paragraful 648 cu privire la clarificarea faptului dacă cadrul legal permite în practică introducerea cererilor și administrarea probelor, scrise sau verbale, în limba rusă, Guvernul dorește să facă trimitere la considerațiile generale prezentate în cadrul capitolului “Autoritățile judiciare”, partea a II-a, din prezentul raport.

Paragraful 2

Părțile se angajează:

- a să nu respingă valabilitatea documentelor juridice întocmite în interiorul Statului pe unicul motiv că acestea sunt întocmite într-o limbă regională sau aparținând minorităților; sau**

Referitor la solicitarea Comitetului de la paragraful 650 privind furnizarea, în cadrul următorului raport periodic, de informații referitoare la punerea în aplicare a acestei obligații, Guvernul dorește să facă trimitere la considerațiile generale prezentate în cadrul capitolului “Autoritățile judiciare”, partea a II-a, din prezentul raport. Nu s-au înregistrat cazuri în care valabilitatea unui document să fi fost respinsă pe motivă că acesta era redactat în limba rusă.

Paragraful 3

Părțile se angajează să pună la dispoziție în limbile regionale sau în cele ale minorităților cele mai importante texte statutare naționale și pe cele referitoare la utilizatorii acestor limbi, dacă acestea nu sunt asigurate în alt mod.

652. Comitetul de Experți încurajează autoritățile române să pună la dispoziție în limba rusă cele mai importante texte statutare naționale, precum și pe cele care se referă în mod particular la vorbitorii acestei limbi, cu excepția situației în care acestea sunt asigurate în alt mod.

Acesta este un obiectiv pe care România urmărește să-l realizeze în cadrul următoarei perioade de raportare și se vor lua măsuri în cooperare cu Departamentul pentru Relații Interetnice și Institutul pentru Studierea Problemelor Minorităților Naționale.

Articolul 10 – Autorități administrative și servicii publice

Situația demografică actuală a minorității ruse (zona geografică, localitățile în care populație de etnie rusă atinge sau scade sub 20%, localitățile cu o pondere semnificativă a populației de etnie rusă) este prezentată mai jos:

Localitățile în care există **un procent însemnat** al populației rușilor lipoveni, potrivit datelor recensământului din anul 2011, sunt următoarele:

Ghindărești: 94,52%

Stolniceni-Prăjescu: 18,55%

Mușenița: 19,61%

Crișan: 25,73%

Sarichioi: 39,75%

Târgu Frumos: 8,02%

Forăști: 11,25%

Sulina: 9,88%

Jurilovca: 37,28%

Slava Cercheză: 75,21%

Focuri: 14,79%

Mitocu-Dragomirnei: 7%

Carcaliu: 84,16%

Mahmudia: 14,82%

C.A. Rosetti 27,25%

După recensământul din anul 2011, rezultatele arată că 23.487 de ruși lipoveni trăiesc în România, comparativ cu situația din anul 2002 (prezentată pe harta de mai sus), când rușii lipoveni erau în număr de 35.791, însă zona de distribuție geografică s-a menținut aceeași. Acest aspect este în conformitate cu tendințe de scădere a populației României.

De asemenea, potrivit recensământului din anul 2011, la o mie de persoane pentru care limba română este limba maternă, există o persoană pentru care limba rusă este limba maternă, 18.346 de persoane fiind înregistrate a fi declarat limba rusă ca limbă maternă, comparative cu 29.242 de persoane în anul 2002.

Referitor la solicitarea Comitetului de la paragraful 653 privind transmiterea, în cadrul următorului raport periodic, unei liste cu localitățile în care vorbitorii de limbă rusă trăiesc într-un număr semnificativ în sensul articolului 10, Guvernul dorește de asemenea să facă trimitere la elementele prezentate în **Anexa 5** (lista localităților care afișează denumiri de localități bilingve sau multilingve).

Paragraful 1

În jurisdicțiile administrative ale statului în care numărul de locuitori care sunt utilizatori ai limbilor regionale sau a celor aparținând minorităților justifică măsurile menționate în cele ce urmează și în funcție de situație fiecărei limbi, părțile se angajează, în măsura în care acest lucru este posibil în mod rezonabil:

a ...

- ii să se asigure că funcționarii acestora care vin în contact cu publicul utilizează limbile regionale sau în cele ale minorităților în raporturile acestora cu persoanele care li se adresează în aceste limbi; sau*
- iii să se asigure că utilizatorii limbilor regionale sau a celor aparținând minorităților pot formula solicitări verbale sau scrise și pot primi un răspuns în aceste limbi; sau*
- iv să se asigure că utilizatorii limbilor regionale sau a celor aparținând minorităților pot formula solicitări verbale sau scrise în aceste limbi; sau*
- v să se asigure că utilizatorii limbilor regionale sau a celor aparținând minorităților pot depune documente în mod valabil în aceste limbi;*

Referitor la solicitarea Comitetului de la paragraful 658 referitoare la furnizarea de informații suplimentare cu privire la utilizarea limbii ruse în cadrul instituțiilor locale ale administrației de stat, Guvernul dorește să facă trimitere la informațiile prezentate în cadrul capitolului “Autoritățile administrative” din partea a II-a prezentului raport (**20 de vorbitori de limbă rusă** angajați în cadrul unităților teritoriale ale Jandarmeriei Române). Un număr total de **109 funcționari publici aparținând minorității ruse** sunt angajați în cadrul birourilor teritoriale ale administrației locale (primării) din județele Tulcea, Constanța și Suceava, potrivit situației prezentate de Ministerul de Interne în **Anexa 8** din prezentul raport.

Potrivit situației prezentate de Ministerul de Interne în **Anexa 14**, un număr total de 63 de **vorbitori de limbă rusă** sunt angajați în cadrul primăriilor/consiliilor județene și al serviciilor specializate aflate în subordinea consiliilor locale/județene. Aceștia sunt angajați într-un număr însemnat în județele Constanța (21 de vorbitori de limbă rusă) și Tulcea (39 de vorbitori de limbă rusă).

Paragraful 2

Cu privire la autoritățile locale și regionale în teritoriul cărora numărul de locuitori care sunt utilizatori ai limbilor regionale sau a celor aparținând minorităților este de așa natură să justifice măsurile menționate mai jos, părțile se angajează să permită și/sau să încurajeze:

...

- b posibilitatea ca utilizatorii limbilor regionale sau a celor aparținând minorităților de a formula cereri verbale sau scrise în aceste limbi ;*

Referitor la recomandarea Comitetului de la paragraful 661 de a permite și/sau încuraja posibilitatea ca utilizatorii limbii ruse să înainteze cereri verbale sau scrise în această limbă autorităților locale, Guvernul dorește să facă trimitere la considerațiile prezentate în cadrul capitolului “Autoritățile administrative” din partea a II-a prezentului raport. Potrivit informațiilor furnizate de Ministerul de Interne în **Anexa 13**, limba rusă este utilizată în primăriile din județele Constanța (localitatea Ghindărești), Suceava (localitatea Mușenița, chiar dacă ponderea este sub 20%) în relația cu vorbitorii acestei limbi.

Potrivit informațiilor prezentate în **Anexa 17**, există posibilitatea de a depune cereri în limba rusă în localitățile C.A. Rosetti, Jurilovca și Slava Cercheză din județul Tulcea, în care ponderea

etnicilor ruși este de peste 20% și în localitățile Mușenița și Mănăstirea Humorului din județul Suceava, în care ponderea etnicilor ruși se plasează sub 20%.

- d publicarea de către autoritățile locale a propriilor documente oficiale și în limbile relevante regionale sau vorbite de minorități;*

În ceea ce privește îndemnul Comitetului de la paragraful 63 de a permite și/sau încuraja publicarea de către autoritățile locale a propriilor documente oficiale și în limba rusă, trebuie să menționăm faptul că, din informațiile prezentate în **Anexa 18**, rezultă că astfel de documente nu sunt publicate. Trebuie adăugat faptul că organizația minorității respective (Comunitatea Rușilor Lipoveni) ne-a comunicat că nu au existat solicitări privind publicarea unor astfel de documente, deoarece în practică, membrii acestei comunități sunt buni vorbitori ai limbii române.

- f utilizarea de către autorități a limbilor regionale sau a celor aparținând minorităților în cadrul dezbaterilor din adunările acestora, fără a exclude, cu toate acestea, utilizarea limbii/limbilor oficiale a/ale statului;*

Referitor la recomandarea Comitetului de la paragraful 665 de a permite și/sau încuraja folosirea de către autoritățile locale a limbii ruse în dezbaterile din cadrul adunărilor acestora, trebuie să menționăm faptul că, potrivit informațiilor prezentate de Ministerul de Interne în cadrul **Anexei 15**, limba rusă este folosită în cadrul ședințelor adunării locale din Ghindărești (județul Constanța), C.A Rosetti și Slava Cercheză (județul Tulcea).

- g utilizarea sau adoptarea, dacă este necesar în asociere cu denumirea în limba oficială/limbile oficiale, a formelor tradiționale și corecte ale denumirilor de localități în limbile regionale sau aparținând minorităților*

Referitor la solicitarea Comitetului de la paragraful 668 privind furnizarea de informații suplimentare referitoare la utilizarea denumirilor de localități în limba rusă, Guvernul dorește să facă trimitere la detaliile prezentate în **Anexa 5**.

Paragraful 3

Cu privire la serviciile publice furnizate de autoritățile administrative sau de alte persoane care acționează în numele acestora, părțile se angajează ca, în teritoriile în care sunt utilizate limbi regionale sau cele aparținând minorităților, în funcție de situația fiecărei limbi și în măsura în care acest lucru este posibil în mod rezonabil:

- a să se asigure de faptul că limbile regionale sau în cele ale minorităților sunt utilizate la furnizarea serviciilor; sau*
b să permită utilizatorilor limbilor regionale sau a celor aparținând minorităților să adreseze solicitări și să primească răspuns în aceste limbi ; sau

Referitor la solicitarea Comitetului de la paragraful 671 privind furnizarea de informații referitoare la punerea în aplicare a acestei obligații cu privire la limba rusă, Guvernul dorește să facă trimitere la exemplele specifice prezentate în cadrul capitolului “Autoritățile administrative” din partea a II-a prezentului raport. Informații relevante sunt puse la dispoziție în cadrul **Anexei 14**.

Paragraful 4

În vederea punerii în aplicare a prevederilor paragrafelor 1, 2 și 3 acceptate de acestea, părțile se angajează să ia una sa mai multe dintre următoarele măsuri:

...

- b recrutarea și, acolo unde este necesar, instruirea funcționarilor sau a altor angajați din cadrul serviciului public necesari;*

c respectarea, pe cât posibil, a solicitărilor venite din partea angajaților serviciului care cunosc o limbă regională sau aparținând minorităților de a fi numiți pe teritoriul în care se utilizează limba respectivă.

În ceea ce privește solicitările Comitetului prevăzute la paragrafele 672-673 cu privire la furnizarea de informații referitoare la măsurile luate în conformitate cu această prevedere, Guvernul dorește să facă trimitere la exemplele specifice prezentate în cadrul capitolului “Autoritățile administrative” din partea a II-a prezentului raport. După cum rezultă din informațiile furnizate în **Anexa 14**, există personal vorbitor de limbă rusă în cadrul autorităților locale.

Paragraful 5

Părțile se angajează să permită utilizarea sau adoptarea de nume de familie în limba regională sau în cea aparținând minorităților, la solicitarea persoanelor interesate.

Referitor la solicitarea Comitetului de la paragraful 674 privind furnizarea de informații relevante în cadrul următorului raport periodic, trebuie să menționăm faptul că adoptarea numelor de familie în limbile regionale sau în cele ale minorităților este permisă, conform opțiunii solicitantului, având în vedere faptul că Legea nr. 287/2009 privind Codul civil, respectiv articolele 82 - 85, nu prevede nici o interdicție în acest sens. Cu privire la limba rusă, numele de familie sunt utilizate în limba rusă, însă în documentele oficiale, acestea sunt scrise utilizând alfabetul latin.

Articolul 11 – Media

Paragraful 1

Părțile se angajează ca, în ceea ce privește utilizatorii limbilor regionale sau în cele ale minorităților din teritoriile în care sunt vorbite aceste limbi, în funcție de situația fiecărei limbi, în măsura în care autoritățile publice, au competență, sunt abilitate sau dețin un rol, în mod direct sau indirect, în acest domeniu, și respectând principiul independenței și autonomiei mass-mediei:

a în măsura în care radioul și televiziunea îndeplinesc o misiune aferentă serviciului public:

...

iii să adopte prevederi adecvate, astfel încât difuzorii să ofere programe în limbile regionale sau în cele ale minorităților;

Referitor la remarcile Comitetului din cadrul paragrafelor 675-678 cu privire la situația actualizată a programelor de televiziune și radio în limba rusă, Guvernul dorește să facă trimitere la informațiile prezentate în Partea a II-a din prezentul raport, în cadrul capitolului “Mass-media” care cuprinde o prezentare detaliată a programelor în limbile minorităților.

Cu referire specială la recomandarea de la paragraful 678 **de a avea în vedere extinderea duratei programelor radio în limba rusă**, Guvernul dorește să sublinieze faptul că Societatea Română de Radiodifuziune are în prezent în vedere o astfel de extindere, în cooperare cu reprezentanții minorității ruse.

b ...

ii să încurajeze și/sau să faciliteze difuzarea cu regularitate de programe radio în limbile regionale sau în cele ale minorităților;

În ceea ce privește recomandarea Comitetului de la paragraful 680 privind facilitarea difuzării cu regularitate de programe radio în limba rusă, Guvernul dorește să facă trimitere la considerațiile prezentate în cadrul Părții a II-a din prezentul raport, din cadrul capitolului “Mass-media,” care

arată că acest angajament este îndeplinit și că sunt difuzate cu regularitate programe în limba rusă.

Referitor la solicitarea Comitetului de la paragrafele 682, 684 și 687 (privind limba rusă) și 969 și 977 (referitor la limba turcă) menționăm faptul că postul TVR 3 difuzează programul "Cu toții împreună", produs săptămânal de Departamentul pentru Minorități și difuzat în fiecare miercuri, între orele 12.40-13.14. Programul, care are o durată de 34 de minute, este împărțit după cum urmează: 6 minute în limba greacă, 10 minute în limba rusă și 9 minute în limba turcă, cu subtitrare în limba română.

c ...

ii să încurajeze și/sau să faciliteze difuzarea cu regularitate de programe de televiziune în limbile regionale sau în cele ale minorităților;

În ceea ce privește recomandarea Comitetului de la paragraful 682 cu privire la facilitarea difuzării cu regularitate de programe de televiziune în limba rusă, Guvernul dorește să facă trimitere la considerațiile prezentate în cadrul Părții a II-a din prezentul raport, din cadrul capitolului "Mass-media," care arată că acest angajament este îndeplinit și că sunt difuzate cu regularitate programe în limba rusă.

d să încurajeze și/sau să faciliteze producția și distribuirea de materiale audio-video în limbile regionale sau în cele ale minorităților

În ceea ce privește întrebările Comitetului de la paragraful 684 referitoare la limba rusă Guvernul dorește să sublinieze faptul că postul TVR 3 difuzează programul "Cu toții împreună", produs săptămânal de Departamentul pentru Minorități și difuzat în fiecare miercuri, între orele 12.40-13.14. Programul, care are o durată de 34 de minute, este împărțit după cum urmează: 6 minute în limba greacă, 10 minute în limba rusă și 9 minute în limba turcă cu subtitrare în limba română.

e i să încurajeze și/sau să faciliteze crearea și/sau menținerea cel puțin a unui ziar în limbile regionale sau în cele ale minorităților; sau

Referitor la recomandarea Comitetului de la paragraful 686 în ceea ce privește încurajarea și/sau facilitarea creării și/sau menținerii a cel puțin unui ziar în limba rusă, trebuie să menționăm faptul că Comunitatea Rușilor Lipoveni din România publică mai multe publicații susținute financiar de la bugetul de stat. Cea mai importantă dintre acestea este periodicul lunar bilingv (română-rusă) *Zorile*, publicat din anul 1990 în, având în prezent un tiraj de 3000 de exemplare. Acesta este distribuit în 30 de sate în care numărul de ruși lipoveni este considerabil (Slava Rusă, Jurilovca, Periprava, Socolinți, Sarichioi, Carcaliu – Kamen', Ghindărești – Novinki etc.) și în 20 orașe în care există de asemenea comunități locale de lipoveni ruși (Bacău, Botoșani, Brașov, Brăila, București, Vaslui, Galați, Gura Humorului, Năvodari, Piatra Neamț, Rădăuți, Suceava, Timișoara, Târgu Neamț, Iași etc.). O altă publicație este revista culturală bilingvă, care apare de două ori pe lună (română-rusă) *Kitej-Grad*, care apare la Iași din anul 1998. Nu există cotidiene sau alte publicații lansate cu un tiraj mai mare deoarece nu există cerere din partea comunităților de ruși lipoveni în acest sens.

g să sprijină pregătirea jurnaliștilor și a altui personal din mass-media care utilizează limbile regionale sau cele aparținând minorităților.

Referitor la solicitarea de clarificare a Comitetului de la paragraful 687 cu privire la pregătirea jurnaliștilor, Guvernul dorește să facă trimitere la capitolul "Mass-media" din Partea a II-a a prezentului raport.

Paragraful 3

Părțile se angajează să se asigure de faptul că interesele utilizatorilor limbilor regionale sau a celor aparținând minorităților sunt reprezentate și avute în vedere în cadrul organismelor care ar putea fi înființate potrivit legii responsabile pentru garantarea libertății și pluralismului mass-mediei.

Referitor la solicitarea de clarificare a Comitetului de la paragraful 690, Guvernul dorește să facă trimitere la capitolul “Mass-media” din Partea a II-a a prezentului raport.

Articolul 12 – Activități și facilități culturale

Paragraful 1

În ceea ce privește activitățile și facilitățile culturale - în special bibliotecile, bibliotecile video, centrele culturale, muzeele, arhivele, academiile, teatrele și cinematografele, precum și lucrările literare și producția de film, formele indigene de exprimare culturală, festivalurile și industria culturală, inclusiv, printre altele, utilizarea noilor tehnologii – părțile se angajează ca, în teritoriile în care sunt utilizate aceste limbi și în măsura în care autoritățile publice au competență, prerogative și dețin un rol în acest domeniu:

- a să încurajeze tipurile de exprimare și de inițiativă specifice limbilor regionale sau celor aparținând minorităților și să protejeze diferitele mijloace de acces la operele realizate în aceste limbi ;*

Referitor la recomandarea Comitetului de la paragraful 692 de a fi informat în cadrul următorului raport periodic cu privire la activitățile și facilitățile culturale care au fost sprijinite de autoritățile române, trebuie menționate următoarele elemente:

Între anii 2010 și 2011, Ministerul Culturii a continuat colaborarea cu Comunitatea Rușilor Lipoveni în legătură cu 5 proiecte, dintre care este demn de menționat *Festivalul Poeziei Ruse*. Festivalul, structurat în jurul a trei module (recitare poezie, compoziție poezie și interpretare dramatică și teatrală) le-a oferit participanților oportunitatea de a se exprima în propria limbă maternă prin intermediul creațiilor literare rusești dar și al celor proprii.

Minoritatea rusă participă la festivaluri interetnice, cum ar fi Festivalul *Proetnica*, Festivalul *Szejke* sau *Serbările Deltei*, în cadrul căruia, în anul 2013 ansamblul Comunității Rușilor Lipoveni a câștigat trofeul festivalului.

În anul 2013, DRI a sprijinit financiar mai multe proiecte ale Comunității Rușilor Lipoveni, precum “*Importanța zilei de 9 Mai*”, conferința “*Să ne cunoaștem tradițiile culturale și interetnice trăind împreună în Dobrogea*” (10-12 august 2013), “*Zilele Culturii Ruse*” (25-27 octombrie 2013), participarea la evenimentul *Songfest* ce a avut loc în luna mai 2013 în București.

Guvernul României a continuat să acorde sprijin Comunității Rușilor Lipoveni pentru activități culturale, prin intermediul Departamentului pentru Relații Interetnice. În anul 2013, de exemplu, Comunitatea Rușilor Lipoveni a beneficiat de un buget total de 4 557 000 lei, o parte importantă din acesta fiind cheltuită pentru funcționarea Comunității și pentru activități culturale. În anul 2014, bugetul alocat comunității ruse a fost de 4 695 370 lei (peste 1 milion de euro).

- b să promoveze diferitele mijloace de acces în alte limbi ale operelor realizate în limbile regionale sau cele aparținând minorităților prin susținerea și dezvoltarea activităților de traducere, dublaj, post-sincronizare și subtitrare ;*
- c să stimuleze accesul creațiilor realizate în alte limbi în limbile regionale sau cele aparținând minorităților prin susținerea și dezvoltarea activităților de traducere, dublaj, post-sincronizare și subtitrare ;*

În ceea ce privește solicitările Comitetului prevăzute la paragrafele 693 și 694 privind transmiterea de informații referitoare la implementarea acestor angajamente, următoarele elemente sunt demne de interes:

În anul 2011, au fost organizate “Zilele Filmului Rus” în București, Cluj-Napoca și Constanța. Evenimentul a făcut parte din Festivalul Zilelor Spiritualității Culturale Ruse din România. Au fost invitați actori și regizori din Rusia, iar filmele au fost subtitrate în limba română. Evenimentul “Zilele Filmului Rus” a fost organizat de Ministerul Culturii, Ministerul Culturii din Federația Rusă și Centrul Național de Cinematografie, cu sprijin din partea Ambasadei Federației Ruse la București.

Între anii 2010 și 2013, Universitatea din București și Comunitatea Rușilor Lipoveni din România au organizat, în parteneriat cu Muzeul Național al Satului, *Kino – Festivalul Filmului Rus*. Au fost prezentate de asemenea producții pentru copii.

Pe parcursul Târgului de Carte Gaudeamus, au fost organizate mese rotunde pe tema “Universul credincioșilor de rit vechi între trecut și viitor” și “Istoria literaturii credincioșilor de rit vechi pe scurt” la Biblioteca Națională a României, cu sprijinul Ministerului Culturii.

Cărți scrise de autori ruși lipoveni au fost publicate în limba română și puse la dispoziție de biblioteca Comunității Rușilor Lipoveni (Ivan Evseev – “*Slavismele în limba română*”; Alexandra Fenoghen – “*Credincioșii de rit vechi – istorie, mitologie, literatură*”).

Fondurile pentru publicarea lucrărilor în limbile naționale ale limbile minorităților, în care sunt solicitate de comunitățile respective, sunt asigurate de stat, prin intermediul Ministerului Culturii – Administrația Fondului Cultural Național și Departamentul pentru Relații Interetnice.

În noiembrie 2012, au fost demarate demersuri pentru deschiderea unui Institut Cultural Român la Moscova. Mai mult decât atât, Institutul Cultural Român deține un program pentru traducerea autorilor români în diferite limbi.

- d să se asigure de faptul că organismele responsabile pentru organizarea sau susținerea activităților culturale de diverse tipuri asigură spațiu corespunzător pentru incorporarea cunoașterii și utilizării limbilor și culturilor regionale sau a celor aparținând minorităților în demersurile pe care le întreprind sau cărora le acordă sprijin;*
- e să promoveze măsuri care să asigure faptul că organismele responsabile pentru organizarea sau susținerea activităților culturale au la dispoziție personal care deține o bună cunoaștere a limbii regionale sau minoritare vizate, precum și a limbii/limbilor vorbită/vorbite de restul populației;*
- f să asigure participarea directă prin reprezentanții utilizatorii unei anumite limbi regionale sau aparținând minorităților prin asigurarea de facilități și prin planificarea activităților culturale;*

În ceea ce privește solicitările Comitetului prevăzute la paragrafele 695 - 697 privind transmiterea de informații referitoare la implementarea acestor angajamente, Guvernul dorește să facă trimitere la considerațiile prezentate în cadrul Partea a II-a, capitolul “Cultură,” din prezentul raport, precum și la manifestările susținute de DRI în parteneriat cu Comunitatea Rușilor Lipoveni (**Anexele 6 și 7**).

- g să încurajeze și/sau să faciliteze crearea unui organism sau a unor organisme responsabil/e de colectarea, păstrarea de copii și prezentarea sau publicarea creațiilor realizate în limbile regionale sau în cele ale minorităților;*

Referitor la solicitarea Comitetului de la paragraful 698 privind furnizarea de informații referitoare la materialele audio-video și la publicarea lucrărilor în limba rusă în cadrul următorului raport periodic, trebuie să menționăm faptul că Biblioteca Națională a României deține copii ale lucrărilor publicate în limbile minorităților, inclusiv pe cele publicate de rușii din România. Din perspectiva accesului la titluri de carte scrise și publicate în limba rusă, Biblioteca Națională a României face un schimb anual de aproximativ 138 de titluri cu Biblioteca Națională

Rusă din Sankt Petersburg, Biblioteca de Stat din Moscova și cu Biblioteca de Stat pentru Literatură Străină din Moscova.

În afară de aceasta, la Biblioteca „*Panaït Cerna*” din Tulcea, sunt colecționate creațiile în limba rusă sau ale membrilor comunității rușilor lipoveni.

h **dacă este necesar, să creeze și/sau să promoveze și să finanțare servicii de traducere și de documentare terminologică, în special cu scopul de a menține și a dezvolta o terminologie administrativă, comercială, economică, socială, tehnică sau juridică adecvată în fiecare limbă regională sau minoritară.**

Referitor la solicitarea Comitetului de la paragraful 700 privind transmiterea informații referitoare la punerea în aplicare a acestei obligații în cadrul următorului raport periodic, furnizând în special comentarii cu privire la nevoia de dezvoltare a terminologiei necesare în limba rusă, Guvernul dorește să facă trimitere la considerațiile prezentate în cadrul Părții a II-a, capitolul “Cultură,” din prezentul raport.

În afară de aceasta, în cadrul Catedrei de Limbi și Literaturi Străine a Universității de Stat din București, există un număr de centre de cercetare specializate în dezvoltarea de terminologie precum: Centrul pentru Studiul Dezvoltării Limbajului și al Comunicării Lingvistice și Centrul de Excelență pentru Studiarea Identității Culturale.

Un Centru Cultural Rus a fost înființat în anul 2009 în cadrul Academiei de Studii Economice din București, acesta constituind rezultatul unui proiect de colaborare între România și Federația Rusă. Centrul dispune de o bibliotecă de carte și multimedia, organizează cursuri și manifestări culturale și colaborează cu școli și instituții din București. Informații detaliate pot fi accesate la următoarea adresă: <http://www.ase.ro/ccrus/>.

Universitatea multiculturală “Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca a deschis al doilea Centru Cultural Rus din România în anul 2011. Informații detaliate pot fi obținute la următoarea adresă: <http://news.ubbcluj.ro/tag/centrul-cultural-rus/> .

Paragraful 2

Cu privire la celelalte teritorii în afara celor în care se utilizează în mod tradițional limbile regionale sau cele ale minorităților, părțile se angajează ca, în cazul în care numărul utilizatorilor unei limbi regionale sau minoritare justifică acest lucru, să permită, să încurajeze și/sau să asigure activități și facilități culturale adecvate în conformitate cu paragraful precedent.

Referitor la solicitarea Comitetului de la paragraful 701 privind furnizarea de informații referitoare la alte activități relevante, Guvernul dorește să facă trimitere la elementele prezentate în Partea a II-a, capitolul “Cultură,” din prezentul raport.

În afară de aceasta, trebuie adăugat faptul că potrivit competenței sale, DRI organizează, atât în țară cât și în străinătate, diferite manifestări culturale, prin intermediul cărora sunt promovate limbile și tradițiile persoanelor aparținând minorităților naționale din România. Astfel de manifestări au loc cu ocazia Zilei Minorităților, organizate de DRI în decembrie și la care sunt invitați reprezentanți ai ambasadelor și ai instituțiilor internaționale din București și din țară.

În luna iunie 2013, a fost semnat un Program de Colaborare în Domeniul Culturii, Educației, Mass-mediei, Tineretului, Sportului și Turismului între Guvernul României și Guvernul Federației Ruse. Părțile încurajează participarea la târguri internaționale de carte și la alte manifestări similare, colaborarea între biblioteci (schimburile de carte, publicații periodice și de alte materiale informative) și contactele directe între instituții etc.

Paragraful 3

Părțile se angajează ca, la elaborarea politicii lor culturale în străinătate, să includă prevederi adecvate, cu privire la limbile regionale sau cele aparținând minorităților și la culturile reflectate de acestea.

Referitor la solicitarea Comitetului de la paragraful 702 privind furnizarea de informații referitoare la modul în care este implementată această prevedere cu privire la limba rusă, Guvernul dorește să facă trimitere la elementele prezentate în Partea a II-a, capitolul “Cultură,” din prezentul raport.

Articolul 13 – Viața economică și socială

Paragraful 1

Cu privire la activitățile economice și sociale, părțile se angajează, ca pe teritoriul întregii țări:

- a să elimine din propria legislație orice prevedere care interzice sau limitează fără motive justificate utilizarea limbilor regionale sau a celor aparținând minorităților în documentele referitoare la viața economică sau socială, cu precădere în contractele de muncă, și în documentațiile tehnice, cum ar fi instrucțiunile de utilizare a produselor sau instalațiilor;*
- b să interzică introducerea în regulamentele interne ale societăților și în documentele private a oricăror clauze care exclud sau restricționează utilizarea limbilor regionale sau a celor aparținând minorităților, cel puțin între utilizatorii aceleiași limbi;*

În ceea ce privește solicitările Comitetului prevăzute la paragrafele 703 și 704, Guvernul dorește să facă trimitere la considerațiile prezentate în Partea a II-a din prezentul raport, în cadrul secțiunii “Viața economică și socială”. Referitor la utilizarea limbii ruse, nu au existat raportări referitoare la companii care să restricționeze sau interzică utilizarea limbii ruse prin propriile regulamente interne și documente private.

Articolul 14 – Schimburi transfrontaliere

Părțile se angajează:

- a să aplice acordurile bilaterale și multilaterale care le sunt opozabile încheiate cu statele în care se utilizează aceeași limbă într-o formă identică sau similară, sau, dacă este necesar, să urmărească să încheie astfel de acorduri, de așa manieră încât să stimuleze contactele dintre utilizatorii aceleiași limbi din statele vizate în domeniul culturii, educației, informației, formării profesionale și educației permanente;*

Referitor la solicitarea de clarificări a Comitetului de la paragraful 705 cu privire la acordurile bilaterale și multilaterale existente în vederea stimulării contactelor dintre utilizatorii aceleiași limbi din statele vizate în domeniul culturii, educației, informației, formării profesionale și educației permanente, Guvernul dorește să sublinieze următoarele elemente:

Cadrul legal:

- 1. Acordul dintre Guvernul României și Guvernul Federației Ruse privind cooperarea în domeniul culturii, educației și științei, semnat la Moscova la data de 27 septembrie 1993, care este în prezent în vigoare;*
- 2. Programul de cooperare în domeniul culturii, științei și educației dintre Guvernul României și Guvernul Federației Ruse pentru perioada 2006-2009, semnat în Bruxelles, la data de 4 decembrie 2006, expirat la data de 31 decembrie 2009.*

3. *Cooperarea în domeniul culturii, educației, presei, tineretului, sportului și turismului dintre Guvernul României și Guvernul Federației Ruse pentru perioada 2011-2014, gata pentru semnare;*

4. *Protocolul dintre Ministerul Educației, Tineretului și Sportului din România și Ministerul Educației și Științei din Federația Rusă privind cooperarea în domeniul educației pentru perioada 2012-2017:*

- Pe parcursul cursurilor de vară din anul 2008, România a acordat, în mod excepțional și unilateral, 13 burse și a admis 13 elevi;
- În perioada 2010-2011, un număr de șapte cetățeni ruși au studiat la nivel de licență, în timp ce doi se aflau la masterat.
- În anul universitar 2012-2013, doi cetățeni ruși au fost înscriși într-un program de masterat în cadrul Academiei de Studii Economice.

Notă:

- La data de 25 aprilie 2012, s-a semnat în București un Protocol *interministerial* între România și Federația Rusă cu privire la educație. În cadrul programului interguvernamental de cooperare culturală și științifică, în fiecare an, cadrele didactice beneficiază de cursuri de perfecționare în cadrul Institutului "A. S. Pușkin" și al Institutului Pedagogic de Stat "A. I. Herzen" din Moscova.
- În ultimii ani, elevii lipoveni au participat la Olimpiada Internațională a Rușilor Lipoveni organizată la Moscova, în cadrul căreia li s-au acordat medalii de aur și argint.
- Prin intermediul Comunității Rușilor Lipoveni din România, în fiecare an, între 5 și 7 cadre didactice sunt invitate la cursurile de vară de la Institutul Pedagogic din St. Petersburg.

Schimburi culturale

August-octombrie 2011 – “Zilele Spiritualității Ruse din România”, organizate la Muzeul Național al Satului “*Dimitrie Gusti*”, la inițiativa Ministerului Culturii din Federația Rusă și cu sprijinul Ministerului Culturii din România

b în beneficiul limbilor regionale sau a celor aparținând minorităților, să faciliteze și/sau să promoveze cooperarea transfrontalieră, în special între autoritățile locale sau regionale pe teritoriul cărora se utilizează aceeași limbă într-o formă identică sau similară

Referitor la solicitarea Comitetului de la paragraful 706 privind transmiterea de informații referitoare la punerea în aplicare a acestei obligații în cadrul următorului raport periodic, trebuie să menționăm faptul că următoarele **acorduri de înfrățire** au fost încheiate între municipalități din România și din Rusia:

- În anul **2006**- București și Moscova; Constanța și Sankt Petersburg;
- În anul **2007**- Mioveni și Istra;
- În anul **2010** – municipiul Iași și Regiunea Pskov; municipiul Suceava și Gubernia Tver.

Limba sârbă

Articolul 8 – Educație

Aspecte generale

Cu privire la limba sârbă, România a ratificat art. 8.1.a.ii, b.i și c.i care obligă statele semnatare să asigure educație în limba minorităților fără a fi necesară o solicitare prealabilă din partea părinților sau a elevilor.

Studierea limbii sârbe se desfășoară în baza Legii educației naționale nr. 1/2011, articolul 45, și a Metodologiei privind studierea unei limbi ca limbă maternă, studierea limbii și literaturii române, studierea istoriei și tradițiilor persoanelor aparținând minorităților naționale și studierea muzicii în limba maternă - articolele 33, 34, 35 ale Ordinului ministrului educației nr. 5671/2012). După cum a prezentat Guvernul detaliat în cadrul Părții a II-a, capitolul "Educație" din prezentul raport, pot fi organizate clase cu un număr de elevi mai mic decât minimul prevăzut de lege, în conformitate cu procedura specială prevăzută de articolul 63 din Legea educației naționale.

Paragraful 1

Cu privire la educație, părțile se angajează ca, în teritoriile în care sunt utilizate aceste limbi, în funcție de situația fiecăreia dintre aceste limbi, și fără a aduce atingere predării limbii/limbilor oficiale a statului:

a ...ii să asigure o parte semnificativă din învățământul preșcolar în respectivele limbi regionale sau aparținând minorităților; sau

Limba sârbă este utilizată în grădinițele din județele Caraș-Severin și Timiș. În anul școlar 2013-2014, 185 au fost înscriși în aceste grădinițe și au studiat în limba sârbă ca limbă maternă.

b i să asigure educație primară în limbile relevante regionale sau cele vorbite de minorități;

Referitor la recomandarea Comitetului de la paragraful 711 privind promovarea, în colaborare cu reprezentanții vorbitorilor de limbă sârbă, unei treceri de la predarea limbii sârbe în principal ca disciplină la predarea cu precădere în limba sârbă la nivelul învățământului primar, trebuie să menționăm faptul că predarea primară în limba sârbă are loc în județele Arad (Felnac), Caraș-Severin (Belobresca) și Timiș (Timișoara).

c i să asigure educație secundară în limbile relevante regionale sau vorbite de minorități; sau

Referitor la recomandarea Comitetului de la paragraful 713 privind promovarea unei treceri de la predarea limbii sârbe în principal ca disciplină la predarea cu precădere în limba sârbă la nivelul învățământului secundar, trebuie să menționăm faptul că învățământul secundar cu predare în limba sârbă este organizat în județele Caraș Severin (Belobresca) și Timiș (Timișoara). În Timișoara, Liceul Dositei Obradovici are predare în limba sârbă, care include toate nivelurile: primar și secundar. Inspectoratele școlare județene menționate mai sus nu au fost sesizate în legătură cu organizarea învățământului vocațional sau tehnic cu predare în limba sârbă.

d i să asigure învățământ tehnic și profesional în limbile relevante regionale sau vorbite de minorități; sau
ii să asigure o parte semnificativă din învățământul tehnic și profesional în limbile relevante regionale sau vorbite de minorități; sau
iii să asigure, în cadrul învățământului tehnic și profesional, predarea limbilor regionale sau aparținând minorităților relevante ca parte integrantă a programei de învățământ; sau
iv să aplice una dintre măsurile prevăzute la punctele i - iii de mai sus cel puțin cu privire la elevii care sau, după caz, ai căror familii solicită acest lucru într-un număr suficient;

Referitor la solicitarea Comitetului de la paragraful 714 privind furnizarea, în cadrul următorului raport periodic, de informații referitoare la punerea în aplicare a acestei obligații, trebuie să menționăm faptul că nu s-au înregistrat solicitări privind acest tip de învățământ. Potrivit informațiilor furnizate de Uniunea Sârbilor din România, există un număr de programe de învățare pe parcursul vieții în limba sârbă derulate în județele Caraș-Severin și Arad.

e ii să asigure facilități pentru studierea acestor limbi ca specializări în cadrul învățământului universitar sau al altor forme de învățământ superior;

Limba sârbă poate fi studiată la Universitatea din București (Catedra de Limba Sârbă) și la Universitatea de Vest din Timișoara (Secțiunea de Limbă Sârbo-Croată) -16 studenți au fost înscriși în anul universitar 2013-2014 în anul întâi de studiu.

g să întreprindă demersurile necesare pentru a asigura predarea istoriei și culturii reflectate de limbile regionale sau de cele ale minorităților;

Referitor la solicitarea Comitetului de la paragraful 720 privind furnizarea, în cadrul următorului raport periodic, de informații specifice referitoare la faptul dacă și cei care nu vorbesc limba sârbă beneficiază de predarea istoriei și culturii care este reflectată de limba sârbă, trebuie să menționăm faptul că disciplina "Istoria și tradițiile minorităților naționale" cu predare în limba minorităților face parte din programa școlară de bază pentru clasele a 6-a și a 7-a.

Pentru elevii români, există un curs opțional intitulat *Istoria minorităților naționale*, elaborate cu sprijinul Departamentului pentru Relații Interetnice, care a contribuit și la editarea unui manual în anul 2008. Manualul cuprinde informații referitoare la toate minoritățile care trăiesc în România, este elaborat în limba română și a fost editat cu ajutorul profesorilor de istorie aparținând tuturor minorităților. Această disciplină poate fi studiată în învățământul secundar superior, nu numai în clasa a zecea, cum se indică în raportul din luna iunie 2012. În anul școlar 2012-2013, 50 de clase au optat pentru acest curs.

Elevii care nu vorbesc limba minorităților pot studia istoria și tradițiile minorităților în cadrul cursului general de istorie sau, dacă doresc, optând pentru cursul menționat mai sus în ciclul superior al învățământului secundar.

h să asigure pregătirea de bază și perfecționarea cadrelor didactice necesară pentru implementarea paragrafelor a-g acceptate de Parte;

Referitor la solicitarea Comitetului de la paragraful 722 privind furnizarea, în cadrul următorului raport periodic, de informații specifice referitoare la modul de organizare a formării de bază și a perfecționării cadrelor didactice care sunt calificate să predea limba sârbă ca disciplină, precum și să predea alte discipline în limba sârbă, trebuie să menționăm faptul că pregătirea de bază a cadrelor didactice este asigurată în cadrul Universității din București și al Universității de Vest din Timișoara, în cadrul Facultății de Limbi și Literaturi Străine, unde există o serie de catedre de limbă și literatură sârbă. Cadrele didactice care activează la nivelul preșcolar și primar (cu predare în limba sârbă) au studiat în Serbia și diplomele universitare și cele din învățământ au fost recunoscute ca echivalente de către Centrul Național pentru Echivalarea Diplomelor. Cu privire la formarea continuă a cadrelor didactice, aceasta este asigurată prin intermediul activităților organizate de inspectoratele școlare sau de centrele de formare în limba sârbă.

i să înființeze un organism sau organisme de supervizare responsabil/e de monitorizarea măsurilor luate și a progreselor înregistrate în ceea ce privește stabilirea și dezvoltarea predării limbilor regionale sau a celor aparținând minorităților și pentru elaborarea de rapoarte periodice privind concluziile acestuia/acestora, care vor fi făcute publice.

Referitor la solicitarea Comitetului de la paragraful 725 cu privire la furnizarea de informații suplimentare în cadrul următorului raport periodic, trebuie să menționăm faptul că în cadrul Inspectoratului Școlar Timiș există un inspector pentru limba sârbă, responsabil de monitorizarea procesului de predare a limbii sârbe ca limbă maternă sau ca limbă străină. De asemenea, inspectoratele din Arad și Caraș Severin dispun de un inspector responsabil pentru procesul de predare a limbii sârbe.

Articolul 9 – Autoritățile judiciare

Paragraful 1

Părțile se angajează, cu privire la acele jurisdicțiile în care numărul de locuitori care utilizează limbile regionale sau în cele ale minorităților justifică măsurile menționate în cele ce urmează, în funcție de situația fiecăreia dintre aceste limbi și cu condiția ca utilizarea facilităților prevăzute de prezentul paragraf să nu fie considerată de judecător ca constituind un obstacol pentru administrarea corespunzătoare a justiției:

a în cadrul procedurilor penale:

...

ii să garanteze acuzatului dreptul de a folosi propria sa limbă regională sau minoritară; și/sau

Referitor la solicitarea Comitetului de la paragraful 727 cu privire la furnizarea de informații specifice referitoare la implementarea în practică a acestei prevederi cu privire la limba sârbă, Guvernul dorește să facă trimitere la elementele prezentate în cadrul capitolului “Autoritățile judiciare”, partea a II-a, din prezentul raport. Trebuie să menționăm faptul că, în anii 2011 și 2012, Ministerul Justiției a eliberat autorizații unui număr de **22** de interpreți și traducători de limbă sârbă.

a iii să se asigure de faptul că cererile și probele, scrise sau verbale, nu vor fi considerate inadmisibile doar pentru faptul că acestea sunt formulate într-o limbă regională sau minoritară; și/sau

Referitor la solicitarea Comitetului de la paragraful 729 privind clarificarea, în cadrul următorului raport periodic, faptului dacă cadrul legal permite în practică introducerea de cereri și administrarea de probe, scrise sau verbale, în limba sârbă, Guvernul dorește să facă trimitere la considerațiile generale prezentate în cadrul capitolului “Autoritățile judiciare”, partea a II-a, din prezentul raport. Probele nu vor fi considerate în nici un caz inadmisibile dacă sunt administrate într-o limbă aparținând minorităților. În anumite cazuri, se poate solicita un traducător autorizat, în timp ce în altele (a se vedea capitolul menționat mai sus), procedurile se derulează în limba aparținând minorității (a se vedea exemplul privind Judecătoria Odorheiu Secuiesc din capitolul menționat mai sus și de asemenea alte exemple prezentate în **Anexa 4**).

b în cadrul procedurilor civile:

...

ii să permită, ori de câte ori un justițiabil se prezintă în instanță, utilizarea de către acesta a limbii sale regionale sau minoritare fără ca aceasta să implice cheltuieli suplimentare pentru acesta; și/sau

dacă este necesar, prin intermediul interpreților și traducătorilor;

Referitor la solicitarea Comitetului de la paragraful 732 cu privire la furnizarea de informații specifice referitoare la punerea practică în aplicare a acestei obligații cu privire la limba sârbă, Guvernul dorește să facă trimitere la considerațiile generale prezentate în cadrul capitolului “Autoritățile judiciare”, partea a II-a, din prezentul raport.

b iii să permită administrarea de documente și probe în limba regională sau în cea aparținând minorităților,

dacă este necesar, prin intermediul interpreților și traducătorilor;

Referitor la solicitarea Comitetului de la paragraful 734 privind clarificarea, în cadrul următorului raport periodic, faptului dacă cadrul legal permite în practică introducerea de cereri și administrarea de probe, scrise sau verbale, în limba sârbă, Guvernul dorește să facă trimitere la considerațiile generale prezentate în cadrul capitolului “Autoritățile judiciare”, partea a II-a, din prezentul raport. Probele nu vor fi considerate în nici un caz inadmisibile dacă sunt administrate într-o limbă aparținând minorităților. În anumite cazuri se poate solicita o traducere autorizată, în timp ce în altele (a se vedea capitolul menționat mai sus), procedurile se derulează în limba

aparținând minorității (a se vedea exemplul privind Judecătoria Odorheiu Secuiesc din capitolul menționat mai sus).

c în procedurile judiciare privind probleme administrative:

...

ii să permită, ori de câte ori un justițiabil se prezintă în instanță, utilizarea de către acesta a limbii sale regionale sau minoritare fără ca aceasta să implice cheltuieli suplimentare pentru acesta; și/sau

dacă este necesar, prin intermediul interpreților și traducătorilor;

Referitor la solicitarea Comitetului de la paragraful 736 cu privire la furnizarea de informații specifice referitoare la punerea practică în aplicare a acestei obligații cu privire la limba sârbă, Guvernul dorește să facă trimitere la considerațiile generale prezentate în cadrul capitolului “Autoritățile judiciare”, partea a II-a, din prezentul raport.

c iii să permită administrarea de documente și probe în limba regională sau în cea aparținând minorităților,

dacă este necesar, prin intermediul interpreților și traducătorilor;

Referitor la solicitarea Comitetului de la paragraful 738 cu privire la clarificarea faptului dacă cadrul legal permite introducerea de cereri sau administrarea de probe, scrise sau verbale, în limba sârbă, Guvernul dorește să facă trimitere la considerațiile generale prezentate în cadrul capitolului “Autoritățile judiciare”, partea a II-a, din prezentul raport.

Paragraful 2

Părțile se angajează:

a să nu respingă valabilitatea documentelor juridice întocmite în interiorul Statului pe unicul motiv că acestea sunt întocmite într-o limbă regională sau aparținând minorităților; sau

Referitor la solicitarea Comitetului de la paragraful 741 privind furnizarea, în cadrul următorului raport periodic, de informații referitoare la punerea în aplicare a acestei obligații, Guvernul dorește să facă trimitere la considerațiile generale prezentate în cadrul capitolului “Autoritățile judiciare”, partea a II-a, din prezentul raport. Nu s-au raportat cazuri în care valabilitatea unui document să fi fost respinsă pe motiv că acesta era redactat în limba sârbă.

Paragraful 3

Părțile se angajează să pună la dispoziție în limbile regionale sau în cele ale minorităților cele mai importante texte statutare naționale și pe cele referitoare la utilizatorii acestor limbi, dacă acestea nu sunt asigurate în alt mod.

Referitor la recomandarea Comitetului de la paragraful 743 de a pune la dispoziție în limba sârbă cele mai importante norme statutare naționale precum și pe cele care se referă în mod special la utilizatorii acestei limbi, în cazul în care acestea nu sunt asigurate în alt mod, trebuie să menționăm faptul că Legea privind societățile comerciale și Legea Contabilității au fost traduse în limba sârbă, potrivit informațiilor furnizate de Uniunea Sârbilor din România.

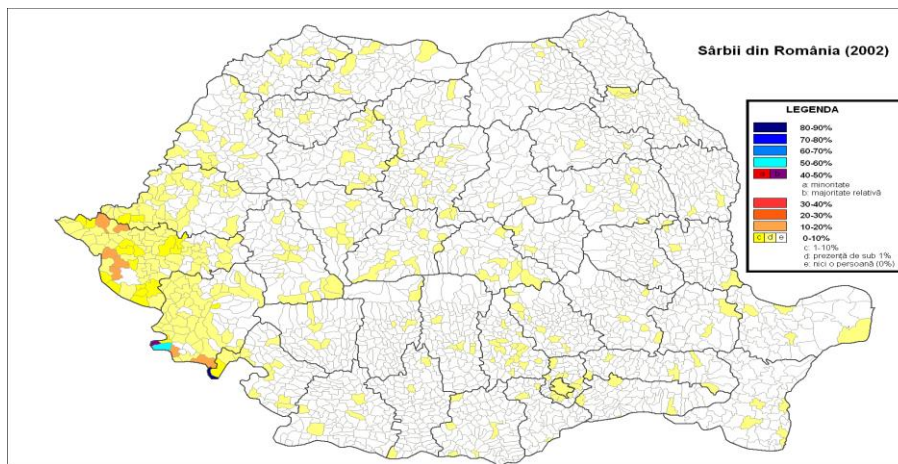
Articolul 10 – Autorități administrative și servicii publice

Situația demografică actuală a acestei minorități este următoarea, potrivit rezultatelor recensământului din anul 2011: 18.076 persoane care au declarat că aparțin minorității sârbești,

care are cu 4.455 de persoane mai puțin față de anul 2002 (cu 20% mai puțin), dintre care 16.805 au declarat limba sârbă ca limbă maternă. Localitățile în care ponderea a scăzut sub 20% sunt: Gad, Sânpetru Mare, Ivanda, Beregsău Mic, Rudna și Soca. Numărul etnicilor sârbi este semnificativ în: Berzasca (20,82%), Pojejena (45,77%), Socol (50,39%), Svinița (90,27%) și Măcești (98%).

Referitor la solicitarea Comitetului de la paragraful 744 privind transmiterea, în cadrul următorului raport periodic, unei liste cu localitățile în care vorbitorii de limbă sârbă trăiesc în număr relevant în sensul articolului 10, Guvernul dorește de asemenea să facă trimitere la elementele prezentate în **Anexa 5** (lista localităților care afișează plăcuțe cu nume de localități bilingve sau multilingve).

Harta de mai jos prezintă distribuția geografică a etnicilor sârbi:

http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/4/4b/Sarbi_România_%282002%29.png

Paragraful 1

În jurisdicțiile administrative ale statului în care numărul de locuitori care sunt utilizatori ai limbilor regionale sau a celor aparținând minorităților justifică măsurile menționate în cele ce urmează și în funcție de situație fiecărei limbi, părțile se angajează, în măsura în care acest lucru este posibil în mod rezonabil:

- a ...
- ii să se asigure că funcționarii acestora care vin în contact cu publicul utilizează limbile regionale sau în cele ale minorităților în raporturile acestora cu persoanele care li se adresează în aceste limbi; sau
- iii să se asigure că utilizatorii limbilor regionale sau a celor aparținând minorităților pot formula solicitări verbale sau scrise și pot primi un răspuns în aceste limbi; sau
- iv să se asigure că utilizatorii limbilor regionale sau a celor aparținând minorităților pot formula solicitări verbale sau scrise în aceste limbi; sau
- v să se asigure că utilizatorii limbilor regionale sau a celor aparținând minorităților pot depune documente în mod valabil în aceste limbi;

Referitor la solicitarea Comitetului de la paragraful 749 referitoare la furnizarea de informații suplimentare cu privire la utilizarea limbii sârbe în cadrul instituțiilor locale ale administrației de stat, Guvernul dorește să facă trimitere la informațiile prezentate în cadrul capitoului “Autoritățile administrative” din partea a II-a a prezentului raport (5 vorbitori de limbă sârbă angajați în cadrul unităților teritoriale ale Jandarmeriei Române, 215 vorbitori de limbă sârbă

angajați în cadrul structurilor teritoriale ale Poliției Române de Frontieră). Un număr total de 47 funcționari publici aparținând limba **minorității sârbești** sunt angajați în cadrul birourilor teritoriale ale administrației locale (primării) în județele Timiș, Mehedinți, Caraș-Severin și Arad, potrivit situației prezentate de Ministerul de Interne în **Anexa 8** din prezentul raport.

Potrivit situației prezentate de Ministerul de Interne în **Anexa 14**, un număr total de **101 vorbitori de limbă sârbă** sunt angajați în cadrul primăriilor/consiliilor județene și al serviciilor specializate din subordinea acestora. Dintre aceștia, 35 sunt angajați în cadrul primăriei/consiliului județean Timiș, iar 18 sunt angajați în cadrul serviciilor specializate din subordinea consiliului local/județean Timiș.

Paragraful 2

Cu privire la autoritățile locale și regionale în teritoriul cărora numărul de locuitori care sunt utilizatori ai limbilor regionale sau a celor aparținând minorităților este de așa natură să justifice măsurile menționate mai jos, părțile se angajează să permită și/sau să încurajeze:

...

- b** *posibilitatea ca utilizatorii limbilor regionale sau a celor aparținând minorităților de a formula cereri verbale sau scrise în aceste limbi ;*

Referitor la recomandarea Comitetului de la paragraful 752 de a permite și/sau încuraja posibilitatea ca utilizatorii limbii sârbe să înainteze cereri verbale sau scrise în această limbă către autoritățile locale, Guvernul dorește să facă trimitere la considerațiile prezentate în capitolul “Autoritățile administrative” din prezentul raport. În localitățile în care este atinsă ponderea de 20%, vorbitorii de limbă sârbă pot înainta cereri verbale sau scrise în limba sârbă. Așa stau lucrurile în cazul localităților Berzasca, Pojejena și Socol din județul Caraș Severin, și în Svinița din județul Mehedinți, în care ponderea este peste 20%.

Potrivit informațiilor furnizate de Ministerul de Interne în **Anexa 13**, limba sârbă este de asemenea utilizată în primării în relația cu vorbitorii acestei limbi în județele Arad (Arad, chiar dacă ponderea este sub 20%), Caraș-Severin (Moldova Nouă, chiar dacă ponderea este sub 20%), Timiș (Giulvaz, Denta, Deta, Timișoara, Sânpetru Mare, chiar dacă ponderea este sub 20% în toate aceste localități).

Potrivit informațiilor prezentate în **Anexa 17**, există posibilitatea de a depune cereri în limba sârbă în localitățile Felnac, Arad (ponderea fiind sub 20%), Berzasca, Socol (ponderea fiind peste 20%), Giulvaz, Denta, Cenei, Sânpetru Mare, Deta (județul Timiș - ponderea este sub 20% în toate aceste localități).

- d** *publicarea de către autoritățile locale a propriilor documente oficiale și în limbile relevante regionale sau vorbite de minorități;*

După cum rezultă din datele prezentate în **Anexa 18**, aceste documente sunt publicate în limba sârbă în localitatea Cenei (județul Timiș) chiar dacă ponderea etnicilor se situează sub 20%.

- f** *utilizarea de către autorități a limbilor regionale sau a celor aparținând minorităților în cadrul dezbaterilor din adunările acestora, fără a exclude, cu toate acestea, utilizarea limbii/limbilor oficiale a/ale statului;*

În ceea ce privește recomandarea Comitetului de a încuraja utilizarea de către autoritățile locale a limbii în cadrul dezbaterilor din adunările acestora, trebuie să menționăm faptul că, potrivit informațiilor furnizate în Anexa 15, limba sârbă este utilizată în localitățile Socol (județul Caraș-Severin), Svinița (județul Mehedinți), Cenei și Sânpetru Mare (județul Timiș).

- g** *utilizarea sau adoptarea, dacă este necesar în asociere cu denumirea în limba oficială/limbile oficiale, a formelor tradiționale și corecte ale denumirilor de localități în limbile regionale sau aparținând minorităților*

Referitor la solicitarea Comitetului de la paragraful 759 privind furnizarea de informații suplimentare legate de utilizarea denumirilor de localități în limba sârbă în cadrul următorului raport periodic, Guvernul dorește să facă trimitere la detaliile prezentate în **Anexa 5**. În localitățile în care este atinsă ponderea de 20%, sunt de asemenea utilizate denumiri de localități în limba sârbă. După cum am arătat în **Anexa 5**, denumirile bilingve ale localităților sunt utilizate de asemenea în localitățile în care ponderea este sub 20%. Vă prezentăm câteva exemple: Măcești-Мачевић (ponderea fiind peste 20%), Satu Mare (județul Arad) – Нађфала (pondere sub 20%), Timiș (pondere sub 20%).

Paragraful 3

Cu privire la serviciile publice furnizate de autoritățile administrative sau de alte persoane care acționează în numele acestora, părțile se angajează ca, în teritoriile în care sunt utilizate limbi regionale sau cele aparținând minorităților, în funcție de situația fiecărei limbi și în măsura în care acest lucru este posibil în mod rezonabil:

- a** *să se asigure de faptul că limbile regionale sau în cele ale minorităților sunt utilizate la furnizarea serviciilor; sau*
- b** *să permită utilizatorilor limbilor regionale sau a celor aparținând minorităților să adreseze solicitări și să primească răspuns în aceste limbi ; sau*

Referitor la recomandarea Comitetului de la paragraful 762 să se asigure de faptul că Limba sârbă este utilizată la furnizarea serviciilor publice și privind furnizarea de informații referitoare la punerea în aplicare a acestei obligații cu privire la limba sârbă, Guvernul dorește să facă trimitere la exemplele specifice prezentate în cadrul capitolului “Autoritățile administrative” din partea a II-a a prezentului raport.

Informații relevante sunt puse la dispoziție în **Anexa 14** (numărul de vorbitori ai limbii aparținând minorității angajați în cadrul serviciilor specializate din subordinea consiliilor locale/județene - 27 de angajați vorbitori de limbă sârbă în județele Caraș-Severin, Mehedinți, Timiș).

Paragraful 4

În vederea punerii în aplicare a prevederilor paragrafelor 1, 2 și 3 acceptate de acestea, părțile se angajează să ia una sa mai multe dintre următoarele măsuri:

...

- b** *recrutarea și, acolo unde este necesar, instruirea funcționarilor sau a altor angajați din cadrul serviciului public necesari;*
- c** *respectarea, pe cât posibil, a solicitărilor venite din partea angajaților serviciului care cunosc o limbă regională sau aparținând minorităților de a fi numiți pe teritoriul în care se utilizează limba respectivă.*

În ceea ce privește solicitările Comitetului prevăzute la paragrafele 763-764 cu privire la furnizarea de informații referitoare la măsurile luate în conformitate cu această prevedere, Guvernul dorește să facă trimitere la exemplele specifice prezentate în cadrul capitolului “Autoritățile administrative” din partea a II-a a prezentului raport. Informații relevante sunt puse la dispoziție în **Anexa 14**.

Paragraful 5

Părțile se angajează să permită utilizarea sau adoptarea de nume de familie în limba regională sau în cea aparținând minorităților, la solicitarea persoanelor interesate.

Referitor la solicitarea Comitetului de la paragraful 765 privind furnizarea de informații relevante în cadrul următorului raport periodic, trebuie să menționăm faptul că adoptarea numelor de familie în limbile regionale sau în cele ale minorităților este permisă, conform opțiunii solicitantului, având în vedere faptul că Legea nr. 287/2009 privind Codul civil, respectiv articolele 82 - 85, nu prevede nici o interdicție în acest sens. Nu s-au raportat cazuri privind interzicerea utilizării numelor de familie în limba sârbă.

Articolul 11 – Media

Paragraful 1

Părțile se angajează ca, în ceea ce privește utilizatorii limbilor regionale sau în cele ale minorităților din teritoriile în care sunt vorbite aceste limbi, în funcție de situația fiecărei limbi, în măsura în care autoritățile publice, au competență, sunt abilitate sau dețin un rol, în mod direct sau indirect, în acest domeniu, și respectând principiul independenței și autonomiei mass-mediei:

a în măsura în care radioul și televiziunea îndeplinesc o misiune aferentă serviciului public:

...

iii să adopte prevederi adecvate, astfel încât difuzorii să ofere programe în limbile regionale sau în cele ale minorităților;

Cu privire la recomandarea Comitetului de la paragrafele 768 și 769 referitoare la transmisiile de televiziune și de radio în limba sârbă, Guvernul dorește să facă trimitere la considerațiile detaliate prezentate în cadrul secțiunii “Mass-media” din Partea a II-a a prezentului raport. Referitor la transmisiile de televiziune, trebuie să menționăm faptul că transmisiile TVR Timișoara în limba sârbă (30 minute/săptămână) urmează a fi extinse în alte zone în care locuiesc etnici sârbi, cum ar fi Clisura Dunării.

În ceea ce privește transmisiile posturilor de radio private, este important de menționat faptul că **postul de radio privat RADIO BANAT LINK** transmite atât în limba sârbă cât și în limba română, iar publicul vizat este unul general.

b ...

ii să încurajeze și/sau să faciliteze difuzarea cu regularitate de programe radio în limbile regionale sau în cele ale minorităților;

d să încurajeze și/sau să faciliteze producția și distribuirea de materiale audio-video în limbile regionale sau în cele ale minorităților

Referitor la solicitarea Comitetului de la paragraful 773 privind transmiterea de informații mai specifice cu privire la demersurile menționate mai sus, trebuie să menționăm faptul că Departamentul pentru Relații Interetnice finanțează în prezent un proiect intitulat “*Sârbii din România - trecut și prezent*”. Proiectul se va concretiza printr-un documentar referitor la comunitatea sârbă din România.

e i să încurajeze și/sau să faciliteze crearea și/sau menținerea cel puțin a unui ziar în limbile regionale sau în cele ale minorităților; sau

Există un ziar săptămânal în limba sârbă, publicat de “Uniunea Sârbilor din România” cu sprijin financiar din partea Departamentului pentru Relații Interetnice. Numele ziarului este *Nasa Rec*.

g să sprijină pregătirea jurnaliștilor și a altui personal din mass-media care utilizează limbile regionale sau cele aparținând minorităților.

Referitor la solicitarea de clarificare a Comitetului de la paragraful 777, Guvernul dorește să facă trimitere la cadrul capitolului “Mass-media” din Partea a II-a a prezentului raport.

Paragraful 3

Părțile se angajează să se asigure de faptul că interesele utilizatorilor limbilor regionale sau a celor aparținând minorităților sunt reprezentate și avute în vedere în cadrul organismelor care ar putea fi înființate potrivit legii responsabile pentru garantarea libertății și pluralismului mass-mediei.

Referitor la solicitarea de clarificare a Comitetului de la paragraful 780, Guvernul dorește să facă trimitere la cadrul capitolului “Mass-media” din Partea a II-a a prezentului raport.

Articolul 12 – Activități și facilități culturale

Paragraful 1

În ceea ce privește activitățile și facilitățile culturale - în special bibliotecile, bibliotecile video, centrele culturale, muzeele, arhivele, academiile, teatrele și cinematografele, precum și lucrările literare și producția de film, formele indigene de exprimare culturală, festivalurile și industria culturală, inclusiv, printre altele, utilizarea noilor tehnologii – părțile se angajează ca, în teritoriile în care sunt utilizate aceste limbi și în măsura în care autoritățile publice au competență, prerogative și dețin un rol în acest domeniu:

- a să încurajeze tipurile de exprimare și de inițiativă specifice limbilor regionale sau celor aparținând minorităților și să protejeze diferitele mijloace de acces la operele realizate în aceste limbi ;*
- b să promoveze diferitele mijloace de acces în alte limbi ale operelor realizate în limbile regionale sau cele aparținând minorităților prin susținerea și dezvoltarea activităților de traducere, dublaj, post-sincronizare și subtitrare ;*
- c să stimuleze accesul creațiilor realizate în alte limbi în limbile regionale sau cele aparținând minorităților prin susținerea și dezvoltarea activităților de traducere, dublaj, post-sincronizare și subtitrare ;*

În ceea ce privește solicitările Comitetului prevăzute la paragrafele 783 și 784 privind transmiterea, în cadrul următorului raport periodic, de informații specifice (inclusiv exemple) referitoare la aplicarea acestor prevederi cu privire la limba sârbă, trebuie menționate următoarele elemente:

În perioada 2010 – 2012 Ministerul Culturii din România și-a continuat colaborarea cu Uniunea Sârbilor din România, organizația minorității sârbești din România, o asociație non-profit. În cadrul acestei colaborări, s-a avut în vedere acordarea de sprijin financiar pentru anumite proiecte culturale care contribuie la menținerea identității naționale, culturale și lingvistice a minorității sârbești din România.

Cu titlu de exemplu, în anul 2010, Ministerul Culturii alocat 10.000 lei pentru proiectul cultural care a devenit deja o tradiție – “Zilele Culturii Sârbești de la Timișoara”, organizate în perioada 7-14 noiembrie. Evenimentul a inclus o serie de manifestări cultural-artistice, precum: spectacole folclorice, concerte de muzică sacra și laică, simpozioane, expoziții de carte, icoane, obiecte de artizanat, fotografii, țesături vechi și artă culinară – în scopul înțelegerii, promovării, perpetuării și creării unui mediu interactiv în ceea ce privește patrimoniul cultural, lingvistic și artistic reprezentativ al minorității sârbești din România.

Prezentarea, organizarea, promovarea și gestionarea activităților culturale finanțate s-a efectuat digital, atât la sediul Uniunii cât și în alte locuri în care s-a desfășurat proiectul.

Organizatorii au **tradus și/sau subtitrat** activitățile. Principalele momente ale manifestării au fost **înregistrate pentru arhivare**. Manifestarea a beneficiat de o intensă mediatizare de către presă, atât de cea de limbă sârbă cât și de cea de limbă română. La finalul fiecărei ediții, **s-a lansat un DVD care includea toate momentele care au avut loc**.

În pofida limitărilor impuse de buget, finanțarea proiectului cultural “Zilele Culturii Sârbești de la Timișoara” a continuat și în anul 2012, când au fost alocați 25.000 lei, reprezentând aproximativ 42% din costurile totale ale proiectului. Datorită faptului că proiectul cultural reprezintă o manifestare organizată în colaborare cu Consutul General al Serbiei, la festivitatea de deschidere au participat oficialități din ambele țări, alături de jurnaliști de la posturile locale de radio și televiziune și de agenția de presă Tanjug din Serbia.

Filmul “Pălăria doctorului Kosta Vuici”, produs de Kostnjak Film din Belgrad, a avut premiera în deschiderea evenimentului. La târgul de carte, au participat editori din România și Serbia. La evenimentul “Regal folcloric”, organizat în cadrul aceluiași proiect, au participat ansambluri invitate din Serbia: “Laza Nancic” din Vrsec, “Svilen konac” din Kragujevac și ansamblul Krana din Sânmartinul Sârbesc. În cadrul concertului de muzică sacra și laică ce a avut loc pe data de 1 decembrie la Biserica ortodoxă Sârbească, au participat de asemenea ansambluri corale din Serbia și Bosnia-Herțegovina. “Zilele Culturii Sârbești de la Timișoara” s-au încheiat cu spectacolul de teatru “Transilvanija” prezentat de Teatrul din Belgrad la Teatrul Național din Timișoara.

La Muzeul Satului Românesc instituție aflată în subordinea Ministerului Culturii și finanțată din bugetul acestuia, Liga Prieteniei Româno-Sârbești, cu sprijinul Consiliului Național al Cinematografiei din România a organizat în perioada 9-11 noiembrie 2010 the „Săptămâna Filmului Sârbesc în România”. Filmele prezentate au fost produse de realizatori de film sârbi și au fost **subtitrate în limba română**. În aprilie 2013, “Festivalul Zilelor Filmului Sârbesc” a fost de asemenea organizat în parteneriat cu Liga Prieteniei Româno-Sârbești.

Accesul la operele realizate în limba sârbă este asigurat în alte limbi prin intermediul traducerilor, dublajului sau post-sincronizării. Un exemplu îl constituie traducerea cărților publicate de Uniunea Sârbilor din România, cu finanțare din partea Departamentului pentru Relații Interetnice.

În anul 2013, Guvernul a alocat Uniunii Sârbilor din România, prin intermediul Departamentului pentru Relații Interetnice, o sumă totală de 3 240 300 lei. O importantă parte din acest buget a fost cheltuită pentru editarea de carte și publicația Nasa Rec, pentru numeroase activități culturale, precum și pentru reuniuni și activități de lucru ale organizației și ale filialelor acesteia. În anul 2014, bugetul alocat de Guvern a fost de aproximativ 3 350 000, echivalentul a 745.000 EUR.

g să încurajeze și/sau să faciliteze crearea unui organism sau a unor organisme responsabil/e de colectarea, păstrarea de copii și prezentarea sau publicarea creațiilor realizate în limbile regionale sau în cele ale minorităților

Referitor la solicitarea Comitetului de la paragraful 788 privind furnizarea de informații referitoare la aplicarea acestei prevederi cu privire la limba sârbă, trebuie menționate următoarele elemente:

Uniunea Sârbilor din România colecționează și conserve câte un exemplar al lucrărilor publicate în limba sârbă.

Biblioteca Națională a României colecționează și asigură conservarea și depozitarea a câte un exemplar al fiecărei lucrări de artă realizată și publicată în România și, la nivel anual, aproximativ două titluri în limbile sârbă și croată sunt adăugate la Bibliografia Națională. De asemenea, Biblioteca Națională a României derulează un program de schimburi de publicații

internaționale în cadrul strategiei sale de achiziții, cu scopul de a îmbogăți colecțiile de carte străină. În conformitate cu politicile privind schimburile internaționale, Biblioteca Națională a României își manifestă interesul față de titluri de carte realizate în limba originală față de majoritatea limbilor și traducerilor, însă și față de titluri de carte scrise în limbi ale minorităților și/sau regionale. Astfel, din perspectiva accesului la titluri de carte realizate și publicate în limba sârbă, Biblioteca Națională a României derulează anual aproximativ 100 de schimburi cu Biblioteca Națională din Serbia, cu Biblioteca Matica Srpska și cu Biblioteca Universitară “Svetozar Markovic”.

- h* **dacă este necesar, să creeze și/sau să promoveze și să finanțeze servicii de traducere și de documentare terminologică, în special cu scopul de a menține și a dezvolta o terminologie administrativă, comercială, economică, socială, tehnică sau juridică adecvată în fiecare limbă regională sau minoritară.**

Referitor la solicitarea Comitetului de la paragraful 790 privind transmiterea de informații relevante, oferind în special comentarii referitoare la orice nevoie de dezvoltare a terminologiei necesare în limba sârbă, Guvernul dorește să facă trimitere la considerațiile prezentate în cadrul Partea a II-a, capitolul “Cultură,” din prezentul raport. Atât Universitatea de Vest din Timișoara, cât și Universitatea din București dispun de o Catedră de Studii Slave, implicate în cercetare terminologică în limba sârbă.

Paragraful 2

Cu privire la celelalte teritorii în afara celor în care se utilizează în mod tradițional limbile regionale sau cele ale minorităților, părțile se angajează ca, în cazul în care numărul utilizatorilor unei limbi regionale sau minoritare justifică acest lucru, să permită, să încurajeze și/sau să asigure activități și facilități culturale adecvate în conformitate cu paragraful precedent.

Referitor la solicitarea Comitetului de la paragraful 791 privind clarificarea, în cadrul următorului raport periodic, faptului dacă limba sârbă a beneficiat de activitățile menționate, Guvernul dorește să facă trimitere la oferind în considerațiile detaliate prezentate de acesta în Partea a II-a, capitolul “Cultură,” din prezentul raport.

Paragraful 3

Părțile se angajează ca, la elaborarea politicii lor culturale în străinătate, să includă prevederi adecvate, cu privire la limbile regionale sau cele aparținând minorităților și la culturile reflectate de acestea.

Referitor la solicitarea Comitetului de la paragraful 792 privind transmiterea, în cadrul următorului raport periodic, de informații referitoare la îndeplinirea acestui angajament, Guvernul dorește să facă trimitere la elementele prezentate în Partea a II-a, capitolul “Cultură,” din prezentul raport.

Articolul 13 – Viața economică și socială

Paragraful 1

Cu privire la activitățile economice și sociale, părțile se angajează, ca pe teritoriul întregii țări:

- a* **să elimine din propria legislație orice prevedere care interzice sau limitează fără motive justificate utilizarea limbilor regionale sau a celor aparținând minorităților în documentele referitoare la viața economică sau socială, cu precădere în contractele de muncă, și în documentațiile tehnice, cum ar fi instrucțiunile de utilizare a produselor sau instalațiilor;**
- b* **să interzică introducerea în regulamentele interne ale societăților și în documentele private a oricăror clauze care exclud sau restricționează utilizarea limbilor regionale sau a celor aparținând minorităților, cel puțin între utilizatorii aceleiași limbi;**

Referitor la solicitarea de clarificări a Comitetului de la paragrafele 793 și 794, Guvernul dorește să facă trimitere la considerațiile prezentate în Partea a II-a din prezentul raport, în cadrul secțiunii “Viața economică și socială”. Legislația actuală nu conține prevederi care să interzică sau să limiteze utilizarea limbii sârbe în documentele referitoare la viața economică sau socială. Nu s-au înregistrat cazuri de companii private care să restricționeze sau să interzică utilizarea limbii sârbe.

Articolul 14 – Schimburi transfrontaliere

Părțile se angajează:

- b în beneficiul limbilor regionale sau a celor aparținând minorităților, să faciliteze și/sau să promoveze cooperarea transfrontalieră, în special între autoritățile locale sau regionale pe teritoriul cărora se utilizează aceeași limbă într-o formă identică sau similară*

Referitor la solicitarea de clarificare a Comitetului de la paragraful 798 cu privire la acordurile bilaterale și multilaterale existente menite să stimuleze contactele dintre utilizatorii aceleiași limbi din statele vizate în domeniul culturii, educației, informației, formării profesionale și educației permanente, Guvernul dorește să facă transmitere la următoarele elemente:

Cadrul legal:

1. *Acordul de cooperare culturală dintre Guvernul României și Guvernul Republicii Federative Iugoslavia (Brioni, 27 octombrie 271956)*

2. *Programul de colaborare în educație, știință și cultură dintre Guvernul României și Guvernul Republicii Federative Iugoslavia pe anii 1998, 1999 și 2000, extins până la intrarea în vigoare a unui nou program.*

3. *Acordul dintre Guvernul României și Guvernul Serbiei în domeniul educației, științei, culturii, tineretului și sportului, care se află în proces de finalizare.* Memorandumul cu privire la negocierea și semnarea acestui document este aprobat.

Anul școlar	Burse acordate de România sârbilor	Burse acordate de Serbia românilor
2010-2011	O bursă de 9 luni	O bursă de 3 luni; o bursă de 4 luni și o bursă de 9 luni.

Locuri **puse la dispoziție** în anul universitar 2012-2013: **2** locuri **cu bursă** pentru studii de licență, **143** de locuri finanțate de la bugetul de stat, dintre care 93 de locuri **cu bursă** și 50 de locuri **cu renunțare la taxa de studii** pentru studii de licență; **32** locuri finanțate de la bugetul de stat, dintre care **11** locuri **cu bursă** și **21** de locuri **cu renunțare la taxa de studii pentru studii de masterat**, **2** locuri finanțate de la bugetul de stat, dintre care un loc **cu bursă** și un loc **cu renunțare la taxa de studii** pentru **studii de doctorat**, și **4** locuri **cu bursă** pentru **rezidențiat**.

S-au efectuat de asemenea schimburi relevante în anul 2013 între: Liceul *Dositei Obradovici* din Timișoara și școlile din Kikinda și Varset; Inspectoratul Școlar Județean Timiș și liceele din Varset; Liceul Tehnic *Clisura Dunării* din Moldova Noua și liceele din Veliko Gradiste și Bela Trkva.

Schimburi culturale

Aprilie 2012 – Muzeul Literaturii Române, cu colaborarea Ambasadei Serbiei din România, a organizat o expoziție documentară dedicată marelui scriitor sârb Ivo Andric, marcând 50 de ani de la decernarea Premiului Nobel acestui scriitor.

Septembrie 2010 – Muzeul Național “Porțile de Fier” din Drobeta Turnu Severin, în parteneriat cu Muzeul Național de Istorie din Zajecear, a organizat expoziția “Drobeta romană și teritoriile acesteia” în cadrul Zilelor Patrimoniului European.

De asemenea, este demn de menționat faptul că au fost încheiate următoarele **acorduri de înfrățire** între municipalități din România și din Serbia:

2006 - orașele Călărași și Zajecear; orașele Orșova și Kladovo; orașele Deta și Coka; orașele Băile Herculane și Veliko Gradiste;

2007 - municipiile Drobeta Turnu Severin și Negotin;

2008 - orașele Băile Herculane și Zagubica; județul Mehedinți și Provincia Autonomă Voivodina; prefectura Caraș Severin și Districtul Banatului Central (Serbia);

2009 - satele Tîrnova și Jankov Most; satele Svinița și Donji Milanovac; satele Cenei și Nova Crnja; prefecturile din Mehedinți și Bor;

2010 - orașele Băile Tușnad și Backo Petrovo Selo; municipiile Reșița și Pozarevac;

2011 - județul Alba și Provincia Autonomă Voivodina; municipiile Reșița și Kikinda;

2012 - satele Săcălaz și Uzdin; satele Saravale și Ostojićevo;

2013 - localitățile Moldova Nouă, Reșița (județul Caraș Severin) și Foeni (județul Timiș) au fost de asemenea implicate în cooperarea transfrontalieră.

Limba slovacă

Articolul 8 – Învățământ

Aspecte generale

Privitor la limba slovacă, România a ratificat articolul 8.1.a.i, b.i și c.i, care obligă statele semnatare să asigure educație în limba minorităților fără a fi necesară o solicitare prealabilă din partea părinților sau a elevilor.

Studierea limbii slovace se desfășoară în baza Legii educației naționale nr. 1/2011, articolul 45, și a Metodologiei privind studierea unei limbi ca limbă maternă, studierea limbii și literaturii române, studierea istoriei și tradițiilor persoanelor aparținând minorităților naționale și studierea muzicii în limba maternă - articolele 33, 34, 35 ale Ordinului ministrului educației nr. 5671/2012). După cum a prezentat Guvernul detaliat în cadrul Părții a II-a, capitolul “Educație” din prezentul raport, pot fi organizate clase cu un număr de elevi mai mic decât minimul prevăzut de lege, în conformitate cu procedura specială prevăzută de articolul 63 din Legea educației naționale.

Paragraful 1

Cu privire la educație, părțile se angajează ca, în teritoriile în care sunt utilizate aceste limbi, în funcție de situația fiecăreia dintre aceste limbi, și fără a aduce atingere predării limbii/limbilor oficiale a statului:

a i să asigure educație preșcolară în limbile relevante regionale sau vorbite de minorități; sau

b i să asigure educație primară în limbile relevante regionale sau vorbite de minorități; sau

c să asigure educație secundară în limbile relevante regionale sau vorbite de minorități; sau

Comitetul de Experti a considerat aceste angajamente ca fiind îndeplinite în cadrul primului raport periodic, pe baza informațiilor furnizate referitoare la numărul de copii înscriși în

învățământul preșcolar, primar și secundar. Există o rețea stabilă de grădinițe, școli primare și școli secundare cu predare în limba slovacă, care include de asemenea 2 licee. Predarea în limba slovacă, în calitate de limbă maternă, este organizată în județele Arad, Bihor, Sălaj, și Timiș. În anul școlar 2013-2014, 940 de elevi sunt înscriși în unitățile de învățământ cu predare în limba slovacă. Dintre aceștia, 230 de copii sunt înscriși în sistemul preșcolar (Arad, Bihor, Sălaj, Timiș), 255 de elevi sunt înscriși în școli primare (Arad, Bihor, Sălaj, Timiș), 212 sunt înscriși în școli secundare (Arad, Bihor, Sălaj, Timiș) și 243 de elevi sunt înscriși în licee. Există două licee cu predare în limba slovacă ca limbă maternă – Liceul Teoretic *Jozef Gregor Tajovsky* din Nădlac (Arad) și Liceul Teoretic *Jozef Kozacek* din Budoii (Bihor)

- d**
- i să asigure învățământ tehnic și profesional în limbile relevante regionale sau vorbite de minorități; sau*
  - ii să asigure o parte semnificativă din învățământul tehnic și profesional în limbile relevante regionale sau vorbite de minorități; sau*
  - iii să asigure, în cadrul învățământului tehnic și profesional, predarea limbilor regionale sau aparținând minorităților relevante ca parte integrantă a programei de învățământ; sau*
  - iv să aplice una dintre măsurile prevăzute la punctele i - iii de mai sus cel puțin cu privire la elevii care sau, după caz, ai căror familii solicită acest lucru într-un număr suficient;*

Referitor la solicitarea Comitetului de la paragraful 806 privind furnizarea, în cadrul următorului raport periodic, de informații referitoare la punerea în aplicare a acestei obligații cu privire la limba slovacă, trebuie să menționăm faptul că în școlile din Arad, Bihor, Sălaj și Timiș care organizează învățământ în limba slovacă, nu s-au înregistrat solicitări privind organizarea de învățământ vocațional sau tehnic cu predare în această limbă.

e ii să asigure facilități pentru studierea acestor limbi ca specializări în cadrul învățământului universitar sau al altor forme de învățământ superior; sau

Limba slovacă poate fi studiată la Facultatea de Limbi și Literaturi Străine a Universității din București (Secția de Limbă și Literatură Slovacă).

g să întreprindă demersurile necesare pentru a asigura predarea istoriei și culturii reflectate de limbile regionale sau de cele ale minorităților;

Referitor la solicitarea Comitetului de la paragraful 812 privind furnizarea, în cadrul următorului raport periodic, de informații specifice referitoare la faptul dacă cei care nu vorbesc limba minorităților beneficiază de asemenea de studierea istoriei și culturii reflectate de limba slovacă, trebuie să menționăm faptul că disciplina “Istoria și tradițiile minorităților naționale” face parte din programa școlară de bază pentru clasele a 6-a și a 7-a.

Pentru elevii români, există un curs opțional intitulat *Istoria minorităților naționale*, elaborat cu sprijinul Departamentului pentru Relații Interetnice, care a contribuit și la editarea unui manual în anul 2008. Manualul cuprinde informații referitoare la toate minoritățile care trăiesc în România, este elaborat în limba română și a fost editat cu ajutorul profesorilor de istorie aparținând tuturor minorităților. Această disciplină poate fi studiată în învățământul secundar superior, nu numai în clasa a zecea, cum se indică în raportul din luna iunie 2012. În anul școlar 2012-2013, 50 de clase au optat pentru acest curs.

Elevii care nu vorbesc limba minorităților pot studia istoria și tradițiile minorităților în cadrul cursului general de istorie sau, dacă doresc, optând pentru cursul menționat mai sus în ciclul superior al învățământului secundar.

Disciplina “Istoria și tradițiile minorității slovace” este predată în școlile menționate mai sus. Manualele sunt scrise în limba slovacă și sunt editate de Uniunea Democrată a Slovacilor și Cehilor din România.

- i să înființeze un organism sau organisme de supervizare responsabil/e de monitorizarea măsurilor luate și a progreselor înregistrate în ceea ce privește stabilirea și dezvoltarea predării limbilor regionale sau a celor aparținând minorităților și pentru elaborarea de rapoarte periodice privind concluziile acestuia/acestora, care vor fi făcute publice.*

Referitor la solicitarea Comitetului de la paragraful 817 privind furnizarea, în cadrul următorului raport periodic, de informații referitoare la punerea în aplicare a acestei obligații cu privire la limba slovacă, trebuie să menționăm faptul că, în cadrul Inspectoratului Școlar Bihor există un inspector care activează și este responsabil de monitorizarea procesului de învățământ în limba slovacă. De asemenea, inspectoratele școlare din Arad, Timiș și Sălaj județe au fiecare câte un inspector responsabil pentru monitorizarea procesului de învățământ în limba slovacă. Uniunea Democrată a Cehilor și Slovacilor din România dispune de o comisie special care monitorizează învățământul în limba slovacă.

Paragraful 2

Cu privire la educație și la alte teritorii decât cele în care sunt utilizate în mod tradițional limbile regionale sau cele ale minorităților, părțile se angajează ca, în cazul în care numărul utilizatorilor unei limbi regionale sau minoritare justifică acest lucru, să permită, să încurajeze sau să asigure predarea în limba regională sau minoritară sau predarea acesteia la toate etapele corespunzătoare de educație.

Referitor la recomandarea Comitetului de la paragraful 819 privind furnizarea de informații referitoare la faptul dacă este fezabilă asigurarea predării limbii slovace sau în această limbă și în zone în care aceasta nu este utilizată în mod tradițional, trebuie să menționăm faptul că nu s-au înregistrat cereri privind studierea limbii slovace sau pentru predarea în această limbă venite din zone în care aceasta nu este utilizată în mod tradițional. Numărul de copii care vorbesc limba slovacă în afara zonelor tradiționale din Banat și Bihor este considerat a fi insuficient pentru a justifica predarea limbii slovace sau învățământul în această limbă.

Articolul 9 – Autoritățile judiciare

Paragraful 1

Părțile se angajează, cu privire la acele jurisdicții judiciare în care numărul de locuitori care utilizează limbile regionale sau în cele ale minorităților justifică măsurile menționate în cele ce urmează, în funcție de situația fiecăreia dintre aceste limbi și cu condiția ca utilizarea facilităților prevăzute de prezentul paragraf să nu fie considerată de judecător ca constituind un obstacol pentru administrarea corespunzătoare a justiției:

- a în cadrul procedurilor penale:*

...

- ii să garanteze acuzatului dreptul de a folosi propria sa limbă regională sau minoritară; și/sau*

Referitor la solicitarea Comitetului de la paragraful 821 cu privire la furnizarea de informații specifice referitoare la implementarea în practică a acestei prevederi în ceea ce privește limba slovacă, Guvernul dorește să facă trimitere la elementele prezentate în cadrul capitolului “Autoritățile judiciare”, partea a II-a, din prezentul raport. Trebuie să menționăm faptul că, în anii 2011 și 2012, Ministerul Justiției a eliberat autorizații unui număr de **31** de interpreți și traducători de slovacă.

- a iii să se asigure de faptul că cererile și probele, scrise sau verbale, nu vor fi considerate inadmisibile doar pentru faptul că acestea sunt formulate într-o limbă regională sau minoritară; și/sau*

Referitor la solicitarea Comitetului de la paragraful 824 privind clarificarea, în cadrul următorului raport periodic, faptului dacă cadrul legal permite în practică introducerea de cereri și administrarea de probe, scrise sau verbale, în limba slovacă, Guvernul dorește să facă trimitere

la considerațiile generale prezentate în cadrul capitolului “Autoritățile judiciare”, partea a II-a, din prezentul raport. Probele nu vor fi considerate în nici un caz inadmisibile dacă sunt administrate într-o limbă aparținând minorităților. În anumite cazuri se poate solicita un traducător autorizat, în timp ce în altele (a se vedea capitolul menționat mai sus), procedurile se derulează în limba aparținând minorității (a se vedea exemplul privind Judecătoria Odorheiu Secuiesc din capitolul menționat mai sus și de asemenea alte exemple prezentate în **Anexa 4**).

b în cadrul procedurilor civile:

...

- ii să permită, ori de câte ori un justițiabil se prezintă în instanță, utilizarea de către acesta a limbii sale regionale sau minoritare fără ca aceasta să implice cheltuieli suplimentare pentru acesta; și/sau**

dacă este necesar, prin intermediul interpreților și traducătorilor;

Referitor la solicitarea Comitetului de la paragraful 826 cu privire la furnizarea de informații specifice referitoare la punerea practică în aplicare a acestei obligații cu privire la limba slovacă, Guvernul dorește să facă trimitere la considerațiile generale prezentate în cadrul capitolului “Autoritățile judiciare”, partea a II-a, din prezentul raport.

- b iii să permită administrarea de documente și probe în limba regională sau în cea aparținând minorităților,**

dacă este necesar, prin intermediul interpreților și traducătorilor;

Referitor la solicitarea Comitetului de la paragraful 828 privind clarificarea, în cadrul următorului raport periodic, faptului dacă cadrul legal permite în practică introducerea de cereri și administrarea de probe, scrise sau verbale, în limba slovacă, Guvernul dorește să facă trimitere la considerațiile generale prezentate în cadrul capitolului “Autoritățile judiciare”, partea a II-a, din prezentul raport. Probele nu vor fi considerate în nici un caz inadmisibile dacă sunt administrate într-o limbă aparținând minorităților. În anumite cazuri se poate solicita un traducător autorizat, în timp ce în altele (a se vedea capitolul menționat mai sus), procedurile se derulează în limba aparținând minorității (a se vedea exemplul privind Judecătoria Odorheiu Secuiesc din capitolul menționat mai sus).

c în procedurile judiciare privind probleme administrative:

...

- ii să permită, ori de câte ori un justițiabil se prezintă în instanță, utilizarea de către acesta a limbii sale regionale sau minoritare fără ca aceasta să implice cheltuieli suplimentare pentru acesta; și/sau**

dacă este necesar, prin intermediul interpreților și traducătorilor;

Referitor la solicitarea Comitetului de la paragraful 830 cu privire la furnizarea de informații specifice referitoare la punerea practică în aplicare a acestei obligații în legătură cu limba slovacă, Guvernul dorește să facă trimitere la considerațiile generale prezentate în cadrul capitolului “Autoritățile judiciare”, partea a II-a, din prezentul raport.

- c iii să permită administrarea de documente și probe în limba regională sau în cea aparținând minorităților,**

dacă este necesar, prin intermediul interpreților și traducătorilor;

Referitor la solicitarea Comitetului de la paragraful 832 cu privire la clarificarea faptului dacă cadrul legal permite introducerea de cereri sau administrarea de probe, scrise sau verbale, în limba slovacă, Guvernul dorește să facă trimitere la considerațiile generale prezentate în cadrul capitolului “Autoritățile judiciare”, partea a II-a, din prezentul raport.

Paragraful 2

Părțile se angajează:

- a să nu respingă valabilitatea documentelor juridice întocmite în interiorul Statului pe unicul motiv că acestea sunt întocmite într-o limbă regională sau aparținând minorităților; sau*

Referitor la solicitarea Comitetului de la paragraful 835 privind furnizarea, în cadrul următorului raport periodic, de informații referitoare la punerea în aplicare a acestei obligații, Guvernul dorește să facă trimitere la considerațiile generale prezentate în cadrul capitolului “Autoritățile judiciare”, partea a II-a, din prezentul raport. Nu s-au raportat cazuri în care valabilitatea unui document a fost respinsă pe motiv că acesta era redactat în limba slovacă.

Paragraful 3

Părțile se angajează să pună la dispoziție în limbile regionale sau în cele ale minorităților cele mai importante texte statutare naționale și pe cele referitoare la utilizatorii acestor limbi, dacă acestea nu sunt asigurate în alt mod.

837. Comitetul de Experți încurajează autoritățile române să pună la dispoziție în limba slovacă cele mai importante norme statutare naționale precum și pe cele care se referă în mod special la utilizatorii acestei limbi, în cazul în care acestea nu sunt asigurate în alt mod.

Acesta este un obiectiv pe care România depune eforturi pentru a-l realiza în cadrul următoarei perioade de raportare și eventualele măsuri vor fi stabilite în colaborare cu Departamentul pentru Relații Interetnice și Institutul pentru Studierea Problemelor Minorităților Naționale.

Articolul 10 – Autorități administrative și servicii publice

Situația demografică actuală a etnicilor slovaci este următoarea: Bohor, județul Bihor – 11,74% din populație; Derna, județul Bihor - 19,41%; Popești, județul Bihor -13,66%; Suplacu de Barcău, județul Bihor -18,72%; Șinteu, județul Bihor - 98,41%; Plopiș, județul Sălaj - 32,01%; Peregu Mare, județul Arad - 43,86%. Ponderea este de asemenea semnificativă în localitățile Brestovăț - 15,13% (județul Timiș) și Nădlac - 42,97% (județul Arad).

Harta de mai jos a fost elaborată după recensământul din anul 2002 și chiar dacă numărul slovacilor din România a scăzut de la 17.199 la 13.654, distribuția teritorială din prezent este aceeași ca și în anul 2002. Există un număr de 13.654 etnici slovaci, dintre care 12.802 au declarat limba slovacă drept limba maternă.

Referitor la solicitarea Comitetului de la paragraful 838 privind transmiterea, în cadrul următorului raport periodic, unei liste cu localitățile în care vorbitorii de limbă slovacă trăiesc într-un număr relevant în sensul articolului 10, Guvernul dorește de asemenea să facă trimitere la elementele prezentate în **Anexa 5** (lista localităților care afișează plăcuțe cu nume de localități bilingve sau multilingve).

Harta de mai jos arată distribuția geografică a etnicilor slovaci.

Paragraful 1

În jurisdicțiile administrative ale statului în care numărul de locuitori care sunt utilizatori ai limbilor regionale sau a celor aparținând minorităților justifică măsurile menționate în cele ce urmează și în funcție de situație fiecărei limbi, părțile se angajează, în măsura în care acest lucru este posibil în mod rezonabil:

a ...

- ii să se asigure că funcționarii acestora care vin în contact cu publicul utilizează limbile regionale sau în cele ale minorităților în raporturile acestora cu persoanele care li se adresează în aceste limbi; sau*
- iii să se asigure că utilizatorii limbilor regionale sau a celor aparținând minorităților pot formula solicitări verbale sau scrise și pot primi un răspuns în aceste limbi; sau*
- iv să se asigure că utilizatorii limbilor regionale sau a celor aparținând minorităților pot formula solicitări verbale sau scrise în aceste limbi; sau*
- v să se asigure că utilizatorii limbilor regionale sau a celor aparținând minorităților pot depune documente în mod valabil în aceste limbi;*

Referitor la solicitarea Comitetului de la paragraful 843 referitoare la furnizarea de informații suplimentare cu privire la utilizarea limbii slovace în cadrul instituțiilor locale ale administrației de stat, Guvernul dorește să facă trimitere la informațiile prezentate în cadrul capitolului “Autoritățile administrative” din partea a II-a a prezentului raport (vorbitori de limbă slovacă angajați în cadrul Departamentului pentru Relații cu Publicul din cadrul Prefecturii Arad și **2 vorbitori de limbă slovacă** angajați în cadrul unităților teritoriale ale Jandarmeriei Române). Un număr total de **74 de funcționari publici aparținând minorității slovace** sunt angajați în cadrul birourilor teritoriale ale administrației locale (primăriei) din județele Timiș, Sibiu, Satu-Mare, Mureș, Bistrița-Năsăud, Alba și Bihor, potrivit situației prezentate de Ministerul de Interne în **Anexa 8** din prezentul raport.

Potrivit situației prezentate de Ministerul de Interne în **Anexa 14**, un număr total de **97 de vorbitori de limbă slovacă** sunt angajați în cadrul primăriilor/consiliilor județene și al serviciilor specializate din subordinea acestora. Dintre aceștia, 37 sunt angajați în cadrul primăriei/consiliului județean Arad, iar 38 sunt angajați în cadrul serviciilor specializate din subordinea consiliului local/județean Arad.

Paragraful 2

Cu privire la autoritățile locale și regionale în teritoriul cărora numărul de locuitori care sunt utilizatori ai limbilor regionale sau a celor aparținând minorităților este de așa natură să justifice măsurile menționate mai jos, părțile se angajează să permită și/sau să încurajeze:

...

- b posibilitatea ca utilizatorii limbilor regionale sau a celor aparținând minorităților de a formula cereri verbale sau scrise în aceste limbi ;*

Referitor la recomandarea Comitetului de la paragraful 846 de a permite și/sau încuraja posibilitatea ca utilizatorii limbii slovace să înainteze cereri verbale sau scrise în această limbă către autoritățile locale, Guvernul dorește să facă trimitere la considerațiile prezentate în capitolul “Autoritățile administrative” din prezentul raport.

Potrivit informațiilor furnizate de Ministerul de Interne în **Anexa 13**, limba slovacă este utilizată în primării în relația cu vorbitorii acestei limbi în județele Arad (Peregu Mare, Nădlac - ponderea este mai mare de 20%), Bihor (Șinteu, Derna, Aleșd, Popești, Oradea, Suplacu de Barcău, chiar dacă ponderea este de peste 20% numai în Șinteu), Sălaj (Plopiș) și Timiș (Brestovăț).

Potrivit informațiilor furnizate în **Anexa 17**, există posibilitatea de a depune cereri în limba slovacă în Nădlac (județul Arad, ponderea fiind sub 20%), Peregu Mare (județul Arad, ponderea este de peste 20%), Sinte Mare, Arad (județul Arad, ponderea este sub 20%), Plopiș (județul Sălaj - ponderea este de peste 20%).

- d publicarea de către autoritățile locale a propriilor documente oficiale și în limbile relevante regionale sau vorbite de minorități;*

Potrivit informațiilor prezentate în **Anexa 18**, aceste documente nu sunt publicate în limba slovacă. Cu toate acestea, trebuie adăugat faptul că, potrivit informațiilor furnizate în **Anexa 20**, formulare administrative sunt puse la dispoziție în limba slovacă în localitatea Șinteu, județul Bihor.

- f utilizarea de către autorități a limbilor regionale sau a celor aparținând minorităților în cadrul dezbaterilor din adunările acestora, fără a exclude, cu toate acestea, utilizarea limbii/limbilor oficiale a/ale statului;*

Referitor la recomandarea Comitetului de la paragraful 850 de a permite și/sau încuraja utilizarea de către autoritățile locale a limbii slovace în cadrul dezbaterilor din ședințele acestora, trebuie să menționăm faptul că, potrivit informațiilor furnizate în **Anexa 15**, limba slovacă este utilizată în localitatea Plopiș (județul Sălaj).

- g utilizarea sau adoptarea, dacă este necesar în asociere cu denumirea în limba oficială/limbile oficiale, a formelor tradiționale și corecte ale denumirilor de localități în limbile regionale sau aparținând minorităților*

Referitor la solicitarea Comitetului de la paragraful 853 privind furnizarea de informații suplimentare legate de utilizarea denumirilor de localități în limba slovacă în cadrul următorului raport periodic, Guvernul dorește să facă trimitere la detaliile prezentate în **Anexa 5**. În localitățile în care este atinsă ponderea de 20%, limba slovacă este utilizată pe plăcuțele care afișează numele localităților în forma sa tradițională.

Paragraful 3

Cu privire la serviciile publice furnizate de autoritățile administrative sau de alte persoane care acționează în numele acestora, părțile se angajează ca, în teritoriile în care sunt utilizate limbi regionale sau cele aparținând minorităților, în funcție de situația fiecărei limbi și în măsura în care acest lucru este posibil în mod rezonabil:

- a să se asigure de faptul că limbile regionale sau în cele ale minorităților sunt utilizate la furnizarea serviciilor; sau*
b să permită utilizatorilor limbilor regionale sau a celor aparținând minorităților să adreseze solicitări și să primească răspuns în aceste limbi ; sau

Referitor la recomandarea Comitetului de la paragraful 856 să se asigure de faptul că limba slovacă este utilizată la furnizarea serviciilor publice și privind furnizarea de informații referitoare la punerea în aplicare a acestei obligații cu privire la limba slovacă, Guvernul dorește

să facă trimitere la exemplele specifice prezentate în cadrul capitolului “Autoritățile administrative” din partea a II-a prezentului raport.

Informații relevante sunt puse la dispoziție în **Anexa 14** (numărul de vorbitori ai limbii aparținând minorității angajați în cadrul serviciilor specializate din subordinea consiliilor locale/județene - 42 de angajați vorbitori de limbă sârbă în județele Arad, Bihor, Caraș-Severin, Satu Mare, Sălaj și Timiș).

Paragraful 4

În vederea punerii în aplicare a prevederilor paragrafelor 1, 2 și 3 acceptate de acestea, părțile se angajează să ia una sa mai multe dintre următoarele măsuri:

...

- b recrutarea și, acolo unde este necesar, instruirea funcționarilor sau a altor angajați din cadrul serviciului public necesari;*
- c respectarea, pe cât posibil, a solicitărilor venite din partea angajaților serviciului care cunosc o limbă regională sau aparținând minorităților de a fi numiți pe teritoriul în care se utilizează limba respectivă.*

În ceea ce privește solicitările Comitetului prevăzute la paragrafele 857-858 cu privire la furnizarea de informații referitoare la măsurile luate în conformitate cu această prevedere, Guvernul dorește să facă trimitere la exemplele specifice prezentate în cadrul capitolului “Autoritățile administrative” din partea a II-a prezentului raport. Informații relevante sunt puse la dispoziție în **Anexa 14**.

Paragraful 5

Părțile se angajează să permită utilizarea sau adoptarea de nume de familie în limba regională sau în cea aparținând minorităților, la solicitarea persoanelor interesate.

Referitor la solicitarea Comitetului de la paragraful 859 privind furnizarea de informații relevante în cadrul următorului raport periodic, trebuie să menționăm faptul că adoptarea numelor de familie în limbile regionale sau în cele ale minorităților este permisă, conform opțiunii solicitantului, având în vedere faptul că Legea nr. 287/2009 privind Codul civil, respectiv articolele 82 - 85, nu prevede nici o interdicție în acest sens. Nu s-a raportat nici un refuz în legătură cu adoptarea numelor de familie în limba slovacă în momentul întocmirii documentelor de stare civilă.

Articolul 11 – Media

Paragraful 1

Părțile se angajează ca, în ceea ce privește utilizatorii limbilor regionale sau în cele ale minorităților din teritoriile în care sunt vorbite aceste limbi, în funcție de situația fiecărei limbi, în măsura în care autoritățile publice, au competență, sunt abilitate sau dețin un rol, în mod direct sau indirect, în acest domeniu, și respectând principiul independenței și autonomiei mass-mediei:

- a în măsura în care radioul și televiziunea îndeplinesc o misiune aferentă serviciului public:*

...

- iii să adopte prevederi adecvate, astfel încât difuzorii să ofere programe în limbile regionale sau în cele ale minorităților;*

Referitor la recomandarea Comitetului de la paragraful 863 de a avea în vedere extinderea duratei emisiunilor de radio și televiziune în limba slovacă, trebuie să menționăm faptul că

Societatea Română de Radiodifuziune și Societatea Română de Televiziune examinează în prezent o astfel de extindere, în colaborare cu reprezentanții minorității slovace.

b ...

- ii** să încurajeze și/sau să faciliteze difuzarea cu regularitate de programe radio în limbile regionale sau în cele ale minorităților;

Referitor la recomandarea Comitetului de la paragraful 865 de a încuraja și/sau facilita difuzarea de programe radio în limba slovacă și în alte zone în care este vorbită limba slovacă, inclusive în județul Arad, Guvernul dorește să facă trimitere la considerațiile prezentate în cadrul Părții a II-a din prezentul raport de la capitolul “Mass-media,” de unde rezultă că, prin comparație cu primul raport, **emisiuni în limba slovacă sunt difuzate și de studiourile teritoriale Radio România Iași, Radio România Reșița și Radio România Timișoara. De asemenea, studioul teritorial TVR Timișoara difuzează emisiunea “Împreună” în limba slovacă.**

c ...

- ii** să încurajeze și/sau să faciliteze difuzarea cu regularitate de programe de televiziune în limbile regionale sau în cele ale minorităților;

Referitor la recomandarea Comitetului de la paragraful 867 privind facilitarea difuzării cu regularitate a programelor posturilor private de radio în limba slovacă, Guvernul dorește să facă trimitere la considerațiile prezentate în Partea a II-a din prezentul raport, capitolul “Mass-media”.

- d** să încurajeze și/sau să faciliteze producția și distribuirea de materiale audio-video în limbile regionale sau în cele ale minorităților

Referitor la solicitarea Comitetului de la paragraful 869 privind transmiterea, în cadrul următorului raport periodic, de informații suplimentare referitoare la măsurile luate pentru încurajarea și/sau facilitarea producției și distribuiri de materiale audio-video în limba slovacă, trebuie să menționăm faptul că Uniunea Democrată a Slovacilor și Cehilor din România difuzează lucrări audio și video în limba slovacă, finanțate de stat.

- e i** să încurajeze și/sau să faciliteze crearea și/sau menținerea cel puțin a unui ziar în limbile regionale sau în cele ale minorităților; sau

Referitor la solicitarea Comitetului de la paragraful 870 privind transmiterea de informații referitoare la punerea în aplicare a acestei obligații, trebuie să menționăm faptul că există următoarele ziare în limba slovacă: Nase snahy, Nase snahy Plus și Donlozemsky Slovak și trei ziare școlare.

- g** să sprijină pregătirea jurnaliștilor și a altui personal din mass-media care utilizează limbile regionale sau cele aparținând minorităților.

Referitor la recomandarea Comitetului de la paragraful 871 cu privire la sprijinirea pregătirii jurnaliștilor și a altor specialiști din mass-media care utilizează limba slovacă, Guvernul dorește să facă trimitere la considerațiile prezentate în Partea a II-a din prezentul raport, în cadrul capitolului “Mass-media”.

Paragraful 3

Părțile se angajează să se asigure de faptul că interesele utilizatorilor limbilor regionale sau a celor aparținând minorităților sunt reprezentate și avute în vedere în cadrul organismelor care ar putea fi înființate potrivit legii responsabile pentru garantarea libertății și pluralismului mass-mediei.

Referitor la solicitarea de clarificare a Comitetului de la paragraful 876 cu privire la reprezentarea vorbitorilor limbilor minorităților în cadrul organismelor care garantează libertatea și pluralismul mass-mediei, Guvernul dorește să facă trimitere la considerațiile prezentate în Partea a II-a din prezentul raport, în cadrul capitolului “Mass-media”.

Articolul 12 – Activități și facilități culturale

Paragraful 1

În ceea ce privește activitățile și facilitățile culturale - în special bibliotecile, bibliotecile video, centrele culturale, muzeele, arhivele, academiile, teatrele și cinematografele, precum și lucrările literare și producția de film, formele indigene de exprimare culturală, festivalurile și industria culturală, inclusiv, printre altele, utilizarea noilor tehnologii – părțile se angajează ca, în teritoriile în care sunt utilizate aceste limbi și în măsura în care autoritățile publice au competență, prerogative și dețin un rol în acest domeniu:

- a să încurajeze tipurile de exprimare și de inițiativă specifice limbilor regionale sau celor aparținând minorităților și să protejeze diferitele mijloace de acces la operele realizate în aceste limbi ;*
- b să promoveze diferitele mijloace de acces în alte limbi ale operelor realizate în limbile regionale sau cele aparținând minorităților prin susținerea și dezvoltarea activităților de traducere, dublaj, post-sincronizare și subtitrare ;*
- c să stimuleze accesul creațiilor realizate în alte limbi în limbile regionale sau cele aparținând minorităților prin susținerea și dezvoltarea activităților de traducere, dublaj, post-sincronizare și subtitrare ;*

În ceea ce privește solicitările Comitetului prevăzute la paragrafele 880 și 882 privind transmiterea de informații mai specifice în cadrul următorului raport periodic referitoare la implementarea angajamentelor menționate mai sus, următoarele elemente sunt demne de interes:

Din anul 2010 și până în anul 2012, Ministerul Culturii a acordat sprijin financiar Filialei Locale Arad a Uniunii Democratice a Slovacilor și Cehilor în România pentru organizarea unui festival-concurs pentru ansamblurile de muzică tradițională slovacă “Cez Nădlak je...” (“Prin Nădlac fost-am...”). Proiectul cultural a fost organizat și finanțat de filiala locală Arad a UDSCR, Oficiul Slovac pentru Diaspora din Republica Slovacă și cu sprijinul Consiliului Județean Arad a Centrului Cultural județean Arad. La aceste festival, au participat 36 de interpreți de etnie slovacă din Ungaria, Serbia și România, concurând în cadrul a trei categorii de vârstă. Ca și în edițiile precedente ale festivalului, componenta muzicală a fost asigurată de ansamblul folcloric orchestral “Salasan” al Uniunii Democratice a Slovacilor și Cehilor din România din Nădlac, condus de profesor Jozef Zifcak jr., spectacolul fiind difuzat în direct de o echipă de la Radio Nădlac. La evenimentul cultural al minorității slovacă din România, a participat și ambasadorul Republicii Slovacă în România.

În cadrul celei de a 13-a ediții a festivalului, care a avut loc în anul 2011, au participat artiști folclorici de etnie slovacă, muzicieni, muzicologi, etnologi, precum și dansatori de etnie slovacă, care au prezentat cântecele și costumele naționale ale slovacilor din România. La ediția din anul 2011 a festivalului, au luat parte aproximativ 120 de artiști din toate zonele geografice ale României în care trăiesc slovaci, alături de artiști și dansatori care au reprezentat organizațiile slovacilor din Serbia, Ungaria, Croația și Slovacia. Proiectul a fost mediatizat **în presă, la televiziune și la radio** (emisiunea TVR 2 “Împreună în Europa”, emisiunea TVR 3 “Împreună”, Info Arad, TV Arad, Radio România Actualități, Radio Timișoara, precum și în mass-media din statele participanților internaționali).

Festivalul, participanții, precum și informații detaliate referitoare la proiect sunt incluse într-un catalog bilingv sau doar în limba slovacă ce urmează a fi arhivat ulterior și prezentat în revista

culturală bilingvă “Nase Snahy” a UDSCR. De asemenea, se realizează arhivarea digital pe DVD.

În anii 2012 și 2013, Ministerul Culturii a alocat 10.000 de lei, respectiv 12.000 de lei pentru dezvoltarea proiectului cultural denumit “*Festivalul Internațional de Folclor al Tineretului Slovac*” organizat de Uniunea Democrată a Slovacilor și Cehilor din România în parteneriat cu Consiliul Local Suplacu de Barcău, județul Bihor, și cu sprijinul Oficiului Slovac pentru Diaspora din Republica Slovacă. Fiind la cea de a 9-a ediția în anul 2013, festivalul a avut de asemenea participanți din Slovacia, Serbia și România în scopul menținerii identității naționale și culturale a tinerilor slovaci din Diaspora și din România și a constituit de asemenea o oportunitate pentru identificarea asemănărilor și diferențelor dar și pentru însușirea și perpetuarea elementelor și tradițiilor noi din cultura tradițională a minorității slovace. Astfel, ansamblul “Cerovina” din Valea Cerului, județul Bihor, a prezentat în acest an un program artistic inspirat de unul dintre elementele de bază ale comunității: nașterea și botezul copilului. La festival au participat aproximativ 200 de dansatori, reprezentând ansamblurile folclorice slovace din România: Cerovina din Valea Cerului, Lipa din Budoii, Datelinka din Vărzari și Salasan din Nădlac, dar și ansambluri internaționale precum: Skvarvare din Kosica Nova Ves – Slovacia, Czech, Zeleny javor din Krempachy – Polonia, Zvolen din Kultin și Janosik din Janosik – Serbia. Organizarea, publicitatea și activitățile acestui eveniment au fost bilingve, **traducerea și subtitrarea evenimentelor** fiind asigurate de organizatori.

Din perspectiva accesului la lucrările realizate și publicate în limba slovacă, Biblioteca Națională a României realizează în medie 11 de schimburi pe an cu Biblioteca Națională din Slovacia și cu Universitatea Comenius din Bratislava.

În anul 2013, Guvernul a alocat Uniunii Democrate a Cehilor și Slovacilor din România, prin intermediul Departamentului pentru Relații Interetnice, o sumă totală de 2 885 400 lei. O parte importantă din această sumă a fost cheltuită pentru editarea de carte și publicații, pentru numeroase activități culturale, precum și pentru reuniuni și activități de lucru ale organizației și filialelor sale. În anul 2014, bugetul alocat de guvern a fost de aproximativ 2 973 010 lei, echivalentul a aproximativ 661 000 EUR.

g *să încurajeze și/sau să faciliteze crearea unui organism sau a unor organisme responsabil/e de colectarea, păstrarea de copii și prezentarea sau publicarea creațiilor realizate în limbile regionale sau în cele ale minorităților;*

Referitor la solicitarea Comitetului de la paragraful 887 privind transmiterea de informații mai specifice în cadrul următorului raport periodic, Guvernul dorește să facă trimitere la considerațiile prezentate în cadrul Părții a II-a, capitolul “Cultură,” din prezentul raport. Trebuie adăugat faptul că Uniunea Democrată a Slovacilor și Cehilor din România și Societatea Culturală și Științifică Ivan Krasko din Nădlac de asemenea colecționează și mențin copii ale operelor realizate în limba slovacă.

h *dacă este necesar, să creeze și/sau să promoveze și să finanțeze servicii de traducere și de documentare terminologică, în special cu scopul de a menține și a dezvolta o terminologie administrativă, comercială, economică, socială, tehnică sau juridică adecvată în fiecare limbă regională sau minoritară.*

Referitor la solicitarea Comitetului de la paragraful 889 privind transmiterea de informații relevante, oferind în special comentarii referitoare la orice nevoie de dezvoltare a terminologiei necesare în limba slovacă, în cadrul următorului raport periodic, Guvernul dorește să facă trimitere la considerațiile prezentate în cadrul Părții a II-a, capitolul “Cultură,” din prezentul raport. Trebuie adăugat faptul că Departamentul pentru Studii Slave al Universității din București este de asemenea implicate în cercetare terminologică în limba slovacă.

Paragraful 2

Cu privire la celelalte teritorii în afara celor în care se utilizează în mod tradițional limbile regionale sau cele ale minorităților, părțile se angajează ca, în cazul în care numărul utilizatorilor unei limbi regionale sau minoritare justifică acest lucru, să permită, să încurajeze și/sau să asigure activități și facilități culturale adecvate în conformitate cu paragraful precedent.

Referitor la solicitarea Comitetului de la paragraful 890 privind furnizarea de informații referitoare la activități relevante, Guvernul dorește să facă trimitere la considerațiile prezentate în cadrul Părții a II-a, capitolul “Cultură,” din prezentul raport.

Paragraful 3

Părțile se angajează ca, la elaborarea politicii lor culturale în străinătate, să includă prevederi adecvate, cu privire la limbile regionale sau cele aparținând minorităților și la culturile reflectate de acestea.

Referitor la solicitarea Comitetului de la paragraful 891 privind transmiterea, în cadrul următorului raport periodic, de informații referitoare la aplicarea acestei prevederi cu privire la limba slovacă, Guvernul dorește să facă trimitere la considerațiile prezentate în cadrul Partea a II-a, capitolul “Cultură” din prezentul raport.

Articolul 13 – Viața economică și socială

Paragraful 1

Cu privire la activitățile economice și sociale, părțile se angajează, ca pe teritoriul întregii țări:

- a să elimine din propria legislație orice prevedere care interzice sau limitează fără motive justificate utilizarea limbilor regionale sau a celor aparținând minorităților în documentele referitoare la viața economică sau socială, cu precădere în contractele de muncă, și în documentațiile tehnice, cum ar fi instrucțiunile de utilizare a produselor sau instalațiilor;*
- b să interzică introducerea în regulamentele interne ale societăților și în documentele private a oricăror clauze care exclud sau restricționează utilizarea limbilor regionale sau a celor aparținând minorităților, cel puțin între utilizatorii aceleiași limbi;*

Referitor la solicitarea de clarificări a Comitetului de la paragrafele 892 și 893, Guvernul dorește să facă trimitere la considerațiile prezentate în Partea a II-a din prezentul raport, în cadrul secțiunii “Viața economică și socială”.

Nu există nici un fel de prevederi legislative care să limiteze sau să interzică utilizarea limbii slovace în cadrul documentelor referitoare la viața economică sau socială.

Nu s-au raportat cazuri în care a fost restricționată sau interzisă utilizarea limbii slovace în cadrul companiilor private. Potrivit datelor furnizate de Uniunea Democrată a Slovacilor și Cehilor, există o serie de companii mixte în România care utilizează și limba slovacă.

Articolul 14 – Schimburi transfrontaliere

Părțile se angajează:

- b în beneficiul limbilor regionale sau a celor aparținând minorităților, să faciliteze și/sau să promoveze cooperarea transfrontalieră, în special între autoritățile locale sau regionale pe teritoriul cărora se utilizează aceeași limbă într-o formă identică sau similară.*

Referitor la solicitarea de clarificări a Comitetului de la paragraful 897 referitoare la acordurile multilaterale și bilaterale menite să stimuleze contactele dintre utilizatorii aceleiași limbi din statele vizate în domeniul culturii, educației, informației, formării profesionale și educației permanente, Guvernul dorește să menționeze următoarele elemente:

Cadrul legal:

1. *Acordul dintre Guvernul României și Republica Slovacă privind cooperarea domeniul științei, educației, culturii și sportului (Bratislava, 3 martie 1994);*

2. *Programul privind cooperarea în domeniul educației dintre Ministerul Educației, Cercetării și Tineretului din România și Ministerul Educației din Republica Slovacă pentru perioada 2007-2010 (București, 6 februarie, 2008) prelungit automat pentru încă un an.*

3. *Programul de colaborare dintre Ministerul Educației în România și Ministerul Educației din Republica Slovacă pentru anii 2013-2016 – etapa finală a semnării.*

4. *Programul de colaborare dintre Ministerul Culturii din Republica Slovacă și Ministerul Culturii din România pentru anii 2013-2015 (în curs de negociere).*

Burse

Programul de cooperare româno-slovacă în educație oferă anual, pe bază de reciprocitate, următoarele burse:

- ✓ 25 de luni de bursă pentru studii parțiale, nivelul studiilor de licență (art.2);
- ✓ 25 de luni de bursă pentru studii de doctorat/programe de perfecționare (art.3);
- ✓ 5 burse pentru cursuri de vară.

Realizări:

No.	Anul școlar	Beneficiari slovaci de burse în România	Beneficiari români de burse în Slovacia
3.	2010-2011	2	0
4.	2011-2012	0	0
5.	2012-2013	1	4

Lectori:

Ca și în anii universitari precedenți, în anul 2012-2013, a existat un lector de limbă și literatură slovacă la Universitatea din București și, pe bază de reciprocitate, Institutul Limbii Române a trimis un lector de limba și literatura română la Universitatea "Jan Amos Comenius" din Bratislava.

Proiecte de colaborare:

În fiecare an, aproximativ 50 de elevi și 4 cadre didactice din cadrul minorității slovace participă la tabăra "Școala naturii" din Banska Bistrica, Slovacia.

Următoarele centre de formare în limba slovacă sunt funcționale:

- ✓ în România: Școala „Josef Gregor Tajovsky” din Nădlac, județul Arad.
- ✓ în limba slovacă: Centrul Metodologic de pe lângă Universitatea „Matej Bal” (Banska Bistrica) și Centrul de Formare Continuă de pe lângă Universitatea Comenius din Bratislava (Modra-Harmonia).

În fiecare an, aproximativ 25 de cadre didactice de la toate nivelurile de învățământ, de la toate specialitățile din școlile din România care studiază limba slovacă ca limbă maternă participă timp de 5 zile la cursuri de perfecționare profesională și metodologie în Slovacia.

Anual, la încheierea fiecăreia dintre sesiunile de formare menționate mai sus, **se organizează în România cursuri itinerante de 2 zile pentru cadrele didactice de limba slovacă**. Locul acestora îl reprezintă școala de origine a cadrelor didactice din România care participă la cursuri de pregătire în limba slovacă.

În fiecare an, școlile din România primesc cadre didactice din Republica Slovacă. În anul școlar 2011-2012, partenerii slovaci au trimis trei cadre didactice (la Liceul "Jozef Kozáček" din Budo, județul Bihor, și pentru a preda ore la clasele I-VIII din Șinteu, județul Bihor, precum și la școala din Făget, județul Sălaj). În anul școlar 2012-2013, partenerii slovaci au nominalizat un profesor, Erika FAJNOROVÁ, la școala din Făget, județul Sălaj.

În cadrul Acordului de cooperarea transfrontalieră dintre România, Ungaria, Slovacia și Serbia, s-au desfășurat următoarele activități relevante în anul 2013: un concurs școlar pentru elevii slovaci, acordarea premiului *Samuel Tesedik* cadrelor didactice din zonele în care se predă limba slovacă și editarea revistei *Dolnozemsky Slovak*.

Trebuie de asemenea menționat faptul că următoarele **acorduri de înfrățire** au fost încheiate între municipalități din România și Slovacia:

În anul **2006**- orașele Nădlac și Krompachy; localitățile Sebiș și Kapusany;

În anul **2008**- orașele Nădlac și Brezno (Slovacia); orașele Nădlac și Jelsava;

În anul **2011**- orașele Jimbolia și Dunajska Streda (Slovacia)

Limba turcă

Articolul 8 – Educație

Aspecte generale

Cu privire la limba turcă, România a ratificat art. 8.1.a.i, b.i și c.i, care obligă statele semnatare să asigure educație în limba minorităților fără a fi necesară o solicitare prealabilă din partea părinților sau a elevilor.

Studierea limbii turce se desfășoară în baza Legii educației naționale nr. 1/2011, articolul 45, și a Metodologiei privind studierea unei limbi ca limbă maternă, studierea limbii și literaturii române, studierea istoriei și tradițiilor persoanelor aparținând minorităților naționale și studierea muzicii în limba maternă - articolele 33, 34, 35 ale Ordinului ministrului educației nr. 5671/2012). După cum a prezentat Guvernul detaliat în cadrul Părții a II-a, capitolul "Educație" din prezentul raport, pot fi organizate clase cu un număr de elevi mai mic decât minimul prevăzut de lege, în conformitate cu procedura specială prevăzută de articolul 63 din Legea educației naționale.

Paragraful 1

Cu privire la educație, părțile se angajează ca, în teritoriile în care sunt utilizate aceste limbi, în funcție de situația fiecăreia dintre aceste limbi, și fără a aduce atingere predării limbii/limbilor oficiale a statului:

Referitor la solicitările și comentariile Comitetului de la paragrafele 902, 906, 910 și 911 cu privire la oferta de învățământ preșcolar, primar și secundar în limba turcă, Guvernul dorește să facă trimitere la considerațiile prezentate de acesta în Partea a II-a din prezentul raport, în cadrul capitolului "Educație", cu ocazia prezentării măsurilor detaliate luate pentru a asigura implementarea recomandărilor Comitetului publicate la data de 13 iunie 2012.

Următoarele elemente sunt de asemenea relevante pentru implementarea de către România a angajamentelor prevăzute de articolul 8:

a i să asigure educație preșcolară în limbile relevante regionale sau vorbite de minorități; sau

Deși nu au fost înființate alte centre noi de învățământ preșcolar de la momentul depunerii primului raport, cele două grădinițe din Constanța și Medgidia au început să funcționeze cu program prelungit. Instituțiile au fost modernizate, facilitățile acestora oferind în prezent posibilitatea de desfășurare a unor activități variate. Grădinița din Medgidia funcționează în cadrul Colegiului Național “Kemal Atatürk” și oferă un spațiu generos, material didactice variate, dormitoare și o sală de mese. Trecerea de la programul normal (8:00-12:00) la programul prelungit (8:00-18:00), alături de extinderea și modernizarea spațiului destinat predării limbii turce la nivel preșcolar reprezintă un progres semnificativ.

b i să asigure educație primară în limbile relevante regionale sau vorbite de minorități; sau

În ceea ce privește ciclul de învățământ elementar din școlile medii din Constanța și Tulcea, orașe cu numeroși locuitori de limbă turcă, trebuie să menționăm faptul că limba turcă este studiată timp de trei ore, în fiecare săptămână, împreună cu orele de religie islamică.

c i să asigure educație secundară în limbile relevante regionale sau vorbite de minorități; sau

În ceea ce privește ciclul de învățământ secundar din școlile medii din Constanța și Tulcea, orașe cu numeroși locuitori de limbă turcă, trebuie să menționăm faptul că limba turcă este studiată timp de trei ore, în fiecare săptămână, împreună cu orele de religie islamică.

- d i să asigure învățământ tehnic și profesional în limbile relevante regionale sau vorbite de minorități; sau**
ii să asigure o parte semnificativă din învățământul tehnic și profesional în limbile relevante regionale sau vorbite de minorități; sau
iii să asigure, în cadrul învățământului tehnic și profesional, predarea limbilor regionale sau aparținând minorităților relevante ca parte integrantă a programei de învățământ; sau
iv să aplice una dintre măsurile prevăzute la punctele i - iii de mai sus cel puțin cu privire la elevii care sau, după caz, ai căror familii solicită acest lucru într-un număr suficient;

Colegiul Național “Kemal Atatürk” oferă programe parțiale de învățământ vocațional în limba turcă. În cadrul Colegiului, sunt pregătiți imami de confesiune islamică, pedagogi preșcolari și cadre didactice pentru învățământul preșcolar. Viitoarele cadre didactice sunt împărțite în două clase de câte 28 de elevi fiecare, una axată pe teologie musulmană, iar cealaltă axată pe competențe pedagogice pentru pedagogi/cadre didactice la nivel preșcolar.

e
ii să asigure facilități pentru studierea acestor limbi în școli și universități, sau

Guvernul ar dori să adauge la informațiile prezentate în cadrul raportului inițial faptul că studierea limbii turce la nivel superior a înregistrat progrese importante. Astfel, în afară de studierea limbii turce la Universitatea din București și la Universitatea Ovidius din Constanța, Universitatea “Dimitrie Cantemir” din București și Universitatea “Sud-Est Europeană Lumina” din București, Universitatea “Babeș-Bolyai” din Cluj și Universitatea „Andrei Șaguna” din Constanța au introdus secții pentru studierea limbii turce. Un număr total de 114 studenți studiază limba turcă în cadrul Universității Ovidius din Constanța în anul universitar 2013-2014, în anul întâi de studiu.

f ...

- iii în cazul în care autorităților publice nu au competență în domeniul educației pentru adulți, să favorizeze și/sau să încurajeze oferirea acestor limbi ca discipline de educație pentru adulți și de învățare continuă;**

Referitor la solicitarea Comitetului de la paragraful 914 privind furnizarea, în cadrul următorului raport periodic, de informații referitoare la punerea în aplicare a acestei obligații, trebuie să menționăm faptul că Consutul Turciei din Constanța organizează astfel de cursuri anual în România și în Turcia. Aceste cursuri sunt adresat în principal cadrelor didactice de limbă și

literatură turcă și cadrelor didactice de religie islamică. Cadre didactice participă de asemenea la cursurile organizate de Centrul pentru Perfecționare Continuă. Începând cu anul 2012, Institutul Cultural Turc “Yunus Emre” organizează în București și Constanța cursuri de limba turcă și diferite alte cursuri de formare continuă.

g să întreprindă demersurile necesare pentru a asigura predarea istoriei și culturii reflectate de limbile regionale sau de cele ale minorităților;

Referitor la solicitarea Comitetului de la paragraful 918 privind furnizarea, în cadrul următorului raport periodic, de informații referitoare la faptul dacă cei care nu vorbesc limba turcă beneficiază de asemenea de studierea istoriei și culturii reflectate de limba turcă, trebuie menționat faptul că disciplina “Istoria și tradițiile minorităților naționale” este o disciplină care face parte din programa școlară de bază pentru clasele a 6-a și a 7-a.

Istoria și obiceiurile minorității turce sunt reflectate în manualele de istorie și de tradiții. Disciplina este predată în limba turcă.

Pentru elevii români, există un curs opțional intitulat *Istoria minorităților naționale*, elaborate cu sprijinul Departamentului pentru Relații Interetnice, care a contribuit și la editarea unui manual în anul 2008. Manualul cuprinde informații referitoare la toate minoritățile care trăiesc în România, este elaborat în limba română și a fost editat cu ajutorul profesorilor de istorie aparținând tuturor minorităților. Această disciplină poate fi studiată în învățământul secundar superior, nu numai în clasa a zecea, cum se indică în raportul din luna iunie 2012. În anul școlar 2012-2013, 50 de clase au optat pentru acest curs.

Elevii care nu vorbesc limba minorităților pot studia istoria și tradițiile minorităților în cadrul cursului general de istorie sau, dacă doresc, optând pentru cursul menționat mai sus în ciclul superior al învățământului secundar.

h să asigure pregătirea de bază și perfecționarea cadrelor didactice necesară pentru implementarea paragrafelor a-g acceptate de Parte;

Referitor la recomandarea Comitetului de la paragraful 920 privind asigurare de pregătire inițială și de perfecționare cadrelor didactice care sunt capabile să predea în limba turcă, trebuie să menționăm faptul că, anual, au fost pregătite 40 de cadre didactice de către Centrele Didactice de Formare și de Ministerul Educației, în colaborare cu Consulatul Turciei din Constanța. În anul 2013, între 25 iunie și 7 iulie, s-au organizat cursuri de limba turcă și metodologie pentru 25 de cadre didactice din Constanța, Tulcea și București, în Nevsehir - Turcia, de către Institutul Cultural Turc Yunus Emre. Pregătirea pentru obținerea unui grad academic a fost organizată de Universitatea din București în specialitatea limba turcă.

i să înființeze un organism sau organisme de supervizare responsabil/e de monitorizarea măsurilor luate și a progreselor înregistrate în ceea ce privește stabilirea și dezvoltarea predării limbilor regionale sau a celor aparținând minorităților și pentru elaborarea de rapoarte periodice privind concluziile acestuia/acestora, care vor fi făcute publice.

Referitor la solicitarea Comitetului de la paragraful 923 privind furnizarea, în cadrul următorului raport periodic, de informații referitoare la punerea în aplicare a acestei obligații trebuie să menționăm faptul că în cadrul inspectoratelor școlare care organizează procesul de învățământ în limba turcă, există un număr de inspector care sunt responsabili pentru monitorizarea acestui proces de învățământ. Există un inspectorat de limba turcă în cadrul Ministerului Educației Naționale și un inspector de limba turcă în cadrul Inspectoratului Județean Constanța.

Paragraful 2

Cu privire la educație și la alte teritorii decât cele în care sunt utilizate în mod tradițional limbile regionale sau cele ale minorităților, părțile se angajează ca, în cazul în care numărul utilizatorilor unei limbi regionale sau minoritare justifică acest lucru, să permită, să încurajeze sau să asigure predarea în limba regională sau minoritară sau predarea acesteia la toate etapele corespunzătoare de educație.

Referitor la solicitarea Comitetului de la paragraful 925 cu privire la furnizarea de informații suplimentare referitoare la referitoare la faptul dacă există un număr suficient de copii vorbitori de limbă turcă în zonele din afara Dobrogei care să justifice predarea limbii turce sau în această limbă și în ce măsură sunt avute în vedere nevoile acestor copii în cadrul sistemului de educație, trebuie să menționăm faptul că Ministerul Educației nu ne-a comunicat existența unor astfel de solicitări venind din alte regiuni în afară de Dobrogea. Potrivit informațiilor furnizate de Uniunea Democrată Turcă din România, există un număr foarte mic de copii care aparțin minorității turce în afara Dobrogei. Prin urmare, predarea limbii turce ca limbă maternă nu este justificată.

Uniunea Democrată Turcă din România a raportat că aceasta va continua să facă demersurile legale necesare în vederea înființării de grădinițe în limba turcă grădinițe. În învățământul superior, Uniunea facilitează posibilitatea de obținere a burselor sponsorizate de Republica Turcia.

Articolul 9 – Autoritățile judiciare

Paragraful 1

Părțile se angajează, cu privire la acele jurisdicții judiciare în care numărul de locuitori care utilizează limbile regionale sau în cele ale minorităților justifică măsurile menționate în cele ce urmează, în funcție de situația fiecăreia dintre aceste limbi și cu condiția ca utilizarea facilităților prevăzute de prezentul paragraf să nu fie considerată de judecător ca constituind un obstacol pentru administrarea corespunzătoare a justiției:

a în cadrul procedurilor penale:

...

ii să garanteze acuzatului dreptul de a folosi propria sa limbă regională sau minoritară; și/sau

Referitor la solicitarea Comitetului de la paragraful 927 cu privire la furnizarea de informații specifice referitoare la implementarea în practică a acestei prevederi cu privire la limba turcă, Guvernul dorește să facă trimitere la elementele prezentate în cadrul capitolului “Autoritățile judiciare”, partea a II-a, din prezentul raport. Trebuie să menționăm faptul că, în anii 2011 și 2012, Ministerul Justiției a eliberat autorizații unui număr de **27** de interpreți și traducători de limbă turcă.

a iii să se asigure de faptul că cererile și probele, scrise sau verbale, nu vor fi considerate inadmisibile doar pentru faptul că acestea sunt formulate într-o limbă regională sau minoritară; și/sau

Referitor la solicitarea Comitetului de la paragraful 930 privind clarificarea, în cadrul următorului raport periodic, a faptului dacă cadrul legal permite în practică introducerea de cereri și administrarea de probe, scrise sau verbale, în limba turcă, Guvernul dorește să facă trimitere la considerațiile generale prezentate în cadrul capitolului “Autoritățile judiciare”, partea a II-a, din prezentul raport. Probele nu vor fi considerate în nici un caz inadmisibile dacă sunt administrate într-o limbă aparținând minorităților. În anumite cazuri se poate solicita un traducător autorizat, în timp ce în altele (a se vedea capitolul menționat mai sus), procedurile se derulează în limba aparținând minorității (a se vedea exemplul privind Judecătoria Odorheiu Secuiesc din capitolul menționat mai sus și de asemenea alte exemple prezentate în **Anexa 4**). De asemenea, după cum rezultă în mod clar din tabelul cuprins în **Anexa 4**, în perioada 2011-2012, interpreții de limbă turcă au fost utilizați într-un număr de **315** cauze civile și penale.

b în cadrul procedurilor civile:

...

- ii să permită, ori de câte ori un justițiabil se prezintă în instanță, utilizarea de către acesta a limbii sale regionale sau minoritare fără ca aceasta să implice cheltuieli suplimentare pentru acesta; și/sau**

dacă este necesar, prin intermediul interpreților și traducătorilor;

Referitor la solicitarea Comitetului de la paragraful 932 cu privire la furnizarea de informații specifice referitoare la punerea practică în aplicare a acestei obligații cu privire la limba turcă, Guvernul dorește să facă trimitere la considerațiile generale prezentate în cadrul capitolului “Autoritățile judiciare”, partea a II-a, din prezentul raport.

- b iii să permită administrarea de documente și probe în limba regională sau în cea aparținând minorităților,**

dacă este necesar, prin intermediul interpreților și traducătorilor;

Referitor la solicitarea Comitetului de la paragraful 934 privind clarificarea, în cadrul următorului raport periodic, faptului dacă cadrul legal permite în practică introducerea de cereri și administrarea de probe, scrise sau verbale, în limba turcă, Guvernul dorește să facă trimitere la considerațiile generale prezentate în cadrul capitolului “Autoritățile judiciare”, partea a II-a, din prezentul raport. Probele nu vor fi considerate în nici un caz inadmisibile dacă sunt administrate într-o limbă aparținând minorităților. În anumite cazuri se poate solicita un traducător autorizat, în timp ce în altele (a se vedea capitolul menționat mai sus), procedurile se derulează în limba aparținând minorității (a se vedea exemplul privind Judecătoria Odorheiu Secuiesc din capitolul menționat mai sus).

c în procedurile judiciare privind probleme administrative:

...

- ii să permită, ori de câte ori un justițiabil se prezintă în instanță, utilizarea de către acesta a limbii sale regionale sau minoritare fără ca aceasta să implice cheltuieli suplimentare pentru acesta; și/sau**

dacă este necesar, prin intermediul interpreților și traducătorilor;

Referitor la solicitarea Comitetului de la paragraful 936 cu privire la furnizarea de informații specifice referitoare la punerea practică în aplicare a acestei obligații cu privire la limba turcă, Guvernul dorește să facă trimitere la considerațiile generale prezentate în cadrul capitolului “Autoritățile judiciare”, partea a II-a, din prezentul raport.

- c iii să permită administrarea de documente și probe în limba regională sau în cea aparținând minorităților,**

dacă este necesar, prin intermediul interpreților și traducătorilor;

Referitor la solicitarea Comitetului de la paragraful 938 cu privire la clarificarea faptului dacă cadrul legal permite introducerea de cereri sau administrarea de probe, scrise sau verbale, formulate în limba turcă, Guvernul dorește să facă trimitere la considerațiile generale prezentate în cadrul capitolului “Autoritățile judiciare”, partea a II-a, din prezentul raport.

Paragraful 2

Părțile se angajează:

- a **să nu respingă valabilitatea documentelor juridice întocmite în interiorul Statului pe unicul motiv că acestea sunt întocmite într-o limbă regională sau aparținând minorităților; sau**

Referitor la solicitarea Comitetului de la paragraful 941 privind furnizarea, în cadrul următorului raport periodic, de informații referitoare la punerea în aplicare a acestei obligații, Guvernul dorește să facă trimitere la considerațiile generale prezentate în cadrul capitolului “Autoritățile judiciare”, partea a II-a, din prezentul raport. Uniunea Democrată Turcă din România nu a raportat situații de refuz privind recunoașterea valabilității unui document juridic pe motiv că acesta era prezentat în limba turcă.

Paragraful 3

Părțile se angajează să pună la dispoziție în limbile regionale sau în cele ale minorităților cele mai importante texte statutare naționale și pe cele referitoare la utilizatorii acestor limbi, dacă acestea nu sunt asigurate în alt mod.

943. Comitetul de Experti încurajează autoritățile române să pună la dispoziție în limba turcă cele mai importante norme statutare naționale precum și pe cele care se referă în mod special la utilizatorii acestei limbi, în cazul în care acestea nu sunt asigurate în alt mod

România depune eforturi pentru realizarea acestui obiectiv în cadrul următoarei perioade de raportare și eventualele măsuri vor fi stabilite în colaborare cu Departamentul pentru Relații Interetnice și cu Institutul pentru Studierea Problemelor Minorităților Naționale.

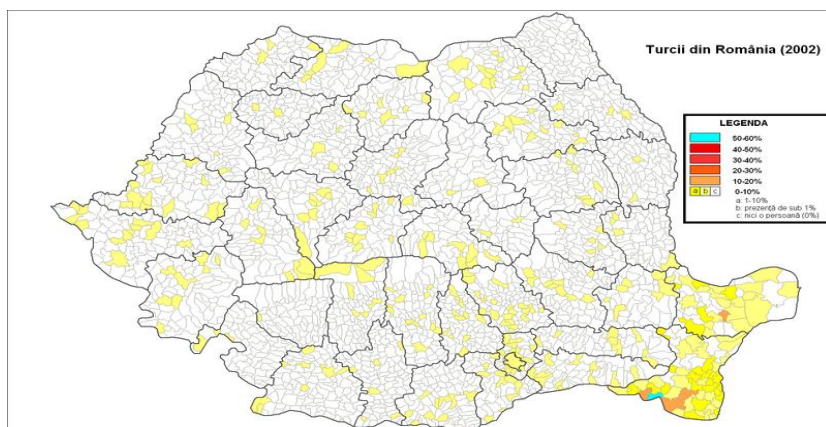
Articolul 10 – Autorități administrative și servicii publice

Potrivit rezultatelor finale ale recensământului din anul 2011, un număr de 27.698 de etnici turci trăiesc în România, număr care reprezintă 0,1377% din populația totală a României (20.121.641). Dintr-un număr de 27.698 de etnici turci, 25.302 sunt locuitori permanenți, declarând turca drept limbă maternă.

În ceea ce privește celelalte județe, populația de etnie turcă este mai degrabă redusă ca număr. Bucureștiul găzduiește un număr de 2.315 de etnici turci, acesta fiind un număr semnificativ la prima vedere însă, raportat la numărul total de locuitori, etnicii turci reprezintă mai puțin de 1%. În orașul Băneasa și în comuna Dobromir, ambele situate în județul Constanța, fiecare înregistrează o pondere de peste 20% de locuitori de etnie turcă.

Referitor la solicitarea Comitetului de la paragraful 944 privind transmiterea, în cadrul următorului raport periodic, unei liste cu localitățile în care vorbitorii de limbă turcă trăiesc într-un număr relevant în sensul articolului 10, Guvernul dorește de asemenea să facă trimitere la elementele prezentate în **Anexa 5** (lista localităților care afișează plăcuțe cu nume de localități bilingve sau multilingve).

Harta de mai jos prezintă distribuția teritorială a locuitorilor de etnie turcă. Chiar dacă a fost elaborată în anul 2002, diferențele comparative cu anul 2011, atât ca număr cât și ca distribuție, sunt ne semnificative.

Județ/oraș/comună	Nr. Total al populației stabile	Turci	% 3/2	Populația stabilită cu limba turcă declarată ca limbă maternă
1	2	3	4	5
Județul Constanța	684082	20826	3,04	18932
Orașul Medgidia	39780	3340	8,4	2953
Băneasa	5384	1136	21,1	973
Hârșova	9642	813	8,43	741
Techirghiol	7292	430	5,9	348
Amzacea	2712	238	8,77	191
Castelu	4856	498	11,69	784
Cobadin	8779	1026	11,69	1153
Dobromir	3031	1751	57,77	1750
Independența	3121	392	12,56	394
Lipnița	3168	210	6,62	115
Județul Tulcea	213083	1674	0,79	1761
Babadag	8940	395	4,41	707

Paragraful 1

În jurisdicțiile administrative ale statului în care numărul de locuitori care sunt utilizatori ai limbilor regionale sau a celor aparținând minorităților justifică măsurile menționate în cele ce urmează și în funcție de situație fiecărei limbi, părțile se angajează, în măsura în care acest lucru este posibil în mod rezonabil:

a ...

- ii să se asigure că funcționarii acestora care vin în contact cu publicul utilizează limbile regionale sau în cele ale minorităților în raporturile acestora cu persoanele care li se adresează în aceste limbi; sau
- iii să se asigure că utilizatorii limbilor regionale sau a celor aparținând minorităților pot formula solicitări verbale sau scrise și pot primi un răspuns în aceste limbi; sau
- iv să se asigure că utilizatorii limbilor regionale sau a celor aparținând minorităților pot formula solicitări verbale sau scrise în aceste limbi; sau
- v să se asigure că utilizatorii limbilor regionale sau a celor aparținând minorităților pot depune documente în mod valabil în aceste limbi;

Referitor la solicitarea Comitetului de la paragraful 949 referitoare la furnizarea de informații suplimentare cu privire la utilizarea limbii turce în cadrul instituțiilor locale ale administrației de stat, Guvernul dorește să facă trimitere la informațiile prezentate în cadrul capitolului “Autoritățile administrative” din partea a II-a prezentului raport (14 vorbitorii de limbă turcă

angajați în cadrul unităților teritoriale ale Jandarmeriei Române). Un număr total de **49 de funcționari publici aparținând minorității turce** sunt angajați în cadrul birourilor teritoriale ale administrației locale (primării) din județele Constanța și Brașov, potrivit situației prezentate de Ministerul de Interne în **Anexa 8** din prezentul raport, și există un număr de doi angajați care pot oferi asistență în limba turcă/tătară în cadrul Agenției Naționale de Plăți și Inspecție Socială.

Potrivit situației prezentate de Ministerul de Interne în **Anexa 14**, un număr total de **70 de vorbitori de limbă turcă** sunt angajați în cadrul primăriilor/consiliilor județene și al serviciilor specializate din subordinea acestora. Dintre aceștia, 48 sunt angajați în cadrul primăriei/consiliului județean Constanța, iar 20 sunt angajați în cadrul serviciilor specializate din subordinea consiliului local/județean Constanța.

Paragraful 2

Cu privire la autoritățile locale și regionale în teritoriul cărora numărul de locuitori care sunt utilizatori ai limbilor regionale sau a celor aparținând minorităților este de așa natură să justifice măsurile menționate mai jos, părțile se angajează să permită și/sau să încurajeze:

...

- b** *posibilitatea ca utilizatorii limbilor regionale sau a celor aparținând minorităților de a formula cereri verbale sau scrise în aceste limbi ;*

Referitor la recomandarea Comitetului de la paragraful 951 de a permite și/sau să încurajeze posibilitatea ca utilizatorii de limbă turcă să înainteze cereri verbale sau scrise în această limbă către autorităților locale, Guvernul dorește să facă trimitere la considerațiile prezentate în capitolul “Autoritățile administrative” din prezentul raport.

Potrivit informațiilor prezentate în **Anexa 17**, există posibilitatea de a depune cereri în limba turcă în localitatea Independența (județul Constanța - ponderea este sub 20%).

- d** *publicarea de către autoritățile locale a propriilor documente oficiale și în limbile relevante regionale sau vorbite de minorități;*

În ceea ce privește îndemnul Comitetului de la paragraful 953 de a permite și/sau încurajeze publicarea de către autoritățile locale a propriilor documente oficiale și în limba turcă, trebuie să menționăm faptul că, potrivit informațiilor furnizate în **Anexa 18**, aceste documente nu sunt publicate.

- e** *utilizarea de către autorități a limbilor regionale sau a celor aparținând minorităților, fără a exclude, cu toate acestea, utilizarea limbii/limbilor oficiale a/ale statului;*
- f** *utilizarea de către autorități a limbilor regionale sau a celor aparținând minorităților în cadrul dezbaterilor din adunările acestora, fără a exclude, cu toate acestea, utilizarea limbii/limbilor oficiale a/ale statului;*

Referitor la recomandarea Comitetului de la paragrafele 954 și 956 de a permite și/sau a încurajeze utilizarea de către autoritățile locale a limbii turce în cadrul dezbaterilor din ședințele acestora și de a furniza mai multe informații referitoare la implementarea acestei prevederi, trebuie să menționăm faptul că limba turcă este utilizată în localitatea Independența (județul Constanța).

În cazul Consiliului Local Băneasa, de exemplu, limba turcă nu este utilizată deoarece, din cei 15 membri ai consiliului, numai doi aparțin minorității turce și, prin urmare, utilizarea acestei limbi nu este justificată conform prevederilor legale în vigoare.

- g** *utilizarea sau adoptarea, dacă este necesar în asociere cu denumirea în limba oficială/limbile oficiale, a formelor tradiționale și corecte ale denumirilor de localități în limbile regionale sau aparținând minorităților*

Referitor la solicitarea Comitetului de la paragraful 959, privind furnizarea de informații suplimentare referitoare la utilizarea denumirilor de localități în limba turcă în cadrul următorului raport periodic, Guvernul dorește să facă trimitere la detaliile prezentate în **Anexa 5**. Trebuie adăugat faptul că, în anul 2001, printr-o hotărâre de guvern, a fost acceptată denumirea turcească a localităților. De exemplu, referitor la județul Constanța, au fost acceptate 44 de traduceri pentru 44 de localități, precum: Castelu (Kostel), Ghindărești (HobeHkoe); Independența (Bairamdede); Fântâna Mare (Başpunar). În comuna Dobromir, satul Văleni este de asemenea numit conform vechiului său nume turc, Yenisenlia. Aceeași situație apare și în cazul localității Lespezi, care este cunoscută și sub denumirea de Tekekoy.

Paragraful 3

Cu privire la serviciile publice furnizate de autoritățile administrative sau de alte persoane care acționează în numele acestora, părțile se angajează ca, în teritoriile în care sunt utilizate limbi regionale sau cele aparținând minorităților, în funcție de situația fiecărei limbi și în măsura în care acest lucru este posibil în mod rezonabil:

- a să se asigure de faptul că limbile regionale sau în cele ale minorităților sunt utilizate la furnizarea serviciilor; sau*
- b să permită utilizatorilor limbilor regionale sau a celor aparținând minorităților să adreseze solicitări și să primească răspuns în aceste limbi ; sau*
- c să permită utilizatorilor limbilor regionale sau a celor aparținând minorităților să adreseze solicitări în aceste limbi .*

Referitor la recomandarea Comitetului de la paragraful 962 de a se asigura de faptul că limba turcă este utilizată la furnizarea serviciilor publice și privind furnizarea de informații referitoare la punerea în aplicare a acestei obligații cu privire la limba turcă, Guvernul dorește să facă trimitere la exemplele specifice prezentate în cadrul capitolului “Autoritățile administrative” din partea a II-a prezentului raport.

Informații relevante sunt puse la dispoziție în **Anexa 14** (numărul de vorbitori ai limbii aparținând minorității angajați în cadrul serviciilor specializate din subordinea consiliilor locale/județene - 20 de vorbitori de limbă turcă angajați în județul Constanța).

Paragraful 4

În vederea punerii în aplicare a prevederilor paragrafelor 1, 2 și 3 acceptate de acestea, părțile se angajează să ia una sau mai multe dintre următoarele măsuri:

...

- b recrutarea și, acolo unde este necesar, instruirea funcționarilor sau a altor angajați din cadrul serviciului public necesari;*
- c respectarea, pe cât posibil, a solicitărilor venite din partea angajaților serviciului care cunosc o limbă regională sau aparținând minorităților de a fi numiți pe teritoriul în care se utilizează limba respectivă.*

În ceea ce privește solicitările Comitetului prevăzute la paragrafele 963-964 cu privire la furnizarea de informații referitoare la măsurile luate în conformitate cu această prevedere, Guvernul dorește să facă trimitere la exemplele specifice prezentate în cadrul capitolului “Autoritățile administrative” din partea a II-a prezentului raport.

Serviciile publice descentralizate oferă și angajează personal vorbitor de limbă turcă în funcție de posturile disponibile și de cerere. Informații relevante sunt puse la dispoziție în **Anexa 14**.

Paragraful 5

Părțile se angajează să permită utilizarea sau adoptarea de nume de familie în limba regională sau în cea aparținând minorităților, la solicitarea persoanelor interesate.

Referitor la solicitarea Comitetului de la paragraful 965 privind furnizarea de informații relevante în cadrul următorului raport periodic, trebuie să menționăm faptul că adoptarea numelor de familie în limbile regionale sau în cele ale minorităților este permisă, conform opțiunii solicitantului, având în vedere faptul că Legea nr. 287/2009 privind Codul civil, respectiv articolele 82 - 85, nu prevede nici o interdicție în acest sens. Prenumele turcești sunt utilizate în documentele oficiale. Nu s-au înregistrat refuzuri din partea autorităților în ceea ce privește întocmirea documentelor de stare civilă în limba turcă.

Articolul 11 – Mass-media

Paragraful 1

Părțile se angajează ca, în ceea ce privește utilizatorii limbilor regionale sau în cele ale minorităților din teritoriile în care sunt vorbite aceste limbi, în funcție de situația fiecărei limbi, în măsura în care autoritățile publice, au competență, sunt abilitate sau dețin un rol, în mod direct sau indirect, în acest domeniu, și respectând principiul independenței și autonomiei mass-mediei:

a în măsura în care radioul și televiziunea îndeplinesc o misiune aferentă serviciului public:

...

iii să adopte prevederi adecvate, astfel încât difuzorii să ofere programe în limbile regionale sau în cele ale minorităților;

Articolul 82, punctul 4, referitor la Legea audio-vizualului nr. 504/2002, prevede că, în regiunile în care minoritățile etnice reprezintă mai mult de 20 % din populația totală, furnizorii de servicii de radio și televiziune trebuie să asigure transmisia programelor difuzate în limba aparținând minorității. Fie periodic, fie pe bază de sesizări, Consiliul Național al Audiovizualului, prin intermediul Serviciului Inspecție, verifică dacă furnizorii respectă normele din legea sus-menționată: lista de programe este verificată conform principiului *must carry* și se verifică și notificarea de retransmisie. În cazul în care lista programelor include emisiuni în limba minorităților și există notificări de retransmitere, însă furnizorul refuză să le difuzeze, acesta din urmă va fi amendat în consecință.

Referitor la solicitarea de clarificare a Comitetului de la paragraful 969 cu privire la durata programelor de televiziune în limba turcă, Guvernul dorește să facă trimitere la considerațiile detaliate prezentate în Partea a II-a din raport, în cadrul capitolului “Mass-media”. Există de asemenea informații actualizate referitoare la **programele radio**.

În ceea ce privește extinderea duratei programelor radio în limba turcă, această posibilitate este explorată în prezent de Societatea Română de Radiodifuziune, în colaborare cu reprezentanții minorității turce.

b ...

ii să încurajeze și/sau să faciliteze difuzarea cu regularitate de programe radio în limbile regionale sau în cele ale minorităților;

În cazul în care au fost solicitări, statul roman a acordat licențe audio-video pentru transmisii terestre de programe radio, prin intermediul rețelelor de comunicații. Cadrul legal este asigurat de Legea audiovizualului nr. 504/2002. Prin urmare, Uniunea Democrată Turcă a obținut o licență pentru Radio T, post din cadrul Studioului Teritorial de Radio Constanța. Postul de radio menționat transmite în limbile turcă și tătare, timp de 9 ore, în fiecare zi. Emisiunile în limba

turcă ocupă 60 % din lista de programe. În ceea ce privește transmisia online, programele sunt difuzate 24/7.

Referitor la solicitarea de clarificare a Comitetului de la paragraful 970 cu privire la programele de radio în limba turcă, Guvernul ar dori să menționeze faptul că Radio Constanța transmite în limba turcă în fiecare marți, între orele 19.03-20.00

c ...

ii să încurajeze și/sau să faciliteze difuzarea cu regularitate de programe de televiziune în limbile regionale sau în cele ale minorităților;

Televiziunea publică transmite săptămânal emisiuni în limba turcă. Emisiunile durează o oră. Potrivit listei postului public de televiziune, programele destinate minorităților sunt difuzate conform următorului program:

- a.i.1. TVR 1 – 13:00 – 14:00
- a.i.2. TVR 2 – 14:30 – 15:00
- a.i.3. TVR1 – 15:30 – 16:00
- a.i.4. TVR3 – 11:30 – 13:00 (retransmisii)

Programele privind diferite alte minorități sunt difuzate zilnic și, pe parcursul întregii săptămâni, sunt acoperite toate minoritățile.

Referitor la recomandarea Comitetului de la paragraful 972 cu privire la facilitarea difuzării cu regularitate a programelor televiziunilor private în limba turcă, Guvernul dorește să facă trimitere la considerațiile prezentate în Partea a II-a din prezentul raport, în cadrul capitolului “Mass-media”.

În afară de aceasta, unii dintre distribuitorii privați de servicii de televiziune au inclus posturi turcești în propriile grile. Un astfel de exemplu îl constituie postul Kanal D.

d să încurajeze și/sau să faciliteze producția și distribuirea de materiale audio-video în limbile regionale sau în cele ale minorităților

Referitor la recomandarea Comitetului de la paragraful 974 cu privire la facilitarea realizării și distribuirii de creații audio-video în limba turcă, trebuie să menționăm faptul că statul sprijină procesul de realizare a materialelor audio (CD-uri) și a materialelor audio-video (DVD-uri), în limba turcă. Prin intermediul Departamentului pentru Relații Interetnice, s-a obținut finanțare pentru realizarea de CD-uri de muzică turcească. Mai mult decât atât, muzica turcească a fost inclusă pe CD-uri care reprezintă produsul final al diferitelor proiecte derulate de Departament (ex: includerea piesei *Telegrafin Telleri* pe CD-ul *Confluențe muzicale*).

e i să încurajeze și/sau să faciliteze crearea și/sau menținerea cel puțin a unui ziar în limbile regionale sau în cele ale minorităților; sau

Referitor la recomandarea Comitetului de la paragraful 976 de a încuraja și/sau facilita înființarea și/sau menținerea a cel puțin un ziar în limba turcă, trebuie să menționăm faptul că statul susține publicația lunară bilingvă (turcă și română) *Hakses*. Revista apare într-un tiraj de 100 de exemplare, care sunt distribuite gratuit.

- g** să sprijină pregătirea jurnaliștilor și a altui personal din mass-media care utilizează limbile regionale sau cele aparținând minorităților.

Referitor la solicitarea de clarificări a Comitetului de la paragraful 977 cu privire la sprijinirea pregătirii jurnaliștilor și a altor specialiști din mass-media care utilizează limba turcă, Guvernul dorește să facă trimitere la considerațiile prezentate în Partea a II-a din prezentul raport, în cadrul capitolului “Mass-media”.

În afară de aceasta, Institutul de Studii Turcice și Central-Asiatice din cadrul Universității “Babeș-Bolyai” oferă un pachet special de cursuri pentru jurnaliști. Institutul menționat este în cea mai mare parte finanțat de la bugetul de stat. Jurnaliștii din Turcia pot de asemenea beneficia de programele sponsorizate de statul român, prin intermediul Uniunii Democratice Turce din România.

Paragraful 2

Părțile se angajează să garanteze libertatea recepționării directe a transmisiunilor radio și de televiziune din statele vecine într-o limbă utilizată într-o formă identică sau similară cu limba regională sau cea aparținând minorităților și să nu se opună retransmisiei programelor de radio și televiziune din statele vecine într-o astfel de limbă. Acestea se angajează în continuare să se asigure de faptul că nu se vor impune restricții asupra libertății de exprimare și a liberei circulații a informațiilor din presa scrisă într-o limbă utilizată într-o formă identică sau similară cu limba regională sau cea aparținând minorităților. Dat fiind faptul că acestea aduc cu sine obligații și responsabilități, exercitarea libertăților menționate mai sus poate fi supusă anumitor formalități, condiții, restricții sau penalități prevăzute de lege și care sunt necesare într-o societate democratică, în interesul securității naționale, al integrității teritoriale sau al siguranței publice, pentru prevenirea tulburărilor sau a criminalității, pentru protejarea sănătății sau a bunelor moravuri, pentru protejarea reputației sau drepturilor celorlalți, pentru prevenirea dezvăluirii de informații primite în regim de confidențialitate sau pentru menținerea autorității și imparțialității puterii judecătorești.

Referitor la solicitarea de clarificare a Comitetului de la paragraful 979 cu privire la retransmiterea programelor de radio în limba turcă, Guvernul dorește să facă trimitere la considerațiile prezentate în Partea a II-a din prezentul raport, în cadrul capitolului “Mass-media”.

Paragraful 3

Părțile se angajează să se asigure de faptul că interesele utilizatorilor limbilor regionale sau a celor aparținând minorităților sunt reprezentate și avute în vedere în cadrul organismelor care ar putea fi înființate potrivit legii responsabile pentru garantarea libertății și pluralismului mass-mediei.

Referitor la solicitarea de clarificare a Comitetului de la paragraful 980 cu privire la reprezentarea vorbitorilor limbilor minorităților în cadrul organismelor care garantează libertatea și pluralismul mass-mediei, Guvernul dorește să facă trimitere la considerațiile prezentate în Partea a II-a din prezentul raport, în cadrul capitolului “Mass-media”.

Deși minoritatea turcă nu are propriul reprezentant în cadrul CNA, interesele minorităților naționale sunt reprezentate de reprezentantul Uniunii Democratice a Maghiarilor din România, care este în prezent reprezentant în cadrul CNA.

Mai mult decât atât, minoritățile au un reprezentant în cadrul Comisiei pentru Cultură, Artă și Mass-media, care este o comisie permanentă a Camerei deputaților. Actualul vicepreședinte al comisiei aparține minorității sârbești.

Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării (CNCD) poate fi sesizat, atât de persoane fizice cât și de instituții, în cazul în care interesele vorbitorilor de limbă turcă (minorității turce) sunt prejudiciate în orice mod, prin intermediul și de către programele media.

Plângerile depuse din anul 2008 și până în prezent nu conțineau astfel de plângeri cu privire la limba turcă.

În lumina faptului că televiziunile locale și-au exprimat disponibilitatea de a vinde timp de antenă, Uniunea Democrată Turcă din România preconizează să difuzeze emisiuni în limba turcă la nivel local.

Articolul 12 – Activități și facilități culturale

Paragraful 1

În ceea ce privește activitățile și facilitățile culturale - în special bibliotecile, bibliotecile video, centrele culturale, muzeele, arhivele, academiile, teatrele și cinematografele, precum și lucrările literare și producția de film, formele indigene de exprimare culturală, festivalurile și industria culturală, inclusiv, printre altele, utilizarea noilor tehnologii – părțile se angajează ca, în teritoriile în care sunt utilizate aceste limbi și în măsura în care autoritățile publice au competență, prerogative și dețin un rol în acest domeniu:

- a să încurajeze tipurile de exprimare și de inițiativă specifice limbilor regionale sau celor aparținând minorităților și să protejeze diferitele mijloace de acces la operele realizate în aceste limbi ;*
- b să promoveze diferitele mijloace de acces în alte limbi ale operelor realizate în limbile regionale sau cele aparținând minorităților prin susținerea și dezvoltarea activităților de traducere, dublaj, post-sincronizare și subtitrare ;*
- c să stimuleze accesul creațiilor realizate în alte limbi în limbile regionale sau cele aparținând minorităților prin susținerea și dezvoltarea activităților de traducere, dublaj, post-sincronizare și subtitrare ;*

În ceea ce privește solicitările Comitetului prevăzute la paragrafele 984 și 985 privind transmiterea, în cadrul următorului raport periodic, de informații specifice referitoare la aplicarea acestor prevederi cu privire la limba turcă, prezintă relevanță următoarele elemente:

Institutul de Studii Turcice și Central-Asiatice din cadrul Universității “Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca a publicat următoarele lucrări: *Tasin Gemil, Români și otomani în sec. XIV-XVI*, Editura Universității Ovidius, Constanța; *Tasin Gemil, Români și otomani în sec. XIV-XVI*, Editura Enciclopedică, București. Mai mult decât atât, Institutul, în parteneriat cu Consiliul Britanic, este responsabil de dezvoltarea fondului de documentare referitor la spațiul turc (atât în limba turcă cât și traduceri din turcă în limbile română și engleză), pentru comunitatea academică și pentru publicul larg.

Website-ul Institutului prezintă o serie de publicații în limba turcă, în limba română și în alte limbi străine de circulație internațională referitoare la istoria și cultura turcă (<http://orient.institute.ubbcluj.ro/publicatii.html>).

Institutul Cultural Român din Istanbul, finanțat de la bugetul de stat, organizează programe care urmăresc promovarea literaturii române prin traducerea creațiilor românești în turcă. Un exemplu de astfel de manifestare datează din luna iunie 2013, când s-a realizat un recital bilingv. Evenimentul a urmărit promovarea operei lui Mihai Eminescu printr-un spectacol în care copiii din diaspora au fost protagoniștii principali. Evenimentul a inclus și o prezentare multimedia a vieții și operei poetului român. În același timp, pentru a marca ziua nașterii poetului național, ICR Istanbul a transmis un poem tradus din română în turcă tuturor contactelor din baza de date a Institutului.

Mai mult decât atât, Institutul a contribuit la publicarea unui volum de poezie în limba turcă la Editura Ozan din Istanbul: *Poetul legendar al versului românesc: Mihai Eminescu*, o traducere realizată de celebrul scriitor și traducător turc Ali Narçın. Este pentru prima dată când opera lui Eminescu a fost tradusă în limba turcă direct din limba română.

Uniunea Democrată Turcă din România a beneficiat de sprijin bugetar de stat pentru traducerea în limba română a operelor scrise de autori turci:

- *”Metodologia cercetării etnopsihologice”* – Mictat Gatlan
- *”KUR’AN-I KERIM’DEN SURE VE DUALAR”* – Musledin Firdes
- *„Transferuri de izvoare”* – Fatma Sadic
- *„Poezii”* – Irfan Memet
- *„Lasă-mă să scriu”*, volum de poezie – Fatma Sadic

Lucrările enumerate mai sus nu sunt destinate comercializării însă sunt disponibile pentru cei interesați în biblioteca Uniunii, precum și la Biblioteca Județeană Constanța.

Ministerul Culturii din România, prin intermediul departamentului său specializat și al instituțiilor din subordinea sa, a organizat între anii 2010-2013, în colaborare cu Uniunea Democrată Turcă din România, o serie de manifestări culturale, dintre care menționăm: Simpozionul Internațional *“Femeia turcă în Balcani”*, în cadrul căruia participanții au utilizat limba turcă, precum și limba română. A fost asigurată traducere simultană.

Muzeul Național de Istorie și Arheologie din Constanța în colaborare cu Uniunea Democrată Turcă din România, a organizat în anul 2013 proiectul *“Interferențe Culturale Româno-Turce în Regiunea Dobrogea”* care a beneficiat de un grant în valoare de 48.347 lei din partea Administrației Fondului Cultural Național.

Trebuie adăugat faptul că DRI a sprijinit de asemenea financiar o serie de proiecte inițiate de Uniunea democrată Turcă din România, cum ar fi programul *“Frumoasa mea limbă maternă”* (Constanța, iunie 2013) (**Anexa 7**).

În anul 2013, Guvernul a alocat Uniunii Democrate Turce din România, prin intermediul Departamentului pentru Relații Interetnice, o sumă totală de 3 095 200 lei. O parte importantă din acest buget a fost cheltuită pentru editarea de carte și pentru publicația Hakses, pentru numeroase activități culturale, precum și pentru reuniuni și activități de lucru ale organizației și filialelor sale. În anul 2014, bugetul alocat de guvern a fost de aproximativ 3 189 180 lei, echivalentul a peste 700 000 EUR.

g *să încurajeze și/sau să faciliteze crearea unui organism sau a unor organisme responsabil/e de colectarea, păstrarea de copii și prezentarea sau publicarea creațiilor realizate în limbile regionale sau în cele ale minorităților;*

Referitor la solicitarea Comitetului de la paragraful 988 privind furnizarea de informații referitoare la materialele audio-video și la publicarea lucrărilor în limba turcă în cadrul următorului raport periodic, trebuie să menționăm faptul că Biblioteca Națională a României deține copii ale lucrărilor publicate în limbile minorităților, inclusive ale celor editate de turcii din România. Biblioteca Județeană Constanța păstrează copii ale lucrărilor în limba turcă precum și copii ale scriitorilor turci traduse în română.

h *dacă este necesar, să creeze și/sau să promoveze și să finanțare servicii de traducere și de documentare terminologică, în special cu scopul de a menține și a dezvolta o terminologie administrativă, comercială, economică, socială, tehnică sau juridică adecvată în fiecare limbă regională sau minoritară.*

Referitor la solicitarea Comitetului de la paragraful 990 privind furnizarea de informații relevante, oferind în special comentarii referitoare la orice nevoie de dezvoltare a terminologiei

necesare în limba turcă, în cadrul următorului raport periodic, Guvernul dorește să facă trimitere la elementele prezentate în Partea a II-a, capitolul “Cultură” din prezentul raport.

Deși nu există instituții specific care se ocupă de cercetarea terminologică, astfel de studii se află în derulare în cadrul Facultății de Limbă și Literatură Turcă a Universității din București, și al Institutului de Studii Turcice și Central-Asiatice al Universității “Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca.

Paragraful 3

Părțile se angajează ca, la elaborarea politicii lor culturale în străinătate, să includă prevederi adecvate, cu privire la limbile regionale sau cele aparținând minorităților și la culturile reflectate de acestea.

Referitor la solicitarea Comitetului de la paragraful 993 privind transmiterea, în cadrul următorului raport periodic, de informații specifice (inclusiv exemple) referitoare la aplicarea acestei prevederi cu privire la limba turcă, trebuie să menționăm faptul că Muzeul Național al Satului a prezentat la Istanbul în anii 2011-2013, în colaborare cu Institutul Cultural Român, expozițiile “Ada Kaleh – insula din suflet”. Istoria insulei a fost clădită pas cu pas cu fotografiile din arhiva personală a foștilor locuitori ai insulei, cu cărți poștale și ilustrate din istoria insulei, cu hărți vechi și cu povești ale băștinașilor. Obiecte din Ada Kaleh cu valoare simbolică au completat expoziția.

În afară de aceasta, Departamentul pentru Relații Interetnice organizează atât în România cât și în străinătate manifestări culturale care promovează limbile și tradițiile persoanelor aparținând minorităților naționale din țară. Astfel de manifestări au loc pe parcursul unor evenimente precum Ziua Minorităților, care are loc în decembrie, care îi dau posibilitatea DRI să invite reprezentanți ai instituțiilor internaționale din București și din țară. Programele menționate beneficiază frecvent de sprijin din partea Ministerului Afacerilor Externe.

Este important de menționat faptul că, de-a lungul timpului, au avut loc diferite schimburi culturale dintre România și Turcia. Activitățile au fost organizate de Uniunea Democrată Turcă din România, cu sprijinul statului român și al altor instituții culturale și de educație. De exemplu, la data de 12 septembrie 2013, a avut loc Congresul Internațional *Polifonic Cultural: Limba, Cultura și Civilizația Turcă în Lume* și acesta a reprezentat cea de a doua etapă a unui demers științific inițiat de Facultatea de Litere *Ovidius* din Constanța în primăvara anului 2013. Principalele subiecte discutate au fost următoarele:

- locul și importanța limbii turce în lume;
- mijloace didactice de predare a limbii turce ca limbă maternă/ limbă modernă;
- teme și valori universal în literatura turcă.

Limbile utilizate pe parcursul congresului au fost româna, turca și engleza.

Universitatea *Andrei Șaguna* a organizat în anul 2013 un seminar axat pe relația dintre instituțiile academice din regiunea Mării Negre. Manifestarea a beneficiat de prezența a doi reprezentanți din cadrul a două universități importante din Turcia, *Aidan* și *Karabuk*. Seminarul a reprezentat de asemenea o oportunitate pentru sublinierea importanței educației în limba maternă. Universitatea *Andrei Șaguna* din Constanța, împreună cu Institutul Cultural *Yunus Emre*, a fondat un centru de studii ale limbii turce, care funcționează în cadrul acestei universități.

Articolul 13 – Viața economică și socială

Paragraful 1

Cu privire la activitățile economice și sociale, părțile se angajează, ca pe teritoriul întregii țări:

...

- b să interzică introducerea în regulamentele interne ale societăților și în documentele private a oricăror clauze care exclud sau restricționează utilizarea limbilor regionale sau a celor aparținând minorităților, cel puțin între utilizatorii aceleiași limbi;**

Referitor la solicitarea de clarificare a Comitetului de la paragraful 994, Guvernul dorește să facă trimitere la considerațiile prezentate de acesta în Partea a II-a din prezentul raport, în cadrul capitolului "Viața economică și socială". Cu privire la limba turcă, nu s-au înregistrat plângeri referitoare la restricționarea sau interzicerea utilizării acesteia.

Articolul 14 – Schimburi transfrontaliere

Părțile se angajează:

- b în beneficiul limbilor regionale sau al celor aparținând minorităților, să faciliteze și/sau să promoveze cooperarea transfrontalieră, în special între autoritățile locale sau regionale pe teritoriul cărora se utilizează aceeași limbă într-o formă identică sau similară.**

Referitor la solicitarea de clarificări a Comitetului de la paragraful 997 referitoare la acordurile multilaterale și bilaterale menite să stimuleze contactele dintre utilizatorii aceleiași limbi din statele vizate în domeniul culturii, educației, informației, formării profesionale și educației permanente, Guvernul dorește să sublinieze următoarele elemente:

Cadrul legal:

1. *Programul de cooperare dintre România și Republica Turcia în domeniul educației, culturii și artelor, mass-mediei, tineretului și sportului*, semnat în București la data de 3 martie 2008, valabil pe un termen de un an de la data intrării sale în vigoare și reînnoit automat pentru perioade succesive de un an, cu condiția să nu fie denunțat de niciuna dintre părți cu șase luni înainte de data expirării;
2. *Protocolul dintre Guvernul României și Guvernul Turciei cu privire la recunoașterea diplomelor, certificărilor și gradelor academice*, propus de partenerul turc în luna martie 2012 pe parcursul negocierilor;
3. *Carta privind cooperarea economică în regiunea Mării Negre*, semnată la Yalta la data de 06.05. 1998 și aprobată prin Legea nr. 68/1999;
4. *Protocolul privind condițiile de funcționare a Școlii teologice Musulmane și a Liceului "Kemal Atatürk" din Medgidia* semnat la data de 22.12.1999, valabil până la data de 31.12.2005, în vigoare până la încheierea unui nou protocol;
5. *Protocolul privind înființarea și funcționarea Colegiului Comunității Pedagogice al Institutului "Kemal Atatürk" din cadrul Universității "Ovidius" din Constanța*, semnat la data de 14.06.2000, în vigoare până la intrarea în vigoare a unui nou protocol;
6. *Proiectul de protocol privind condițiile de funcționare a Colegiului Național "Kemal Atatürk" din Medgidia*, aflat în proces de negociere.
7. *Acordul dintre Guvernul României și Republica Turcia cu privire la înființarea, funcționarea și activitatea Institutului Cultural Român Cantemir din Istanbul și a Centrului Turc Yunus Emre din București – in curs de negociere.*
8. *Protocolul de cooperare în domeniul educației dintre Guvernul României și Guvernul Republicii Turcia.*

Burse

În anul 2010, Universitatea "Ovidius" din Constanța a oferit cinci burse pentru cursuri de limbă, cultură și civilizație românească, organizate de această universitate.

Lectori:

Pentru anul universitar 2011-2012, Ambasada Turciei din România a desemnat un lector turc la Universitatea "Ovidius" din Constanța în persoana domnului Ahmet Yeni Kale.

În februarie 2012, Universitatea "Trakya" din Edirne a adresat ministerului o solicitare privind desemnarea unui lector roman în cadrul acestei instituții. Solicitarea era în curs de analizare de către Institutul Limbii Române la momentul raportării.

Universitățile din România sunt frecventate de cetățeni turci după cum urmează:

Anul:	Total cetățeni turci	Dintre care:			
		Studii de licență	Studii de masterat	Rezidențiat	Doctorat
2010-2011	364	362	0	1	1
2011-2012	514	492	1	0	21
2012-2013	533	504	17	3	9

Colaborare:

Localitățile reprezentative în acest sens sunt: Constanța, Medgidia, Cobadin, Mangalia, Valul lui Traian, Fântâna-Mare, Tuzla, Castelu, Basarabi, Tulcea, Eforie Sud și București.

O poziție specială ocupă Colegiul Național "Kemal Atatürk" din Medgidia, înființat în parteneriat cu Ministerul Educației din Turcia în anul 1995. Această școală include clasele I-XII și asigură pregătire teologică și pedagogică. În clasele I-VIII, se studiază, printre alte discipline, limba și religia. La nivel liceal, discipline specializate de educație teologică sunt de asemenea predate în limba turcă, în afară de predarea limbii și literaturii turce ca disciplină autonomă.

În anul școlar 2000-2001, Școala Teologică Musulmană și Școala "Kemal Atatürk" au devenit Colegiul Național al Comunității. Funcționarea continuă a școlii sub această formă asigură o gamă extinsă de specializări, pregătind absolvenți care aparțin minorității turce și tătare din România.

Alte colaborări:

Au fost semnate acorduri de cooperare și de înfrățire între 43 de școli din România și școli din Turcia. Între anii 2010 și 2013, s-au dezvoltat o serie de 18 parteneriate noi.

În afară de aceasta, Comisia pentru Educație a Uniunii Democrate Turce din România este membru al Federației Internaționale a Cadrelor Didactice din Europa și Asia, cu sediul la Ankara, o instituția care reunește cadre didactice din Turcia, Azerbaidjan, Kosovo, Irak, Afghanistan, Macedonia, Ucraina și România. Cadre didactice care sunt membri ai organizației se reunesc periodic în unul din statele membre.

Organizația pentru Cooperare Economică a Mării Negre organizează programe de cooperare între state precum Turcia, Bulgaria, și România, state cu locuitori vorbitori de limbă turcă. România deține funcția de secretar general adjunct al Secretariatului Permanent Internațional (PERMIS) ale BSEC.

Schimburi culturale

Noiembrie 2011 – Festivalul de Film “Patrimoniul Cultural al Regiunii mării negre” cu participarea câte unui regizor din următoarele țări: Albania, Armenia, Azerbaidjan, Bulgaria, Georgia, Republica Moldova, Federația Rusă, Serbia, Turcia și Ucraina.

Noiembrie 2011 – inaugurarea centrelor culturale “Yunus Emre” din București și Constanța.

Aprilie 2011 – programul comun de cercetare al Ministerului Culturii din România și al Comisiei Naționale UNESCO din Turcia “Împărtășim aceleași gusturi: gastronomie tradițională turcească și română comună”.

Trebuie adăugat faptul că au fost încheiate următoarele **acorduri de înfrățire** între municipalități din România și din Turcia:

- **2006** - orașele Năvodari și Gemlik; consiliile locale din Giurgiu și Edirne;
- **2007** - Constanța și Izmir; satele Cumpăna și Akcay; consiliile locale din Petrila și Adana;
- **2008** - orașele Râmnicu Vâlcea și Aydin;
- **2009** - Mangalia și Bodrum și Cesme; Băile Olănești, Bârlad și Cumayeri;
- **2011** - Botoșani și Karaman; satele Grădiștea și Kilimli; satele Măneciu și Sarkoy; Sectorul 1 București și municipalitatea Beyoğlu – Istanbul;
- **2012** - municipiile Dorohoi și Aksaray; municipiile Medgidia și Mudanya.

Limba ucraineană

Articolul 8 – Educație

Aspecte generale

Cu privire la limba ucraineană, România a ratificat art. 8.1.a.i, b.i și c.i, care obligă statele semnatare să asigure educație în limba minorităților fără a fi necesară o solicitare prealabilă din partea părinților sau a elevilor.

Studierea limbii ucrainene se desfășoară în baza Legii educației naționale nr. 1/2011, articolul 45, și a Metodologiei privind studiarea unei limbi ca limbă maternă, studiarea limbii și literaturii române, studiarea istoriei și tradițiilor persoanelor aparținând minorităților naționale și studiarea muzicii în limba maternă - articolele 33, 34, 35 ale Ordinului ministrului educației nr. 5671/2012). După cum a prezentat Guvernul detaliat în cadrul Părții a II-a, capitolul “Educație” din prezentul raport, pot fi organizate clase cu un număr de elevi mai mic decât minimul prevăzut de lege, în conformitate cu procedura specială prevăzută de articolul 63 din Legea educației naționale.

Paragraful 1

Cu privire la educație, părțile se angajează ca, în teritoriile în care sunt utilizate aceste limbi, în funcție de situația fiecăreia dintre aceste limbi, și fără a aduce atingere predării limbii/limbilor oficiale a statului:

- a i să asigure educație preșcolară în limbile relevante regionale sau vorbite de minorități; sau**

Referitor la solicitarea Comitetului de la paragraful 99 cu privire la clarificarea numărului de copii înscriși la grădinițele care oferă învățământ preșcolar în limba ucraineană, trebuie să menționăm faptul că, în anul școlar 2012-2013, un număr de 1584 de copii erau înscriși în învățământul preșcolar.

- b i să asigure educație primară în limbile relevante regionale sau vorbite de minorități; sau**

Referitor la prevederile paragrafului 1000, Guvernul ar dori să sublinieze faptul că numărul de elevi din învățământul primar în limba ucraineană în anul școlar 2012-2013 a fost de 125.

Referitor la recomandarea Comitetului de la paragraful 1002 privind promovarea trecerii de la modelul de predare a limbii ucrainene doar ca disciplină la predarea în limba ucraineană, în conformitate cu angajamentul asumat, trebuie să menționăm faptul că toate disciplinele din planul-cadru, **atunci când se studiază limba ucraineană ca limbă maternă**, sunt predate în această limbă, cu excepția literaturii române.

c i să asigure educație secundară în limbile relevante regionale sau vorbite de minorități; sau

Guvernul ar dori să sublinieze faptul că **paragraful 1003 trebuie actualizat cu informații noi**. Astfel, 461 de elevi erau înscriși în învățământul secundar în limba ucraineană (41 în școli și 421 în licee) în anul școlar 2012-2013. Liceul Ucrainean Taras Sevcenko din Sighetu Marmăției, județul Maramureș, avea 167 de elevi, iar predarea se realiza exclusiv în limba ucraineană. În cadrul unei secții de la Colegiul Național Iulia Hașdeu din Lugoj, județul Timiș (167 de elevi) și de la Colegiul Tehnic Lațcu Vodă din Siret, județul Suceava (202 de elevi) se predă, de asemenea, exclusiv în limba ucraineană.

Guvernul ar dori să sublinieze faptul că **paragraful 1004 trebuie de asemenea actualizat**, deoarece un număr considerabil de elevi din învățământul secundar (3237) și din cel primar (2944) studiază limba ucraineană ca disciplină sau studiază discipline precum muzica sau religia în limba ucraineană în anul școlar 2012-2013.

În lumina elementelor menționate mai sus, Guvernul declară că recomandarea Comitetului de la paragraful 1005 privind promovarea trecerii de la modelul de predare a limbii ucrainene doar ca disciplină la predarea în limba ucraineană, în conformitate cu angajamentul asumat, a fost îndeplinită încă de la momentul depunerii primului raport.

d i să asigure învățământ tehnic și profesional în limbile relevante regionale sau vorbite de minorități; sau
ii să asigure o parte semnificativă din învățământul tehnic și profesional în limbile relevante regionale sau vorbite de minorități; sau
iii să asigure, în cadrul învățământului tehnic și profesional, predarea limbilor regionale sau aparținând minorităților relevante ca parte integrantă a programei de învățământ; sau
iv să aplice una dintre măsurile prevăzute la punctele i - iii de mai sus cel puțin în privirea elevii care sau, după caz, ai căror familii solicită acest lucru într-un număr suficient;

Referitor la recomandarea Comitetului de la paragraful 1007 privind elaborarea, în strânsă colaborare cu reprezentanții vorbitorilor de limbă ucraineană, a unei strategii de predare a limbii ucrainene sau în această limbă la diferite niveluri de învățământ, în conformitate cu angajamentele asumate în baza Cartei, trebuie să menționăm faptul că există predare în limba ucraineană la toate nivelurile de studiu (preșcolar, primar, gimnazial și liceal) potrivit legislației în vigoare. De exemplu, Liceul Tehnic Poienile de Sub Munte include de asemenea include 4 școli gimnaziale și primare și 7 grădinițe. Există un număr de 93 unități de învățământ care include și grădinițe și unități cu linii de învățământ în limba ucraineană în județele Maramureș, Suceava, Timiș, Caraș-Severin, Satu Mare, Botoșani, Arad și Tulcea sau în care se studiază limba ucraineană. Numărul total al elevilor este de 8205 în învățământul preșcolar, primar și secundar în anul școlar în curs.

Unitățile de învățământ reprezentative pentru învățământul tehnic și profesional în limba ucraineană sunt: Liceul Pedagogic "Taras Șevcenko" din Sighetu Marmăției, județul Maramureș (cu predare în limba ucraineană), Colegiul Tehnic „Lațcu Vodă” din Siret, județul Suceava, și Colegiul Național „Iulia Hașdeu” din Lugoj, județul Timiș (care găzduiește departamente cu predare în limba ucraineană).

e

iii în cazul în care, datorită rolului pe care îl deține statul în ceea ce privește instituțiile de învățământ superior, subparagrafele i și ii nu pot fi aplicate, să încurajeze și/sau permită realizarea învățământului universitar sau a altor forme de învățământ superior în limbile regionale sau cele aparținând minorităților sau să asigure facilități pentru studierea acestor limbi ca discipline universitare sau ale altor forme de învățământ superior;

În afară de secția ucraineană din cadrul Universității din București, limba ucraineană poate fi studiată la Universitatea “Ștefan cel Mare” din Suceava și la Universitatea “Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca. Un număr de 30 de studenți au fost înscriși în anul întâi de studiu în anul universitar 2013-2013 la Universitatea “Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca, iar 12 studenți au fost înscriși în anul întâi de studiu la Universitatea “Ștefan cel Mare” din Suceava în anul universitar 2013-2014.

f *iii în cazul în care autoritățile publice nu au competență în domeniul educației pentru adulți, să favorizeze și/sau să încurajeze oferirea acestor limbi ca discipline de educație pentru adulți și de învățare continuă;*

Referitor la recomandarea Comitetului de la paragraful 1011 cu privire la favorizarea și/sau încurajarea ofertei privind studierea limbii ucrainene ca disciplină de studio pentru adulți și pentru formare continuă, trebuie să menționăm faptul că limba ucraineană nu este predată în cadrul învățării pentru adulți sau al formării continue. Există cu toate acestea o serie de cursuri periodice de formare a formatorilor dedicate cadrelor didactice care predau în limba ucraineană sau care predau limba ucraineană ca disciplină. În fiecare an, consilierul responsabil de predarea limbii ucrainene sau de predarea în această limbă din cadrul Ambasadei Ucrainei la București sau prin intermediul Ministerului Educației din Ucraina, contactează universitățile din Ucraina pentru a se asigura de faptul că 10-20 de cadre didactice sunt trimise să participe la aceste cursuri, pe o perioadă de 5-10 zile, în România. Au fost de asemenea organizate cursuri de formare pentru cadrele didactice la Casa Corpului Didactic Maramureș.

g *să întreprindă demersurile necesare pentru a asigura predarea istoriei și culturii reflectate de limbile regionale sau de cele ale minorităților;*

Referitor la solicitarea Comitetului de la paragraful 1015 privind furnizarea, în cadrul următorului raport periodic, de informații specifice referitoare la faptul dacă cei care nu vorbesc limba ucraineană beneficiază de asemenea de studierea istoriei și culturii reflectate de limba ucraineană, trebuie să menționăm faptul că disciplina “Istoria și tradițiile minorităților naționale” este o disciplină care face parte din programa școlară de bază pentru clasele a 6-a și a 7-a.

Pentru elevii români, există un curs opțional intitulat *Istoria minorităților naționale*, elaborat cu sprijinul Departamentului pentru Relații Interetnice, care a contribuit și la editarea unui manual în anul 2008. Manualul cuprinde informații referitoare la toate minoritățile care trăiesc în România, este elaborat în limba română și a fost editat cu ajutorul profesorilor de istorie aparținând tuturor minorităților. Această disciplină poate fi studiată în învățământul secundar superior, nu numai în clasa a zecea, cum se indică în raportul din luna iunie 2012. În anul școlar 2012-2013, 50 de clase au optat pentru acest curs.

Elevii care nu vorbesc limba minorităților pot studia istoria și tradițiile minorităților în cadrul cursului general de istorie sau, dacă doresc, optând pentru cursul menționat mai sus în ciclul superior al învățământului secundar.

h *să asigure pregătirea de bază și perfecționarea cadrelor didactice necesară pentru implementarea paragrafelor a-g acceptate de Parte;*

Referitor la solicitarea Comitetului de la paragraful 1017 cu privire la furnizarea de informații suplimentare referitoare la pregătirea de bază și la perfecționarea cadrelor didactice necesară

pentru implementarea angajamentelor prevăzute de articolul 8.1.a-g, trebuie să menționăm faptul că personalul didactic care predă limba ucraineană sau alte materii în limba ucraineană beneficiază de pregătire în cadrul universităților din Ucraina, cu sprijinul Ambasadei Ucrainei în România: în anul 2010, 20 cadre didactice din 8 județe au fost pregătite la Cernăuți, în anul 2011, același număr de cadre didactice a fost pregătit la Lvov și, de asemenea, 10 cadre didactice din Maramureș au beneficiat de pregătire în Ivano-Frankivsk în baza parteneriatului dintre Regiunea Ivano-Frankivsk și Inspectoratul Școlar județean Maramureș. În anul 2012, un grup suplimentar alcătuit din 15 cadre didactice a beneficiat de pregătire în cadrul acestui parteneriat.

- i să înființeze un organism sau organisme de supervizare responsabil/e de monitorizarea măsurilor luate și a progreselor înregistrate în ceea ce privește stabilirea și dezvoltarea predării limbilor regionale sau a celor aparținând minorităților și pentru elaborarea de rapoarte periodice privind concluziile acestuia/acestora, care vor fi făcute publice.*

Referitor la recomandarea Comitetului de la paragraful 1019 cu privire la crearea unui organism responsabil de monitorizarea măsurilor luate și a progreselor înregistrate în ceea ce privește stabilirea și dezvoltarea predării limbii ucrainene și elaborarea de rapoarte publice periodice cu privire la constatările acestuia, trebuie să menționăm faptul că, în cadrul Ministerului Educației și al inspectoratelor școlare județene care organizează învățământul în limbile minorităților, există un număr de inspectori responsabili de monitorizarea procesului educațional de studiere a limbilor minorităților. Potrivit datelor furnizate de Uniunea Ucrainenilor din România, inspectoratele școlare județene din Suceava, Maramureș și Caraș-Severin au angajat vorbitori de limbă ucraineană în calitate de inspector școlari pentru limba ucraineană. Rapoartele acestora sunt avute în vedere în mod corespunzător de Ministerul Educației la elaborarea politicilor privind predarea limbii ucrainene.

Paragraful 2

Cu privire la educație și la alte teritorii decât cele în care sunt utilizate în mod tradițional limbile regionale sau cele ale minorităților, părțile se angajează ca, în cazul în care numărul utilizatorilor unei limbi regionale sau minoritare justifică acest lucru, să permită, să încurajeze sau să asigure predarea în limba regională sau minoritară sau predarea acesteia la toate etapele corespunzătoare de educație.

Referitor la recomandarea Comitetului de la paragraful 1020 privind promovarea acestei posibilități în rândul vorbitorilor de limbă ucraineană în vederea realizării cel puțin într-o anumită măsură, trebuie să menționăm faptul că Ministerul Educației nu ne-a comunicat despre existența unor astfel de solicitări venite din zone în care limba ucraineană nu este vorbită în mod tradițional.

Articolul 9 – Autoritățile judiciare

Paragraful 1

Părțile se angajează, cu privire la acele jurisdicții în care numărul de locuitori care utilizează limbile regionale sau în cele ale minorităților justifică măsurile menționate în cele ce urmează, în funcție de situația fiecăreia dintre aceste limbi și cu condiția ca utilizarea facilităților prevăzute de prezentul paragraf să nu fie considerată de judecător ca constituind un obstacol pentru administrarea corespunzătoare a justiției:

- a în cadrul procedurilor penale:*

...

- ii să garanteze acuzatului dreptul de a folosi propria sa limbă regională sau minoritară; și/sau*

Referitor la solicitarea Comitetului de la paragraful 1022 cu privire la furnizarea de informații specifice referitoare la implementarea în practică a acestei prevederi în ceea ce privește limba ucraineană, Guvernul dorește să facă trimitere la elementele prezentate în cadrul capitolului

“Autoritățile judiciare”, partea a II-a, din prezentul raport. Trebuie să menționăm faptul că, în anii 2011 și 2012, Ministerul Justiției a eliberat autorizații unui număr de **25** de interpreți și traducători de limbă ucraineană.

- a** *iii să se asigure de faptul că cererile și probele, scrise sau verbale, nu vor fi considerate inadmisibile doar pentru faptul că acestea sunt formulate într-o limbă regională sau minoritară; și/sau*

Referitor la solicitarea Comitetului de la paragraful 1025 privind clarificarea, în cadrul următorului raport periodic, faptului dacă cadrul legal permite în practică introducerea de cereri și administrarea de probe, scrise sau verbale, în limba ucraineană, Guvernul dorește să facă trimitere la considerațiile generale prezentate în cadrul capitolului “Autoritățile judiciare”, partea a II-a, din prezentul raport. Probele nu vor fi considerate în nici un caz inadmisibile dacă sunt administrate într-o limbă aparținând minorităților. În anumite cazuri se poate solicita un traducător autorizat, în timp ce în altele (a se vedea capitolul menționat mai sus), procedurile se derulează în limba aparținând minorității (a se vedea exemplul privind Judecătoria Odorheiu Secuiesc din capitolul menționat mai sus și de asemenea alte exemple prezentate în **Anexa 4**).

- b** *în cadrul procedurilor civile:*

...

- ii să permită, ori de câte ori un justițiabil se prezintă în instanță, utilizarea de către acesta a limbii sale regionale sau minoritare fără ca aceasta să implice cheltuieli suplimentare pentru acesta; și/sau*

dacă este necesar, prin intermediul interpreților și traducătorilor;

Referitor la solicitarea Comitetului de la paragraful 1027 cu privire la furnizarea de informații specifice referitoare la punerea în aplicare a acestei obligații cu privire la limba ucraineană, Guvernul dorește să facă trimitere la considerațiile generale prezentate în cadrul capitolului “Autoritățile judiciare”, partea a II-a, din prezentul raport.

- b** *iii să permită administrarea de documente și probe în limba regională sau în cea aparținând minorităților,*

dacă este necesar, prin intermediul interpreților și traducătorilor;

Referitor la solicitarea Comitetului de la paragraful 1029 privind clarificarea, în cadrul următorului raport periodic, a faptului dacă cadrul legal permite în practică introducerea de cereri și administrarea de probe, scrise sau verbale, în limba ucraineană, Guvernul dorește să facă trimitere la considerațiile generale prezentate în cadrul capitolului “Autoritățile judiciare”, partea a II-a, din prezentul raport. Probele nu vor fi considerate în nici un caz inadmisibile dacă sunt administrate într-o limbă aparținând minorităților. În anumite cazuri se poate solicita un traducător autorizat, în timp ce în altele (a se vedea capitolul menționat mai sus), procedurile se derulează în limba aparținând minorității (a se vedea exemplul privind Judecătoria Odorheiu Secuiesc din capitolul menționat mai sus).

- c** *în procedurile judiciare privind probleme administrative:*

...

- ii să permită, ori de câte ori un justițiabil se prezintă în instanță, utilizarea de către acesta a limbii sale regionale sau minoritare fără ca aceasta să implice cheltuieli suplimentare pentru acesta; și/sau*

dacă este necesar, prin intermediul interpreților și traducătorilor;

Referitor la solicitarea Comitetului de la paragraful 1031 cu privire la furnizarea de informații specifice referitoare la punerea în aplicare a acestei obligații cu privire la limba ucraineană,

Guvernul dorește să facă trimitere la considerațiile generale prezentate în cadrul capitolului “Autoritățile judiciare”, partea a II-a, din prezentul raport.

- c   iii   să permită administrarea de documente și probe în limba regională sau în cea aparținând minorităților, dacă este necesar, prin intermediul interpreților și traducătorilor;*

Referitor la solicitarea Comitetului de la paragraful 1033 cu privire la clarificarea faptului dacă cadrul legal permite introducerea de cereri sau administrarea de probe, scrise sau verbale, în limba ucraineană, Guvernul dorește să facă trimitere la considerațiile generale prezentate în cadrul capitolului “Autoritățile judiciare”, partea a II-a, din prezentul raport.

Paragraful 2

Părțile se angajează:

- a   să nu respingă valabilitatea documentelor juridice întocmite în interiorul Statului pe unicul motiv că acestea sunt întocmite într-o limbă regională sau aparținând minorităților; sau*

Referitor la solicitarea Comitetului de la paragraful 1036 privind furnizarea, în cadrul următorului raport periodic, de informații referitoare la punerea în aplicare a acestei obligații, Guvernul dorește să facă trimitere la considerațiile generale prezentate în cadrul capitolului “Autoritățile judiciare”, partea a II-a, din prezentul raport. Nu s-au raportat cazuri de respingere a valabilității unui document pe unicul motiv că acesta a fost redactat în limba ucraineană.

Paragraful 3

Părțile se angajează să pună la dispoziție în limbile regionale sau în cele ale minorităților cele mai importante texte statutare naționale și pe cele referitoare la utilizatorii acestor limbi, dacă acestea nu sunt asigurate în alt mod.

1038. Comitetul de Experți încurajează autoritățile române de a pune la dispoziție în limba ucraineană cele mai importante norme statutare naționale precum și pe cele care se referă în mod special la utilizatorii acestei limbi, în cazul în care acestea nu sunt asigurate în alt mod.

Acesta este un obiectiv pe care România depune eforturi pentru a-l realiza în cadrul următoarei perioade de raportare, iar eventualele măsuri vor fi stabilite în colaborare cu Departamentul pentru Relații Interetnice și cu Institutul pentru Studierea Problemelor Minorităților Naționale.

Articolul 10 – Autorități administrative și servicii publice

Potrivit rezultatelor finale ale recensământului din anul 2011, 50.920 de cetățeni români au declarat că aparțin minorității ucrainene, 48.910 dintre aceștia declarând limba ucraineană ca limbă maternă. În termeni numerici, minoritatea ucraineană reprezintă cea de a treia minoritate națională din România. Comparativ cu recensământul din anul 2002, în anul 2011, s-a înregistrat o scădere a numărului de cetățeni etnici ucraineni (61.098 în anul 2002 – 50.920 în anul 2011), și aceasta urmând tendința general de scădere a populației din România.

Cea mai mare concentrare a populației ucrainene se află în județul Maramureș – 30.548, dintre care 29.684 trăiesc în zonele rurale, iar 846 în cele urbane (potrivit datelor furnizate de Institutul Național de Statistică). Concentrări semnificative ale populației ucrainene se înregistrează în

județe precum Suceava, Caraș-Severin, Maramureș, Tulcea, Arad, Botoșani și Satu Mare. The ponderea este de peste 20% în localitățile Bîrna – 27,32%, (Timiș) Copacele – 59,41%, Păltiniș – 34,63% (Caraș-Severin), Remeți – 70,92%, Ruscova – 90,43%, Repedea – 94,82%, Bistra – 84,88%, Rona de Sus – 83,34%, Poienile de Sub Munte – 91,86%, Bocicoiu Mare – 52,72% (Maramureș), Bălcăuți – 69,67%, Izvoarele Sucevei – 55,11%, Ulma – 40,40% (Suceava) și Știuca – 96,28% (Timiș).

Referitor la solicitarea Comitetului de la paragraful 1039 privind transmiterea, în cadrul următorului raport periodic, unei liste cu localitățile în care există un număr relevant în sensul articolului 10 de vorbitori de limba ucraineană, Guvernul dorește de asemenea să facă trimitere la elementele prezentate în **Anexa 5** (lista localităților care afișează plăcuțe cu nume de localități bilingve sau multilingve).

Paragraful 1

În jurisdicțiile administrative ale statului în care numărul de locuitori care sunt utilizatori ai limbilor regionale sau a celor aparținând minorităților justifică măsurile menționate în cele ce urmează și în funcție de situație fiecărei limbi, părțile se angajează, în măsura în care acest lucru este posibil în mod rezonabil:

a ...

- ii *să se asigure că funcționarii acestora care vin în contact cu publicul utilizează limbile regionale sau în cele ale minorităților în raporturile acestora cu persoanele care li se adresează în aceste limbi; sau*
- iii *să se asigure că utilizatorii limbilor regionale sau a celor aparținând minorităților pot formula solicitări verbale sau scrise și pot primi un răspuns în aceste limbi; sau*
- iv *să se asigure că utilizatorii limbilor regionale sau a celor aparținând minorităților pot formula solicitări verbale sau scrise în aceste limbi; sau*
- v *să se asigure că utilizatorii limbilor regionale sau a celor aparținând minorităților pot depune documente în mod valabil în aceste limbi;*

Referitor la solicitarea Comitetului de la paragraful 1044 referitoare la furnizarea de informații suplimentare cu privire la utilizarea limbii ucrainene în cadrul instituțiilor locale ale administrației de stat, Guvernul dorește să facă trimitere la informațiile prezentate în cadrul capitolului “Autoritățile administrative” din partea a II-a prezentului raport (4 vorbitori de limbă ucraineană angajați în cadrul unităților teritoriale ale Jandarmeriei Române, vorbitori de limbă ucraineană angajați în cadrul Departamentului pentru Relații cu Publicul al instituției prefectului din Arad, 153 de vorbitori de limbă ucraineană angajați în cadrul unităților teritoriale ale Poliției Române de Frontieră). De asemenea, un număr total de **149 de funcționari publici sunt etnici ucraineni** angajați în cadrul birourilor teritoriale ale administrației locale (primării) din județele Botoșani, Maramureș, Suceava și Timiș Județe, potrivit situației prezentate de Ministerul de Interne în **Anexa 9** din prezentul raport.

Potrivit situației prezentate de Ministerul de Interne în **Anexa 14**, un număr total de **168 de vorbitori de limbă ucraineană** sunt angajați în cadrul primăriilor/consiliilor județene și al serviciilor specializate din subordinea acestora. Dintre aceștia, 104 sunt angajați în cadrul consiliilor locale/județene din județul Maramureș, iar 41 sunt angajați în cadrul primăriei/consiliului județean Suceava.

Paragraful 2

Cu privire la autoritățile locale și regionale în teritoriul cărora numărul de locuitori care sunt utilizatori ai limbilor regionale sau a celor aparținând minorităților este de așa natură să justifice măsurile menționate mai jos, părțile se angajează să permită și/sau să încurajeze:

...

- b *posibilitatea ca utilizatorii limbilor regionale sau a celor aparținând minorităților de a formula cereri verbale sau scrise în aceste limbi ;*

Referitor la recomandarea Comitetului de la paragraful 1047 de a permite și/sau încuraja posibilitatea ca utilizatorii limbii ucrainene să înainteze cereri verbale sau scrise în această limbă către autorităților locale, Guvernul dorește să facă trimitere la considerațiile prezentate în capitolul “Autoritățile administrative” din prezentul raport.

Potrivit datelor furnizate de Ministerul de Interne în **Anexa 13**, limba ucraineană este utilizată în primării în relația cu vorbitorii acestei limbi în județele Caraș-Severin (localitățile Copacele și Păltiniș, în care ponderea etnicilor ucraineni este de peste 20% și Moldova Nouă, în care ponderea este sub 20%), Maramureș (Remeți, Ruscova, Repede, Bistra, Poienile de Sub Munte, Rona de Sus - în care ponderea este de peste 20%), Satu Mare (Micula, în care ponderea este sub 20%), Suceava (Bălcăuți, Izvoarele Sucevei, Ulma - în care ponderea este de peste 20%, și Siret, Dărmănești, Moldova Sulița, Mușenița – chiar dacă ponderea este sub 20% în fiecare dintre aceste localități), Timiș (Bîrna - în care ponderea este de peste 20%) și Nitchidorf (în care ponderea este sub 20%), Caraș-Severin (consiliul județean Caraș-Severin, chiar dacă ponderea este sub 20% la nivelul județului).

Potrivit informațiilor furnizate de Ministerul de Interne în **Anexa 17**, există posibilitatea de a depune cereri în limba ucraineană în localitățile Copacele, Păltiniș, Sacu (județul Caraș-Severin, chiar dacă ponderea este de peste 20% numai în primele două localități), Remeți, Bistra, Poienile de Sub Munte, Rona de Sus (județul Maramureș), Agris, Micula (Satu Mare - ponderea este sub 20%), Bălcăuți, Izvoarele Sucevei, Ulma, Siret, Mușenița (județul Suceava - ponderea este mai mare de 20% numai în primele trei localități) și Bîrna (județul Timiș - ponderea este de peste 20%).

d publicarea de către autoritățile locale a propriilor documente oficiale și în limbile relevante regionale sau vorbite de minorități;

Referitor la recomandarea Comitetului de la paragraful 1049 de a permite și/sau încuraja publicarea de către autoritățile locale a propriilor documente oficiale și în limba ucraineană, trebuie să menționăm faptul că, potrivit situației prezentate în **Anexa 18**, aceste documente nu sunt publicate.

e utilizarea de către autorități a limbilor regionale sau a celor aparținând minorităților, fără a exclude, cu toate acestea, utilizarea limbii/limbilor oficiale a/ale statului;

f utilizarea de către autorități a limbilor regionale sau a celor aparținând minorităților în cadrul dezbaterilor din adunările acestora, fără a exclude, cu toate acestea, utilizarea limbii/limbilor oficiale a/ale statului;

Referitor la recomandările Comitetului menționate la paragrafele 1050 și 1052 de a permite și/sau încuraja utilizarea de către autoritățile locale a limbii ucrainene în cadrul dezbaterilor din ședințele acestora și de a prezenta informații suplimentare referitoare la acest aspect, trebuie să menționăm faptul că, potrivit informațiilor prezentate în **Anexa 15**, limba ucraineană este utilizată în localitățile Repede, Bistra, Poienile de Sub Munte, Rona de Sus din județul Maramureș și în localitatea Dărmănești (județul Suceava).

g utilizarea sau adoptarea, dacă este necesar în asociere cu denumirea în limba oficială/limbile oficiale, a formelor tradiționale și corecte ale denumirilor de localități în limbile regionale sau aparținând minorităților

Referitor la solicitarea Comitetului de la paragraful 1055 privind furnizarea de informații suplimentare referitoare la utilizarea denumirilor de localități în limba ucraineană în cadrul următorului raport periodic, Guvernul dorește să facă trimitere la detaliile prezentate în **Anexa 5**.

Paragraful 3

Cu privire la serviciile publice furnizate de autoritățile administrative sau de alte persoane care acționează în numele acestora, părțile se angajează ca, în teritoriile în care sunt utilizate limbi regionale sau cele aparținând minorităților, în funcție de situația fiecărei limbi și în măsura în care acest lucru este posibil în mod rezonabil:

- a să se asigure de faptul că limbile regionale sau în cele ale minorităților sunt utilizate la furnizarea serviciilor; sau*
- b să permită utilizatorilor limbilor regionale sau a celor aparținând minorităților să adreseze solicitări și să primească răspuns în aceste limbi ; sau*
- c să permită utilizatorilor limbilor regionale sau a celor aparținând minorităților să adreseze solicitări în aceste limbi .*

Referitor la recomandarea Comitetului de la paragraful 1058 de a se asigura de faptul că limba ucraineană este utilizată la furnizarea serviciilor publice și privind furnizarea de informații referitoare la punerea în aplicare a acestei obligații cu privire la limba ucraineană, Guvernul dorește să facă trimitere la exemplele specifice prezentate în cadrul capitolului “Autoritățile administrative” din partea a II-a prezentului raport.

Informații relevante sunt puse la dispoziție în **Anexa 14** (numărul de vorbitori ai limbii aparținând minorității angajați în cadrul serviciilor specializate din subordinea consiliilor locale/județene - 6 angajați vorbitori de limbă ucraineană în județele Timiș, Maramureș și Suceava).

Paragraful 4

În vederea punerii în aplicare a prevederilor paragrafelor 1, 2 și 3 acceptate de acestea, părțile se angajează să ia una sau mai multe dintre următoarele măsuri:

...

- b recrutarea și, acolo unde este necesar, instruirea funcționarilor sau a altor angajați din cadrul serviciului public necesari;*
- c respectarea, pe cât posibil, a solicitărilor venite din partea angajaților serviciului care cunosc o limbă regională sau aparținând minorităților de a fi numiți pe teritoriul în care se utilizează limba respectivă.*

În ceea ce privește solicitările Comitetului prevăzute la paragrafele 1060-1061 cu privire la furnizarea de informații referitoare la măsurile luate în conformitate cu această prevedere, Guvernul dorește să facă trimitere la exemplele specifice prezentate în cadrul capitolului “Autoritățile administrative” din partea a II-a prezentului raport.

Autoritățile publice locale și serviciile publice locale descentralizate din județele în care cetățenii ucraineni sunt într-un număr semnificativ angajează vorbitori de limbă ucraineană, furnizând astfel servicii în limba ucraineană. Informații relevante sunt puse la dispoziție în **Anexa 14**.

Paragraful 5

Părțile se angajează să permită utilizarea sau adoptarea de nume de familie în limba regională sau în cea aparținând minorităților, la solicitarea persoanelor interesate.

Referitor la solicitarea Comitetului de la paragraful 1063 privind furnizarea de informații relevante în cadrul următorului raport periodic, trebuie să menționăm faptul că adoptarea numelor de familie în limbile regionale sau în cele ale minorităților este permisă, conform opțiunii solicitantului, având în vedere faptul că Legea nr. 287/2009 privind Codul civil, respectiv articolele 82 - 85, nu prevede nici o interdicție în acest sens. Uniunea Ucrainenilor nu a raportat nici un fel de problem legate de utilizarea numelor de familie ucrainene în documente oficiale.

Articolul 11 – Mass-media

Paragraful 1

Părțile se angajează ca, în ceea ce privește utilizatorii limbilor regionale sau în cele ale minorităților din teritoriile în care sunt vorbite aceste limbi, în funcție de situația fiecărei limbi, în măsura în care autoritățile publice au competență, sunt abilitate sau dețin un rol, în mod direct sau indirect, în acest domeniu, și respectând principiul independenței și autonomiei mass-mediei:

a în măsura în care radioul și televiziunea îndeplinesc o misiune aferentă serviciului public:

...

iii să adopte prevederi adecvate, astfel încât difuzorii să ofere programe în limbile regionale sau în cele ale minorităților;

Referitor la solicitarea de clarificări a Comitetului de la paragraful 1067 cu privire la difuzarea programelor de televiziune în limba ucraineană, Guvernul dorește să facă trimitere la considerațiile prezentate în Partea a II-a din prezentul raport, din cadrul capitolului “Mass-media”.

Trebuie menționat faptul că postul de local de televiziune TVR Cluj transmite un program de 30 de minute dedicate ucrainenilor din România. Programul este difuzat de asemenea pe TVR3 între orele 12.00 - 12.30 și poate fi urmărit pe teritoriul întregii țări. Uniunea Ucrainenilor (UUR) a solicitat Societății Române de Televiziune să înființeze o redacție pentru ucraineni. Această opțiune este analizată în prezent în colaborare cu UUR, iar decizia va depinde de resursele financiare disponibile.

În ceea ce privește recomandarea Comitetului de a avea în vedere extinderea timpului de emisie în limba ucraineană la radioul public, Guvernul dorește să informeze că o astfel de posibilitate este analizată în prezent de către Societatea Română de Radiodifuziune, în colaborare cu reprezentanții minorității ucrainene.

b ...

ii să încurajeze și/sau să faciliteze difuzarea cu regularitate de programe radio în limbile regionale sau în cele ale minorităților;

Referitor la întrebarea Comitetului de la paragraful 1069, Guvernul dorește să facă trimitere la considerațiile prezentate în Partea a II-a din prezentul raport, în cadrul capitolului “Mass-media”.

Trebuie adăugat faptul că programele în limba ucraineană sunt difuzate săptămânal de către Radio Sighet (în fiecare vineri, între orele 19:00 și 20:00), Radio Timișoara (în fiecare duminică, între orele 18:00 și 19:00), Radio Reșița (în fiecare luni, între orele 14:20 și 14:50), Radio Iași (între orele 15:00 și 15:30).

c ...

ii să încurajeze și/sau să faciliteze difuzarea cu regularitate de programe de televiziune în limbile regionale sau în cele ale minorităților;

Referitor la solicitarea de clarificări a Comitetului de la paragraful 1069 cu privire la informațiile referitoare la programele de televiziune private în limba ucraineană, Guvernul ar dori să sublinieze faptul că operatorul de televiziune prin cablu UPC retransmite două posturi ucrainene, “1+1” și “TRK Ucraina” în cadrul pachetului său de programe standard.

d să încurajeze și/sau să faciliteze producția și distribuirea de materiale audio-video în limbile regionale sau în cele ale minorităților

Referitor la solicitarea Comitetului de la paragraful 1071 privind transmiterea, în cadrul următorului raport periodic, de informații suplimentare referitoare la măsurile luate pentru încurajarea și/sau facilitarea producției și distribuirii de materiale audio-video în limba ucraineană, Guvernul dorește să facă trimitere la considerațiile prezentate în Partea a II-a din prezentul raport, în cadrul capitolului “Mass-media,” cu privire la difuzarea de către studioul teritorial TVR Cluj a programului “Ucrainenii”.

- e i să încurajeze și/sau să faciliteze crearea și/sau menținerea cel puțin a unui ziar în limbile regionale sau în cele ale minorităților; sau*

Referitor la recomandarea Comitetului de la paragraful 1073 de a încuraja și/sau facilita crearea și/sau menținerea cel puțin a unui ziar în limba ucraineană, trebuie să menționăm faptul că în anul 2012, UUR a editat, **cu sprijin financiar din partea bugetului de stat**, 4 ziare de limbă ucraineană și 1 ziar de limbă română: “Curierul ucrainean” (de două ori pe lună, în limba română) - 24 de numere, cu câte 30.000 de exemplare fiecare; “Ucrainskei Visnek” (de două ori pe lună, în limba ucraineană) - 24 de numere, cu 30.000 de exemplare fiecare; “Vilne Slovo” (de două ori pe lună, revistă pentru copii în limba ucraineană) - 24 de numere, cu 27.600 de exemplare fiecare; Nas Hollos (de două ori pe lună, în limba ucraineană) - 24 de numere, cu 18.000 de exemplare fiecare; “Zvonec” (de două ori pe lună, în limba ucraineană) - 24 de numere, cu 36.000 de exemplare fiecare. Periodicele sunt de asemenea publicate pe website-ul organizației – www.uur.ro.

- g să sprijină pregătirea jurnaliștilor și a altui personal din mass-media care utilizează limbile regionale sau cele aparținând minorităților.*

Referitor la solicitarea de clarificări a Comitetului de la paragraful 1074 cu privire la sprijinirea pregătirii jurnaliștilor și a altor specialiști din mass-media care utilizează limba ucraineană, Guvernul dorește să facă trimitere la considerațiile prezentate în Partea a II-a din prezentul raport, în cadrul capitolului “Mass-media”.

Paragraful 3

Părțile se angajează să se asigure de faptul că interesele utilizatorilor limbilor regionale sau a celor aparținând minorităților sunt reprezentate și avute în vedere în cadrul organismelor care ar putea fi înființate potrivit legii responsabile pentru garantarea libertății și pluralismului mass-mediei.

Referitor la solicitarea de clarificare a Comitetului de la paragraful 1077 cu privire la reprezentarea vorbitorilor limbilor minorităților în cadrul organismelor care garantează libertatea și pluralismul mass-mediei, Guvernul dorește să facă trimitere la considerațiile prezentate în Partea a II-a din prezentul raport, în cadrul capitolului “Mass-media”.

Articolul 12 – Activități și facilități culturale

Paragraful 1

În ceea ce privește activitățile și facilitățile culturale - în special bibliotecile, bibliotecile video, centrele culturale, muzeele, arhivele, academiile, teatrele și cinematografele, precum și lucrările literare și producția de film, formele indigene de exprimare culturală, festivalurile și industria culturală, inclusiv, printre altele, utilizarea noilor tehnologii – părțile se angajează ca, în teritoriile în care sunt utilizate aceste limbi și în măsura în care autoritățile publice au competență, prerogative și dețin un rol în acest domeniu:

- a să încurajeze tipurile de exprimare și de inițiativă specifice limbilor regionale sau celor aparținând minorităților și să protejeze diferitele mijloace de acces la operele realizate în aceste limbi;*
- b să promoveze diferitele mijloace de acces în alte limbi ale operelor realizate în limbile regionale sau cele aparținând minorităților prin susținerea și dezvoltarea activităților de traducere, dublaj, post-sincronizare și subtitrare ;*

c să stimuleze accesul creațiilor realizate în alte limbi în limbile regionale sau cele aparținând minorităților prin susținerea și dezvoltarea activităților de traducere, dublaj, post-sincronizare și subtitrare ;

Referitor la recomandările Comitetului menționate la paragrafele 1081 și 1083 de a sprijini de asemenea activitățile de dublaj, post-sincronizare și subtitrare, prezintă relevanță următoarele elemente:

Pe parcursul derulării tuturor activităților cultural-științifice desfășurate cu comunitatea ucraineană din România, Ministerul Culturii a urmărit încurajarea utilizării permanente a limbii ucrainene, inclusiv prin susținerea traducerilor și, în unele cazuri, a dublajului, post-sincronizării și subtitrării.

Ca exemplu, menționăm următoarele: cea de a cincea ediție a Simpozionului Științific Internațional *“Relațiile româno-ucrainene. Istorie și prezent”*, organizat de Muzeul Județean Satu-Mare în luna noiembrie 2011, sau Simpozionul Științific *“Pe urmele destinului lui Șevcenko”* din același an, organizat cu sprijinul a Universității din București – Facultatea de Limbi Străine, cu ocazia comemorării a 150 de ani de la moartea poetului național ucrainean Taras Șevcenko, în colaborare cu Ministerul Culturii, precum și ediția jubiliară (a douăzecea) a Serbărilor Taras Șevcenko de la București, din martie 2012.

În anul 2012, Uniunea Ucrainenilor din România a organizat de asemenea, cu sprijin financiar de la bugetul de stat, o serie de programe culturale concepute să promoveze limba ucraineană: *Luna Culturii Ucrainene Taras Șevcenko – Poetul Național Ucrainean* (în următoarele județe: Arad, Caraș-Severin, Cluj, Maramureș, Suceava, Iași, Galați, Botoșani, Tulcea și București); *“Concurs de poezie”*: *Evocarea artistică și literară a scriitorilor ucraineni din Bucovina*, manifestări culturale atribuite Zilei Internaționale a Limbii Materne (în următoarele județe: Timiș, Maramureș, Satu Mare, Botoșani și Suceava).

În anul 2013 Guvernul a alocat Uniunii Ucrainenilor din România, prin intermediul Departamentului pentru Relații Interetnice, o sumă totală de 6 784 050 lei. O parte importantă din această sumă a fost cheltuită pentru editarea de carte și publicații, pentru numeroase activități culturale, precum și pentru reuniuni și activități de lucru ale organizației și filialelor sale. În anul 2014, bugetul alocat de guvern a fost de aproximativ 6 990 000 lei, echivalentul a peste 1,55 milioane euro.

g să încurajeze și/sau să faciliteze crearea unui organism sau a unor organisme responsabil/e de colectarea, păstrarea de copii și prezentarea sau publicarea creațiilor realizate în limbile regionale sau în cele ale minorităților;

Referitor la solicitarea Comitetului de la paragraful 1087 privind furnizarea de informații referitoare la materialele audio-video și la publicarea lucrărilor în limba ucraineană, trebuie să menționăm faptul că Biblioteca Națională a României deține copii ale lucrărilor publicate în limbile minorităților, inclusiv ale celor publicate de către și pentru ucrainenii din România. Din perspectiva accesului la titlurile realizate și publicate în Ucraina, Biblioteca Națională a României derulează anual un schimb de aproximativ 35 de titluri publicate de Biblioteca Națională Vernadsky din Ucraina și de Biblioteca Națională Parlamentară din Ucraina.

Ministerul Culturii dezvoltă o bază de date cu conținut audio-video înregistrat la diferite evenimente culturale, precum și cărți publicate în limba ucraineană de instituțiile culturale din subordinea Ministerului Culturii.

h dacă este necesar, să creeze și/sau să promoveze și să finanțare servicii de traducere și de documentare terminologică, în special cu scopul de a menține și a dezvolta o terminologie administrativă, comercială, economică, socială, tehnică sau juridică adecvată în fiecare limbă regională sau minoritară.

Referitor la solicitarea Comitetului de la paragraful 1089 privind transmiterea de informații relevante, oferind în special comentarii referitoare la orice nevoie de dezvoltare a terminologiei necesare în limba ucraineană în cadrul următorului raport periodic, trebuie să menționăm faptul că Ministerul Culturii a sprijinit de-a lungul timpului studii etnografice și sociologice din diferite regiuni, inclusive pe acela realizat în luna decembrie 2011, precum și în cadrul a numeroase ediții anterioare de Muzeul Județean Satu-Mare – *“Minoritatea ucraineană din nord-vestul României”*. Rezultatele vor fi publicate într-un volum special.

Paragraful 3

Părțile se angajează ca, la elaborarea politicii lor culturale în străinătate, să includă prevederi adecvate, cu privire la limbile regionale sau cele aparținând minorităților și la culturile reflectate de acestea.

Referitor la solicitarea Comitetului de la paragraful 1093 privind clarificarea în cadrul următorului raport periodic, a măsurii în care activitățile menționate contribuie la creșterea nivelului de conștientizare cu privire la ucrainenii din România în contextual politicii culturale a României în străinătate, prezintă relevanță următoarele elemente:

Ministerul Culturii, prin instituțiile sale de expertiză și prin cele aflate în subordinea sa, a organizat între anii 2010 și 2013 o serie de manifestări culturale și științifice în colaborare cu minoritatea ucraineană, contribuind la o mai bună conservare și utilizare efectivă a limbii ucrainene.

Dintre acestea, sunt demne de menționat cele două simpozioane: Simpozionul Științific Internațional *“Relațiile româno-ucrainene. Istorie și prezent”* și Simpozionul Științific *“Pe urmele destinului lui Șevcenko”*, precum și *“Aniversarea vârstei de 100 de ani a poetului ucrainean Havrylo Clempus”* organizată în zilele de 24-25 iulie 2010, în satul său natal Valea Vișeului, județul Maramureș, ambele organizate în colaborare cu Uniunea Ucrainenilor din România.

“Festivalul Internațional de Folclor Ucrainean”, organizat de Ministerul Culturii, la inițiativa Uniunii Ucrainenilor din România, la Timișoara, în anul 2010, și la Tulcea, în anul 2011, a contribuit la o mai bună colaborare între ansamblurile artistice din întreaga țară cu ansambluri similar din Ucraina și din alte țări. Comunicarea a avut loc în cea mai mare parte în limba ucraineană. Cu aceste ocazii, s-au compus și cântece ucrainene noi, contribuind astfel la îmbogățirea repertoriului muzical, precum și a limbii ucrainene.

Articolul 13 – Viața economică și socială

Paragraful 1

Cu privire la activitățile economice și sociale, părțile se angajează, ca pe teritoriul întregii țări:

...

- b*** ***să interzică introducerea în regulamentele interne ale societăților și în documentele private a oricăror clauze care exclud sau restricționează utilizarea limbilor regionale sau a celor aparținând minorităților, cel puțin între utilizatorii aceleiași limbi;***

Referitor la solicitarea de clarificări a Comitetului de la paragraful 1094 cu privire la interzicerea introducerii în regulamentele interne ale companiilor a oricăror clauze care exclud sau restricționează utilizarea limbilor regionale sau a celor aparținând minorităților cel puțin între

utilizatorii aceleiași limbi, Guvernul dorește să facă trimitere la comentariile oferite în Partea a II-a din prezentul raport, în cadrul capitolului “Mass-media”.

Articolul 14 – Schimburi transfrontaliere

Părțile se angajează:

- b în beneficiul limbilor regionale sau a celor aparținând minorităților, să faciliteze și/sau să promoveze cooperarea transfrontalieră, în special între autoritățile locale sau regionale pe teritoriul cărora se utilizează aceeași limbă într-o formă identică sau similară.*

Referitor la solicitarea de clarificări a Comitetului de la paragraful 1097 referitoare la acordurile multilaterale și bilaterale menite să stimuleze contactele dintre utilizatorii aceleiași limbi din statele vizate în domeniul culturii, educației, informației, formării profesionale și educației permanente, Guvernul dorește să menționeze următoarele elemente:

Cadrul legal

1. *Acordul dintre Guvernul României și Guvernul Ucrainei privind cooperarea în domeniul culturii, științei și educației, semnat la București în anul 1992, document care este în prezent în vigoare.*
2. *Acordul de cooperare dintre Ministerul Educației din România și Ministerul Educației din Ucraina, semnat la București la data de 25 august 1995 pe un termen de cinci ani, prelungit în mod automat pe perioade de un an, document care este în prezent în vigoare.*
3. *Convenția dintre Guvern și Cabinetul de Miniștri din Ucraina cu privire la recunoașterea reciprocă și echivalarea diplomelor și gradelor științifice obținute în România și Ucraina, semnat la București la data de 19 februarie 1999, document care este în prezent în vigoare.*
4. *Protocolul privind cooperarea în educație dintre Ministerul Educației, Cercetării și Tineretului din România și Ministerul Educației și Științei din Ucraina pentru anii de învățământ 2008 - 2009, 2009 - 2010 și 2010 - 2011, semnat la Kiev la data de 18 iulie 2008, care a expirat.*
5. *Protocolul de cooperare dintre Ministerul Culturii din România și Ministerul Culturii și Turismului din Ucraina pentru perioada 2012-2015 (în curs de negociere).*

Anul școlar	Numărul total al burselor (B) și al locurilor fără taxă-fără bursă (FTB)	Dintre care:				
		Învățământul preuniversitar	Studii de licență	Studii de masterat	Rezidențiat	Doctorat
2010-2011	82	4	50	14	10	4
2011-2012	59	-	47	7	5	-
2012-2013	63	6	50	6	-	1

Începând cu anul școlar 2011-2012, în absența unui document bilateral, bursele au fost acordate unilateral cetățenilor ucraineni de origine etnică română.

În anul școlar/universitar 2012-2013, au fost ocupate **63** de locuri finanțate de la bugetul de stat, dintre care **6** locuri cu bursă pentru **liceu**, **50** de locuri pentru **studii de licență** (**25** locuri cu bursă și **25** locuri **fără taxă-fără bursă**), **6** pentru **studii de masterat** (**2** locuri cu bursă și **4** locuri **fără taxă-fără bursă**) și **1** loc cu bursă pentru **studii de doctorat**.

Schimburii culturale

Aprilie 2011 – Concertul cvartetului Phoenix din Lvov la Centrul Cultural “*Tinerimea Română*” din București

Trebuie adăugat faptul că au fost încheiate următoarele **acorduri de înfrățire** între primăriile din România și primăriile din Ucraina:

- **2006** - Consiliul Județean Iași și Administrația Regională Odessa; localitățile Sucevița și Voloca; Consiliul Județean Iași și Administrația Regională Vinnytsa;
- **2007** - județul Iași și regiunea Ivano-Frankivsk; Consiliul Județean Satu Mare și regiunea Transcarpatia; Consiliul Județean Maramureș și Administrația Regională de Stat Transcarpatia;
- **2008** - localitățile Flămânzi și Hliboca; Consiliul Județean Tulcea și Consiliul Regional Odessa;
- **2009** - Consiliul Județean Suceava și Administrația Regională de Stat Cernăuți; satele Balcauți și Oprișeni; localitățile Tăuții Măgherauș și Hust; satele Mihăileni și Volcineții Vechi; satele Văculești și Stănești; satele Remeti și Visc; satele Sulița și Noua Suliță; municipiul Timișoara și orașul Cernăuți; satele Viișoara și Tirnăuca;
- **2011**- orașele Darabani și Herța; satele Durnești și Horbova; Consiliul Județean Maramureș și Administrația Regională Ivano-Frankivsk;
- **2012** - satele Botiz și Grușevo; Constanța și Yalta; Cernăuți și Iași; satele Medieșu Aurit și Apșa de Jos; orașele Negrești Oaș și Slatna; satele Supur și Topcino; satele Tarna Mare și Hija.

LISTA ANEXELOR

ANEXA 1- Posturi redifuzate în limbile minorităților

ANEXA 2 – Proiecte finanțate de Agenția Națională a Romilor în anul 2011-2013

ANEXA 3 – Locuri dedicate romilor și altor minorități în instituțiile de învățământ ale Ministerului Afacerilor Interne

ANEXA 4 – Numărul interpreților în cauze penale și civile în anii 2011 și 2012 (Sursa: Ministerul Justiției)

ANEXA 5 – Unitățile teritorial-administrative care au instalat plăcuțe bilingve sau multilingve cu numele localităților și instituțiilor publice din raza acestora

ANEXA 6 – Programe în sprijinul limbilor minorităților derulate de Departamentul pentru Relații Interetnice – Guvernul României, 2011-2013 (inițiative și parteneriate naționale)

ANEXA 7 – Programe în sprijinul limbilor minorităților inițiate de ONG-uri și susținute financiar de Departamentul pentru Relații Interetnice – Guvernul României, 2011-2013 (fonduri nerambursabile)

ANEXA 8 – Numărul posturilor din administrația publică locală ocupate de funcționari publici aparținând minorităților etnice

ANEXA 8 bis – Documente emise la cererea municipalităților (unităților teritorial-administrative) în limbile persoanelor aparținând minorităților naționale

ANEXA 9 – Numărul etnicilor ucraineni angajați ca funcționari publici în cadrul administrației publice locale și numărul documentelor emise în limba ucraineană la cerere

ANEXA 10 – Plăcuțele bilingve din județul Arad

ANEXA 11- Plăcuțele bilingve din județul Constanța

ANEXA 12 - Plăcuțele bilingve sau multilingve din județul Timiș

ANEXA 12 bis - Plăcuțele bilingve sau multilingve din județul Sibiu

ANEXA 13 – Utilizarea limbilor minorităților de către autoritățile administrației publice locale (primării)

ANEXA 14 - Situația vorbitorilor limbilor minorităților angajați în birourile administrației publice locale (primării, consilii județene și servicii specializate aflate în subordinea consiliilor locale/județene)

ANEXA 15 – Utilizarea limbilor minorităților în dezbaterile adunărilor locale

ANEXA 16 - Utilizarea limbilor minorităților în municipiile Cluj Napoca, Lugoj, Oradea, Pitești, Reghin, Reșița și Sebeș (sursa: Asociația Municipiilor din România)

ANEXA 17 – Posibilitatea de a depune cereri către autoritățile publice locale în limbile minorităților (primărie/consilii județene)

ANEXA 18 – Publicarea documentelor oficiale ale consiliilor locale/județene în limbile minorităților

ANEXA 19 – Documentele emise de autoritățile publice locale în limbile regionale/ale minorităților

ANEXA 20 – Disponibilitatea normelor legale și a formularisticii utilizate pe larg în limbile regionale/ale minorităților

ANEXA 21 – Posibilitatea de a beneficia de tratament în limbile germane și maghiară